STEPHEN KING

TOMINOKERIAI

PIRMA KNYGA

Tabitai King

"...tesėti pažadus".

Stephen King

TOMINOKERIAI

Romanas
Pirma knyga

Iš anglų kalbos vertė
JONAS ČEPONIS

Kaunas
1997

Stephen King. Rinktiniai raštai, 8 tomas

THE TOMMYKNOCKERS
New York, Signet Books, 1993

ISBN 9986-486-63-7 (Pirma knyga)
ISBN 9986-486-65-3 (Dvi knygos)

Kaip daugelis "Motulės Žąsies eilėraštukų" posmelis apie tominokerius (Tommyknockers) tariamai paprastas. Šio žodžio kilmę sunku atsekti. Pagal "Pilnąjį Vebsterio žodyną" *Tommyknockers* - tai arba (a) urvinės žmogėdros, arba (b) šmėklos, kurios vaidenasi apleistose kasyklose ar olose. Kadangi "tommy" yra archaiškas britų žargonizmas, nusakantis armietišką maisto davinį (atitinkamai žodžiu "tommy" vadinami britų armijos naujokai, kaip antai pas Kiplingą: "Tomi tą, Tomi aną..."), "Oksfordo pilnasis žodynas", nors ir neidentifikuoja paties termino, vis dėlto teigia, kad tominokeriai - tai žuvusių iš bado kalnakasių šmėklos, dar ir nūnai tebesibeldžiančios į gyvųjų duris, prašydamos maisto ir prieglobsčio.

Pirmasis eilėraštuko posmelis ("Naktį gūdžią, naktį tamsią"... ir t. t.) mano žmonai ir man pačiam gana įprastas, nes girdėdavome jį vaikystėje, nors užaugome skirtinguose miestuose, su skirtinga tikyba ir paeiname iš skirtingų protėvių: ji - iš prancūzų, o aš - iš škotų-airių.

Visi kiti posmeliai - autoriaus išmonės vaisius.

Tasai autorius - kitaip tariant, aš - nori padėkoti savo žmonai Tabitai, kuri yra neprilygstama, nors kartais ir įsiūtį kelianti kritikė (jeigu siunti dėl kritikos, tai žinok, kad ji bemaž visada teisinga), redaktoriui Alenui Viljamsui už jo malonų ir rūpestingą dėmesingumą, Filisei Gren už jos kantrybę (ši knyga buvo ne tiek parašyta, kiek išlieta iš savęs) ir ypač - Džordžui Evertui Makatčionui, kuris atidžiai perskaitydavo kiekvieno mano romano rankraščius: pirmiausia už patikslinimus ginklų ir balistikos srityje, tačiau taip pat ir už pasakojimo nuoseklumo priežiūrą. Makas numirė tuo metu, kai ši knyga buvo perrašinėjama. Iš tiesų aš klusniai dariau pataisymus pagal vieną iš jo pastabų, kai sužinojau, kad jis galop buvo pakirstas leukemijos, su kuria kovojo veik dvejus metus. Man baisiai jo stinga - ne todėl, kad padėjo viską sutvarkyti, bet kadangi turėjo užėmęs mano širdies kertelę.

Padėkos nusipelno ir kiti, jų daugiau, nei aš pajėgčiau išvardyti: pilotai, dantistai, kolegos rašytojai, netgi mano vaikučiai, kurie klausydavosi, kai garsiai jiems skaitydavau knygą. Taip pat esu dėkingas Stivenui Džėjui Gouldui. Nors jis ir "Jankių" aistruolis, todėl nevisiškai patikimas, jo komentarai apie tai, ką aš pavadinčiau "kvaila evoliucija", padėjo sudaryti naujus šio romano apmatus (pavyzdžiui, "Flamingo šypseną").

Heivenas tikrovėje neegzistuoja. Taip pat ir romano personažai. Tai vaizduotės kūrinys, tiktai su viena išlyga:

Tominokeriai iš tiesų egzistuoja.

Jeigu manote, kad aš juokauju, vadinasi, neišklausėte vakaro žinių.

Stephen King

Naktį gūdžią, naktį tamsią
Tominokeriai ten
Beldžias trankiai.
Durų verti nedrįstu
- Tominokerius man
Leist baugu

Iš "Motulės Žąsies eilėraštukų"

I DALIS

LAIVAS ŽEMĖJE

Taigi priglobėme Harį Trumeną, nešamą žemyn
pasroviui nuo Independenso.
Mes paklausėme: "Kaip karas?"
Jis atsakė: "Laimei, atsikratėme".
Mes paklausėme: "O kaip bomba? Ar nesigaili, kad
tai padarei?"
Jis atsakė: "Paduokite man tą butelį ir žiūrėkit sa-
vų reikalų".

RAINMAKERS
"Pasroviui"

ANDERSON SUKLUMPA

1

Karalystė buvo prarasta, nes stigo vinies - štai kas kalbama katekizme, kai tu jį suvirškini. Galų gale viską galima panašiai suvirškinti - bent šitaip mąstė Roberta Anderson gerokai vėliau. Visa tai arba atsitiktinumas... arba lemtis. Anderson visa šio žodžio prasme suklupo už savo likimo mažame Heiveno miestukyje, Meino valstijoje, 1988-ųjų birželio 21-ąją. Tai ir buvo pradžių pradžia; visa kita - tik istorija.

2

Tą popietę išėjo laukan su Piteriu, senstančiu skaliku, jau aklu viena akimi. Piterį jai padovanojo Džimas Gardneris 1976-aisias. Prieš metus Anderson buvo metusi koledžą, likus vos dviem mėnesiams, kai jai turėjo būti suteiktas mokslinis laipsnis, ir persikėlusi gyventi pas dėdę į Heiveną. Nė įsivaizduot neįsivaizdavo, kokia buvo vieniša, kol Gardas neatnešė jai šunyčio, tada visai mažutėlio, ir Anderson kartais būdavo sunku patikėti, koks jis dabar senas: skaičiuojant šunišku amžiumi - aštuoniasdešimt ketveri metai. Taip tartum galėjai nustatyti ir savo pačios amžių. Tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt šeštieji liko toli praeityje. Taip, iš tikrųjų. Kai tau dvidešimt penkeri, vis dar gali maloniai tikėti, kad bent tavuoju atveju - tai kanceliarinė klaida, kuri tikrai turės būti ištaisyta. Kai vieną dieną pabundi ir pamatai, jog tavo šuniui aštuoniasdešimt ketveri, o tau pačiai - trisdešimt septyneri, kyla noras visa tai peržiūrėti. Taip, iš tikrųjų.

Anderson ieškojo tinkamos vietos pasikirsti malkų. Jau turėjo susikrovusi tris su puse kordo*, bet stokojo dar mažiausiai trijų, kad jai užtektų per žiemą. Daug jau jų prikirto nuo tų atokiųjų laikų, kai Piteris dar tebebuvo šunytis, galandantis dantis į senas šlepetes (ir pernelyg dažnai besišlapinantis ant kilimo valgomajame), bet čia jų nepritrūkdavo. Nuosavybė (vis dar, praėjus trylikai metų, miestiečių dažniausiai vadinama senojo Gariko sodyba) tęsėsi 180 pėdų palei 9-ąjį plentą, tačiau akmeninės sienos, žyminčios šiaurinę ir pietinę ribas, driekėsi tolyn platėjančiais kampais. Kita akmeninė siena - tokia sena, jog buvo suirusi į apsamanijusias akmenų sąvartas, - žymėjo užpakalinę valdos ribą apie tris mylias gilyn į neprižiūrėtą jaunų ir senų medžių mišką.

---

* Kordas - malkų matas, lygus 3,63 m^3.

Bendras šio panašaus į atriekto pyrago gabalą sklypo plotas buvo didžiulis. Už sienos vakariniame Bobės Anderson žemės pakraštyje plytėjo mylios tyrlaukių, priklausančių Naujosios Anglijos popieriaus kompanijai. Pagal žemėlapį - Degantis miškas.

Tiesą sakant, Anderson ypatingai nereikėjo ieškotis vietos, kur pasikirtus medžių. Motinos brolio palikta žemė buvo vertinga tuo, jog daugelis medžių joje sudarė gerą medieną, veik nepažeistą neporinio verpiko. Bet po lietingo pavasario ši diena nusistovėjo graži ir šilta, sode jau nutirpęs sniegas (o gausūs lietūs supūdys pernykštę žolę), ir dar ne laikas pradėti naują knygą. Tad ji uždengė rašomąją mašinėlę užvalkalu ir šit dabar vaikštinėja su savo ištikimuoju vienakiu Piteriu.

Už fermos vingiavo keliukas, kuriuo seniau buvo gabenami rąstai, ir prieš pasukdama į kairę jinai nužingsniavo juo kokią mylią. Su savimi nešėsi paketėlį (sumuštinį ir knygą sau, šuniškų sausainių Piteriui ir daug oranžinių juostų apsukti aplink medžius, kuriuos nusižiūrėsianti nukirsti, kai tik į spalio pabaigą nuslūgs rugsėjo karščiai) ir gertuvę vandens. Kišenėje turėjo turistinį kompasą. Savo valdoje tik sykį buvo pasiklydusi, ir to jai pakaks visam likusiam gyvenimui. Praleido siaubingą naktį miške, negalėdama patikėti, kad iš tikrųjų pasiklydo, Dievuliau, *nuosavoje* valdoje, ir kartu įsitikinusi, jog čionai numirsianti - anuomet visai galimas daiktas, nes tik Džimas aptiktų ją dingus, o Džimas paprastai atsilankydavo visai nelaukiamas. Rytą Piteris ją atvedė iki upeliūkščio, o šis - atgalios iki 9-ojo plento, kur linksmai sruvo į drenažo vamzdį po asfaltu, vos dvi mylios nuo namų. Nūnai ji veikiausiai pakankamai pramokus orientuotis miške, kad pajėgtų vėl susirasti keliuką arba vieną iš jos žemę juosiančių akmeninių sienų, bet vis dėlto esminis žodis buvo *veikiausiai.* Todėl ir pasiėmė kompasą.

Apie trečią valandą popiet aptiko puikų klevų guotą. Po teisybei, jau buvo radusi keletą tinkamų medžių, bet šie augo arčiausia jai žinomo keliuko - pakankamai plataus, kuriuo išsitektų pravažiuoti “Tomketas”. Stojus paskutiniajai rugsėjo dekadai - jeigu per tą laiką niekas nesusprogdins pasaulio - ji prikabinsianti prie jo roges, atvažiuosianti čia ir šiek tiek pasikirsianti malkų. Be to, kaip vienai dienai, ji jau pakankamai prisivaikščiojo.

- Atrodo nieko, Pitai?

Šuo tyliai amtelėjo, ir Anderson pažvelgė į skaliką su tokiu liūdesiu, jog pati nustebo ir sunerimo. Su Piteriu baigta. Retai kada dabar jis pulďavo vaikytis paukščius, voveres, ir šen bei ten kyštelinčius švilpikus; o kad Piteris šoktų įkandin elnio, tai tiesiog juokinga pagalvoti. Turės grįžtant nesyk stabtelti, kad jis gautų pailsėti... o ne taip seniai dar būdavo (bent mintyse ji atkakliai sau tai kartojo), kad Piteris visad siaus-

davo pusmylę pirma jos, skardendamas mišką lojesių papliūpomis. Ir pagalvojo, kad netrukus gali ateiti diena, kai turės nuspręsti, kad vienąkart jau gana; patapšnosianti paskutinįsyk į "Ševrolė" pikapo sėdynę šalia savęs ir nuvešianti Piterį į Ogastą pas veterinarą. Tačiau tik ne šią vasarą, duok Dieve. Ir ne šį rudenį ar žiemą. Padaryk, Dieve, kad to niekados nereikėtų.

Nes be Piterio ji liktų viena. Neskaitant Džimo, o Džimas Gardneris per pastaruosius aštuonerius metus ar maždaug tiek tapo daugiau nei truputėlį kvanktelėjęs. Šiaip ar taip, draugas, bet... kvanktelėjęs.

- Malonu, kad pritari, drauguži Pitai, - tarė vyniodama vieną kitą juostelę apie medžius, puikiai suvokdama, kad galbūt nuspręsianti kirsti kitur, ir tada juostelės supus. - Tavo skonį tepranoksta daili išvaizda.

Piteris, nutuokdamas, ko iš jo laukiama (buvo senas, bet nekvailas), pavizgino uodegos stimburiu ir sulojo.

- Parodyk vietkongietį! - įsakė Anderson.

Piteris paklusniai parkrito ant šono - kažkas krūtinėje jam sucypė - ir apsivertė ant nugaros, išskėsdamas į šalis letenas. Tai bemaž visada Anderson pralinksmindavo, bet šiandien vaizduojančio vietkongietį jos šuns reginys (Piteris taip pat suvaidindavo negyvą į komandą "bum!" ar "Mai Lai") pernelyg atliepė jos pačios mintis.

- Stokis, Pitai.

Piteris atsikėlė nuo žemės, sunkiai sušnarpšdamas pro šnerves. Apšarmojusias šnerves.

- Grįžtame.

Ji numetė jam šunišką džiūvėsį. Piteris pabandė jį pagauti ore, bet nesugriebė. Ėmė jo šniukštinėti, praėjo pro šalį, paskiau sugrįžęs atgal aptiko. Pamažu, ne itin godžiai jį suėdė.

- Gerai, - pasakė Anderson. - Judam.

3

Karalystė buvo prarasta, nes stigo pasagos... Laivas - atrastas, nes teko pasirinkti kelią.

Anderson čia buvojo dar prieš tuos trylika metų, kai ši vieta ėmė vadintis ne Gariko, bet Anderson nuosavybe; atpažino šlaitą, medžių sąvartą, paliktą medienos smulkintojų, kurie visi tikriausiai išmirė prieš Korėjos karą, aukštą pušį su perskilusia viršūne. Eidavo šia vieta ir anksčiau, tad jai nesunku bus vėl susirasti keliuką, kuriuo ketino pravažiuoti savuoju "Tomketu". Ko gero, būtų praėjusi tą vietą, kur kadais sykį, porą ar netgi tuziną kartų jai pasitaikė suklupti - praėjusi jardų, galbūt pėdų ar tik colių atstumu.

Šįsyk ji sekė įkandin Piterio, pasukusio šiek tiek kairiau, neišleisdama iš akių takelio, kai staiga viena jos pėda, apauta nudrengtu turistiniu batu, už kažko užkliuvo... smarkiai užkliuvo.

- Ai! - šūktelėjo ji, bet jau buvo per vėlu: sumojavusi rankomis, drėbėsi ant žemės. Žemaūgio krūmokšnio šakelė stipriai, iki kraujo įbrėžė jai skruostą.

- Šūdas! - nusikeikė ji, ir tuoj pat kėkštas tartum subarė ją.

Piteris sugrįžo, pirma pauostė, paskiau palaižė jai nosį.

- Dėl Dievo, nereikia, tau dvokia iš nasrų!

Šuo suvizgino uodega. Anderson atsisėdo. Pasitrynė kairįjį skruostą ir išvydo ant delno bei pirštų kraują.

- Nieko sau, - suniurzgėjo ji ir atsigręžė pažiūrėti, už ko užkliuvo - tikriausiai už nukritusio medgalio ar už kyšančio iš žemės akmens. Meine daugybė akmenų.

Tačiau išvydo sublizgant metalą.

Palietė jį, perbraukė pirštu ir paskiau nupūtė nuo paviršiaus juodus miško nešvarumus.

- Kas tai? - paklausė ji Piterio.

Šis prisiartino, apuostė daiktą ir tada pasielgė keistai. Atsitraukęs porą žingsnių atgal, skalikas pritūpė ant žemės ir dusliai stūgtelėjo.

- Na, kas tau užėjo? - vėl paklausė Anderson, bet Piteris liko tupėti toje pačioje vietoje. Vis nesikeldama nuo žemės, džinsų sėdyne ji prisislinko arčiau. Apžiūrėjo kyšantį iš sutręšusios dirvos metalinį daiktą.

Buvo iškilęs per tris colius - pakankamai, kad už jo užkliūtum. Čia buvo nedidelis nuolydis, ir smarkūs pavasario lietūs, matyt, jį išplovė. Pirmiausia Robertai toptelėjo į galvą, kad medkirčiai, prieš šešiasdešimt ar penkiasdešimt metų tempę nuo šios žemės rąstus, bus užkasę čionai savo atliekas - išmėtytas šiukšles po tridienių kirtimų, kurie anais laikais vadinti "medkirčių savaitgaliu".

"Skardinė nuo konservuotų pupelių ar Kempbelo sriubos", - pamanė ji. Pabandė ją atkapstyti batu, kaip paprastai atkapstomos iš žemės skardinės. Paskiau jai toptelėjo, kad tiktai vos pradedąs vaikščioti kūdikis gali parvirsti užkliuvęs už išsikišusio skardinės krašto. Metalinis daiktas nesidavė atkapstomas. Tūnojo žemėje tvirtai nelyginant masyvi uola. Gal tai koksai seniai paliktas medkirčių įrankis?

Susidomėjusi Anderson apžiūrėjo jį iš arčiau, nepastebėdama, kad Piteris atsistojo, pasitraukė dar keturis žingsnius atgal ir vėl atsitūpė.

Metalas buvo dulksvai pilkas - anaiptol ne blizgėjo kaip skardinė ar apskritai metalas. Savo dešiniojo smiliaus minkštimu Anderson palietė daikto briauną ir pajuto staigų trumpą dilgtelėjimą, nelyginant vibraciją.

Atitraukė pirštą ir nustebusi pažiūrėjo į jį.

Vėl palietė daiktą.

Nieko. Jokio zvimbesio.

Dabar ji suėmė jį nykščiu ir smiliumi bei pamėgino ištraukti iš žemės it klibantį dantį iš dantenų. Nepasidavė. Laikė šiurkščią iškyšą per patį vidurį. Ta pasmuko atgal į žemę, - arba bent jai taip tada pasirodė, - abipus maždaug per du colius. Vėliau ji papasakos Džimui Gardneriui, kad būtų galėjusi keturiasdešimtį metų triskart per dieną vaikščioti pro tą daiktą ir niekad nebūtų už jo suklupusi.

Jinai nuvalė purią žemę, labiau atidengdama savo akiai radinį. Išrausė pirštais palei jį maždaug dviejų colių griovelį - dirva gana nesunkiai pasidavė rausiama, buvo puri, kaip dažniausiai esti miške... jeigu tik nesusiduri su šaknų raizgalyne. Metalinis paviršius tolygiai tęsėsi gilyn į žemę. Anderson atsiklaupė ir suskato kasti iš abiejų pusių. Vėl pabandė jį išjudinti. Tačiau nieko iš to neišėjo.

Nukrapštė pirštais daugiau žemių, ir greitai daiktas dar labiau išryškėjo: iš pradžių pasirodė šeši coliai pilko metalo, paskiau devyni, galiausiai - visa pėda.

Tai automobilis ar sunkvežimis, o gal skideris*, staiga pagavojo ji. Palaidota po žeme vidur tokios atkampynės. O galbūt lauko krosnelė. Bet kodėl gi čia?

Jokios priežasties, kurią pajėgtų sugalvoti; išvis jokios. Kartkartėmis ji rasdavo miške vienokio ar kitokio šlamšto - šovinių gilzių, alaus skardinių (seniausios iš jų buvo ne su atšokančiu dangteliu, bet turėjo trikampes skyles, padarytas tuo, kas tais miglose pražuvusiais 1960-aisiais vadinta "bažnyčios raktu"), saldainių popierėlių, dar šio bei to. Per Heiveną nėjo nė vienas iš dviejų pagrindinių Meino turistinių maršrutų, kurių pirmasis ežeringa ir kalnuota vietove veda valstijos vakarinio pakraščio linkui, o antrasis - aukštyn pakrante į pačius rytus, tačiau jau nuo senų seniausiai jis liovėsi buvęs pirmykščių girių miestu. Sykį (jinai buvo atsidūrusi už suirusios akmeninės sienos savo valdų užkaboriuose ir, tiesą sakant, pažeidusi "Naujosios Anglijos popieriaus kompanijos" nuosavybės teises) Anderson aptiko surūdijusį penktojo dešimtmečio pabaigos "Hudzon Hornet" kėbulą, riogsantį tenai, kur kadais ėjo miško keliukas ir kur dabar, dvidešimt metų po to, kai buvo nutraukti kirtimo darbai, vešėjo tankus atžalynas, vietinių vadinamas šūdmiškiu. Taip pat nebuvo jokios priežasties tenai atsirasti ir tam kėbului... bet tai buvo lengviau paaiškinama nei krosnelė, ar šaldytuvas, ar dar velniai žino kas, palaidoti po žeme.

---

* rąstų vilkikas *(angl.-amer.)*.

Anderson išrausė dvi lygiagretes pėdos ilgio tranšėjas abipus daikto, tačiau jo pabaigos nesurado. Įsikasus gilyn į žemę bemaž pėdą, pirštais atsidūrė į akmenis. Gal ji ir būtų pajėgusi iškelti akmenį, - *tas* bent kiek davėsi išklibinamas, - bet nebuvo prasmės to daryti. Daiktas žemėje tęsėsi gilyn ir už akmens.

Piteris suinkštė.

Anderson pažvelgė į šunį ir atsistojo. Abu keliai jai brakštelėjo. Kairiąją koją tartum adatėlėmis badė. Išsitraukė iš kelnių kišenės laikrodį - seną ir dulsvą, dar vieną dėdės Frenko palikimą - ir nustebo išvydusi, kad taip ilgai čia užtruko: mažų mažiausia valandą su ketvirčiu. Jau buvo po keturių.

- Eime, Piteri, - tarė ji. - Judinamės iš čia.

Piteris vėl suinkštė, bet nesijudino iš vietos. Ir dabar, iš tiesų rimtai sunerimusi, Anderson pastebėjo, kad senasis jos skalikas visas dreba tartum karštinės krečiamas. Ji nė kiek nenumanė, ar šunys gali užsikrėsti drugiu, bet pagalvojo, kad tokie seni, ko gero, taip. Prisiminė tą vienintelį kartą, kada matė Piterį panašiai drebantį - tai buvo 1977-aisiais (o gal 1978-aisiais). Tada į jos valdas užklydo lūšis. Kažkiek naktų, galbūt devynetą, ji stūgavo ir spygavo, veikiausiai dėl nepasotinto meilės karščio. Kasnakt Piteris, nuėjęs prie svetainės lango, užšokdavo ant seno bažnytinio suolelio, kurį Anderson laikė pastačiusi šalia knygų spintos. Jisai niekad nelodavo, tiktai išplėtęs šnerves, pastatęs ausis, žvelgdavo tamson, linkui tų iš tolo atsklindančių kraupių moteriškų dejonių. Ir jis drebėjo.

Anderson peržengė per savo padarytą iškasėlę ir priėjo prie Piterio. Atsiklaupė ir perbraukė delnais abipus šuns snukio, pajusdama, kaip šis dreba.

- Kas gi negera, vaikuti? - sukuždėjo ji, bet jau žinojo kas. Piterio sveikoji akis nukrypo į daiktą žemėje, paskiau vėl į ją. Prašymas bjaurios, pieniškai baltos kataraktos nepažeistoje akyje ir be žodžių buvo aiškus: *Nešdinamės iš čia, Bobe, man tas daiktas patinka ne labiau nei tavo sesuo.*

- Gerai, - neramiai sutiko Anderson. Staiga jai šovė į galvą, kad niekad taip nebuvo pamiršusi apie laiką, kaip jai tai atsitiko šiandien, štai čia.

Piteriui šitai nepatinka. Man irgi.

- Eime, - jinai ėmė keltis šlaito takučio link. Piteris guviai sekė iš paskos.

Juodu jau buvo bemaž pasiekę takutį, ir tada Anderson kaip toji Loto žmona atsigręžė. Jeigu ne tas paskutinis žvilgsnis, jinai, ko gero, būtų visa tai palikusi be dėmesio. Nuo tada, kai metė koledžą prieš bai-

giamuosius egzaminus, - nepaisant verksmingų motinos įkalbinėjimų ir piktų sesers diatribių bei gąsdinančių ultimatumų, - Anderson buvo įsigudrinus į nieką nekreipti dėmesio.

Žvilgsnis atgal iš to vidutinio nuotolio atskleidė jai du dalykus. Pirma, tasai daiktas negrimzdo žemėn, kaip jai iš pradžių pasirodė. Metalo liežuvėlis styrojo pačiam viduryje gana neseniai susidariusios įdubos, neplačios, tačiau gilokos - tikriausiai po buvusių polaidžių baigiantis žiemai ir vėliau sekusių smarkių pavasario liūčių. Tad žemė abipus kyšančio metalo buvo iškilus aukščiau ir jį paprasčiausiai slėpė. Pirmasis jos įspūdis, kad šis daiktas žemėje - tai kažkokio rakando kampas, vis dėlto pasirodė klaidingas arba nebūtinai teisingas. Antra, jis panėšėjo į lėkštę - ne į tokią, iš kurios valgoma, bet į dulsvą metalinę plokštę, nelyginant kokią apkalą ar...

Piteris sulojo.

- Gerai, - tarė Anderson, - girdžiu tave. Eime.

Eime... ir palikim tai.

Jinai žengė takučio viduriu, leisdama Piteriui savąja netvirta eigastimi juodu vesti miško keliuko linkui ir džiaugdamasi sodria vasarvidžio žaluma... juk tai pirmoji vasaros diena, ar ne? Saulės grąža. Ilgiausia metų diena. Pritrėškė ant savęs uodą ir šyptelėjo. Vasara Heivene - geras laikas. Geriausias iš visų. O jeigu išsidėstęs tolokai nuo Ogastos toje centrinėje valstijos dalyje, kurią dauguma turistų aplenkia, Heivenas ir nebuvo geriausia iš vietų, vis dėlto jame galima neblogai pailsėti. Kažkada Anderson nuoširdžiai tikėjo, kad pasiliks čia vos kelerius metus - tik tiek, kad išsigydytų nuo jaunystės žaizdų, pamirštų savo seserį ir staigų, sumaištingą pasitraukimą iš koledžo (Ana tai vadino kapituliacija), bet keleri metai tapo penkeriais, penkeri - dešimčia, dešimtis - trylika, ir nagi tik pažiūrėk: Piteris nuseno, o tau pačiai ant galvos - gražiai užderėjusi žilsvuma tenai, kur kadaise tviskėjo juodi kaip Stikso upė plaukai (prieš dvejus metus pabandė juos nusikirpti visai trumpai, bemaž kaip pankas, bet pasibaisėjo pamačius, kad žilė tik dar labiau išryškėjo, ir nuo tada leido jiems augti kaip tinkamiems).

Dabar Bobė galvojo, kad greičiausiai visą likusį gyvenimą nugyvensianti Heivene, vien tik iš reikalo kas metus ar dvejus nuvykdama į Niujorką pasimatyti su savo leidėju. Miestukas tave įtraukė. Ši vieta tave įtraukė. *Žemė* tave įtraukė. Ir tai ne taip jau blogai. Gal net geriau nei bet kas kita.

Panašus į lėkštę. Metalinę lėkštę.

Jinai nusilaužė trumpą, lanksčią šakelę, tankiai nusagstytą šviežiais žaliais lapais ir pamosikavo ja sau apie galvą. Uodai jau buvo užuodę Bobę ir, atrodo, rengėsi smagiai ja papuotauti. Uodai zyzė jai apie gal-

vą... o mintys - nelyginant uodai galvos viduje. Jų jinai negalėjo nuvyti į šalį.

Po mano pirštu sekundę jisai suvibravo. Aš pąjutau. Lyg kamertonas. Bet kai jį pačiupinėjau, liovėsi. Ar gali žemėje kas nors taip virpėti? Tikrai ne. Galbūt...

Galbūt šitai parapsichinė vibracija. Negali sakyti, kad jinai visiškai tokiais dalykais netikėtų. Galbūt josios pasąmonė pajautė dėl šio žemėje tūnančio daikto kažką nesuvokiama ir pasakė jai apie tai vieninteliu įmanomu būdu, perteikdama lytėjimo pojūčiu - vibracija. Piteris tikrai kažką dėl to jautė; senasis skalikas nė prisiartinti nenorėjo prie paslaptingojo daikto.

Pamiršk tai. Bobė tą ir padarė.

Tačiau tik trumpam.

4

Tą naktį pakilo smagus šiltas vėjas, ir Anderson išėjo į priebutį parūkyti bei pasiklausyti, kaip šnara ir kužda vėjas. Anksčiau - dar prieš metus - Piteris būtų išbėgęs laukan kartu su ja, bet dabar liko gulėti svetainėje, susirangęs ant savojo lenkto kilimėlio prie krosnies, snukiu įbestu į uodegą.

Anderson susizgribo, kad vis grįžta mintimis prie tos akimirkos, kai paskutinįsyk atsigręžė į kyšančią iš žemės lėkštę, ir vėliau pradėjo įtikėti, jog kažkuriuo momentu, - gal tada, kai sprigtelėjo cigaretę ant žvyruoto takelio, - ji nusprendė iškasti tą daiktą ir pasižiūrėti, kas tai... nors tada sąmoningai nesuvokė savo sprendimo.

Mintys vis kirbėjo, kas tai galėtų būti, ir šįsyk ji pasidavė jų nešama - buvo patyrus, kad jeigu tavo mintys atkakliai be paliovos grįžta prie dalyko, nuo kurio stengiesi jas nukreipti, tai geriausia joms leisti sugrįžti. Tiktai apniktieji įkyrių minčių jaudinasi, kad yra jų apninkami.

Kažkokios surenkamos konstrukcijos dalis - spėjo ji mintyse. Bet niekas gi nepastatė surenkamųjų namukų vidury miškų - kurių galų tempti čia visą tą metalą, kai trejetas vyrų su pjūklais ir kirviais per šešias valandas galėtų suręsti medkirčių pašiūrę? Tai ir ne automobilis - juk metalo iškyša jau būtų rūdžių suėsta. Jau panašiau į kokį motorą, bet kuo čia jis dėtas?

Ir dabar, leidžiantis sutemoms, tasai prisiminimas apie patirtą sąlyčio metu pojūtį sugrįžo su nenuneigiamu tikrumu. *Tikriausiai* parapsichinė vibracija, jeigu apskritai jinai ją juto. Tai...

Staiga jai kilo šaltas ir bauginantis įsitikinimas: kažkas tenai užkasta. Galbūt ji atrado automobilio buferį ar seną šaldytuvą, o gal netgi ko-

kią plieninę skrynią, bet kad ir kas tai būtų buvęs savo antžeminiame gyvenime, dabar virto karstu. Žmogžudystės auka? Kas kitas galėtų būti palaidotas šitaip, tokioje dėžėje? Vaikinai, kuriems pasitaiko per medžioklės sezoną nuklysti į miškus, tenai pasimesti ir žūti, nesinešioja metalinių grabų, kad mirdami įlįstų į juos... O jeigu ir sutiksi su tokia idiotiška mintimi, tai kas gi vėl užpiltų ant jų visas tas žemes? Duokit atsipūsti, senoliai - kaip mes kadais, šauniomis savo jaunystės dienomis mėgdavome sakyti.

Vibracija. Tai žmogaus kaulų šauksmas.

Nagi, nagi, Bobe. Nebūki tokia sumauta kvailė.

Vis dėlto jinai krūptelėjo. Toji mintis buvo kažkaip keistai patraukli kaip ir Viktorijos laikų istorijos apie vaiduoklius, kuriems nebeliko vietos, pasauliui galvotrūkčiais skriejant mikrodalelių prospektu nežinomų dvidešimt pirmojo amžiaus stebuklų bei baisybių linkui, tačiau šiurpulys vis tiek ėmė. Tartum girdėjo Aną juokiantis ir sakant: *Daraisi tokia pati trenkta kaip dėdė Frenkas, Bobe; taip tau ir reikia, kad gyveni atsiskyrusi su savo smirdžium šunim.* Tikrai. Uždarumo karštinė. Atsiskyrėlės kompleksas. Paskambink daktarui, išsikviesk slaugę, Bobei blogai... ir darosi vis blogiau.

Šiaip ar taip, ji staiga panoro pasikalbėti su Džimu Gardneriu - jai *reikia* su juo pasikalbėti. Įėjo vidun paskambinti jam į namus - toliau palei kelią į Jūnitį. Surinko keturis numerius ir prisiminė, kad jis išvykęs skaitymams - tatai ir poezijos seminarai buvo vienintelis jo pajamų šaltinis. Gastroliuojantiems aktoriams vasara - palankiausias metas. *Visos tos klimaksinės matronos turi kuo nors užsiimti vasarą,* - tartum girdėjo Džimą ironiškai sakant, - *o man reikia žiemą valgyti. Ranka ranką plauna. Šiaip ar taip, turėtum dėkoti Dievui, kad tau nereikia važinėti su skaitymais, Bobe.*

Taip, jai šito nereikėjo - nors Bobė ir laikė, jog Džimui darbas patinka labiau nei jis parodo. Žinoma, gauna pakankamai pasidulkinti.

Anderson padėjo ragelį atgal ant svirtelės ir pažvelgė į knygų spintą kairėje nuo krosnies. Atrodė ne itin dailiai, - staliumi ji niekad nebuvo ir niekad nebus, - bet savo paskirtį atitiko. Apatines lentynas buvo užpildę "Time" ir "Life" žurnalų serijos tomeliai apie Laukinių Vakarų praeitį. Dvi lentynas aukščiau buvo pramaišiui užėmus grožinė ir dokumentinė literatūra ta pačia tematika; Brajano Garfildo ankstyvieji vesternai grūmėsi dėl vietos su masyviu Huberto Hemptono darbu "Vakarų teritorijų tyrinėjimai", Luiso L'Amuro "Seketų saga" stovėjo pagret su dviem nuostabiais Ričardo Mariuso romanais "Lietus ateina" ir "Pakeliui į Pažadėtąją žemę". Džėjaus R. Nešo "Kraugeriai ir piktadariai" bei Ričardo F. K. Madžeto "Ekspansija į Vakarus" iš abiejų pusių rėmė

daugybę Rėjaus Hogano, Arčio Džoisleno, Makso Brando ir, žinoma, Zeino Grėjaus vesternų minkštais viršeliais - pastarojo autoriaus tomelis "Uolinių kalnų raiteliai", kurį turėjo Anderson, buvo perskaitinėtas iki skutelių.

Viršutinėje lentynoje rikiavosi jos pačios knygos, iš viso vienuolika. Dešimt vesternų, pradedant "Hengtaunu", išleistu 1975-aisiais ir baigiant "Ilga kelione namo", išleistu 1986-aisiais. "Žudynių kanjonas", naujausias, bus išleistas rugsėjyje - kaip ir visi jos vesternai nuo pat pradžių. Dabar Bobei toptelėjo, kad jau gyveno čia, Heivene, kai gavo pirmąjį "Hengtauno" egzempliorių, nors buvo pradėjusi rašyti šį romaną purviname butukyje Klivs Milse - yrančiame nuo senatvės, trisdešimtaisiais metais statytame name. Vis dėlto jinai darbą baigė čia, ir būtent čia paėmė į rankas pirmąjį savo tikrai egzistuojančios knygos egzempliorių.

Čia, Heivene. Visa jos, besispausdinančios rašytojos, karjera prabėgo čia... neskaitant pirmos knygos.

Roberta paėmė ją nuo lentynos ir smalsiai apžiūrėjo, prisimindama, kad jau galbūt penkeri metai kaip paskutinį kartą šį ploną tomelį laikė savo rankose. Slėgė ne tik suvokti, kaip greitai bėga laikas; slėgė ir pagalvoti, kaip dažnai pastaruoju metu jai šitai ateidavo į galvą.

Tasai tomelis buvo visiška priešingybė kitiems, kur viršeliuose pavaizduota plokštikalnės ir stačios kalvos, raiteliai, galvijų bandos ir dulkėti miestukai prie genamųjų traktų. Čia viršelyje buvo devynioliktojo amžiaus prie kranto artėjančio kliperio medžio raižinys. Griežtai juodos ir baltos jo spalvos kėlė nuostabą, tiesiog stulbino. Virš raižinio buvo atspausdintas pavadinimas: "Sekant kompasu". O žemiau: Robertos Anderson eilėraščiai.

Ji atsivertė knygą, praleido titulinį puslapį, mirksnį susimąstydama dėl išleidimo datos - 1974, paskiau sustojo ties dedikacija. Buvo tokia pat ryški kaip ir medžio raižinys. *Skiriama Džeimsui Gardneriui.* Žmogui, kuriam šiandien stengėsi paskambinti. Antrajam iš vienintelių trijų vyrų, su kuriais kada nors užsiiminėjo seksu ir vieninteliam, kuris sugebėdavo jai sukelti orgazmą. Ne tai, kad jinai šitam teiktų ypatingą reikšmę. Arba, bet kuriuo atveju, ne tiek daug. Bent ji taip manė. Ar manė, kad taip mano. Ar dar ką nors. Šiaip ar taip, nesvarbu; tos dienos irgi nuėjusios užmarštin.

Bobė atsiduso ir padėjo knygą atgal į lentyną, nepažvelgusi į eilėraščius. Tiktai vienas iš jų buvo labai nusisekęs. Parašytas 1972-ųjų kovą, mėnesį po jos senelio mirties nuo vėžio. Visa kita - šlamštas. Eilinis skaitytojas gal ir galėjo to nepastebėti, nes ji buvo talentinga rašytoja... bet jos talento esmė glūdėjo kur kitur. Kai išleido "Hengtauną", pažįs-

tamų rašytojų ratas nuo jos nusigręžė. Visi, tik ne Džeimsas, kuris visų pirma buvo išleidęs jos knygą "Sekant kompasu".

Kurį laiką po to, kai apsigyveno Heivene, jinai išsiuntė Šerei Fenderson ilgą lengvo, draugiško tono laišką ir gavo atžarų atsakymą atvirlaiškiu: *Prašau daugiau man nerašyti. Aš tavęs nepažįstu.* Pasirašyta viena trumpai brėžtelta "Š" - tokia pat atžaria kaip ir atsakymas. Sėdėjo priebutyje apsipylus ašaromis dėl atvirlaiškio, kai pasirodė Džimas. "Kodėl verki dėl to, ką galvoja toji kvailė? - tada paklausė jis. - Nejau iš tiesų ketini pasikliauti nuomone moters, kuri blaškosi tarp šūkio "Valdžia - liaudžiai" ir "Šanel Nr. 5" aromato?"

"Bet ji vis dėlto labai gera poetė", - sušnirpštė ji.

Džimas nekantriai numojo: "Nuo to ji nė kiek ne suaugesnė, - pasakė jis, - nei pajėgesnė atsižadėti veidmainystės, kurios buvo išmokyta ir paskiau pati mokė. Atsikvošėk, Bobe. Jeigu nori ir toliau daryti, kas tau patinka, po šimts, atsikvošėk ir liaukis bliovus kaip kvaiša. Nuo to sukrušto bliovimo man bloga daros, vemt verčia. Juk tu ne silpna. Pagal save žinau, kas yra silpnumas. Kodėl nori būti tuo, kuo nesi? Nori būti savo sese? Tai dėl jos? Čia jos nėra ir ji - tai ne tu, ir gali jos nė neįsileisti per slenkstį, jeigu nenori. Niekad man neverkšlenk dėl savo sesers. Laikas tapti suaugusia. Liaukis inkštus".

Dabar ji prisimena, kad tada nustebusi pažvelgė į jį.

"Didelis skirtumas tarp įsitikinimo, kad esi gera tame, ką darai, ir atsainumo tam, ką ŽINAI, - pasakė jis. - Duok Šerei laiko suaugti. Taip pat ir sau. Ir liaukis save teisus. Tai įkyru, nenoriu klausytis, kaip tu šniurkščioji. Šniurkščioja tiktai kvaišos. Nebūki kvaiša".

Tada ją pagavo toks jausmas, jog Džimo nekenčia, jį myli, karštai jo geidžia ir kartu nenori matyti. Ar jis pasakė, kad pagal save žino, kas yra silpnumas? Brolyti, jis turėtų žinoti. Yra palūžęs. Netgi jau tada ji tai suprato.

"Na, - tarė jis, - nori pergulėti su buvusiu savo leidėju ar vis verkti dėl to kvailo atvirlaiškio?"

Bobė pergulėjo su juo. Bet nežinojo tada, nežino ir dabar, ar ji norėjo su juo pergulėti, bet vis dėlto pergulėjo. Ir sukliko, kai ištiko orgazmas.

Tai dėjosi prieš pat pabaigą.

Jinai prisiminė taip pat ir tai - kaip netoli jau buvo pabaiga. Netrukus po to jis vedė, bet vis tiek tuolaik tarp jų viskas ėjo į pabaigą. Jis buvo silpnas ir palūžęs.

"Šiaip ar taip, nesvarbu, - pagalvojo ji ir davė sau seną, gerą patarimą: - Nekreipk dėmesio".

Lengviau patarti nei padaryti. Tąnakt Anderson ilgai negalėjo užmigti. Kai pajudino savo studentiškų metų eilėraščių knygelę, prabudo senosios šmėklos... o gal tasai smagus, šiltas vėjas, stūgaujantis pakraigėj ir švilpaujantis po medžius.

Jau buvo beveik nugrimzdus į sapnus, kai Piteris ją pažadino. Kaukė per miegą.

Anderson išsigandusi skubiai pašoko - Piteris ir anksčiau leisdavo nemaža garsų miegodamas (jau neminint neįtikėtinai smirdžių šuns pirdesių), bet jis niekad nekaukdavo. Bobė pabudo lyg nuo naktinio košmaro kankinamo kūdikio riksmo.

Visai nuoga, tik su kojinėmis, nušlepsėjo į svetainę ir atsiklaupė prie Piterio, kuris vis tebegulėjo ant kilimo šalia krosnies.

- Pitai, - sumurmėjo ji. - Ei, Pitai, nusiramink.

Paglostė šunį. Piteris drebėjo ir, kai Anderson jį palietė, staiga trūktelėjo nuo jos, apnuogindamas nudilusių dantų liekanas. Paskiau prasimerkė - blogąja ir gerąja akim - ir tartum atsipeikėjo. Silpnai suinkštė ir pastukseno uodega į grindis.

- Tau nieko neatsitiko? - paklausė Anderson.

Piteris palaižė jai delną.

- Tad gulkis. Ir liaukis kaukęs. Pakyrėjo. Gana čia tau išsidarinėt.

Piteris atsigulė ir užsimerkė. Anderson klūpojo, su nerimu žvelgdama į jį.

Jisai sapnuoja tą daiktą.

Jos racionalus protas negalėjo su tuo sutikti, bet naktis įsakmiai diktavo savaip - spėta teisingai, ir Bobė tai žinojo.

Pagaliau ji vėl atsigulė į lovą ir užmigo apie antrą paryčiui. Sapnavo keistą sapną. Jame ji grabaliojos patamsy... ne bandydama ką nors surasti, bet nuo kažko pasitraukti. Buvo miške. Šakos plakė jai veidą ir badė rankas. Kartkartėm ji kliuvo už šaknų ir nuvirtusių medžių kamienų. Ir tada, priekyje jos, plykstelėjo baisi žalia šviesa - vieninteliu plonu spinduliu. Sapne ji pagalvojo apie Edgaro Po "Išdavikę širdį", kurioje pamišęs pasakotojas naudojosi visiškai užtemdytu žibintu, tik su palikta viena skyle, pro kurią jis nukreipdavo šviesos spindulėlį į savo geradario neva piktą akį.

Bobė Anderson pajuto krentant savo dantis.

Jie išbyrėjo be skausmo, visi. Apatiniai išvirto vieni laukan, kiti burnos vidun, kur gulėjo jai ant liežuvio ar po juo it kieti kąsniukai. Viršutiniai paprasčiausiai nusirito jos palaidinukės priekiu. Pajuto vieną įstringant po užsegama iš priekio liemenėle ir duriant jai odą.

Šviesa. Žalia šviesa. Šviesa...

5

...atrodė kažkokia ne tokia.

Ne tai, kad buvo pilkšvai perlamutrinė - toji šviesa; galėjai tikėtis, kad toksai vėjas, koks pūtė naktį, atneš orų permainą. Tačiau dargi prieš pažvelgdama į žadintuvą ant naktinio suolelio, Anderson jautė, kad esama kažko daugiau. Suėmė laikrodį abiem rankomis ir prikišo jį sau prie pat veido, nors jos regėjimas buvo puikus. Ketvirtis po trijų dienos. Gerai, ji vėlai užmigo. Bet nesvarbu, kaip vėlai ji atsigultų, įprotis arba poreikis šlapintis visad ją prikeldavo devintą, vėlų vėliausiai dešimtą. Bet šiandien ji išmiegojo visas dvylika valandų... ir juto nepaprastą alkį.

Vis dar vienomis kojinėmis Bobė nušlepsėjo į svetainę ir išvydo Piterį pasliką gulint ant šono, atlošta galva ir kyšančiomis gelsvomis dantų šaknimis, išskėstomis kojomis.

“Nudvėsė, - pagalvojo ji su šaltu ir absoliučiu tikrumu. - Piteris nudvėsė. Nudvėsė naktį”.

Priėjo prie šuns, iš anksto nujausdama atšalusio kūno ir negyvų plaukų pojūtį. Bet iš Piterio pasigirdo slopus prunkščiantis garsas - pratisas šuniškas knarkesys. Anderson visą perbėgo palengvėjimo jausmas. Garsiai pratarė šuns vardą, ir tasai pašoko, bemaž kaltai, tartum irgi suvokdamas, jog pramiegojo. Bent Anderson taip spėjo - šunys, regis, pasižymi aštresniu laiko suvokimu.

- Ilgai miegojome, vyruti, - tarė ji.

Piteris atsistojo ir pasirąžė, pirma viena užpakaline koja, paskiau kita. Bemaž komiškai sutrikęs apsidairė aplinkui ir nuėjo prie durų. Anderson atidarė jas. Piteris kiek pastovėjo - lietus aiškiai jam nepatiko. Paskiau išėjo laukan savo reikalu.

Anderson dar šiek tiek užsilaikė svetainėje, tebesistebėdama savuoju įsitikinimu, kad Piteris buvo negyvas. Kas, velniai rautų, pastaruoju metu jai darosi? Visa atrodo beviltiška ir niūru. Galiausiai ji pasuko į virtuvę sutaisyti sau pavalgyti... nebent trečią valandą dienos pavadintum tai pusryčiais.

Pakeliui užbėgo į vonios kambarį atlikti savo reikalo. Paskiau stabtelėjo priešais savo atspindį dantų pasta sutaškytame veidrodyje. Moteris netoli keturiasdešimties. Žilsvėjantys plaukai, o šiaip visa kita ne taip jau blogai - ji daug negėrė, daug nerūkė, didžiumą laiko, kai nerašydavo, leisdavo lauke. Airiški juodi plaukai - jos atveju ne kaip romantiškuose romanuose aprašomos raudonos sruogos - buvo kiek per ilgi. Pilkšvai mėlynos akys. Staiga ji prašiepė lūpas, apnuogindama dantis - mirksnį tikėjosi išvysti lygias rausvas dantenas.

Bet dantys buvo savo vietoje - visi. Floruoto vandens Jutikoje, Niujorko valstijoje, dėka. Palietė juos, kad pirštai, pajutę kaulišką kietybę, perduotų smegenims jų realumą.

Bet kažkas buvo ne taip.

Drėgmė.

Drėgmė viršuj tarp šlaunų.

"O ne, po galais, juk dar bemaž savaitę per anksti, dar tik vakar pakeičiau lovos paklodes..."

Bet nusiprausus po dušu, įdėjusi tamponą į švarias medvilnines kelnaites ir užbaigusi visą ruošą, ji patikrino lovos baltinius ir neaptiko jokių dėmių. Jos ciklas pasiankstino, bet nors tiek gerai, jog luktelėjo, kol bemaž visiškai atsibusianti. Ir nėra ko baimintis; ji sirgdavo gana reguliariai, bet retsykiais pasitaikydavo, kad pasiankstindavo ar susivėlindavo; gal kalta būdavo dieta, gal koks pasąmonės stresas, o gal jos vidinis laikrodis apsirikdavo. Bobei nesinorėjo greitai pasenti, bet ji dažnai pagalvodavo, kad turėti visus menstruacinius nepatogumus jau praeity būtų didžiulė atvanga.

Paskutiniai nakties košmaro pėdsakai pradingo, ir Bobė Anderson nuėjo virtuvėn sau ruošti labai vėlyvų pusryčių.

ANDERSON ATKASINĖJA

1

Kitas tris dienas be paliovos lijo. Nerasdama sau vietos, Anderson bastėsi po namus, pikapu nuvažiavo su Piteriu nusipirkti į Ogastą atsargų, kurių jai, po teisybei, nereikėjo, gėrė alų ir šį bei tą paremontuodama namie klausėsi senų "Beach Boys" melodijų. Visa bėda, kad daug ko remontuoti nebuvo. Trečią dieną Roberta jau ėmė sukti ratus apie rašomąją mašinėlę, mąstydama, ar nepradėjus rašyti naują knygą. Žinojo, apie ką ji bus: apie jaunutę mokytoją ir bizonų medžiotoją, 1850-ųjų pradžioje Kanzase užkluptus ganyklų karo - tuo laikotarpiu kiekvienas viduriniųjų šalies sričių gyventojas tartum rengėsi pilietiniam karui, patys tai suvokdami arba ne. Išeis gera knyga, galvojo Anderson, bet jai atrodė, kad kūrinys dar ne visai "pribrendęs", kad ir ką tatai reikštų (mintyse pašaipiai nusimaivė, pakartodama Orsono Velso balsu: *Kol nepribręs laikas, neparašysiu nė vieno arkliško romano.*) Vis dėlto ją graužė ir kamavo noras ką nors veikti - tai iš visko buvo matyti: ėmė

nekantrumas dėl knygų, muzikos, savęs pačios. Traukė atsidurti kažkur toli... o paskiau vėl žvelgdavo į rašomąją mašinėlę, trokšdama prižadinti ją kokiai nors svajonei.

Piteris irgi atrodė neramus, brazdino duris, veršdamasis laukan, o paskiau po penkių minučių brazdino prašydamasis vidun, šlaistėsi po namus, guldavosi ir vėl keldavosi.

"Žemas slėgis, - galvojo Anderson. - Tik tiek. Dėl to mudu nerandam sau vietos, esame irzlūs".

Ir jos prakeiktas ciklas. Paprastai ji smarkiai kraujuodavo ir staiga nustodavo. Lyg kas užsukdavo čiaupą. O dabar iš jos be perstojo sunkėsi. "Sugedus tarpinė, cha-cha", - pagalvojo Bobė, bet jos visai neėmė juokas. Nė pajust nepajuto, kaip antrą lietingą dieną, vos tik sutemus, atsidūrė prie rašomosios mašinėlės, į kurią buvo įsuktas tuščias popieriaus lakštas. Pradėjo spausdinti, ir išeidavo vien tik X ir O serijos, lyg vaikiškame žaidime kryžiukais ir rutuliukais, o dar - kažkas panašu į matematinę lygtį... Atrodė visai kvailai, nes paskutinįsyk su matematika buvo susidūrusi aukštesniojoj mokykloj, besimokydama algebros. Nūnai X raide ji naudojosi užbraukdama klaidingai atspausdintą žodį, štai ir viskas. Ištraukė tą lakštą iš mašinėlės ir nusviedė šalin.

Trečią lietaus dieną po priešpiečių ji paskambino į universiteto anglų kalbos katedrą. Džimas tenai jau aštuonerius metus nebedėstė, bet vis dar turėjo fakultete draugų, su kuriais palaikė ryšius. Sekretorė Miurielė paprastai žinodavo, kur jį galima rasti.

Taip atsitiko ir šįkart. Pasakė Robertai, kad Džimas Gardneris šiandien, tai yra birželio 24-ąją, vakare skaito poeziją Fol Riveryje, po to kitus tris vakarus dusyk pasirodys Bostone, o paskiau skaitys poeziją ir paskaitas Providanse ir Niū Heivene - visa tai dalis vadinamojo Naujosios Anglijos poezijos karavano. "Tikriausiai tai Patricija Makardl", - pagalvojo Anderson šyptelėdama.

- Taigi jisai sugrįš... kada? Liepos ketvirtąją?

- Ė, Bobe, aš nežinau, kada jisai sugrįš, - atsakė Miurielė. - Juk pažįsti Džimą. Paskutinįsyk skaito birželio 30-ąją. Tai viskas, ką galiu pasakyti.

Anderson padėkojo ir padėjo ragelį. Susimąsčiusi įsmeigė akis į telefoną, atmintyje atkurdama Miurielės paveikslą - visai kitokį airių merguželės tipą (ta nors turėjo privalomus raudonus plaukus), - pasiekusios savo grožio viršūnę, apskritaveidės, žaliaakės, pilnakrūtės. Kažin, ar Džimas su ja permiegojo? Tikriausiai. Anderson dilgtelėjo pavydas - tačiau dilgtelėjo nelabai stipriai. Miurielė buvo šauni mergina. Vien su ja pakalbėjusi, Bobė pasijausdavo geriau - lyg būtų pakalbėjusi su žmogu-

mi, žinančiu, kas ji tokia, žvelgiančiu į ją kaip į realiai egzistuojančią asmenybę, o ne į kaip paprasčiausią klientą anapus Ogastos geležies dirbinių parduotuvės prekystalio ar ne kaip į kažką, kuriam gali siuntinėti pamokymus laiškais. Anderson iš prigimties buvo vienišė, tačiau ne vienuolė... ir kartais paprastas žmogiškas bendravimas kažkaip jai sukeldavo pasitenkinimą, netgi kai ji nenujausdavo, kaip jai šitai reikalinga.

Ir dabar ji tarėsi suprantanti, kodėl taip stengėsi susisiekti su Džimu - bent po pokalbio su Miuriele jai tai paaiškėjo. Jai vis iš galvos nėjo tas daiktas miške, ir mintis, kad tai gali būti koks nors paslėptas karstas, peraugo į tikrumą. Ne *rašyti* ji nekantravo, o *kasti.* Tiktai nenorėjo to daryti pati viena.

- Matyt, vis dėlto teks, Pitai, - tarstelėjo ji šuniui, sėdėdama savo supamojoj kėdėj - joje mėgdavo skaityti - prie lango į rytus. Piteris žvilgtelėjo į ją tartum sakydamas: "Ko tik pageidausi, mažyte". Anderson pasilenkė į priekį, įsižiūrėdama į Pitą - iš tikrųjų įsižiūrėdama į jį. Piteris irgi pažvelgė į ją, gana linksmai, mušdamas uodega į grindis. Mirksnį jai pasirodė, kad Piteris lyg pasikeitęs... Taip aiškiai, jog ji būtinai turi tą pamatyti.

Bet jeigu ir taip, ji nematė.

Atsilošė, atsivertė knygą - magistro disertaciją iš Nebraskos universiteto, kurioje įdomiausia buvo antraštė: "Ganyklų karas ir Pilietinis karas". Prisiminė, kaip prieš porą naktų pagalvojo apie save tartum sesuo Ana: "Daraisi tokia pat trenkta kaip dėdė Frenkas, Bobe. Ką gi... Galbūt".

Netrukus ji pasinėrė į disertaciją, kartkartėmis šį bei tą pasižymėdama greta padėtame bloknote. Lauke vis lijo.

2

Rytojaus diena išaušo giedra, skaisti, be debesėlio: vasaros diena, kokia piešiama atvirutėse; vėjelis dvelkė tik tiek, kad vabzdžiai laikytųsi atokiai. Anderson krapštinėjosi po namus mažne iki dešimtos valandos, suvokdama tolydžio mintyse stiprėjančią paskatą mesti viską, nueiti tenai ir iškasti tą daiktą. Jautė sąmoningai besipriešinanti tam primygtinam norui (vėl Orsonas Velsas: *Mes neatkasime nieko prieš jo...* ak, užsičiaupk, Orsonai). Tos dienos, kai Bobė paprasčiausiai paklusdavo akimirkos impulsui ir gyveno atvirai paklusdama devizui "Jeigu tau tai patinka, daryk", jau baigėsi. Ši filosofija niekad jai gerai nesibaigdavo - iš tiesų, kone kiekvieno blogio, jau nutikusio dalyko, ištakos paėjo iš kokio nors impulsyvaus poelgio. Jinai morališkai nesmerkė asmenų,

gyvenančių pagal savąsias paskatas; galbūt josios intuicija nebuvo tokia gera kaip jų.

Bobė pavalgė sočius pusryčius, pridėjo į Piterio maisto mišinį plaktą kiaušinį (šuo ėdė su didesniu apetitu nei paprastai, o Anderson tai susiejo su lietaus pabaiga) ir nuėjo prasiskalbti.

Jeigu tik ji liautųsi varvėjusi, visa būtų puiku. Pamirškim tai; nesustabdysime mėnesinių prieš laiką. Tiesa, Orsonai? Tu, prakeiktas asile!

Bobė išsmuko laukan, užsimaukšlino ant galvos seną šiaudinę kaubojišką skrybėlę ir valandą praleido darže. Jame visa atrodė geriau, nei buvo galima tikėtis, atsižvelgiant į lietų. Žirniai paūgėjo ir javai stiebėsi puikiai, kaip pasakytų dėdė Frenkas.

Vienuoliktą viską metė. Velniop. Apsukus apie namą, įlindo stoginėn, susirado kastuvą ir semtuvą, pagalvojo ir dar nusitvėrė laužtuvą. Buvo beeinanti iš stoginės, tačiau sugrįžo ir iš įrankių dėžės pasiėmė atsuktuvą su skečiamuoju veržliarakčiu.

Piteris buvo besliūkinąs kartu su ja kaip visados, bet šįsyk Anderson tarė:

- Ne, Piteri, - ir parodė pirštu į namus. Tasai sustojo ir atrodė įsižeidęs. Suinkštė ir nedrąsiai žingtelėjo Anderson link.

- *Ne,* Piteri.

Šuo pasidavė ir pasuko atgal, nuleidęs galvą ir liūdnai pabrukęs uodegą. Anderson buvo gaila regėti jį nubidzenant, bet ankstesnė Piterio reakcija į metalinę plokštę žemėje buvo prasta. Su kastuvu vienoje rankoje ir semtuvu bei veržliarakčiu kitoje ji dar kiek pastovėjo takutyje, vedančiame miško keliuko linkui, stebėdama, kaip Piteris kopia užpakaliniais laiptais, snukiu atsidaro duris ir įeina vidun.

Ji pagalvojo: "Piteris pasidarė kažkoks kitoks... yra kažkoks kitoks. Bet kas per dalykas?" - Bobė nesusigaudė. Tačiau mirksnį, bemaž nesąmoningai, vėl jai prieš akis sugrįžo regėtasis sapnas - toji pražūtinga žalsvos šviesos strėlė... ir jos dantys, neskausmingai byrantys iš burnos.

Sapnas išnyko, ir ji leidosi tenlinkui, kur dunksojo tatai, - tasai keistas daiktas žemėje, - klausydamasi nepaliaujamo žiogų čirpimo laukelyje už namų, kur netrukus subręs pirmasis derlius.

3

Būtent Piteris tą popietę apie tris pažadino ją iš to kvaitulio, kurio pagauta dirbo, ir Anderson suvokė besanti ties riba dviejų velniškai nemalonių dalykų: alkio ir išsekimo.

Piteris staugė.

Nuo šio garso jos nugara bei rankomis perbėgo šiurpulys. Numetė semtuvą, kuriuo darbavosi, ir pasitraukė nuo daikto žemėje - nuo daikto, kuris nebuvo nei plokštė, nei dėžė, nei kas nors, ką ji pajėgtų suvokti. Viena, kuo buvo tikra - tai, kad pasidavė keistai, nesąmoningai būsenai, kuri jai visiškai nepatiko. Šįsyk ji prarado daugiau nei laiko suvokimą - prarado *savo pačios* suvokimą. Tartum kas nors kitas būtų įsiropštęs josios galvon, kaip darbininkas įsiropščia į buldozerį ar krautuvą, paprastų paprasčiausiai paleisdamas jį veikti ir imdamas stumlioti reikiamus svertus.

Piteris staugė iškėlęs snukį į dangų - pratisais, šiurpinančiais, kraupiais tonais.

- Liaukis, Piteri! - šūktelėjo Anderson, ir, ačiū Dievui, Piteris liovėsi. Dar truputėlis, ir paprasčiausiai ji būtų apsisukus ir pabėgus.

O dabar Bobė pasistengė susitvardyti, ir jai tai pasisekė. Pasitraukė dar žingsnį atgal ir ūmai šūktelėjo, kai kažkas lengvai tekštelėjo jai per nugarą. Piteris į jos šūksnį darsyk trumpai, gailiai amtelėjo ir vėl nutilo.

Anderson grybštelėjo atgal ranka to, kas ją palietė, spėdama, kad tai galbūt... na, nežinojo, kas tai galėtų būti, bet dar prieš paliesdama prisiminė: kažkuriuo momentu pertraukė darbą ir pasidžiovė ant krūmo palaidinę; tai buvo ji.

Nusikabino ją ir užsivilko, iš pirmo sykio kreivai susisagstydama - viena pusė atsidūrė žemiau kitos. Persisagstė žvelgdama į pradėtąjį kasinėjimą, - dabar šis archeologinis terminas atrodė labai tiksliai nusakantis tai, ką jinai darė. Prisiminimai apie prabėgusias keturias su puse valandos kasinėjant kaip ir apie tai, kad pakabino savo palaidinę ant krūmo, buvo migloti ir fragmentiški.

Bet dabar, žvelgdama į nuveiktą darbą, ji jautė pagarbią nuostabą ir kartu baimę... ir vis didėjantį jaudulį.

Kad ir kas čia slypėjo, buvo didžiulis. Ne paprastai didelis, bet *didžiulis.*

Kastuvas, semtuvas ir laužtuvas gulėjo tarpsniais vienas už kito palei penkiolikos pėdų ilgio griovį miško dangoje. Lygiais atstumais buvo supylusi juodžemio krūveles ir sudėliojusi uolienos gabalus. Iš griovio, maždaug keturių pėdų gylio toje vietoje, kur Anderson pirma buvo suklupus už tos trijų colių pilko metalo iškyšos, styrojo kraštas kažkokio gigantiško daikto. *Pilko metalo... Kažkoks daiktas...*

“Turite teisę tikėtis iš rašytojo ko nors geresnio, nepaprastesnio”, - pagalvojo ji, alkūne nusibraukdama nuo kaktos prakaitą, tačiau nebebuvo tikra, kad tasai metalas - plienas. Dabar Bobė manė, kad tai, ko gero, egzotiškesnis junginys, - galbūt berilis ar magnis, - tačiau atmetus klausimus apie jo sudėtį, jinai visiškai nenutuokė, kas tatai *galėtų būti.*

Pradėjo atseginėti savo džinsus, norėdama susikišti į juos palaidinę, ir staiga sustingo.

Išblukusių džinsų šakumas buvo permerktas kraujo.

"Dievuliau. Viešpatie aukščiausias. Čia ne mėnesinės. Čia Niagaros krioklys".

Jinai staiga išsigando, ne juokais išsigando, tačiau tuojau pat sau paliepė liautis buvus kvaiša. Juk buvo pasidavus kažkokiam kvaituliui ir iškasus tokią duobę, kokia būtų didžiavęsis ketvertas tvirtų pečiūkų... Jinai, tesverianti šimtą dvidešimt penkis, daugių daugiausia šimtą trisdešimt svarų. Žinoma, užtat taip ir kraujuojanti. Viskas gerai - iš tiesų turėtų dėkoti Dievui, kad jos neištiko tokie stiprūs kaip kraujoplūdis sąrėmiai.

"O, kokia tu šiandien romantiška, Bobe", - pagalvojo ji ir trumpai, šiurkščiai susijuokė.

Viena, ko jai iš tikro reikėjo - tai apsišvarinti: nusiprausti po dušu ir pasikeisti drabužius bus pats tas. Džinsams ir taip jau laikas buvo į šiukšlyną ar skudurų maišą. Taigi vienu rūpesčiu mažiau neramiame, sujauktame pasaulyje, tiesa? Tiesa. Didelio čia daikto.

Ji vėl užsisagstė kelnes, nesusikišdama palaidinukės - kam gi ir ją sugadinti, nors, dievaži, tai ne paties Dioro modelis. Nuo lipnios drėgmės tenai apačioje judant, ji susiraukė. Dieve, kaip jai reikia nusiprausti. Kuo greičiau.

Bet, užuot pradėjus kopti šlaitu takučio linkui, ji sugrįžo prie daikto žemėje, vėl pajutus jo trauką. Piteris sustūgo, ir ja vėl perbėgo šiurpulys.

- Piteri, ar tu, dėl Dievo, nutilsi PAGALIAU!

Jinai retai kada šaukdavo ant Pito, - tikrai šaukdavo, - bet prakeiktas šunėkas vertė ją jaustis nelyginant biheivoristinės psichologijos pavyzdį: žąsies oda, sustaugus šuniui, vietoje seilėtekio, išgirdus skambutį; tačiau esmė ta pati.

Stovėdama prie savojo radinio, ji pamiršo Piterį ir tik su nuostaba žvelgė duobėn. Kiek padelsus, pasilenkė ir palietė joje pūpsantį daiktą. Vėl ją nusmelkė tąsai keistas vibracijos pojūtis - perbėgo jos ranka ir išnyko. Šįkart jai pasirodė, kad palietė korpusą, po kuriuo dirbo kažkokia galinga mašina. Patsai metalas buvo glotnus tarsi riebalais suteptas - nesistebėtum, jei jie būtų pasilikę ant rankų.

Sugniaužė kumštį ir pabeldė į šį korpusą. Pasigirdo duslus garsas - lyg trinktelėjus kumščiu į drūtą raudonmedžio strampą. Kiek palūkėjus, iš užpakalinės kelnių kišenės išsitraukė atsuktuvą, minučiukę neryžtingai pavartė jį rankoje ir paskiau, jausdama keistą kaltę, - tarsi elgtųsi

vandališkai, - perbraukė aštriuoju galu metaliniu paviršiumi. Jokio įbrėžimėlio.

Anderson pastebėjo dar du dalykus, bet ir vienas, ir kitas galėjo būti optinė apgaulė. Pirma, metalas tartum šiek tiek storėjo nuo viršūnės linkui pakraščių, nueinančių gilyn į žemę. Antra, viršutinė dalis atrodė truputėlį gaubta. Tuodu dalykai - jeigu tik tai tiesa - leido daryti prielaidą, kuri vienu metu buvo stulbinanti, juokinga, bauginanti, neįmanoma... ir kartu nestokojo tam tikros beprotiškos logikos.

Perbraukė ranka per lygų paviršių, paskiau žingtelėjo atgal. Kurį velnią jinai čia veikia, glostydama tą prakeiktą daiktą, kai iš tarpkojo srūva kraujas? Ir mėnesinės mažiausiai kels jai rūpesčio, jeigu tik tai, apie ką ji pradėjo galvoti, pasirodys tiesa.

Verčiau ką nors pasikviesk, Bobe. Tuojau pat.

Paskambinsiu Džimui. Kai jisai sugrįš.

Žinoma. Paskambinsi poetui. Puikiai sumanyta. Tuomet gali paskambinti ir jo šventenybei Mėnuliui. O gal Edvardui Gorėjui ir Gehenui Vilsonui, kad šie visa įamžintų drobėje. O dabar gal nusisamdyti keletą roko grupių ir surengti čia suknistą festivalį "Vudstokas - 1988-ieji". Surimtėk, Bobe. Paskambink valstijos policijai.

Ne. Pirmiau aš noriu pasikalbėti su Džimu. Noriu jį pamatyti. Noriu su juo apie tai pasišnekėti. O tuo tarpu dar šiek tiek daugiau atkasiu tą daiktą aplinkui.

Tai gali būti pavojinga.

Taip. Ne tik gali būti, bet veikiausiai ir yra pavojinga - argi ji to nepajuto? Argi Piteris nepajuto? O be to, yra dar kai kas. Šįryt, leisdamasi šlaitu nuo takučio, ji aptiko padvėsusį švilpiką - bemaž ant jo užlipo. Nors dvokas, kai jinai pasilenkė prie gyvūno, bylojo, kad jis nugaišęs mažų mažiausia prieš dvi dienas, aplinkui perspėjančiai nezvimbė musės. Apskritai aplinkui vargšą vaikiną neskraidė jokių musių, ir Anderson nepajėgė prisiminti, kad kada nors anksčiau būtų ką nors panašaus mačiusi. Neaptiko ir jokių ženklų, nuo ko žvėriūkštis būtų galėjęs žūti, bet manyti, kad tasai daiktas žemėje kuo nors čia dėtas, būtų grynų gryniausia nesąmonė. Senis švilpikas veikiausiai paragavo kokio nors fermerio padėto užnuodyto jauko ir atsivilko čionai numirti.

Eik namo. Pasikeisk kelnaites. Tu kraujuoji ir smirdi.

Jinai pasitraukė nuo to žemėje tūnančio daikto, apsigręžė ir užkopė šlaitu į takutį, kur Piteris nevikriai prišoko prie jos ir suskato laižyti jai ranką su įkarščiu, atrodančiu šiek tiek patetiškai. Netgi prieš metus jis būtų bandęs pauostyti jos tarpkojį, priviliotas iš tenai sklindančio kvapo. Bet tiktai ne dabar. Dabar jis geba tik drebėti.

- Pats kaltas, - pasakė Anderson. - Juk sakiau tau likti namie, - ir vis dėlto ji džiaugėsi, kad Piteris atbėgo. Jeigu ne jis, Anderson būtų darbavusis iki pat sutemų... ir mintis, kad ją užkluptų tamsa, visai šalia stūksant tam didžgūbriui... tokia mintis jos anaiptol neviliojo.

Atsigręžė nuo takučio žemyn. Nuo viršaus tas daiktas matėsi geriau. Pūpsojo iš žemės nedideliu kampu. Ir įspūdis, kad viršutinis kraštas buvo kiek gaubtas, pasitvirtino.

Lėkštė, štai ką aš pamaniau, kai pirmąsyk savo pirštais atkrapščiau jį aplinkui. Metalinė plokštė, o ne lėkštė, iš kurios valgomi pietūs, pamaniau, ir galbūt netgi tada, kai tiek mažai kyšojo iš žemės, iš tikrųjų aš pamaniau apie valgomąją lėkštę. Arba skraidančiąją.

Suknistą skraidančiąją lėkštę.

4

Sugrįžusi namo, ji nusiprausė po dušu ir persirengė drabužius, pasinaudodama vienu iš didesniųjų higieninių tamponų, nors stiprus menstruacinis kraujoplūdis, atrodo, jau silpo. Paskiau susitaisė sočią vakarienę iš konservuotų pupelių su dešrelėmis. Bet jautėsi pernelyg pavargusi, tad tik paknebinėjo valgį. Likučius - daugiau nei pusę valgio - padėjo Piteriui ir nuėjo prie supamosios kėdės šalia lango. Disertacija, kurią skaitė, tebegulėjo ant grindų greta kėdės, o vieta, kurioje sustojo, buvo pažymėta nuplėštu degtukų dėžutės viršeliu. Čia pat mėtėsi ir jos bloknotas. Pakėlė jį, atvertė naują lapą ir ėmė škicuoti matytąjį miške daiktą - taip, kaip tas atrodė, kai atsigręžusi metė paskutinį žvilgsnį.

Nepatirdavo didelių sunkumų su plunksna, jeigu rašydavo žodžius, tačiau turėjo ir šiokių tokių gabumų piešti. Vis dėlto piešinys stūmėsi į priekį labai lėtai - ne todėl, kad ji stengėsi būti kaip galima tikslesnė, bet todėl, kad jautėsi labai pavargusi. Negana to, Piteris priėjęs įbedė snukį jai į delną, prašydamas paglostyti.

Išsiblaškiusi ji perbraukė ranka Piteriui per galvą, pataisydama savo škice horizontalios linijos užlinkį, kurį padarė šisai savo snukiu.

- Aha, gerutis, puikutis šuneli, eik, pažiūrėk, ar atneštas paštas, ką?

Piteris nubidzeno per poilsio kambarį ir snukiu atsidarė stiklines duris. Anderson vėl ėmė škicuoti, tik sykį mesdama žvilgsnį į Pitą, atliekantį savo garsųjį "šuns, išimančio paštą" numerį. Kairiąja letena atsirėmęs į pašto dėžutės stovą, pradėjo purtyti jos dureles. Džo Polsonas, laiškanešys, žinojo apie Piterio pareigas ir visad palikdavo dureles praviras. Tasai šiaip taip atklibino dureles, tačiau prarado pusiausvyrą nesuspėjęs užkabinti letena turinio. Anderson kiek susiraukė - iki šių metų Piteris *niekada* neprarasdavo pusiausvyros. Išiminėti paštą buvo jo *piė-*

*ce de résistence**, geresnis nei vaizduoti Vietkongo karį ir *kur kas* geresnis už bet ką visuotinai priimtą, pavyzdžiui, sėdėti "tarnauk" poza ar paloti prašant šuniško džiūvėsio. Visi, kurie matydavo jį išimant paštą, susižavėdavo, ir Piteris tai žinojo... bet dabar tą ritualą sunku stebėti. Anderson įsivaizduodavo, kad patirtų lygiai tokį pat jausmą, jeigu šiuo metu pamatytų Fredą Asterą ir Džindžerę Rodžers, bandančius atlikti vieną iš anų laikų savo populiariųjų šokių.

Šuo pabandė dusyk ir šį kartą jam pavyko pirmu letenos grybšniu iškabinti korespondenciją - katalogą ir laišką (arba sąskaitą - taip, artinantis mėnesio pabaigai tatai panašiau į sąskaitą). Korespondencija nukrito ant tako, ir kol Piteris ją rinko, Anderson vėl nuleido akis į piešinį, prisakydama sau, kad, po šimts, nedera kas dvi minutes skalambyti šuniui laidotuvių varpu. Iš tiesų šįvakar skalikas atrodė leisgyvis; pastaruoju metu yra buvę vakarų, kai jam tekdavo tris ar keturis kartus stotis ant užpakalinių kojų, kol vargais negalais iškrapštydavo korespondenciją, kurią paprastai sudarydavo niekas daugiau, kaip tik nemokamas "Procter & Gamble" reklaminis pavyzdys arba "K-Mart" prospektas.

Anderson atidžiau pasižiūrėjo į savo piešinį ir išsiblaškiusi nuškicavo jame aukštos pušies su perskelta viršūne kamieną. Ne šimtaprocentinis panašumas... bet arti to. Šiaip ar taip, teisingai perteikė esmę.

Nubrėžė aplinkui stačiakampį, paskiau padarė iš jo kubą... tartum norėdama tą daiktą labiau išskirti. Išlinkis jos piešinyje buvo pakankamai ryškus, bet ar iš tiesų jis ten yra?

Taip. Ir tai, ką ji vadino metaline lėkšte... Juk, po teisybei, buvo korpusas, ar ne? Lygus it stiklas, be jokių kniedžių korpusas.

Kraustais iš proto, Bobe... juk pati supranti tai, tiesa?

Piteris pabrazdino stiklą, prašydamas įleisti. Anderson nuėjo prie durų, vis neatitraukdama akių nuo piešinio. Šuo įsmuko vidun ir numetė paštą koridoriuje ant kėdės. Paskiau pamažu nukėblino virtuvėn - tikriausiai pasitikrinti, ar ko nors nepražiūrėjęs jos lėkštėje.

Anderson paėmė abu korespondencijos vokus ir nušluostė į džinsų klešnes, kiek vyptelėjusi iš pasibodėjimo. Taip, žinoma, triukas geras, bet šuns seilės ant vokų - ne pats mėgstamiausias jos dalykas. Katalogas buvo iš "Radio Shack" - jie siūlė jai pirkti teksto procesorių. Sąskaita - nuo Centrinės Meino elektrinės. Tai jai vėl trumpam priminė Džimą Gardnerį. Abu laiškus numetė koridoriuje ant stalelio, sugrįžo prie kėdės, vėl atsisėdo, atvertė naują bloknoto lapą ir greitai perpiešė savo škicą.

---

* rezistentiškas (pasipriešinimo judėjimo) triukas *(pranc.)*.

Jinai susiraukė žvelgdama į lengvą išlinkį, kuris galbūt buvo šiek tiek padidintas - lyg ji būtų įsikasusi gilyn ne keturias, o kokias dvylika ar keturiolika pėdų. Na ir kas? Šioks toks išdidinimas jos nejaudino; velniai rautų, juk tai dalis jos rašytojiško darbo; žmonės, manantys, jog tai dera tik kuriantiesiems mokslinę fantastiką ar "fentezi" autoriams, niekad nepamąsto apie "baltąsias dėmes", kurių nepateikia jokia istorija: pavyzdžiui, kas nutiko žmonėms, kolonizavusiems Rouanokės salą šalia Šiaurės Karolinos pakrantės ir paskiau paprastų paprasčiausiai išnykusiems ir nepalikusiems jokio pėdsako, išskyrus nepaaiškinamą žodį CROATOAN, išskaptuotą ant medžio, arba apie Velykų salos monolitus, arba kodėl mažo miestuko Jutos valstijoje, vardu Blesingas, piliečiai vieną1884-ųjų metų vasaros dieną staiga nei iš šio, nei iš to visi išprotėjo - arba bent šitaip atrodė. Jeigu tikrai nežinai priežasties, tai niekas nedraudžia griebtis vaizduotės - nebent pakol sužinosi tiesą.

Esama formulės, pagal kurią iš lanko ilgio galima nustatyti apskritimo apimtį, - ji tai tikrai žinojo. Vienintelė problema, kad ji tą velnio lygtį pamiršo. Bet gal apytikriai prisimintų - be abejo, remdamasi įspūdžiu, kokio tiksliai išlinkio buvo to daikto kraštas ir spėdama, kur jo centrinis taškas...

Bobė sugrįžo prie koridoriaus stalelio ir atsidarė jo vidurinį stalčių, kuris buvo tarytum kokia visa ko taupyklė. Suskato raustis po netvarkingas krūvas apmokėtų kvitų, įvairių nusėdusių galvaninių elementų (kažkaip ji niekad nesugebėdavo atsikratyti senais elementais - tik Dievas žino, kodėl mesdavo juos į stalčių, kuris buvo senų elementų kapinynas, o ne porcelianinių drambliukų prieglobstis, kaip turėtų būti), ryšelius guminių juostelių ir plačių raudonų gumyčių konservavimui, neatsakytų skaitytojų laiškų (jų taip pat nepajėgė išmesti kaip ir nusėdusių elementų) ir ant kartotekinių kortelių užrašytų receptų. Pačioje stalčiaus gilumoje buvo suversta visokiausių smulkių rakandų ir tarp pastarųjų jinai aptiko tai, ko ieškojo - skriestuvą su įmontuotu geltono pieštuko galu.

Vėl atsisėdusi į supamąją kėdę, Anderson atsivertė naują popieriaus lapą ir trečią kartą nupiešė viršutinę to daikto žemėje briauną. Bandė išlaikyti mastelį (net šįsyk toji išėjo šiek tiek didesnė), nesistengdama pavaizduoti aplinkinių medžių, tik dėl geresnės perspektyvos apmesdama griovio kontūrus.

- Na, pažiūrėsim, - sumurmėjo ji ir įbedė skriestuvo smaigalį į geltoną bloknotą žemiau išlenktojo krašto. Priderino skriestuvo lanką taip, kad gan tiksliai jis brėžtų per tą kraštą, ir tada apsuko skriestuvą aplinkui pilnu ratu. Pažvelgė į gautąjį apskritimą ir atbula plaštaka nusišluostė burną. Staiga jos lūpos nejučia prasivėrė ir sudrėko.

- Šlamštas, nejaugi, - sukuždėjo.

Bet anaiptol ne šlamštas. Jeigu tik ji labai neapsiriko nustatydama to daikto viršutinio krašto išlinkį ir centrinį tašką, tai objektas žemėje buvo mažų mažiausiai trijų šimtų jardų aplinkui.

Skriestuvas ir bloknotas išslydo Anderson iš rankų, ji pažvelgė pro langą. Širdis jai daužėsi kaip pašėlus.

5

Saulei nusileidus, Anderson atsisėdo užpakaliniame priebutyje, įsmeigė sustingusį žvilgsnį į plytintį už daržo mišką ir klausėsi savo galvoje dūzgiančių balsų.

Priešpaskutiniame koledžo kurse ji lankė psichologijos katedros rengiamus kūrybiškumo krypties seminarus. Roberta buvo maloniai nustebinta sužinojus, kad nėra kankinama kokios nors užslėptos neurozės; bemaž visi lakios vaizduotės žmonės girdi vidinius balsus. Ne tik mintis, bet, iš teisybės, balsus savo galvos viduje, priklausančius įvairiems asmenims, ir tokius apibrėžtus kaip aktorių balsus senuosiuose radijo spektakliuose. Jie kyla iš dešiniojo smegenų pusrutulio, aiškino dėstytojas - tos pusės, kuri dažniausiai esti susijusi su vizijomis, telepatija ir tuo įstabiu žmogaus gebėjimu palyginimų ir metaforų pagalba susikurti vaizdinius.

Juk nėra tokių dalykų kaip skraidančiosios lėkštės.

Na, nejaugi? O kas taip sako?

Tarkim, pirmiausia Karinės oro pajėgos. Prieš dvidešimtį metų jos užbaigė diskusiją šia tema. Gebėjo paaiškinti visus verifikuotus stebėjimus, išskyrus tris procentus, ir, anot jų, pastarieji - bemaž tikrai sukelti trumpalaikių atmosferos reiškinių - visų panašių dalykų, kaip netikros saulės, vaiskaus oro sūkuriniai srautai, elektros duobės. Velniai rautų, apie Laboko mieste stebėtas šviesas buvo išspausdinta pirmuosiuose laikraščių puslapiuose, o, pasirodo, tai tebuvo... keliaujančių naktinių drugių santalkos, suprantat? O Laboko gatvių šviesos, atsimušusios į jų sparnus, atsispindėjo šviesiaspalviais judančiais šešėliais ant žemų debesų masyvų, kurie, nesant vėjo, laikėsi virš miesto daugiau nei savaitę. Daugelis to krašto gyventojų tą savaitę praleido manydami, kad pagrindinėje Laboko gatvėje pasirodys kas nors apsirengęs kaip Maiklas Renis "Dienoje, kurią apmirė žemė", lydimas mažutėlio roboto Gorto, žvangančio iš paskos, ir pasiprašys nuvedamas pas mūsų vadą. O ten buvo tik drugiai. Kaip jums tai patinka? Nejau gali patikti?

Tas balsas skambėjo mintyse taip aiškiai, jog tiesiog buvo nuostabu - jis priklausė daktarui Klingermanui, seminaro vadovui. Postringavo jai

su mielo senojo Klingio tvirtu - nors kiek ausį ir rėžiančiu - entuziazmu. Anderson nusišypsojo ir užsirūkė cigaretę. Šįvakar gal ir negerai pūsti dūmus, prakeikti dalykai ir taip pašvinkę.

1947-aisiais Karinių oro pajėgų kapitonas, pavarde Mantelas, persekiodamas skraidančiąją lėkštę, - arba tai, ką jis palaikė skraidančiąja lėkšte, - pakilo per aukštai ir neteko sąmonės. Lėktuvas nukrito. Mantelas žuvo. Prarado gyvybę, vydamasis Veneros atspindį aukštuose debesyse - kitaip tariant, netikrąją saulę. Taigi būna drugių, Veneros atspindžių, galbūt atsispindi ir laukinės antys, Bobe, bet nėra jokių skraidančiųjų lėkščių.

Tad kas gi tenai žemėje?

Dėstytojo balsas nutilo. Nežinojo atsakymo. Tad jį pakeitė Anos balsas, trečiąsyk jai pakartodamas, jog darosi kuoktelėjusi, trenkta kaip dėdė Frenkas, sakydamas, jog jai rengiami tramdomieji marškiniai ir greitai būsianti nugabenta į beprotnamį Bengore arba Džuniper Hile ir tenai, pindama krepšius, galėsianti klejoti apie skraidančiąsias lėkštes miške. Tai sesės balsas, tikrai; dabar tuoj pat galėtų paskambinti jai, papasakoti, kas atsitiko, ir išklausyti citatų iš Šventojo Rašto su nurodytais skyriais ir eilutėmis. Žinojo jas mintinai.

Bet ar pelnytai?

Ne. Nepelnytai. Ana sesers vienatvišką gyvenimą prilygindavo beprotybei, nesvarbu, ką Bobė darytų ar sakytų. Ir tikrai, mintis, kad tasai daiktas žemėje - koks nors erdvėlaivis, *iš tiesų* beprotiška... bet ar beprotiška svarstyti galimybę, bent kol ji nenuneigta? Ana taip manytų, bet Anderson anaiptol taip nemanė. Nieko bloga, jeigu protas atviras viskam.

Vis dėlto kaip greitai toji galimybė jai šovė į galvą...

Jinai atsikėlė ir įėjo vidun. Paskutinį sykį, kai kvailiojo su tuo daiktu miške, paskiau išmiegojo dvylika valandų. Įdomu, ar šįkart gali tikėtis panašaus miego maratono? Dievaži, jautėsi taip pavargusi, jog tikrai galėtų išmiegoti dvylika valandų.

Palik tą sumautą daiktą ramybėj, Bobe. Tai pavojinga.

Bet vilkdamasi nuo savęs marškinėlius su užrašu "OPUSAS PREZIDENTUI" suprato, kad to nepadarys. Bent kol kas.

Kaip ji iš savo patirties žinojo, visa bėda gyvenant vienam, - ir štai kodėl daugelis jos pažįstamų žmonių nemėgo likti vieni netgi trumpam, - yra ta, kad kuo ilgiau gyveni vienas, tuo garsesni darosi balsai tavo dešiniajame smegenų pusrutulyje. Kai tyloje ima trauktis racionalaus mąstymo kriterijai, tie balsai ne tik prašosi dėmesio - jie reikalauja jo. Nesunku jų išsigąsti, kai galų gale pagalvoji, kad jie pranašauja besiartinančią beprotybę.

“Ana tikrai taip pagalvotų”, - mąstė Bobė, ropšdamasi lovon. Lempa apšvietė antklodę ryškiu, raminančiu apskritimu, bet ji paliko gulėti ant grindų disertaciją, kurią skaitė. Vis dar tikėjosi skausmų sąrėmių, kurie lydėdavo sykiais pasitaikančias per ankstyvas ir gausias menstruacijas, bet kol kas jie neužėjo. Ne taip ji ir nekantravo jų sulaukti - patys galite suprasti.

Sukryžiavo rankas sau už galvos ir pažvelgė į lubas.

“Ne, tu visai nepamišus, Bobe, - pagalvojo. - Tu manai, kad Gardas darosi kuoktelėjęs, tačiau pati esi visai normali - argi tai irgi ne pakrikusių nervų požymis? Tam yra netgi pavadinimas... neigimas ir substitucija: aš normali, tiktai pasaulis kraustosi iš proto”.

Visa tai tiesa. Bet vis tiek jinai tvirtai save valdė ir žinojo viena: ji sveikesnio proto Heivene, negu buvo Klivs Milse, ir *kur kas* sveikesnio, negu Jutikoje. Dar keleri metai Jutikoje, dar keleri metai, praleisti greta Sesytės, ir Bobė būtų visai išprotėjusi. Anderson buvo įsitikinusi, kad išvaryti savo artimus giminiečius iš proto Ana turbūt laikė savo... paskirties dalimi? Ne, per daug žemiškai pasakyta: savo gyvenimo šventos misijos dalimi.

Bobė suvokė, kas iš tikrųjų kelia jai nerimą, ir anaiptol ne greitis, kokiu toji galimybė jai šovė į galvą. Tai tikrumo jausmas.

Jos galva bus atvira viskam, bet sunkiausia bus ją išlaikyi atvira tam, ką Ana pavadintų “sveiku protu”. Nes žinojo, ką aptiko miške, ir tai kėlė jai baimę, nuostabą ir neramų, vis didėjantį jaudulį.

Matai, Ana, mažiulė Bobė neišprotėjo ir jai nereikės kraustytis į Stiksvilį: mažiulė Bobė atsikraustė čionai ir tapo visai normali. Nenormalumas riboja galimybes, Ana, ar pajėgsi tai suprasti? Nenormalumas - kai atsisakai eiti tam tikrais mąstymo takais, nors jie ir logiški... nelyginant žetonas kelio užkardai. Supranti, apie ką aš kalbu? Žinoma, ne. Nesupranti ir niekad nesupratai. Tad šalin, Ana. Lik Jutikoje ir griežk dantimis per miegą, kol iš jų nieko neliks, ir tegul tasai, kuris pakankamai besmegenis, kad laikytųsi tavo balso nuotolyje iki išprotės, bus mano svečias, bet tik eik tu iš mano galvos.

Tasai daiktas žemėje - tai laivas iš kosmoso.

Tenai. Ir jau atkastas. Nereik daugiau to mėšlo. Negalvok apie Aną, negalvok apie Laboko šviesas ar apie tai, kad Karinės oro pajėgos uždarė kartoteką apie skraidančiąsias lėkštes. Negalvok apie dievų vežimą, Bermudų trikampį ar apie tai, kaip Elijas pakilo dangun ugnies rate. Negalvok apie visa tai - širdis jaučia tiesą. Tai erdvėlaivis, ir jis arba čia nusileido, arba patyrė katastrofą seniai seniai - galbūt prieš milijonus metų.

Viešpatie!

Ji gulėjo lovoje susidėjus rankas už galvos. Buvo gana rami, tačiau širdis daužėsi vis greičiau, greičiau ir greičiau.

Paskiau kitas balsas, ir tai buvo jos mirusio senelio balsas, pakartojo jai tai, ką anksčiau kalbėjo Anos balsas:

Palik tą daiktą ramybėje, Bobe. Tai pavojinga.

Toji trumpa vibracija. Jos pirmoji nuojauta, gniaužianti kvapą ir tikra, kad aptiko kažkokio keisto metalinio karsto briauną. Piterio reakcija. Paskutiniosios mėnesinės, vos patepusios kelnaites čionai fermoje, bet plūste plūstančios krauju it iš paskerstos kiaulės, kai ji buvo šalia to daikto. Prarastas laiko suvokimas, paskiau miegas visas dvylika valandų. Ir nepamiršk to draugužio švilpiko. Atsakančiai dvokė ir buvo apiręs, bet aplinkui nesisukiojo nė viena musė. Galima sakyti, ant švilpiko visai nebuvo musių.

Nieks iš to mėšlo nepriduria aiškumo. Sutiksiu su slypinčio žemėje laivo galimybe, kad ir kaip keistai iš pradžių tai skambėtų, bet vis tiek logikos čia yra. Tačiau nėra logikos visame kitame; lyg karoliukai, besiridinėjantys ant stalo į visas puses. Suverkite juos ant siūlo, ir aš galbūt patikėsiu - bent jau apie tai pagalvosiu. Gerai?

Vėl jos senelio balsas, tasai lėtas, įsakmus balsas, vienintelis sugebėdavęs vaikystėje nutildyti Aną.

Visi tie dalykai įvyko po to, kai tu jį aptikai. Štai tavo siūlas, Bobe.

Ne. Nepakankamas.

Dabar lengva atsikalbinėti seneliui; žmogus jau šešiolika metų kaip ilsis kape. Tačiau kaip tik senelio balsas ją persekiojo iki pat užmiegant:

Palik tą daiktą ramybėje, Bobe. Tai pavojinga...

...ir tą tu taip pat žinai.

PITERIS PRAREGI

1

Jai pasirodė, kad Piteris kažkoks pasikeitęs, tačiau negalėjo tiksliai pasakyti, kuo toji permaina reiškėsi. Kai kitą rytą (visai normaliu laiku - devintą valandą) Anderson pabudo, beveik iš karto tai suprato.

Stovėdama prie bufetuko, kratė į seną raudoną Piterio lėkštę "Gravy Train" konservus. Kaip paprastai, išgirdęs lėkštės skambesį, Piteris atlapnojo į virtuvę. "Gravy Train" buvo šiokia tokia naujiena; iki šių metų jis visada gaudavo pusryčiams "Gaines Meal", vakare - pusę skar-

dinės konservuoto "Rival" šunų maisto, o tarpe - visa, ką patsai sugebėdavo pasigauti miške. Paskiau Piteris liovėsi ėdęs "Gaines Meal", ir tik bemaž po mėnesio Anderson susivokė - šuniui nebuvo pabodęs maistas: likusieji jo dantys tiesiog nepajėgė susidoroti su sausais, kietais kąsneliais. Todėl dabar jis gaudavo "Gravy Train"... tolygų, kaip ji manė, senio pusryčiams iš minkštai virto kiaušinio.

Ant sausų "Gravy Train" gabalėlių ji užpylė šilto vandens ir ėmė juos minkyti senu nusidėvėjusiu šaukštu, kurį tamtyč šiam tikslui laikė. Netrukus minkštėjantys gabalėliai ėmė plūduriuoti purviname drumstame skystyje, iš tiesų panašiame į padažą... "Arba į ką nors tokio kaip pamazgos, - pagalvojo Anderson, - išleistos iš kriauklės sifono".

- A, atėjai, - tarė ji, nusisukdama nuo kriauklės. Piteris įsitaisė savo įprastoje vietoje ant linoleumo - per mandagų atstumą, kad pasitraukdama nuo plovyklės Anderson neužkliūtų už jo, - ir stukseno uodega į grindis. - Tikiuosi, tau patiks. O aš tai, manau, apsi...

Ji nepabaigė, palinkusi su raudonąja Piterio lėkšte dešinėje rankoje, užkritusiais ant vienos akies plaukais. Nubraukė juos į šoną.

- Pitai? - išgirdo save ištariant.

Piteris klausiamai žvilgtelėjo į ją ir atšlepsėjo gauti savo rytinio davinio. Tuoj pat ėmė godžiai jį lapnoti.

Anderson įsistebeilijusi į šunį atsitiesė, tačiau kartu jai tartum palengvėjo, kad Piteris ėdė nusukęs snukį. Mintyse jai vėl atgijo senelio balsas, liepiantis palikti tą daiktą ramybėje, nes tai pavojinga - nejau reikia daugiau siūlo josios karoliukams.

"Vien tik šioje šalyje atsiras koks milijonas žmonių, kurie spruktų kiek neša kojos, suuodę panašų pavojų, - pagalvojo Anderson. - Dievas težino, kiek tokių žmonių visame pasaulyje. Bet ar vien dėl šito? O ką tu pasakytum dėl vėžio?"

Ūmai jai pakirto kojas. Šlitiniuodama atatupstom, užkliuvo už vienos iš virtuvės kėdžių. Susmuko ant jos ir ėmė stebėti ėdantį savo davinį Piterį.

Užtraukusi jo akį pieniškai balta katarakta dabar buvo perpus išnykusi.

2

- Nežinau nė ką galvoti, - pasakė veterinaras vėliau, tą pačią popietę.

Anderson sėdėjo ant vienintelės kėdės veterinaro kabinete, o Piteris klusniai tupėjo ant apžiūros stalo. Anderson staiga vėl prisiminė, kaip bijojosi, jog teks šią vasarą nuvežti Piterį pas veterinarą... Tačiau, šiaip ar taip, dabar nepanašu, kad netrukus reikės su Piteriu išsiskirti.

- Bet gal aš tik įsivaizduoju? - paklausė Anderson ir tuoj pat sumojo, po teisybei, trokštanti, jog daktaras Eteridžas arba patvirtintų, arba paneigtų jos mintyse nuolat skambančius Anos žodžius: *Taip tau ir reikia, kad gyveni atsiskyrusi su savo smirdžium šunim...*

- Ne, - atsakė Eteridžas, - nors man visai suprantama, kad jaučiatės suglumusi. Aš ir pats kiek suglumęs. Jo katarakta aktyvios remisijos fazėje. Gali nulipti, Piteri.

Pirma liuoktelėdamas ant Eteridžo kėdės, o nuo šios - ant grindų, šuo nušoko nuo stalo ir atsitūpė prie Anderson kojų.

Anderson uždėjo ranką Piteriui ant galvos ir įdėmiai žvelgdama į Eteridžą pagalvojo: *Matėte?* Bet nelabai norėjo ištarti tai garsiai. Mirksnį Eteridžas susidūrė su ja žvilgsniu, ir tuoj pat nusuko akis į šalį. *Taip, mačiau, bet neketinu prisipažinti.* Piteris nulipo nuo stalo atsargiai, toli gražu ne vienu paskuigalinių kojų šuoliu kaip nutrūktgalviškas šuniūkštis, koks kitados buvo, tačiau ir ne tirtėdamas, siūbuodamas į šalis, nenatūraliai kreipdamas galvą dešinėn, kad geriau matytų, kur eina, kaip jam tai būtų atsitikę dargi prieš savaitę, kai vos besugebėdavo nulaikyti pusiausvyrą ir tau apmirdavo širdis, kol jis nusiropšdavo žemyn, nesusilaužęs kaulų. Dabar jis nulipo apdairiai, tačiau solidžiai pasitikintis savimi nelyginant senyvas valstybės veikėjas, koks atrodė prieš dvejus trejus metus. Matyt, šios permainos priežastis - jam sugrįžtantis regėjimas kairiąja akimi: Eteridžas tai patvirtino keliais paprastais pastabumo testais. Beje, regėjimas - dar ne viskas. Apskritai pagerėjusi Piterio judesių koordinacija. Paprastų paprasčiausiai. Keista, bet faktas.

Ir ne dėl sumažėjusios kataraktos Piterio snukis vėl atgavo kanapėtą spalvą vietoje buvusios mažne ištisinės žilės, tiesa? Anderson tai pastebėjo dar pikape, pakeliui į Ogastą, ir kone nenuvažiavo nuo kelio.

Ar daug viso to pastebi Eteridžas, tiktai nepasirengęs pripažinti, kad pastebi? Šiek tiek pastebi, spėjo Anderson, bet visa bėda, kad Eteridžas - ne daktaras Dagetas.

Dagetas apžiūrinėdavo Piterį maždaug dusyk metuose pirmąjį jo gyvenimo dešimtmetį. Ir tada visko pasitaikydavo, pavyzdžiui, kaip tąkart, Pitui įsivėlus į peštynes su dygliakiaule, Dagetas vieną po kitos ištraukė visus dyglius, švilpaudamas melodiją iš filmo "Tiltas per upę Kvai", ramindamas drebantį metų amžiaus šunėką savo didele švelnia ranka. Kitąsyk Piteris parsivilko namo šlubčiodamas, suvarpytu paukštiniais šratais pasturgaliu - žiauria dovana nuo medžiotojo arba pernelyg kvailo, kad prieš iššaudamas pasižiūrėtų, arba ganėtinai sadistiško, kad suteiktų kančią šuniui, nes nepavyko paleisti užtaisą į kurapką ar fazaną. Daktaras Dagetas būtų pastebėjęs visas Piterio permainas ir norom nenorom nebūtų galėjęs jų nuneigti. Būtų nusiėmęs savo rausvarėmius

akinius, nusišluostęs stiklus į baltą chalatą ir pasakęs ką nors tokio: "Turime sužinoti, kur jis buvo ir į ką įsivėlė, Roberta. Tai rimta. Šunys nejaunėja, o dabar jam tatai dedasi". Į tai Anderson gautų atsakyti: "Aš žinau, kur jis buvo ir gerai numanau, ką veikė". Ir nemaža įtampos būtų nuslūgę, ar ne? Bet senasis daktaras Dagetas pardavė praktiką Eteridžui, kuris nors ir atrodė gana malonus, bet vis tiek kažkoks svetimas; o senukas pasitraukė nuo savo reikalų ir išvažiavo Floridon. Eteridžas matydavo Piterį dažniau negu Dagetas, - antai per pastaruosius metus ketvertą kartų, - nes kuo senyn, tuo daugiau ligų Piterį kankindavo. Bet, šiaip ar taip, Eteridžas nėra matęs šuns tiek daug sykių, kaip jo pirmtakas... ir, kaip ji spėjo, neturėjo senojo daktaro pastabumo. Ir proto.

Kažkur iš palatos už jų staiga pašėlo įnirtingai loti, tarytum šuniškai keiktis vokiečių aviganis. Kiti šunys prie jo prisijungė. Piterio ausys palinko į priekį, ir po Anderson ranka jis ėmė drebėti. Lankymasis pas daktarus, matyt, nė kiek nepadeda skalikui išsaugoti šaltakraujiškumą, pagalvojo Anderson; sykį, per vieną iš savo jaunikliško amžiaus sukrėtimų, Piteris taip ištižo, jog jį, velniai rautų, mažne ištiko paralyžius. O šitas įtemptas virpulys buvo kažkas visai nauja.

Eteridžas klausėsi šunų keliamo triukšmo mažne susiraukęs - dabar beveik visi jie lojo.

- Ačiū, kad taip iš anksto nesusitarus mus priėmėt, - padėkojo Anderson. Jai teko pakelti balsą. Priimamajame irgi suskato loti šuo. Viauksėjo greitai, nervingai, kaip koks nedidelis šunykštis... Tikriausiai špicas ar pudelis. - Buvo labai... - jinai užsikirto, pajutusi pirštų galiukuose vibraciją, ir pirmiausia, kas jai atėjo į galvą, tai

(laivas)

mintis apie tą daiktą miške. Bet ji suprato, iš kur ši vibracija. Nors jausdavo ją labai labai retai, čia nebuvo jokios paslapties.

Ši vibracija ėjo iš Piterio. Tasai urzgė tyliai ir giliai iš gerklės.

... - malonu iš jūsų, bet, manau, mums laikas eiti. Skalijimas toks, lyg pas jus būtų kilęs maištas, - norėjo pajuokauti, bet čia jau nebebuvo juokai. Ūmai visas nedidelis pastatas - blokinis stačiakampis, kurį sudarė jo kabinetas su laukiamuoju ir operacinė su sveikstančiųjų palata tapo vientisu pragaru. Visi šunys už operacinės lojo, ir laukiamajame prie špico prisijungė dar pora šunų... ir moteriška trūkčiojanti aimana, neabejotinai priklausanti katei.

Aiškiai sutrikusi, vidun įkišo galvą misis Elden:

- Daktare Eteridžai...

- Gerai, einu, - šiurkščiai metė jis. - Atleiskite, mis Anderson.

Jis paskubom išbėgo, pirmiausia pasukdamas į ligoninę. Kai atidarė duris, šunų keliamas triukšmas tartum padvigubėjo - tikras sušiktas dur-

nynas, pagalvojo Anderson, ir tik tokia mintis jai spėjo šmėkštelėti, nes Piteris bemaž išsiveržė iš po jos rankos. Tingus urzgesys jo gerklės gilumoje staiga perėjo į piktą gargesį. Eteridžas puldinėjo ligoninės koridoriumi tarp amsinčių iš visų pusių šunų; pneumatinės kabineto durys paskui jį tyliai užsivėrė, ir jis nematė to, kas taip apstulbino Anderson: jeigu nebūtų laiku suspėjusi sugriebti už Piterio antkaklio, skalikas kulka būtų šovęs paskui daktarą į palatą. Drebėjimas ir kimus urzgesys... buvo ne iš baimės, sumojo ji. Iš įsiūčio - visiškai nesuprantamo, nebūdingo Piteriui, tačiau taip buvo.

Anderson sutūrėjus jį už antkaklio, gargesys pavirto prismaugtu garsu - hrrr! Šuo atsisuko, ir išvirtusioje, krauju pasruvusioje dešiniojoje Piterio akyje Anderson išvydo tai, ką vėliau pati apibūdins grynai kaip pašėlusį įtūžį dėl to, kad jam buvo sutrukdyta pulti tenai, kur norėjo. Bobė galėjo sutikti su prielaida, kad trijų šimtų jardų apskritumos skraidančioji lėkštė slypėjo po žeme josios valdose; su prielaida, kad kažkokios išgaros ar vibracija iš to laivo nugalabijo švilpiką, kuris per nelaimę priėjo prie jo per arti, nugalabijo taip visiškai bei atstumiančiai, jog, regis, netgi musėms jis buvo šlykštus; Bobė galėjo suprasti savo sutrikusį menstruacinį ciklą, šuns kataraktos remisiją, netgi neginčijamą faktą, jog jos šuo kažkokiu būdu jaunėjo.

Visa tai - taip.

Bet įsivaizduoti, kad gerasis senukas Piteris galėjo žvelgti į ją su paklaikusia neapykanta... ne.

3

Dėkui Dievui, tai užtruko tik mirksnį. Durys į palatą užsivėrė ir pritildė kakofoniją. Regis, Piteris kiek nusiramino. Vis dar drebėjo, tačiau vėl atsisėdo greta savo šeimininkės.

- Na, Pitai, einam iš čia, - tarė Anderson. Jautėsi labai sukrėsta - kur kas labiau, nei ji vėliau prisipažins Džimui Gardneriui. Nes prisipažinus, ko gero, tektų vėl sugrįžti prie to šnairai pikto žvilgsnio, kurį matė sveikojoje Piterio akyje.

Jinai susiieškojo Piteriui neįprastą pasaitą, kurį buvo nuo jo nusegusi, vos tik juodviem įžengus į apžiūros kambarį (reikalavimas, kad šunys pas gydytoją būtų atvedami už pasaito, Anderson visados atrodė grasus - bent iki šiol). Šiaip taip prikabino jį prie savo šuns antkaklio.

Nusivedė Piterį prie durų į laukiamąjį ir atidarė jas koja. Erzelynė dar labiau sustiprėjo. Pasirodo, iš tikrųjų viauksėjo špicas, priklausęs storai moteriai, vilkinčiai geltonomis kelnėmis ir tokios pat spalvos palaidine. Storulė stengėsi prituręti špicą vis kartodama: “Būk gerutis, Eri-

kai, būk gerutis savo mamutei". Tarp stambių, riebių mamutės rankų šunėko beveik nebuvo matyti - blykčiojo tik jo blizgančios, šiek tiek žiurkiškos akys.

- Mis Anderson... - kreipėsi misis Elden. Atrodė sutrikusi ir šiek tiek išsigandusi - kaip bet kuris žmogus, mėgstantis užsiimti įprastais reikalais vietoje, staiga tapusioje beprotnamiu. Anderson visai suprato josios savijautą.

Špicas pastebėjo Piterį, - Anderson vėliau prisieks, kad kaip tik tai aną suerzino, - ir kone pašėlo. Taikinio toli ieškoti jam neprireikė - suleido aštrius dantis į savo šeimininkės ranką.

- Ak tu *nevidone!* - sukliko mamutė ir numetė špicą ant grindų. Jai iš rankos ištryško kraujas.

Tuo pat metu Piteris metėsi priekin, lodamas ir urgzdamas, mažne pargriaudamas už trumpo pavadėlio jį laikančią Anderson. Jos dešinioji ranka įsitempė. Šviesia rašytojo vaizduote Anderson aiškiai numatė, kas tuojau nutiks. Skalikas Piteris ir špicas Erikas susirems laukiamojo viduryje nelyginant Dovydas ir Galijotas. Bet špicas neturėjo ne tik smegenų, bet ir laidyklės. Piteris vienu krimsniu nukąs jam galvą.

To išvengti padėjo galbūt kokių vienuolikos metų mergaičiukė, sėdėjusi mamutei iš dešinės. Ant kelių ji laikė kartoninę dėželę, kurios viduje rangėsi žalčiukas smauglys, kurio žvynai žvilgėte žvilgėjo sveikata. Nesuvokiamu jaunikliškų refleksu mergaičiukė kyštelėjusi džinsuotą koją primynė besivelkantį žeme Eriko pasaitėlio galą. Šunėkas persivertė per šoną. Mergaičiukė timptelėjo špicą atgal. Laikėsi ramiausiai iš visų esančiųjų laukiamajame.

- O jeigu tasai mažas krušlius užkrėtė mane pasiutlige? - klykavo mamutė, artindamasi per kambarį prie misis Elden. Iš po prispaustų prie žasto jos pirštų sunkėsi kraujas.

Eidamas pro šalį, Piteris pasuko į ją galvą, bet Anderson nusitempė jį prie durų. Nusispjaut į užrašą ant misis Elden atatvaro: UŽ VETERINARINES PASLAUGAS MOKAMA GRYNAIS, JEIGU IŠ ANKSTO NEBUVO KITAIP SUTARTA. Norėjos kuo greičiau iš čia ištrūkti, visu leistinu greičiu parsigauti namo ir išgerti viskio. Nepraskiesto. Dvigubą porciją. O gal ir trigubą.

Jai iš kairės kažkas pratisai, tyliai, piktai sušnypštė. Anderson pasigręžė ir išvydo katiną, tartum nužengusį iš maskarado dekoracijų per Visų šventųjų dieną. Visas juodas, išskyrus baltą uodegos galiuką, užriestą aukštyn, kiek leido narvas, kuriame buvo atneštas. Išlenkęs keterą, pašiaušęs kailį, stebeilijo į Piterį žaliomis, kraupiai žėrinčiomis akimis. Rausvas jo snukis šiepėsi, apnuogindamas aštrius dantis.

- Išveskite šunį, ponia, - lediniu balsu, tartum atlauždama pistoleto gaiduką, pratarė katino šeimininkė. - Juodžiui jis nepatinka.

Anderson norėjo pasakyti, kad jai nė motais, kas Juodžiui patinka, - garsiai ar tyliai persti, bet šis nešvankus, tačiau kažkaip itin tinkamas atkirtis šovė jai į galvą tik vėliau - retai karštomis gebėdavo rasti reikiamų žodžių. Jos knygų personažai visada rasdavo ką tiksliai pasakyti, jai retai kada prireikdavo ilgai dėl to galvoti - žodžiai ateidavo lengvai ir lyg patys savaime. Tačiau niekad taip neatsitikdavo realiame gyvenime.

- Prikąskit liežuvį, - visa, ką ji tesumojo atsakyti, pralemendama taip nedrąsiai, jog pati suabejojo, ar Juodžio šeimininkė nors kiek suprato, ką ji pasakė, ir ar išvis išgirdo repliką. Dabar ji iš tikrųjų tempė Piterį už pavadėlio - taip, kaip nemėgdavo kitus matyti tempiant šunis gatvėje. Piteris koščiojo, nuo šonan nukarusio jo liežuvio dribo seilės. Įsidėbsojo į bokserį, kuris turėjo sugipsuotą dešinę priekinę koją. Pečiūkas, vilkįs mėlynu mechaniko kombinezonu, įsirėžęs abiem rankomis laikė virvinį bokserio pasaitą. Tiesą sakant, buvo du kartus apvyniojęs storą virvę apie didžiulį tepaluotą kumštį ir tai su vargu įstengė nuturėti savo šunį, kuris būtų sutvarkęs Piterį taip pat greitai ir lengvai kaip šis špicą. Nepaisant sulaužytos kojos, bokseris galingai veržėsi priekin, ir Anderson labiau pasitikėjo mechaniko jėga nei virvės tvirtumu - pastaroji, regėjos, tuoj tuoj nutrūks.

Anderson grabinėjo durų rankenos, kaip jai pačiai atrodė, mažne amžinybę. Tartum būtumei apnikta košmaro, kuriame tavo abi rankos užimtos, o kelnės ima pamažu, tačiau negailestingai smukti žemyn.

Visa tai per Piterį. Čia esama kažkokios jo kaltės.

Pagaliau pasuko durų rankeną ir tada paskubom metė paskutinį žvilgsnį į laukiamąjį. Tasai buvo tapęs kažkokia nesuvokiama niekieno žeme. Mamutė reikalavo, kad misis Elden jai suteiktų pirmąją pagalbą (ir, matyt, iš tiesų ta buvo reikalinga - kraujo upeliukas sruvo žemyn jos žastu, lašnodamas ant geltonų kelnių ir firminių baltų batelių); Juodis tebešnypštė; netgi daktaro Eteridžo urviniai kiškučiai ant viršutinės lentynos painiame plastikinių vamzdelių ir bokštelių labirinte, sudarančiame jų būstą, kraustėsi iš proto; Erikas, padūkėlis špicas, prilaikomas pavadžio, pasistojęs ant užpakalinių kojų, kimiai lodamas koliojo Piterį. Šis atsigręžęs į jį urzgė.

Anderson žvilgsnis užkliuvo už mergaičiukės žalčio, ir ji išvydo, kad tasai, savo kartoninėj dėžėj iškėlęs galvą it kobra, pražiojęs beiltę burną su iš jos kartkartėmis kyščiojančiu pastirusiu rausvu liežuvėliu, irgi spokso į Piterį.

Žalčiai to nedaro, niekad nesu mačiusi žalčių taip elgiantis.

Bemaž ne juokais pakraupus, Anderson išpuolė gatvėn, tempdamasi paskui save Piterį.

4

Kone tuoj pat, kai tik durys už jų užsivėrė, Pitąs nusiramino. Liovėsi kosčiojęs ir tempęs pavadėlį, ėmė risnoti greta Anderson, kartkartėmis vis pažvelgdamas į ją tartum sakytų: "Man tas pavadėlis nepatinka ir niekad nepatiks, bet gerai, gerai, jeigu tu taip nori..." Abu įlipo į pikapą, ir Piteris visai atgavo pirmykštę pusiausvyrą.

Tik ne Anderson.

Jos rankos taip tirtėjo, jog tik iš trečio karto pataikė įkišti degimo raktelį. Per staigiai atleido sankabą, ir variklis užgeso. "Ševrolė" galingai trūktelėjo iš vietos, ir Piteris nuo sėdynės nusirito ant grindų. Priekaištingu skaliko žvilgsniu (visi šunys geba žvelgti priekaištingai, tiktai skalikai, regis, yra puikiausiai įvaldę tą kupiną kančios žvilgsnį) dėbtelėjo į ją. "Kur tu gavai savo teises, Bobe? - tartum klausė akimis. - "Sears and Roebuck" mokykloje?" Jis vėl užsirangė ant sėdynės. Anderson sunku buvo patikėti, kad vos tik prieš penkias minutes Piteris buvo urzgiantis, šiepiantis iltis piktas žvėris, kokio ji niekad anksčiau nebuvo jo regėjus, sakytum, pasirengęs kibti dantimis į bet ką, kas juda, *ir ta išraiška, su kuria...* Bet ji tuojau pat nutraukė tą mintį, neleisdama jai nueiti toliau.

Pagaliau ji užvedė variklį ir išriedėjo iš parkavimo aikštelės. Pravažiuodama pro pastatą, - dailus užrašas ant jo skelbė: VETERINARINĖ KLINIKA, - ji nuleido žemyn langą. Išgirdo tik kelissyk sulojant ir suviauksint. Nieko ypatinga.

Šėlsmas baigėsi.

Ir ne tik tai baigės, pagalvojo ji. Nors ir nebuvo dar visai tikra, jai pasirodė, kad mėnesinės irgi baigės. Jeigu taip - viskas gerai, kas gerai baigiasi.

Lakus posakis.

5

Bobė nenorėjo - arba negalėjo - laukti, kol sugrįš namo ir išgers pažadėtąją sau taurelę. Tuoj už Ogastos miesto ribos pastebėjo pakelės užkandinę su žavia iškaba "Grilbaras "Šaunusis savaitgalis" (Mūsų firminiai: puikūs kiaulienos šonkauliukai. Šį penkt. ir šešt. - Nešvilio "Kitty--Cats").

Anderson įvairavo automobilį tarp seno daugiaviečio furgono ir traktoriaus, kurio užpakalyje aukštyn styrojo purvino kaušo dantys. Toliau vienoje eilėje stovėjo didžiulis senas "Biuikas", o už jo - treileris arkliams vežioti. Anderson sąmoningai sustojo atokiau nuo jo.

- Palauk, - tarė Anderson susirangiusiam ant sėdynės Piteriui, kuris pažvelgė į ją, tartum sakydamas: "O kodėl man su tavim kur nors eiti? Kad vėl mane smaugtum su tuo idiotišku pavadžiu?"

"Šauniojo savaitgalio" bare trečiadienio popietę buvo ir tamsu, ir gana tuščia, šokių aikštelė jo viduryje - silpnai apšviesta dykynė. Dvokė prarūgusiu alumi. Barmenas, *podraug* ir kasininkas, priėjęs pasisveikino:

- Kaip laikotės, miela ponia? Šiandien firminis patiekalas su raudonųjų pipirų padažu. Taip pat...

- Man "Cutty Sark", - paprašė Anderson. - Dvigubą. Be vandens.

- Jūs visad geriate kaip vyras?

- Paprastai iš stiklinės, - paleido Anderson sąmojų, kuris buvo bemaž ne vietoje, tačiau ji jautėsi labai pavargusi... tiesiog kaip sudaužyta. Nuėjo į moterų tualetą pasikeisti tampono ir iš rankinuko išsiėmusi mažesnį įsidėjo į kelnaičių šakumą - dėl atsargos... Tačiau tik dėl atsargos, tad ji lengviau atsiduso. Regis, drapanės ją paliko ramybėj visam mėnesiui.

Sugrįžo prie staliuko geriau nusiteikusi nei pirmiau, ir nuotaika dar labiau pasitaisė išmetus pusę užsisakytosios porcijos viskio.

- Žinote, aš tikrai nenorėjau jūsų įžeisti, - atsiprašė barmenas. - Bet popietėmis čia taip nuobodu. Kai pasirodo koks naujas lankytojas, nenulaikau liežuvio už dantų.

- Aš pati kalta, - tarė Anderson, - bet šiandien man pasitaikė nekokia diena.

Baigė gerti viskį ir atsiduso.

- Norite dar, mis?

"Regis, man geriau patiko "miela ponia", - pagalvojo Anderson ir papurtė galvą.

- Bet gal išgerčiau stiklinę pieno. Antraip visą vakarą mane grauš rėmuo.

Barmenas jai atnešė pieno. Siurbčiodama jį, Anderson mąstė apie tai, kas nutiko pas veterinarą. Atsakymas buvo greitas ir trumpas: jinai nežinojo.

"Bet galiu tau pasakyti, kas atsitiko, kai įvedei jį vidun, - pagalvojo ji. - Ničnieko".

Mintimis nusitvėrė šio fakto. Laukiamasis buvo beveik toks pat pilnas, kai atsivedė Piterį, kaip ir tada, kai jį ištempė laukan, tiktai pirmąsyk nebuvo tokio beprotnamio. Aišku, nepasakytum, kad viešpatavo visiška ramybė, - draugėn suvesti įvairių rūšių ir veislių gyvuliai, daugelis jų seni ir prigimti priešai, nesukuria bibliotekos atmosferos, - tačiau, šiaip ar taip, aplinka buvo normali. Dabar, kai šnapsas ėmė veikti, ji pri-

siminė vyriškį su mechaniko kombinezonu, atsivedusį bokserį. Įėjęs vidun, bokseris pažvelgė į Piterį, Piteris romiai pašnairavo į šį. Nieko ypatinga.

Taigi?

Taigi išgerk pieno, keliauk namo ir pamiršk visa tai.

Puiku. O kaip dėl to daikto miške? Ar jį irgi pamiršti?

Vietoje atsako išgirdo senelio balsą: *Beje, Bobe, kuo tas daiktas tau kliūna? Ar pagalvojai apie tai?*

Ne, ji buvo nepagalvojus.

O dabar, kai pagalvojo, jai kilo pagunda užsisakyti dar vieną porciją viskio... tiktai dar viena, nors ir vienguba, ją nugirdytų. Betgi nejau ji iš tiesų nori sėdėti ankstyvą popietę šioje didžiulėje daržinėje, viena pati kaušti ir laukti, kol kas nors (galbūt ir barmenas) būtinai prisės greta ir paklaus, ką tokioje mieloje vietelėje veikia tokia kaip ji mergina?

Metė ant prekystalio penkinę, ir barmenas pamojo jai. Eidama laukan, pastebėjo telefono automatą. Abonentų knyga buvo sena ir apšiurusi, kvepėjo išsivadėjusiu burbonu, bet, šiaip ar taip, ji tenai buvo. Anderson įmetė dvidešimtį centų, suspaudė tarp peties ir ausies ragelį, pakol ieškojo Geltonuosiuose puslapiuose po "V" raidę, ir pagaliau susuko Eteridžo klinikos numerį. Atsiliepęs misis Eden balsas nuskambėjo visai ramiai. Toliau kambaryje Bobė girdėjo amsint vieną šunį. Tik vieną.

- Tikiuosi, nesudariau jums nepatogumų, - tarė ji į ragelį. - Atsiųsiu jūsų pavadėlį rytoj.

- Nesirūpinkite, mis Anderson, - atsakė medsesuo. - Tiek metų turėjote su mumis reikalų, jog nė negalvojame apie jus, jeigu ir susiduriame su veltėdžiais, o dėl pavadėlių, tai jų pas mus pilna spinta.

- Šiandien, regis, buvo šioks toks sąmyšis.

- Dievaži, kaip niekad! Dėl misis Perkins gavome iškviesti greitąją. Nemanau, kad kas nors baisaus - žinoma, jai prireiks susiūti žaizdą, bet daugelis žmonių, kuriems tenka siūti, pasiekia daktarą savo pačių jėgomis, - ji kiek pritildė balsą, parodydama Bobei pasitikėjimą, kurio nebūtų parodžiusi bet kokiam vyrui. - Ačiū Dievui, kad įkando jos pačios šuo. Jinai iš tų moterų, kurios už mažiausią menkniekį grasina paduosiančios į teismą.

- Ar nors kiek įsivaizduojate, kas galėjo sukelti tą erzelynę?

- Ne, taip pat ir daktaras Eteridžas nieko nesupranta. Gal tas karštis po lietaus. Daktaras Eteridžas kartą kažką panašaus girdėjęs veterinarų suvažiavime. Viena veterinarė iš Kalifornijos pranešė, kad visus gyvulius jos klinikoje prieš stiprų žemės drebėjimą buvo ištikęs, kaip ji pavadino, "siutulio priepuolis".

- Nejaugi?

- Praeitais metais Meine buvo žemės drebėjimas, - pasakė misis Elden. - Tikiuosi, daugiau greit nebebus. Toji atominė jėgainė Viskasete pernelyg arti, kad galėtum būti ramus.

"Pasiteirauk Gardo", - pagalvojo Bobė. Darsyk padėkojo pašnekovei ir pakabino ragelį.

Anderson sugrįžo prie automobilio. Piteris miegojo. Jai įlipus vidun, pravėrė akis, paskiau vėl užsimerkė, padėjęs snukį ant priekinių letenų. To snukio žiluma nyko. Jokių dėl to abejonių, visiškai jokių.

Beje, Bobe, kuo tas daiktas tau kliūna?

Užsičiaupk, seneliuk.

Ji parvažiavo namo. Pasistiprinusi antru škotiškuoju - silpnesniu - nuėjo į vonios kambarį ir prisikišo prie veidrodžio, pirma tyrinėdama savo veidą, paskiau persibraukdama pirštais per plaukus; pakėlė juos ir vėl nuleido.

Plaukų žilsvė buvo išlikus - visa, iki šiol atsiradusi, bent jai taip atrodė.

Niekad nebūtų pagalvojusi, kad kada nors džiaugsis regėdama savo žilus plaukus, bet vis dėlto taip buvo. Ar panašiai...

6

Dar buvo nevėlu, kai vakaruose dangų ėmė traukti juodi debesys, ir sutemus ėmė grumenti griaustinis. Atrodo, vėl grįžta lietūs - bent jau vienai nakčiai. Anderson suprato, kad šiąnakt neišleis Piterio laukan - nebent tik pačiam neatidėliotiniausiam šuniškam reikalui; nuo pat jaunumės skalikas paniškai bijojo griaustinio.

Anderson sėdėjo prie lango supamojoje kėdėje. Ir jeigu kas nors būtų ją pamatęs, tikriausiai būtų pamanęs, kad ji skaito, bet iš tikrųjų Bobė studijavo: atkakliai studijavo disertaciją "Ganyklų karas ir Pilietinis karas". Veikalas sausas it dulkės, bet ji manė, kad žinios pasirodys labai naudingos, kai ji galiausiai imsis naujos knygos... o tai turėtų įvykti jau gana greit.

Kaskart, kai trenkdavo griaustinis, Piteris atatupstas pasitraukdavo vis artėliau prie supamosios kėdės ir tartum susigėdęs šypsojosi Anderson: "Taip, žinau, žinau, nieko man neatsitiks, bet vis tiek pasislinksiu arčiau tavęs, gerai? O jeigu driokstels kaip reikiant, aš užsiropšiu ant tos tavo sumautos kėdės, ką tu į tai? Nesupyksi, tiesa, Bobe?"

Audra tęsėsi iki devintos valandos, ir iki to laiko Anderson jau žinojo, kad šįsyk audra pasiautės ne juokais - heiveniečiai tokį šėlsmą vadina "tikruoju o Jergutėliau". Jinai nuėjo į virtuvę, pasirausė sieninėje

spintoje, atstojančioje podėlį, ir ant viršutinės lentynos susirado kalnakasių dujinį žibintą. Piteris mynė jai ant kulnų, paspraudęs uodegą tarp kojų, gėdingai vypsodamas. Anderson, išėjusi iš spintos, bemaž užlipo ant jo.

- Neužgavau, Piteri?

Piteris negarsiai urgztelėjo... Ir vėl prisispaudė Bobei prie kojų, kai perkūnas nugriaudėjo taip stipriai, jog net langai sudrebėjo. Anderson sugrįžo į savąją kėdę, žaibas tvykstelėjo melsvai balta šviesa, ir skimbtelėjo telefonas. Stiprėjo vėjas, šnarendamas ir girgždindamas medžius.

Piteris spaudėsi prie supamosios kėdės, maldaujamai žvelgdamas į Anderson.

- Gerai, - atsiduso ji, - eik čia, bailiuk.

Piterio nereikėjo dusyk prašyti. Užšoko Anderson ant kelių, viena letena gerokai grybštelėdamas jai šakumą. Jis tarytum visad stengdavosi trinktelėti tenai arba į vieną kurią nors krūtį; tai jam išeidavo netyčia - nelyginant vienas iš tų nesuvokiamų dalykų, kaip antai lifto sustojimai kiekviename aukšte, kai tu skubi. Jeigu ir galima nuo to kaip nors apsiginti, tai Anderson dar teks išmokti.

Griaustinis tarsi perplėšė dangų. Piteris susigūžė prie jos. Jo tvaikas - *Eau de Beagle** - trenkė Bobei į nosį.

- Kodėl tau nesulindus man į gerklę ir iškart visko neužbaigus, Pitai?

Šuo vėl susigėdęs vyptelėjo, tartum sakydamas: "Žinau, žinau, nepyk".

Vėjas stiprėjo. Lempos pradėjo mirksėti - tikras ženklas, kad netrukus Roberta Anderson ir Centrinė Meino jėgainė pasakys vienas kitam mielą sudie... Mažų mažiausia iki trečios ar ketvirtos valandos paryčiui. Anderson atidėjo disertaciją į šalį ir apkabino šunį. Tiesą sakant, ji nebuvo prieš kartkartėmis praūžiančias vasaros audras ar žiemos pūgas. Mėgo jų siausmą. Mėgo žiūrėti ir klausytis, kaip toji siautulinga jėga, nors šiurkščiai ir aklai, tačiau teigiamai veikia žemę. Nesąmoningai prijausdavo tokių audrų šėlsmui. Jautė dabar savimi ir šią - plaukai ant jos rankų ir sprando buvo pastirę, o visai arti driokstelėjęs žaibas ją kone įelektrino.

Prisiminė vieną keistą pokalbį su Džimu Gardneriu. Gardas kiauše nešiojo plieninę plokštelę - prisiminimą apie nelaimingą atsitikimą slidinėjant, kai septyniolikos metų jis vos nežuvo. Gardneris jai papasakojo, kad sykį, keisdamas elektros lemputę, jis gavo velnišką smūgį, nes neapsižiūrėjęs kyštelėjo pirštą į lizdą. Tai nieko nepaprasta, bet įdo-

---

* Skalikiškas odekolonas *(pranc.-angl.)*.

miausia, kad kitą savaitę jam galvoje ėmė skambėti muzika, skelbimai ir žinios. Sakė Anderson, kad vienu metu tarėsi besikraustąs iš proto. Ketvirtą dieną netgi identifikavo jo priimamus šaukinius: WZON - vienos iš trijų Bengoro radijo stočių, transliuojančių trumposiomis bangomis. Jis užrašė paeiliui trijų dainų pavadinimus ir tada paskambino į stotį, užklausdamas, ar jie tikrai perdavė šias dainas ir Singo polineziețiško restorano Subaru Vilidže bei Paukščių muziejaus Bar Harbore reklamą. Šie patvirtino.

Penktą dieną, pasakojo jis, signalas ėmė silpti ir po dviejų dienų visai išnyko.

- Tai toji prakeikta plokštelė kiauše, - pasakė jis, švelniai stuksendamas kumščiu į randą savo kairiajame smilkinyje. - Be jokios abejonės. Žinoma, visi iš to juoksis, bet aš esu įsitikinęs.

Jeigu kas kitas jai būtų papasakojęs tą istoriją, Anderson pamanytų, kad iš jos šaipomasi, bet Džimas nejuokavo - tik pažvelgus į jo akis buvo matyti, kad jis nejuokauja.

Didelės audros turi didelę jėgą.

Mėlynu rėžiu tvykstelėjo žaibas, ir sekundės dalelytę pasirodė tai, ką ji vadindavo - kaip ir jos kaimynai - priešnamio kiemeliu. Išvydo pikapą su pirmaisiais lietaus lašais ant priekinio stiklo; trumpą purviną prievažos takutį; pašto dėžutę su nuleistu ir gerai pritvirtintu prie aliuminio šono dangalu; siūbuojančius medžius. Po akimirkos trenkė perkūnas, ir Piteris inkšdamas prigludo prie jos. Lempos užgeso. Nė nebandė pritemti, mirksėti ar šiaip trikti - iškart vienu metu visos užgeso - visiškai. Matyt, elektrą išjungė centrinėje.

Anderson siekė žibinto - ir staiga jos ranka sustojo ore.

Ant priešpriešinės sienos, kiek dešiniau nuo dėdės Frenko vališkos komodos, sušvito žalsva dėmė. Slinktelėjo du colius aukštyn, kryptelėjo kairėn, paskiau dešinėn. Mirksnį pranyko ir vėl pasirodė. Anderson vėl su visu klaikiu *déjà vu** įtaigumu prieš akis iškilo sapnas. Vėl prisiminė žibintą Edgaro Po apsakyme, bet šįkart atmintyje iškilo ir "Pasaulių karas". Marsiečių karštieji spinduliai, sėjantys žaliąją mirtį Hamersmite.

Pasisuko į Piterį, išgirsdama savo sprande girgžtelint it nesuteptų durų vyriai sausgysles - iš anksto žinojo, ką pamatys. Šviesa ėjo iš Piterio akies. Iš jo kairiosios akies. Žėrėjo nelyginant užburta žalsva žaltvykslės šviesele virš pelkės po ramios, drėgnos dienos.

Ne... ne *akis.* Tai žėrėjo katarakta... Arba bent kas likę iš kataraktos. Ji dar labiau susitraukė - netgi nuo šio ryto veterinaro kabinete. Ši Pite-

---

* Jau matyto, pažįstamo *(pranc.).*

rio snukio pusė buvo nušviesta palšai žalios šviesos, nuo kurios jis panėšėjo į pabaisą iš komiksų.

Pirmutinė jos paskata buvo atsiplėšti nuo Piterio, šokti iš kėdės ir paprasčiausiai pabėgti...

...bet, šiaip ar taip, juk *čia* Piteris. Ir jau mirtinai išsigandęs. Jeigu jį paliktų, Piterį pagautų siaubas.

Tamsoje už lango driokstelėjo griausmas. Abu jie pašoko. Didžiule šniokščiančia užuolaida prapliupo lietus. Anderson per kambarį vėl pažvelgė į priešingą sieną, į žalią dėmę, šokinėjančią ir krypuliuojančią. Prisiminė tuos laikus, kai dar mažytė gulėjo lovoje, su savo laikrodžio grandinėle išgaudama tokias pat dėmes riešo judesiais.

O beje, Bobe, kas tau darbo?

Žalia ugnis giliai jo akyje šalino kataraktą. Ją graužė. Ji vėl pažvelgė, ir turėjo susitvardyti, kad nešastelėtų atgal, kai Piteris lyžtelėjo jai ranką.

Tąnakt Bobė Anderson beveik išvis nemiegojo.

KASINĖJIMAI TĘSIAMI

1

Kai Anderson galiausiai atsibudo, buvo jau veik dešimta valanda ryto, ir dauguma šviesų namuose degė - Centrinėje Meino jėgainėje, atrodo, liovėsi krovę į kelnes. Jinai vienomis kojinėmis apėjo namus, išjunginėdama šviesas, paskiau pro priekinį langą pažvelgė laukan. Piteris tupėjo priebutyje. Anderson įleido jį vidun ir atidžiai pažiūrėjo į jo akį. Prisiminė naktį patirtą siaubą, bet dabar, ryškai tvieskiant vasaros ryto saulei, baimę pakeitė susidomėjimas. *Bet kas* būtų išsigandęs, pagalvojo ji, jei pamatytų ką nors panašaus - tamsoje, užgesus elektrai ir trankantis audrai.

Bet kodėl, velniai rautų, Eteridžas nieko nepastebėjo!

Na, tai nesunku paaiškinti. Fluorescencinių laikrodžių ciferblatai spindi ir dieną, ir naktį; tiktai ryškioje šviesoje paprasčiausiai to nematai. Ir vis dėlto keista, kad ji nepastebėjo žalsvo Piterio akies švytėjimo ankstesnėmis naktimis, tačiau nieko pernelyg pritrenkiančio tame nebuvo... Šiaip ar taip, jai prireikė poros dienų, kol suprato, kad katarakta traukiasi. Betgi... Eteridžas žiūrėjo iš arti, ar ne? Visai prie pat prisikišęs su senu oftalmoskopu žvelgė į Piterio akį.

Sutiko su Anderson, kad katarakta traukiasi... Bet neužsiminė apie jokį žėrėjimą - nei žalią, nei kitokį.

Galbūt jis matė tai, bet nusprendė nepastebėti. Lygiai kaip ir tai, kad Piteris atrodo pajaunėjęs. Nes jis nenorėjo to pastebėti.

Kažkur širdies gilumoje jai velniškai nepatiko naujasis veterinaras; matyt, priežastis ta, kad anksčiau taip mėgo senąjį daktarą Dagetą ir kvailai (ką padarysi) tikėjosi, kad daktaras Dagetas bus šalia, pakol ji ir Piteris gyvens čia. Bet neprotinga piktintis dėl to, kad senasis daktaras išsikrausto, ir net jeigu Eteridžas apsiriko arba nenorėjo pastebėti, kad Piteris aiškiai eina jaunyn, tai nė kiek nekeičia fakto, kad yra labai kompetentingas veterinaras.

Žalsvai žėrinti katarakta... tiesiog galvoje netelpa, kaip jis galėjo neatkreipti dėmesio į ką nors panašaus.

O tai jai leido padaryti išvadą, kad Eteridžui apžiūrint šunį, žalio švytėjimo nebuvo.

Bent tuo momentu.

Tuo momentu nebuvo ir didelio skalijimo, tiesa? Nebuvo, kai jiedu įėjo vidun. Taip pat ir per veterinaro apžiūrą. Visas triukšmas kilo, kai jie rengėsi išeiti.

Gal tuomet Piterio akis pradėjo švytėti?

Anderson įpylė "Gravy Train" į Piterio dubenėlį ir kairiąją ranką pakišo po kranu, laukdama, kol vanduo sušils tiek, jog juo galėtų užpilti konservus. Laukti tekdavo vis ilgiau ir ilgiau. Vandens šildytuvas veikė lėtai, spyriojosi, deja, buvo aiškiai pasenęs. Anderson seniai rengėsi jį pakeisti, - tikrai reiktų tai padaryti prieš stojant šalčiams, - bet vienintelis santechnikas visame Heivene ir kaimyniniuose miestukuose į šiaurę ar į pietus nuo jo buvo gana nemalonus bernas, vardu Delbertas Čailzas, kuris visada žvelgdavo į ją taip, lyg tiksliai žinotų, kaip atrodysianti be drabužių (ne *ypatingai,* kalbėdavo jo akys, bet *vartoti dar tinkama*) ir visad pasidomaudavo, ar Anderson "pastaruoju metu rašanti kokią nors naują knygą". Čailzas mėgdavo jai girtis, kad pats būtų buvęs velniškai geras rašytojas, tačiau esąs pernelyg veiklos žmogus ir neturįs "pakankamai lipnios kelnių sėdynės, suprantat?" Paskutinįsyk buvo jam priversta paskambinti, kai spaudžiant dvidešimties laipsnių šalčiui užpraeitą žiemą trūko vamzdžiai. Viską sutvarkęs, jis pasiteiravo, ar ji nenorėtų kartkartėmis "prasivėdinti". Anderson mandagiai atsisakė, ir Čailzas jai pamerkė akį - neva su pasaulietiško žmogaus išmintimi, o iš tikrųjų - su visažinio tuštumu. "Tu nė nenutuoki, kaip prašovei, mažyte", - metė jis. "Puikiai nutuokiu, štai kodėl pasakiau ne", - sukosi jai ant liežuvio galo, tačiau nutylėjo - nors ir kaip jo nemėgo, žinojo, kad

kada nors gali vėl Čailzo prireikti. Kodėl, kai tau topteli galvon kaip iš- ties kandžiai atsikirsti, nedrįsti to padaryti?

Galėtum ką nors padaryti su tuo vandens šildytuvu, Bobe, jai mintyse vėl prašneko balsas, tačiau kieno? Pašaliečio balsas jos galvoje. Dievaži, nejau paskambinti kopams*? *Tačiau tu galėtum,* neatlyžo balsas. *Visa, ką reikia tau padaryti, tai...*

Bet čia vanduo ėmė bėgti šiltesnis - šiaip ar taip, drungnas - ir jinai pamiršo apie šildytuvą. Išmaišė konservus, padėjo dubenėlį ant žemės ir ėmė žiūrėti, kaip Piteris ėda. Šiomis dienomis jo apetitas kur kas geresnis.

"Reikėtų patikrinti jo dantis, - pagalvojo ji. - Gal bus galima vėl pereiti prie "Gaines Meal". Centą sutaupei - turtingesnis tapai, o amerikiečiai skaitytojai nesigrūda prie tavo slenksčio, vaikuti. Ir..."

Ir kada gi *būtent* prasidėjo klinikoje erzelynė?

Anderson pabandė viską paeiliui prisiminti. Nebuvo visiškai tikra, bet kuo daugiau apie tai galvojo, tuo labiau jai atrodė, kad tai galėjo atsitikti, - galėjo, bet tvirtai nebuvo įsitikinusi, - tuoj po to, kai daktaras Eteridžas baigė tirti Piterio kataraktą ir padėjo oftalmoskopą.

Palauk, Vatsonai, staiga prabilo Šerloko Holmso balsas, perteikiamas greita, bemaž skubria Bazilio Rasborno dikcija. *Akis švytėjo. Ne... ne akis. Katarakta švytėjo. Bet Anderson nepastebėjo to švytėjimo, nors turėjo pastebėti. Eteridžas irgi nepastebėjo, o jis tikrai privalėjo pastebėti, galbūt galime spėti, kad gyvuliai veterinarinėje klinikoje pašėlo tik tada, kai Piterio katarakta ėmė švytėti... Kai, jeigu toliau plėtosime šią mintį, vėl prasidėjo gijimo procesas? Galimas daiktas, kad švytėjimas matomas tik tada, kai jam nėra pavojaus būti matomam? Ak, Vatsonai, tai prielaida tokia pat bauginanti kaip ir niekuo nepagrįsta. Nes tatai nurodytų veikiant...*

...veikiant kažkokį intelektą.

Anderson visai nepatiko tokia minčių tėkmė ir pabandė jas nukreipti kita linkme senu išbandytu patarimu: Palik tai ramybėje.

Šįkart tas receptas padėjo.

Bent tam kartui.

2

Anderson panoro nueiti ir dar pakasinėti.

Širdies gilumoje toksai sumanymas jai nepatiko.

Nuojauta jai sakė, kad toji užmačia siurbia į save kaip liūnas.

---

* Sutrump. iš copperhead *(angl.)* - variagalvis. Paplitusi Amerikoje policininkų pravardė.

Palik visa ramybėje, Bobe. Tai pavojinga.

Teisingai.

O be to, koks tavo reikalas?

Joks, kiek jai buvo *matyti.* Bet juk ir negali matyti, ką cigaretės dūmai daro tavo plaučiams. Štai kodėl žmonės nesiliauja rūkę. Galimas daiktas, kad jos kepenys genda, kad širdies kameros užsineša cholesterinu ar kad ji tapusi bergždžia. Ką gali žinoti, gal kaip tik šią minutę jos kaulų čiulpuose it pasiutusios dauginasi nenormalios baltosios kraujo ląstelės. Kodėl jaudintis dėl pasiankstinusių mėnesinių, jeigu gali susirgti *iš tiesų* kuo nors tokiu įdomiu kaip leukemija, Bobe?

Bet jai vis tiek norėjosi toliau kasti.

Tasai paprastas, elementarus noras neturėjo nieko bendra su sveiku protu. Ruseno kažkur giliai jos viduje. Čia buvo visi fizinio potraukio - druskai, kokainui, heroinui ar cigaretėms - požymiai. Jos protas šaukėsi logikos, tačiau pasąmonė siuntė veik nenuoseklų imperatyvą: Kask Bobe, viskas bus gerai. *Kask, Bobe, kask, kask, apsišik, kodėl tau daugiau nepakasus, juk nori sužinoti, kas ten yra, tad kask, pakol pamatysi, kask, kask, kask...*

Valios pastangomis jai pasisekdavo nutildyti tą balsą, bet po penkiolikos minučių susigriebdavo vėl jo besiklausanti nelyginant Delfų orakulo.

Privalai kam nors pasakyti, ką tu suradai.

Kam? Policijai? Cha! Neverta. Arba...

Arba kam?

Štai jau ji darže, ravi kaip pašėlusi... kaip narkomanė, padariusi pertrauką.

...kam nors iš valdžios, užbaigė mintį.

Dešinysis smegenų pusrutulis jai parūpino Anos sarkastišką juoką, kaip ir tikėjosi... bet juokas tiek nebežeidė, kiek ji bijojos. Kaip daugelis savo kartos žmonių Anderson nedėjo pernelyg daug vilčių, kad "valdžia viską sutvarkys". Valdžios gebėjimu tvarkytis pradėjo abejoti trylikos metų amžiaus, dar gyvendama Jutikoje. Sėdėjo poilsio kambaryje ant sofos, tarp Anos ir motinos. Valgė hamburgerį ir per televizorių žiūrėjo, kaip Dalaso policija vedasi Li Harvėjų Osvaldą per požeminį parkavimo garažą. Visur gausybė Dalaso policijos. Iš tiesų, tiek daug, jog televizijos pranešėjas sakė visai šaliai, kad kažkas nušovė Osvaldą, visai tai policijai - visiems tiems valdžios žmonėms - nė nesuspėjus nors kiek įtarti, kad kažkas negerai, nors ir kas ten buvo.

Jos nuomone, Dalaso policija taip gražiai pasirodė saugodama Džoną F. Kenedį ir Li Harvėjų Osvaldą, jog valdžia nutarė atsigriebti per vasaros rasines riaušes dviem metais vėliau, o paskiau - Vietnamo karo

metu. Paskiau sekė kitos akcijos: dešimt metų po Kenedžio mirties naftos embargo įvedimas, derybos, siekiant išlaisvinti Amerikos įkaitus ambasadoje Teherane, ir kai paaiškėjo, kad skudurgalviai nenori įsiklausyti proto ir viršenybės balso, Džimis Karteris nusiuntė Dalaso policiją gelbėti tų vargšų vyrukų - šiaip ar taip, buvo galima tikėtis, kad valdžios organai, su tokiu šaltakraujišku aplombu tvarkę tą Kent Steito reikalą, sugebės atlikti ir šį darbą, kuris *specialiųjų užduočių* vaikinams yra kasdienybė. Ką gi, senikei Dalaso policijai tąkart nepasisekė, bet apskritai paėmus, jie kontroliavo situaciją. Visa, ką tereikėjo jiems daryti - tai sėdėti ir stebėti, kokia *tvarkinga* tapo pasaulio padėtis nuo to laiko, kai žmogus su dryžuotais marškinėliais, gaivintoju suteptais retėjančiais plaukais ir purvinomis panagėmis ištaškė prezidento smegenis, šiam riedant savo "Linkolno" užpakalinėje sėdynėje kaubojų miesto Teksase gatvėmis.

Pasakysiu Džimui Gardneriui. Kai jisai sugrįš. Gardas žinos, ką daryti, kaip pasielgti. Šiaip ar taip, ką nors sugalvos.

Anos balsas: *Nuostabi mintis - kreiptis į diplomuotą lunatiką.*

Jis ne lunatikas. Tik šiek tiek keistas.

Aha, areštuotas per paskutiniąją demonstraciją Sibruke su užtaisytu 45-o kalibro pistoletu kuprinėje. Tikrai keistuolis...

Ana, užsičiaupk.

Jinai vis ravėjo. Per visą tą rytą ravėjo spiginant karštai saulei; jos marškinėlių nugara permirko prakaitu - skrybėlė nuo saulės, kurią ji paprastai užsidėdavo, dabar dabino pernykštę kaliausę.

Po priešpiečių ji prigulė nusnūsti, bet negalėjo užmigti. Mintys be perstojo sukosi jai galvoje, ir tasai pašaliečio balsas niekaip nenutilo:

Kask, Bobe, viskas bus gerai, kask...

Galiausiai ji vis dėlto pasidavė - sugriebė laužtuvą, kastuvą ir semtuvą, leidosi miškan. Lauko pakraštyje sustojo, suraukė mąstydama kaktą ir sugrįžo pasiimti kaplio. Piteris sėdėjo priebutyje. Trumpai žvilgtelėjo, bet neparodė noro sekti paskui Anderson.

Tiesą sakant, ji nė kiek nenustebo.

3

Taigi maždaug po dvidešimties minučių ji stovėjo mišku apaugusio slėnio viršuje, žvelgdama žemyn į tranšėją, kurią buvo pradėjusi rausti, laisvindama nuo žemių tai, ką dabar manė esant mažutėle kito pasaulio erdvėlaivio dalelyte. Jo pilkas korpusas buvo toks pat apčiuopiamas kaip veržliaraktis ar atsuktuvas, paneigdamas sapnus, chimeras, spėliones; jis buvo *ten.* Jos iškastos ir sumestos iš abiejų pusių žemės, drėg-

nos, juodos, prămaišiui su miško puvenomis turėjo tamsiai rudą spalvą - dar buvo permirkusios nuo vakarykščio lietaus.

Leisdamasi šlaitu, užmynė koja kažką traškantį - lyg laikraštį. Tai buvo ne laikraštis, o negyvas žvirblis. Dar dvidešimt pėdų žemiau gulėjo negyva varna, komiškai dangun styrančiomis kojomis nelyginant animaciniame filmuke. Anderson sustojo, apsidairė aplink ir išvydo trijų kitų paukščių gaišenas - dar vienos varnos, kėkšto ir purpurinės tanagros. Be jokių sužalojimo žymių. Tiesiog negyvi ir tiek. Ir apie juos - nė vienos musės.

Bobė pasiekė griovį ir numetė savo įnagius ant krašto. Griovys buvo purvinas, tačiau ji vis tiek įlipo vidun, darbiniais batais žlegsėdama po dugną. Pasilenkė, žiūrinėdama glotnų pilką metalą, nusileidžiantį gilyn į žemę. Iš vieno jo šono telkšojo balikė.

Kas tokie esat?

Palietė korpusą ranka. Vibracija įsmigo į odą ir mirksniu tartum perbėgo ją visą, paskiau liovėsi.

Anderson apsigręžė ir paėmė kastuvą; medinis, lygus jo kotas buvo sušildytas saulės. Kažkaip jai toptelėjo, jog negirdi jokių įprastų miško garsų, visiškai jokių... nei paukščių čiulbesio, nei per pomiškį nuo žmogaus kvapo sprunkančių žvėrių traškesio. Tiktai aštriau užuodė visus kvapus - durpinės žemės, pušų spyglių, žievės ir sakų.

Jos vidaus balsas - labai iš giliai, ne iš dešiniojo smegenų pusrutulio, bet galbūt iš pačių pasąmonės gelmių - išgąstingai klykė.

Kažkas vyksta, Bobe, kažkas vyksta - dabar, ŠIUO METU. *Nešdinkis iš čia, Bobe - nuo to negyvo švilpiko, nuo negyvų paukščių, prašau tave,* PRAŠAU...

Sugniaužė stipriau kastuvo kotą; vėl išvydo mintyse tą daiktą tokį, kokį.buvo nubraižiusi - pilką viršutinį kraštą kažko, slypinčio giliai po žeme.

Mėnesinės vėl atsinaujino, bet nieko tokio; dar prieš eidama ravėti daržan, buvo įsidėjusi į kelnaites tamponą. Didįjį. Ir pustuzinį kitų turėjo krepšy, juk taip? O gal netgi visą tuziną?

Tiksliai nežinojo, bet tai ir nebuvo svarbu. Pačiai nejučia kažkuria savo esybės dalimi suvokė, kad užbaigs čia pradėtąjį darbą, nors ir kokias kvailas sampratas apie laisvą valią kuždėtų jai likusi smegenų dalis. Negyvi žvėrys... mėnesinės, perstojusios ir vėl prasidėjusios... tai, kad čia atėjai pasirengusi, nors tikinai save, kad dar galutinai nenusprendei... Visa tai smulkmenos, daugiau negu smulkmenos, gryni šūdniekiai. Ji tik dar šiek tiek pakas, pakas apie tą gremėzdą, pažiūrės, ar esama ko daugiau be to glotnaus metalinio apvalkalo. Nes visa...

- Visa puiku, - pasakė Bobė Anderson, supama kažkokios nenatūralios tylos, ir ėmėsi kasti.

GARDNERIS PARPUOLA

1

Tuo metu, kai Anderson skriestuvu brėžė gigantiškus kontūrus, sukdama smegenis, - labiau apdujusias nuo kraštutinio nuovargio nei pati suvokė, - dėl neįmenamos mįslės, Džimas Gardneris buvo užsiėmęs vienintele veikla, kokiai nūnai dar išliko pajėgus. Šiuo metu jis buvo Bostone. Birželio 25-ąją Bostono universitete įvyko poezijos skaitymai. Dvidešimt šeštoji buvo laisva. Kaip tik šią dieną Gardneris suklupo, tačiau "suklupo", deja, ne visai tiksliai nusako tai, kas atsitiko. Vienas dalykas, kai užkliūvi koja už šaknies vaikštinėdamas po mišką - menkniekis ir tiek. Bet čia jis *parpuolė* iš tiesų, parpuolė žudančiai - tarytum kūlvirsčiom, laužydamas savo brangius kaulus nusirito žemyn ilgais laiptais. *Laiptais?* Šūdas, mažne nukrito nuo žemės paviršiaus.

Krytis prasidėjo viešbučio numeryje, o baigėsi po aštuonių dienų ant molo Arkadija Byče, Niū Hampšyro valstijoje.

Bobei norėjosi kasti; o kai Gardneris dvidešimt šeštosios rytą prabudo, jam norėjosi išgerti.

Žinia, nėra tokios sąvokos kaip "laikinai susilaikęs alkoholikas". Arba tu geri, arba ne. Šiuo metu jis negėrė, ir tai buvo gerai, bet jis apskritai išgyvendavo ilgus tarpsnius, kai nė negalvodavo apie kaušalą. Kartais ištisus mėnesius. Būdavo, retsykiais užsuks į susitikimą (jeigu dvi savaites iš eilės Gardas neatsilankydavo anoniminių alkoholikų susitikime, imdavo jausti nerimą - panašų į tą, kaip išpylęs druską pamiršti mesti žiupsnį sau per petį), atsistos ir pasakys: "Sveiki, vadinuosi Džimas ir esu alkoholikas". Tačiau kai nejausdavo potraukio, atrodydavo tartum netiesa. Nepasakytum, kad per tuos tarpsnius jis neimdavo nė lašo į burną; galėdavo gerti ir gerdavo - *gerdavo,* o ne kaušdavo. Porą kokteilių apie penktą valandą pavakare, jeigu dalyvaudavo kokioje fakulteto ceremonijoje ar oficialiuose pietuose. Tik tiek, ir nieko daugiau. Arba galėdavo paskambinti Bobei Anderson ir paklausti, ar nenorėtų atvažiuoti ir kur nors išmesti vieną kitą burnelę, ir to būdavo gana. Jokių problemų.

O paskiau išaušdavo rytas kaip šis, kai jis pabusdavo geisdamas nusilakti iki žemės graibymo. Atrodydavo, kad yra kankinamas tikro, fiziškai apčiuopiamo troškulio - tada jam ateidavo į galvą tie komiksai, kuriuos Virdžilis Parčas piešdavo "Saturday Evening Post" - iš tų, kur visad drebančių kinkų aukso ieškotojas šliaužia per dykumą su nukarusiu liežuviu, ieškodamas kokio šaltinio.

Visa, ką Gardneris galėdavo padaryti, kai užeidavo potraukis, - tai pasistengti jį nugalėti, atsispirti jam, pabandyti kaip nors nukreipti dėmesį. Tiesą sakant, kartais, kai tai ištikdavo, būdavo geriau sukinėtis po tokią vietą kaip Bostonas, nes kas vakaras galėdavai lankyti tuos anoniminių alkoholikų susitikimus, net kas keturias valandas, jeigu tik prireikdavo. Po trijų keturių dienų tai praeidavo.

Paprastai.

Manė, kaip nors tai pralauks. Sėdės savo kambaryje, per kabelinę televiziją žiūrės filmus ir paliks už juos mokėti aptarnaujančiajam personalui. Praėjo jau aštuoneri metai nuo to laiko, kai išsiskyrė ir metė dėstęs koledže kaip etatinis poetas... o tai reiškė, kad jam teko dabar gyventi keistoje žemesnėje visuomenės pakopoje, kur prekiniai mainai svarbesni už pinigus.

Mainė eilėraščius į maistą: kartą už sonetą vieno fermerio žmonos gimtadienio proga gavo tris krautuvinius krepšius šviežių bulvių. "Tas dalykas velniškai padeda ir eilėms, - pasakė fermeris, nuverdamas Gardnerį kietu žvilgsniu. - *Tikroms,* poetiškoms eilėms".

Gardneris, iš pusės žodžio pagaudavęs užuominą, sukūrė sonetą, tokį kupiną vingrių vyriškų rimų, jog pats pratrūko kvatotis, antrusyk redaguodamas eiles. Paskambino Bobei, perskaitė jai, ir abu juokėsi pilvus susiėmę. Garsiai skaitomos jos dar geriau skambėjo - tarytumei meilės laiškas iš daktaro Suso knygos. Beje, ir be Bobės žinojo, kad, šiaip ar taip, darbas atliktas sąžiningai - šiek tiek gremėzdiškai, bet ne atsainiai.

Kitu atveju nedidelė leidyklėlė Vest Mainote sutiko išleisti jo eilėraščių knygą (tai atsitiko 1983-aisiais ir, po teisybei, ji buvo paskutinė Gardnerio paskelbta eilėraščių knyga), ir kaip avansą pasiūlė pusę kordo medienos. Gardneris paėmė.

- Galėjai išsiderėti tris ketvirtadalius kordo, - Bobė pasakė jam aną vakarą, kai abu sėdėjo prie josios židinio, užkėlę kojas ant grotelių, rūkydami cigaretes, o vėjas už langų stūgaudamas bloškė šviežią sniegą ant laukų ir medžių. - Eilėraščiai geri. Ir jų daug.

- Žinau, - atsakė Gardneris. - Bet aš juk šalau. Pusės kordo man užteks iki pavasario. - Jis mirktelėjo jai. - Be to, tasai vyriokas - iš Konektikuto. Nemanau, kad jisai suprato, jog dauguma jų - šlamštas.

Bobė pastatė koją ant žemės ir išpūtė į jį akis.

- Tu juokauji?

- Nė kiek.

Jinai ėmė krizenti, jisai stipriai ją pabučiavo, o paskiau nusitempė į lovą, ir abu kartu miegojo kaip du balandėliai. Prisiminė, kaip sykį pabudo, klausydamasis vėjo kauksmo ir mąstydamas apie tamsą bei spau-

džiantį šaltį lauke, kaip jaukiai šilta jiems čionai lovoje po dviem apklotais, ir troškdamas, kad tai tęstųsi amžinai - tačiau niekad taip nebūdavo. Jis buvo išauklėtas tikėti, kad Dievas - tai meilė, bet tiesiog negalėjai atsistebėti, kaip galima mylėti Dievą, jeigu Jisai sutvėrė vyrą ir moterį pakankamai sumanius išsilaipinti Mėnulyje, bet ganėtinai kvailus nuolat suvokti, jog nėra amžinų dalykų.

Rytojaus dieną Bobė vėl pasiūlė pinigų ir Gardneris vėl atsisakė juos paimti. Žinoma, nesimaudąs piniguose, bet šiaip taip suduriąs galą su galu. Ir jis nepajėgė nuslopinti plykstelėjusios pykčio kibirkštėlės, nors pasiūlyta buvo lyg tarp kitko.

- Nejau nežinai, kam priklauso išsitraukti pinigus po nakties lovoje?

Jinai pasišiaušė.

- Tu ką - laikai mane kekše?

- Tau reikia sąvadautojo? - išsišiepė jis. - Girdėjau, galima neblogai užsidirbti.

- Tu nori pusryčiauti, Gardai, ar myžt ant manęs?

- O jei abu kartu?

- Ne, - atrėžė ji. Buvo matyti, kad ne juokais užpyko - Dievulėliau, jis darosi vis bjauresnis, kad šitaip į viską žiūri, o juk kadais būdavo taip *lengva.*

Gardas apkabino ir priglaudė ją prie savęs. “Aš tik pajuokavau, nejaugi ji to nesupranta? - pagalvojo jis. - Ji visados atskirdavo, kada aš juokauju”. Bet žinoma, ji pažiūrėjo į tai rimtai, nes jis nejuokavo. Jeigu manąs kitaip - tuomet tik patsai save apgaudinėjąs. Juk bandė Bobę užgauti, nes jinai jį sutrikdė. Bet kvaila ne tai, kad ji pasiūlė, o tai, kad jisai sutriko. Galų gale juk pats pasirinko tokį gyvenimą, tiesa?

Nenorėjo įskaudinti Bobės, nenorėjo jos nuo savęs atstumti. Žinoma, lovoje su ja gerai, bet ne tai svarbiausia. Svarbiausia, kad Bobė Anderson - draugas, o pastaruoju metu, regis, dedasi kažkas baugaus. Su kokiu greičiu jis baigia prarasti draugus. Iš tiesų tai baugina.

Baigia prarasti draugus? Ar verčia juos bėgti nuo savęs? Kaip yra iš tikrųjų, Gardai?

Iš pradžių glausti ją buvo tas pat, kaip myluoti lyginimo lentą, ir Gardas baiminosi, kad Bobė pabandys iš jo išsiveržti, o tada jis padarytų klaidą, mėgindamas ją sulaikyti, tačiau Bobė galiausiai atsileido.

- Aš noriu pusryčiauti, - pasakė jis. - Ir atsiprašyti tavęs.

- Viskas gerai, - atsakė Bobė ir nusisuko, jam nesuskubus pamatyti jos veido. Tačiau sausas balso guvumas rodė, kad ji verkia arba netoli to. - Aš vis dar pamirštu, kad siūlyti pinigus jankiui - blogas tonas.

Na, jis nežinojo, ar tai blogas tonas, tačiau pinigų iš Bobės niekad neims. Niekad neėmė ir neims.

O štai “Naujosios Anglijos poezijos karavanas” - visai kitas dalykas.

“Griebk tą vištytę, sūnau, - būtų pasakęs Ronas Kamingsas, kuris taip pat stokojo pinigų, kaip popiežius - naujos skrybėlės. - Grobis per lėtas, kad pabėgtų ir per sunkus, kad nuskristų”.

“Naujosios Anglijos poezijos karavanas” mokėjo grynais. Visi karalystės pinigėliai už poeziją - du šimtai žaliųjų gastrolių pradžioje ir du šimtai - pabaigoje. Galėtum pasakyti - žodis, tapęs kūnu. Bet, suprantama, grynieji - tai dar ne viskas.

Dar - viešbučio PASLAUGOS.

Kai esi gastrolėse, naudojiesi kiekviena proga. Užsisakai valgius į numerį, kerpiesi plaukus viešbučio kirpykloje, jeigu tik tenai tokia yra, atsiveži papildomą porą batų (jeigu tik ją turi) ir padedi juos už durų drauge su savo kasdieniniais, kad irgi už dyką išvalytų.

Taip pat galėdavai naudotis viešbučio vidiaku kambaryje ir žiūrėti filmus, kurių tu niekad nepamatytum kino teatre, kadangi kino teatrai reikalavo pinigų daugmaž už tą patį, ką poetai, netgi labai talentingi, anot jų, privalėdavo teikti už dyką ar beveik tiek - pavyzdžiui, tris krepšius bulvių už vieną (1) sonetą. Žinoma, už vidiaką įskaitomas papildomas mokestis, bet na ir kas? Tau nė nereikia jo įtraukti į PASLAUGŲ sąskaitą; kompiuteris tai atlieka automatiškai, ir Gardneris šia tema tegalėdavo pasakyti - “Laimink ir išsaugok, Dieve, PASLAUGAS, tegul tiem suskiams nepristinga smarvės!” Jis žiūrėdavo *viską,* pradedant “Emanuele Niujorke” (ypač tą dalį, kur mergina labai meniškai ir pakiliai audrina berno daikčiuką po stalu “Langai į pasaulį” restorane; šiaip ar taip, nuo to ir jam kai kas neabejotinai pakildavo) ir baigiant “Indiana Džonsas ir Lemties šventykla” bei “Braitu Vaivorykšte” ir “Žvaigždžių vagimi”.

“Štai ką dabar aš darysiu, - mąstė jis, krenkšėdamas ir iš anksto mėgaudamasis gero, išlaikyto viskio skoniu. - KAIP TIK TAI aš darysiu. Paprasčiausiai pasėdėsiu numeryje ir vėl peržiūrėsiu juos visus, netgi “Braitą Vaivorykštę”. O priešpiečiams užsisakysiu tris čizburgerius* ir vieną suvalgysiu šaltą trečią valandą. Galbūt praleisiu “Braitą Vaivorykštę” ir nusnūsiu valandžiukę. Vakare niekur neisiu. Anksti atsigulsiu. Ir kaip nors prakentėsiu”.

Bobė Anderson užkliuvo už trijų colių iš žemės išsikišusios metalo smailės.

Džimas Gardneris užkliuvo už Rono Kamingso.

Dalykai skirtingi, rezultatas toks pat.

Nes visi stigo vinies.

---

* Pakepinta bandelė su kotletu ir sūriu viduje.

Ronas kyštelėjo vidun maždaug tuo pat metu, kai už kokių dviejų šimtų mylių Anderson ir Piteris kaip tik važiavo namo iš nepasakytum kad normalaus apsilankymo pas veterinarą. Kamingsas pasiūlė nusileisti į viešbučio barą ir išmesti burnelę ar visą dešimtį.

- Arba, - nerūpestingai tęsė Ronas, - paprasčiausiai galėtume praleisti įžanginę dalį ir nusitašyti.

Jeigu jis būtų pateikęs tai delikačiau, Gardas gal ir būtų neužsikabinęs. O dabar įsivaizdavo save su Ronu Kamingsu bare, smagiai bekilnojantį prie lūpų taurelę su “Džeku Danielsu” ir vis kartojantį sau seną pasakaitę apie tai, kaip galįs susilaikyti, jeigu tik iš tiesų panorėtų.

Ronas Kamingsas buvo geras, rimtas poetas, kuriam pinigai tiesiog byrėjo iš subinės... arba bent jis dažnai taip sakydavo. “Aš patsai sau de Medičis, - būdavo, girsis jis. - Pinigai tiesiog byra man iš subinės”. Priklausė tekstilės fabrikantų šeimai, užsiimančiai tuo verslu mažne devynis šimtus metų ir valdančiai kone visą pietinę Niū Hampšyro sritį. Jie laikė Roną trenktu, bet kadangi jis buvo jaunėlis sūnus ir kadangi vyresnysis nebuvo trenktas (suprask: besidomįs tekstile), šeima leido Ronui daryti, ką nori - tai yra rašyti, skaityti eilėraščius ir veik be atvangos gerti. Ronas buvo perkaręs jaunikaitis, primenantis tuberkuliozininką. Gardneris niekad nematė, kad šis valgytų ką nors kitą, kaip tik sūrius riešutus ir krekerius “Gold fish”. Dar abejotinai jo garbei reikia pridurti, kad nė įtart neįtarė Gardnerį turint problemų su kaušalu... ar kad kartą, būdamas girtas, tasai vos neužmušė savo žmonos.

- Gerai, - sutiko Gardneris. - Aš už. Nusitašom.

Kai išmetė po keletą burnelių viešbučio bare, Ronas pasiūlė: pora tokių šaunių vaikinų kaip juodu galėtų susirasti vietelę nors kiek smagesnę nei ši, su tuo čirpiančiu iš garsiakalbių viršum galvų grojimo automatu.

- Manau, mano širdis tai priimtų, - tarė Ronas. - Na, tikrai nežinau, bet...

- Dievas neryžtingų nemėgsta, - pabaigė Gardneris.

Ronas sugageno, plekštelėjo jam per nugarą ir pareikalavo sąskaitos. Plačiu mostu pasirašė ją ir dar pridėjo solidžių arbatpinigių iš savo piniginės.

- Judinamės, brolyti.

Ir juodu išėjo.

Vėlyvos popietės saulė stiklo adatėlėmis susmigo Gardneriui į akis, ir staiga jam dingtelėjo, kad šitai gali blogai baigtis.

- Klausyk, Ronai, - sumurmėjo jis. - Gal aš geriau...

Kamingsas, kurio visad blyškūs skruostai buvo užraudę, pavandenijusios mėlynos akys blizgėjo (Gardui dabar jis panėšėjo į nusipirkusį

automobilį Varliūkštį iš filmuko), patapšnojo jam per petį ir ėmė įprašinėti:

- Nepamesk dabar manęs, Džimai! Bostonas mums prieš akis - toks margas ir naujas, spindintis kaip ką tik ištryškęs jaunuoliui ejakuliatas pirmojo geidulingo sapno metu.

Gardneris kone paspringo iš juoko.

- Tai labiau panašu į Gardnerį, kokį mes visi pažįstame ir mylime, - pasakė Ronas, ir patsai sugagendamas.

- Dievas nemėgsta neryžtingų, - pakartojo Gardneris. - Pašauk mums taksi, Roni.

Ir tada jam prieš akis iškilo tartum sūkurys. Milžiniško piltuvo pavidalo, juodas ir vis artėjantis. Regis, tuojau jį įtrauks ir nusineš tolyn.

Bet ne į Kaifą, deja.

Taksi sustojo prie šaligatvio. Juodu įsėdo. Vairuotojas pasiteiravo, kur važiuoti.

- Į Kaifą, - burbtelėjo Gardneris.

Ronas sugageno.

- Jis turi galvoje kokią nors vietelę, kur greitai geriama ir dar greičiau šokama. Surasite tokią?

- O, manau, taip, - atsakė vairuotojas ir pajudėjo nuo šaligatvio.

Gardneris apkabino Roną per pečius ir sušuko:

- *Ė, jei siaust, tai siaust, kad net pragare bildėtų!*

- Išgersiu už tai, - pritarė Ronas.

2

Kitą rytą Gardneris atsibudo šalto vandens vonioje. Jo geriausia eilutė - savo nelaimei, ja vilkėjo, kai abu su Ronu pakėlė bures, - pamažėle lipo jam prie odos. Pažvelgė sau į pirštus ir aptiko juos labai pabalusius, veik violetinius. Skenduolio pirštai. Matyt, jis jau kuris laikas kaip čia įsiropštęs. Turbūt vanduo buvo karštas. Beje, neatsimena.

Jis ištraukė vonios kamštį. Ant tualeto sėdynės pamatė butelį burbono. Buvo puspilnis, stiklas kažkuo ištaukuotas. Paėmė ir apuostė - kvapas lyg kepto viščiuko. Gardnerį labiau domino aromatas, sklindantis iš butelio *vidaus*. Nedaryk to, pagalvojo, bet vos dar tik įpusėjus mintį, butelio kakliukas jau barškėjo jam į dantis. Gurkštelėjo. Sąmonė vėl aptemo.

Kai atsipeikėjo, stovėjo nuogas miegamajame su telefono rageliu prie ausies, kažkaip per miglas prisimindamas, kad ką tik susuko numerį. Kieno? Visiškai nenutuokė, kol neatsiliepė Kamingsas. Tasai jautėsi dar prasčiau nei Gardneris, nors šiam atrodė, jog tai nebeįmanoma.

- Ką gi mes iškrėtėme? - išgirdo Gardneris savo balsą klausiant. Visad šitaip būdavo, kai jį nusinešdavo ciklonas; net jeigu ir neprarasdavo sąmonės, viskas atrodydavo tarsi iš šalies, nelyginant bulvarinio žurnalo pilkšvai grūdėtoje fotografijoje, niekad nesijausdavo visiškai *savam kailyje.* Sakytum, plūduriuodavo ore it vaikiškas sidabraspalvis pripučiamas balionas. - Bus daug nemalonumų?

- Nemalonumų? - pakartojo Kamingsas ir nutilo. Pagaliau jis bent mąsto, pagalvojo Gardneris. Tikėjosi, kad mąsto. O gal tiesiog išsigando tos minties. Laukė sustirusiomis rankomis. - Jokių nemalonumų, - pagaliau prašneko Kamingsas, ir Gardneriui šiek tiek palengvėjo. - Tai yra, išskyrus mano galvą - ji kupina nemalonumo. Dievuliau!

- Tikrai? *Nieko, visiškai* nieko?

Mintyse jam iškilo Nora.

Nušovei savo žmoną, a! - pasąmonėje staiga prabilo balsas - šerifo padėjėjo su komiksų knygiūkšte balsas. *Ganėtinai suknistas reikalas, a?*

- Na-a... - susimąstęs nutęsė Kamingsas ir vėl nutilo.

Gardneris tvirčiau sugniaužė ragelį.

- *Ką,* na? - ūmai šviesos kambaryje pasidarė pernelyg ryškios - rėžė akis kaip saulė vakar, jiems išeinant iš baro.

Kažką prisidirbai. Po paraliais, vėl buvai atsijungęs ir iškrėtei dar kokią nors kvailystę. Arba beprotystę. O gal nusikaltimą. Kada gi tu išmoksi nebeprisiliesti prie to? Ir apskritai, ar tu gali tai padaryti?

Nuotrupa iš kažkokio seno filmo be paliovos klapsėjo jam galvoje.

*Blogietis El Comandante**: Rytoj, dar neišaušus, *señor***, būsit negyvas! Pasukutinįsyk matėte saulę!

*Šaunusis Americano****: Aha, užtat visą savo likusį gyvenimą vaikščiosit be plaukų.

- Ką aš padariau? - paklausė jis Rono.

- Susikivirčijai su keliais vaikinais "Uolėtosios šalies" grilbare, - nusijuokė Kamingsas. - O, Viešpatie! Kai sunku juoktis, *žinai,* kad padauginai. Prisimeni tą barą ir tuos vaikinus, Džeimsai, mielasis?

Jis atsakė, kad neprisimena. Pasistengęs šiaip taip pajėgė prisiminti vietelę, priklausančią broliams Smitams. Saulė kaip tik leidosi į raudonus ūkus, ir tai buvo, atsižvelgiant, kad nūnai birželio pabaiga... kada? Pusę devynių? Be penkiolikos devintą? Maždaug po penketo valandų, kai juodu su Ronu pradėjo - plius minus. Prisiminė, iškaba lauke panėšėjo į garsiųjų tablečių nuo kosulio reklaminį skydą. Prisiminė, įnirtin-

---

* komendantas *(isp.).*
** senjore *(isp.).*
*** amerikietis *(isp.).*

gai ginčijęsis su Kamingsu dėl Voleso Stivenso*, šaukęs visa gerkle, stengdamasis perrėkti muziką, griaudėjančią iš grotuvo kažką iš Džono Fogerčio repertuaro. Tai buvo paskutiniai padriki atminties skivytai, iki kurių jam pasisekė prisikasti.

- Tai buvo skylė su virš viso baro priklijuotu plakatu VEILONĄ DŽENINGSĄ - PREZIDENTU, - priminė Kamingsas. - Tai padeda senai makaulei?

- Ne, - nusiminęs atsakė Gardneris.

- Na, tu susiginčijai su pora šaunių vaikinų. Žodis po žodžio, ir atmosfera įkaito. Paleisti į darbą kumščiai.

- Mano? - Gardnerio tonas visai nupuolė.

- Tavo, - linksmai patvirtino Kamingsas. - Ir tada buvome smagiai išmesti už durų. Manau, pigiai atsipirkome, jei nori žinoti. Tu juos įsiutinai, Džimai.

- Tai dėl Sibruko ar Černobylio?

- Po šimts, tu juk prisimeni!

- Jeigu prisiminčiau, neklausčiau tavęs, apie katrą iš tų dviejų kalbėta.

- Tiesą sakant, apie abu, - Kamingso balse pasigirdo dvejonė. - Tau viskas gerai, Gardai? Kažkaip tu ne kokios nuotaikos.

“Taip? Na, tarp mūsų, Ronai, aš toli aukštai. Pagautas ciklono. Sukamas ir blaškomas, sukamas ir blaškomas, ir galo nematyti”.

- Gerai.

- Na ir puiku. Kai kas tikisi, kad tu žinai, kam turi būti už tai dėkingas.

- Gal tau?

- Niekam kitam. Vyruti, trenkiausi ant to šaligatvio kaip berniūkštis į žemę, pirmąkart nučiuožęs nuo ledo kalnelio. Nematau savo subinės veidrody, bet veikiausiai gražiai atrodo - kaip margaspalvis plakatas. O tu norėjai sugrįžti vidun ir papostringauti apie tai, kad visi vaikai aplinkui Černobylį per penkerius metus išmirs nuo leukemijos. Norėjai papostringauti apie tai, kaip kai kurie tipai mažne susprogdino kone visą Arkanzasą, su žvake ieškodami trumpo sujungimo atominėje jėgainėje. Sakei, kad jie padegė elektrinę. O aš, aš kertu lažybų iš savo laikrodžio, - o tai “Rolex”, - kad jie buvo kažkokie narkomanėliai iš Mi-si-si-pės. Tik pažadėjęs tau, kad mes dar sugrįšime ir suskaldysim jiems galvas, sugebėjau tave įsodinti į taksi. Šiaip taip užkalbėjau tau dantį, kad sutiktum persikelti į numerį, ir prileidau vonią. Pasakei, kad viskas gerai, tik išsimaudysi ir paskambinsi kažkuriam bičiuliui... regis, Bobiui.

---

* Stevens, Wallace (1879-1955) - amerikiečių poetas.

- Tai veikiau bičiulė, - išsiblaškęs pasakė Gardneris, trindamasis delnu smilkinį.

- Graži?

- Daili. Bet ne pritrenkianti, - paklydus mintis, absurdiška, tačiau visai konkreti - *Bobę ištiko bėda* - praskriejo jam galva nelyginant paklydęs biliardo rutulys žalia stalo gelumbe. Ir taip pat greitai pradingo.

3

Pamažu jis nuėjo prie kėdės ir atsisėdo, dabar masažuodamasis abu smilkinius. Atominės. Žinoma, tai buvo atominės. Apie ką gi kita? Jeigu ne apie Černobylį, tai apie Sibruką, o jeigu ne apie jį - tai apie Tri Mail Ailendą, ir jeigu ne apie pastarąją, tai apie Meino Jankį Viskasete arba apie tai, kas būtų galėję nutikti Vašingtono valstijos Henfordo jėgainėje, jeigu kas nors nebūtų pačiu laiku pastebėjęs, kad jų panaudotieji kuro strypai, sukrauti lauke tam nepritaikytame griovyje, buvo beišlekią oran iki pat dangaus.

Kiekgi tokių "pačiu laiku" dar gali būti?

Panaudotų kuro strypų, sukrautų didžiulėmis krūvomis. Jie mano, kad faraono Tutanchamono prakeiksmas - tai niekai? Brolyti! Tik palūkėk, iki koks nors dvidešimt penktojo šimtmečio archeologas atkas šio mėšlo krūvą! Bandei pasakyti žmonėms, kad visas tas dalykas - melagystė, niekas kitas kaip tik įžūli, begėdiška *melagystė,* kad branduolinės jėgainės galiausiai nužudys milijonus ir didžiulius žemės plotus pavers bergždžiais ir negyvenamais. Ir ko sulaukei grąžos? Tik tuščią, beprasmišką žvilgsnį. Kreipeisi į žmones, pragyvenusius vieną administraciją po kitos, per kurias jų išrinktieji pareigūnai sakė vieną melagystę po kitos, paskiau melavo apie melagystes, ir kai tos melagystės buvo išaiškintos, melagiai teisinosi: "O Dievuliau, aš pamiršau, atleiskite...", ir kadangi jie *pamiršo,* juos išrinkę žmonės elgėsi krikščioniškai ir atleido. Nepatikėtum, kokia suknista begalė norinčių tai daryti, jeigu neprisimintum, ką P. T. Barnemas* pasakė apie nepaprastai didelį naivuolių gimstamumą. Jie žvelgdavo tau tiesiai į akis, kai bandydavai jiems pasakyti tiesą ir tau pranešdavo, kad paistai niekus, kad Amerikos vyriausybė nemeluoja ir todėl, kad ji nemeluoja, Amerika tokia didi. *O brangusis Tėve, štai faktai, iškėliau juos savo klausimėliu, negaliu nutylėti, kad tai buvau aš, tebūnie, kas bus, bet negaliu meluoti.* Kai pabandydavai pasišnekėti su jais, spoksodavo į tave, tartum veblentum sava kalba.

---

* Barnum, Phineas Taylor (1810-1891) - populiarus amerikiečių pramoginių renginių organizatorius ir vedėjas.

Jau aštuoneri metai nuo tada, kai jis vos neužmušė savo žmonos, ir treji - kai jis ir Bobė buvo suimti Sibruke; Bobei buvo iškeltas bendras kaltinimas dėl neteisėtos demonstracijos, o Gardui - kur kas konkretesnis: nešiojimas be leidimo neregistruoto šaunamojo ginklo. Kiti sumokėjo baudą ir išsisuko. Gardneris atsėdėjo du mėnesius. Jo advokatas pasakė, kad jam pasisekė. Gardneris paklausė advokato, ar šis žinąs, kad sėdįs ant uždelsto veikimo bombos, gniaužydamas save į saują. Advokatas atšovė klausimu, ar jis neketinąs kreiptis į psichiatrą. O Gardneris advokato paklausė, ar neketinąs užsikimšti.

Bet jam užteko proto daugiau nebedalyvauti demonstracijose. Šiaip ar taip, nors tiek. Šalinosi jų. Jos nuodijo jį. Tačiau kai nusigerdavo, jo mintys - bent ta jų dalis, kurią palikdavo nepaliestą kaušalas, - vis grįždavo ir grįždavo prie reaktorių, kuro strypų, konteinerių temos, prie to, kad nebeįmanoma sustabdyti grandininės reakcijos, jeigu ji jau prasidėjo...

Kitaip tariant - prie atominių.

Kai jis nusigerdavo, širdis jam užkaisdavo. Branduolinės jėgainės. Prakeiktos jėgainės. Tai buvo simboliška, taip, žinoma, nereikia būti Froidu, kad suvoktum, jog iš tikrųjų širdies gilumoje jis protestavo prieš reaktorių. Kai iškildavo santūrumo klausimas, tai Džeimsas Gardneris turėjo prastus stabdžius. Jo viduje tūnojo kažkoks technikas, kurį jau seniai reikėjo išvyti. Sėdėjo sau ir spaudinėjo ne tuos mygtukus. Tasai tipas iš tiesų apsidžiaugtų, jeigu Gardnerį ištiktų Kiniškas sindromas*.

Prakeiktos, sumautos atominės.

Užmiršk tai.

Pabandė. Pradžiai pabandė galvoti apie šio vakaro skaitymus Nortisterne - smagias išdykystes, remiamas grupės, pasivadinusios “Poezijos bičiuliais” - etikete, pripildydavusia Gardnerį baimės ir virpulio. Grupės tokiu pavadinimu paprastai būdavo sudarytos perdėm iš moterų (daugelis jų ryškiai mėlynais plaukais, ir tai nekėlė abejonių dėl dalyvių amžiaus). Klubo damos būdavo kur kas geriau susipažinusios su Rodo Makjueno darbais nei su Džono Berimeno, Harto Kreino, Rono Kamingso arba to prasigėrusio užtemusio proto nenuoramos ir bobišiaus Džeimso Eriko Gardnerio kūryba.

Nešdinkis iš čia, Gardai. Spjauk į “Naujosios Anglijos poezijos karavaną”. Spjauk į Nortisterną, “Poezijos bičiulius”, tą mergšę Makardl. Nešdinkis iš čia, kol dar neatsitiko kas nors bloga. Kas nors iš tiesų bloga. Nes jeigu čia liksi, atsitiks kas nors iš tiesų bloga. Ant mėnulio - kraujas.

---

* Garsaus filmo atominių jėgainių tema pavadinimas. Jame pagr. vaidmenį atliko Džeinė Fonda.

Tačiau teliks jis prakeiktas, jeigu spruks atgalios į Meiną, pabrukęs uodegą tarp kojų. Bet kuris kitas, tik ne jis.

Be to, dar ta kalė.

Patricija Makardl jos pavardė, ir jeigu ji ne pasipūtusi pasaulinės klasės kalė, tai Gardas niekad nėra pažinojęs tokios.

Jos kontrakte būdavo aptarta: pinigai už kiekvieną spektaklį.

- Jėzau, - suaimanavo Gardneris ir prisidėjo prie akių ranką, bandydamas atsitverti nuo stiprėjančio galvos skausmo, nors žinojo, kad tik vienintelis vaistas padėtų, bet taip pat žinojo, kad kaip tik tasai vaistas gali užtraukti tą blogį.

Ir taip pat žinojo, kad iš to žinojimo jokios naudos. Tad netrukus kaušalas vėl ėmė lietis, ir vėl atūžė ciklonas.

Džimas Gardneris dabar laisvame krytyje.

4

Patricija Makardl buvo "Naujosios Anglijos poezijos karavano" pagrindinė rėmėja ir svarbiausioji pramušėja. Jos kojos buvo ilgos, bet liesos, nosis - aristokratiška, bet pernelyg aštri, kad atrodytų patraukliai. Gardas kartą bandė įsivaizduoti ją bučiuojąs ir pasibaisėjo iškilusiu prieš akis neprašytu paveikslu: jos nosis ne tik slydo jo skruostu, bet ir prarėžė jį kaip skustuvo peiliukas. Turėjo aukštą kaktą, bekrūtę krūtinę ir pilkas akis nelyginant ledynas apniukusią dieną. Savo protėvius kildino nuo *Mayflower* laikų.

Gardneris anksčiau dirbo jai ir turėjo nemaža rūpesčių. Jis įsijungė į 1988-ųjų "Naujosios Anglijos karavaną" gana nemaloniomis aplinkybėmis... bet jo staigaus įsijungimo priežastis poezijos pasaulyje nebuvo labiau nepaprasta nei džiaze arba rokenrole. Patricijai Makardl paskutinę minutę atsirado spraga jos skelbtoje programoje, nes vienas iš šešių poetų, įtrauktų į laimingą tos vasaros kruizą, pasikorė diržu drabužių spintoje.

- Visai kaip Filas Oksas, - tada pasakė Gardneriui Ronas Kamingsas, kai pirmąją turnė dieną juodu sėdėjo kažkur autobuso gale. Pasakė tai ir sukrizeno it išdykęs mokinukas iš paskutiniojo klasės suolo. - Bet, šiaip ar taip, Bilas Klotsvortas visad buvo kalės išpera.

Patricija Makardl perklausė dvylika poetų, išmokėjusi jiems visai neblogus avansus, ir atmetusi pompastišką retoriką sutrumpino programą iki šešių poetų, mokėdama jiems visiems kaip už vieną. Klotsvortui nusižudžius, jai teliko trys dienos spausdinamam poetui susirasti, kai daugelis tokių poetų tvirtai užimti ("Arba nuolatinėse atostogose kaip kvailas Bilas Klotsvortas", - gan dirbtinai nusijuokė Kamingsas).

Kai kurie, o gal ir visi užsakovai spyriotųsi sumokėti sutartą honorarą, nes "Karavanas" buvo sutrumpėjęs vienu poetu - taip pasielgti būtų gana šūdina, ypač turint omenyje *priežastį,* dėl kurios "Karavanas" neteko poeto. Šiaip ar taip, tai pastatė "Karavaną" prieš kontrakto netesybą, bent formaliai, o Patricija Makardl buvo ne iš tų moterų, kurios pakęstų biudžeto skyles.

Išbandžiusi keturis poetus, vieną prastesnį už kitą, ir likus vos trisdešimt šešioms valandoms iki pirmųjų skaitymų, ji galiausiai paskambino Džimui Gardneriui.

- Tu vis dar geri, Džimi? - tiesiai šviesiai paklausė ji. "Džimi" - jam šitai nepatiko. Daugelis žmonių vadino jį Džimu. Džimas - visai gerai. Niekas nevadindavo Gardu, išskyrus jį patį ir... Bobę Anderson.

- Po truputėlį geriu, - prisipažino jis. - Bet nė kiek nenusitašau.

- Abejoju, - šaltai pasakė ji.

- Tu kaip visad, Pate, - atsakė jis, nors ir žinojo, kad ji to nemėgsta dar labiau nei jis "Džimi" - tam priešindavosi jos puritoniškas kraujas. - Klausi todėl, kad pristigai butelaičio ar dar kokia skubesnė priežastis?

Be abejo, jis žinojo, ir jinai žinojo, kad jis žino, ir, be abejo, jinai žino, kad jis išsišiepęs, ir, be abejo, buvo įsiutusi, ir, be abejo, visa tai jį juokino nors nusprok, ir, be abejo, ji žinojo, kad jis taip pat *žino* tai, ir jam tas dalykas patiko.

Dar keletą minučių juodu taip šaudėsi, paskiau priėjo prie to, kas atstojo vedybas ne iš išskaičiavimo, bet iš būtinybės. Gardneris norėjo ateinančiai žiemai nusipirkti gerą naudotą malkomis kūrenamą krosnį; pabodo gyventi kaip nevaleikai, naktimis riečiantis prie virtuvinės viryklės, vėjui brazdinant plastmasinius langų apmušalus; Patricija Makardl norėjo pirkti poetą; nors, aišku, ne rankų sukirtimu - taip su Patricija Makardl nebūna. Tą pačią dieną atvažiavo iš Derio su kontraktu (trim egzemplioriais) ir notaru. Gardas šiek tiek nustebo, kad ji neatsivežė antro notaro - tam atvejui, jeigu kartais pirmasis sirgtų honorarų liga ar dar kuo.

Atmetus išankstinius priešiškumus bei įtarimus, jis niekaip negalėjo palikti turnė ir įsigyti malkom kūrenamą krosnį, nes jeigu jis paliktų turnė, niekad neregėtų antrosios savo honoraro dalies. Nusitemptų jį teisman ir išleistų tūkstantį dolerių, stengdamasi priversti sugrąžinti tris šimtus, "Karavano" išmokėtus jam į priekį. Žinoma, ji galėtų šitai padaryti. Jis jau atlikęs veik visus skaitymus, bet jo pasirašytas kontraktas šiuo klausimu buvo aiškus kaip krištolas: jeigu jis pasitrauktų *dėl bet kurios Turnė koordinatoriui nepriimtinos priežasties, visi neišmokėti honorarai bus anuliuoti ir pripažinti negaliojančiais, o visi išankstiniai*

honorarai privalės būti per trisdešimtį (30) dienų sugrąžinti "Karavanui".

Ir jinai jo *tikrai* neišleistų iš savo nagų. Gal ji ir manytų daranti tai iš principo, bet iš tikrųjų taip pasielgtų todėl, kad nelaimės valandą jis pavadino ją Pate.

Ir dar tuo nesibaigtų. Jeigu jis pasitrauktų, jinai su neišsenkama energija stengtųsi jį apjuodinti. Jis tikrai niekad vėl nebeskaitytų jokiame poezijos turnė, su kuriuo būtų ji susijusi, o tokių poezijos turnė buvo daug. Be to, dar delikatus dotacijų reikalas (nors jis nemanė, kad kaip Ronas Kamingsas galėtų pasakyti, jog faktiškai pinigai byrėjo jai iš subinės, nes Gardas netikėjo, kad Patricija Makardl *turi* ką nors tokio vulgaraus kaip subinė ar dargi *rectum* - prireikus nusilengvinti, veikiausiai ji atlikdavo Skaisčiosios ekskrecijos aktą). Patricija Makardl paveldėjo didžiumą tų pinigų ir įsteigė keletą dotacinės pagalbos fondų. Tai vienu metu ją padarė rimta menų patrone ir ypač apsukria verslininke, atsižvelgiant į tą nemalonų pajamų mokesčių reikalą: dotacijos buvo nurašomos nuo bendros apmokestinamos sumos. Kai kas finansuodavo poetus tam tikrais laiko tarpais. Kai kurie iš tokių įsteigdavo premijas ir prizus už poeziją grynais pinigais, o kai kurie prenumeruodavo modernios poezijos ir prozos žurnalus. Dotacijas skirstydavo komitetai. Už kiekvienos iš jų veikė Patricijos Makardl ranka, pasistengdama, kad jie persipintų vienas su kitu taip tvarkingai kaip kiniško galvosūkio nareliai... arba voratinklio siūlai.

Jinai galėjo jam padaryti kur kas daugiau, nei susigrąžinti savo mėšlinus šešis šimtus baksų. Galėjo jį pažaboti. Ir visai galimas dalykas, - neįtikėtinas, bet galimas, - kad jis, ko gero, parašytų dar keletą gerų eilėraščių iki tol, kai beprotis, laikantis įkišęs revolverį pasaulio subinėn, užsimanytų nuspausti gaiduką.

"Taigi užbaik visa iki galo", - pagalvojo jis. Užsisakė iš viešbučio tarnybos butelį "Džono Volkerio" (Dieve laimink BENDRĄ SĄSKAITĄ amžinai per amžius amen) ir dabar įsipylė sau antrą taurelę ranka, tapusia stebėtinai tvirta. "Užbaik visa iki galo, nieko daugiau".

Bet dienai slenkant, jis vis mąstė, ar nesusigriebus Stiuarto gatvės stotyje "Greihaundo" autobuso, kad paskiau po penkių valandų išlystum prie apdulkėjusios vaistinėlės Jūnityje. Iš ten pabalsuoti kokią nors pakeleivingąją iki Trojos. Paskambinti Bobei Anderson ir pasakyti: "Mane kone nunešė ciklonas, Bobe, bet pačiu laiku susiradau slėptuvę nuo vėtros. Tai bent pasisekė, ką?"

Šikt į tai. Pats esi savo laimės kalvis. Jeigu būsi tvirtas, Gardai, sulauksi laimės. Užbaik visa iki galo. Štai ką reikia daryti.

Pervertė visą savo kelionkrepšio turinį, ieškodamas geriausių jam dar likusių drabužių, nes kostiumas, su kuriuo skaitydavo poeziją, buvo jau neišgelbstimas. Išgriebė iš vidaus ir numetė ant lovos išblukusius džinsus, paprastus baltus marškinius, suplyšusias glaudes ir kojinių porą *(dėkui, mem, bet nėra reikalo tvarkyti kambario, aš miegojau vonioje).* Apsirengė, suvalgė dar keletą krekerių, paskiau vėl perrausė krepšį - šįsyk ieškodamas aspirino. Surado ir nurijo keletą tablečių. Pažvelgė į butelį. Nusuko akis, galvoje tvinkčiojo vis labiau. Atsisėdo prie lango su savo užrašais, bandydamas nuspręsti, ką šįvakar skaitys.

Toje siaubingai ilgos popietės šviesoje visos jo poemos atrodė tartum parašytos senovės kartaginiečių kalba. Užuot kaip nors palankiai paveikęs galvos skausmą, aspirinas, regis, dar labiau jį sustiprino: *slem, bem, dėkui jums, mem.* Su kiekvienu širdies tvinksniu jo galva krestel-davo. Tas pats skausmas kaip ir anksčiau - nelyginant plieninis grąžtas pamažu skverbtųsi galvon kiek aukščiau ir kairiau nuo jo kairiosios akies. Pirštų galiukais jis prisilietė ir perbraukė nedidelį randą šioje vietoje. Plieninė plokštelė po oda - tai liekana nelaimingo atsitikimo slidinėjant paauglystės metais. Prisiminė daktaro žodžius: “Kartkartėmis tave gali kankinti galvos skausmai, sūneli. Kai jie užeis, dėkok Dievui, kad išvis ką nors jauti. Tau pasisekė, jog likai gyvas”.

Bet tokiais momentais jis klausdavo savęs: kažin?

Tokiais momentais jis daug ko savęs klausdavo.

Drebančia ranka padėjo užrašus į šalį ir užsimerkė.

Aš negaliu visa užbaigti ligi galo.

Gali.

Negaliu. Ant mėnulio kraujas, jaučiu, bemaž jį matau.

Nepaistyk man tų savo airiškų pramanų! Tik būk tvirtas, tu, praskydus mergele! Tvirtas!

- Pabandysiu, - sumurmėjo jis nepramerkdamas akių ir po penkiolikos minučių, kai iš nosies palengva ėmė tekėti kraujas, to nepastebėjo. Užmigo ant kėdės.

5

Prieš skaitymus jis visad jausdavo scenos baimę, net jeigu grupė būdavo maža (o grupės, norėdavusios klausytis skaitomą moderniąją poeziją, paprastai būdavo kaip tik tokios). Tačiau birželio 27-osios vakarą Džimo Gardnerio baimė dar buvo sustiprinta galvos skausmo. Kai atsibudo po snaudulio ant kėdės, drebulys ir skrandžio dirglumas buvo praėję, bet galvos skausmas netgi suintensyvėjo: išaugo iki tikro aukš-

čiausios, pasaulinės klasės būgnininko smūgių, galbūt pačių stipriausių negu kada nors anksčiau.

Kai pagaliau atėjo jo eilė skaityti, jam rodės, kad girdi save kažkur iš tolo. Šiek tiek jautėsi kaip žmogus, besiklausantis savo paties įrašų laidoje, perduodamoje trumposiomis bangomis iš Ispanijos ar Portugalijos. Paskui staiga susvaigo galva, ir keletą akimirkų jis tepajėgė vaizduoti, jog neva ieško eilėraščio, kažkokio ypatingo eilėraščio, laikinai užsimetusio tarp popierių. Sklaidė lapus nejautriais, aptirpusiais pirštais ir galvojo: “Turbūt aš nualpsiu. Čia pat, prieš visus. Smigsiu į šį pultą ir nuvirsiu kartu su juo pirmon eilėn. Gal pataikyčiau ant tos mėlynkraujės šliundros ir pritrėkščiau ją. Tuomet mano gyvenimas būtų kažko vertas”.

“Užbaik visa iki galo”, - atsakė tasai nepermaldaujamas vidinis balsas. Kartkartėm skambėdavo lyg jo tėvo, bet dažniau - lyg Bobės Anderson. *Užbaik visa iki galo, nieko daugiau. Štai ką turi padaryti.*

Klausytojų šįvakar buvo daugiau nei paprastai. Gal koks šimtas žmonių spraudėsi už Nortisterno paskaitų salės. Jų akys atrodė pernelyg didelės. *Kokios tavo didelės akys, senele!* Tarytum norėjo suvalgyti jį savo akimis. Iščiulpti jo sielą, jo *ka* ar kaip kitaip dar tai pavadintum. Galvon atėjo ištrauka iš senos dainelės: *Mergaite, aš tavo meilės vampyras...* IŠČIULPSIU TAVE!

Žinoma, čia daugiau nebebuvo “T. Rex”. Markas Bolanas apsivyniojo su sportiniu automobiliu apie medį ir dabar laimingai nebegyvena. *Truktelk žolelės, Markai, tu juk tikrai buvai įpratęs. Ar atpratęs. Ar dar kaip nors. Grupė, pasivadinusi “Atomine jėgaine” 1986-aisiais ketina nustelbti tavo melodiją, ir tai bus išties bjauru, tai... tai...*

Pakėlė netvirtą ranką sau prie kaktos ir auditorija perbėgo tylus murmesys.

Verčiau tęsk, Gardai. Čiabuviai nerimauja.

Taip, tai Bobės balsas, tikrai.

Fluorescencinės lempos, įtaisytos į matinius stačiakampius viršum galvos, tarsi periodiškai pulsavo atitikdamos skausmo ciklus, besigręžiančius jam į galvą. Matė Patriciją Makardl. Vilkėjo nedidele juoda suknute, kuri tikrai nekainavo nė cento daugiau trijų šimtų dolerių - nupirkta per atpigintą išpardavimą vienoje iš tų lipnių Niuberi gatvės krautuvikių. Jos veidas buvo siauras, blyškus ir neatlaidus kaip bet kurio iš jos puritoniškųjų protėvių - tų nuostabių linksmuolių, kurie būtų buvę daugiau negu laimingi įkišti tave trim keturiom savaitėms pašvinkusion cypėn, jeigu tau būtų nepasisekę ir būtum buvęs susektas šventą dieną be snarglinyčios kišenėje. Tamsios Patricijos akys slėgė jį tarsi dulkini akmenys, ir Gardas pagalvojo: “Ji mato, kas dedasi ir labiau patenkinta

būt negali. Tik pažvelk į ją. Laukia, kad aš parkrisčiau. Ir kai tai atsitiks, juk žinai, ką ji pagalvos, tiesa?"

Aišku, jisai žinojo.

Va, ko susilauki už tai, kad pavadinai mane Pate, šunsnuki. Štai ką ji pagalvos. Va, ko susilauki už tai, kad pavadinai mane Pate, o ypač už tai, kad privertei mane atsiklaupti ant kelių ir maldauti. Tad varyk, Gardneri. Galbūt netgi leisiu tau pasilaikyti avansą. Trys šimtai dolerių - nedidelis mokestis už neprilygstamą malonumą matyti tave prieš visus tuos žmones palūžtant. Varyk. Varyk ir atsiimk už viską.

Kai kurie klausytojai dabar buvo aiškiai sunerimę - pertraukėlė tarp eilėraščių užsitęsė kur kas ilgiau, negu tai atrodytų normalu. Murmesys perėjo į prislopintą džiugesį. Gardneris išgirdo už savęs Roną Kamingsą nepatogiai atsikrenkščiant.

Būk tvirtas! vėl sušuko Bobės balsas, tačiau tas balsas dabar silpnėjo. Atrodė, tuoj tuoj išnyks. Gardneris žvelgė į jų veidus ir matė vien tuščius blyškius apskritimus, nulius - dideles skyles visatoje.

Dūzgesys stiprėjo. Jisai stovėjo ant pakylos, dabar jau ryškiai svyruodamas, laižydamasis lūpas, žiūrėdamas į klausytojus su kažkokiu nejaukiu sąstingiu. Ir tuomet staiga, užuot išgirdęs Bobę, Gardneris ją *išvydo*. Jos paveikslas iškilo su visu vizijos įtaigumu.

Bobė tenai, Heivene - tenai, kaip tik šiuo metu. Išvydo ją sėdinčią supamojoje kėdėje, vilkinčią šortais ir liemenėliu viršum tų savo cicelių, kurie buvo neypatingi. Ant kojų avėjo senais nunešiotais mokasinais, ir Piteris gulėjo prie jų, giliai įmigęs. Laikė rankoje knygą, tačiau jos neskaitė - ta gulėjo atversta tekstu žemyn jai ant kelių (šis regėjimo fragmentas buvo toks ryškus, jog Gardneris dargi galėjo perskaityti knygos pavadinimą - tai buvo Dino Kunco "Stebėtojai"), Bobė buvo nukreipus akis pro langą į tamsą ir paskendusi mintyse - mintyse, kurios sekdavo viena po kitos taip blaiviai bei racionaliai, kaip tik galėtum iš jų pageidauti tokio nuoseklumo. Jokių nukrypimų, jokių susivėlinimų nei paskubėjimų į priekį. Bobė mokėjo jas valdyti.

Jisai sumojo, jog žino, apie ką ši galvoja. Apie kažką miške... ką ji *rado* miške. Taip. Bobė Heivene ir bando nustatyti, kas tai per daiktas ir kodėl ji jaučiasi tokia pavargusi. Negalvoja apie Džeimsą Eriką Gardnerį, žinomą poetą, protestuotoją, šaudantį žmonas Padėkos dieną, o dabar stovintį Nortisterno universiteto paskaitų salėje po tomis lempomis su penkiais kitais poetais ir tuo sušiktu pasipūtėliu, pavarde Arbergas (ar Argleberglas*, arba dar kaip nors kitaip) ir pasirengusį nualpti. Šioje paskaitų salėje stovi Nelaimės mokslų magistras. Telaimina Dievas

---

* Arglebargle *(angl.)* - Pliurpalius.

Bobę: kažkaip sugebėjo išsaugoti ištvermę, kai visi žmonės aplinkui ją praranda. Bobė tenai, Heivene, ir mąsto taip, kaip *turėtų* mąstyti žmonės...

Ne, netiesa. Ji visai to nedaro.

Tada pirmąsyk mintis prasiskverbė į jį, nė kiek neprislopinta priešgarsinės užtvaros; prasiskverbė taip garsiai ir veržliai kaip nakties metu kamuolinis žaibas: Bobė pateko į bėdą! Į TIKRĄ BĖDĄ!

Tas tikrumas trenkė jį tarsi smūgis kabliu, ir iškart visas galvos svaigulys praėjo. Vėl atsidūrė savame kailyje ir dargi taip iškart, staiga, jog jam bemaž pasirodė, kad barkštelėjo dantys. Skausmas iki šleikštulio grąžtu įsmigo galvon, bet ir tai buvo gerai: jeigu gali jausti skausmą, vadinasi, Gardas vėl čia, o ne plūduriuoja kur nors aukštai po ozoną.

Ir vieną trikdantį mirksnį jis išvydo naują paveikslą - labai trumpai trukusį, labai ryškų ir labai grėsmingą: Bobės - tos fermos, kurią buvo paveldėjus iš savo dėdės, - namo rūsyje. Pasilenkusi virš kažkokios mašinerijos ardė ją... ar tikrai? Regis, ten buvo taip tamsu, o Bobė juk nelabai įgudusi elgtis su visokiais technikos dalykais. Bet ji tikrai *kažką* darė, nes vaiduokliška melsva švieselė šokinėjo ir mirgėjo jai tarp pirštų, kol plušo su persipynusiomis vielomis viduje... viduje... bet buvo pernelyg tamsu, kad įžiūrėtum, kas buvo toji dumsi, cilindriška forma. Atrodė pažįstama, anksčiau jo matyta, bet...

Paskiau jis ėmė ne tik matyti, bet ir girdėti, nors tai, ką išgirdo, dar mažiau ramino nei toji kraupi melsva šviesa. Tai Piteris. Piteris staugė. Bobė nekreipė dėmesio, ir tai buvo visai į ją nepanašu. Toliau triūsė prie laidų, tampydama juos, kad kas nors atsitiktų toje žemėm atsiduodančioje rūsio tamsoje...

Vis stiprėjantis balsų šurmulys nutraukė regėjimą.

Veidai, išryškėję su šitais balsais, jau nebebuvo baltos skylės visatoje, bet priklausė realiems žmonėms: kai kurie buvo pralinksminti (tačiau nedaugelis), dar keli - sutrikę, o dauguma tiesiog atrodė išsigandę ir susirūpinę. Kitaip tariant, dauguma atrodė, kaip būtų atrodęs jis, jeigu būtų apsimainęs su vienu iš jų vietomis. Ar jis jų bijojo? Ar tikrai? Jeigu taip, tai kodėl?

Tiktai Patricija Makardl netilpo į bendrus rėmus. Žvelgė į jį su ramiu, užtikrintu pasitenkinimu, tuoj pat sugrąžinusiu jį atgalios.

Gardneris staiga prabilo į auditoriją, patsai stebėdamasis, kaip natūraliai ir maloniai skambėjo jo balsas.

- Atsiprašau. Atleiskite man. Turiu čia pluoštelį naujų eilėraščių ir juos atsirinkinėdamas turbūt užsisvajojau.

Pauzė. Šypsena. Dabar jis matė, kaip kai kurie iš susirūpinusiųjų nusiramina, lengviau atsidūsta. Pasigirdo negarsus juokelis, tačiau jis bu-

vo prijaučiantis. Taip pat pastebėjo Patricijos Makardl skruostus užraustant, ir nuo to galvos skausmas jam žymiai palengvėjo.

- Po teisybei, - kalbėjo jis toliau, - netgi ir tai netiesa. Iš tikrųjų tai stengiaus nuspręsti skaityt ar neskaityt kai kuriuos iš tų naujų dalykėlių. Po įnirtingos kovos tarp dviejų grėsmingų sunkiasvorių, Autoriaus savimeilės ir Atsargumo, pastarasis laimėjo minimalia persvara. Autoriaus savimeilė ketina apskųsti sprendimą...

Vėl juokas, labiau iš širdies. Dabar Patės skruostai atrodė it jo viryklė, žvelgiant jos vidun pro žėručio langučius šaltą žiemos naktį. Sėdėjo sunėrus rankas, pabalusiais krumpliais. Dantų nešiepė, bet beveik, draugai ir kaimynai, beveik.

- Taigi ketinu užbaigti pavojinga procedūra: paskaitysiu gan ilgą poemą iš savo pirmosios knygos “Grimoire”*.

Jis mirktelėjo Patricijos Makardl pusėn, paskiau juokaujamai susimokėlišku balsu visus įtraukė į paslaptį:

- Bet Dievas juk nemėgsta bailių, tiesa?

Ronas prunkštelėjo jam už nugaros, ir tada visi pratrūko juoktis, ir mirksnį jis iš tikrųjų pamatė už tų kietai sučiauptų įpykusių lūpų žybtelint jos perlinius dantukus ir, vyruti tu mieliausias, tai buvo puiku, ar ne?

Saugokis jos, Gardai. Manai dabar prispaudęs batu jai gerklę, galbūt taip ir yra šiuo tarpu, bet saugokis jos. Jinai neužmirš.

Ir neatleis.

Tačiau apie tai vėliau. O dabar jis atvėrė aptriušusį savo pirmosios eilėraščių knygos tomelį. “Leitono gatvės” nė nereikėjo ieškoti - knyga pati savaime atsivertė toje vietoje. Akimis susirado dedikaciją: *Bobei, pirmąsyk Niujorke užčiuopusiai išmintį.*

“Leitono gatvė” buvo parašyta tais metais, kai jisai susipažino su ja, tais metais, kai ji vien ir tekalbėjo apie Leitono gatvę. Tai, žinoma, buvo gatvė, kur ji užaugo, gatvė, iš kurios žūtbūt privalėjo pabėgti dar nė nepradėjusi būti tuo, kuo norėjo tapti - paprasta paprastų apysakų rašytoja. Gebėjo tai daryti šmaikščiai ir lengvai. Gardas bemaž iš karto tai suprato. Vėliau tais pačiais metais jis pajuto, kad Bobė geba daugiau: pakilti aukščiau nerūpestingo, švaistūniško lengvumo, su kuriuo rašė, ir sukurti jeigu ne didį veikalą, tai nors šaunų. Bet pirmiausia jai reikėjo pabėgti kuo toliau nuo Leitono gatvės. Ne nuo tikrosios Leitono gatvės, bet nuo tos, kurią nešiojosi mintyse - tokį geografijos demoną su ją persekiojančiais daugiabučiais namais, nuo savo ligoto mylimo tėvo, nuo silpnos mylimos motinos ir nuo nesiskaitančios, despotiškos sesers, engiančios juos visus tarsi visagalis šėtonas.

---

* “Kratinys” *(pranc.)*.

Sykį tais metais ji per užsiėmimus užmigo - tai atsitiko klausantis pirmame kurse kompoziciją. Jis buvo jai atlaidus, nes jau tada truputį ją mylėjo, o be to, matė didžiulius tamsius ratilus jos paakiuose.

- Naktimis turiu begalę problemų dėl miego, - prisipažino ji, kai po užsiėmimų jis mažumėlei ją sulaikė. *Vis dar* tebebuvo pusiau mieganti; antraip niekad nebūtų iš ten ištrūkusi: štai kokia stipri jai buvo Anos įtaka, o tikriau Leitono gatvės įtaka. Atrodė kaip narkotizuota, gyvenanti pastačius po koją vienon ir kiton miego - tos tamsios, tvirtos sienos - pusėn. - Beveik užmiegu. O paskui išgirstu ją.

- Ką? - paklausė jis švelniai.

- Sesytę... tai yra savo sesę Aną. Griežia dantimis ir tai skamba tartum k-k-k...

Kaulai, norėjo pasakyti, bet čia ji atsibudo ir pratrūko isteriškai verkti, baisiai jį išgąsdindama.

Ana.

Daugiau nei kas kitas Leitono gatvė buvo Ana.

Ana buvo

(beldžias trankiai)

Bobės siekių ir ambicijų kamštis.

"Gerai, - pagalvojo Gardas. - Dėl tavęs, Bobe. Tik dėl tavęs". Ir pradėjo skaityti "Leitono gatvę" taip sklandžiai, lyg visą popietę būtų repetavęs savo kambaryje.

> Akmens kur kyšo pro smalą
> it galvos prastai užkastų
> po žemėm vaikų - ten tų gatvių pradžia.

Skaitė Gardneris.

> "Kas tai per mitas?"
> - klausiam, bet
> vaikai tik žaidžia linksmi,
> laksto, stryksi ir juokias.
>
> *Ne mitas,* atsako jie, *ne,*
> šaukia mums, *ei, skystakiaušiai,*
> *tiktai Leitono gatvė čia,*
> *namukai maži, o ant slenksčių*
> *ten - motinos mūsų vis plaka*
> *liežuviais kaimynus piktai.*

Kai dienos įkaista,
Leitono gatvėje radijas trenkia
o ant stogų tarp antenų
pterodaktiliai skraido ir šaukia: *skystakiaušiai,*
ei, skystakiaušiai.

Ne mitas, atsako jie, *ne,*
šaukia mums, *ei, skystakiaušiai,*
tiktai Leitono gatvė čia.

Štai taip, šaukia, *nutilsit tyla*
amžina. Skystakiaušiai.

Mes palikom tuos dulkėtus kelius
ir namus baltaplyčiais veidais,
bet man tu sakai: "Visko galas čia pat,
o girdžiu, kaip ji griežia dar vis dantimis,
Griežia dantim naktimis..."

Kadangi jau labai seniai buvo skaitęs poemą netgi sau pačiam, jis ne tik "atliko" ją (buvo pastebėjęs, kad panašaus į šį turnė pabaigoje to beveik neįmanoma išvengti), bet *atrado iš naujo.* Daugelis iš atsilankiusiųjų tą vakarą į Nortisterno skaitymus, - netgi tie, kurie buvo liudytojai jų slogios, nejaukios pabaigos, - sutiko, kad Gardnerio pasirodymas su "Leitono gatve" buvo geriausias. Ir nemaža jų dalis tvirtino, kad buvo geriausias, kokį kada nors jiems teko girdėti.

Kadangi tai buvo paskutinysis skaitymas Gardnerio gyvenime, galbūt tai ne toks blogas būdas išeiti.

6

Visai poemai perskaityti jam prireikė beveik dvidešimties minučių, ir kai pabaigė, nedrąsiai pažvelgė į gilų ir visiškai nuščiuvusį tylos šulinį. Suspėjo pagalvoti, kad jis apskritai neperskaitė to prakeikto dalyko, kad tai tik ryški haliucinacija sekundę ar dvi prieš netenkant sąmonės.

Paskiau kažkas atsistojo ir pradėjo tolydžio ir smarkiai ploti. Tai buvo kažkoks jaunikaitis, ašaros blizgėjo jam ant skruostų. Mergina šalia jo irgi atsistojo ir pradėjo ploti. Ji taip pat verkė. Galop jau visi jie stovėjo ir plojo, aha, jie visi, po šimts, stovėdami sukėlė jam ovaciją, ir jų veiduose jis išvydo tai, ką kiekvienas poetas ar tariamasis poetas trokš-

ta išvysti, baigęs skaityti savo kūrinį: veidus žmonių, pabudusių iš sapno, aiškesnio už bet kokią realybę. Atrodė apstulbę kaip Bobė tą dieną, ne visai susivokiantys, kur atsidūrę.

Bet ne visi stovėjo ir plojo, matė jis; Patricija Makardl sėdėjo pasipūtus ir tiesi savo vietoje trečioje eilėje, tvirtai sunėrusi virš vakarinio rankinuko ant kelių rankas. Jos lūpos buvo sučiauptos. Nebešiepė baltų it perlai dantų, ir burna atrodė tartum nedidelis bekraujis pjūvis. Nors ir nuvargęs, Gardas pralinksmėjo. *O tu, Pate, tikrąją puritonišką etiką supranti ne taip, kad paklydus avelė galėtų iškilti virš jai nuskirto vidutinybės lygio, tiesa? Tačiau tavajame kontrakte neaptarta vidutinybė, ar ne?*

- Dėkui, - sumurmėjo jis į mikrofoną, drebančiomis rankomis susemdamas savo knygas ir popierius į netvarkingą krūvą, o paskui eidamas nuo pakylos, vos visų jų nepaleido ant grindų. Klestelėjo savo vieton greta Kamingso ir giliai atsiduso.

- Dievuliau, - sukuždėjo Ronas Kamingsas, vis dar plodamas. - *Dievuliau!*

- Liaukis pliaukšėjęs, asile, - savo ruožtu sušnypštė Gardneris.

- Tebūsiu aš prakeiktas, jei liausiuos. Nesvarbu, kada tu tai parašei, bet skambėjo velniškai nuostabiai, - žavėjosi Kamingsas. - Ir vėliau statau tau už tai išgert.

- Šiąnakt negeriu nieko stipresnio už sodos vandenį, - pasakė Gardneris ir žinojo, jog tai melas. Galvos skausmas vėl šliaužė atgal. Aspirinas jo nepagydys, perkodanas taip pat ne, nei kvaliudas. Nieks nesutvarkys jo galvos, nebent gerai įkaltų kaušalo. Palengvėtų greit greit.

Aplodismentai pagaliau ėmė tilti. Patricija Makardl žvelgė rūgščiai dėkinga.

7

Pavardė to sušikto pasipūtėlio, pristatinėjusio publikai kiekvieną iš poetų, buvo Arbergas (nors Gardneriui vis norėjosi jį vadinti Argleberglu), ir jis buvo anglų literatūros docentas, vadovaujantis rėmėjų grupei. Priklausė tai kategorijai žmonių, kuriuos kadais jo tėvas vadino "įsivaizdinančiais kekšės vaikais".

Įsivaizdinantis kekšės vaikas po skaitymų surengė "Karavanui", "poezijos bičiuliams" ir daugumai fakulteto anglų literatūros katedros bendradarbių vakarėlį savo namuose. Jis prasidėjo apie vienuoliktą valandą. Iš pradžių atmosfera buvo suvaržyta - vyrai ir moterys nepatogiai stoviniavo nedidelėmis grupelėmis su taurėmis ir popierinėmis lėkštėmis rankose, palaikydami atsargų, kaip įprasta tokiuose sluoksniuose,

akademinį pokalbį. Tais laikais, kai dar dėstė universitete, Gardui tokia šūdmalynė atrodė beprasmiška laiko gaišatis. Ir dabar jam taip atrodė, bet kartu dvelkė kažkokia nostalgija ir maloniais prisiminimais, keliančiais melancholiją.

Savo Patyrusio Pobūvininko uosle jis pajuto, kad suvaržytas ar laisvas, bet tai Vakaras su Galimybėmis. Iki vidurnakčio Bacho etiudus bemaž tikrų tikriausiai pakeis "Pretenders", o samprotavimus apie užsiėmimus, politiką ir literatūrą - šnekos apie "Red Sox"*, apie tai, kas fakultete pernelyg daug išgeria, ir mėgstamiausia visų laikų tema - kas ką dulkina.

Buvo gausus bufetas, prie kurio daugumas poetų zujo kaip bitės, ištikimai laikydamiesi Gardnerio Pirmosios taisyklės gastroliuojantiesiems poetams: *Jeigu tik už dyką - griebk.* Jis matė, kaip Ana Delanei, rašanti nykius, slogius eilėraščius apie Naujosios Anglijos kaimo darbininkų klasę, plačiai pražiojusi žandikaulius, suleido dantis į didžiulį sumuštinį, kurį turėjo rankoje. Buliaus spermos spalvos ir konsistencijos majonezas varvėjo jai tarp pirštų, ir Ana nekreipdama į nieką dėmesio, laižė jį sau nuo delno. Mirktelėjo Gardneriui. Jai iš kairės praėjusiųjų metų Bostono universiteto Hotorno premijos laimėtojas (už savo ilgą poemą *Uostamiesčio svajos, 1650-1980*) su nepaprastu greičiu kimšosi burnon mėsos vyniotinį su žalumynais. Tasai vyriokas, pavarde Džonas Evardas Saimingtonas, stabtelėjo tik tam, kad kiekvienon savo sportinio velvetinio švarko (žinoma, užlopytom alkūnėm) kišenėn įsimestų po saują folijon įvyniotų "Bonbel" sūrio skridinėlių, o paskiau vėl įniko į vyniotinį.

Ronas Kamingsas palengva prasibrovė iki Gardnerio. Kaip paprastai, jis nieko nevalgė. Vienoje rankoje laikė vandens bokalą, kuris, regis, buvo sklidinas neatmiešto viskio. Jis kryptelėjo galvą bufeto linkui.

- Šaunu. Jeigu tu boloninės dešros ir salotų ant ledo vertintojas, tai pataikei į patį tašką, brolyti.

- Tasai Argleberglas iš tiesų moka gyventi, - sutiko Gardneris.

Kamingsas, kuris tuo tarpu gėrė, suprunkštė taip, jog jam akys išlipo ant kaktos.

- Šįvakar tu puikios formos, Džimai. Argleberglas. Dievuliau! - Jis pažvelgė į stiklą Gardnerio rankoje. Jame buvo degtinė su toniku - silpnai, bet, šiaip ar taip, tai jau antras.

- Tonikas? - viliūgiškai pasiteiravo Kamingsas.

- Na... daugmaž.

---

* Beisbolo profesionalų komanda.

Kamingsas nusijuokė ir nuėjo. Tuo metu, kai kažkas nuėmė nuo grotuvo Bachą ir uždėjo B. B. Kingą, Gardneris jau siurbčiojo ketvirtą taurę - į šitą jis paprašė barmeno, kuris irgi buvo skaitymuose, padauginti degtinės. Ėmė kartoti dvi pastabas, kurios jam kuo daugiau girtėjant atrodė vis sąmojingesnės: pirma, kad jeigu tu bolonines dešros ir salotų ant ledo vertintojas, tai pataikei į patį tašką, brolyti, ir antra, kad visi docentai panašūs į T. S. Elioto Praktiškąsias kates bent vienu: jie visi turi slapyvardes. Gardneris kaip paslaptį atskleidė, kad jisai sugalvojęs jų šeimininkui: Argleberglas. Sugrįžo penktos porcijos ir pasakė barmenui mielosios senutės degtinėlės akivaizdoje tik pamosikuoti toniko buteliu - taip bus geriausia. Barmenas iškilmingai pavartė toniką prieš Gardnerio taurę degtinės. Gardneris kvatojosi ligi ašarų ir pilvo skausmo. Jis *iš tikrųjų* šįvakar gerai jautėsi... ir kas, ponai ir ponios, labiau to nusipelnė? Jisai skaitė geriau negu kada nors per pastaruosius metus, galbūt per visą savo gyvenimą.

- Žinote, - pasakė jis barmenui - skurstančiam aspirantui, tamtyč nusamdytam šiai progai, - visi docentai vienu atžvilgiu panašūs į T. S. Elioto Praktiškąsias kates.

- Nejaugi iš tikrųjų, misteri Gardneri?

- Džimai. Paprasčiausiai Džimai. - Bet iš to vaikinuko akių matė, kad niekad jam nebus *paprasčiausiai Džimu.* Šiąnakt jis matė Gardnerio spindesį, o žmonės, kurie suspindėjo, niekados daugiau nebegalėjo likti tokie žemiški kaip paprasčiausiai Džimas. - Iš tikrųjų, - patvirtino jis vaikinukui. - Kiekvienas iš jų turi slapyvardę. Mūsų šeimininkui aš ją sugalvojau. Argleberglas. Tarsi garsas, kurį sukeli, pavartojęs pasenusį "Listeriną"*, - jisai stabtelėjo ir susimąstė. - Kurio gera dozė, dabar, manau, praverstų minimam džentelmenui. - Gardneris gan garsiai nusikvatojo. Puikus priedas prie pagrindinės kandybės. "Lyg uždėtum skoningą ornamentą ant puikaus automobilio kapoto", - pagalvojo ir vėl nusikvatojo. Šį sykį keletas žmonių apsidairė ir vėl įniko į savo pokalbius.

"Per garsiai, - pagalvojo jis. - Pritildyk garsą, Gardai, drauguži. Jis plačiai išsišiepė nuo minties, kad šiandien jam viena iš tų stebuklingųjų naktų - netgi jo prakeiktos mintys šiąnakt buvo keistos.

Barmenas irgi šypsojosi, bet jo šypsena atrodė šiek tiek susirūpinusi.

- Reikėtų jums būti atsargesniam su docentu Arbergu, - perspėjo jis, - arba dėl to, su kuo apie tai kalbatės. Jis... šiek tiek pavojingas.

- *O, nejaugi?* - Gardneris užvertė akis ir energingai pajudino antakiais aukštyn žemyn kaip Gaučas Marksas**. - Jis toks ir atrodo. Įsi-

---

* Antiseptikas gerklei skalauti.

** Žymus aktorius komikas.

vaizdinantis kekšės vaikas, tiesa? - tačiau tai sakydamas, pasistengė pritildyti garsą.

- Aha, - sutiko barmenas. Jisai apsidairė ir pasilenkė per improvizuotą barą prie Gardnerio. - Pasakojama, kad sykį praeitais metais, eidamas pro aspirantų padėjėjų poilsio kambarį, atsitiktinai nugirdo vieną jų pajuokaujant, kad jis visad norėjęs priklausyti mokyklai, kur Mobis Dikas būtų ne dar vienas sausas klasikas, o tikras fakulteto narys. Girdėjau, tasai vyrukas buvo vienas iš perspektyviausių anglų literatūros studentų, kuriuos kada nors yra turėjęs Nortisterno universitetas, bet gavo išeiti dar nesibaigus semestrui. Taip atsitiko ir visiems, kurie tada juokėsi. Liko tik nesijuokusieji.

- Dieve mano, - pasakė Gardneris. Ir anksčiau buvo girdėjęs panašių istorijų, - vieną ar dvi netgi bjauresnes, - bet vis tiek pasijautė papiktintas. Pasekė barmeno žvilgsniu ir išvydo Arglebergią prie bufeto, stovintį greta Patricijos Makardl. Vienoje rankoje laikė alaus bokalą, mosikuodamas juo. Kita ranka graibė bulvių traškučius iš dubens su austrių padažu ir paskiau kimšosi juos burnon, kuri rydama traškučius nesiliovė kalbėjus. Gardneris neprisiminė, kad kada nors būtų regėjęs ką nors taip neapsakomai šlykštaus. Tačiau tos kalės sužavėtas dėmesys leido manyti, kad ji tuoj tuoj parpuls ant kelių ir begalinės ekstazės pagauta ims čiulpti to vyro daikčiuką. Gardneris pagalvojo: *ir storas gašlys per visą tą laiką, kol ji tai darys, nesiliaus valgęs, trupindamas traškučius ir lašindamas padažą jai į plaukus.*

- O Dieve! - pratarė jis ir išlenkė pusę savo degtinės *be* toniko. Bemaž visai nenudegino... O degino tai, kas per šį vakarą buvo pirmasis tikras priešiškumas - pirmasis pranašas to nebylaus ir nepaaiškinamo įsiūčio, kuris jį persekiodavo veik nuo tada, kai pradėjo gerti. - Dar papildykit, gerai?

Barmenas įpylė daugiau degtinės ir nedrąsiai pasakė:

- Man jūsų skaitymas šįvakar pasirodė nuostabus, misteri Gardneri.

Gardnerį kažkodėl tai sujaudino. “Leitono gatvė” buvo skirta Bobei, ir tasai vaikinukas už baro, - vos dar pakankamo amžiaus, kad turėtų teisę gerti, - priminė Gardneriui apie Bobę - kokia ji buvo, kai pirmąsyk atėjo į universitetą.

- Dėkui.

- Jums reikia atsargiau su ta degtine, - perspėjo barmenas. - Nė neapsižiūrėsit, kaip išvers iš koto.

- Aš save kontroliuoju, - atšovė Gardneris ir raminamai pamerkė barmenui. - Matomumas dešimt mylių ir dar toliau.

Nusiyrė nuo baro, vėl pažvelgdamas įsivaizduojančio kekšės vaiko ir Makardl pusėn. Ši pagavo jo žvilgsnį ir atrėmė šaltu, nesišypsan-

čiu veidu, mėlynomis akimis it ledukai. "Pabučiuok man į subinę, frigidiška kale", - pagalvojo jis ir šiurkščiu kareivinių mostu iškėlė jos linkui savo taurę, tuo pat metu pagerbdamas ją, įžeidžiamu plačiu vypsniu.

- Tik tonikas, tiesa? Grynas tonikas.

Apsidairė. Jam prie šono it šėtonas išdygo Ronas Kamingsas. Ir jo šypsena tikrai atrodė šėtoniška.

- Atsiknisk, - pasakė Gardneris, ir daugelis apsigręžė pažiūrėti.

- Džimai, drauguži...

- Žinau, žinau, pritildyk garsą, - nusišypsojo jis, bet juto galvą pulsuojant stipriau, nuožmiau. Tai nebepanėšėjo į galvos skausmą, kokį pranašavo daktaras po to nelaimingo atsitikimo; sklido ne iš galvos priekio, bet kažkur giliai iš pakaušio. Ir neskaudėjo.

Tiesą sakant, netgi buvo malonu.

- Susilaukei, - Kamingsas beveik nepastebimai linktelėjo Makardl pusėn. - Stipriai griežia ant tavęs dantį, Džimai. Mielai išmestų tave iš turnė. Neduok jai dingsties.

- Tegul užsikruša.

- Su *tavim?* - paklausė Kamingsas. - Vėžys, kepenų cirozė ir smegenų pažeidimas - tai statistiškai įrodytos sunkios girtuoklystės pasekmės, tad aš galiu pagrįstai jų tikėtis ateityje, ir jei viena kuri mane ištiktų, nieko negalėčiau kaltinti - tik save. Diabeto, glaukomos ir per ankstyvos senatvės būta mano šeimoje. Bet penio hipotermija? Man to nereikia. Atsiprašom.

Gardneris minutėlę stovėjo ramus, sutrikęs, lydėdamas jį akimis. Paskiau suprato ir nusižvengė. Šįsyk ašaros ne sublizgo jam akyse - jos tiesiog ritosi skruostais. Trečiąsyk per šį vakarą visi sužiuro į jį - stambų vyriškį gan panešiotais drabužiais, su stiklu, pilnu kažko, įtartinai labai panašaus į neatmieštą degtinę, stovintį vieną ir iš visos gerklės kvatojantį.

"Gana, - pagalvojo jis. - Pritildyk garsą, - kartojo sau mintyse. - Penio hipotermija", - toptelėjo jam, ir vėl pliūptelėjo juoku.

Pamažėle jis šiaip taip ėmė tvardytis. Pasuko linkui stereoaparatūros kitame kambaryje - kaip tik ten paprastai rasdavai įdomiausius pobūvio žmones. Sugriebė nuo padėklo porą sumuštinukų ir vienu kąsniu prarijo juos. Jo vis dar nepaliko jausmas, kad Argleberglas ir Makardlebergl glotniomis, nušlifuotomis frazėmis kaip reikiant skalbia jį, o toji šalta, siutinanti šypsenėlė nė sekundėlę nepalieka jos veido. *Nežinojote? Gryna teisybė - jis peršovė ją. Tiesiog į veidą. Jinai pasakė, kad primygtinai nereikalaus jį apkaltinti, jeigu sutiksiąs su besąlygiškomis skyrybomis. Kas žino, buvo tai teisingas sprendimas ar ne? Daugiau moterų jis*

nepašovė... bent kol kas. Bet kad ir kaip gerai šįvakar skaitė, - tai yra po to ganėtinai ekscentriško atotrūkio, - jis nepastovus ir, kaip matote, nesugeba savęs kontroliuoti dėl taurelės...

"Verčiau būk atsargus, Gardai, - pagalvojo jis, ir antrąsyk šįvakar mintis atėjo balsu, labai panašiu į Bobės. - Tau reiškiasi paranoja. Jie kalba ne apie tave, dievaži".

Tarpduryje jisai sustojo ir atsigręžė.

Jie žiūrėjo tiesiai į jį.

Pasijautė piktai, nemaloniai sukrėstas... ir paskiau prisivertė dar kartą plačiai, įžeidžiamai vyptelėti ir abiejų link iškėlė savo taurę.

Nešdinkis iš čia, Gardai. Gali būti blogai. Tu girtas.

Aš save kontroliuoju, nesirūpink. Jinai nori, kad aš išeičiau, štai kodėl be paliovos į mane spokso, štai kodėl tam storam gašliui viską pasakoja apie mane - kad aš peršoviau žmoną, kad įkliuvau Sibruke su užtaisytu ginklu kuprinėje - nori manimi nusikratyti, nes jai neatrodo tinkama, kad girti žmonų šaudytojai, komunistų simpatikai, protestuotojai prieš atomą susilauktų, po šimts, didžiausių vakaro ovacijų. Bet juk pajėgiu išlikti šaltas. Jokių problemų, vaikuti. Aš tik čia paslampinėsiu, susilaikysiu nuo ugninio vandens, gurkštelėsiu kavos ir anksti išeisiu namo. Jokių problemų.

Bet nors ir negurkštelėjo kavos, neišėjo anksti namo ir nesusilaikė nuo ugninio vandens, visą kitą valandą ar maždaug tiek jam negalėjai nieko prikišti. Kaskart, kai pajusdavo stiprėjant, pritildydavo garsą ir prisiversdavo susituręti, kai išgirsdavo save darantį tai, ką jo žmona vadindavo *užsivedimu.* "Kai tu nusigeri, Džimai, - sakydavo ji, - nemenka tavo problema yra polinkis liautis šnekučiuotis ir užsivesti."

Jis daugiausia laikėsi Arbergo svetainėje, kur kompanija buvo jaunesnė ir ne tokia santūriai pompastiška. Šnekos čia vyko gyvos, linksmos ir protingos. Gardneriui vėl atėjo į galvą mintis apie atomines, - tokiu laiku ji visad ateidavo, tarsi nuo patrankos šūvio vandens paviršiun išplaukiantis skenduolis. Tokiu laiku - ir tokioje girtumo stadijoje - įsitikinimas, jog jis privaląs perspėti tuos jaunus vyrus ir moteris apie šią problemą, visad išplaukdavo paviršiun, traukdamas paskui save it sutrėšusias vandens žoles piktą įkarštį ir iracionalumą. Kaip visados. Paskutinieji šešeri jo gyvenimo metai buvo blogi, o pastarieji treji - tiesiog košmariški: jis nebesuprato patsai savęs ir kėlė baimę visiems žmonėms, kurie gerai jį pažinojo. Kai išgerdavo, tas įsiūtis, tasai siaubas, tas nesugebėjimas išsiaiškinti nieko, kad ir kas atsitikdavo - nesugebėjimas išsiaiškinti netgi sau pačiam - Džimo Gardnerio atveju pavirsdavo iškrova atominių tema.

Bet šiąnakt, vos tik užsikabinus už šios temos, svetainėn įšlitiniavo Ronas Kamingsas - siauras liesas jo veidas degė karštligišku raudoniu. Girtas ar blaivus, Kamingsas vis tiek puikiai sugebėdavo matyti, iš kur pučia vėjas. Mikliai sugrąžino pokalbį prie poezijos. Gardneris buvo mažumėlę dėkingas, bet kartu ir piktas. Nelogiška, tačiau taip buvo: iš jo atėmė pamėgtąją apsėdą.

Tad iš dalies dėl užsidėto tvirto apynasrio, iš dalies pačiu laiku įsikišus Ronui Kamingsui, Gardneris išvengė nemalonumų beveik iki Arbergo pobūvio pabaigos... Dar pusvalandis, ir Gardneris būtų išvengęs nemalonumų visiškai... bent *šią* naktį.

Bet kai Ronas Kamingsas su savo kandžiu sąmojumi užsivedė apie poetus bytnikus, Gardneris vėl užklydo į valgomąjį dar išmesti taurelę ir galbūt užkrimsti ką nors prie bufeto. Tai, kas toliau įvyko, galėjo būti surežisuota velnio, labai pagiežingai suprantančio humorą.

- Kai "Irokėzas" stos rikiuotėn, turėsite paskirstymui sumą, tolygią trim tuzinams pilnų stipendijų, - kalbėjo balsas Gardneriui iš kairės. Gardneris pasisuko taip staigiai, jog mažne praliejo savo gėrimą. Tikrų tikriausiai įsivaizduoja tą pokalbį - pernelyg didelis sutapimas, kad jis būtų realus.

Viename bufeto gale buvo susibūrusi pustuzinio žmonių grupelė - trejetas vyrų ir trejetas moterų. Vieną iš porų sudarė Pasaulinio garso vodevilinis ansamblis: Argleberglas ir Makardlebergl. Kalbantysis atrodė kaip automobilių pardavėjas, tačiau apsirengęs skoningiau nei daugelis tos rūšies žmonių. Greta stovėjo jo žmona. Buvo dirbtinokai daili, blunkančias mėlynas jos akis didino stori akiniai. Gardneris iškart pastebėjo vieną dalyką. Gal jis ir chroniukas ir šiuo vienu atžvilgiu apsėstas, bet visad buvo pakankamai pastabus. Moteris su storais akiniais suvokė, kad josios vyras daro kaip tik tai, kuo Nora kaltino Gardą, kai pobūviuose šis nusigerdavo: *užsiveda.* Norėtų savo vyrą ištraukti iš tosios būklės, tačiau nežinojo, kaip tą padaryti.

Gardneris darsyk pažvelgė ir spėjo, jog jie susituokę aštuonis mėnesius. Gal metus, bet vis dėlto tikriau - aštuonis mėnesius.

Kalbantysis greičiausia buvo kažkoks šulas iš "Bay State Electric" kompanijos. Turėjo būti iš "Bay State", nes šiai kompanijai priklausė toji lėšų šiukšliadėžė, kokia buvo "Irokėzo" jėgainė. Tasai vyriokas kalbėjo apie ją kaip apie kokį nepaprasčiausią dalyką nuo tų laikų, kai buvo sugalvotas duonos raikiklis, ir kadangi atrodė tuo įsitikinęs, Gardneris nusprendė, kad jis veikiausiai ne itin stambus šulas, gal netgi paprastas ramstelis. Kažin, ar reikšmingos figūros taip eina iš proto dėl "Irokėzo". Kad ir atmetus mirksniui branduolinės jėgainės beprotybę, faktas lieka faktu, kad "Irokėzas" penkerius metus vėlavo "stoti rikiuotėn"

ir trijų tarp savęs persipynusių Naujosios Anglijos bankininkystės grandžių likimas priklausė nuo to, kas atsitiks, kai... ir jei... tai įvyks. Visi jie ligi kaklo įklimpę į radioaktyvųjį dribsmėlį ir vyniojamąjį popierių. Tai nelyginant koks prastai grojančių mėgėjų muzikantų ansamblis.

Žinoma, teismai galiausiai prieš mėnesį leido kompanijai pradėti krauti į reaktorius karštus strypus, ir, kaip Gardneris spėjo, šitai leido tiems šikniams kiek lengviau atsikvėpti.

Arbergas klausėsi su iškilminga pagarba. Nors ir nepriklausė koledžo globėjų valdybai, bet kiekvienas, užimantis aukštesnį nei instruktoriaus postą, pakankamai nuovokus šunlaižiauti "Bay State Eletric" emisarui, net ir ne šului. Stambiosios privačios įmonės kaip "Bay State", jeigu tik nori, gali daug ką nuveikti dėl mokyklos.

Nejau tasai Rausvasis Kilovatas - Poezijos Bičiulis? Maždaug tiek pat, įtarė Gardas, kaip jis pats - Neutroninės Bombos Bičiulis. Tačiau jo žmona - su storais akinių stiklais ir įsitempusiu dailiu veiduku - ji panėšėjo į Poezijos Bičiulę.

Suvokdamas, jog daro siaubingą klaidą, Gardneris nusiyrė tenlink. Turėjo nutaisęs malonią pobūvio pabaigos šypsenėlę "Man jau netrukus reikės eiti", bet pulsas galvoje jam tvinkčiojo greičiau, susikoncentruodamas kairėje. Raudona banga kilo senas bejėgis pyktis. Ar nutuokiate, apie ką kalbate? - daugmaž tiek tepajėgė išspausti jo siela. Buvo logiškų argumentų prieš branduolines jėgaines, kuriuos galėjo pasitelkti, tačiau tokiais momentais jam pavykdavo surasti vien tik nerišlius sielos šūksnius.

Ar nutuokiate, apie ką kalbate? Ar nutuokiate, iš ko lošiama? Ar nei vienas iš jūsų neprisimena, kas atsitiko Rusijoje prieš dvejus metus? Jie nenutuokia ir neprisimena. Jie laidos vėžio aukas kažkur toli ateinančiame amžiuje. Viešpatie aukštielninkas! Susikišk vieną iš tų panaudotų šerdžių sau subinėn pusei valandos ar panašiai ir tada kiekvienam sakyk, kokia saugi branduolinė energija, kai tavo šikalai ims švytėti tamsoje! Jėzau! JĖZAU! Jūs, mulkiai, stovite čia ir klausotės to vyro pliurpalų, lyg jis būtų sveiko proto!

Jisai stovėjo tenai su taure rankoje, maloniai šypsodamasis ir klausydamasis, kaip "ramstelis" žeria savo mirtinas nesąmones.

Trečias vyriškis grupelėje turėjo kokią penkiasdešimtį metų ir atrodė tartum koledžo dekanas. Jis norėjo sužinoti apie galimus organizuotus protestus rudenį. Vadino "ramstelį" Tedu.

Tedas Energetikas pasakė abejojąs, ar verta pernelyg rūpintis. Sibruko mada jau praėjusi, taip pat ir Arouhedo įrangos Meine - nuo to laiko, kai teisėjai paskelbė keletą griežtų nuosprendžių už tai, kas *jiems patiems* atrodė tik paprastas patriukšmavimas, protestai greitai nurimo.

- Tos grupės keičia taikinius taip greitai kaip ir roko grupes, - pasakė jis. Arbergas, Makardl ir kiti nusijuokė - visi, išskyrus Tedo Energetiko žmoną. Šios šypsena dar labiau nublanko.

Gardnerio maloni šypsena išliko. Tartum užšalo jo veide.

Tedas Energetikas tapo dar atviresnis. Pasakė, kad metas arabams vienąsyk ir visiems laikams parodyti, kad Amerikai ir amerikiečiams jie nereikalingi. Pasakė, kad moderniausi anglimi kūrenami generatoriai pernelyg nešvarūs, kad su jais sutiktų Aplinkos apsaugos agentūra. Kad saulės energija - puiku... "kol šviečia saulė". Vėl nuskardėjo juokas.

Gardnerio galva dunksėjo ir trankės, trankės ir dunksėjo. Jo klausa, nustatyta bemaž antgamtiniams tonams, išgirdo silpną trekštelėjimą - lyg lūžtų ledas, ir jisai vos suspėjo atleisti gniaužtą, dar nesutraiškęs taurės.

Sumirksėjo - Arbergas turėjo kiaulės galvą. Ši haliucinacija buvo tokia išbaigta ir tobula, jog storulio snukyje netgi želė šeriai. Bufetas buvo nusiaubtas, bet Arbergas naikino likučius - užbaigė paskutinius kelis biskvitus, pasmeigė paskutinę riekę salami dešros ir gabalėlį sūrio ant to paties plastamsinio dantų krapštiklio, palydėdamas juos paskutiniaisiais bulvių traškučių trupiniais. Visa tai sulindo į jo čiuksintį snukį, ir storulis be paliovos linksėjo, kol Tedas Energetikas aiškino, kad branduolinė energija, tiesą sakant, vienintelė alternatyva.

- Ačiū Dievui, amerikiečiai galiausiai ima daryti kai kurias išvadas iš to Černobylio reikalo, - kalbėjo tas. - Trisdešimt du žmonės žuvo. Žinoma, tai baisu, bet vos tik prieš mėnesį įvyko aviacijos katastrofa, per kurią žuvo šimtas devyniasdešimt ir kažkiek. Bet negirdėt, kad kas šauktų vyriausybei uždaryti avialinijas, tiesa? Trisdešimt du žuvę - baisu, bet tai toli nuo Armagedono, apie kokį skalambija tie antiatominiai nelaikšiai, - jis kiek pritildė balsą. - Jie tokie pat trenkti, kaip tie "La Rouche" turistai, kuriuos matai oro uostuose, bet kai kuo yra dar blogesni. Kalba *neva* protingai. Bet jeigu tik jiems duotume, ko reikalauja, tai po mėnesio ar panašiai apsisukę imtų inkšti, kad negali naudotis fenais arba pamatytų, kad prireikus išmaišyti kupetą vegetariško maisto jų virtuvės automatai neveikia.

Gardui jis visai nebepanėšėjo į žmogų. Iš baltų marškinių su raudonais dryželiais apykaklės kyšojo gauruota vilko galva. Nukarusiu raudonu liežuviu, žybsinčiomis pilkai geltonomis akimis jis apsidairė aplink. Arbergas kažką pritariamai žvygtelėjo ir susigrūdo savo rausvan kiaulės snukin dar šio to. Patricija Makardl dabar turėjo lygią, glotnią skalikės galvą. Koledžo dekanas ir jo žmona buvo žebenkštys. O žmona vyriškio iš elektros kompanijos tapo išgąsdintu triušeliu, vartančiu už storų akinių raudonas akis.

"O Gardai, ne", - suvaitojo jis mintyse.

Vėl sumirksėjo, ir jie visi atvirto žmonėmis.

- Ir vienintelis dalykas, kurio šie protestuotojai niekad neprisimena paminėti savo protesto mitinguose, štai koks, - baigė dėstyti Tedas Energetikas, nužvelgdamas juos visus lyg advokatas per teismą prieš savo giriamosios kalbos kulminaciją. - Per trisdešimt metų taikaus branduolinės energetikos vystymo *niekad Jungtinėse Amerikos Valstijose nepasitaikė nė vieno mirties atvejo nuo jos.*

Jis kukliai nusišypsojo ir vienu mauku išlenkė savo škotiškąjį.

- Neabejoju, mes visi ramiau miegosime, tai žinodami, - pasakė į koledžo dekaną panašus vyriškis. - O dabar, manau, mano žmona ir aš...

- Ar jūs žinote, kad Marija Kiuri numirė nuo radiacinio poveikio? - lengvu pašnekesio tonu paklausė Gardneris. Visų galvos pasisuko į jį. - Aha. Nuo leukemijos, sukeltos tiesioginio kontakto su gama spinduliais. Jinai - pirmoji auka mirties žygyje, kurio gale - to vyrioko jėgainė. Jinai atliko didelį tiriamąjį darbą ir viską užprotokolavo.

Gardneris apsidairė po staiga nuščiuvusį kambarį.

- Jos užrašai uždaryti rūsyje. Rūsys Paryžiuje. Iš vidaus išmuštas švinu. Užrašai sveiki, bet pernelyg radioaktyvūs, kad juos galėtum liesti. O apie tuos, kurie numirė čia, tai mes nežinome. Atominės energetikos komisija ir Aplinkos apsaugos agentūra laiko tai paslaptyje.

Patricija Makardl susiraukusi žvelgė į jį. Laikinai pamiršęs dekaną, Arbergas vėl ėmėsi siaubti ištuštėjusį bufeto stalą.

- 1966-ųjų metų spalio 5-ąją, - pasakė Gardneris, - dalinai išsilydė Enriko Fermio dauginimo reaktorius Mičigane.

- Nieko neatsitiko, - pasakė Tedas Energetikas ir pasisukęs į susirinkusią kompaniją išskėtė rankas, lyg norėdamas pasakyti: *Matote? QED**.

- Ne, - pasakė Gardneris. - Nieko. Dievas žino kodėl, bet spėju, jog niekas kitas nežino. Grandininė reakcija pati nutrūko. Vienas iš inžinierių, kuriuos pakvietė statybos užsakovai, pažiūrėjo, nusišypsojo ir pasakė: "Jūs, vyručiai, mažne praradot Detroitą". Paskiau nualpo.

- O, bet misteri Gardneri! Tai buvo...

Gardneris pakėlė ranką:

- Kai išnagrinėji mirčių nuo vėžio statistiką šalies rajonuose aplink bet kurį branduolinį įrenginį, aptinki anomalijų, mirčių, kurios aiškiai nukrypsta nuo normos...

- Tai visiška netiesa, ir...

---

* quod erat demonstrandum *(lot.)* - tai ir reikėjo įrodyti (Euklido posakis).

- Prašyčiau leisti man baigti. Nemanau, kad faktai dabar ką pakeistų, bet, šiaip ar taip, leiskit man baigti. Dar seniai prieš Černobylį rusai patyrė reaktoriaus katastrofą vietovėje, vadinamoje Kyštymu. Tačiau tada premjeras buvo Chruščiovas, ir sovietai kur kas labiau laikydavo liežuvį už dantų. Regis, jie sandėliavo pavartotus strypus negiliame griovyje. Kodėl gi ne? Kaip būtų galėjusi pasakyti Marija Kiuri, tuo metu tai atrodė nebloga mintis. Pagal mūsų patikimiausią prielaidą strypai susioksidavo, tačiau susidarė ne geležies oksidas arba rūdys, kaip atsitinka metaliniams strypams, šitie strypai surūdijo į gryną plutonį. Tas pat, jei sukurtum laužą šalia talpos, užpildytos suskystintomis dujomis, bet jie to nežinojo. Manė, kad bus tvarka. Jie *manė,* - girdėjo savo balsą prisitvenkiant įsiūčio, bet jau nebepajėgė susitvardyti. - Jie manė, jie žaidė su gyvų žmogiškųjų būtybių gyvybėmis, lyg tai būtų... na, daugybė lėlių... ir atspėkit, kas nutiko?

Kambaryje tvyrojo tyla. Patės burna buvo it sustingęs raudonas pjūvis, veidas - pieno baltumo iš pykčio.

- Lijo, - pasakė Gardneris. - *Smarkiai* lijo. Ir tai pradėjo grandininę reakciją, kuri sukėlė sprogimą, panašų į purvo ugnikalnio išsiveržimą. Evakuota tūkstančiai žmonių. Kiekvienai nėščiai moteriai padarytas abortas. Pasirinkimo nebuvo. Rusiškas kelio užkardos analogas buvo uždarytas mažne metus. Paskiau, kai ėmė sunktis gandai, kad Sibiro pakraštyje įvyko baisi katastrofa, rusai vėl atidarė kelią. Bet jie pastatė keletą išties linksmų ženklų. Aš mačiau nuotraukas. Nemoku rusiškai, bet paprašiau keturių ar penkių skirtingų žmonių, kad man išverstų, ir visa sutampa. Skamba kaip nevykęs etninis anekdotas. Įsivaizduokite, kad skriejate Amerikos autostrada - gal I-95 ar I-70 - ir privažiuojate ženklą su užrašu: PRAŠOM UŽDARYTI VISUS LANGUS, IŠJUNGTI VISUS VENTILIACIJOS ĮTAISUS IR DVIDEŠIMTĮ MYLIŲ VAŽIUOTI VISU JŪSŲ AUTOMOBILIO GREIČIU.

- Paistalai! - garsiai metė Tedas Energetikas.

- Nuotraukas galima gauti pagal Informacijos laisvės aktą, - pasakė Gardas. - Jeigu tasai vyriokas tik meluotų, galbūt aš pajėgčiau su tuo susitaikyti. Bet jis ir kiti tokie kaip jis daro kai ką blogiau. Jie panašūs į prekybininkus, visuomenei teigiančius, kad cigaretės ne tik nesukelia plaučių vėžio, bet yra kupinos vitamino C ir apsaugo nuo peršalimo.

- Norite pasakyti...

- Trisdešimt du Černobylyje - šitai mes galime *patikrinti.* Velniai rautų, galbūt jų *tik* trisdešimt du. Turime amerikiečių gydytojų padarytas nuotraukas, iš kurių galima spėti, kad jų jau turi būti gerokai per du šimtus, tačiau, tarkim, trisdešimt du. Tai nekeičia to, ką mes žinome apie stiprų radioaktyvųjį apšvitinimą. Ne visos mirtys ištinka iškart. Štai

kas taip klaidina. Mirtys ateina trim bangomis. Pirma - žmonės, kurie suspirgėjo per katastrofą. Antra - leukemijos aukos, daugiausia vaikai. Trečia, labiausiai žudanti banga: vėžys suaugusiems per keturiasdešimtį metų ir daugiau. Tiek daug vėžių, jog jūs galite eiti toliau ir pavadinti stichine nelaime. Odos, krūtų, kepenų vėžiai, melanoma, kaulų vėžys - patys dažniausi, bet galite susirgti ir žarnų, šlapimo pūslės vėžiu, smegenų navikais ir...

- Liaukitės, prašyčiau jūsų, ar nesiliautumėt? - sušuko Tedo žmona. Isterija suteikė jos balsui stebėtinos jėgos.

- Liaučiaus, jei galėčiau, mieloji, - švelniai pasakė jis. - Bet negaliu. 1964-aisiais Atominės energetikos komisija sumodeliavo kraštutiniausią situaciją, jeigu sprogtų amerikietiškas reaktorius, penkiskart mažesnis nei Černobylio. Rezultatai gauti tokie bauginantys, jog AEK palaidojo ataskaitą. Iš jos galima padaryti išvadą...

- Užsičiaupkit, Gardneri, - garsiai įsakė Patė. - Jūs girtas.

Jis nuleido ją negirdom, įbedęs akis į Energetiko žmoną.

- Padaryti išvadą, kad tokia katastrofa santykinai kaimiškoje JAV srityje - beje, jie pasirinko viduriniąją Pensilvanijos valstijos dalį, kur yra "Tri Mail Ailendas" - užmuštų 45 000 žmonių, radioaktyviai užkrėstų septyniasdešimt penkis procentus valstijos ir padarytų žalos už septyniolika milijonų dolerių.

- Šventasis krušliau! - kažkas sušuko. - *Šūdą* kabini ant ausų?

- Ne, - atsakė Gardneris, vis nenuleisdamas akių nuo moters, kuri dabar atrodė užhipnotizuota siaubo. - Jeigu padauginsite iš penkių, gausit 225 000 mirusių ir aštuoniasdešimt penkis milijonus žalos, - kambario kapų tyloje jis atsainiai vėl prisipylė taurę, iškėlė ją Arbergo link ir dviem gurkšniais išlenkė neatmieštą degtinę. *Neužkrėstą* degtinę, galima tikėtis. - Taigi! - užbaigė jis. - Kalbame apie beveik ketvirtį milijono mirusių žmonių, kai sudus trečioji banga - apie 2040-uosius, - mirktelėjo Tedui Energetikui, kuris šiepė dantis. - Sunku būtų sutalpinti tiek žmonių netgi į "Boingą 767", tiesa?

- Šiuos skaičius ištraukėt sau iš subinės, - piktai bloškė Tedas Energetikas.

- Tedai... - nervingai įsiterpė jo žmona. Jinai pablyško it numirėlė, tik virš skruostikaulių raudonavo mažytės dėmelės.

- Manote, kad aš čia stovėsiu ir klausysiuos tos... tos saloninės retorikos? - paklausė jis, prisiartindamas prie Gardnerio tiek, jog juodu bemaž susirėmė krūtinėmis. - Jūs taip *manote?*

- Černobylyje jie nužudė vaikus, - pasakė Gardneris. - Nejau to nesuprantate? Vienus dešimties metų amžiaus, kitus *in utero.* Daugelis gal dar gyvi, bet dabar, kaip tik šią minutę, kai čia stovime su taurėmis ran-

kose, miršta. Kai kurie netgi dar nemoka skaityti. Dauguma niekad aistringai nebučiuos merginos. Kaip tik dabar, kai mes čia stovime su taurelėmis rankose. Jie nužudė savo vaikus.

Jis pažvelgė į Tedo žmoną, ir jo balsas ėmė drebėti, darėsi vis garsesnis, lyg maldautų teismo pasigailėti.

- Mes žinome iš Hirosimos, Nagasakio, iš savo pačių bandymų Trinityje ir Bikinyje. *Jie nužudė savo vaikus, ar suvokiat, ką aš kalbu? Pripetėje yra devynmečių, kurie netrukus mirs triesdami savo žarnomis! Jie nužudė vaikus!*

Tedo žmona atšlijo žingsnį atgal - jos akys virš storų stiklų buvo išsiplėtusios, lūpos trūkčiojo.

- Manau, mes visi pripažįstame, kad misteris Gardneris - puikus poetas, - pasakė Tedas Energetikas, apkabindamas žmoną ir vėl prisitraukdamas prie savęs. Tartum kaubojus pririšo veršelį. - Tačiau jis nelabai informuotas apie branduolinę energiją. Mes iš tikrųjų nežinome, kas galėjo ar negalėjo atsitikti Kyštyme, o rusų skaičiai dėl Černobylio aukų...

- Gana, - nukirto Gardneris. - Juk žinote, apie ką aš kalbu. “Bay State Electric” turi visą tą medžiagą savo aplankuose, taip pat ir apie padidėjusį mirštamumą nuo vėžio rajonuose aplinkui amerikiečių branduolinius įrenginius, apie branduolinių atliekų užterštą vandenį - vandenį giluminiuose sluoksniuose, vandenį, kuriuo žmonės skalbia savo drabužius, plauna lėkštes ir maudosi, vandenį, kurį geria. Jūs *žinote.* Jūs ir kiekviena kita privati, municipalinė, valstijos ir federalinė energetikos kompanija Amerikoje.

- Liaukitės, Gardneri, - perspėjo Makardl, žingtelėdama į priekį. - Jis truputėlį...

- Tedai, ar tu *žinojai?* - staiga paklausė Energetiko žmona.

- Aišku, turiu šiokią tokią statistiką, bet...

Jis nutilo. Taip tvirtai sučiaupė žandikaulius, jog bemaž galėjai išgirsti juos susitrenkiant vienas į kitą. Tai buvo nedaug... bet pakako. Staiga jie - visi jie - suprato, kad jis praleido savo pamoksle nemaža iš Šventojo Rašto. Gardnerį mirksnį užliejo gaižus, nelauktas triumfas.

Sekundę tvyrojo nejauki tyla, paskiau gana apgalvotai Tedo žmona pasitraukė nuo jo. Šis paraudo. Gardneriui panėšėjo į žmogų, ką tik trenkusį plaktuku sau per nykštį.

- O, mes turime visokių ataskaitų, - pasakė jis. - Daugelis jų - ne kas kita kaip melų raizgalynė, rusiška propaganda. Žmonės kaip šis idiotas mielai užkimba ant tokio kabliuko. Kaip mes visi žinome, Černobylyje galbūt apskritai nebūtų įvykę avarijos, bet pastangos sulaikyti mus nuo...

- Jėzau, tuojau jūs imsite mums pasakoti, kad žemė plokščia, - pertraukė Gardneris. - Ar matėte nuotraukas armijos vaikinų, su priešradiacine apranga vaikštinėjančių aplink atominę jėgainę pusvalandis kelio automobiliu nuo Harisburgo? Ar žinote, kaip jie ten bandė užkimšti vieną iš nuotėkų? Įkišo į trūkusį vamzdį apsuktą stiklo popieriumi krepšinio kamuolį. Kurį laiką tai padėjo, paskiau slėgis jį išspjovė ir pramušė skylę konteinerio sienoje.

- Jūs čia rezgate pašėlusiai gerą propagandą, - nuožmiai išsišiepė Tedas. - Rusams *patinka* tokie žmonės kaip jūs! Jie jums užmoka ar darote tai už dyką?

- Kas dabar šneka lyg lunatikas? - paklausė Gardneris, sukrizendamas. Žingtelėjo žingsnį dar arčiau Tedo. - Branduoliniai reaktoriai geriau sudėti negu Džeinė Fonda, tiesa?

- Prašau jūsų, - sielvartingai pratarė dekano žmona. - Mes galime diskutuoti, bet nereikia *šaukti* - šiaip ar taip, mes juk *išsilavinę* žmonės...

- *Kas nors,* po šimts, verčiau tegul šaukia apie tai! - riktelėjo Gardneris. Jinai atsitraukė ir sumirksėjo, o jos vyras įsistebeilijo į Gardnerį akimis tarsi ledo gabaliukai. Įdėmiai, lyg norėtų įsiminti Gardą visiems laikams. Matyt, ir įsiminė, spėjo Gardas. - O pati ar nešauktumėt, jeigu jūsų namas liepsnotų, o jūs vienintelė iš savo šeimos vidury nakties atsibustumėt ir pamatytumėt, kas dedasi? Nejau ant pirštų galų maklinėtumėte ir kuždėtumėte, jog esate *išsilavinusi?*

- Man atrodo, kad tai nuėjo per...

Gardneris nusisuko nuo jos į misterį “Bay State Electric” ir kaip sąmokslininkas jam mirktelėjo:

- Pasakykite, Tedai, ar arti jūsų namai iki tos gudrios branduolinės įmonės, kurią jūs, vaikinai, statote?

- Neprivalau čia stovėti ir...

- Ne per arčiausiai, ką? Taip ir maniau, - jis pažvelgė į misis Ted. Ši atšlijo nuo jo, įsitverdama savo vyro parankėn. Gardas pagalvojo: “Ką ji mato, kad turi štai šitaip nuo manęs atšlyti? Ką būtent?”

Prie kliauzių įpratusio bukapročio šerifo padėjėjo balsas žvingtelėjo sopulingą atsakymą: *Nušovei savo žmoną! Ganėtinai suknistas reikalas, a?*

- *Jūs* planuojate turėti vaikų? - paklausė jis švelniai. - Jeigu taip, tai norėčiau tikėti jūsų pačios labui, kad gyvenate su vyru iš tikrųjų saugiame nuotolyje nuo jėgainės... dėl kurios jie vis mulkina, kaip žinot. Kaip ir dėl “Tri Mail Ailendo”. Netrukus prieš atidarant tą gremėzdą, kažkas aptiko, kad vandentiekininkai kažkokiu būdu prijungė 3 000 galonų talpos skystųjų radioaktyvių atliekų saugyklą ne prie uždaros sistemos, o

prie geriamojo vandens čiaupų. Po teisybei, jie tai aptiko apie savaitę, iki paleidžiant jėgainę. Kaip jums tai patinka?

Jinai verkė.

Jinai verkė, bet jis nepajėgė sustoti.

- Vaikinai, tyrę šį reikalą, savo ataskaitoje parašė, kad radioaktyviąsias atliekas šaldančių vamzdžių prijungimas prie vedančiųjų į geriamuosius čiaupus - tai "apskritai nepatartina". Jeigu čia esantis jūsų vyrelis pakvies jus aplankyti kompaniją, aš jums pasakyčiau tą patį, ką sako Meksikoje: negerkit vandens. O jeigu jūsų vyrelis pakvies jus pastojusią, - arba netgi jus *manančią* tokia esant, - pasakykit jam... - Gardneris nusišypsojo pirma - jai, paskiau - Tedui. - Pasakykit jam, kad jums įsiskaudėjo galvą, - užbaigė jis.

- Nutilkit, - riktelėjo Tedas. Jo žmona pradėjo vaitoti.

- Teisingai, - pritarė Arbergas. - Iš tikrųjų manau, kad laikas jums nutilti, misteri Gardneri.

Gardneris pažvelgė į juos, paskiau į likusius pobūvio svečius, stebinčius reginį prie bufeto - išpūstomis akimis ir nuščiuvusius; tarp jų buvo ir jaunasis barmenas.

- *Nutilkit!* - šūktelėjo Gardneris. Skausmas įkaitusiu iešmu įsmigo kairėn galvos pusėn. - Aha! Nutilkit ir lai sudega prakeikti namai! Galite kirsti lažybų, kad tie sukrušti pašlemėkai prisistatys surinkti priešgaisrinės draudos - kai atšals pelenai ir jie išknis tai, kas bus likę iš kūnų! *Nutilkit!* Štai ko iš mūsų nori tie tipai! Ir jeigu pats geruoju nenutilsi, galbūt tave *nutildys* kaip Kareną Silkvud...*

- Gana, Gardneri, - sušnypštė Patricija Makardl. Ištartuose žodžiuose nebuvo šnypščiančių garsų, tad šnypšti buvo neįmanoma, bet vis dėlto ji sušnypštė.

Jis pasilenkė prie Tedo žmonos, kurios nugeltę skruostikauliai dabar buvo sušlapę nuo ašarų.

- Taip pat jūs galite pasitikrinti KMS - tai yra kūdikių mirties sindromo - dažnumą. Jėgainių rajonuose jis didesnis. Įgimti defektai, tokie kaip Dauno sindromas - kitaip tariant, mongoloidizmas - ir aklumas, ir...

- Noriu, kad apleistumėt mano namus, - užsiplieskė Arbergas.

---

* Karen Silkwood - branduolinės įmonės tarnautoja, atskleidusi visuomenei, kad joje nesilaikoma saugumo taisyklių. Prieš ją buvo pradėta spaudimo kampanija, ji buvo apnuodyta urano dulkėmis, o vėliau nužudyta, inscenizavus autoavariją. Apie tai buvo pastatytas filmas "Silkwood" su Meryl Streep pagr. vaidmenyje.

- Jums ant smakro bulvių traškučiai, - atkirto Gardneris ir vėl pasisuko į misterį ir misis “Bay State Electric”. Jo balsas ėjo vis iš giliau. Tartum klausytumeis balso, atsklindančio iš šulinio. Padėtis darėsi kritiška. Prietaisų skyde - vien raudoni ruoželiai.

- Tedas gali meluoti, kaip visa tai išpūsta - nieko, tik nedidelė ugnis, suteikusi daugybę peno laikraščių antraštėms, ir visi jūs netgi gal juo patikėsite... Bet faktas lieka faktu: *tai, kas atsitiko Černobylio branduolinėje jėgainėje, išmetė į šios planetos atmosferą daugiau radioaktyvių atliekų nei visos atominės bombos, susprogdintos virš žemės po Trinįčio.* Černobylis rusena. Ilgai šitaip liks. Kiek ilgai? Niekas tikrai nežino, taip, Tedai?

Palenkė savo taurę Tedo pusėn ir paskiau nužvelgė pobūvio svečius - visi jie dabar stovėjo tylūs ir stebėjo jį, daugelis atrodė tokie pat išsigandę kaip ir misis Ted.

- Ir tai vėl pasikartos. Galbūt Vašingtono valstijoje. Jie sandėliavo prie Henfordo reaktorių strypus neapmūrytuose grioviuose lygiai taip pat kaip Kyštyme. Kalifornijoje per būsimą didelį žemės drebėjimą? Prancūzijoje? Lenkijoje? Ar galbūt čia pat, Masačūsetse, jeigu šiam štai vaikinui bus leista daryti, ką nori, ir “Irokėzo” jėgainė ims veikti šį pavasarį. Tik duokite vienam tipui nulenkti ne tą svertą ne tuo laiku, ir kitos atviros “Red Sox” varžybos Fenvėjuje įvyks apie 2075-uosius metus.

Patricija Makardl buvo balta kaip popierius... Išskyrus jos akis, kurios svaidė melsvas žiežirbas, tartum trykštančias nuo elektros suvirintuvo. Arbergas pasidavė kita linkme: buvo tamsiai raudonas nelyginant plytos jo puikaus senoviško šeimos namo Bek Bėjuje. Misis Ted vedžiojo žvilgsnį nuo Gardnerio į savo vyrą ir vėl atgal, tartum juodu būtų pora galinčių įkąsti šunų. Tedas pagavo tą žvilgsnį; pajuto ją stengiantis išsimuistyti iš jo apglėbusios rankos nelaisvės. Gardneris spėjo, jog tai jos reakcija į jo pasakytus žodžius galutinai paaštrino padėtį. Tedas, be abejo, buvo supažindintas, kaip elgtis su panašiais į Gardnerį isterikais; kompanija apmokydavo savo tedžius tą daryti taip kasdieniškai, kaip avialinijos apmoko stiuardeses demonstruoti asmeninę deguonies sistemą laineriuose, kuriais skraido.

Bet buvo jau vėlu. Gardnerio girtas, tačiau iškalbingas atkirtis nugriaudėjo nelyginant mažytė perkūnija... ir dabar Energetiko žmona pasielgė taip, tartum jis būtų patsai Rygos Skerdikas.

- Dieve. Pavargau nuo jūsų, vyručiai, ir nuo jūsų maivymosi. Štai šįvakar skaitėte savo nerišlius eilėraščius į mikrofonus, veikiančius elektros dėka. Jūsų balsą stiprino *garsintuvai,* irgi veikiantys elektros dėka,

naudojotės elektros lemputėmis, kad matytumėt... kaip manote, luditai, iš kur eina energija? Iš Dausų Burtininko? Jėzau!

- Jau vėlus metas, - skubiai pasakė Makardl, - ir mes visi...

- Leukemija, - tarė Gardneris, su siaubingu konfidencialumu kreipdamasis tiesiai į išplėtusią akis Tedo žmoną. - Vaikai. Susilydžius reaktoriui, pirmiausia nukenčia vaikai. Vienintelis geras dalykas: jeigu mes prarasime "Irokėzą", liks veikti Džimio fondas.

- Tedai? - suinkštė jinai. - Juk jis klysta, taip? Noriu pasakyti... - ji suskato raustis rankinuke nosinės ar lignino ir tasai išslydo jai iš rankų. Pasigirdo trekštelėjimas, lyg kažkas viduje būtų sudužęs.

- Liaukitės, - sudraudė Gardnerį Tedas. - Mes pasikalbėsime apie tai, jeigu norite, bet liaukitės sąmoningai trikdęs mano žmoną.

- Aš *noriu* ją trikdyti, - pasakė Gardneris. Dabar tamsuma visai jį užvaldė. Priklausė jai, ir ji priklausė jam, ir tatai buvo tiesiog puiku. - Regis, tiek daug dalykų ji nežino. Kuriuos *privalėtų* žinoti. Atsižvelgiant į tai, už ko yra ištekėjusi, ir visa kita.

Jis nukreipė į ją gražų, pašėlusį vypsnį. Šįkart jinai žvelgė į jį nenusukdama akių, užhipnotizuota nelyginant stirna artėjančių automobilių šviesų.

- O dabar panaudotieji strypai. Ar žinote, kur jie patenka, kai nebetinka? Jis pasakė jums, kad juos pasiima Strypų Fėja? Netiesa. Jėgainių personalas juos slapčia išskirsto. Jų daug, tų didžiulių karštų kupetų iš strypų - čia, ten ir visur, kėpsančių šlykščiose sekliose balose. Jos *iš tiesų* karštos, mem. Ir tokios liks dar ilgą laiką.

- Gardneri, aš noriu, kad jūs išeitumėt, - pakartojo Arbergas.

Nekreipdamas į jį dėmesio, Gardneris kalbėjo toliau, kreipdamasis vien į misterį ir misis Ted:

- Jie jau pameta kai kurių iš tų panaudotų strypų krūvų pėdsakus, ar tai žinojote? Kaip visą dieną žaidę maži vaikai gulasi pavargę lovon ir iš ryto atsibudę nežino, kur paliko savo žaislus. O yra medžiaga, kuri paprasčiausiai daro bum! Puikiausia medžiaga. Pamišėliui sprogdintojui. Jau yra pradingę pakankamai plutonio, kad užtektų susprogdinti visą Jungtinių Valstijų rytų pakrantę. Bet man reikia mikrofono, į kurį galėčiau skaityti savo nerišlias eiles. Kad, gink Dieve, man netektų kelti bal...

Arbergas staiga sugriebė jį. Žmogus jis buvo stambus ir putlus, tačiau gan stiprus. Gardnerio marškiniai išsiplėšė iš kelnių. Taurė išslydo iš pirštų ir sudužo ant grindų. Skardžiu, toli sklindančiu balsu - balsu, kokį galbūt pajėgia nutaisyti tik pasipiktinęs dėstytojas, daugelį metų praleidęs paskaitų auditorijose, - Arbergas visiems esantiems pareiškė:

- Išmetu lauk šitą tipą.

Šie žodžiai buvo sutikti spontaniškais aplodismentais. Ne visi kambaryje plojo - ko gero, netgi nė pusė jų. Bet Energetiko žmona dabar garsiai raudojo, spausdamasi prie savo vyro, nebesistengdama nuo jo pasitraukti; prieš Arbergui jį sugriebiant, Gardneris gremėzdiškai stūksojo priešais ją, matyt, keldamas jai baugulį.

Gardneris pajuto savo kojas slystant grindimis, paskiau visai nuo jų atitrūkstant. Pro akis šmėkštelėjo Patricija Makardl - kietai suspaustomis lūpomis, įsiutusiu žvilgsniu, plojanti rankomis su pašėlusiu pritarimu, kuriuo nenorėjo apdovanoti jo anksčiau. Išvydo bibliotekos tarpduryje stovintį Roną Kamingsą - su didžiule taure vienoje rankoje, kita apglėbusį dailutę šviesiaplaukę ir delnu spaudžiantį iš šono jos krūtį. Kamingsas atrodė susirūpinęs, tačiau ne itin nustebęs. Šiaip ar taip, tai tik kivirčo "Uolėtosios šalies" grilbare tęsinys, ar ne?

Nejau ketini leisti tam išpampusiam mėšlo maišui išmesti tave už slenksčio it paklydusią katę?

Gardneris nusprendė, jog ne.

Smogė iš visų jėgų kairiąja alkūne atgalios. Pataikė į Arbergo krūtinę. Gardneriui pasirodė, lyg būtų suvaręs alkūnę į dubenį itin sustingusios šaltienos.

Arbergas pridusęs riktelėjo ir paleido Gardnerį, kuris sugniaužęs kumščius apsisuko, pasirengęs smogti Arbergui, jeigu tasai pabandytų jį vėl sugriebti, pabandytų nors prisiliesti prie jo. Jis labai laukė, kad Argleberglas panorėtų muštis.

Bet pasipūtęs kekšės vaikas nerodė jokio noro muštis. Prarado bet kokį interesą išmesti Gardnerį lauk. Stovėjo susiėmęs rankomis už krūtinės tartum persistengiantis aktorius, pasirengęs užtraukti prastą ariją. Plytų spalva bemaž visai apleido jo veidą, liko tik ryškiai liepsnojančios dėmės ant skruostų. Arbergo storos lūpos išsigaubė į "O", sukrito, vėl išsigaubė į "O" ir vėl sukrito.

- ...širdies, - sušvokštė jis.

- Ką širdies? - paklausė Gardneris. - Norite pasakyti, kad *turite* širdį?

- ...priepuolis... - švokštė Arbergas.

- Širdies priepuolis - paistalynė, - atšovė Gardneris. - Vienintelis dalykas, kurį ištiko priepuolis - tai jūsų padorumo jausmas. Ir to nusipelnote, šunsnuki.

Jis prasibrovė pro Arbergą, vis tebesustingusį savo tuoj uždainuosiančiojo pozoje, abiem rankomis prispaustomis prie kairiosios krūtinės pusės, kur Gardneris pataikė savo alkūne. Durys tarp valgomojo ir koridoriaus buvo prisigrūdę žmonių; šie skubiai pasitraukė į šalį, kai Gardneris energingai žengė jų link ir paskiau pro juos į laukujes duris.

Už jo nugaros suklykė moteriškas balsas:

- Nešdinkis lauk, girdi? Nešdinkis lauk, tu išpera! *Nešdinkis iš čia! Niekados daugiau nenoriu tavęs matyti!*

Tasai šaižus isteriškas balsas buvo toks nepanašus į Patricijos Makardl įprastą murkesį (su plieniniais nagais, įtrauktais kažkur giliai į aksomines letenėles), kad Gardneris sustojo. Apsigręžė... Ir vos neparvirto gavęs skruostan atsivedėjusį antausį, nuo kurio net ašaros ištryško akyse. Jos veidas buvo perkreiptas įsiūčio.

- Turėjau žinoti, - sušniokštė ji. - Tu tik niekingas girtas stuobrys - vaidingas, maniakiškas, priekabus, šlykštus tvarinys. Bet aš tave sutvarkysiu. Aš tai padarysiu. Juk žinai, kad galiu.

- Kaipgi, Pate, nežinojau, kad manęs nori, - nusišiepė jis. - Kaip iš tavęs miela. Metų metus laukiau, kad mane sutvarkytum. Lipam viršun ar suteiksim kiekvienam čia esančiam malonumą ir atliksim tai ant kilimo?

Ronas Kamingsas, kuris buvo prisislinkęs arčiau vyksmo vietos, nusijuokė. Patricija iššiepė dantis, užsimojo ranka ir šįsyk pataikė Gardneriui į ausį.

Prašneko tyliu, bet puikiai kiekvienam kambaryje girdimu balsu:

- Ko geresnio galėjai tikėtis iš žmogaus, bandžiusio nušaut nuosavą žmoną.

Gardneris apsidairė, išvydo Roną ir tarė:

- Tu man atleisi? - ir išplėšė taurę iš Rono rankų. Vienu greitu, sklandžiu judesiu jis užkabino du pirštus už Makardl juodos suknutės koršažo - buvo elastinga ir lengvai tempėsi - ir supylė viskį vidun.

- Į sveikatą, mieloji, - pasakė ir pasisuko durų link. “Tai geriausia replika pasišalinant, kokią tik galėtum sugalvoti tokiomis aplinkybėmis”, - nusprendė jis.

Arbergas vis dar stovėjo sustingęs, prispaustais prie krūtinės kumščiais, burna, išsigaubiančia į “O” ir vėl subliūkštančia.

- ...širdis, - vėl sušvokštė jis Gardneriui - Gardneriui arba bet kuriam, kas jo klausytųsi. Kitame kambaryje Patricija Makardl klykė:

- Viskas gerai! Nelieskite manęs! Palikit mane vieną! Viskas gerai!

- Ei, jūs!

Gardneris atsigręžė į balsą, ir Tedo kumštis trenkė jam aukštai į žandą. Graibydamasis nusitverti už sienos, atatupstom nulėkė beveik per visą koridorių. Užkliuvo už lietsargių stovo, apvertė jį ir taip stipriai atsitrenkė į laukujes duris, jog net sudrebėjo langelio stiklas viršum jų.

Tedas žengė per koridorių jo link, lyg pasirengęs iššauti iš pistoleto.

- Mano žmona vonios kambaryje ištikta isterikos per jus, ir jeigu tuoj pat neišsinešdinsit, išmušiu iš jūsų dvasią!

Juoduma sprogo nelyginant supuvęs, pilnas dujų žarnų maišas.

Gardneris nusitvėrė vieną iš lietsargių: ilgą, sulankstytą ir juodą - anglų lordo lietsargį, jeigu tik toksai būna. Pasileido bėgti Tedo link - to vyrioko link, kuris nieko nebodamas žengė pirmyn: kodėl gi ne, juk dar likusios septynios įmokos už "Datsuną Z" ir aštuoniolika - už namą, tad kodėl gi ne, tiesa? Tedas, kuriam leukemijos padažnėjimas šešiais šimtais procentų - vien faktas, galįs sujaudinti jo žmoną. Tedas, gerutis Tedas, ir kaip geručiui Tedui pasisekė, kad čia, koridoriaus gale, buvo lietsargiai, o ne medžiokliniai šautuvai.

Tedas stovėjo žvelgdamas į Gardnerį platėjančiomis akimis, atkritusiu žandikauliu. Pritvinkusi pykčio išvaizda užleido vietą netikrumui ir baimei - baimei, kuri užplūsta, kai sumoji, kad turi reikalą su iracionalia būtybe.

- Ei!..

- *Caramba**, tu, subingalvi! - šūktelėjo Gardneris. Užsimojo lietsargiu ir dūrė juo Energetikui į pilvą.

- Ei! - aiktelėjo Tedas, dvilinkai susiriesdamas. - Liaukitės!

- *Andale, andale**!* - suriko Gardneris, pradėdamas talžyti Tedą lietsargiu - dar, dar, dar ir dar. Dirželis, kuris laikė lietsargį sulankstytą prie rankenos, atsisegė. Lietsargis, vis dar suglaustas, bet jau atsilaisvinęs, plakėsi apie rankeną. - *Arriba, arriba***!*

Tedas dabar buvo pernelyg bejėgis, kad galvotų vėl atnaujinti savo puolimą arba galvotų apie ką kitą nei kaip paspmkti. Apsigręžė ir leidosi bėgti. Gardneris vijosi jį - gagendamas, lietsargiu pliekdamas jam pakaušį ir sprandą. Juokėsi... bet nieko linksma čia nebuvo. Ankstesnis pergalės jausmas greitai nyko. Kas per pergalė įtraukti tokį žmogų į kivirčą, netgi laikiną? Ar priversti jo žmoną pravirkti? Ar bent vienas iš tų dalykų sutrukdys "Irokėzo" jėgainei ateinantį gegužį būti paleistai? Nejau bent vienas iš tų dalykų išgelbės tai, kas liko iš jo apgailėtino gyvenimo, ar sunaikins tuos kaspinuočius jo viduje, besirausiančius, kremtančius ir augančius, ryjančius visa, kas dar likę jame normalaus.

Ne, žinoma ne. Bet kol kas tebuvo svarbu beprasmiškai judėti pirmyn... nes tik tai jam liko.

- *Arriba,* išpera! - sušuko jis, nusivydamas Tedą į valgomąjį.

Tedas laikė rankas pakėlęs prie galvos ir mosikavo jomis apie ausis; atrodė tartum žmogus, apniktas šikšnosparnių. Lietsargis *iš tiesų* šiek tiek panėšėjo į šikšnosparnį, kai taip vis plakė ir plakė.

- Padėkit! - sukliko Tedas. - Padėkite, tas žmogus išprotėjo!

---

* Po velnių *(isp.)*.

** Duok jam! Duok jam! *(Isp.)*

*** Valio! *(Isp.)*

Bet jie visi išplėstomis ir išgąsdintomis akimis traukėsi į šalį.

Tedas šlaunimi užkliudė bufeto kampą. Stalas pasviro pirmyn ir aukštyn, sidabriniai įrankiai nuožulnia plokštuma nuo susiraukšlėjusios staltiesės nuslydo žemyn, lėkštės nukrito ir sudužo ant grindų. Arbergo brangi punšo vaza sprogo it bomba, ir kažkuri moteris klyktelėjo. Stalas mirksnį pakrypavo ir apvirto.

- Padėkit! Padėkit! Padėkit!

- *Andale!* - Gardneris ypač plačiai užsimojęs vėl trenkė Tedui per galvą. Automatinis laikiklis suveikė, ir lietsargis išsiskleidė su dusliu *pššš!* garsu. Dabar Gardneris, su lietsargiu vienoje rankoje persekiojantis Tedą Energetiką, panėšėjo į Merę Popins. Vėliau jam dingtelėjo, kad išsiskleidžiantis kambaryje lietsargis laikomas bloga pranašyste.

Kažkieno rankos jį sugriebė iš užpakalio.

Staigiai apsisuko, manydamas, kad tai Arbergas, užbaigęs tą savo nepadorumo priepuolį, vėl puola jį išmesti už durų.

Tai buvo ne Arbergas, o Ronas. Tebeatrodė ramus - tačiau jo veidas kažin kaip pasikeitė, tapo kažkoks baisus. Ar tai užuojauta? Taip, Gardneris matė, taip, tikrai ji.

Staiga jam lietsargis pasidarė nebereikalingas. Numetė jį šalin. Valgomajame tvyrojo tyla, tesigirdėjo garsus Gardnerio alsavimas ir sunkūs gaudančio orą Tedo atodūsiai. Apverstas stalas gulėjo vidury drobės, sudužusių indų, sutrupėjusio krištolo krūvos. Išlieto romo punšo tvaikas kilo aukštyn tartum verčianti ašaroti migla.

- Patricija Makardl prie telefono, skambina kopams, - pasakė Ronas, - o Bek Bėjuje jie pasirodo greitai. Tau reikia iš čia dingti, Džimai.

Gardneris apsidairė ir išvydo prie sienų ir tarpduriuose grupeles svečių, žvelgiančių į jį tomis plačiomis išgąsdintomis akimis. "Rytoj jie neprisimins, ar tai buvo dėl branduolinės energijos, ar dėl Viljamo Karloso Viljamso*, ar dėl to, kiek angelų gali šokti ant smeigtuko galvutės, - galvojo jis. - Pusė iš jų sakys kitai pusei, kad aš stačiausi prie jo žmonos. Tiktai tiek, kad tasai geras, senas, mėgstantis pasilinksminti ir šaudęs į žmoną Džimis Gardneris padūko ir lietsargiu kone iki apsišikimo pritalžė vieną vyrioką. Taip pat supylė apie pintą viskio tarp mažų papyčių moteriai, kuri jam davė darbo, kai neturėjo jokio. Branduolinė energija, kuo ji čia dėta?"

- Dievuliau, koks jovalas! - kimiai pratarė jis Ronui.

- Velnias, jie metų metais apie tai kalbės, - pasakė Ronas. - Geriausi skaitymai, kokius tik yra girdėję, palydėti geriausio garo išleidimo per

---

* William Carlos Williams (1883-1963) - amerikiečių rašytojas ir gydytojas.

pobūvį, kokį tik yra regėję. O dabar judėk! Danginkis su savo subine iki pat Meino. Aš paskambinsiu.

Tedas Energetikas plačiomis ašarotomis akimis buvo bepuoląs prie Gardnerio, tačiau du jaunikaičiai - vienas iš jų barmenas - jį sulaikė.

- Viso labo, - pasakė Gardneris grupelėmis susigūžusiems svečiams. - Dėkui už maloniai praleistą laiką.

Jis nuėjo prie durų, paskiau atsigręžė:

- Ir jeigu pamiršite apie visa kita, prisiminkite apie leukemiją ir vaikus. Prisiminkite...

Bet jie prisimins tik tai, kaip jis talžė Tedą lietsargiu. Matė iš jų veidų.

Gardneris linktelėjo ir nuėjo koridoriumi pro Arbergą, kuris vis dar stovėjo susigriebęs rankomis už krūtinės, išsigaubiančiomis ir vėl subliūkštančiomis lūpomis. Neatsisuko atgal, tik paspyrė į šalį lietsargių krūvą, atidarė duris ir žengė naktin. Norėjo išgerti labiau negu kada nors per savo gyvenimą, ir, matyt, tai jam pavyko, nes kaip tik tada prasmego į banginio pilvą, ir tamsa apgaubė jį.

GARDNERIUI SUNKU

1

1988-ųjų metų liepos 4-osios rytą, netrukus po to, kai patekėjo saulė, Gardneris prabudo - šiaip ar taip, atsipeikėjo beveik pačiame gale molo, nusidriekusio į Atlanto vandenyną netoliese “Arkadijos pramogų pasaulio linksmybių parko”, kuris yra Arkadija Byče, Niū Hampšyro valstijoje. Tačiau Gardneris nesuvokė, kur atsidūręs. Apskritai mažai ką tesuvokė, nebent savo vardą, faktą, kad yra ištiktas, galima sakyti, fizinės agonijos ir ne taip svarbų faktą, kad jis naktį, matyt, kone nuskendo.

Gulėjo ant šono, siekdamas kojomis vandenį. Spėjo, kad praeitą naktį čionai atsivilkęs iš pradžių įsitaisė aukštai ir sausai, bet veikiausia miegodamas persivertė ir šiek tiek nuslydo žemyn molo nuožulniuoju šiauriniu šonu... o dabar kilo potvynis. Jeigu būtų prabudęs pusvalandį vėliau, pagalvojo jis, tikriausiai tiesiog būtų buvęs nuplukdytas nuo molo akmenų tartum užplaukęs ant seklumos laivas - nuo smėlio sąnašų.

Vienas iš jo “mokasinų” dar buvo ant pėdos, tačiau susiraukšlėjęs ir niekam tikęs. Gardneris nuspyrė jį sau nuo kojos ir apatiškai stebėjo,

kaip tasai pamažu grimsta žalion gelmėn. "Bus kur šikt omarams", - pagalvojo jis ir atsisėdo.

Nuvėręs galvą skausmas buvo toksai stiprus, jog mirksnį pamanė, kad jį ištinka apopleksija ir kad išgyveno naktį ant molo vien tam, jog rytą numirtų nuo smegenų kraujagyslių embolijos.

Skausmas kiek atlėgo, ir pasaulis vėl sugrįžo iš pilkų ūkų, kur buvo išnykęs. Gebėjo įvertinti savo varganą padėtį. Bobė Anderson tai tikriausiai pavadintų "pilnutiniu transu", kaip antai: "Mėgaukis pilnutiniu transu, Džimai. Ką dar geriau gali jausti po nakties, praleistos ciklono akyje?"

Nakties? Vienos nakties?

Ne, vaikuti. Tai buvo *užgėrystė.* Tikra, ilga kaip reikiant, po perkūnais.

Skrandį graužė rėmuo, pūtė. Gerklėje ir šnervėse pridžiūvę seni vėmalai. Pažvelgė kairėn: ir tikrai, ten, kiek aukštėliau, kur jis veikiausia iš pradžių gulėjo, girtuoklio parašas - plati džiūstančių vėmalų dėmė.

Gardneris drebančia, purvina ranka perbraukė sau panosę ir išvydo sukrešėjusio kraujo trupinius. Vadinasi, vėl kraujavo iš nosies. Kraujoplūdžiai iš nosies vis pasikartodavo nuo to nelaimingo atsitikimo su slidėmis Sandi Riveryje, kai jam buvo septyniolika metų. Ėmus gerti, bemaž visada galėdavo tikėtis kraujoplūdžių iš nosies.

Po visų savo ankstesnių girtuoklysčių - o šįsyk pirmą kartą bemaž per trejus metus jis nusitašė visai ligi galo - Gardneris jausdavosi taip pat, kaip dabar jautėsi: silpnumas, siekiąs giliau nei galvos tvinksniai, skrandis išbrinkęs lyg rūgštimi permirkusi kempinė, visur sopulys, raumenų traukuliai. Tokios begalinės negalios net nepavadinsi depresija - tai paskutiniojo teismo dienos jausmas.

Buvo dar blogiau, netgi blogiau nei toji depresija po garsiosios 1980-ųjų metų Padėkos dienos užgėrystės, užbaigusios jo, kaip dėstytojo, karjerą ir santuoką. Ir vos neužbaigusios Noros gyvenimo. Sugrįžo atgal į tą laiką Penobskoto apygardos kalėjime. Šerifo padėjėjas sėdėjo priešais jo kamerą, sklaidydamas žurnalą "Crazy" ir krapštinėdamasis nosį. Gardneris vėliau sužinojo, kad visuose policijos padaliniuose žinoma, jog alkoholikai dažnai atsipeikėja po savo užgėrystės gilioje depresijoje. Tad jeigu pasitaiko po ranka atliekamas žmogus, pasodina jį stebėti tave, kad neperlenktumei... bent kolei išsinešdinsi iš apygardos būsto, palikęs užstatą.

- Kur aš? - Gardneris andai paklausė.

- O kaip tu manai, kur? - atšovė šerifo padėjėjas. Pažvelgė į ką tik iškrapštytą iš nosies didelį žalią smurgą ir pamažu, su aiškiu pasitenkinimu nusivalė jį į bato padą, sutrindamas ir užtepdamas ant tamsaus

purvo, kuriuo buvo padengtas. Gardneris tada nepajėgė atplėšti akių nuo šios procedūros; po metų jis parašys apie tai eilėraštį.

- Ką aš padariau?

Išskyrus pavienius problyksnius, ankstesnės dvi dienos praėjo visiškai užtemusia sąmone. Tie problyksniai buvo tarp savęs nesusiję - nelyginant prasiveržę pro besiartinančios audros debesis nedrąsūs saulės mirksneliai. Regis, atnešė Norai puodelį kavos ir paskiau pradėjo postringauti jai apie atomines. *Ave Nukea Eterna**. Kai jam teks mirti, paskutiniai žodžiai apie visą tą jovalą bus ne kokia nors *nesąmonė,* bet *Atominės.* Pajėgė prisiminti, kaip šalia savo namų parkrito ant plento. Kaip bandė valgyti picą ir buvo toks girtas, jog lydyto sūrio gumulėliai krito jam už marškinių ir degino krūtinę. Pajėgė prisiminti, jog skambino Bobei. Skambino ir kažką vebleno jai, vebleno kažką baisaus, o Nora, regis, klykė? Klykė?

- *Ką aš padariau?* - paklausė jis primygtiniau.

Šerifo padėjėjas minutėlę žvelgė į jį su aiškia neslepiama panieka.

- Nušovei savo žmoną. Štai ką padarei. Ganėtinai suknistas reikalas, a?

Šerifo padėjėjas vėl įsikniaubė į “Crazy”.

Visa anksčiau buvo blogai, tačiau tai - dar blogiau. Tasai begalinis paniekos sau jausmas, niūrus suvokimas, *jog padarei kažką bloga, ko negali prisiminti.* Ne tai, kad padauginęs šampano sutinkant Naujuosius metus užsimovei ant galvos lempos gaubtą ir smunkant tam ant akių leidaisi šokti po kambarį, visiems dalyvaujantiesiems (išskyrus tavo žmoną) manant, jog nieko linksmesnio per *savo gyvenimą* nėra regėję. Nenutuoki, jog išdarinėjai keistus dalykus - tarkim, puolei su kumščiais valdžios atstovus. Ar nušovei savo žmoną.

Šiuo metu buvo dar blogiau.

Argi *gali* būti kas nors blogiau nei Nora?

Kas nors. O tada galvą skaudėjo taip baisiai, jog nė neturėjo jėgų pasistengti atkurti, kas įvyko per paskutinįjį jam nežinomą laiko tarpsnį.

Gardneris pažvelgė į kylantį jo link bangelėmis vandenį; sėdėjo pasirėmęs alkūnėmis į kelius, nusvirusia galva. Atslūgus vilniai, pasimatydavo kriauklelės ir gličios žalios jūržolės. Ne... iš tiesų ne jūržolės. Žalios gleivės. Nelyginant snargliai.

Nušovei savo žmoną... ganėtinai suknistas reikalas, a?

Nuo pulsuojančio skausmo Gardneris užsimerkė, paskiau vėl pravėrė akis.

Šok, įkalbinėjo jį švelnus balsas. *Manau, po galais, jog tau jau gana tos mėšlynės, tiesa? Rungtynės nulemtos baigiantis pirmam kėliniui.*

---

* Sveikas Atome amžinasis *(iškreipt. lotyn.).*

Ne oficialiai. Nutrauktos dėl lietaus. Bus peržaistos, kai didysis Karmos ratas pasisuks kitam gyvenimui... arba dar kitam, jeigu kitą atgailai už šį aš turėsiu praleisti kaip mėšlavabalis ar kas nors panašaus. Pakabink ant vinies savo aprangą, Gardai. Šok. Kai tavo tokia būklė, abi kojas sutrauks mėšlungis, ir greitai nugrimsi į dugną. Šiaip ar taip, vis tiek supūtum kaliuzėj. Na, šok.

Jis atsistojo ir svyrinėdamas užlipo ant akmenų, žvelgdamas vandenin. Tik vienas platus žingsnis - ir viskas. Galėjo jį padaryti miegodamas. Po velnių, vos nepadarė.

Dar ne. Pirma reikia pasikalbėti su Bobe.

Toji jo sąmonės dalis, kuriai dar šiek tiek liko noro gyventi, įsitvėrė šios minties. Bobė. Bobė - vienintelis šviesus, pilnatviškas jo ankstesniojo gyvenimo prisiminimas. Bobė gyvena tenai Heivene, rašo savuosius vesternus, tokia pat blaivaus proto kaip visados ir vis dar jo draugė, jeigu ir nebe meilužė. Jo paskutinė draugė.

Pirma reikia pasikalbėti su Bobe, gerai?

Kodėl? Kad galutinai sugadintum jai nuotaiką? Dievas žino, jog pakankamai stengeis tai padaryti. Per tave ji pateko į policijos registrą ir, be abejo, taip pat ir jai FTB užvedė atskirą bylą. Palik Bobę ramybėje. Šok ir nebesimaišyk niekam.

Jis palinko į priekį, ir nedaug trūko, jog tatai būtų padaręs. Tajai jo esybės daliai, kuri vis dar norėjo gyventi, atrodo, nebeliko jokių argumentų, jokių dingsčių delsti. Būtų galėjusi pasakyti, kad jis laikėsi blaivus - daugmaž - paskutiniuosius trejus metus, nebuvo jokių sąmonės užtemimų nuo tada, kai juodu su Bobe 1985-aisias suėmė Sibruke. Tačiau tai silpnas argumentas. Neskaitant Bobės, jis dabar visiškai vienišas. Bemaž visą laiką jo sąmonė nuolatinėje sumaištyje, vis grįžta ir grįžta - netgi jam esant blaiviam - prie atominių. Suvokė, kad pradinis jo rūpestis bei pyktis perauga į įkyrią maniją... bet suvokimas ir pasveikimas - tai visai ne tas pat. Jo poezija prastėjo. Jo mintys prastėjo. Blogiausia, kad kai jis negerdavo, norėdavo gerti. *Paprasčiausiai dabar gėla visąlaik slegia. Esu lyg vaikščiojanti bomba, ieškanti vietos susisprogdinti. Laikas pašalinti sprogdiklį.*

Na, tai puiku. Puiku. Jis užsimerkė ir pasiruošė.

Tą pat akimirką jį apėmė keistas įsitikinimas - intuicija, besiribojanti su aiškiaregyste. Jautė, kad Bobei reikia su juo pasikalbėti, o ne atvirkščiai. Tai nė jokia minties apgaulė. Ją iš tiesų ištiko kažkokia bėda. *Didelė* bėda.

Jis atsimerkė ir apsidairė - kaip žmogus, pabundantis iš gilaus sąstingio. Reikėtų susirasti telefoną ir jai paskambinti. Nepasakys jai: “Ei, Bobe, man buvo eilinis užtemimas” ir nepasakys: “Nežinau, Bobe, kur

dabar aš esu, bet čia nėra jokio nosį krapštančio šerifo padėjėjo, kuris mane sustabdytų". Jis pasakys: "Ei, Bobe, kaip laikais?", ir ši jam atsakys, kad puikiai, geriau būti negali, siaučianti su Džeimso gauja Nortfilde ar pasikėlusi išjoti su Baču Kasidžiu ir Sandensiu Kidu į Vakarų teritorijas, ir, beje, Gardai, kaip tu pats, ir Gardas jai atsakys, jog laikosi puikiai, rašąs permainos dėlei neblogų dalykėlių ir ketinąs trumpam nuvykti į Vermontą aplankyti draugų. O paskiau vėl sugrįš į molo galą ir nušoks į vandenyną. Nieko ypatinga: tiesiog pūkštels ant pilvo į mirties zoną. Tai atrodo visai tinkama; kas be ko, juk šitaip jis dažniausiai braudavosi per gyvasties zoną. Okeanas plytėjo čia milijardus metų ar panašiai. Palauks dar penkias minutes, kol jis tai padarys.

Bet neperkelsi savų rūpesčių ant jos pečių, girdi? Pažadėk man, Gardai. Nepalūžk ir neverkšlenk. Juk laikai save jos draugu, o ne vyriškuoju jos pagiežingosios sesės analogu. Nereikia tokių šūdniekių.

Duodavo gyvenime gausybę pažadų, tarp jų ir sau, kurių netesėdavo. Bet šįsyk tesės.

Nerangiai užsiropštė ant molo viršaus. Buvo šiurkštus ir akmenėtas - tikrai puiki vieta susilaužyti kulkšnį. Apatiškai apsidairė aplink, akimis ieškodamas savo aptrinto rudo krepšio, - to, kurį visados pasiimdavo eidamas į skaitymus arba šiaip pasivaikščioti, - spėdamas, kad yra įstrigęs kur nors tarp akmenų. Tačiau jo niekur nesimatė. Tai buvo senas mielas palydovas, aptrintas ir sunešiotas, siekiantis paskutiniuosius neramius jo santuokos metus - kai kas, į ką laikėsi įsikibęs, kai visus vertingus daiktus jau buvo praradęs. Ką gi, dabar išnyko ir krepšys. Drabužiai, dantų šepetėlis, muilo gabalėlis plastmasinėje muilinėje, pundelis aštrių smaigų mėsai (Bobė kartkartėm mėgdavo džiovinti mėsą savo pašiūrėje), dvidešimties dolerių banknotas po krepšio dugnu... ir, žinoma, visi jo neišspausdinti eilėraščiai.

Eilėraščiai mažiausia jam rūpėjo. Tuos, kuriuos buvo parašęs per pastaruosius porą metų, ir kuriuos įvardijo nuostabiai sąmojingu ir šiuolaikišku pavadinimu " Radiacinis ciklas", buvo pasiūlęs penkiems skirtingiems leidėjams, ir šie visi juos atmetė. Vienas anonimiškas redaktorius užrašė: "Poezija ir politika retai kada eina drauge; poezija ir propaganda - niekad". Šis mažytis pamokslėlis visai teisingas, jis tą žinojo... ir vis dėlto nepajėgė susilaikyti.

Ką gi, potvynis juos ištaisė savo Didžiuoju Mėlynu Pieštuku. "Eik ir tu, daryk taip pat", - pagalvojo jis ir pamažu pasuko molu paplūdimio linkui, mąstydamas, jog pasišalinęs iš tos vietos, kur atsibudo, pasielgė kur kas geriau, nei metęs iššūkį mirčiai.

Jis žengė pavymui, nutviekstas iš Atlanto kylančios raudonos vasaros saulės spindulių, su pirma jo nusidriekiančiu šešėliu, o ant kranto

vaikėziukas, vilkintis džinsais ir marškinėliais, paleido seriją iš pliaukščių.

2

Stebuklas: jo krepšys vis dėlto nepražuvo. Voliojosi dugnu į viršų paplūdimyje, tuoj aukščiau maksimalaus potvynio linijos, atidarytu užtrauktuku, Gardneriui panašus į didelius odinius nasrus, kandžiojančius smėlį. Pakėlė jį ir dirstelėjo vidun. Tuščia. Dingę net jo sunešioti apatiniai. Dvidešimtinė irgi dingusi. Begimstanti viltis kaipmat išgaravo.

Gardneris numetė krepšį ant smėlio. Jo užrašų knygutės, visos trys, gulėjo kiek tolėliau pakrantėje. Viena stovėjo pasirėmusi viršeliais nelyginant palapinė, kita gulėjo permirkusi tuoj žemiau potvynio linijos, išsipūtusi iki telefonų knygos storio, o trečios lapus tingiai sklaidė vėjas.

"Nesisielok, - pagalvojo Gardneris. - Asilo mėšlas".

Vaikėzas su pliaukštėmis priėjo arčiau jo... bet ne per arti. "Kad suskubtų pasitraukti, jeigu aš pasirodyčiau esąs toks keistas, kaip, be abejo, atrodau, - pagalvojo Gardneris. - Apsukrus vaikėzas".

- Tai jūsų? - paklausė vaikėzas. Ant jo marškinėlių buvo nupieštas ryjantis skanėstus vyriokas. MOKYKLOS PRIEŠPIEČIŲ AUKA, skelbė užrašas apačioje.

- Aha, - pasakė Gardneris. Jis pasilenkė ir pakėlė įmirkusią užrašų knygutę, kiek pažiūrėjęs į ją, vėl numetė ant smėlio.

Vaikėzas padavė jam kitas dvi. Ką jis galėjo pasakyti? *Nesivargink, berneli? Juk eilėraščiai šlamštas? Poezija ir politika retai eina drauge, berneli, o poezija ir propaganda - niekad?*

- Dėkui, - pasakė jis.

- Niekai, - vaikėzas palaikė krepšį, kad Gardneris galėtų vidun įmesti dvi sausas knygutes. - Stebiuosi, kad jums iš viso kas nors liko. Vasarą čia tiesiog knibžda miklių vagišių! Turiu galvoje, parke.

Vaikėzas parodė atbulu nykščiu, ir Gardneris pasisukęs išvydo dangaus fone "velnio kalnelių" siluetą. Gardui iš pradžių toptelėjo, kad prieš susmukdamas jis kažkaip atsidangino šiaurėn iki pat Old Orčard Byčo. Dar kartą žvilgtelėjęs, pakeitė nuomonę. Nėra prieplaukos.

- Kur aš? - paklausė Gardneris, ir jo mintyse su kraupiu ryškumu vėl iškilo kalėjimo kamera ir krapštantis nosį šerifo padėjėjas. Mirksnį netgi buvo įsitikinęs, kad vaikėzas atsakys: O kaipgi tu manai, kur?

- Arkadija Byče, - atsiliepė vaikinas lyg pusiau linksmai, lyg pusiau su panieka. - Jūs, matyt, kaip reikiant įmetėt praeitą naktį, misteri.

- Naktį gūdžią, naktį tamsią, - kimiu, kiek besvoriu balsu uždeklamavo Gardneris, - tominokeriai ten beldžias trankiai.

Vaikėzas nustebęs sumirksėjo... ir paskiau netikėtai Gardnerį sužavėjo pridurdamas niekad jam negirdėtą kupletą: "Durų verti nedrįstu, tominokerius man leist baugu".

Gardneris išsišiepė... tačiau tuoj pat susiraukė nuo sugrįžusio skausmo.

- Kur tu tai girdėjai, berneli?

- Iš savo mamos. Kai dar buvau visai mažas.

- Aš irgi girdėjau apie tominokerius iš savo mamos, - pasakė Gardneris, - bet šitos dalies - niekad.

Vaikėzas truktelėjo pečiais, lyg tema jį būtų visai nustojusi dominti.

- Jinai visko prisigalvodavo, - jis metė vertinamą žvilgsnį į Gardnerį. - Jums skauda?

- Berneli, - iškilmingai pasakė Gardneris, palinkdamas į priekį, - cituojant nemirtingus Edo Sanderso ir Tiulio Kupferbergo žodžius, aš jaučiuosi šūdinai.

- Atrodo, lyg būtumėt ilgai gėręs.

- A? Iš kur tau žinoti?

- Iš savo mamos. Ji nusigėrusi visad taukšdavo tokias nesąmones arba išvis nepajėgdavo kalbėti.

- Jinai blogai baigė?

- Aha. Užsimušė su automobiliu.

Gardnerį ūmai apėmė drebulys. Vaikėzas, regis, to nepastebėjo; žvelgė sekiodamas akimis ore nardančias žuvėdras. Jos šmėžavo ten ir atgal rytmečio dangaus žydryne, kur ne kur pamarginta smulkių balkšvų debesėlių, mirksnį, kai praskrisdavo prieš raudonai žioruojančią saulės akį, tapdamos juodos. Krisdavo staiga žemyn, kur lūždavo bangos, pagriebdamos ten, matyt, kažką sau skanaus.

Gardneris perkėlė žvilgsnį nuo žuvėdrų į vaikėzą. Visa ėmė įgauti aiškiai pikta lemiantį pobūdį. Vaikėzas žinojo apie pasakiškuosius tominokerius. Kiek gi vaikų pasaulyje žino apie juos, jeigu Gardneriui pasitaikė užsidurti ant vieno tokio, kuris: a) žino apie juos ir b) neteko motinos per tos girtuoklystes?

Vaikėzas siekė kišenėn ir išsitraukė raizginėlį pliaukščių. "Mieloji jaunystės paukšte", - pagalvojo Gardneris ir nusišypsojo.

- Norit porą padegti? Atšvęsti Ketvirtąją? Gal tai jums pakels nuotaiką.

- Ketvirtąją? *Liepos* ketvirtąją? Dabar tokia diena?

Vaikėzas sausai šyptelėjo.

- Aišku, ne Medžių sodinimo diena.

Birželio dvidešimt šeštoji buvo... Dieve šventas. Aštuonios dienos juodai užtemusios. Na... ne visai. Šitaip iš tiesų būtų buvę geriau. Paskiri sąmonės problyksniai, tačiau anaiptol ne sveikintini, ėmė iš dalies nušviesti tą juodumą. Mintis, kad jis kažką užgavo - vėl - prasismelkė į jo protą kaip nepaneigiama realybė. Ar norėjo žinoti, kas tai

(argleberglas)

buvo, ar ką jam ar jai padarė? Veikiausiai ne. Geriausiai būtų paskambinti Bobei ir užbaigti gyvenimą, kol dar neprisiminė.

- Misteri, iš kur pas jus kaktoje tas randas?

- Trenkiausi į medį slidinėdamas.

- Kertu lažybų, skaudėjo.

- Aha, netgi labiau nei dabar, bet ne daug labiau. Ar žinai, kur čia telefono automatas?

Vaikėzas pamojo kiek savotiško žaliastogio pastato, stūksančio kokią mylią toliau paplūdimiu, pusėn. Vainikavo granito sangrūdų iškyšulį ir atrodė nelyginant gotikinis pigios knygiūkštės viršelis. Tikriausiai kokia nors kurortavietė. Mirksnį pasirausęs atmintyje, Gardas spėjo:

- Tai “Alhambra”, taip?

- Kaip tik.

- Dėkui, - pasakė Gardneris ir pasuko jos linkui.

- Misteri?

Jis atsigręžė.

- Jums tos nereikia? - vaikėzas parodė į gulinčią ant maksimalaus potvynio ribos sušlapusią užrašų knygutę. - Galėtumėt išsidžiovinti.

Gardneris papurtė galvą:

- Berneli, - pasakė, - negaliu išsidžiovinti netgi *savęs.*

- Tikrai nenorite iššauti kelių pliaukščių?

Gardneris vėl papurtė galvą ir nusišypsojo:

- Tu atsargiau su jomis, gerai? Žmonės dažnai susižaloja dalykais, kurie sprogsta.

- Gerai, - vaikėzas nedrąsiai nusišypsojo. - Mano mama ilgai jas šaudydavo prieš tai, kai, na, supratote...

- Supratau. Kaip tavo vardas?

- Džekas. Koks jūsų?

- Gardas.

- Su Liepos ketvirtąja, Gardai.

- Ir tave, Džekai. Ir saugokis tominokerių.

- Beldžiančių trankiai, - iškilmingai atsakė vaikėzas ir pažvelgė į Gardnerį keistai supratingomis akimis.

Mirksnį Gardnerį vėl aplankė nuojauta *(kas būtų galėjęs pamanyti, kad pagirios taip padidina imlumą psichinėms visatos emanacijoms,*

sarkastiškai, su kartėliu paklausė vidujis balsas). Jis nežinojo tiksliai kodėl, bet nuojauta vėl jam priminė kažką svarbaus dėl Bobės. Pamojo vaikėzui ir leidosi žingsniuoti paplūdimiu. Ėjo greitu tvirtu žingsniu, nors pėdos grimzdo, klimpo į siurbiantį smėlį. Netrukus širdis suskato pašėlusiai plakti ir galvą tvinkčiojo taip smarkiai, jog, atrodė, pulsuoja net akių obuoliai.

"Alhambra" tartum nė kiek neartėjo.

Sulėtink tempą, arba tave ištiks širdies smūgis. Ar apopleksija. Ar abu.

Jis ėmė eiti lėčiau... ir staiga jam toptelėjo, jog tai grynas absurdas. Šit jis, ketinantis po kokių penkiolikos minučių nusiskandinti, dabar rūpinasi savo širdimi. Lyg senąme anekdote apie pasmerktąjį, atsisakantį cigaretės iš turinčio jį sušaudyti būrio vado. "Bandau mesti rūkyti", - sako vyriokas.

Gardneris vėl suskato žingsniuoti sparčiau, ir dabar skausmo tvinksniai ėmė atkakliai mušti kupleto ritmą:

Naktį gūdžią, naktį tamsią
Tominokeriai ten
Beldžias trankiai.
Beprotis buvau aš, tik Bobė sveika,
Tačiau tominokerių stigo dar čia.

Jisai sustojo. *Kas čia per mėšlinos nesąmonės apie tuos tominokerius?*

Užuot atsako, vėl atsiliepė tasai balsas iš gilumos tartum kiro klyksmas virš ištuštėjusio ežero: *Bobę ištiko bėda!*

Jis vėl suskato žirglioti - tokiu pat kaip anksčiau guviu žingsniu... ir netgi dar greičiau. "Durų verti nedrįstu, - pagalvojo jis, - tominokerius man leist baugu".

Kopdamas orų nubalintais laiptais, vedančiais granitinio iškyšulio šonu nuo paplūdimio į viešbutį, jis perbraukė ranka nosį ir išvydo, jog ši vėl kraujuoja.

3

Hole Gardneris užtruko lygiai vienuolika sekundžių - tiek laiko prireikė tarnautojui prie registracijos stalo pamatyti, kad jis basas. Tarnautojas linktelėjo stambuoliui šveicoriui, ir jie abu išmetė jį lauk.

"Būtų išspyrę mane, jeigu ir avėčiau batais, - pagalvojo Gardas. - Velnias, aš pats būčiau save išspyręs".

Gerai įsižiūrėjo į savo atspindį holo durų stikle. Dargi pernelyg gerai. Jam šiaip taip pasisekė rankove nusišluostyti didžiumą kraujo nuo veido, bet vis tiek buvo likę jo pėdsakų. Akys pritvinkusios kraujo ir padėrusios. Per savaitę atžėlusi barzda darė jį panašų į dygliakiaulę, apkirptą prieš šešias savaites. Padoriame vasariškame "Alhambros" pasaulyje, kur vyrai atrodo kaip vyrai, o moterys vilki teniso sijonėliais, jis atrodė kaip paskutinis valkata.

Kadangi dar buvo ankstyvas metas ir pradėję judėti tik mažiausieji miegaliai, šveicorius rado laiko pasakyti Gardui, kad telefono automatas yra degalinėje.

- Kur susikerta U.S.-1 ir 26-asis plentai. O dabar nešdinkis po velnių, kol nepašaukiau kopų.

Jeigu jam dar ką nors daugiau reikėjo sužinoti apie save, tai viską pasakė kupinas pasibjaurėjimo stambuolio šveicoriaus žvilgsnis.

Gardneris pamažu nurisnojo pakalne žemyn linkui degalinės. Kojinės šlepsėjo ir plakėsi į asfaltą. Širdis stukseno nelyginant senas motoras, pernelyg daug nuvažiavęs ir pernelyg mažai prižiūrimas. Galvos skausmas pasislinko kairėn, kur galiausiai susitelks deginančiu smaigaliu... Jeigu tiktai ketinąs taip ilgai gyventi. Ir staiga sugrįžo į savo septynioliktuosius metus.

Taigi jam septyniolika, ir jį kamuoja įkyrios mintys ne apie atomines, o apie šepšiukes. Mergina vadinasi Ana Marija, ir jis tiki visai netrukus su ja suveiksiąs, jeigu tik nepristigsiąs drąsos. Jeigu išliks šalto kraujo. Galbūt netgi šįvakar. Bet kad išliktų šalto kraujo, turi šiandien gerai pasirodyti. Šiandien, čia pat, tai yra "Tiesiojoje strėlėje", viduriniojoje Viktorijos kalno (Vermonto valstija) slidžių trasoje. Žvelgė į savo slides, mintyse kartodamas staigaus stabdymo veiksmus, įsivaizduodamas savo išbandymą ir trokšdamas jį išlaikyti, nes žinojo, kad šiame dalyke jis dar gana naujokas, o Ana Marija - ne, ir kažkaip nesitikėjo, kad ji bus tokia linkusi atsiduoti, jeigu pirmą dieną ant šlaitų pradedantiesiems jis pasirodys kaip senis besmegenis; buvo ne prieš pasirodyti šiek tiek *neįgudusiu,* jeigu tik šitai neatrodys visai *kvailai,* tad užtat ir žvelgė kvailai sau po kojom, o ne kur šliuožia, tai yra tiesiai į gumbuotą seną pušį su uždažyta ant jos žievės perspėjančia raudona juosta, ir vieninteliai garsai buvo švilpiantis ausyse vėjas bei sausas sniego šiugždėjimas po slidėmis - abu vienodai raminantys: *Ššš...*

Vėl šovęs atmintin eilėraštukas privertė jį netoli degalinės sustoti. Eilėraštukas sugrįžo ir pasiliko, pasikartodamas tvinksinčios galvos ritmu. *Naktį gūdžią, naktį tamsią, tominokeriai ten beldžias trankiai.*

Gardas atsikrenkštė ir pajuto burnoje salsvą, nemalonų kraujo skonį. Išspjovė raudoną skreplį ant šiukšlino lengvos nuokalnės paviršiaus.

Prisiminė, kad dažnai klausinėdavo motinos, kas tokie tie tominokeriai. Regis, ji nieko konkretaus neatsakydavo, jeigu išvis ką nors atsakydavo, bet jis visados manydavo, kad tai veikiausiai kelių plėšikai, banditai, vagiantys mėnesienoje, žudantys šešėlyje ir laidojantys nakties gūdumoje. Ir jis niekad nepamirš tų kankinančių, begalinių pusvalandžių miegamojo patamsyje, kol galop miegas nenuspręsdavo jo pasigailėti ir pasiimti savo globon, kai galvodavo, kad galbūt jie ne tik plėšikai, bet ir žmogėdros. Kad užuot laidoję savo aukas nakties gūdumoje, galbūt išverda jas ir... na...

Gardneris sunėrė savo sulysusias rankas (matyt, per cikloną nepasitaikė restoranų) ant krūtinės ir pasipurtė.

Jis perėjo per plentą degalinės link, kuri buvo nukabinėta vėliavėlėmis, tačiau dar uždaryta. Ant fasado užrašai: SUPER 99 BE ŠVINO, DIEVE LAIMINK AMERIKĄ ir MES MYLIME VINEBAGUS*! Telefono automatas buvo ant šoninės pastato sienos. Gardneris apsidžiaugė aptikęs, kad tai vienas iš naujųjų aparatų - galima paskambinti į kitą miestą be monetų; tai nors išgelbėjo jį nuo pažeminimo praleisti dalį savo paskutiniojo ryto šiame pasaulyje elgetaujant.

Jis nuspaudė nulį, paskiau turėjo sustoti. Ranka taip drebėjo, jog nepataikydavo mygtukų. Galiausiai įspraudė telefono ragelį tarp ausies ir peties, palikdamas laisvas abi rankas. Kairiąja ranka sugriebė dešiniosios riešą, stengdamasis jį sutvirtinti... šiaip ar taip, kiek tai buvo įmanoma. Dabar nelyginant šaulys ugnies linijoje jis rodomuoju pirštu pamažu, baisiai atsargiai ėmė spaudinėti mygtukus. Balsas iš automato liepė jam surinkti arba savo kreditinės kortelės numerį ("Užduotis visai neįvykdoma, - pagalvojo Gardneris, - net jeigu jis ir būtų turėjęs tokią kortelę"), arba nulį, kad būtų sujungtas su telefoniste. Gardneris nuspaudė nulį.

- Ei, linksmų švenčių, čia Eilina, - sučirpė balsas. - Galiu sužinoti, kas apmokės už pokalbį?

- Ei, Eilina, jums irgi linksmų švenčių, - pasakė Gardneris. - Norėčiau, kad sąskaita būtų išrašyta priimančiajam abonentui nuo Džimo Gardnerio.

- Dėkui, Džimai.

- Prašom, - atsakė jis ir ūmai persigalvojo: - Ne, pakeiskit. Pasakykit jai, kad skambina Gardas.

Kol Heivene pas Bobę ėmė skambėti telefonas, Gardneris pasisuko ir pažvelgė į kylančią saulę. Buvo dar raudonesnė nei anksčiau, kilda-

---

* Indėnų siūksų gentis, gyvenusi Rytų Viskonsino valstijoje, kur jų dar yra išlikę.

ma link tirštėjančių danguje plunksninių debesėlių atrodė tartum didelė apvali pūslė. Saulė ir debesys atmintin prikėlė dar vieną eilėraštuką iš vaikystės: *Nakties raudonas dangus - jūreiviui džiaugsmas smagus. Ryto raudonas dangus - jūreivi, būk atsargus.* Gardas nieko neišmanė apie raudoną dangų ryte arba naktį, bet žinojo, kad tie švelnūs plunksniniai debesėliai - tai aiškūs lietaus pranašai.

"Pernelyg daug poezijos paskutiniajam žmogaus rytui šiame pasaulyje, - pagalvojo jis, o paskiau: Aš pažadinsiu tave, Bobe. Pažadinsiu tave, bet pasižadu - niekados daugiau taip nedarysiu".

Bet Bobės nebuvo, tad ar galėjai ją pažadinti? Telefonas skambėjo, bet ragelio niekas nekėlė. Skambėjo... vis skambėjo... vis skambėjo...

- Jūsų abonentas neatsako, - vėl atsiliepė telefonistė - dėl visa ko, jeigu jis būtų kurčias arba galbūt užsimiršęs kelias sekundes, ką daro, ir pridėjęs ragelį ne prie ausies, o prie subinės. - Norite pabandyti vėliau?

Aha, galbūt. Tiktai spiritistinio seanso metu, Eilina.

- Gerai, - pasakė jis. - Smagiai praleisti šventę.

- Dėkui, Gardai!

Jis atplėšė telefono ragelį nuo ausies, tartum tasai jam būtų įkandęs, ir išpūtė akis. Kažkurį mirksnį telefonistės balsas buvo toks panašus į Bobės... toks velniškai *panašus*...

Vėl prisidėjo prie ausies ragelį ir buvo besakąs: "Kodėl jūs...", tačiau tuoj pat sumojo, jog džiugioji Eilina jau atsijungė.

Eilina. Eilina, ne Bobė. Bet...

Ji pavadino jį Gardu. Bobė vienintelė, kuri...

Ne, pakeiskit. Pasakykit jai, kad skambina Gardas.

Štai. Visai protingas paaiškinimas.

Tačiau kodėl jam taip neatrodė?

Pamažu padėjo ragelį. Stovėjo šalia degalinės pastato šlapiomis kojinėmis, susiraukšlėjusiomis kelnėmis, išsipešusiais marškiniais, o jo šešėlis driekėsi ilgas ilgas. 1-uoju plentu Meino kryptimi prašvilpė motociklų falanga.

Bobę ištiko bėda.

Negi taip viską paliksi? Mėšlas, kaip pati Bobė tartų. Kas tau sakė, kad vienintelė šventė, per kurią gali aplankyti namus, - Kalėdos? Jinai parvažiavo Jutikon atšvęsti Šlovingosios Ketvirtosios, štai ir viskas.

Taip, žinoma. Taip pat tikėtina, kad Bobė pargrįžtų Liepos ketvirtąją Jutikon, kaip Gardui - prašytis priimamam nuolatiniam darbui naujoje "Bay State" branduolinėje jėgainėje. Sesė Ana veikiausiai pažymėtų šventę, sukišdama keletą pliaukščių Bobės dūlėn ir jas padegdama.

Na, o gal ją pakvietė parado vadove - arba parado šerife, cha-cha - į vieną iš tų kaubojų miestų, apie kuriuos ji nuolat rašo. Dedvudą,

Ebileną, Dodž Sitį arba ką nors panašaus. Padarei, ką galėjai. Dabar užbaiki, ką pradėjai.

Mintyse nesistengė ginčytis su savimi - šitai būtų įveikęs. Tačiau be paliovos jose atsikartojo pradinis motyvas: Bobę ištiko bėda.

Tai tik pasiteisinimas, tu, viščiuko atmata.

Tačiau netiesa: intuicija peraugo į tvirtą įsitikinimą. Ir ar tai mėšlas, ar ne, tasai balsas nesiliovė kartojęs, kad Bobė prisivirė košės. Kol jis vienaip ar kitaip nesužinos, veikiausiai turi atidėti savo asmeninius reikalus. Kaip jis neseniai sau pasakė - okeanas niekur nepabėgs.

- Gal jinai pakliuvo tominokeriams į nagus? - garsiai ištarė jis ir susijuokė - baugščiu, kimiu juokeliu. Iš tiesų jis eina iš proto.

GARDNERIS ATVYKSTA

1

Šašššš...

Jis neatitraukia akių nuo savo plokščių rudų medžio ruoželių, skriejančių sniego pusnimis. Įsispoksojo į jas vien tam, kad įsitikintų, jog laiko slides taisyklingai ir lygiagrečiai, stengdamasis neatrodyti kaip koks pirmąkart ant jų atsistojęs naujokėlis, kuriam čia išvis nėra ką veikti. Jis kone užhipnotizuotas svaigaus greičio, žybsinčio kaip krištolas sniego, kuris pastovia šešių colių juosta bėga tarp slidžių. Atsipeikėja iš savosios pusiau hipnozės būklės tik tada, kai Ana Marija staiga surinka: "Gardai, atsargiai! Atsargiai!"

Tartum būtų prižadintas iš lengvo snaudulio. Tik dabar suvokia buvęs pusiau transe, pernelyg ilgai užsižiūrėjęs į tą spindinčią, po juo skriejančią juostą.

Ana Marija iš visos gerklės šaukia: "Stabdyk skersomis, Gardai! Stabdyk!" Ji vėl sušunka, ir nejau liepia jam kristi, tiesiog kristi ant sniego? Dievuliau, juk taip gali susilaužyti koją!

Per tas paskutines kelias sekundes iki triuškinančio susidūrimo, jis vis dar nesuvokė, kokiu būdu padėtis taip greitai tapo grėsminga.

Kažkaip jisai sugebėjo nukrypti gerokai kairėn nuo trasos. Vos už trijų jardų pro šalį šmėsčioja pušys ir eglės, kurių pilkšvai melsvos šakos storai nuklotos sniegu. Kelių colių tetrūko, kad būtų užkabinęs kyšančią iš pusnių uolieną. Su šiurpinančiu siaubu suvokia, kad visiškai

nebevaldo slidžių, kad pamiršo visa, ko Ana Marija jį mokė, visus tuos veiksmus, kurie atrodė tokie paprasti ant vaikiškų šlaitelių.

O dabar jis lekia... kiek? Dvidešimt mylių per valandą? Trisdešimt? Keturiasdešimt? Šalto oro srovė čaižo jam veidą, ir šit medžiai "Tiesiosios Strėlės" trasos pakraštyje vis labiau artėja į jį. Tiesi jo leidimosi kryptis šiek tiek suįstrižėjo - šiek tiek, tačiau to pakako, kad taptų mirtinai pavojinga. Gardas mato, kad tokia trajektorija netrukus visai išneš jį iš trasos, ir tada jisai sustos, tikrai, sustos labai greitai.*

Ji vėl sušunka, ir jis pagalvoją: "Stabdyti skersomis? Ar iš tikrųjų taip šaukia? Juk aš nė už ką nesugebu sustoti plūgu, o ji nori, kad stabdyčiau skersomis".

Jis bando pasukti dešinėn, bet slidės atkakliai skrieja ta pačia kryptimi. Pamato medį, į kurį tuoj trenksis - storą, žilą, seną pušį. Ant gumbuoto kamieno nudažyta raudona juosta - dabar visiškai nenaudingas pavojaus ženklas.

Vėl jis bando pasukti dešinėn, bet užmiršta, kaip šitai daroma.

Medis išsipučia, atrodo, skrieja priešpriešiais, o jis pats tartum stovi vietoje; mato gumbų kyšulius, kibius šakų stagarus, ant kurių gali pasismeigti, mato senos žievės įtrūkius, mato raudonų dažų nuosrūvas.

Ana Marija vėl šaižiai sušunka, ir jis pats pasijunta šaukiąs.

Šašššš...

2

- Misteri? Misteri, jums viskas gerai?

Gardneris staiga išsigandęs atsisėdo; tikėjosi, kad kaip atpildas už šį judesį vėl galvon trenks veriantis skausmas. Tačiau skausmo nebuvo. Mirksnį pajuto šleikštų svaigulį, galbūt nuo alkio, bet galva liko vėsi. Kažkaip ūmai, bemiegant, skausmas dingo - gal netgi tuo metu, kai jisai sapnavo savo nelaimingąjį nutikimą.

- Man viskas gerai, - pasakė jis apsidairydamas. Galvą vėl bilstelėjo - bet šįsyk atsitrenkus į būgną. Mergina su šortais iš nukirptų džinsų nusijuokė.

- Žmogau, tam reikia naudotis lazdelėmis, o ne galva. Per miegą kažką murmėjot.

Susivokė esąs furgone - ir dabar viskas atsistojo į vietą.

- Tikrai?

- Aha. Kažką ne itin malonaus.

- Sapnas buvo ne iš maloniųjų, - prisipažino Gardneris.

- Štai, pamėginkit šito, - pasakė mergina ir padavė jam marichuanos suktinę. Tam panaudotoje laikraščio skiautėje buvo senas perliukas: Ri-

čardas Niksonas mėlyna eilute, jam būdingu gestu (kurio veikiausiai neprisiminė netgi seniausias iš kitų penkių asmenų furgone) iškeltais ir V raidės pavidalu išskėstais pirštais. - Garantuotai išgydo nuo visų blogų sapnų, - iškilmingai pridūrė mergina.

Kaip tik taip man sakydavo apie kaušalą, saulyte. Bet ne visados tai tiesa. Patikėk manimi. Kartais būna melas.

Iš mandagumo jis lengvai užsitraukė, ir bemaž iškart pajuto, kaip galvoje viskas ėmė plaukti. Sugrąžino suktinę merginai, kuri sėdėjo atsirėmusi į slankiojamąsias furgono duris, ir pasakė:

- Mieliau ko nors užvalgyčiau.

- Turiu dėželę krekerių, - atsiliepė vairuotojas ir perdavė juos atgal. - Visa kita mes jau suvalgėme. Bebras surijo netgi pašvinkusias džiovintas slyvas. Labai gaila.

- Bebras bet ką surytų, - pastebėjo mergina su nukirptais džinsais.

Prigludęs ant nulenkiamosios furgono sėdynės, vaikiščias atsisuko. Gardas išvydo putnų plataus, malonaus veido berniūkštį.

- Netiesa, - pareiškė jis. - Netiesa. Niekad nesuryčiau savo motinos.

Visi, taip pat ir Gardneris, pašėlusiai nusikvatojo. Kiek atgavęs kvapą, jis pasakė:

- Gerai bus ir krekeriai. Tikrai.

Taip ir buvo. Jis iš pradžių valgė pamažu, atsargiai, vis laukdamas, ar neims skrandis maištauti prieš maistą. Ne, nieko, ir jis suskato valgyti vis greičiau, galiausiai saujomis siųsdamas krekerius į urzgiantį, vampsintį skrandį.

Kada jis paskutinįsyk valgė? Kas žino? Bet kokie prisiminimai per sąmonės užtemimą buvo išsitrynę. Iš ankstesnės patirties žinojo, kad tuo metu, kai stengdavosi išgerti kone visą pasaulį, daug nevalgydavo - o jeigu ir bandydavo valgyti, didžiuma atsidurdavo arba jam ant kelių, arba nuslysdavo marškiniais. Vėl prisiminė tą didžiąją riebią picą, kurią valgė - *bandė* valgyti - 1980-ųjų Padėkos dienos vakarą. Tą naktį jis peršovė Norai skruostus.

- *Juk jūs galėjote nukirsti vieną ar abu regimuosius nervus!* - staiga jo galvoje sušuko įnirtęs Noros advokato balsas. - *Dalinis ar visiškas aklumas! Paralyžius! Mirtis! Tereikėjo kulkai nukirsti dantį, kuris nuskrietų bet kuria kryptimi! Tik vieną dantį! Ir nėra ko čia sėdėti ir sapalioti, kad nė neketinote jos nužudyti. Ko kito gali tikėtis, šaudamas žmogui į galvą?*

Vėl užplūdo depresija - didžiule, juoda, mylios aukščio banga. *Reikėjo pačiam nusišauti, Gardai. Nederėjo laukti.*

Bòbę ištiko bėda.

Ką gi, gal ir taip. Bet tikėtis pagalbos iš tokio tipo kaip tu - tas pat, kaip samdyti piromaną, kad sutaisytų žibalinę lempą.

Užsičiaupk.

Tu išsieikvojai, Gardai. Baigtas. Sudegęs iki galo, kaip neabejotinai anas vaikėzas paplūdimyje pasakytų.

- Misteri, tikrai jums viskas gerai? - paklausė mergina. Turėjo raudonus, pankiškus, trumpai pakirptus plaukus, kojas - bemaž nuo pažastų.

- Aha, - pasakė jis. - O ką, nekaip atrodau?

- Prieš minutėlę - tiesiog baisiai, - rimtai atsakė ji. Tai sukėlė jam šypseną - ne jos pasakymas, bet kaip buvo pasakyta: nepaprastai rimtai ir iškilmingai. Mergina irgi nusišypsojo, - matyt, jai atlėgo.

Pažvelgęs pro langą, jis pamatė, kad jie važiuoja Šiaurės Meino apmokamąja magistrale - tiktai maždaug apie trisdešimt šeštąją mylią, taigi miegojo ne per ilgiausiai. Plunksniniai debesėliai, telkęsi danguje prieš dvi valandas, buvo pradėję susilieti į vientisą pilkumą, popiet žadančią lietų - kol pasieks Heiveną, tikriausiai bus jau sutemę, o jis - permerktas lietaus.

Padėjęs degalinėje telefono ragelį, jis nusiavė ir išmetė į šiukšliadėžę prie vienos iš benzino kolonėlių kojines. Paskiau nuėjo prie 1-ojo plento šiaurinės krypties ir sustojo kelkraštyje su senu kelionkrepšiu vienoje rankoje ir iškeltu šiaurės linkui kitos nykščiu.

Po dvidešimties minučių pasirodė šis furgonas - gana naujas “Dodžas Karavelė” su Delavero numeriais. Ant šonų buvo nupaišytos kaklais sukryžiuotos it kardai elektrinės gitaros ir jų grupės pavadinimas: EDŽIO PARKERIO ANSAMBLIS. Automobilis sustojo plento pakraštyje, ir Gardneris nubėgo prie jo - šniokšdamas, su tabaluojančiu į kojas krepšiu, o iki baltumos įkaitęs skausmas vis pulsavo jo kairiajame smilkinyje. Kad ir kaip galvą skaudėjo, jį pralinksmino rūpestingai ant furgono durų išvedžiotas užrašas: KAI EDIS GROJA ROKĄ, BELSTIS Į DURIS NEAPSIMOKA.

Ir štai dabar, sėdėdamas ant grindų ir nuolat sau primindamas per staigiai neatsigręžinėti, kad vėl nesubildintų tykančio už nugaros būgno, Gardneris išvydo atšaką į Old Orčardą. Tuo pat metu į priekinį stiklą ėmė tapšnoti pirmi lietaus lašai.

- Paklausykite, - tarė Edis, pasukdamas prie kelkraščio. - Man nemalonu jus šitaip palikti. Pradeda lyti, o jūs neturite netgi sumautų batų.

- Nieko man neatsitiks.

- Ir ne taip jau gerai atrodote, - pasakė mergina su nukirptais džinsais.

Edis nusivožė kepurę (NEPYKIT, AŠ BALSAVAU UŽ ANTINĄ HOVARDĄ - buvo parašyta ant snapelio) ir tarė:

- Na, vaikinai, pasipurtykit.

Rankose pasirodė piniginės; džinsų kišenėse suskimbčiojo smulkūs.

- Ne! Ei, dėkui, nereikia! - Gardnerio skruostus užliejo ir nudegino karštis. Ne tai, kad sumišo, bet tiesiog nežinojo kur dėtis iš gėdos. Kažkur giliai viduje pasijautė skaudžiai sukrėstas - tačiau ne taip, kad subarškėtų dantys ar kaulai. Čia galutinis jo sielos nuopolis. Skambėjo velniškai melodramatiškai. O dėl jausmo... na, jausmas buvo tikras. Tai ir baisiausia. Paprasčiausiai... tikras. "Ką gi, - pagalvojo jis, - štai koks jausmas. Visą gyvenimą girdėjai žmones kalbant, kaip būna pasiekus dugną. Štai kaip Džeimsas Erikas Gardneris, kuris rengėsi tapti savo kartos Ezra Paundu, ima atliekamų smulkių iš Delavero baro ansambliuko.

- Iš tiesų... ne.

Edis Parkeris vis tiek siuntė kepurę aplink. Joje buvo krūvelė smulkių ir keli vieno dolerio banknotai. Bebras sulaukė kepurės paskutinis. Įmetė jon porą dolerio ketvirtinių.

- Klausykite, - tarė Gardneris, - aš labai dėkingas, bet...

- Na, na, Bebre, - paragino Edis, - pasipurtyk, tu, sukruštas Skrudžai.

- Iš tikrųjų, aš turiu Portlende draugų, paprasčiausiai paskambinsiu keliems... Regis, pamiršau savo čekių knygelę pas vieną pažįstamą Falmute, - iš paskutiniųjų gynėsi Gardneris.

- *Be*-bras *Skrudžas*, - džiugiai uždainavo mergina su nukirptais džinsais. *Be*-bras *Skrudžas, Be*-bras *Skrudžas!*

Kiti šoko pritarti, ir galiausiai Biveris juokdamasis bei vartaliodamas akis padėjo dar ketvirtuką ir Niujorko loterijos bilietą.

- Na, aš jau tuščias, - pareiškė jis, - nebent norite palaukti, kol suveiks slyvos.

Ansambliuko vaikinai ir mergina su nukirptais džinsais vėl pašėlusiai nusikvatojo. Žvelgdamas pasidavusiomis likimui akimis, tartum norėdamas pasakyti: *Matote, su kokiais avinais turiu reikalą? Kaip jums patinka, a?* jis įteikė Gardneriui skrybėlę; šiam neliko nieko kita, kaip tik ją paimti, antraip smulkios monetos būtų pažirę po visą furgoną.

- Iš tiesų, - pasakė jis, bandydamas sugrąžinti Bebrui kepurę, - man nieko netrūksta...

- *Netiesa,* - atšovė Edis Parkeris. - Tad baikite laužytis; na, ką jūs pasakysit?

- Turbūt pasakysiu dėkui. Tik tiek dabar galiu sugalvoti.

- Na, čia ne tiek daug, kad turėtumėt deklaruoti savo įplaukas dėl pajamų mokesčio, - pasakė Edis. - Bet užteks nusipirkti pavalgyti ir tų guminių sandalų porą.

Mergina atstūmė furgono šonines duris.

- Na, sėkmės, gerai? - tarė ji. Paskiau, nespėjus Gardneriui atsakyti, apkabino jį ir pabučiavo drėgna, draugiška, pusiau atvira ir žolyte kvepiančia burna. - Būkit atsargus, didžki vyrioke.

- Pasistengsiu, - jau keldamas koją laukan, jisai staiga irgi stipriai priglaudė ją prie savęs. - Dėkui. Dėkui jums visiems.

Lietus vis stiprėjo, o jisai stovėjo aikštelės gale, žvelgdamas, kaip užsitrenkia dundėdamos savo ratukais šoninės durys. Mergina pamojavo. Gardneris atsakė jai tuo pačiu, ir furgonas greitėdamas nutolo, kol galiausiai įsiliejo į pagrindinę eismo juostą. Gardneris lydėjo juos akimis, tebeiškėlęs ranką mojuoti, jeigu kartais jie atsisuktų. Dabar jo skruostais nevaržomai sruvo ašaros, susiliedamos su lietumi.

3

Gardui taip ir nepasitaikė proga nusipirkti guminius sandalus, bet jis pasiekė Heiveną prieš sutemstant ir neteko kulniuoti pėsčiomis iki Bobės namų apie dešimtį mylių kaip tikėjosi; galėtum pamanyti, kad vairuotojai linkę greičiau paimti per lietų "balsuojantį" pakeleivį, nors kaip tik tokiu metu labiausiai tikėtina, jog jie pravažiuos pro šalį. Kam reikalingas kiaurai permirkęs žmogus ant švarios keleivio sėdynės?

Bet vis dėlto už Ogastos jį pavėžėjo vienas fermeris, kuris visą kelią iki pat kinų miesto ribos, kur išlaipino Gardnerį, be paliovos ir įsijautęs koneveikė vyriausybę. Gardneris keletą mylių dar nužingsniavo, stabdydamas pralekiančias mašinas ir mąstydamas, ar jis taip tik įsivaizduoja, ar jo kojos išties suledėjo; galiausiai šalia jo krenkšdamas sustojo medienos masės sunkvežimis.

Gardneris kaip įmanydamas skubiau įsiropštė mašinon. Į nosį jam padvelkė senų skiedrų ir rūgštaus medkirčio prakaito kvapas... bet užtat čia buvo šilta.

- Dėkui, - pasakė jis.

- Nėr už ką, - atsakė vairuotojas. - Vadinuosi Frimenas Mosas, - atkišo ranką. Gardneris, kuris nė įtart neįtarė, kad netolimoje ateityje sutiks šį žmogų kur kas ne tokiomis džiugiomis aplinkybėmis, paėmė ir paspaudė ją.

- Džimas Gardneris. Dar kartą dėkui.

- Niekai, - numojo Frimenas Mosas ir nuspaudė akceleratorių. Sunkvežimis pajudėjo iš vietos, greitėdamas kelkraščiu. "Kaip purto", -

pagalvojo Gardas - ne tik apmaudžiai, bet ir iš tiesų jausdamas skausmą. *Viskas* kratėsi. Kardanas po jais dejavo nelyginant ragana kamine. Seniausias, koks tik gali būti, valytuvas su išsitrynusiu ir patamsėjusiu nuo tepalo šepetėliu, kai būdavo naudojamas išvalyti kokiam nors užsiteršusiam mechanizmui, gurgždėjo priekiniu stiklu, pakeliui prasilenkdamas su nuogos, labai didžiakrūtės moters pavidalo senu oro gaivintuvu. Mosas numynė sankabą, ilgokai džeržgino krumpliaračiais, kol galop vargais negalais surado antrąją pavarą, ir privertė sunkvežimį vėl įsukti į kelią.

- Atrodote tarsi skenduolis. Turiu čia pusę termoso kavos: atliko, kai pietavau Ogastoje... norite?

Gardneris su dėkingumu atsigėrė. Kava buvo stipri, karšta ir kaip reikiant pasaldinta. Jis taip pat paėmė ir vairuotojo pasiūlytą cigaretę, užsitraukė giliai ir su malonumu, nors dūmas nutvilkė jam gerklę, vis labiau ir labiau įsiskaudančią.

Be penkiolikos septintą Mosas jį išsodino, vos automobilis įvažiavo į Heiveną. Lietus susilpnėjo, dangus vakaruose ėmė šviesėti.

- Ką gi, matyt, Dievas duos mums pamatyti šiokį tokį saulėlydį, - pasakė Frimenas Mosas. - Velniškai norėčiau padovanoti jums batus, misteri: paprastai vežiojuos vieną tokią seną porą už sėdynės, bet šiandien taip lijo, jog pasiėmiau guminius.

- Dėkui, nieko man neatsitiks. Ne toliau kaip už mylios šiuo keliu gyvena mano draugas.

Iš tikrųjų iki Bobės namų dar buvo likę trys mylios, bet jis pamelavo, nes ir taip Mosas padarė dėl jo visa, ką galėjo. Gardneris jautėsi pavargęs, jam vis dar kilo karštis, drabužiai tebebuvo drėgni netgi po keturiasdešimties penkių minučių, praleistų karštoje, krosnelės apšildomoje kabinoje... bet šiandien jam jau gana žmonių gailestingumo. Tokios būsenos kaip dabar, jis tiesiog išeitų iš proto.

- Gerai. Tad sėkmės.

- Dėkui.

Jis išlipo ir pamojo pavymui sunkvežimiui, kuris įsukęs į šoninį kelią nudundėjo tolyn.

Mosui ir jo muziejiniam sunkvežimiui išnykus iš akių, su šlapiu kelionkrepšiu rankoje, basomis, baltomis it velykinės lelijos kojomis, paniriusiomis į kelkraščio purvą, Gardneris dar kiek pastoviniavo, žvelgdamas atgal į už kokių dviejų šimtų pėdų stūksantį kelio stulpą. *Namai - tai toji vieta, kur tu visada įsileidžiamas",* - yra pasakęs Frostas*. Bet

* Robert Lee Frost (1874-1963) - amerikiečių poetas.

bus geriau, jei jis prisimins, jog nesąs namie. Blogiausia, ką žmogus gali padaryti - tai įsikalti galvon, kad draugo namai yra kartu ir tavieji, ypač kai tas draugas moteris, su kuria kadais dalinaiš viena lova.

Ne namai, visiškai ne namai - bet jis vis dėlto Heivene.

Gardas leidosi žingsniuoti Bobės namų link.

4

Po penkiolikos minučių, kai debesys vakaruose galiausiai praplyšo ir pro juos išsiveržė besileidžiančios saulės problyksniai, atsitiko kažkas keista: Gardnerio galvoje staiga suskambo muzika - aiški, kapota.

Jisai sustojo žvelgdamas į vakarus, kur mylių mylias driekėsi saulės nutvieksti įmirkę miškai ir laukai - jos spinduliai suteikė viskam dramatiškumo, nelyginant bibliniame De Milio* filme. Šioje vietoje 9-asis plentas kilo aukštyn ir iš čia vėrėsi nuostabus ir didingas reginys į vakarus, saulėlydžio šviesoje jo vaiskus grožis atrodė kažkoks angliškas bei pastorališkas. Lietus kraštovaizdžiui buvo suteikęs glotnią, nuprausią išvaizdą, tirštėjančios spalvos tartum dar labiau išryškino visus daiktus. Ūmai Gardneris labai apsidžiaugė, kad nenusižudė - ne todėl, kad tai būtų buvęs neapgalvotas žingsnis, o todėl, kad galėjo gėrėtis šios akimirkos grožiu ir persmelkiančiu spindesiu. Stovėdamas čia, beveik visiškai bejėgis, karščiuojantis ir nesveikas, jis jautė tiesiog vaikišką nuostabą.

Su paskutiniaisiais saulės spinduliais žemę apgaubė tyla ir ramybė. Jokių pramonės ir technikos požymių. Žmogiškos veiklos - taip: didelis raudonas klojimas greta balto fermerio namuko, pašiūrės, vienas ar du treileriai, tačiau tai ir viskas.

Šviesa. Tai šviesa jį taip stipriai paveikė.

Jos malonus vaiskumas, toks pažįstamas ir gilus - tie įkypi, beveik horizontaliai krentantys saulės spinduliai pro besisklaidančius debesis, skelbiantys, kad ši ilga, sumaištinga, sekinanti diena baigiasi. Toji senoviška šviesa tartum neigė patį laiką, ir Gardneris mažne laukė tuoj išgirsiąs medžiotojo ragą, kviečiantį visus rinktis. Išgirsiąs šunis, žirgų kanopų bildesį ir...

...kaip tik tada jo galvoje pratrūko muzika, tranki ir moderniška muzika, išblaškydama visas mintis. Jis išgąstingai suspaudė rankomis smilkinius. Tas muzikinis proveržis truko mažų mažiausia penkias sekun-

---

* De Mille - amerikiečių kino režisierius, pagarsėjęs gigantiniais biblinių siužetų filmais.

des, galbūt netgi dešimt, ir tai, ką išgirdo, buvo visai atpažįstama: "Daktaras Hukas" dainavo "Džinsai mažytės kalbės".

Garsas buvo alavinis, tačiau pakankamai ryškus - lyg jis klausytųsi tranzistorinio radijuko, kokius žmonės nešiodavosi į pliažą prieš tai, kai tos pankroko grupės nukariavo visą pasaulį galingais portatyviniais grotuvais. Bet garsas atsklido ne į ausis, o ėjo iš jo kaktos... iš tos vietos, kur daktarai buvo užlopę jo kiauše skylę metaline plokštele.

Karalienė tamsos giesmininkų,
Paukštė gūdžiosios nakties.
Ji vis tyli nedrąsiai,
Ir tik džinsai mažytės kalbės.

Garsas buvo toks stiprus, jog darėsi bemaž nepakeliamas. Kartą tai atsitiko anksčiau, - toji muzika galvoje, - po to, kai jis įkišo pirštą į lemputės lizdą... ar tiktai nebuvo jis tada girtas? Brangusis mano, argi šuo šlapinasi ant hidranto?

Jisai sužinojo, kad tokie muzikiniai apsilankymai nebuvo nei haliucinacijų pasekmė, nei apskritai reti - žmonės juk priimdavo radijo bangas savo kiemuose vejos drėkintuvais; dantų plombomis; metaliniais savo akinių rėmeliais. 1957-aisiais viena šeima iš Šarlotės Šiaurės Karolinoje pusantros savaitės priiminėjo klasikinės muzikos signalus iš radijo stoties Floridoje. Pirmiausia išgirdo garsus sklindant iš vandens stiklinės vonios kambaryje. Netrukus ir visi kiti stikliniai indai namuose pradėjo perduoti garsus. Kol visa tai baigėsi, jų namus užpildė klaikus žvangesys - iš stiklinių indų sklido Bachas ir Bethovenas, muziką kartkartėmis tepertraukdavo tikslaus laiko signalai. Galiausiai tuzinui smuikų paėmus vieną ilgą aukštą gaidą, bemaž visi stiklai namuose savaime sutrūkinėjo, ir fenomenas liovėsi.

Taigi Gardneris žinojo, kad jis ne vienas toks ir kad nesikrausto iš proto - tačiau tatai buvo menka paguoda, ir niekad po nutikimo su lemputės lizdu garsas nėra buvęs toksai stiprus.

"Daktaro Huko" dainelė nutilo taip pat greitai kaip ir prasidėjo. Gardneris stovėjo įsitempęs, laukdamas, ar vėl ji nesuskambės. Nesuskambėjo. Užtat dar garsiau ir primygtiniau nei anksčiau pasigirdo tai, kas visų pirmiausia pastūmėjo jį kelionėn: *Bobę ištiko bėda!*

Jis nusisuko nuo reginio vakaruos ir vėl suskato žingsniuoti 9-uoju plentu. Ir nors karščiavo bei buvo labai pavargęs, ėjo greitai - tiesą sakant, netrukus jis mažne bėgo.

5

Kai galop Gardneris pasiekė Bobės namus, kuriuos vietiniai po tiekos metų vis dar vadino senojo Gariko sodyba, buvo jau pusė aštuonių. Gardneris svyruodamas, uždusęs, nesveikai įraudusiu veidu, išsuko iš kelio. Štai pašto dėžutė - jos durelės šiek tiek praviros, kaip jas palikdavo Bobė ir Džo Polsonas, paštininkas, kad Piteriui būtų lengviau jas atidaryti letenomis. Štai įvažiuojamasis keliukas kieman su jame stovinčiu Bobės mėlynuoju pikapu. Kėbule esantys daiktai uždengti brezentu, kad jų nesulytų. Ir štai patsai namas - rytiniame jo lange, prie kurio stovėjo supamoji kėdė ir kur Bobė buvo įpratusi skaityti, degė šviesa.

Visa atrodė kaip įprasta; nieko į akis krentančio. Prieš penkerius metus - netgi prieš trejus - Piteris, atvykus pašaliečiui, būtų sulojęs, bet dabar šuo paseno. Velniava, jie visi - irgi.

Žiūrint iš čia, Bobės sodybą gaubė mielai pastorališka ramuma, kokia jam buvo atsivėrusi į vakarus nuo miesto ribos - tai buvo visi tie dalykai, kurių Gardneris būtų troškęs dėl savęs. Žinoma, stovėdamas prie pašto dėžutės, jis negalėjo matyti nieko keista. Atrodė, kad prieš jį - patenkinto savimi žmogaus būstas. Tačiau ne visiškai besiilsinčio ar išėjusio pensijon, arba pasitraukusio nuo žemiškųjų rūpesčių... o tvirtai stovinčio ant kojų. Tai buvo nuovokios, santykinai laimingos moters namai. Audros jiems negrėsė.

Ir vis dėlto kažkas ne taip.

Stovėjo jis čia tamsoje kaip koks pašalietis,

(bet aš juk ne pašalietis, aš draugas, jos draugas, Bobės draugas... ar ne?)

ir staiga jį persmelkė baugus noras: sprukt iš čia. Tik apsisukt ant baso kulno ir nešdintis. Mat ūmai jam kilo abejonė, ar taip jau labai nori sužinoti, kas dedasi šių namų viduje ir į kokią bėdą Bobė įkliuvo.

(tominokeriai, Gardai, kokie nors tominokeriai).

Jisai suvirpėjo

(naktį gūdžią, naktį tamsią, tominokeriai pas Bobę beldžias trankiai, durų verti nedrąsu...)

Liaukis

(Gardui tominokerių baisu)

Jis apsilaižė lūpas, bandydamas sau įteigti, jog tik nuo karščio jos tokios sausos.

Eik iš čia, Gardai! Ant mėnulio kraujas.

Iš tiesų baimė įsišaknijo labai giliai, ir jeigu čia būtų buvęs kas nors kitas, o ne Bobė - kas nors kitas, o ne jo paskutinė draugė, - taip, jis būtų pasitraukęs. Ferma atrodė tokia alsuojanti kaimu, miela šviesa, sk-

lindanti iš rytinio lango, viliojo užeiti vidun ir nekėlė jokio įtarimo... tačiau sienų lentos ir stiklas, įvažiuojamojo keliuko akmenys, netgi patsai dvelkiantis veidan oras... visi tie dalykai šaukte šaukė jam palikti šią vietą, išeiti, perspėjo, kad namuose kažkas bloga, pavojinga, galbūt netgi pikta.

(Tominokeriai)

Betgi ir Bobė tenai. Juk nepražygiavo jis visų tų mylių, daugiausia per pliaupiantį lietų, vien tam, kad paskutiniu momentu apsisuktų ir pabėgtų. Tad nepaisydamas baimės, jis pasitraukė nuo pašto dėžutės ir pasuko įvažiuojamuoju keliuku, žengdamas pamažu, susiraukdamas, kai jautriais padais užmindavo ant kokio aštraus akmenėlio.

Paradinės durys atsilapojo, ir širdis kone šuoliu iššoko jam iš gerklės, jis pagalvojo: *Tai vienas iš jų, vienas iš tominokerių - puls čia, sugriebs mane ir suės!* Vos pajėgė nuslopinti šūksnį.

Pasirodęs duryse siluetas buvo plonas - pernelyg plonas, pagalvojo jis, kad priklausytų Bobei Anderson; ji niekad nepasižymėjo apkūnumu, tačiau buvo tvirtai sudėta ir maloniai apvalutė ten, kur derėjo. Bet balsas, nors šaižus ir drebantis, tikrai Bobės... ir Gardneriui kiek atlėgo, nes iš balso atrodė, kad Bobė buvo dar labiau išsigandusi nei jis, kai stovėjo prie pašto dėžutės, žvelgdamas į namą.

- Kas tai? Kas čia toksai?

- Gardas, Bobe.

Ilga pauzė. Ant priebučio sušlepsėjo žingsniai.

- Gardai? Čia tikrai tu?

- Aha, - kliūdamas už kietų, aštrių privažiuojamojo keliuko akmenėlių, jis puolė prie vejos. Ir uždavė klausimą, dėl kurio keliavo tokią tolybę, netgi atidėdamas savižudybę:

- Bobe, tau viskas gerai?

Bobės balsas jau nebedrebėjo, bet Gardas vis dar nepajėgė jos aiškiai įžiūrėti - saulė jau seniai buvo nusileidus už medžių, ir sutemos tirštėjo. Jis nusistebėjo, kad nėra Piterio.

- Jaučiuosi puikiai, - atsakė Bobė, lyg visados būtų atrodžius tokia siaubingai liesa, lyg visados būtų sveikinusi savo kieme atvykėlius tokiu šaižiu, kupinu baimės balsu.

Jinai nulipo priebučio laiptukais ir išėjo iš šešėlio, kurį metė viršum jos nusviręs stogelis. Dabar Gardneris pilkoje prieblandoje galėjo ją geriau įžiūrėti. Ir buvo sukrėstas siaubo bei nuostabos.

Bobė žengė prie jo, šypsanti, matyt, džiaugdamasi jį išvydus. Bet... Džinsai karojo ant jos, plaikstėsi apie kūną, taip pat ir marškiniai; jos veidas buvo suvargęs, akys įdubusios, kakta blyški ir kažkaip per plati,

oda įtempta ir blizganti. Nešukuoti Bobės plaukai krito jai ant sprando ir draikstėsi apie pečius nelyginant ant kranto išmestos jūržolės. Marškiniai kreivai susagstyti. Džinsų užtrauktukas trim ketvirčiais atviras. Nuo jos trenkė nešvara bei prakaitu ir... na, lyg jai būtų atsitikus kelnėse nelaimė ir ji būtų užmiršusi jas pasikeisti.

Staiga Gardnerio atmintyje iškilo Karenos Karpenter nuotrauka, padaryta netukus prieš jos mirtį, neva nuo *anorexia nervosa**. Jam jinai atrodė kaip atvaizdas moters jau mirusios, bet kažkokiu būdu likusios gyventi, moters, kurios visas veidas tebuvo vien šypsantys dantys ir paklaikusios, karščiuojančios akys. Dabar taip pat atrodė Bobė.

Regis, ji neteko ne daugiau nei dvidešimties svarų - tiek jai dar buvo galima netekti, kad išsilaikytų ant kojų, - bet sukrėstam Gardui protas atkakliai tvirtino, jog greičiau trisdešimtį svarų, veikiausiai tiek.

Atrodė pasiekusi kraštutiniausią, varganiausią išsekimo laipsnį. Jos akys kaip tosios vargšės pasimetusios moters iš žurnalo viršelio buvo didžiulės, blizgančios, šypsena - platus, besmegenis vypsnys nokautuoto boksininko, prieš pat šiam parpuolant ant grindų.

- Jaučiuosi puikiai! - pakartojo tie netvirti, purvini, vos paeinantys griaučiai, ir kai Bobė prisiartino, Gardneris vėl išgirdo jos balse drebulį - ne iš baimės, bet dėl visiško išsekimo. - Maniau, kad tu manęs atsižadėjai! Kaip gera tave matyti, žmogau!

- Bobe... Bobe, Dievuliau, kas...

Ji ištiesė jam ranką. Gardneris išvydo, kokia liesa, kokia pasigailėtinai, neįtikimai liesa buvo tapus Bobės ranka, kretanti nuo savo svorio.

- Nemaža dalykų čia dedas, - sugergždė Bobė trūkčiojančiu balsu. - Nemaža padaryta, bet velniškai daug dar liko padaryti, bet aš prisikasiu tenai, prisikasiu, tik palauk, pamatysi...

- Bobe, kas...

- Puikiai, jaučiuosi puikiai, - vėl pakartojo Bobė ir pusiau be sąmonės krito priekin, į Gardnerio rankas. Mėgino dar kažką pasakyti, bet jai iš lūpų išsiveržė tik neaiškus gargesys ir truputis seilių. Mažos, lyg ištuštėjusios pagalvėlės jos krūtys rėmėsi jam į dilbį.

Gardneris pakėlė ją ir apstulbo, kokia lengvutė ji pasidarius. Taip, ji neteko trisdešimties svarų, *mažų mažiausia* trisdešimties. Neįtikėtina, bet, deja, nepaneigiama. Jį sukrėtė ir kartu prislėgė galvon šovusi mintis: *Čia visai ne Bobė. Tai aš pats. Aš pats, baigęs lakti.*

Skubiai užnešė Bobę priebučio laiptukais į namus.

---

* Nervinis nevalgumas *(lot.)*.

MODIFIKACIJOS

1

Jis paguldė Bobę ant kušetės ir puolė prie telefono. Nukėlė ragelį, ketindamas surinkti nulį ir paklausti telefonistės, kokiu numeriu skambinti artimiausiai greitosios pagalbos stočiai. Bobę reikia nugabenti į Deri Houmo kliniką, ir nedelsiant. Nuosilpis, spėjo Gardneris (nors, iš teisybės, jis buvo toks pavargęs ir pasimetęs, jog vargiai gebėjo galvoti). Kažkoks nuosilpis. Regis, Bobė ne iš tokių žmonių, kurie lengvai palūžta, tačiau, matyt, dabar taip įvyko.

Bobė nuo kušetės kažką pasakė. Gardneris iš pradžių nesuprato; Bobės balsas tebuvo kimus gargesys.

- Kas, Bobe?

- Neskambink niekam, - pakartojo Bobė. Šįsyk sugebėjo pasakyti kiek garsėliau, bet netgi tokia menka pastanga tartum visai ją išsekino. Vaško gelsvumo jos veide degė tik skruostai, o akys - karštligiškai blizgėjo nelyginant mėlyni brangakmeniai - galbūt kaip deimantai ar safyrai. - Nereikia... Gardai, niekam!

Anderson vėl atkrito ant kušetės tankiai alsuodama. Gardneris padėjo ragelį ir išsigandęs nuėjo prie jos. Bobei reikia daktaro, tai aišku, ir Gardas jį pakvies... bet kol kas svarbiau atrodė jos jaudulys.

- Liksiu visąlaik su tavimi, - pasakė jis, paimdamas ją už rankos, - jeigu tik dėl to rūpinies. Dievas žino, kiek tu su manimi ištvėrei visokio suš...

Bet Anderson vis atkakliau purtė galvą.

- Man tereikia išsimiegoti, - sukuždėjo ji. - Išsimiegoti... ir rytą pavalgyti. Svarbiausia - išsimiegoti. Visai nemiegojau... tris dienas. Galbūt keturias.

Vėl sukrėstas Gardneris pažvelgė į ją. Sugretino tai, ką Bobė pasakė, su jos išvaizda.

- Kokiais narkotikais mėgavais? - *ir kodėl?* - mintyse pridūrė. - Beniais. Raudonaisiais?* - jis pagalvojo apie kokainą, bet tuojau pat atmetė šią mintį. Bobė, be abejo, galėjo gauti koko, jeigu panorėtų, bet Gardneriui neatrodė, kad netgi grynas kokainas galėtų išlaikyti vyrą ar moterį nemiegojusį tris ar keturias paras ir sunykinti daugiau kaip trisdešimčia svarų. Gardneris greitai mintyse sumetė, kada paskutinį kartą matė Anderson. Prieš tris savaites...

---

* Benzedrinas, raudonos sekonalio barbiturato tabletės.

- Ne, jokių narkotikų, - sumurmėjo Bobė, - ir jokių vaistų. - Jos akys blykstelėdamos užsivertė aukštyn. Seilės bejėgiškai nuvarvėjo lūpų kampučiais, ir jinai jas įsiurbė atgal. Mirksnį Gardneris išvydo Bobės veide išraišką, kuri jam nepatiko... netgi šiek tiek jį išgąsdino. *Anos* išraišką. Pasenusią ir suktą. Bobė pamažu užsimerkė, ir Gardneris pastebėjo, kokie vokai melsvai rausvi, rodantys visišką išsekimą. Kai ji vėl atvėrė akis, paprasčiausiai čia gulėjo Bobė... Bobė, reikalinga pagalbos.

- Einu, paskambinsiu greitajai pagalbai, - tarė Gardneris, vėl stodamasis. - Tu iš tiesų negerai atrodai, Bo...

Buvo besukąs prie telefono, bet Bobės sulysusi ranka įsitvėrė jam į riešą. Laikė jį stulbinančiai tvirtai. Gardneris pažvelgė žemyn į Bobę, ir nors ji vis dar atrodė baisiai išsekusi ir be galo suvargusi, tasai karštligiškas jos akių blizgesys išnyko. Žvilgsnis vėl tapo įdėmus, aiškus ir protingas.

- Jeigu kam nors paskambinsi, - pareiškė ji dar šiek tiek drebančiu, bet jau beveik įprastiniu savo balsu, - mes jau nebebūsime draugai, Gardai. Tikrai, aš nemeluoju. Paskambinsi greitajai pagalbai, ar į Deri Houmo kliniką, ar netgi senajam daktarui Varvikui mieste, ir galas mūsų draugystei. Niekad nebeperžengsi mano namų slenksčio. Durys tau bus uždaros.

Su augančiu išgąsčiu ir pasibjaurėjimu Gardneris žvelgė į Bobę. Jeigu tik būtų galėjęs save įtikinti, kad Bobė klejoja nuo karščio, mielai būtų su tuo susitaikęs... bet ji aiškiai neklejojo.

- Bobe, tu... - *nesuvoki, ką kalbi?* Bet ji suvokė, tas ir baisiausia. Grasė užbaigti jų draugystę, jeigu Gardneris nepadarys, kaip ji nori, pirmąsyk per visus jų pažinties metus griebdamasi tokio šantažo. Ir dar kai kas buvo Bobės akyse: suvokimas, kad jos draugystė - paskutinis dalykas, kurį jis tebebrangina šioje žemėje.

Ar kas nors pasikeistų, jei aš tau pasakyčiau, kokia tu atrodai panaši į savo seserį, Bobe?

Ne, iš jos veido jis matė, kad niekas nepasikeistų.

... - tu nežinai, kaip blogai atrodai, - nevykusiai užbaigė jis.

- Ne, - sutiko Anderson, ir lyg šypsenos šešėlis šmėstelėjo jos lūpomis. - Tačiau numanau, patikėk. Tavo veidas... pasako geriau nei veidrodis. Bet, Gardai... man reikia miego, tik tiek. Miego ir...

Bobės akys vėl iš lėto užsimerkė ir ji pravėrė jas aiškiai prisiversdama. - ...pusryčių, - užbaigė. - Miego ir pusryčių.

- Bobe, toli gražu tai ne viskas, ko tau reikia.

- Ne, ne viskas, - Bobės ranka nepaleido Gardnerio riešo ir dabar jį suspaudė dar tvirčiau. - Man reikia *tavęs*. Šaukiausi tavęs. Ir tu išgirdai, tiesa?

- Taip, - kiek sutrikęs pasakė Gardneris. - Turbūt.

- Gardai... - Bobės balsas nutrūko. Gardas laukė, galvoje jam viskas susimaišė. Bobė reikalinga medikų pagalbos... Bet ji juk pasakė, kad jų draugystei galas, jeigu Gardneris paskambins kam nors...

Netikėtai jo purviną delną palietė švelnus bučinys. Jis krūptelėjo ir išsigandęs pažvelgė į ją, į jos didžiules akis. Karštligiškas jų blizgesys buvo išnykęs; jose dabar tesimatė maldavimas.

- Palauk iki rytojaus, - paprašė Bobė. - Jeigu rytoj nebus man geriau... žymiai geriau... aš važiuosiu. Gerai?

- Bobe...

- Gerai? - jos ranka dar labiau spustelėjo, reikalaudama, kad Gardas sutiktų.

- Na... Manau...

- Pažadėk man.

- Pažadu.

"Galbūt, - pridūrė sau mintyse Gardneris. - Jeigu užmigus nepradėsi keistai alsuoti. Jeigu apie pusiaunaktį, atėjęs tavęs pažiūrėti, neišvysiu tavo lūpų, lyg būtum valgiusi mėlynių. Jeigu tavęs neištiks priepuolis".

Tai buvo kvaila. Pavojinga, bailu... Bet labiausiai tiesiog kvaila. Jis išsiveržė iš smarkaus juodo tornado įsitikinęs, jog nusižudyti - geriausias būdas užbaigti visas savo kančias ir užtikrinti, kad neprivers kentėti kitus. Ketino tai padaryti, tikrai žinojo, jog ketino. Jau buvo bešokąs į tą šaltą jūrą. O paskiau nusmelkė įsitikinimas, kad Bobę ištiko bėda

(šaukiausi tavęs ir tu išgirdai, tiesa),

ir štai jis čia. *O dabar, ponai ir ponios,* jis tartum girdėjo kreipiantis Aleną Ladeną savo greitu, lengvu televizijos viktorinų vedėjo tonu, *sunkiausias klausimas. Dešimt taškų, jei atsakysite, kodėl Džimas Gardneris taip jaudinasi dėl Bobės Anderson grasinimo užbaigti jų draugystę, kai jis pats ketina ją užbaigti nusižudydamas? Ką? Nė vienas nežino? Na tai čia staigmena! Aš irgi nežinau!*

- Puiku, - tuo tarpu sakė Bobė. - Puiku, tu nuostabus.

Jaudulys, bemaž siaubas, išnyko - tankūs, orą gaudantys kvėpsniai aprimo, ir raudonis nuslūgo jai iš veido. Taigi pažadas nors šio to buvo vertas.

- Miegok, Bobe, - jisai atsisės šalia ir įdėmiai stebės bet kokią permainą. Yra labai pavargęs, betgi galima išgerti kavos (ar praleisti per gerklę vieną ar dvi burneles to, ką gerdavo Bobė, jeigu tik jis užtiks). Šiaip ar taip, skolingas Bobei naktinį budėjimą. Juk būdavo naktų, kai jinai budėdavo prie jo. - Miegok dabar, - jis švelniai išlaisvino savo riešą iš Bobės gniaužto.

Jinai užsimerkė, paskiau vėl pamažu paskutinįsyk pravėrė akis. Nusišypsojo, dargi taip mielai, jog jis pasijautė vėl ją įsimylėjęs. Štai kaip jinai jį veikia.

- Tiesiog... kaip senais gerais laikais, Gardai.

- Aha, Bobe. Kaip senais gerais laikais.

- ...myliu tave...

- Aš tave irgi. Miegok.

Ji ėmė alsuoti giliau. Gardas sėdėjo šalia tris, penkias minutes, grožėdamasis tąja madonos šypsena, kol galiausiai įsitikino, jog ji užmigo. Tačiau Bobės apsunkę vokai vėl prasivėrė.

- *Neįtikėtina,* - sukuždėjo ji.

- Ką? - Gardas palinko į priekį. Nebuvo tikras, ar gerai jis išgirdo.

- Tai, kas *yra*... ką gali *padaryti*... ką *padarys.*

"Ji kalba per miegą", - pagalvojo Gardas, bet jį vėl nukrėtė šiurpulys. Bobės veidan sugrįžo toji sukta išraiška. Tikriau ne *veidan,* bet kažkur *giliau,* lyg būtų įaugus po oda.

- *Tau* reikėjo tai rasti... Manau, tai buvo kaip tik tau, Gardai...

- Ką tokį?

- Apsidairyk po sodybą, - sukuždėjo Bobė, silpstančiu balsu. - Pamatysi. Mes baigsime kasti kartu. Pamatysi, tai išsprendžia... visas problemas... problemas...

Gardneris turėjo prisilenkti, kad ką nors išgirstų.

- Kas gi, Bobe?

- Apsidairyk po sodybą, - pakartojo Bobė, ir paskutiniai žodžiai nutrūko pereidami į knarkimą. Ji užmigo.

2

Gardneris vėl mažne nuėjo prie telefono, kuris buvo čia pat. Atsistojo, bet kambario viduryje persigalvojo ir pasuko prie Bobės supamosios kėdės. Pirma kiek pabudės, pagalvojo jis. Pabudės ir pagalvos, ką visa tai galėtų reikšti.

Nurijo seilę ir susiraukė nuo skausmo gerklėje. Jis karščiavo, ir spėjo, kad karštis ne toks jau mažas. Jautėsi prasčiau negu blogai: jautėsi *nesavas.*

Neįtikėtina... tai, kas yra... ką gali padaryti...

Jis minutėlę čia pasėdės ir dar kiek pagalvos. O paskiau susitaisys puodelį stiprios kavos ir suvers į ją kokias šešias tabletes aspirino. Atlėgs skausmai ir karštis - bent laikinai. Ir galbūt padės jam neužmigti.

...ką padarys...

Gardas užsimerkė, ėmė bemaž snausti. Nieko. Gal ir užsnūs, bet neilgam - niekad negalėjo miegoti sėdomis. Ir tikriausiai tuoj tuoj pasirodys Piteris; išvydęs savo seną draugužį Gardą, užlips jam ant kelių ir įbes nosį į kiaušius. Kaip visados. Užšokęs ant kelių, Piteris niekad nepamiršdavo tą padaryti. Velniškai puikus žadintuvas, jeigu tu kartais užmigtum. Tik penkias minutes ne daugiau. Keturiasdešimt mirksnių. Niekas nenukentės, neužpyks.

Tau reikėjo tai rasti. Manau, tai buvo kaip tik tau, Gardai...

Jo mintys ėmė plaukti, ir snaudulys netrukus perėjo į miegą, gilų nelyginant koma.

3

Šaššš...

Jis neatitraukia akių nuo savo slidžių, - plokščių rudų medžio ruoželių, skriejančių sniego paviršiumi, - užhipnotizuotas svaigaus greičio. Nesuvokia šios pusiauhipnotinės būsenos, kol balsas jam iš kairės nepasako: "Vienas dalykas, kurio jūs, maitos, niekad neprisimenate paminėti savo sušiktuose komunistiniuose priešbranduoliniuose mitinguose - tai, kad per trisdešimtį metų taikios branduolinės energijos plėtotės mes nėsyk neįkliuvome".

Tedas apsirengęs pilku megztiniu su elniais ir išblukusiais džinsais. Skrieja greitai ir lengvai. O Gardneris, priešingai, visai nevaldo slidžių.

"Tuojau tu trenksies", sako balsas iš dešinės. Jis pasisuka: tai Argleberglas. Argleberglas, pradėjes pūti. Riebus jo veidas, toks per pobūvį nuo alkoholio įraudęs, dabar pilkšvai gelsvas kaip senos užuolaidos, kabančios purvinuose languose. Mėsos pradėjusios skirtis nuo kaulų, išbrinkusios ir trūkinėjančios. Argleberglas mato, koks jisai sukrėstas ir ištiktas siaubo. Pilkos jo lūpos šiepiasi.

"Teisybė, - sako jis. - Aš miręs. Iš tikrųjų tai buvo širdies smūgis. Ne nevirškinimas, ne tulžies pūslė. Susmukau po penkių minučių, kai tu išėjai. Jie iškvietė greitąją, o vaikinukas, kurį nusamdžiau aptarnauti barą, tuo tarpu puolė gaivinti ir vėl privertė mano širdį plakti, bet greitosios pagalbos mašinoje aš numiriau negrįžtamai".

Burna dar labiau šiepiasi, išsiplečia į vypsnį nugaišusio upėtakio, bangų išmesto užnuodyto ežero pakrantėn.

"Numiriau prieš raudoną šviesoforą Storou alėjoje", - sako Argleberglas.

"Ne", - kužda Gardneris. To... Kaip tik to jis visad bijojo. Galutinės, nepataisomos girtuoklystės pasekmės.

"Taip, - neatlyžta numirėlis jiem skriejant nuokalne, krypstant vis arčiau į medžius. - Aš pakviečiau tave į savo namus, pavalgydinau ir prigirdžiau, o tu atsimokėjai, per girtą kivirčą mane nužudydamas".

"Prašau jūsų... Aš..."

"Tu ką? Tu ką?" vėl atsiliepė balsas jam iš kairės. Elniai nuo Tedo megztinio buvo dingę. Juos pakeitė geltoni perspėjantys ženklai apie radiacijos grėsmę. "Tu nieko, štai ką! Kaip jūs manote, šiuolaikiniai luditai, iš kur atsiranda ta visa energija?"

"Tu mane nužudei, - dudena Arbergas jam iš dešinės, - bet dar man sumokėsi. Tu trenksies, Gardneri".

"Manai, mes ją gauname iš Dausų Burtininko?" - šaukia Tedas. Staiga šlapiuojančios opos atsiveria jo veide. Lūpos išbrinksta, pleiskanoja, trūkinėja ir ima pūliuoti. Vieną akį užtraukia matinė katarakta. Su vis didėjančiu siaubu Gardneris suvokia žvelgiąs į veidą žmogaus, turinčio paskutinės stadijos spindulinės ligos požymius.

Perspėjantys apie radiaciją ženklai ant Tedo megztinio ima juoduoti.

"Tu trenksies, - vis dudena Argleberglas. - Trenksies".

Iš siaubo jis dabar verkia, kaip verkė pašovęs savo žmoną, išgirdęs kurtinantį revolverio savo rankoje trenksmą, matydamas, kaip ji atbula krenta ant virtuvės ruošos stalo, viena ranka prispausta prie skruosto - kaip moters, kuri šaukia: "Dieve mano! AŠ NIEKAD!.." Ir tada kraujas ištryško jai tarp pirštų, o jis mintyse iš paskutiniųjų stengėsi visa tai paneigti kartodamas: "Pomidorų tyrė, nusiramink, čia tiktai pomidorų tyrė". Paskiau pravirko kaip dabar.

"Jums, vyručiai, visa atsakomybė baigiasi prie rozetės sienoje, kai įkišate šakutę". Pūliai srūva ir laša Tedo veidu. Plaukai jau nuslinkę. Visą kiaušą nubėrusios opos. Šiepia burną tokia pat plačia šypsena kaip ir Arbergo. Dabar, siaubui pasiekus kraštutiniausiąją ribą, Gardneris suvokia nevaldomai skriejąs ant slidžių žemyn "Tiesiosios Strėlės" trasa, su numirėliais iš abiejų šonų. "Bet žinok, niekad jūs mūsų nesustabdysit. Ir niekas nesustabdys. Matote, branduolinės atsargos irgi nekontroliuojamos. Taip jau yra nuo... O, maždaug nuo 1939-ųjų, man regis. Kritinę masę pasiekėme apie 1965-uosius. Jos nekontroliuojamos. Greit sulauksime sprogimo".

"Ne... ne..."

"Tu aukštai pasinešei, bet tie, kurie aukščiausiai pasineša, žemiausiai krenta", - dudena Arbergas. "Nužudyti šeimininką - blogiausia iš visų žmogžudysčių. Tu trenksies... Trenksies... trenksies!

Kokia tai tiesa! Jis bando pasukti, bet slidės atkakliai skrieja ta pačia kryptimi. Dabar jau jis mato tą žilą seną pušį. Argleberglas ir Te-

das Energetikas dingę, jam topteli mintis: gal jie ir yra tominokeriai, Bobe?

Mato raudoną dažų dryžį aplink gumbuotą pušies kamieną... ir tada tasai pradeda skilti ir skirtis. Bejėgiškai slysdamas žemyn mato, kad medis atgyja, persiskiria jį praryti. Žiojėjantis medis didėja ir pučiasi, atrodo, lekia į jį, išleidžia čiuptuvus, ir jo viduryje - sutręšus juoduma su raudonu apvadu nelyginant lūpdažiu apie klaikios kekšės burną, ir toje juodoje, čiaumojančioje burnoje jis girdi, kaip gūdžiai ūžauja vėjai, ir

4

tada jis nepabunda, kaip to būtų galima tikėtis - kiekvienam žinoma, kad netgi patys keisčiausi sapnai išgyvenami tikroviškai, kad jie dargi turi savąją apgaulingą logiką, bet šisai sapnas nėra tikrovė, negali būti. Paprasčiausiai vieną sapną pakeitė kitas. Šitaip dažnai atsitinka.

Šiame sapne jisai sapnavo savo senąją nelaimę su slidėmis - antrąsyk per dieną, įsivaizduojate? Tačiau šįsyk medis, į kurį jis trenkėsi, per kurį mažne užsimušė, pavirsta išpuvusiomis žiomenimis - nelyginant judanti drevė. Jisai staiga pašoka - ir atsibunda Bobės supamojoje kėdėje, jausdamas tokį palengvėjimą, kad atsibudo, jog jam nė motais sąstingis nuo šalčio ir dabar jau visai įsiperštėjus gerklė, lyg per ją būtų buvę pertraukta spygliuota viela.

Pagalvoja: atsikelsiu ir susitaisysiu kavos, išgersiu su gera doze aspirino. Argi to neketinau padaryti anksčiau? Ima stotis, ir tuo metu Bobė pramerkia akis. Jis pasijunta dar sapnuojąs, - ne kitaip, - mat iš Bobės akių sklinda žalias švytėjimas - Gardneris prisiminė komiksus apie Supermeną, kurio žvilgsnis skleidžia rentgeno spindulius, tiktai dailininkas juos buvo nupiešęs citrinine spalva. Bet šviesa, trykštanti iš Bobės akių, - tartum pelkinė ir kažkokia kraupi... lyg puvėsių prigimties karštą vasaros naktį virš pelkės klajojančių žaltvykslių žiburėliai.

Bobė pamažu atsisėda ir apsidairo aplink... nukreipia žvilgsnį į Gardnerį. Jis bando jai pasakyti ne... Prašau tave, nežiūrėk taip į mane.

Žodžiai neina jam iš gerklės, ir kai žalioji šviesa krenta į Gardnerį, jis mato, kad Bobės akys tiesiog ja žioruoja - žalios it smaragdai ir ryškios it kaitrūs saulės spinduliai. Jis neištveria, gauna nugręžti akis į šalį. Bando pakelti ranką ir prisidengti veidą, tačiau nepajėgia - ranka per sunki. "Nudegins, - galvoja jis, - nudegins, ir po kelių dienų atsivers opos; pirmiausia pamanysiu, kad tai tik spuogai, nes taip iš pradžių pasireiškia spindulinė liga - paprasčiausias spuogų plotelis, tačiau tie spuogai niekados nesugyja, tik eina blogyn... ir blogyn...

Vėl pasigirsta Argleberglo balsas, ankstesnio sapno bekūnis atgarsis, ir dabar jo dudenime skamba triumfas: "Žinojau, kad tu trenksies, Gardneri!"

Šviesa paliečia jį... nuslysta visu kūnu. Nors jo akys stipriai užmerktos, tamsa švyti žalsvai kaip fosforescuojantis laikrodžio ciferblatas. Bet per sapną nejuntame skausmo, ir čia jo nebuvo. Ryškiai žalia šviesa nei karšta, nei šalta. Jokia. Tiktai...

Jo gerklė.

Gerklės nebeskauda.

Ir jis išgirsta taip aiškiai, jog neapsiriksi: "...procentais sumažintos kainos. Nepraleiskite progos! Kreditas VISIEMS! Šezlongai! Vandens čiužiniai! Svetainės kom..."

Vėl prabilo plokštė kiauše. Vos tik prasidėję, garsai dingo.

Kaip ir gerklės peršulys.

Ir toji žalia šviesa taip pat dingo.

Gardneris atsimerkė... tačiau labai atsargiai.

Bobė guli ant kušetės, akys užmerktos, ji giliai miega... kaip ir anksčiau. Tad kaip dėl tų spindulių, trykštančių jai iš akių? Dievuliau!

Jis vėl atsisėda supamojoj kėdėj. Nuryja seilę. Jokio skausmo. Taip pat ir karštis žymiai nukritęs.

"Kavos ir aspirino, - pagalvoja jis. - Juk tu ketinai atsikelti ir išgerti kavos su aspirinu, prisimeni?"

"Žinoma, - svarsto jis, patogiau įsitaisydamas supamojoj kėdėj ir užsimerkdamas. Betgi niekas negeria kavos ir kofeino sapnuodamas. Kai tik pabusiu, tai padarysiu".

Gardai, juk tu nemiegi.

Bet, žinoma, to negali būti. Realiame pasaulyje žmonės nešaudo iš akių žaliais spinduliais - spinduliais, išgydančiais karštį ir gerklės peršulį. Sapnuose - si, tikrovėje - ne.*

Sukryžiuoja rankas ant krūtinės ir vėl užsnūsta. Pats nebesuvokia kaip - miegodamas ar būdraudamas - praleidžia likusią nakties dalį.

5

Kai Gardneris prabudo, ryški saulės šviesa plieskė pro langą jam į veidą. Nugarą skaudėjo pasiutusiai, ir jam atsistojus sprandas bjauriai artritiškai trekštelėjo, priversdamas susiraukti. Buvo penkiolika minučių po aštuntos.

Pažvelgė į Bobę ir iš baimės jam užėmė kvapą - mirksnį pagalvojo, kad Bobė negyva. Paskiau įsitikino, jog ji taip giliai, be jokio judesio

---

* taip *(it.)*.

miega, kad tikrai atrodė kaip negyva. Bet kas būtų šitaip apsirikęs. Bobės krūtinė kilojosi pamažu, vienodai, su ilgomis, tačiau lygiomis pauzėmis. Gardneris pasekė pagal laikrodį ir nustatė, kad ji alsuoja ne dažniau kaip šešis kartus per minutę.

Bet šįryt atrodė geriau - ne itin puikiai, bet geriau negu ta apšiurusi kaliausė, kuri vakar išsvirduliavo jo pasitikti.

"Kažin, ar ir aš daug geriau atrodžiau", - pagalvojo jis ir nuėjo į Bobės vonios kambarį nusiskusti.

Iš veidrodžio į jį žvelgiantis veidas neatrodė taip prastai, kaip Gardneris bijojosi, bet sutrikęs pastebėjo, kad nosis naktį vėl kraujavo - nedaug, bet vis tiek ištepė panosės vagelę ir bemaž visą viršutiniąją lūpą. Išsitraukė iš spintelės dešinėje nuo kriauklės rankšluostį ir paleido karštą vandenį jam sudrėkinti.

Mašinaliai, iš seno įpročio, pakišo rankšluostį po karšto vandens čiaupu - Bobės vandens šildytuvas buvo toks, jog suspėdavai išgerti kavos puodelį ir parūkyti, kol vanduo imdavo tekėti drungnas, ir tai tik sėkmingomis die...

- Ai! - riktelėjo jis ir patraukė ranką nuo vandens - tokio karšto, jog net garavo. Ką gi, jam taip ir reikia, jeigu mano, kad Bobė paprasčiausiai velkasi šlubčiodama gyvenimo keliu, nė nepasirūpindama sutaisyti tą prakeiktąjį vandens šildytuvą.

Gardneris prisidėjo nutvilkytą ranką prie burnos ir pažvelgė į srūvantį iš čiaupo vandenį. Skutimosi veidrodžio ant vaistinėlės apatinioji dalis jau buvo nuo jo apgaravusi. Siekė ranka, surado čiaupo kranelį, beveik per karštą prisilytėti, ir pasinaudojo rankšluosčiu jam užsukti. Guminiu kamščiu užkimšo kriauklę, paleido - atsargiai! - vėl šiek tiek karšto vandens ir gausiai papildė šaltu. Delno pagalvėlė po jo kairiuoju nykščiu kiek paraudo.

Atidarė vaistinėlę ir ėmė viską kilnoti, kol aptiko butelį valiumo pagal receptą, su jo paties pavarde ant etiketės. Jeigu tas dalykas ilgai laikomas gerėja, turėtų būti puikus, pagalvojo jis. Vis dar apypilnis. Na, ir ko gi jis tikėjosi? Kad ir ką Bobė vartojo, bet, po šimts, tai turėjo būti visiška priešingybė valiumui.

Gardneriui jo irgi nesinorėjo. Ieškojo, kas už jo, jeigu vis dar ten yra...

A! Pasisekė!

Išsitraukė abipusį skuteklį ir pakelį skutimosi peiliukų. Liūdnai pažvelgė į dulkėm apneštą skuteklį - jau labai seniai skutosi ryte čia pas Bobę - ir praskalavo jį vandenyje. "Gerai, kad jinai jo neišmetė, - pagalvojo Gardneris. Tai būtų buvę blogiau nei dulkės".

Skusdamasis pasijautė geriau. Susikaupęs vedžiojo peiliuku, o jo mintys bėgo savo vaga.

Užbaigė, padėjo skutimosi reikmenis atgal už valiumo ir nusišluostė veidą. Paskiau susimąstęs pažvelgė į karšto vandens čiaupą ir nusprendė nulipti į rūsį pasižiūrėti, kokį čia tokį nuostabų vandens šildytuvą Bobė įsirengusi. Ką kita veiksi - negi stebėsi, kaip Bobė miega, juk šitai jinai puikiai daro ir pati viena.

Nuėjo į virtuvę, galvodamas, kad jaučiasi iš tiesų gerai, ypač dabar, kai nugaros ir sprando gėla nuo praleistos Bobės supamojoje kėdėje nakties buvo pradėję nykti. "Juk tu niekad negalėjai miegoti sėdėdamas, tiesa? - švelniai nusišaipė jis iš savęs. - Voliotis ant molo - labiau tavo stilius, taip?" Bet šitokių juokelių nepalyginsi su vakarykščiu piktu, bemaž nerišliu pasišaipymu iš savęs. Viena, ką jis pamiršdavo, kankinamas pagirių ir baisios po girtuoklystės sekančios depresijos - tai kartais vėliau ateinantį atgaivos pojūtį. Būdavo, pabusi kurią nors dieną tartum nė nepylęs į savo organizmą nuodų vakar vakare... prieš savaitę... galbūt net prieš visą mėnesį... ir jausies iš tiesų gerai.

O tai, ko jis bijojo kaip beprasidedančio gripo, gal netgi plaučių uždegimo, irgi buvo praėję. Gerklė neperšti. Nosis neužkimšta. Karščio nėra. Dievaži, po aštuonių girtuoklystės, miego kur papuola parų ir galiausiai po kelionės pakeleivingomis mašinomis atgalios į Meiną basomis per lietų jis buvo puiki terpė mikrobams. Bet visa tai pernakt praėjo. Kartais Dievas maloningas.

Jisai sustojo virtuvės vidury, šypsena jo veide pamažu išnyko ir šmėkštelėjo nuostaba, šioks toks nerimas. Atslinko regėto sapno - ar sapnų - fragmentai

(radijo skelbimai naktį... Ar jie turi ką nors bendra su gera jo savijauta ryte?)

ir vėl išnyko. Numojo į juos, patenkintas, kad jaučiasi gerai ir kad Bobė atrodo pakenčiamai - šiaip ar taip, geriau. Jeigu Bobė neatsibus iki dešimtos, vėliausia iki pusės vienuoliktos, jis ją pažadins. Jeigu Bobė jausis geriau ir kalbės protingai, puiku. Juodu galės aptarti, kas gi jai nutiko (KAŽKAS tikrai nutiko, pagalvojo Gardneris, savęs išsiblaškiusiai klausdamas, gal ji gavo kokią baisią žinią iš namų... Tokį biuletenį neabejotinai pakištų Sesė Ana). O tada pažiūrėsime. Jeigu ji nors kiek panėšės į klajojančią dausose ir gana išgąsdintą Bobę Anderson, kokia jį pasveikino praėjusį vakarą, Gardneris iškvies gydytoją, patiks tai Bobei ar ne.

Jis atidarė rūsio duris ir pagrabinėjo ant sienos senamadiško jungiklio. Surado. Jungiklis bus tas pats. Šviesa - kitokia. Vietoje silpnos dviejų šešiasdešimties žvakių lempučių blausos - vienintelio Bobės rūsio

apšvietimo nuo neatmenamų laikų - rūsį nutvieskė akinantis baltis. Buvo šviesu kaip universalinėje parduotuvėje. Gardneris ėmė lipti žemyn, siekdamas seno, menko turėklo. Tačiau aptiko naują - storą ir stiprų, pritvirtintą prie sienos naujais žalvariniais laikikliais. Kai kurie iš laiptukų, ant kurių anksčiau bijojai žengti, irgi buvo pakeisti.

Gardneris pasiekė laiptų apačią ir sustojo, dairydamasis aplinkui; jo nuostaba dabar ribojosi su kur kas stipresniu jausmu - buvo mažne sukrėstas. Ir tasai kiek suplėkęs bulvių rūsio kvapas išnykęs.

Ji atrodė kaip moteris, bėgusi iš paskutinių jėgų, aš nejuokauju. Pačiu prarajos dantytu kraštu. Netgi neprisimena, kada paskutinįsyk nors kiek pamiegojo. Nieko stebėtina. Esu girdėjęs apie namų patobulinimus, bet tai juokinga. Juk negalėjo ji viso to padaryti. O gal? Žinoma, ne.

Bet Gardneris įtarė, kad Bobė kažkaip sugebėjo tai padaryti.

Jeigu Gardneris būtų atsibudęs čia, o ne ant molo Arkadijos kyšulyje, neprisimindamas, kas prieš tai nutikę, jis būtų nesusiprotėjęs, kad atsidūrė Bobės rūsyje, nors anksčiau begalę kartų yra čia buvęs. Dabar tik todėl neabejojo, kur esąs, nes pateko čionai iš Bobės virtuvės.

Suplėkęs kvapas ne visai buvo dingęs, tačiau susilpnėjęs. Purvinos rūsio grindys švariai iššluotos - ne, tik išgrėbstytos, pastebėjo Gardneris. Po kurio laiko rūsio purvas sensta ir gaižėja; privalai dėl to kažką daryti, jeigu ketini praleisti apačioje daugiau laiko. Anderson, matyt, atnešė šviežios žemės ir paskleidė ją, kad išdžiūtų prieš grėbstant. Gardneris spėjo, kad kaip tik todėl čia oras buvo tapęs ne toksai rūgštus.

Fluorescencinės lempos eilėmis rikiavosi virš galvos, kiekvienos plastmasinis gaubtas kabojo ant grandinių ir žalvarinių laikiklių, pritvirtintų prie senų sijų. Skleidė tolygią baltą šviesą. Visos buvo iš vieno vamzdelio, išskyrus tąsias, kurios apšvietė darbastalį - jos turėjo po du vamzdelius, tad čia buvo taip šviesu, jog Gardneris pagalvojo: kaip operacinėje. Nuėjo prie Bobės darbastalio. Bobės *naujo* darbastalio.

Anksčiau visad Anderson čia turėjo paprastą virtuvinį stalą, užtiestą klijuote. Būdavo apšviečiamas kabinetinės lempos su ilga svirtimi ir ant jo matydavosi keletas įrankių, daugiausia ne itin gerų, bei stovėdavo keletas plastmasinių dėželių su vinimis, varžtais, veržlėmis ir panašiais dalykais. Tai buvo smulkaus remonto dirbtuvėlė moters, kuri nei labai įgudus, nei labai suinteresuota užsiimti smulkiu namų remontu.

Seno virtuvinio stalo nebebuvo: jį pakeitė trys ilgi lengvi staleliai - iš tokių, ant kurių per bažnytines muges išdėstomi kepiniai. Suremti galais palei kairiąją rūsio sieną jie sudarė vieną ilgą stalą, kuris buvo nukrautas gelžgaliais, įrankiais, plonos ir storos izoliuotos vielos ritėmis, kavos skardinėmis, pilnomis kaištukų, sankabėlių ir sąvaržėlių... bei tuzinu kitų dalykų. O gal šimtu.

Taip pat tenai buvo baterijų.

Visa kartoninė dėžė po stalu, didelis netvarkingas rinkinys ilgalaikių baterijų vis dar savo celofaninėse įpakuotėse: C - elementai, D - elementai, dvigubi, trigubi A - elementai, devynvolčiai. “Tikriausiai jų ten už kokius du šimtus dolerių, - pagalvojo Gardneris, - ir dar mėtosi ant stalo. Kurių gi velnių?..”

Nustebęs jis ėjo palei stalą kaip žmogus, žiūrinėjantis prekes ir svarstantis: pirkti ar nepirkti. Atrodė, lyg Bobė darė iškart keletą dalykų... ir Gardneriui ne visai buvo aišku kokių. Štai per vidurį stalo didelė kvadratinė dėžė su nustumtu priekiniu dangteliu, po kuriuo matosi aštuoniolika skirtingų mygtukų, šalia kiekvieno mygtuko užrašas su populiarios dainelės pavadinimu: “Vis lyja ir lyja ant mano galvos”, “Niujorkas, Niujorkas”, “Laros daina” ir t. t. Čia pat - tvarkingai prisegtas prie stalo lapas su instrukcija bylojo, kad tai vienas vienintelis Sidabrinės Melodijos Durų Skambutis (Pagaminta Taivane).

Niekaip Gardneris nenutuokė, kodėl Bobei prireikė durų skambučio su kurantais, kurie galėjo paskambinti užprogramuotą dainą - nejau manė, kad Džo Polsoną sužavės “Laros daina”, kai su siuntiniu ateis prie durų? Bet tai dar ne viskas. Gardneris bent dar galėjo suprasti Sidabrinės Melodijos Durų Skambučio paskirtį, jeigu ir ne motyvus, paskatinusius Bobę jį įsirengti. Bet atrodė, kad ji kažkaip *modifikuoja* tą daikčiuką - iš teisybės prijungdama jį prie mažo lagaminėlio dydžio portatyvinio stereoimtuvo.

Pustuzinis vielų - keturios plonos, dvi vidutinio storumo - rangėsi tarp radijo imtuvo (jo instrukcija irgi buvo tvarkingai prisegta prie stalo) ir atdaros Sidabrinės Melodijos.

Kurį laiką Gardneris žiūrinėjo tai, o paskiau tyrinėjo toliau.

Lūžis. *Ją ištiko kažkoks labai keistas psichinis lūžis. Koksai patiktų Petui Samerolui*.*

Atpažino dar kai ką - priedą prie krosnies, vadinamąjį oro recirkuliatorių. Prijungiat jį prie traukos vamzdžio, ir sugrąžina jums dalį karščio, kuris šiaip nueina perniek. Tai buvo vienas iš tų įtaisų, kokius tikriausiai Bobė galėjo pamatyti kataloge arba Ogastos “Patikimų geležies dirbinių” parduotuvėje ir pasvarstyti, ar nenusipirkus. Tačiau iš tikrųjų ji niekad to nebūtų padarius, nes nusipirkus reikėtų jį ir įrengti.

Bet dabar, matyt, ji buvo jį nusipirkus... ir įsirengus.

Negali sakyti, kad ją ištikęs koks nors nervinis lūžis “nieko daugiau”, nes jeigu iš tiesų kūrybingas žmogus išeina laukais, retai teuž-

---

* Pat Summerall - buvęs garsus amerikietiško futbolo žaidėjas, vėliau populiarus rungtynių komentatorius.

tenka pasakyti "nieko daugiau". Pristigti šulo niekad nėra gražu, bet kai tokiai kaip Bobei susijaukia smegenys, atrodo keista. Tik pažiūrėk į šį mėšlą.

Ar tu tuo tiki?

O, taip. Nemanau, kad kūrybiški žmonės yra kokie nors subtilesni, jautresni, ir todėl juos greičiau ištinka nervinis lūžis - šitus pliurpalus gali palikti Silvijos Plat gerbėjams. Paprasčiausiai kūrybiškus žmones ištinka kūrybiški lūžiai. Jeigu tuo netiki, kartoju: pažvelk į šį mėšlą.*

Štai ten, dešinėj rūsio durų, vandens šildytuvas - baltas cilindrinis bakas. Atrodo toks pat, bet...

Gardneris priėjo arčiau, norėdamas pasižiūrėti, kokiu būdu Bobė taip radikaliai padidino jo pajėgumą.

Jai užėjus manija tobulinti namus. Ir keisčiausia, kad jai tartum visiškai tas pat, ar sutvarkyti vandens šildytuvą, ar įrengti durų skambutį. Naujas turėklas. Šviežiai pabarstytos ir sugrėbstytos žemės ant rūsio grindų. Dievas žino, kas dar. Nieko stebėtina, kad ji tokia išsekus. Ir, beje, Gardai, iš kur Bobė išmoko visa tai daryti? Jeigu neakivaizdiniame kurse iš "Popular Mechanix", tai ji iš tiesų užgulus turėjo kimštis galvon tuos dalykus.

Pirmąją stulbinančią nuostabą dėl tos pamišėliškos dirbtuvės Bobės rūsyje ėmė keisti vis didėjantis nerimas. Ne tik aiškūs maniakiško elgesio požymiai, kuriuos matė ant stalo: gausybė pernelyg tvarkingai sudėliotos įrangos, instrukcijų lapeliai, pritvirtinti visais keturiais kampais, kėlė jam rūpestį. Nei Bobės manijos įkaltis - aiški negalia skirti naudingus atnaujinimus nuo beprasmiškų *(iš pažiūros* beprasmiškų, pasitaisė Gardneris).

O labiausiai Gardneris šiurpo galvodamas (bandydamas galvoti) apie tą didžiulę, *netausojamą* energiją, kuri čia buvo išeikvota. Sprendžiant iš to, kiek jau pamatė, visam tam padaryti, Bobė turėjo liepsnoti it deglas. Vieni sumanymai, kaip fluorescencinės lempos, jau buvo užbaigti. Kiti dar tik laukė savo eilės. Tikriausiai, kad įsigytų visą tą įrangą, metalo dirbinius ir baterijas, nesyk turėjo važinėti į Ogastą. *O dar šviežios žemės, kuriomis pakeistos senosios, nepamiršk to!*

Kas ją paskatino visa tai daryti?

Gardneris nežinojo, bet jam nesmagu buvo įsivaizduoti Bobę čia lakstančią pirmyn ir atgal, dirbančią vienu metu prie dviejų, ar penkių, o gal dešimties "pasidaryk pats" projektų. Vaizdas pernelyg aiškus. Bobė su paraitotomis marškinių rankovėmis ir neužsegtomis trimis viršu-

---

* Sylvia Plath (1932-1963) - tragiško likimo JAV poetė, kelis kartus bandžiusi nusižudyti ir galiausiai nusižudžiusi.

tinėmis sagomis, srūvančiais tarp jos mažų krūtų prakaito lašais, nerūpestingai sutrauktais arklio uodegon plaukais. Akys liepsnoja, veidas išblyškęs, tik dvejetas dėmių raudonuoja ant skruostų. Bobė, panaši į išprotėjusią raganą, įsukinėja varžtus, tvirtina veržles, lituoja vielas, veža žemes, kabindama šviestuvus stovi ant kopetėlių išsilenkusi atgal it balerina, prakaitas srūva jai veidu, raumenys įsitempę ir nuo viso to ji atrodo vis labiau ir labiau suvargusi. Ir viską vardindamas nepamiršk paminėti Bobę įrengiant naują instaliaciją ir sutvarkant vandens šildytuvą.

Gardneris palietė emalinį kolonėlės šoną ir tuoj pat atitraukė ranką. Atrodė tas pats, bet iš tikrųjų toks nebuvo. Karštas kaip pragaro krosnis. Jis pritūpė ir atidarė dureles bako apačioje.

Štai tada Gardneris iš tiesų vos neišvirto iš koto.

6

Anksčiau vanduo kolonėlėje buvo pašildomas suskystintomis dujomis, ateinančiomis siaurais variniais vamzdžiais iš užpakalyje namo įrengtų balionų. Dujų kompanijos sunkvežimis atvažiuodavo kartą per mėnesį, ir balionai būdavo pakeičiami, jeigu reikėdavo. Dažniausiai reikėdavo, nes šildytuvas buvo tiek pat neekonomiškas, kiek ir neefektyvus... du dalykai, dažniausiai pasitaikantys podraug, pagalvojo Gardas. Pirmiausia Gardneris pastebėjo neprijungtus prie kolonėlės varinius vamzdelius, kurie laisvai karojo už jos, o jų galai buvo užkimšti skudurais.

“Viešpatie aukštielninkas, kuo gi ji šildo vandenį?” - pagalvojo jis ir kaip tik tada, atidaręs dureles, mirksnį visas nustėro.

Jo protas tartum buvo visiškai blaivus, taip, bet tasai atsijungimo ir plūduriavimo pojūtis sugrįžo - jautėsi lyg būtų nuo visko atskirtas. Senukas Gardas vėl plaukia padebesiais - kaip vaikiškas pripučiamas balionėlis. Suvokė, kad išsigando, tačiau šisai suvokimas buvo padūmavęs, bemaž nesvarbus, palyginti su tuo slogiu atsietumo nuo savęs jausmu. *Ne, Gardai, Dieve mano, ne!* - gailus balsas sušuko giliai iš vidaus.

Prisiminė, kaip vaikystėje, ne daugiau dešimties metų, jis lankėsi Fraiburgo mugėje. Užėjo su motina į veidrodžių labirintą ir juodu pasimetė vienas nuo kito. Tada jis pirmą sykį patyrė tą keistą atsiskyrimo nuo savęs jausmą, kai pleveni tolyn ar viršum savo fizinio kūno ir fizinės (jeigu tik toks dalykas yra) sąmonės. *Matė* savo motiną, taip pat penketą, tuziną, *šimtą* motinų, vienas žemas, kitas aukštas, vienas storas, kitas liesas. Tuo pat metu matė ir penketą, tuziną, šimtą Gardų. Kartais išvysdavo vieną iš savo atvaizdų susijungiant su vienu iš josios

ir bemaž ištiesdavo ranką, tikėdamasis paliesti jos džinsus. Ir aptikdavo tiktai tuštumą... arba kitą veidrodį.

Ilgai taip klajojo, jam rodės, jog ima panikuoti, tačiau tasai jausmas *nebuvo* panika, ir kiek jis pajėgė prisiminti, kai šiaip taip išsikapstė laukan penkiolika minučių sukinėjęsis, kreivaliojęs, grįžinėjęs atgal ir atsimušinėjęs į skaidraus stiklo pertvaras - niekas nesielgė, lyg jis būtų buvęs apimtas panikos. Motina kiek susiraukė ir tuoj pat jos veidas vėl nusigiedrijo. Tik tiek. Bet jis *jautė* paniką lygiai kaip ir dabar: tarsi smegenys atsiskirtų nuo tavęs paties - tartum kokio mechanizmo detalė, subyranti nuliniame traukos taške.

Užeina... bet praeis. Palūkėk, Gardai. Tik palūkėk, ir tai baigsis.

Tupėjo ir žvelgė į atviras dureles Anderson vandens kolonėlės apačioje, laukdamas, kol tai baigsis, kaip kadais laukė, kad kojos išvestų į teisingą kelią ir laukan iš to baisiojo veidrodžių labirinto Fraiburgo mugėje.

Po pašalinto dujinio degiklio žiedo kolonėlės apačioje buvo likus apvali tuštuma, užpildyta raizgalyne laidų - raudonų, žalių, mėlynų, geltonų. Tos raizgalynės viduryje buvo kartoninis dėklas nuo kiaušinių. Mėlynas užrašas skelbė: HILKRESTO FERMOS. PIRMARŪŠIAI DIDIEJI. Kiekvienoje kiaušinio duobutėje - po iškart veikiantį šarminį D-elementą su + išvadu viršuje. Piltuvėlio formos gaubčiukai dengė išvadus, ir visi laidai tartum prasidėjo - ar baigėsi - šiuose gaubčiukuose. Kai ištiktas būklės, *kurios,* kaip jis *jautė,* ne visai pavadintum panika, Gardneris ilgiau įsižiūrėjo, pamatė, kad pradinis įspūdis, - jog tai sujaukta laidų raizgalynė, - ne labiau pasiteisino, negu ir pradinis įspūdis, jog rakandai ant Bobės darbastalio netvarkingai išmėtyti. Ne, įeinantys į tuos dvylika piltuvinių gaubčiukų ar iš jų išeinantys laidai turėjo tam tikrą tvarką: jų buvo ne mažiau dviejų ir ne daugiau šešių. Netgi būta tvarkos jų išlankstyme - sudarė mažą lankelį. Kai kurie laidai buvo išlenkti atgal, prie gaubčiukų, dengiančių kitas baterijas, bet dauguma ėjo į grandinės plokšteles, atremtas kolonėlės kaitinamosios kameros šonuose. Gardneris sumojo, kad jie išlupti iš Korėjoje pagamintų elektroninių žaislų: ant pluoštinės plokštelės pernelyg daug pigios sidabrinės lituotės. Paslaptinga, košmariška painiava, kokia tik kada nors yra buvusi... bet toji paslaptinga komponentų painiava kažkaip veikė. O taip. Pavyzdžiui, pakankamai greitai užkaitindavo vandenį tiek, jog šis net galėdavo nuplikyti.

Kameros viduryje, tiesiai virš kartoninio kiaušinių dėklo, laidų sudarytame lanke žėrėjo ryškus šviesos kamuolys, ne didesnis už ketvirčio dolerio monetą, bet pažiūrėti ryškus it saulė.

Gardneris mašinaliai kyštelėjo kumštį, stengdamasis atsitverti nuo to pašėlusio spindesio, tvieskiančio pro dureles stipriu šviesos pluoštu, kuris driekė jo šešėlį toli atgal purvinomis grindimis. Galėjo į jį žiūrėti tiktai primerkęs akis iki siauriausių plyšiukų ir kiek praskėtęs pirštus.

Ryškus it saulė.

Taip - bet šviesa ne geltona, o akinančiai melsvai balta kaip safyras. Kamuolys pulsavo ir kiek slankiojo, paskiau likdavo pastovus ir vėl imdavo pulsuoti bei slankioti: veikė cikliškai.

"Bet iš kur karštis? - pagalvojo Gardneris, ir tai padėjo jam atsipeikėti. - Iš kur karštis?"

Ištiesė ranką ir prisilietė lygaus emaliuoto kolonėlės šono - tačiau tik sekundei. Tučtuojau ją atitraukė, prisiminęs, kaip garavo vanduo, bėgantis iš čiaupo vonios kambaryje. Kolonėlėje tikrai karštas vanduo, dargi daug jo - pagal visus dėsnius jis turėtų užvirti, virsti garu ir ištaškyti Bobės Anderson kolonėlę po visą rūsį. Tačiau aiškiai taip nesidarė, ir tai buvo paslaptis... bet mažesnė paslaptis palyginti su faktu, kad jis nejautė iš durelių jokio karščio. Visiškai jokio. Turėjo nusideginti pirštus į skląstuką, kurį patraukė atidarydamas dureles, o kai tos atsidarė, toji monetos dydžio saulė turėjo nudeginti visą jo veido odą. Tad?..

Pamažu, dvejodamas Gardneris ištiesė kairiąją ranką į angą, vis laikydamas dešiniosios kumštį prieš akis ir taip užsidengdamas nuo pagrindinio šviesos pluošto. Laukdamas nudegimo, jau buvo pasirengęs susiraukti.

Jo išskleisti pirštai įsmuko angon... ir atsibedė į kažką pasiduodančio. Paskiau jis pagalvojo, kad čia tas pat, kaip kištum pirštus į užtemptą nailoninę kojinę - tik šitaip jie praeina ir paskiau atsiduria į kliūtį. Tačiau pirštai nepradūrė kiaurai, kaip būtų pradūrę kojinę.

Kliūties nebuvo. Jokios, bent jau matomos.

Liovėsi spaudęs, ir nematoma membrana švelniai išstūmė jo pirštus iš angos. Pažvelgė sau į delną - pirštai drebėjo.

Tai jėgos laukas. Kažkoks jėgos laukas, kuris nuslopina karštį. Dieve brangiausias, aš įžengiau į fantastinį apsakymą iš "Startling Stories". Turbūt apie 1947-uosius metus. Įdomu ar patekau į viršelį? Jeigu patekau, tai kas mane nupiešė? Virdžilas Finlėjus? Hanesas Bokas?*

Jo ranka ėmė drebėti smarkiau. Apgraibomis paieškojo mažųjų durelių, nepataikė, paskiau surado ir užtrenkė jas, užtverdamas tą akinantį baltos šviesos pluoštą. Pamažu nuleido dešinę ranką, bet akyse vis dar liko tos mažytės saulės vaizdas - kaip tuomet, kai dar matai ką tik prieš veidą užgesusią blyksę. Tačiau tai, ką matė Gardneris, buvo didelis

---

* "Baisūs apsakymai" *(angl.)*.

oru plaukiantis žalias kumštis su šviesia ektoplazmine melsvuma tarp pirštų.

Liktinis vaizdas išnyko. Drebulys - ne.

Niekad gyvenime Gardneriui dar taip nesinorėjo išgerti.

7

Susirado sau išmesti taurelę Anderson virtuvėje.

Bobė daug negerdavo, bet laikė tai, ką ji vadino "visų svarbiausia" spintelėje už stiklainių ir dubenėlių: butelį vyno, butelį škotiškojo, butelį burbono, butelį degtinės. Gardneris išsitraukė burboną, - atpigintos markės, bet juk elgetos nesirenka, - įsipylė gurkšnelį į plastmasinį bokaliuką ir išgėrė.

Atsargiau, Gardai. Žaidi su likimu.

Tiktai kad šitaip nebuvo. Dabar, čia pat jis mielai būtų užsikabinęs, bet ciklonas nuūžė siausti kažkur toliau... bent kol kas. Įsipylė dar du gurkšnelius į bokaliuką, susimąstęs kurį laiką stebeilijo į jį, paskiau didžiumą turinio išliejo kriauklėn. Pastatė butelį atgal į vietą ir papildė bokaliuką vandeniu bei ledo kubeliais, paversdamas suskystintą dinamitą civilizuotu gėrimu.

Pagalvojo, kad vaikėzas paplūdimyje būtų jam pritaręs.

Spėjo, jog mieguista ramybė, kuri apgaubė jį, kai išėjo iš veidrodžių labirinto ir kurią vėl jautė dabar - tai apsauginė reakcija, kad neatsiguItų ant žemės ir neimtų klykti, iki praras sąmonę. Jis ne prieš ramybę. Bet gąsdino tai, kaip sparčiai protas bandė jį įtikinti, jog visa tai netiesa, kad čia jo haliucinacijos. Neįtikėtina, tačiau protas vertė jį manyti, kad tai, ką atidaręs dureles šildytuvo apačioje pamatė - tik labai šviesi elektros lemputė, tarkim, kokių dviejų šimtų žvakių stiprumo.

Tai ne elektros lemputė ir ne haliucinacija, bet kažkas nelyginant saulė - labai maža, karšta ir šviesi, plaukiojanti laidų išlinkyje virš kartoninio kiaušinių dėklo su D-elementais. Gali, jei nori, išprotėti ar šauktis Dievo, arba nusigerti, bet matei, ką matei, ir liaukis išsigalvoti, gerai? Gerai.

Žvilgtelėjo pas Anderson: ši miegojo kaip negyva. Gardneris nusprendė pažadinti Bobę apie pusę vienuoliktos, jeigu ji pati neatsibus; užmetė akį į savo laikrodį ir nustebo - jau dvidešimt po devynių. Užtruko rūsyje ilgiau negu manė.

Mintys apie rūsį vėl prišaukė siurrealistišką viziją tos mažutės saulės, kybančios vielų išlinkyje, žėrinčios nelyginant įkaitintas teniso kamuoliukas... ir pagalvojus apie tai sugrįžo nemalonus jausmas, kad jo sąmonė dvejinasi. Nustūmė jį nuo savęs, tačiau tasai nenorėjo pasiduo-

ti. Sutelkė visą valią, teigdamas sau, kad apie tai daugiau negalvos, kol Bobė nepabus ir nepapasakos jam, kas čia dedasi.

Pažvelgė sau į rankas ir išvydo, kad jos suprakaitavusios.

8

Gardneris vėl nugėrė iš bokaliuko, kai aptiko dar vieną kone antgamtiško Bobės aktyvumo įrodymą.

Jos traktorius "Tomketas" stovėjo priešais plačią stoginę sodo kairėje - nieko nepaprasta čia nebuvo, ji dažniausiai jį tenai palikdavo, jeigu sinoptikai nepranašaudavo lietaus. Bet net iš dvidešimties žingsnių atstumo Gardneris pamatė, kad Anderson padariusi kažkokių rimtų traktoriaus motoro pakeitimų.

Ne, nereikia daugiau. Pamiršk tą jovalą, Gardai. Eik namo.

Šis balsas nuskambėjo lyg per sapną ar kažkur iš toli - buvo šiurkštus, pritvinkęs panikos ir klaikaus siaubo. Mirksnį Gardneriui kilo noras jam paklusti... ir tuoj pat jis pagalvojo, kokia tai būtų begalinė išdavystė - Bobės ir savęs paties. Mintis apie Bobę sutūrėjo jį vakar nuo savižudybės. Ir likęs gyvas, pagalvojo jis, sutūrėjo nuo to paties Bobę. Yra kinų patarlė: "Jeigu išgelbsti kieno nors gyvybę, esi už ją ir atsakingas". Bet jeigu Bobė reikalinga pagalbos, tai kaipgi jam ją suteikti? Ar nereikia pradėti bandant išsiaiškinti, kas gi čia dedasi?

(bet juk tu žinai, kas visa tai padarė, tiesa, Gardai?)

Išlenkė likutį gėrimo, pastatė tuščią bokaliuką ant viršutiniojo laiptelio užpakalyje savęs ir nuėjo prie traktoriaus. Lyg iš kažkur toli girdėjo čirpiant aukštoje žolėje žiogus. Nebuvo girtas ar apsinešęs - bent taip jam atrodė; kaušalas tartum aplenkė jo nervų sistemą. Prašovė pro šalį, kaip pasakytų britas.

(kaip barzdukai sukurpė batus tuku-tuku-tuku-tap, kol batsiuvys miegojo)

Betgi Bobė nemiegojo, ar ne? Bobė be atvangos triūsė, kol nenukrito - tikra to žodžio prasme - Gardneriui ant rankų.

(tuku-tuku-tuku-tap, bar-bar-bar ir vėl bar-bar-, naktį gūdžią, naktį tamsią, tominokeriai ten beldžias trankiai)

Stovėdamas šalia traktoriaus, žvelgdamas į atidengtą motorą, Gardneris ne tik pašiurpo: visas ėmė drebėti - kaip žmogus, mirštantis nuo šalčio; viršutiniai dantys susmigo į apatinę lūpą, veidas išblyško, smilkinius ir kaktą išmušė prakaitas.

(sutaisė šildytuvą ir traktorių kartu - štai kiek tominokeriai moka darbų)

“Tomketas” - tai nedidelė darbinė mašina, bemaž nenaudinga dideliame ūkyje, kur daugiausia verčiamasi žemdirbyste. Didesnis nei po veją važinėjanti žoliapjovė ir mažesnis už patį mažiausią “Diero” ar “Farmolo” traktorių, bet kaip tik tinkamas tam, kas turi daržą, šiek tiek didesnį, kad pavadintum jį sklypeliu - o čia ir buvo toksai atvejis. Bobės daržas užėmė pusantro akro plotą - pupelės, agurkai, žirniai, kukurūzai, ridikėliai ir bulvės. Čia nebuvo morkų, kopūstų, cukinijų, moliūgų. “Neauginu to, ko nemėgstu, - sykį ji pasakė Gardneriui. - Gyvenimas tam per trumpas”.

“Tomketas” buvo gana universalus; privalėjo toks būti. Net pasiturinčiam fermeriui būtų sunku pasiaiškinti, nusipirkus minitraktorių už 2 500 dolerių vieno akro daržui apdoroti; juo galėjai kultivuoti žemę, su vienu įtaisu karpyti veją, su kitu - pjauti šieną; galėjai vilkti kas reikia nelygia vietove (rudenį Bobė jį naudodavo kaip skiderį ir, kiek Gardneris žinojo, įklimpo tik sykį), o žiemą ji pritaisydavo rotacinį sniego valytuvą ir per pusvalandį nusivalydavo įvažiuojamąjį keliuką prie namų. Jis turėjo keturių cilindrų variklį.

Tikriau, kažkada turėjo.

Variklis tebebuvo vietoje, tačiau papildytas daugybe keisčiausių ir neįsivaizduojamų daikčiukų bei įtaisų (Gardneris susigriebė galvojąs apie durų skambutį ir radijuką ant Anderson stalo rūsyje - kažin, gal ir jį Bobė ketino netrukus įdėti į “Tomketą”... kaip kokį radarą ar dar ką nors). Neištvėręs jis pašėlusiai nusikvatojo.

Iš vieno variklio šono kyšojo stiklainis nuo majonezo. Buvo pripildytas skysčio, pernelyg bespalvio, kad panėšėtų į benziną, ir įsuktas į žalvarinį lizdą cilindrų galvutėje. Ant variklio gaubto stirksojo kai kas, labiau tinkantis kokiam sportiniam lėktuvui: oro kompresoriaus gaudiklis.

Kuklus karbiuratorius buvo pakeistas iš kažkur nugriebtu keturkameriniu. Kad padarytų jam vietos, Bobei teko gaubte išpjauti skylę.

Ir visur laidai - galybė laidų, susiraizgiusių it gyvatės, įeinančių ir išeinančių, kylančių aukštyn ir nusileidžiančių žemyn, besisukančių aplinkui, susijungiančių visiškai be jokios prasmės... bent šitaip Gardneriui atrodė.

Metė žvilgsnį į “Tomketo” elementarų prietaisų skydelį ir buvo benusisukąs... tik staiga nustėro, akys jam išsiplėtė.

“Tomkete” buvo pavarų perjungimo rankena, o jų schema buvo nupiešta ant metalinės plokštelės, pritvirtintos prietaisų skyde virš tepalo slėgio rodyklės. Gardneris gana dažnai matydavo tą keturkampę plokštelę; per tuos metus daug sykių yra vairavęs “Tomketą”. Anksčiau visada būdavo taip:

1 3
N 4
2 R

Dabar pridurta kaži kas nauja - kaži kas tiek paprasta, jog net kėlė baimę:

1 3 VIRŠUN
N 4 ————↑
2 R

Tu tuo netiki, tiesa?

Nežinau.

Na, na, Gardai - skraidantys traktoriai? Atsipeikėk!

Bet juk ji įtaisė miniatiūrinę saulę vandens šildytuve.

Šūdniekiai. Manau, kad ten buvo elektros lemputė - labai šviesi, dviejų šimtų žvakių stiprumo...

Ne, ne elektros lemputė!

Gerai, gerai, nusiramink. Tai tikrai skamba nelyginant reklama kokiam filmo "E. T." plagiatui: "Jūs patikėsite, kad traktoriai gali skraidyti".

Arba: "Džonas Dieras, skambinti į namus". Na, kaip?

Jis vėl apsistojo Anderson virtuvėje, ilgesingai žvelgdamas į spintelę su kaušalu. Nusuko akis į šalį - tai buvo nelengva, nes jos tartum pasunkėjo - ir sugrįžo į svetainę. Išvydo, kad Bobė pakeitusi padėtį ir dabar kvėpuoja kiek dažniau. Gardneris vėl pasižiūrėjo į laikrodį: beveik dešimta valanda. Nuėjo prie knygų lentynos šalia Bobės rašomojo stalo, tikėdamasis surasti ką nors paskaityti, kol ji pabus - ką nors, kas bent trumpam nukreiptų jo mintis nuo viso šio reikalo.

Tai, ką pamatė ant Bobės stalo, šalia senos, susidėvėjusios rašomosios mašinėlės, tam tikra prasme užvis labiausiai jį sukrėtė. Šiaip ar taip, tiek sukrėtė, jog jis vos pastebėjo dar vieną permainą: perforuoto kompiuterinio popieriaus rulonas kabojo ant sienos už ir viršum stalo bei rašomosios mašinėlės tartum milžiniškas popierinių rankšluosčių ritinys.

9

Roberta Anderson
BIZONŲ KARIAI
Romanas

Gardneris pervertęs atidėjo į šalį viršutinįjį lapą ir išvydo savo paties vardą - tikriau pravardę, kurią tik jis ir Bobė žinojo.

Gardui, kuris visados šalia, kai aš jo reikalinga.

Vėl juo perbėgo drebulys. Pervertė ir atidėjo į šalį antrąjį lapą.

1

Anais laikais, dar prieš tai, kai Kanzase ėmė lietis kraujas, lygumose bizonų vis dar buvo daug - bent jau tiek, kad jų pakako vargšams, baltiesiems ir indėnams, kad juos galėtų laidoti bizonų odose, o ne karstuose.

Sykį paragavęs bizono mėsos, niekad nebenorėsi jautienos, - sakydavo senbuviai ir tikriausiai tikėjo savo žodžiais, nes tie lygumų medžiotojai, tie bizonų kariai tartum gyveno gauruotų, kuprotų dvasių pasaulyje - visa juose primindavo bizonus, jie nešiojo savimi bizonų kvapą, taip, kvapą, nes daugelis jų tepdavosi bizonų taukais sprandą, veidą ir rankas, kad nuo prerijų saulės nepajuoduotų jų oda. Jie dabinosi bizonų dantų karoliais, o kartais ir auskarais; kepures turėjo iš bizonų odos; ir ne vienas iš tų klajoklių nešiojosi prie savęs bizono penį kaip laimės talismaną ir ilgos potencijos garantą.

Jie patys buvo dvasios, sekiojančios paskui kaimenes, keliaujančias per šiurkščią trumpą žolę nelyginant didžiuliai debesys viršum prerijos ir uždengiantys ją savo šešėliais; debesys liko, bet didžiosios kaimenės išnykę... kaip ir bizonų kariai, tie patrakėliai iš platybių, iki šiol nežinoję užtvarų, žmonės, veržliai įsibrovę iš niekur ir veržliai ten pat sugrįžę, žmonės su bizonų odos mokasinais ir kaulų barškučiais ant kaklo; dvasios, iškritę iš laiko ir vietos, egzistavę dar prieš tai, kai visame krašte ėmė lietis kraujas.

Vėlyvą 1848-ųjų metų rugpjūčio 24-osios popietę Robertas Houvelas, kuris beveik už penkiolikos metų žus prie Getisbergo, įsikūrė stovyklavietę netoliese mažo upeliūkščio Nebraskos koridoriaus gilumoje, toje nejaukioje srityje, kuri žinoma Smėlio Kalno šalies vardu. Upeliūkštis buvo mažas, bet vanduo kvepėjo gana gardžiai...

Gardneris buvo jau ties keturiasdešimtuoju puslapiu ir visiškai pasinėręs į pasakojimą, kai išgirdo Bobę Anderson mieguistai pašaukiant:

- Gardai? Gardai, ar tu dar čia?

- Čia, Bobe, - atsiliepė jis ir paliko savo vietą, bijodamas to, kas tuojau atsitiks ir jau bemaž tikėdamas, jog kraustosi iš proto. Tikriausiai taip. Juk negalėjo būti mažutės saulės Bobės kolonėlės dugne, nei naujos įrangos josios “Tomkete”, kuri leido manyti apie pakilimo galimybę... bet jam lengviau būtų buvę patikėti abiem tais dalykais negu tuo, kad Bobė parašė keturių šimtų puslapių romaną “Bizonų kariai” per tris

savaites ar panašiai, - nuo tada, kai Gardas paskutinįsyk ją matė, - romaną, kuris kaip tyčia buvo geriausias dalykas, kokį ji kada nors yra parašiusi. Neįmanoma, išties. Lengviau - velniai rautų, išmintingiau - patikėti, kad jis išsikraustė iš proto ir ties tuo apsistoti.

Jeigu tik jis galėtų.

ANDERSON PASAKOJA

1

Bobė pamažu kėlėsi nuo kušetės, raukydamasi tartum senė.

- Bobe... - pradėjo Gardneris.

- Dievuliau, - mane visą skauda, - sudejavo Anderson. - Ir man reikia pasikeisti... nesvarbu. Kiek ilgai aš miegojau?

Gardneris pažvelgė į laikrodį.

- Keturiolika valandų, man regis. Šiek tiek daugiau. Bobe, tavo nauja knyga...

- Aha. Palauk, aš tuoj sugrįšiu, - ji lėtai pasuko į vonios kambarį, atsisagstydama pakeliui marškinius, su kuriais miegojo. Kol ji slepsėjo tenlink, Gardneris gerai įsižiūrėjo, - tiesą sakant, geriau, negu norėjo, - kiek Bobė netekusi svorio. Buvo vien oda ir kaulai, mažne visai išsekusi.

Ji sustojo, tartum žinotų, kad Gardneris į ją žiūri, ir neatsigręždama pasakė:

- Klausyk, aš galiu viską paaiškinti.

- Tikrai? - paklausė Gardneris.

2

Vonios kambaryje Anderson užtruko ilgai - kur kas ilgiau, nei jai būtų prireikę pasinaudoti tualetu ir pasikeisti tamponą - Gardneris beveik neabejojo, kad kaip tik tam ji tenai nuėjo. Jos veide buvo toji “velniai mane rautų” išraiška. Klausėsi, ar neišgirs ošiant duše vandenį, ir jam ėmė kilti nerimas. Kai atsikėlė, Bobė atrodė visiškai nuovoki, bet ar iš tikrųjų tokia buvo? Gardneriui mintyse iškilo nesmagūs vaizdiniai, kaip Bobė išsirango pro vonios kambario langutį ir vienais džinsais, niekuo daugiau, pašėlusiai kvaksėdama lekia į mišką.

Prisidėjo dešiniąją ranką prie kaktos - ten, kur buvo randas. Galvą pradėjo šiek tiek tvinkčioti. Luktelėjo dar minutę ar dvi, paskiau atsistojo ir nuėjo į vonios kambarį, stengdamasis žengti tyliai, kas nelabai jam sekėsi. Sprunkančios pro vonios kambario langutį, kad nereikėtų aiškintis, Bobės vaizdą pakeitė kitas paveikslas - kaip ji ramiai persipjauna gerklę vienu iš Gardo skutimosi peiliukų, kad visiems laikams atsikratytų aiškinimų.

Nusprendė tik pasiklausyti. Jeigu išgirs įprastus garsus, tuomet nueis į virtuvę, užkais kavos, gal suplaks kiaušinienę iš kelių kiaušinių. Jeigu nieko neišgirs...

Be reikalo rūpinosi. Kai jinai uždarė vonios kambario duris, šios liko neužsisklendusios, ir atmetus kitus patobulinimus namuose neužsklęstos durys vis dar kaip ir anksčiau turėjo savybę prasiverti nuo mažiausio vėjelio. Tikriausiai, kad nuo to apsisaugotų, jai prireiktų užsandarinti visą šiaurinę namo pusę. "Galbūt šitai ir suplanuota ateinančiai savaitei", - pagalvojo jis.

Durys buvo prasivėrusios pakankamai, kad jis galėtų matyti Bobę, stovinčią prie veidrodžio, kur neseniai stovėjo jis pats. Vienoje rankoje laikė dantų šepetėlį, kitoje - pastos tūbelę... tačiau dar neatidarytos. Įdėmiai, bemaž kaip užhipnotizuota žvelgė į veidrodį. Jos lūpos buvo ištemptos, apnuogindamos dantis.

Pagavo veidrodyje judesį ir atsisuko, ne itin stengdamasi prisidengti suvytusias krūtis.

- Gardai, kaip tau atrodo mano dantys?

Gardneris pažvelgė į juos. Dantys kaip dantys, nieko ypatinga, nors jis neprisiminė, kad kada nors jų tiek būtų matęs - ir vėl jam atmintyje iškilo toji baisi Karenos Karpenter nuotrauka.

- Nieko, - jisai stengėsi nežiūrėti į jos išsišovusius šonkaulius, skausmingai prasikišančius viršum džinsų juosmens dubens kaulus - kelnės karojo, nors buvo taip smarkiai suveržtos diržu, jog tasai atrodė kaip baltinių virvės atkarpa, kokia juosiasi valkatos. - Bent man taip regis, - atsargiai nusišypsojo. - Žiū, nė vienas neišgedęs.

Anderson pabandė atsakyti Gardneriui irgi šypsena, vis dar pritraukusi lūpas prie dantenų; šis eksperimentas atrodė kiek groteskiškai. Ji prisidėjo pirštą prie krūminio danties ir spustelėjo.

- Uda ai až ai a-au?

- Ką?

- Juda, kai aš taip darau?

- Ne. Bent kiek aš matau. Kodėl?

- Tai tasai sapnas, kuris mane kamuoja. Tai... - ji nuleido žvilgsnį į save. - Išeik, Gardai, aš neapsirengusi.

Nesijaudink, Bobe. Neketinau mestis ant tavo kaulų. Labiausiai todėl, kad tai būtų pernelyg arti to, ką aš iš tikrųjų daryčiau.

- Atleisk, - atsiprašė jis. - Durys buvo atdaros. Maniau, kad tu jau išėjus.

Jis uždarė ir užsklendė duris.

Iš už jų jinai aiškiai pratarė:

- Žinau, dėl ko tu rūpinies.

Jis nieko neatsakė, tik pasiliko stovėti už durų. Tačiau jautė, kad jinai žino - *žino* - jog jis vis dar čia. Lyg sugebėtų matyti kiaurai duris.

- Rūpinies, ar aš nesikraustau iš proto.

- Ne, - gynėsi jis, - ne, Bobe. Bet...

- Aš tokia pat normali kaip ir tu, - pasakė Anderson per duris. - Esu tiek sustingusi, jog vos paeinu, ir ant dešiniojo kelio man tvarstis; nelabai prisimenu, dėl ko, ir aš alkana kaip vilkas, ir žinau, kad netekau pernelyg daug svorio... bet aš normali, Gardai. Manau, kad iki dienos pabaigos dar ir tu suabejosi, ar pats esi normalus. Galiu atsakyti - mes abu normalūs.

- Bobe, kas čia dedasi? - paklausė Gardneris. Tai jam išsprūdo mažne kaip bejėgiškas šauksmas.

- Noriu nusivynioti tą prakeiktą tvarstį ir pažiūrėti, kas po juo, - pasakė Bobė per duris. - Atrodo, lyg būčiau gerokai užgavusi kelį. Tikriausiai tenai miške. Paskiau noriu nusiprausti po karštu dušu ir apsivilkti kokiais nors švariais drabužiais. O per tą laiką tu sutaisyk mums ką nors pusryčių. Ir aš tau viską papasakosiu.

- Iš tiesų?

- Taip.

- Gerai, Bobe.

- Džiaugiuos, kad tu čia, Gardai, - pasakė ji. - Sykį ar du mane buvo pagavus bloga nuojauta. Tartum tau kažkas negerai.

Gardneriui akyse ėmė dvejintis, trejintis, paskiau visa plaukti. Perbraukė ranka sau per veidą.

- Nieko baisaus, - nuramino jis. - Einu, sutaisysiu pusryčius.

- Dėkui, Gardai.

Jis nuėjo, tačiau turėjo žengti pamažu, nes kad ir kaip trynėsi akis, regėjimas vis nešviesėjo.

3

Vos tik įėjęs virtuvėn, jisai stabtelėjo ir sugrįžo atgal prie uždarų vonios kambario durų. Dabar ten bėgo vanduo.

- Kur Piteris?

- Ką? - šūktelėjo ji per dušo šniokštimą.

- Paklausiau, kur Piteris? - šūktelėjo jis garsiau.

- Nugaišo, - atsišaukė Bobė per vandens ūžesį. - Aš verkiau, Gardai. Bet jis buvo... tu juk žinai...

- Senas, - sumurmėjo Gardneris ir prisiminęs vėl pakėlė balsą. - Vadinasi, nuo senatvės?

- Taip, - atsiliepė Anderson, vis dar šniokščiant vandeniui.

Gardneris kiek pastovėjo ir paskiau vėl nuėjo į virtuvę, svarstydamas, kodėl netiki Bobės žodžiais apie Piterį ir apie tai, kaip šis nugaišo.

4

Gardas sutaisė ant Bobės grilio kiaušinienės ir pakepė kumpio. Pastebėjo, kad nuo tada, kai paskutinįsyk čia lankėsi, virš įprastinės krosnelės buvo įrengta mikrobangė, ir dabar virš pagrindinių darbo vietų ir virtuvės stalo, kur Bobė paprastai valgydavo, - dažniausiai su knyga laisvojoje rankoje, - ėjo apšvietimo takelis.

Jis užplikino stiprios juodos kavos ir buvo benešąs viską ant stalo, kai įėjo Bobė, vilkinti švariomis drobinėmis kelnėmis ir trumparankoviais marškinėliais su ant jų nupiešta muse ir užrašu MEINO VALSTIJOS PAUKŠTIS. Šlapi jos plaukai buvo apsukti rankšluosčiu.

Anderson nužvelgė stalą:

- Skrebučių nebus?

- Pati sau pasikepink tų sušiktų skrebučių, - draugiškai metė Gardneris. - Ne tam keliavau balsuodamas du šimtus mylių, kad tau paduočiau į stalą pusryčius.

Anderson išpūtė akis.

- Ką pasakei? Vakar? Per lietų?

- Taip.

- Viešpatie, kas čia dedasi? Miurielė pasakė, kad tu išvykęs į skaitymus ir paskutinysis iš jų buvo birželio 30-ąją.

- Tu paskambinai Miurielei? - nežinia kodėl jisai susijaudino. - Kada?

Anderson numojo ranka, lyg tai būtų nesvarbu - tikriausiai taip ir buvo.

- Kas atsitiko? - vėl paklausė ji

Gardneris pagalvojo, ar nepasakyti jai - *norėjo* pasakyti jai, išsigandęs sumojo. Tuomet gal kaip tik tokia Bobės paskirtis? Gal iš tikrųjų Bobė ne daugiau kaip siena, kuriai jis šaukia? Jis delsė, norėjo pasakyti jai... ir nepasakė. Bus laiko tai pasakyti vėliau.

Galbūt.

- Vėliau, - pasakė jis. - Noriu sužinoti, kas atsitiko čia.

- Pirmiau pusryčiai, - išsisuko Anderson. - Ir tai įsakymas.

5

Gardas atidavė Bobei didžiąją dalį kiaušinienės su kumpiu, o ši negaišo: užgulė juos kaip moteris, kuri ilgą laiką kaip reikiant nevalgė. Stebėdamas ją šveičiant, Gardneris prisiminė Tomo Edisono biografiją, kurią skaitė dar vaikystėje - ne daugiau dešimties ar vienuolikos metų. Edisonui užeidavo pašėlę darbingumo priepuoliai, per kuriuos idėja sekdavo idėją, išradimas - išradimą. Tokių priepuolių metu jis užmiršdavo žmoną, vaikus, vonią ir netgi maistą. Jeigu žmona nebūtų atnešinėjusi jam pavalgyti ant padėklo, žmogus tikrai būtų numiręs tarp elektros lemputės ir fonografo. Ten buvo jo fotografija: su rankomis, panardintomis į pašėlusiai suveltus plaukus, tartum jis iš tikrųjų bandytų prisikasti po plaukais ir kiaušu iki smegenų - iki smegenų, kurios neleido jam ilsėtis, ir Gardneris prisiminė tada manęs, jog žmogus atrodė kaip pamišėlis.

Ir, pagalvojo jis, prisiliesdamas kairės savo kaktos pusės, Edisoną kankindavo migrena. Migrena ir gilios depresijos.

Tačiau jis nematė jokių Bobės depresijos požymių. Surijo kiaušinius, sušveitė septynias ar aštuonias riekeles kumpio tarp skrebučių su margarinu ir išmaukė dvi dideles stiklines apelsinų sulčių. Baigusi ji garsiai atsirūgo.

- Fe, kaip nemandagu, Bobe.

- Portugalijoje gerai atsirūgti - tai komplimentas virėjui.

- O ką jie daro, kai gerai pasidulkina? Perdžia?

Anderson užvertė galvą ir garsiai nusikvatojo. Rankšluostis nukrito jai nuo plaukų, ir iškart Gardas panoro ją nusitempti į lovą - nesvarbu, kaulų maišelis ji ar ne.

Kiek šypsodamasis, Gardneris tarė:

- Tvarka, buvo skanu. Dėkui, kurį nors sekmadienį tau sutaisysiu nuostabią viengungišką kiaušinienę. O dabar klok.

Anderson siektelėjo ir pasiėmė puspilnį pakelį “Camel”. Užsirūkė ir pastūmė pakelį Gardneriui.

- Ne, dėkui. Tai vienintelis blogas įprotis, kurio man daugmaž pavyko atsikratyti.

Bet kol Bobė baigė pasakoti, Gardneris surūkė keturias cigaretes.

6

- Tu apsidairei aplink, - pasakė Anderson. - Kažkaip neaiškiai prisimenu, kad pasakiau tau tai padaryti, ir žinau, jog apsidairei. Atrodai visai kaip aš, kai aptikau tą daiktą miške.

- Kokį daiktą?

- Jeigu tau dabar pasakysiu, pagalvosi, kad išprotėjau. Vėliau aš tau parodysiu, bet kol kas, manau, geriau tik pakalbėsiu. Pasakyk man, ką tu čia sodyboj matei. Kokius pakitimus?

Taigi Gardneris išvardijo: patobulinimai rūsyje, šūsnis projektų, paslaptinga maža saulė vandens šildytuve. Keistai patvarkytas "Tomketo" variklis. Mirksnį užsikirto, pagalvojęs apie pavarų perjungimo schemos papildymą, ir nutarė to neminėti. Spėjo, kad, šiaip ar taip, Bobė žino, jog jis tai matė.

- Ir viso šio triūso sumaištyje, - pasakė jis, - suradai laiko parašyti dar vieną knygą. Ilgą. Perskaičiau pirmuosius keturiasdešimt ar apie tiek puslapių, laukdamas, kol atsibusi, ir manau, kad ji tokia pat gera kaip ir ilga. Galbūt geriausias romanas, kokį kada nors esi parašiusi, o tu esi parašiusi gerų.

Anderson patenkinta linksėjo.

- Dėkui. Aš irgi taip manau, - ji parodė į paskutinę kumpio riekelę lėkštėje. - Tu nori?

- Ne.

- Tikrai?

- Taip.

Jinai susikimšo riekelę burnon.

- Ar ilgai tu ją rašei?

- Tiksliai nežinau, - atsakė Anderson. - Galbūt tris dienas. Šiaip ar taip, ne daugiau kaip savaitę. Didesnę dalį parašiau per miegą.

Gardas šypsojosi.

- Žinai, aš nejuokauju, - šyptelėjo Anderson.

Gardnerio šypsena dingo.

- Laiko suvokimas man gerokai susijaukė, - prisipažino ji. - Tikrai žinau, kad dvidešimt septintąją prie jos nedirbau. Tai paskutinė diena, kai laikas - nuoseklus laikas - man atrodė visiškai aiškus. Tu čia atsiradai praeitą vakarą, liepos 4-ąją, ir ji jau buvo parašyta. Taigi... daugių daugiausia savaitę. Bet iš tiesų nemanau, kad tai užėmė ilgiau nei tris dienas.

Gardneris išsižiojo. Anderson ramiai pažvelgė į jį, nusišluostydama pirštus į staltiesę.

- Bobe, tatai neįmanoma, - galiausiai pasakė Gardneris.

- Jeigu taip manai, vadinasi, išleidai iš akių mano rašomąją mašinėlę.

Tada sėsdamasis kėdėn Gardneris žvilgtelėjo į Bobės senąją mašinėlę, bet tik tiek - jo dėmesys iškart nukrypo į rankraštį. Aibę sykių jis buvo matęs senąją juodą "Underwood". O rankraštis buvo naujas.

- Jeigu būtum pasižiūrėjęs atidžiau, būtum pamatęs kompiuterinio popieriaus ritinėlį ant sienos ir dar vieną iš tų dalykėlių už jos. Kiaušinių dėklas, didelio galingumo baterijos ir taip toliau. Ką? Šitų?

Ji pastūmė per stalą cigaretes Gardneriui.

- Nežinau, kaip tatai veikia - tarp jų ir tasai, kuris teikia visą srovę čia namuose, - ji nusišypsojo matydama Gardnerio išraišką. - Aš atsijungiau nuo Meino centrinės jėgainės spenio, Gardai. Paskambinau jiems, kad nutrauktų tiekimą... taip jie tai vadina, nes, po šimts, puikiai žino, kad labai greit vėl prašysies prijungiamas... palūkėk... prieš keturias dienas. *Tiek* aš prisimenu...

- Bobe...

- Tenai, skirstomojoje dėžėje, yra įtaisėlis kaip ir tie dalykėliai vandens šildytuve ir už rašomosios mašinėlės, tačiau jis - tai anų visų protėvis, - Anderson susijuokė - juoku moters, ištiktos malonių prisiminimų. - Tajame yra dvidešimt ar trisdešimt D-elementų. Turbūt Polis Endriusas iš Kuderio universalinės mano, kad man pasimaišę - supirkau visas baterijas, kokias tik turėjo, o paskiau dar nuvažiavau į Ogastą nusipirkti daugiau.

- Ar tai buvo tądien, kai atsigabenau žemių rūsiui? - suraukusi antakius, pastarąjį klausimą ji uždavė pačiai sau. Paskiau jos veidas nusigiedrijo. - Manau, taip. Istorinės 1988-ųjų Lenktynės Dėl Baterijų. Apibėgau kokias septynias parduotuves, įsigijau *šimtus* baterijų, o paskiau stabtelėjau Albione ir pasikroviau kėbulan molio rūsiui išsikloti. Beveik esu tikra, kad abu tuos dalykus padariau tą pačią dieną.

Darsyk iš rūpesčio jos kakta susiraukšlėjo, ir Gardneris minutėlę pagalvojo, kad Bobė vėl atrodo įbauginta ir išsekusi - *žinoma,* ji vis dar buvo išsekusi. Išsekusi taip, kokią Gardneris ją matė praeitą naktį - iki kaulų smegenų. Vienos nakties miegas, kad ir koks ilgas bei gilus, negalėjo panaikinti išsekimo pėdsakų. O dar ta beprotiška, bemaž prilygstanti haliucinacijai kalba - apie knygą, parašytą per miegą, apie tai, kodėl visą kintamąją srovę namuose teikia D-elementai; apie keistas išvykas į Ogastą...

Tačiau įrodymai buvo čia, aplinkui. Jis *matė* juos.

- ...ir dar *aną,* - pasakė Anderson ir susijuokė.

- Ką, Bobe?

- Pasakiau, kad velniškas darbas buvo įrengti tą daikčiuką, kuris generuoja srovę čia namuose ir tenai, prie kasinėjimų.

- Kokių kasinėjimų? Ar tai tas dalykas miške, kurį norėjai man parodyti?

- Taip. Jau greitai. Tik duok man dar kelias minutes, - Anderson veidan bepasakojant vėl sugrįžo toji patenkinta išraiška, ir Gardneris ūmai pagalvojo, kad taip tikriausiai gali atrodyti veidai visų tų, kurie kažką žino, ko *nenorėtų* pasakoti, tačiau ką *privalo* papasakoti - pradedant visiems atsibodusiu paskaitininku, 1937-ųjų metų Antarktikos ekspedicijos dalyviu, vis dar sauganciu išblukusias skaidres, patvirtinančias jo žygį, ir baigiant Izmaeliu Jūrininku, paskutiniuoju iš nelaimingojo "Pekodo", palydinčiu savo pasakojimą sakiniu, kuris atrodo nevilties šauksmu, tik skystai ir paviršutiniškai pateiktu kaip informacija: "Ir ištrūkau aš vienas, kad tau apskelbčiau"*. Ar tik ne neviltis ir beprotystė jaučiama po Bobės džiugiais, nerišliais prisiminimais apie Dešimtį Pašėlusių Dienų Heivene, svarstė Gardneris. Turbūt, taip... *Žinojo,* kad taip. Kas gi geriau gebėtų įžvelgti tuos požymius? Nesvarbu, su kuo Bobė susidūrė čia per tą laiką, kol Gardneris skaitė poeziją apkūnioms matronoms ir jų nuobodžiaujantiems vyrams, - tatai bemaž išvedė ją iš proto.

Kiek drebančia ranka Anderson užsidegė dar vieną cigaretę, ir degtuko liepsnelė mirksnį suplazdėjo. Tai buvo vienas iš tų dalykų, kuriuos gali pastebėti tik tada, jeigu jų tikiesi.

- Paskiau pritrūkau kiaušinių dėklų, o tam reikėjo baterijų tiek daug, kad vieno ar dviejų dėklų vis tiek būtų nepakakę. Tad susiradau vieną iš dėdės Frenko cigarų dėžių - palėpėje jų ten koks tuzinas medinių, Meibelė Nois iš sendaikčių supirktuvės netgi gal sumokėtų už jas keletą baksų, - o juk žinai, kokia ji šykšti, - ir prikimšus tualetiniu popierium pabandžiau padaryti lizdus baterijoms sustatyti. Na, supranti... lizdus?

Dešiniosios rankos smiliumi Anderson padarė greitus badomuosius judesius ir paskiau spindinčiomis akimis pažvelgė į Gardą - ar jisai suprato. Gardneris linktelėjo. Nerealumo jausmas vėl buvo beatsėlinąs - tasai jausmas, kad jo sąmonė tuoj tuoj prasisunks pro kiaušą ir nuplūduriuos palubėn. "Girtam būtų aiškiau", - pagalvojo jis, ir galvą ėmė tvinkčioti smarkiau.

- Bet elementai visvien nesilaikė, - jinai užgesino cigaretę ir tuoj pat užsidegė kitą. - Jie pašėlo, tiesiog pašėlo. Aš irgi. Paskiau man toptelėjo mintis.

---

* Užuomina į H. Melvilio romaną "Mobis Dikas", o pastaroji citata jame - iš ST Jobo kn. I, 14-19.

Jie?

- Nukakau pas Čipą Makoslendą. Na, žinai, kur prie Iškasos kelio?

Gardneris papurtė galvą. Niekad jam neteko būti Iškasos kelyje.

- Na, jis įsikūręs ten su savo moteriške - man regis, jinai jo sugyventinė - ir kokia dešimčia vaikiūkščių. Žmogau, kas per nevaleika... purvą nuo jos kaklo, Gardai... nuplautum, pirma pasitelkęs pneumatinį kaltą. Lyg buvo jis anksčiau vedęs ir... na, nesvarbu... tiesiog... neturėjau su kuo pasikalbėti... Noriu pasakyti, kad jie nekalba - bent ne taip, kaip kalbėtųsi dvejetas žmonių, ir aš vis maišau dalykus, kurie nesvarbūs, su dalykais, kurie...

Anderson ėmė berti žodžius vis greičiau ir greičiau, kol galiausiai šie bemaž pradėjo kliūti vienas už kito. "Dabar ji tratina kaip iš kulkosvaidžio, - pagalvojo Gardneris šiek tiek išgąstingai, - ir netrukus arba pratrūks šaukti, arba verkti". Nežinojo, ko labiau bijosi, ir vėl prisiminė Izmaelį - Izmaelį, vaikštinėjantį Bedfordo gatvėmis, Masačūsetso valstijoje, atsiduodantį daugiau beprotybe negu banginio taukais ir galiausiai sugriebiantį kokį nors nelaimingai pasitaikiusį praeivį ir visa gerkle šaukiantį: *Klausyki! Aš ištrūkau, po šimts, vienas, kad tau apskelbčiau, ir pasistenk išklausyti, velniai tave rautų! Pasistenk išklausyti, jeigu nenori vietoje žvakutės gauti į užpakalį šio žeberklo! Papasakosiu tau istoriją apie tą sušiktą baltąjį banginį,* IR TU IŠKLAUSYSI!

Siekęs ranka per stalą, palietė jos ranką.

- Tu papasakok, kaip anksčiau buvai pratusi. Esu čia ir išklausysiu. Turime laiko; kaip pati pasakei, šiandien tau laisva diena. Tad susilėtink. Jeigu aš užmigsiu, žinosi, kad per toli nukrypai į šalį. Gerai?

Anderson nusišypsojo - jai aiškiai palengvėjo. Gardneris norėjo vėl paklausti, kas dedasi miške. Dar daugiau - kas jie tokie? Bet geriausia palaukti. "Visi blogumai ištinka laukiantįjį", - pagalvojo jis, ir po pauzės, per kurią telkė mintis, Bobė kalbėjo toliau.

- Čipas Makoslendas turi tris ar keturias vištides - tai buvau besakanti. Už porą baksų galėjau gauti tiek kiaušinių dėklų, kiek man reikėjo... netgi keletą didelių lakštų kiaušiniams pakuoti. Kiekviename iš jų - po dešimtį tuzinų duobučių.

Anderson džiugiai nusijuokė ir pridūrė kai ką, nuo ko Gardnerio oda nuėjo pagaugai.

- Dar jų nepanaudojau, bet kai tai padarysiu, manau, turėsime pakankamai energijos visam Heivenui, kad galima būtų apsieiti be centrinės jėgainės maitinimo. Ir dar liks Albionui ir didžiajai daliai Trojos.

- Taigi srovę susikūriau čia - Dievuliau, aš blaškaus - ir jau turiu tą įtaisėlį prie rašomosios mašinėlės... ir aš iš tiesų miegojau - na, bent numigau - ir kaip tik iki čia buvome priėję, tiesa?

Gardneris linktelėjo, stengdamasis sugromuliuoti mintį, kad tai gali būti tiesa ar haliucinacija, kai Bobė atsainiai pareiškė iš šimto dvidešimties D-elementų baterijų galėjusi padaryti "įtaisėlį", kuris tiektų energiją trim nedideliems miestams.

- Įtaisas prie rašomosios mašinėlės veikia... - Anderson susiraukė. Pakreipė kiek galvą, lyg ko nors klausytųsi. - Lengviau bus tau parodyti. Gal nueitum ten ir įsuktum popieriaus lapą?

- Gerai, - jis pasuko svetainės durų link, bet nuo jų atsigręžė: - Tu neini?

Bobė nusišypsojo:

- Aš liksiu čia.

Ir tuomet Gardneris suvokė esmę. Suvokė ir netgi kažkuriuo protiniu lygiu, kur gryna logika kužda, jog taip gali būti, perprato - argi nemirtingasis Holmsas pats nėra pasakęs, kad kai atmeti neįmanoma, turi patikėti tuo, kas likę, nors ir kaip neįtikima tai atrodytų? O juk ant stalo, šalia rašomosios mašinėlės, Bobės kartais vadinamos "žodiniu akordeonu", *tikrai* gulėjo naujas romanas.

Aha, bet rašomosios mašinėlės pačios savaime nerašo knygų, Gardai, senas bičiuli. Žinai, ką veikiausiai pasakytų nemirtingasis Holmsas? Štai ką: faktas, kad šalia Bobės rašomosios mašinėlės guli naujas romanas, podraug su faktu, kad šis romanas tau niekad anksčiau nematytas, dar nereiškia, kad tai naujas romanas. Holmsas pasakytų, kad Bobė parašius tą romaną kažkada seniau. Paskiau, kai tavęs čia nebuvo, o Bobei jaukėsi pusrutuliai, jinai ištraukė jį ir padėjo šalia rašomosios mašinėlės. Gal ji ir tiki tuo, ką sako, bet tai nereiškia, kad taip ir yra.

Gardneris nuėjo į užgriozdintą svetainės kampą, kur Bobė rašydavo. Vieta gan patogi - čia pat knygų lentyna, iš kurios, išsilenkusi atgal ant kėdės kojų, ji galėdavo pasiimti, ko prireikdavo. Jis pernelyg geras, kad būtų romanas iš stalčiaus.

Žinojo, ką ir apie tai pasakytų nemirtingasis Holmsas: pripažintų, kad "Bizonų kariai" negali būti romanas iš stalčiaus, tačiau imtų ginčytis, kad parašyti romaną per tris dienas - ir ne prie rašomosios mašinėlės, o trumpais nusnūdžiais tarp besikartojančių pašėlusios veiklos priepuolių - po perkūnėliais, neįmanoma.

Be to, romanas neištrauktas iš kokio nors stalčiaus. Gardneris tai suvokė, nes pažinojo Bobę. Ji taip pat nesugebėtų nugrūsti tokį gerą romaną į stalčių, kaip Gardneris - išlikti šalto proto, svarstant branduolinės energijos klausimus.

Atsiknisk, Šerlokai, ir keliauk sau kartu su daktaru Vatsonu tąja dailia karietaite, kuria važinėdavai. Dievuliau, kaip noris išgerti!

Noras - poreikis - išgerti sugrįžo visu bauginančiu stiprumu.

- Tu ten, Gardai? - šūktelėjo Anderson.

- Taip.

Šįsyk jis sąmoningai pastebėjo kompiuterinio popieriaus ritinį, kurio galas laisvai karojo. Pažvelgė už rašomosios mašinėlės ir iš tikrųjų išvydo dar vieną Bobės "įtaisėlį". Šis buvo dar mažesnis - pusė kartoninio kiaušinių dėklo su paskutinėmis dviem duobutėmis tuščiomis. D-elementai stūksojo kitose keturiose, kiekvienas tvarkingai uždengtas taisiais piltuvėliniais gaubčiukais (atidžiau įsižiūrėjęs, Gardas nusprendė, kad tai juostelės, iškirptos iš konservų skardinių ir kruopščiai išlankstytos, kad tiktų alavinėms galvutėms), kiekvienas su laidu, išeinančiu iš gaubčiuko pliusinio poliaus... Vienas raudonas, vienas mėlynas, vienas geltonas, vienas žalias. Jie ėjo į kitą elektros grandinės plokštelę. Šioji - galimas dalykas, išimta iš radijo, - buvo palaikoma vertikaliai dviejų trumpų plokščių medgaliukų, priklijuotų prie rašomojo stalo su įspausta tarp jų plokštele. Tuodu medgaliukai, veik panašūs į lovelius kreidai prie mokyklinės rašomosios lentos, Gardneriui buvo tokie juokingai pažįstami, jog iš pradžių jis nesusigaudė, kas jie tokie. Paskiau jam paaiškėjo - tai padėkliukai, ant kurių dėlioji raides, kai žaidi "Spėk žodį".

Vienas laidas, beveik storumo kaip kintamosios srovės kabelis, nuo elektros grandinės plokštelės ėjo į rašomąją mašinėlę.

- Įsuk popierių! - šūktelėjo Anderson. Ji nusijuokė. - Kaip tik *tą* dalį aš beveik pamiršau - kvaila, ar ne? Jie čia menkai tegalėjo padėti ir mažne išsikrausčiau iš proto, kol radau sprendimą. Vieną dieną tupėjau tūlike, gailėdamasi, kodėl vis dėlto neturiu vienos iš tų prakeiktųjų žodžių šaudyklių, ir kai siekiau tualetinio popieriaus... Eureka! Vyruti, tai apkvaišau! Nagi, įsuk, Gardai!

Ne. Tučtuojau išeinu, pakeleivingomis mašinomis nusigaunu iki "Raudonosios Karvės" Hempdene ir taip nusitašau, po šimts, jog niekad to nebeprisiminčiau. Visai nenoriu žinoti, kas tokie tie "jie".

Tačiau vis tiek patraukė ritinį, pakišo perforuotąjį pirmo lapo galą po voleliu ir pasuko rankenėlę senos mašinėlės šone, prispausdamas popierių. Širdis daužėsi stipriai ir tankiai.

- Tvarka! - šūktelėjo jis. - Ar nori, kad aš... ee, įjungčiau ką nors? - nematė jokio jungiklio, o jeigu ir būtų matęs, nebūtų norėjęs prie jo prisiliesti.

- Nėra reikalo! - atsišaukė ji. Gardas išgirdo spragtelėjimą. Po jo pasigirdo ūžesys - garsas kaip motorėlio vaikiškame elektriniame traukinuke.

Iš Anderson rašomosios mašinėlės ėmė lietis žalia šviesa.

Gardneris nejučia žingtelėjo atgal, kliūdamas kojomis kaip medinėmis. Ta šviesa spinduliavo pro klavišus keistais išsiskiriančiais srautais. "Underwood" šonuose buvo stikliniai skydeliai, kurie dabar švytėjo nelyginant akvariumo sienelės.

Staiga rašomosios mašinėlės klavišai pradėjo patys spaudytis, slankiodami aukštyn ir žemyn, tarsi muzikantui grojant fortepijonu. Vežimėlis judėjo greitai, ir raidės biro popieriumi:

Tamsioj gelmėj mano tėvas guli

Dzinkt! Dzvankt!

Vežimėlis sugrįžo.

Ne. Aš to nematau. Netikiu, kad matau.

Ir tartum perlai jo akys žiūri

Šleikšti žalsva šviesa liejasi pro klavišus ir viršum žodžių nelyginant radono švytėjimas.

Dzinkt! Dzvankt!

"Reingoldo" sausasis - tai mano alus

Regis, eilutė pasirodė per sekundę. Greitas klavišų kalenimas susiliejo išvien. Tartum stebėtum, kaip stuksena žinias teletaipas.

"Reingoldą" tad pirki pamiršęs kitus!

Dieve mano, nejaugi ji tikrai šitai daro? O gal čia tik apgaulė?

Šio naujo stebuklo akivaizdoje išklibusiu protu jis vėl karštligiškai kreipėsi į Šerloką Holmsą - apgaulė, žinoma, apgaulė, vargšės senutės Bobės nervų suirimo pasekmė... *Labai kūrybingo nervų suirimo.*

Dzinkt! Dzvankt! Vežimėlis sugrįžo atgal.

Ne apgaulė, Gardai.

Vežimėlis vėl sugrįžo atgal, ir stuksenantys klavišai jo išplėstoms pastėrusioms akims išmušė:

Tu iš pradžių buvai teisus. Aš tai darau iš virtuvės. Įtaisas už rašomosios mašinėlės jautrus mintims - kaip fotoelementas jaut-

rus šviesai. Tas daikčiukas, atrodo, aiškiai pagauna mano mintis iki penkių mylių atstumo. Jeigu būnu toliau - tada visa išeina iškreipta. O jeigu daugiau nei už dešimties mylių - išvis neveikia.

Dzinkt! Dzvankt! Didelė sidabro spalvos intervalų rankena dusyk suveikė savaime paslinkdama popierių, kuriame jau buvo trys puikiai atspausdintos strofos, - aukštyn per kelias eilutes. Paskiau vėl pradėjo stuksenti:

Tad matai, kad man dirbant prie romano nereikėjo sėdėti už rašomosios mašinėlės - žinai, brolyti, viskas be rankų! Toji vargšė senutė "Underwood" pastarąsias dvi ar tris dienas lakstė kaip pašėlusi, Gardai, ir visą laiką ji veikė, kol aš buvau miške, triūsiau po namus ar apačioje rūsyje. Bet, kaip sakiau, daugiausia aš miegojau. Įdomu... net jeigu kas nors būtų mane įtikinęs, kad esama tokio įtaiso, nebūčiau patikėjusi, kad jis veiks dėl manęs, nes aš prasta diktuotoja. Visada tvirtindavau, jog pati turiu rašyti savo laiškus, nes man reikia matyti žodžius popieriuje. Pavyzdžiui, niekad nesugebėdavau įsivaizduoti, kaip kas nors gali padiktuoti visą romaną į magnetofoną, nors, regis, kai kurie rašytojai būtent taip daro. Bet čia visai nepanašu į diktavimą, Gardai - tai tartum tiesioginis nuorašas iš pasąmonės, veikiau sapnas, nei romano rašymas... tačiau tai, kas iš to išeina, nepanašu į sapnus, kurie dažai būna siurrealistiški. Iš tikrųjų čia nė jokia rašomoji mašinėlė. Tai sapnų mašina. Tačiau sapnuojanti racionaliai. Kažkaip grandioziškai keista, kad jie davė ją man, ir aš galėjau parašyti "Bizonų karius". Tu teisus, tai iš tiesų geriausia, ką aš kada nors esu parašiusi, bet vis tiek iš esmės Laukinių vakarų opera. Tai tas pat, kaip išrasti amžinąjį variklį, kad tavo vaikiūkštis tau daugiau neįkyrėtų, vis prašydamas, kad jo automobiliuke pakeistum baterijas! Bet ar gali įsivaizduoti, kas būtų buvę, jeigu F. Skotas Ficdžeraldas būtų turėjęs tokį dalykėlį? Arba Hemingvėjus? Folkneris? Selindžeris?

Po kiekvieno klaustuko rašomoji mašinėlė mirksniui nutildavo ir tuoj vėl pažerdavo naują pavardę. Po Selindžerio ji galutinai sustojo. Gardneris skaitė tekstą, kai tasai rodėsi iš po klavišų, tačiau mašinaliai, nesuprasdamas prasmės. Jo akys sugrįžo prie pastraipos. *Aš maniau, kad tai apgaulė, kad ji galbūt ką nors prijungė prie mašinėlės tiems dviems trumpiems eilėraštukams atspausdinti.* O toji parašė...

Toji parašė: *Ne apgaulė, Gardai.*

Staiga jis pagalvojo: *Ar tu gali skaityti mano mintis, Bobe?*

Dzinkt! Dzvankt! Vežimėlis staiga sugrįžo, ir jis pašoko, mažne šūktelėdamas.

Taip. Tačiau tik trupučiuką.

Ką mes darėme liepos 4-ąją tais metais, kai aš mečiau dėstęs?

Nuvažiavom į Derį. Tu pasakei, kad pažįsti vyrioką, kuris mums parduos marichuanos suktinių su hašišu. Pardavė, bet visos jos pasirodė šlamštas. Tu buvai gerokai išgėręs ir norėjai sugrįžti jam perskelti makaulę. Nepajėgiau tavęs perkalbėti, tad mudu sugrįžome, ir trenk mane perkūnai, jeigu jo namas neliepsnojo. Vyriokas turėjo rūsyje daug tikros žaliavos ir netyčia numetė į jos dėžę nuorūką. Tu pamatei gaisrą, ugniagesių mašinas ir taip ėmei kvatotis, jog išgriuvai į gatvę.

Nerealumo jausmas dabar buvo stiprus kaip niekad. Stengėsi jį nuslopinti, neprisileisti artyn, akimis vis ieškodamas ankstesnėje pastraipoje dar kai ko. Po vienos dviejų sekundžių aptiko: *Kažkaip grandioziškai keista, kad jie davė jį man...*

O ankščiau Bobė buvo pasakius: *Bet elementai visvien nesilaikė. Jie pašėlo, tiesiog pašėlo...*

Jo skruostai degė tartum nuo karščio, tačiau kakta buvo šalta kaip maišelis su ledu - netgi pastovus tvinkčiojantis skausmas viršum kairiosios akies atrodė šaltas... negilūs jo dūriai kartojosi metronomišku reguliarumu.

Žvelgdamas į rašomąją mašinėlę, pritvinkusią kažkokios kraupios žalios šviesos, Gardneris pagalvojo: *Bobe, kas tokie "jie"?*

Dzinkt! Dzvankt!

Klavišai sutarškėjo, raidės rikiavosi į žodžius, žodžiai rikiavosi į vaikišką kupletą:

Naktį gūdžią, naktį tamsią
Tominokeriai ten
Beldžias trankiai.

Džimas Gardneris sukliko.

7

Pagaliau jo rankos liovėsi drebėjusios - tik tiek, jog jis įstengė pakelti karštą kavą sau prie burnos, neišliedamas jos visos ant savęs ir taip neužbaigdamas rytinių beprotiškų linksmybių keliais nudegimais.

Anderson iš kitos stalo pusės užjaučiančiomis akimis stebėjo jį. Tamsiausiose savo podėlio gelmėse, toli nuo visų "alkoholinių atsargų" ji laikė labai gerą brendį ir dabar pasiūlė Gardneriui pasigardinti geroku jo gurkšniu į kavą. Jis atsisakė - ne tik su gailesčiu, bet ir su tikra kančia. Jam *reikėjo* to brendžio - būtų pribukinęs galvos skausmą, o gal ir visai nuslopinęs. O svarbiausia, būtų pradėjęs vėl koncentruoti mintis. Pradėtų atsikratyti to aš-ką-tik-išplaukiau-pasaulio-pakraštin jausmo.

Tačiau visa bėda, kad jis jau pasiekęs "tą" tašką, ar ne? Taip, tikrai. Tašką, kuriame jis neapsistotų ties vienu gurkšniu brendžio kavoje. Jų ir taip jau buvo per daug nuo to laiko, kai jis atidarė dureles Bobės vandens šildytuvo apačioje ir paskiau užlipo viršun išmesti kiek viskio. Tada buvo saugu; o dabar atmosfera buvo pritvinkus nerimo kaip prieš tornadą.

Taigi: daugiau negerti. Netgi nė airiškai pagardintos kavos, kol galutinai neperpras, kas čia dedasi. Taip pat, kas darosi Bobei. Tatai visų pirmiausia.

- Gailiuos, kad išsprūdo tas paskutinysis gabalėlis, - pasakė Anderson, bet nežinau, ar būčiau susilaikiusi. Sakiau tau, kad tai sapnų mašina; bet ji kartu ir "pasąmonės mašina". Iš tikrųjų aš nelabai teišskaitau tavo mintis, Gardai - bandžiau tai daryti su kitais žmonėmis, ir daugeliu atveju būdavo taip lengva, kaip įbesti pirštą į šviežią tešlą. Gali įsiskverbti gilyn iki pat galo - iki to, ką tu pavadintum idu*... tačiau tai tūno baisiai giliai, kupina siaubingiausių dalykų... neįvardytum jų dargi idėjomis... veikiausiai tu pasakytum, jog tai *vaizdiniai*. Paprasti kaip vaikiškos keverzonės, bet jie gyvi. Kaip tos žuvys, kurios randamos vandenyno gelmėse - iškeltos paviršiun jos susprogsta, - Bobė staiga sudrebėjo. - Jie *gyvi*, - pakartojo.

Sekundę nebuvo girdėti nė garso, tik paukščiai čirškėjo už lango.

- Šiaip ar taip, iš tavęs teišgaunu tik tai, kas paviršiuje, ir didžioji dalis viso to suskilę ir iškreipta. Jeigu tu būtum kaip bet kuris kitas, žinočiau, kas tau darosi, ir kodėl atrodai taip sušiktai...

- Dėkui, Bobe. Žinojau, kad esama priežasties, dėl kurios taip atkakliai stengiausi čia atvažiuoti, ir jeigu ne dėl maisto gaminimo, tai dėl pagyrų, - jis šyptelėjo, tačiau veikiau nervindamasis, ir užsirūkė.

---

* id - žemiausias pasąmonės lygis (psichoanalizės terminas).

- Taigi, - kalbėjo toliau Bobė, lyg jis nė nebūtų įsiterpęs, - galiu padaryti keletą moksliškų prielaidų, remdamasi tuo, kas tau anksčiau nutiko, tačiau turėsi man smulkiau papasakoti... Negalėčiau sušniukštinėti, jeigu ir norėčiau. Nesu tikra, ar pajėgčiau išsiaiškinti, net jeigu išstumtum viską minčių paviršiun ir išskleistum prieš mane lyg ant kilimėlio. Bet kai tu paklausei, kas "jie" tokie, tas eilėraštukas išplaukė iš pasąmonės nelyginant didžiulis burbulas. Ir pats užsirašė mašinėle.

- Gerai, - pasakė Gardneris, nors nebuvo gerai... Nieko nebuvo gerai. - Bet kas jie tokie, neskaitant tominokerių? Elfai? Kaukai? Gno...

- Paprašiau tavęs, kad apsidairytum aplink, nes norėjau, kad suvoktum, kaip visa tai didu, - pasakė Anderson, - kokios toli siekiančios gali būti išvados.

- Na, aš tai tikrai suprantu. - Gardnerio lūpų kampučiuose šmėkštelėjo šypsenėlė. - Dar keletas tokių toli siekiančių išvadų, ir man gali vilkti tramdomuosius marškinius.

- Tavieji tominokeriai atėjo iš kosmoso, - pasakė Anderson. - Manau, kad ir pats jau tai sumojai.

"Turbūt tokia mintis daugiau nei šmėstelėjo", - pagalvojo jis, tačiau burna buvo sausa, rankos sustingusios apie kavos puodelį.

- Ar jų yra čia aplinkui? - paklausė, ir atrodė, kad jo balsas eina iš kažkur toli toli. Staiga pabūgo apsisukti, pabūgo, kad galbūt išvys išlendant iš podėlio kokį kreivą šleivą padarą su trim akimis ir styrančiu vietoje burnos ragu - ką nors tokį, kurio vieta būtų kino ekrane, galbūt "Žvaigždžių karų" epopėjoje.

- Manau, kad jie tikrąja fizine prasme yra seniai mirę, - ramiai pareiškė Anderson. - Veikiausiai mirę dar gerokai prieš tai, kai žemėje atsirado žmonės. Betgi... Karuzas miręs, tačiau jis vis dar dainuoja iš velniškos daugybės plokštelių, tiesa?

- Bobe, - paprašė Gardneris, - papasakok man, kas nutiko. Noriu, kad pradėtum nuo pradžios ir baigtum žodžiais: "Tada tu priėjai takučiu kaip tik pačiu laiku, kad mane sugriebtum, kai praradau sąmonę". Ar gali tai padaryti?

- Nevisiškai, - nusišiepė ji. - Bet pasistengsiu, jei pajėgsiu.

8

Anderson kalbėjo ilgai. Kai baigė, jau buvo po vidudienio. Gardas sėdėjo ant virtuvės stalo ir rūkė, tik sykį atsiprašė ir nuėjo į vonios kambarį, kur išgėrė dar tris tabletes aspirino.

Anderson pradėjo nuo to, kaip suklupo, papasakojo, kaip sugrįžo ir atkasė daugiau laivo, - pakankamai, kad suvoktų aptikusi kai ką iš tie-

sų unikalaus, - ir paskiau sugrįžo trečiusyk. Nepasakė apie Čaką Švilpiką, kuris buvo nudvėsęs, tačiau aplinkui neskraidė musės, nei apie mažėjančią Piterio kataraktą, nei apie apsilankymą pas veterinarą Eteridžą. Ji sklandžiai praleido visus tuos dalykus, tiktai pasakydama, kad sugrįžusi po savo pirmos darbo dienos prie to daikto, aptiko Piterį nugaišusį ant priekinio priebučio.

- Atrodė tartum būtų užmigęs, - pasakė Anderson, ir jos balse pasigirdo salsva gaidelė, tokia nebūdinga Bobei, kurią jis pažinojo, jog Gardneris metė į ją įdėmų žvilgsnį... ir greitai nuleido akis į savo rankas. Anderson nuliejo ašarėlę.

Po kiek laiko Gardneris paklausė:

- Kas toliau?

- Tada tu atėjai takučiu kaip tik pačiu laiku, kad mane sugriebtum, kai praradau sąmonę, - nusišypsojo Anderson.

- Nesuprantu, ką turi omeny.

- Piteris nugaišo birželio dvidešimt aštuntąją, - pasakė Anderson. Visados ne itin mokėjo meluoti, bet šįsyk jai išėjo sklandžiai ir natūraliai. - Tai paskutinė diena, kurią pamenu aiškiai ir nuosekliai. Tai yra, iki tu pasirodei praeitą vakarą, - ji atvirai, be klastos nusišypsojo Gardneriui, tačiau tai irgi buvo melas - jos aiškūs, nuoseklūs, nesujaukti prisiminimai baigėsi dieną anksčiau, birželio 27-ąją, kai stovėjo viršum to milžiniško palaidoto žemėje daikto, tvirtai suspaudusi kastuvo rankeną. Užsibaigė, kai sukuždėjo "visa puiku" ir ėmė kasti. Teisybė, buvo galima daugiau papasakoti, kur kas visko daugiau, bet nepajėgė nuosekliai prisiminti, o ką ir prisiminė, tai turėjo būti suredaguota... rūpestingai suredaguota. Pavyzdžiui, juk negali tiksliai pasakyti Gardui tiesos apie Piterį. Dar ne. *Jie* pasakė, jog negali, bet dėl to jai nė nereikėjo nurodyti.

Jie taip pat pasakė, kad Džimą Gardnerį reikia labai labai atidžiai stebėti. Žinoma, neilgai - greitai Gardas bus

(vienas iš mūsų)

komandoje. Ir būtų puiku turėti jį komandoje, nes jeigu ir buvo kas nors pasaulyje, ką Anderson mylėjo, tai Džimas Gardneris.

Bobe, kas "jie"?

Tominokeriai. Tasai žodis, išplaukęs iš drumstų Gardnerio sąmonės gelmių nelyginant sidabraspalvis burbulas, visai tinkamas vardas kaip bet kuris kitas, ar ne? Žinoma, dar geresnis už kai kuriuos kitus.

- Taigi, kas dabar? - paklausė Gardneris, uždegdamas jai paskutinę cigaretę. Atrodė kiek apdujęs ir atsargus. - Nesakau, kad galiu visa tai nuryti... - ir jis šiek tiek baugščiai nusijuokė, - o gal mano ryklė nepakankamai plati, kad viskas iškart nuslinktų žemyn.

- Suprantu, - sutiko Anderson. - Manau, kad pagrindinė priežastis, kodėl aš taip mažai prisimenu apie pastarąją savaitę - tai, kad visa taip... keista. Lyg tavo mintis veiktų išcentrinė jėga.

Jai nepatiko, kad meluoja Gardui; dėl to jautėsi nesmagiai. Bet visos melagystės gan greitai baigsis, Gardas bus... bus...

Na... įtikintas.

Kai pamatys laivą. Kai *pajus* jį.

- Nesvarbu, kiek aš tikiu ar netikiu, matyt, esu priverstas didžia dalimi visu tuo patikėti.

- "Kai atmeti neįmanoma, lieka tiesa, kad ir kokia neįtikima atrodytų".

- Tu irgi tai žinai, taip?

- Maždaug. Galbūt nė nežinočiau, iš kur tai, jeigu nebūčiau sykį ar du girdėjusi tave tą sakant.

Gardneris linktelėjo.

- Ką gi, manau, tai tinka situacijai, kokią čia turime. Jeigu netikėsiu savo pojūčių akivaizdumu, turėsiu manyti, jog išprotėjau. Nors Dievas žino, kiek žmonių džiaugtųsi galėdami paliudyti, kad aš kaip tik toks.

- Tu neišprotėjai, Gardai, - ramiai pasakė Anderson ir padėjo savo plaštaką ant jo rankos. Apsukęs ją, Gardneris spustelėjo Bobės delną.

- Na... žinai, žmogus, kuris šovė į žmoną... atsiras tokių, kurie pasakys, kad tai gana įtikinamas pamišimo įrodymas, supranti?

- Gardai, tai buvo prieš aštuonerius metus.

- O tą tipą, kurį stuktelėjau į krūtinę - prieš aštuonias *dienas*. Taip pat vaikiaus su lietsargiu vieną tipą per Arbergo holą ir po valgomąjį, ar aš tau nepąsakojau? Per pastaruosius penkerius metus mano elgesys vis labiau krypo į savidestrukciją...

- Sveiki, mielieji: maloniai kviečiame į Nacionalinę Savigailos Valandėlę! - linksmai pragydo Bobė Anderson. - Šio vakaro svečias...

- Vakar rytą jau buvau beketinąs nusižudyti, - ramiai ištarė Gardneris. - Jeigu man nebūtų šovęs galvon įsitikinimas, - iš tiesų tvirtas įsitikinimas, - kad tave ištiko bėda, šiandien jau manimi maitintųsi žuvys.

Anderson įdėmiai pažvelgė į jį. Jos delnas pamažu iki skausmo suspaudė jo ranką.

- Dieve, ką tu kalbi! Tikrai?

- Žinoma. Nori žinoti, kaip buvo bloga? Atrodė, kad tomis aplinkybėmis tai protingiausia, ką galiu padaryti.

- Na, liaukis.

- Rimtai. Paskiau šovė ta mintis. Mintis, kad tave ištiko bėda. Tad aš tai atidėjau, iki paskambinsiu tau. Bet tavęs čia nebuvo.

- Tikriausiai buvau miške, - tarė Anderson. - Ir tu atskubėjai, - pakėlė jo ranką sau prie burnos ir švelniai pabučiavo. - Jeigu visas tas beprotiškas reikalas neturi kitokios prasmės, tai nors jo dėka tu likai gyvas, šikniau.

- Kaip visados aš didžiai paveiktas bemaž prancūzišku tavo komplimentų užmoju, Bobe.

- Jeigu tu kada nors iš tikrųjų tai padarytum, pasistengsiu, kad ant tavo antkapio, Gardai, būtų iškaltos raidės ŠIKNIUS taip giliai, kad bent šimtą metų neišsitrintų.

- Ką gi, dėkui, - pasakė Gardneris. - Bet kol kas tau neteks dėl to rūpintis. Nes vis dar tą pat jaučiu.

- Ką?

- Tą jausmą, kad tave ištikus bėda.

Ji pabandė nusukti akis į šalį, pabandė atitraukti ranką.

- Pažvelk į mane, Bobe, po paraliais!

Galiausiai nenoromis ji pakluso, kiek atkišus apatinę lūpą su ta užsispyrėliška išraiška, kurią jis taip gerai pažinojo, - bet ar tik ji neatrodė mažumėlę sunerimus? Jo nuomone, taip.

- Visa tai tarytum puiku, - naminis srovės šaltinis iš D-elementų, savaime besirašančios knygos, Dievas žino, kas dar, - tačiau kodėl taip jaučiu, kad tave ištiko bėda.

- Nežinau, - tyliai atsakė ji ir atsistojo suplauti indų.

9

- Žinoma, aš dirbau, po šimts, bemaž, kol neišgriuvau, tai viena, - pasakė Anderson. Dabar ji stovėjo nugara į jį, ir Gardui atrodė, kad buvo tuo labai patenkinta. Lėkštės skimbčiojo karštame, muiliname vandenyje. - Ir žinai, aš nesakiau "Ateiviai iš kosmoso, hm, pigi švari elektros energija ir telepatija - didelis dalykas". Mano paštininkas apgaudinėja savo žmoną, aš žinau tai, nors anaiptol nenoriu kištis į svetimus reikalus, bet šitai jam tiesiog kaip ant kaktos užrašyta. Nematyti to taip pat neįmanoma, kaip nepastebėti šimto pėdų aukščio neoninės iškabos. Dievuliau.

- Suprantu, - tarė jis ir pagalvojo: "Ji nesako tiesos: bent ne visą, ir aš nemanau, kad netgi ji ją žino". - Lieka klausimas: ką mums dabar daryti?

- Nežinau, - ji atsisuko, pamatė Gardo pakeltus antakius ir pasakė: - Nejau manei, jog duosiu atsakymą dailučiu, iki penkių šimtų eilučių rašinėliu? Negaliu. Turiu kai kurių minčių, bet ne daugiau. Netgi gal nela-

bai tikusių. Manau, pirmiausia tave reikia nuvesti tenai, kad galėtum

(būti įtikintas)

pažvelgti į jį. O paskiau... na...

Gardneris ilgai į ją stebeilijo. Šįsyk Bobė nenuleido akių; jos žvelgė plačiai ir atvirai. Bet kažkas čia ne taip, kažkas netikra ir be dermės. Štai, pavyzdžiui, toji dirbtinė salsva gaidelė Bobės balse, kai kalbėjo apie Piterį. Galbūt ašaros buvo tikros, bet tasai tonas... tonas perdėm apsimestinis.

- Gerai. Eime ir pažiūrėsim į tavąjį laivą žemėje.

- Bet pirma užkrimskim priešpiečių, - taikiai pasiūlė Anderson.

- Tu vėl alkana?

- Žinoma. O tu - ne?

- Dievuliau, aišku ne!

- Tuomet aš pavalgysiu už mus abu, - tarė Anderson, ir ji taip padarė.

GARDNERIS NUSPRENDŽIA

1

- Dieve brangus, - Gardneris sunkiai susmuko ant šviežio kelmo. Juto - jei nebūtų atsisėdęs, būtų parkritęs. Lyg gavęs smūgį į paširdžius. Ne, pojūtis dar keistesnis ir aštresnis. Tartum jam būtų įgrūdę burnon galingo dulkių siurblio žarną ir įjungę, per sekundę ištraukdami visą orą iš plaučių. - Dieve brangus, - pakartojo jis silpnu, pridususiu balsu. Regis, tik tiek pajėgė iš savęs išspausti.

- Tai bent, ką?

Juodu jau buvo perpus nusileidę šlaitu, netoli tos vietos, kur Anderson aptiko negyvą švilpiką.

Anksčiau šlaitas buvo gana tankiai apaugęs mišku. Dabar per medžius buvo iškirstas takas, kad juo galėtų pravažiuoti keista transporto priemonė, kurią Gardneris bemaž atpažino. Stovėjo Anderson išraustos duobės pakrašty ir greta jos bei atkasamo daikto atrodė tartum sumažintas.

Griovys dabar buvo dviejų šimtų pėdų ilgio ir dvidešimties pėdų pločio iš abiejų galų. Iškasos kraštai kokių keturiasdešimties pėdų ilgyje linko išorėn iki trisdešimties pėdų pločio, ir tas išlinkis priminė moters šlaunų siluetą. Pilkas laivo paviršius, kurio kauburys dabar išdidžiai pūpsojo iš žemės, priminė didžiulį plieninį arbatos dubenį.

- Dieve brangus, - vėl atsiduso Gardneris. - Tik pažvelk į tą daiktą.

- Aš *jau* žiūrėjau, - pasakė Bobė su vos pastebima santūria šypsenėle. - Savaitę vis į jį žiūrėjau. Gražiausias daiktas, kokį kada nors esu mačiusi. Ir išspręs daug problemų: "Atšuoliavo raitelis ant žirgo lapatai, lapatai..."

Tai prasiveržė pro ūkus. Gardneris pakėlė akis į Anderson, kuri galbūt sklandė sutemose, iš kurių atkeliavo tasai nepaprastas daiktas. Nuo jos veido išraiškos Gardneris pašiurpo. Bobės akys nę tik žvelgė kažkur toli. Jos žiojėjo tarsi tušti langai.

- Ką turi omeny?

- Mm? - Anderson apsidairė aplink, tartum busdama iš gilios nebūties.

- Ką turi omeny - raitelis ant žirgo?

- Tave, Gardai. Ir save. Bet, man regis... man regis, daugiausia tave. Eime žemyn, pažiūrėsi.

Anderson pradėjo greitai, su atsainia gracija, įgyta ankstesniu patyrimu, leistis šlaitu. Nuėjo kokius dvidešimt žingsnių, kol suprato, kad Gardneris neseka iš paskos. Atsisukusi pažvelgė atgal. Jis buvo atsikėlęs nuo kelmo, bet tiktai tiek.

- Jis tavęs neįkąs, - šūktelėjo Anderson.

- Ne? Tai *ką* man padarys, Bobe?

- *Nieko!* Jie *mirę,* Gardai! Tavo tominokeriai iš tiesų egzistavo, bet jie buvo *mirtingi,* o šis laivas čia mažų mažiausia penkiasdešimt milijonų metų. Ledynas ant jo perlūžo! Užslinko ant jo, bet nepajėgė pajudinti iš vietos. Net visos tos tonos ledo nepajėgė jo išjudinti. Tad ledynas ant jo perlūžo. Tik pažvelk į žemių pjūvį ir pamatysi - lyg sustingusi banga. Daktaras Bornas iš universiteto pakvaištų nuo to... bet jie kaip reikiant mirę, Gardai.

- Ar tu buvai viduje? - paklausė Gardneris, nepasijudindamas iš vietos.

- Ne. Liukas, - aš manau, ar *jaučiu,* kad jis yra, - vis dar po žemėm. Tačiau tai nekeičia to, ką žinau. Jie mirę, Gardai. *Mirę.*

- Jie mirę, tu nebuvai laive, bet išradinėji kaip Tomas Edisonas, pagautas savosios ekstazės, ir gali skaityti mintis. Tad kartoju: ką tas daiktas gali man padaryti?

Ir čia Bobė baisiausiai sumelavo - pasakė ramiai, nė kiek nesigailėdama:

- Nieko, ko tu nenorėtum, - vėl ėmė leistis šlaitu, neatsigręždama pažiūrėti, ar Džimas seka iš paskos.

Gardneris neryžtingai delsė, jam baisiai tvinkčiojo galvą. Galiausiai žengė paskui ją.

2

Transporto priemonė šalia griovio pasirodė esanti senas Bobės sunkvežimaitis - tiktai anksčiau tai buvo "Kantri Skvair" furgonas. Anderson parsivarė jį iš Niujorko, kai metė koledžą. Tai dėjosi prieš trylika metų, ir tada mašina jau nebuvo nauja. Varinėjo keliais iki 1984-ųjų, kai netgi Eltonas Barkeris, vienintelių Heivene "Shell" garažo ir degalinės savininkas, atsisakė klijuoti ant jo techninės apžiūros lipduką. Paskiau vieną savaitgalį beprotiškai padirbėję, - beveik visą tą laiką juodu buvo girti ir Gardneris vis galvojo, kad tik per kažkokį stebuklą jie nesusisprogdino senu Frenko Gariko metalo pjovimo aparatu, - nurėžė furgono stogą tuoj viršum priekinės sėdynės iki pat galo, paversdami jį žemašikniu sunkvežimaičiu.

- Pažiūrėki tik, Gardai, senoli Gardai, - iškilmingai pareiškė Bobė Anderson, žvelgdama į furgono liekanas. - Mudu patys sukurpėm šaunų bombonešį, - paskiau ji palinko į priekį ir išvėmė. Gardneris pakėlė ją ir nunešė ant priebučio (Piteris visąlaik vyniojosi neramiai jam apie kojas). Kol atnešė ten, Bobė buvo be sąmonės. Atsargiai padėjo ją ant lentų ir pats atsijungė.

Žemašiknis sunkvežimaitis buvo tvirta Detroito seniena, bet vis tiek galiausiai užvertė kanopas. Anderson užkėlė jį ant kaladžių daržo gale, pareiškusi, kad niekas nepanorės jo pirkti netgi dalims. Gardneris tada pagalvojo, kad ji pasiduoda sentimentams.

Dabar sunkvežimaitis buvo prisikėlęs iš numirusiųjų, nors mažai tepanėšėjo į tą pačią seną mašiną, neskaitant mėlynos spalvos ir išlikusių medį imituojančių šonų, kurie buvo firminis "Kantri Skvair" požymis. Vairuotojo durelės ir didžioji dalis priekio buvo visiškai išnykę. Pastarąjį pakeitė keistas konglomeratas iš kasamųjų ir žemstumdžių įrenginių. Sutrikusioms Gardnerio akims Anderson sunkvežimėlis dabar atrodė kaip išardytas vaikiškas buldozeris. Vietoj grotelių priekyje styrojo kažkas panašus į milžinišką atsuktuvą. Variklis atrodė tartum visas perkeltas iš seno modelio vikšrinio traktoriaus.

Bobe, iš kur ištraukei tą variklį? Kaip jį atvilkai čia? Dieve, susimilk!

Bet visa tai, kad ir kaip atrodė įstabu, tik mirksniui prikaustė jo dėmesį. Per iškastas žemes jis nuėjo prie Bobės, stovinčios sukištomis į kišenes rankomis ir žvelgiančios į duobę priešais save.

- Ką tu apie tai manai, Gardai?

Jis nežinojo, ką atsakyti, be to, buvo netekęs žado.

Iškasa atrodė stebėtinai gili: trisdešimties ar keturiasdešimties pėdų, kaip jisai spėjo. Jeigu saulės spinduliai nebūtų kritę tinkamu kampu, jis išvis būtų negalėjęs pamatyti tranšėjos dugno. Tarp duobės kraštų ir lygaus laivo korpuso buvo apie trijų pėdų pločio tarpas. Ir korpusas buvo visas vienodas. Nei skaičių, nei simbolių, nei piešinių ar hieroglifų.

Duobės dugne daiktas tęsėsi gilyn į žemę. Gardneris papurtė galvą, buvo beprasižiojąs, bet nerado ką pasakyti ir vėl užsičiaupė.

Toji dalis korpuso, už kurios Anderson pirmąsyk užkliuvo ir kurią pabandė iškrapštyti iš žemės, palaikiusi ją konservų skardine, užsilikusia po medkirčių savaitgalio, dabar stūksojo tiesiai Gardneriui prieš nosį. Lengvai būtų galėjęs siekti ranka per trijų pėdų tarpą ir nusitverti jo, kaip tatai vos prieš dvi savaites padarė pati Anderson... tik su vienu skirtumu: kai Anderson pirmąsyk sugriebė laivo kraštą, ji klūpojo. O Gardneris stovėjo. Jis tik akies kampučiu pastebėjo šlaitui padarytą žalą, - išraustas, purvinas paviršius, nukirsti ir patraukti į šalį medžiai, išrauti nelyginant sugedę dantys kelmai, - bet išskyrus šį akimirkos įspūdį, ilgiau nesusimąstė. Būtų atidžiau įsižiūrėjęs, jeigu Anderson būtų jam paaiškinusi, kiek daug šlaito jai teko paprasčiausiai nukasti. Kalva sunkino priėjimą prie laivo... tad ji paprasčiausiai pašalino pusę įkalnės, kad būtų lengviau.

"Skraidančioji lėkštė, - krustelėjo Gardneriui mintis, o paskiau: - Aš tikrai nušokau jūron. Tai mirties fantazija. Bet kurią sekundę dabar atsigausiu ir pajusiu, jog bandau įkvėpti sūrų vandenį. Bet kurią sekundę. Kiekvieną ilgą sekundę".

Tačiau nieko panašaus neatsitiko ir neatsitiks, nes visa tai *realybė*. Čia skraidančioji lėkštė.

Ir tai kažkodėl atrodė blogiausia. Ne erdvėlaivis ar ateivių keltas, arba dar kokia nors nežemiškoji mašina, o *skraidančioji lėkštė*. Jos buvo nuneigtos Karinių oro pajėgų, mąslių mokslininkų, psichologų. Joksai save gerbiantis fantastikos rašytojas nepatalpins tokios į savo romaną, o jeigu tai padarytų, joksai save gerbiantis redaktorius nė iš tolo jo neprisileistų. Skraidančiosios lėkštės išėjo iš mados šiame žanre maždaug tuo pat metu kaip ir Edgaras Raisas Barauzas ir Otisas Adelbertas Klainas. Ši tema labiausiai nuvalkiota. Skraidančiosios lėkštės daugiau negu *passé**; net pati idėja buvo juokinga, rimtai traktuojama tik trenktų-

---

* praeitis *(pranc.)*.

jų, religinių ekscentrikų ir, žinoma, bulvarinių laikraščių, kur kiekvieną savaitę tarp žinių turėjo būti bent viena istorijėlė apie lėkštes, kaip antai: ŠEŠIAMETĖ PASTOJO NUO ATEIVIO IŠ LĖKŠTĖS, SU AŠAROMIS APIE TAI PRANEŠA JOS MOTINA.

Tos visos istorijos dėl kažkokios nesuprantamos priežasties, regis, būdavo kilusios iš Brazilijos ar Niū Hampšyro.

Ir vis dėlto čia prieš jo akis kaip tik toksai daiktas - guli čia senų seniausiai, o šimtmečiai lėkė virš jo kaip minutės. Staiga jam toptelėjo eilutė iš Pradžios knygos, priversdama sudrebėti, lyg papūtus žvarbiam vėjui: *Anuo gi metu buvo ant žemės milžinų**.

Pasigręžė į Anderson, jo akys kone maldavo.

- Ar tai tikra? - vos pajėgė sušnabždėti.

- Tikra. Paliesk, - ji stuktelėjo į korpusą, vėl sukeldama tą duslų garsą, kokį išduoda kumščiu trinktelėtas raudonmedis. Gardneris siekė ranka... ir tuoj vėl ją atitraukė.

Anderson veidu it šešėlis šmėstelėjo irzulio išraiška.

- Juk sakiau tau, Gardai: jis neįkąs.

- Nepadarys man nieko, ko aš nenorėčiau?

- Visiškai nieko.

Gardneris pagalvojo, - kiek pajėgė galvoti, būdamas dabartinės baisaus sąmyšio būsenos, - kad anksčiau taip manė apie kaušalą. Jeigu jau mintys ėmė apie tuos dalykus suktis, tai jis pažinojo žmonių, - daugelis jų buvo jo studentai koledže šeštojo dešimtmečio pradžioje, - kurie sakydavo tą patį apie įvairius narkotikus. Dauguma jų baigė savo kelią klinikose ar narkomanų konsultacijose dėl sunkių uostymo padarinių.

Sakyk, Bobe, nejau tu iš tikrųjų ketinai dirbti, kol nukrisi? Nejau ketinai netekti tiek svorio, kad atrodytum kaip serganti anoreksija? Mat aš noriu iš tiesų sužinoti, ar tu pati taip stengeis, ar buvai verčiama? Kodėl pamelavai man apie Piterį? Kodėl šiame miške negirdžiu paukščių?

- Na, drąsiau, - kantriai paragino Anderson. - Turime pasikalbėti ir imtis kai kurių sunkių sprendimų. Aš nenoriu, kad mane pertraukinėtum per vidurį, pareikšdamas, jog visa, ką matei, - tik haliucinacija, padauginus iš butelio.

- Taip sakyti - šūdina.

- Bet kaip tik tokie daugumas dalykų, kuriuos žmonės iš tikrųjų geba pasakyti. Juk jau anksčiau turėjai baltąją karštinę. Tu tai žinai ir aš taip pat.

Aha, bet senoji Bobė niekad nebūtų prašnekus apie tai... arba bent ne taip.

---

* ST Pr 6,4.

- Paliesk jį ir patikėsi. Tik tiek tave prašau.

- Kalbi taip, lyg tau tai būtų labai svarbu.

Anderson neramiai pamindžikavo.

- Gerai, - pasakė Gardneris. - Gerai, Bobe.

Jis ištiesė ranką ir sugriebė laivo kraštą - maždaug kaip Anderson tą pirmą dieną. Pastebėjo, - pernelyg gerai pastebėjo, - kad Bobės veidu išplito neslepiamo nekantrumo išraiška. Toks veidas būna žmogaus, laukiančio sprogstant pliaukštę.

Vienu metu atsitiko keletas dalykų.

Pirmas - tai įsismelkęs jo rankon vibracijos pojūtis, lyg būtų prisilietęs prie atramos su aukštos įtampos laidais. Mirksnį tartum aptirpo kūnas - lyg vibracijos impulsai būtų neįtikėtinai greiti. Paskiau tas pojūtis išnyko. Jam dingstant, Gardnerio galva prisipildė muzikos, bet ji buvo tokia garsi, jog labiau panėšėjo į žvygesį. Palyginus su ja tai, ką girdėjo praeitą naktį, buvo kuždesys - tartum sėdėtum visu stiprumu paleisto stereoimtuvo viduje.

Šiandien man įgriso baisiausiai,
Juk kiurksot lig penktos nuobodu čia.
Bet galop aš namo vėl patrau...

Burna jau žiojos surikti, bet staiga visa iškart nutilo. Gardneris žinojo tą dainą, populiarią dar tada, kai jis ėjo pradžios mokyklon, ir vėliau niūniuodavo tą nugirstą motyvą, vis žvilgčiodamas į laikrodį. Įvykių seka, regis, buvo tokia: viena dvi sekundės aukštadažnės vibracijos; maždaug dvylika sekundžių ausis skeliančios muzikos; paskiau - kraujas iš nosies.

Tačiau netiesa, kad ausis skeliančios. Muzika skėlė galvą. Ji nė nepasiekė jo ausų. Smigo į galvą iš tos prakeiktos metalo plokštės kaktoje.

Išvydo, kaip Anderson susverdėjo atgal ir sumosikavo rankomis, lyg nuo kažko gintųsi. Nekantrumo išraišką jos veide pakeitė išgąstinga nuostaba, suglumimas ir skausmas.

Paskiausia, kas atsitiko - tai, kad galvos skausmas jam praėjo.

Visiškai, absoliučiai praėjo.

Bet kraujas iš nosies ne tekėjo, o *pilte pylėsi.*

3

- Štai, paimk. Dieve mano, Gardai, tu gerai jautiesi?

- Visa bus kuo puikiausia, - atsakė Gardneris jos nosinės kiek priduslintu balsu. Sulenkė ją pusiau ir pridėjo prie nosies, tvirtai suspaus-

damas nosies nugarėlę. Užvertė galvą, ir glitus kraujo skonis ėmė tvenktis gerklėje. - Pasitaikydavo ir blogiau, - taip būdavo... bet ne ilgai.

Juodu pasitraukė apie dešimtį žingsnių nuo duobės krašto ir atsisėdo ant nukirsto medžio. Bobė neramiai žvelgė į jį.

- Dievaži, Gardai, nežinojau, kad kas nors *panašaus* gali atsitikti. Tiki manimi, taip?

- Taip, - atsakė Gardneris. Tiksliai nežinojo, ko Bobė laukė... tačiau ne to. - Ar tu girdėjai muziką?

- Nepasakyčiau, kad girdėjau, - tarė Anderson. - Perėmiau ją tiesiai iš tavo galvos. Vos manęs nesusprogdino.

- Tikrai?

- Aha, - Bobė mažumėlę nusijuokė. - Kai aplink mane daug žmonių, aš nuo jų atsijungiu...

- Gali tai padaryti? - jis atitraukė nuo veido nosinę. Ji buvo permirkus krauju. Bet kraujoplūdis silpnėjo... ačiū Dievui. Jis numetė nosinę ant žemės ir atsiplėšė savo marškinių skiautę.

- Taip, - patvirtino Anderson. - Na... nevisiškai. Neįstengiu galutinai atjungti minčių, bet galiu susilpninti jų stiprumą tiek, kad... kad jos tampa lyg švelniu kuždesiu mano proto gelmėse.

- Neįtikėtina.

- *Būtina,* - griežtai pabrėžė Anderson. - Jeigu to nesugebėčiau, negalėčiau išeiti iš šių prakeiktų namų. Šeštadienį buvau nuvažiavus į Ogastą ir atvėriau savo protą, norėdama pažiūrėti, koks bus pojūtis.

- Ir tu pamatei.

- Aha. Tarytum galvoje siaustų uraganas. Ir baisiausia - kaip buvo sunku vėl užtrenkti duris.

- Tas duris... barjerą... ar kad ir kas tai būtų... kaip tu tą padarai?

Anderson papurtė galvą.

- Negaliu paaiškinti - ne daugiau nei tipas, mokantis judinti ausis, gali paaiškinti, kaip jis tai daro. - Ji atsikrenkštė ir mirksnį nuleido akis į savo batus - purvinus darbo aulinius, kaip pastebėjo Gardneris. Atrodė, tartum per pastarąsias porą savaičių ji nedažnai juos nusiaudavo.

Bobė kiek šypsojo. Šypsena buvo sutrikus ir kartu besistengianti atrodyti žaisminga - ir šiuo metu ji visiškai panėšėjo į pirmykštę Bobę. Į tą, kuri liko jam draugas, kai visi nuo jo nusigręžė. Tai buvo toji nedrąsi Bobės šypsena, kokią Gardneris išvydo pirmąsyk ją susitikęs, kai Bobė dar buvo pirmakursė anglų kalbos studentė, o Gardneris - naujokas anglų kalbos dėstytojas, abejingai stumiantis daktarinę, kurios, kaip jis jau tikriausiai netgi tada žinojo, niekados neketino baigti. Pagiringas ir

suirzęs Gardneris naujokėlių pirmakursių paklausė apie naudininko linksnį. Niekas nesugebėjo atsakyti. Gardneris jau rengėsi patirti didžiulį malonumą sumaldamas juos visus į miltus, kai Anderson, Roberta, 5-a eilė, 3-a vieta, pakėlė ranką ir pabandė atsakyti. Atsakė nedrąsiai... bet teisingai. Nieko nuostabaus, pasirodo, ji vienintelė iš jų mokykloje mokėsi lotynų. Tas pats nedrąsus šypsnis, kokį jis matė dabar, buvo Bobės veide tuomet, ir Gardą užliejo šiltas jausmas. Šlamštas, Bobei teko išgyventi sunkų metą... bet čia *buvo* Bobė. Be jokių kalbų.

- Šiaip ar taip, aš beveik visada esu atsitvėrus barjeru, - sakė ji. - Antraip tai būtų lyg žiūrėjimas vidun pro svetimus langus. Prisimeni, aš tau sakiau, kad mano laiškanešys Polsonas šį tą suveikia pašaliais.

Gardneris linktelėjo.

- Aš visai nenoriu nieko apie tai žinoti. Ar apie tai, kad koks nors vargšas slunkius serga kleptomanija, o dar kitas - slapčiom išgėrinėja... kaip tavo nosis?

- Liovėsi kraujavus, - Gardneris padėjo kruviną marškinių skiautę šalia Bobės nosinaitės. - Taigi tu nuolatos statai užtvaras.

- Taip. Nesvarbu, kokia būtų priežastis, - moralinė, etinė ar vien todėl, kad nepasimaišytų nuo viso to sušikto triukšmo galvoje, - aš statau užtvaras. O su tavimi jas nuleidžiu, nes nieko negirdžiu, net jeigu ir stengiuos. *Iš tikrųjų* keletąsyk stengiaus, ir jeigu tai tave siutina, aš suprantu, bet tai buvo vien smalsumas, nes nė vienas nėra toks... švarus.

- *Nė* vienas?

- Ne. Tam turi būti kokia nors priežastis, kas nors panašu į iš tiesų retą kraujo grupę. Galbūt kaip tik tai.

- Deja. Mano grupė nulinė.

Anderson nusijuokė ir atsistojo.

- Norėtum grįžti atgalios, Gardai?

“Tai dėl tos plokštelės mano galvoje, Bobe, - mažne ištarė balsu, bet paskiau kažkodėl persigalvojo. - Plokštelė mano galvoje tave atitveria. Nežinau, iš kur tai žinau, bet, šiaip ar taip, žinau”.

- Aha, gerai, - sutiko jis. - Visai praverstų

(taurelė)

puodelis kavos, nieko daugiau.

- Gausi, eime.

4

Tuo metu, kai viena jos dalis elgėsi su Gardu šiltai ir iš tiesų geranoriškai kaip visados, net pačiais sunkiausiais laikais, kita dalis (toji,

kuri, tiesą sakant, visiškai nepriklausė Bobei Anderson) stovėjo šalia nuošaly, atidžiai viską stebėdama. Vertindama. Klausinėdama. Ir pirmas klausimas: ar ji

(jie)

tikrai nori, kad Gardneris išvis čia būtų. Ji

(jie)

iš pradžių pagalvojo, kad visos jos problemos dabar išsispręs. Gardas padės jai kasti, ir jai nebereikės atlikti tos... na, tos pirmos dalies... vienai pačiai. Dėl vieno dalyko jis buvo teisus: bandydama viską atlikti viena pati, vos negavo galo. Bet permaina, kurios iš jo tikėjosi, neįvyko. Tik tas nemalonus kraujoplūdis iš nosies.

Jis daugiau nebeprisilies laivo, jeigu nuo to nosis jam taip kraujuoja. Neprisilies ir juolab nelįs jo vidun.

Gali prie jo neprieiti. Šiaip ar taip, Piteris visai jo nelietė. Piteris netgi nenorėjo prieiti arčiau jo, bet jo akis... ir jaunėjantis amžius...

Tai ne tas pat. Jis žmogus, o ne senas skalikas. Ir sutik, Bobe, kad, išskyrus kraują iš nosies ir tą muzikos protrūkį, niekas daugiau nepasikeitė.

Niekas iškart nepasikeitė.

Ar dėl tos plieno plokštelės jo kiauše?

Galbūt... bet kodėl dėl tokio dalyko turėtų būti kitaip?

Toji šalta Bobės dalis nežinojo; žinojo tik, jog tai galimas daiktas. Patsai laivas spinduliavo kažkokią milžinišką, tiesiog gaivališką jėgą; tai, kas jo viduje, mirę, ji buvo įsitikinusi, jog dėl to nemelavo, bet patsai laivas buvo beveik gyvas, per savo metalinį kiautą spinduliavo tą didžiulę energiją... ir, ji žinojo, spinduliuojamos energijos laukas vis plėtėsi su kiekvienu jos atkasamu paviršiaus coliu. Toji energija *persidavė* Gardui. Bet toliau ji... ką?

Kažkaip pakito. Iš pradžių pakito, o paskiau pratrūko trumpa, pašėlusiai galinga radijo transliacija.

Tad ką turiu daryti?

Anderson nežinojo, tačiau žinojo, jog tai ne tiek jau svarbu.

Jie pasakys jai.

O tuo tarpu jį privalu stebėti. Kad tik ji galėtų skaityti jo mintis! Kaip būtų paprasčiau, jeigu tik ji galėtų, suk jį devynios, skaityti jo mintis!

Kažkoks balsas šaltai atsiliepė: *Nugirdyk jį. Tuomet galėsi skaityti jo mintis. Tuomet puikiausiai galėsi.*

5

Juodu buvo atvažiavę "Tomketu", kuris anaiptol ne skrido, bet riedėjo žeme kaip visados - tik jeigu pirmiau variklis tarškėdavo ir gausdavo, tai dabar dirbo visiškai tyliai ir todėl darės baisu.

Jie išvažiavo iš miško ir nubumpsėjo daržo pakraščiu. Anderson pastatė traktoriuką ton pačion vieton, kur jisai stovėjo rytą.

Gardneris pažvelgė į dangų, kuris buvo bepradedąs vėl niaukstytis, ir tarė:

- Verčiau patrauktum jį stoginėn, Bobe.

- Bus gerai ir čia, - trumpai atkirto ji. Įsimetė raktelį kišenėn ir pasuko namo link. Gardneris metė žvilgsnį į stoginę, leidosi įkandin Bobės, paskiau atsigręžė. Ant stoginės durų kabojo didžiulė spyna. Dar viena naujiena. Miškas, atleiskite už kalambūrą, tartum knibždėte knibždėjo jų.

Ką tu ten laikai viduje? Laiko mašiną, varomą baterijomis? Kokį Naują Patobulinimą Bobė galėtų ten slėpti?

6

Kai jis įžengė vidun, Bobė rausėsi šaldytuve. Pagaliau ištraukė porą skardinių alaus.

- Tu rimtai užsiminei apie kavą, ar norėtum šitų?

- O kaip dėl kokos? - paklausė Gardneris. - Skraidančiosios lėkštės geriau tinka su koka - toksai mano principas, - ir gana klaikiai nusijuokė.

- Taip, žinoma, - ištarė Bobė ir statydama vieton alų bei imdama dvi skardines kokos, staiga stabtelėjo. - Aš tai padariau, taip?

- A?

- Nusitempiau tave tenai ir parodžiau tau. Laivą. Juk taip?

"Dievuliau, - pagalvojo Gardneris. - Dievuliau brangus".

Šiuo momentu, stovėdama tenai prie šaldytuvo su dviem skardinėm rankoje, ji panėšėjo į Alzheimerio liga sergantį žmogų.

- Taip, - patvirtino Gardneris, ir pajuto, kaip jo oda pašiurpo. - Tu tai padarei.

- Gerai, - Bobė lengviau atsiduso. - Aš taip ir maniau.

- Bobe? Tu gerai jautiesi?

- Žinoma, - atsakė Anderson ir pridūrė atsainiai, lyg tarp kitko: - Mat nelabai galiu prisiminti, ką veikiau nuo tada, kai išėjom iš namų, iki dabar. Tačiau turbūt šitai ne tiek jau svarbu, tiesa? Štai tavo koka, Gardai. Išgerkim už gyvenimą kituose pasauliuose, ką tu į tai?

7

Juodu išgėrė už kitus pasaulius, ir tuomet Anderson paklausė, ką jiems reiktų daryti su tuo erdvėlaiviu, per kurį ji suklupo miške už savo namų.

- Ne *mums,* o *tau.*

- Aš jau darau, Gardai, - švelniai pratarė ji.

- Žinoma, - kiek suirzęs atsakė jis, - bet aš kalbu apie kokį nors galutinį sprendimą. Mielai tau patarsiu, kiek reikės. Mes - prasigėrę, palūžę poetai labai gabūs patarinėti, - bet galų gale *tu* vis tiek ką nors darysi. Šį tą daugiau nei vien išrausi jį iš žemės. Nes jis tavo. Guli tavo valdose ir todėl priklauso tau.

Anderson, atrodo, buvo sukrėsta.

- Tu juk iš tikrųjų nemanai, kad tas daiktas kam nors *priklauso,* ką? Na, vien todėl, kad dėdė Frenkas paliko man šią sodybą savo testamentu? Todėl, kad jis turėjo neginčijamą teisę į žemės sklypą, siekiančią tuos laikus, kai karalius Jurgis III atėmė jį iš prancūzų po to, kai šie savo ruožtu atėmė iš indėnų? Dievaži, Gardai, tasai daiktas jau buvo penkiasdešimt milijonų metų senumo, kai tosios velnio padermės, žmonijos, protėviai tupinėjo urvuose, krapštydamiesi nosis!

- Aišku, tai tiesa, - sausai pasakė Gardneris, - bet šitai teisės nekeičia. O ir tu, nejau ketini čia sėdėti ir mane įtikinėti, kad tas daiktas tau nepriklauso?

Anderson tartum sutriko ir susimąstė.

- Priklauso? Ne, nepasakyčiau. Jaučiu atsakomybę, tačiau jo nesisavinu.

- Ką gi, tebūnie. Bet kadangi klausei mano nuomonės, aš tau ją pasakysiu. Paskambink į Laimstouno karinių oro pajėgų bazę. Tam, kas ten atsilieps, pasakyk, kad atradai savo žemėje neatpažįstamą objektą, panašų į kažkokį pažangų skraidomąjį aparatą. Gal iš pradžių tau kils sunkumų, bet galiausiai juos įtikinsi. Paskiau...

Bobė Anderson nusijuokė. Juokėsi ilgai, gardžiai ir garsiai. Juokas buvo nuoširdus, be jokios šunystės, bet Gardneris vis tiek pasijautė nesmagiai. Ji juokėsi, kol iš akių ištryško ašaros, ir Gardas darėsi vis santūresnis.

- Atleisk, - tarė Bobė, išvydusi jo veidą. - Tiesiog negaliu patikėti, kad tai girdžiu iš tavęs, ne iš ko kito. Žinai... tai tiesiog... - ji vėl prunkštelėjo. - Na, tiesiog pritrenkia. Tartum baptistų pamokslininkas patartų gerti, kad išsigydytum nuo geismo.

- Nesuprantu, ką nori pasakyti.

- Puikiai supranti. Ir aš girdžiu berną, kuris buvo areštuotas Sibruke su revolveriu kuprinėje, berną, kuris įsitikinęs, kad valdžia nenurims, kol mes visi neimsime tamsoj švytėti nelyginant fosforescenciniai laikrodžiai, girdžiu tą berną sakant, kad paskambinčiau Karinėms oro pajėgoms ir paprašyčiau juos atvykti ir užsiimti tarpžvaigždiniu erdvėlaiviu.

- Tai tavo žemė...

- Šūdniekiai, Gardai! Mano žemė tiek pat priklausoma nuo Jungtinių Valstijų vyriausybės išskirtinės teisės į kuo nors pasižyminčias valdas kaip ir bet kuri kita. Išskirtinė teisė leidžia tiesti magistrales.

- O kartais statyti branduolinius reaktorius.

Bobė vėl atsisėdo ir stojusioje ramioje tyloje pažvelgė į Gardnerį.

- Galvok, ką kalbi, - tarė ji tyliai. - Trečią dieną po manojo skambučio nei žemė, nei laivas nebebus "mano". Šeštą dieną jie bus aptvėrę visą sodybą spygliuota viela ir kas penkiasdešimt žingsnių pastatę sargybinius. Po šešių savaičių, manau, tikriausiai aštuoniasdešimt procentų Heiveno gyventojų bus iškeldinti už kompensacijas, išmesti... ar paprasčiausiai dingę. Jie galėtų tai padaryti, Gardai. Žinai, kad galėtų. Ir visa susiveda štai į ką: tu nori, kad pakelčiau ragelį ir paskambinčiau Dalaso policijai.

- Bobe...

- Taip. Štai ką tai reiškia: aš aptikau ateivių erdvėlaivį, o tu nori, kad aš jį perduočiau Dalaso policijai. Nejau manai, kad jie prisistatys čia ir pasakys: "Prašau vykti su mumis į Vašingtoną, mis Anderson, Jungtinė štabų vadovybė labai trokšta išgirsti jūsų nuomonę šiuo klausimu. Ne tik todėl, kad jums priklauso, - na, *anksčiau* priklausė, - žemė, kurioje yra tas daiktas, bet ir todėl, kad Jungtinė štabų vadovybė, prieš ką nors nuspręsdama dėl tokių dalykų, visad apklausia vesternų rašytojus. Taip pat Prezidentas nori, kad užšoktumėte į Baltuosius Rūmus ir pasidalytumėte su juo savo mintimis apie tai. Be to, jis nori jums pasakyti, kaip jam patiko *Kalėdos su patronais.*

Anderson užvertė galvą ir nusikvatojo, tačiau šįsyk nesivaržydama, isteriškai, taip, jog nuo jos juoko pagaugai ėjo. Tačiau Gardneris vos tai pastebėjo. Nejau jis iš tiesų manė, kad jie atvažiuos čia ir ims ceremonytis? Kai prieš akis toks potencialiai svarbus dalykas? Atsakymas - ne. Jie atims žemę ir privers jį ir Bobę tylėti... bet ir to gali jiems neužtekti. Galimas daiktas, juodu atsidurs kokioje nors vietoje, savotiškame rusiško gulago ir ištaigaus kurorto hibride. Patenki laisvai ir niekad iš tenai nebeištrūksti.

Arba netgi to jiems gali pasirodyti negana... tad, liūdintys, prašom nereikia gėlių. Tada ir tiktai tada naujieji laivo globėjai galės ramiai miegoti.

Galų gale nepasakysi, jog tai žmogaus rankų darbas kaip etruskų vaza ar kūginės kulkos, iškastos iš žemės kokio nors seniai seniai vykusio Pilietinio karo mūšio vietoje, ar ne? Moteris, kuri aptiko tą daiktą, paskiau sugebėjo aprūpinti visą savo namą energija iš D-elementų... ir dabar jis buvo linkęs tuo tikėti, net jeigu nauji įtaisai "Tomkete" dar neveikė, tačiau jie greit veiks.

Ir kas būtent *privers* juos veikti? Mikroschemos? Puslaidininkiai? Ne. Pati Bobė buvo papildomas ingredientas, Nauja ir Patobulinta Bobė Anderson. *Bobė.* Ar galbūt bet kas, jeigu tik atsiduria arti to daikto. Ir toksai daiktas... na, juk neprileisi prie jo eilinio piliečio, argi galima?

- Kad ir kas tai būtų, - sumurmėjo jis, - tas velnio daiktas turi pašėlusiai stiprinti smegenų veiklą. Paverčia tave genijum.

- Ne. Mokslingu idiotu, - ramiai pasakė Anderson.

- Ką?

- Mokslingu idiotu. Bent pustuzinis jų yra Painlende - valstijos įstaigoje protiškai atsilikusiems. Dar mokydamasi koledže, praleidau ten dvi vasaras pagal darbinės studijos programą. Ten buvo vaikinas, kuris galėjo mintinai dauginti šešiaženklius skaičius ir duoti teisingą atsakymą mažiau nei per šešias sekundes... ir tuo pat metu sugebėdavo prileisti sau į kelnes. Dvylikametis berniukas hidrocefalas. Galva didžiulė kaip moliūgas iš parodos. Bet jis gebėdavo visai padoriai spausdinti mašinėle šimtą šešiasdešimt žodžių per minutę greičiu. Negalėjo kalbėti, negalėjo skaityti, negalėjo *galvoti,* bet galėjo uraganišku greičiu spausdinti.

Anderson išsitraukė iš pakelio cigaretę ir užsirūkė. Iš sulysusio, išvargusio veido jos akys tvirtai žvelgė į Gardnerį.

- Štai kas aš. Mokslinga idiotė, *tik tiek,* ir jie tai atpažintų. Visus tuos dalykus - rašomosios mašinėlės patobulinimą, vandens šildytuvo sutvarkymą - teprisimenu nuotrupomis. Kol aš dirbu, visa man atrodo aišku kaip dieną, bet vėliau... - ji maldaujamai pažvelgė į Gardnerį. - Ar supranti?

Gardneris linktelėjo.

- Tai sklinda iš laivo nelyginant radijo laidos iš transliacijos bokšto. Bet nors radijas gali priimti laidas ir perduoti jas žmogaus ausiai, jis *nekalba.* Valdžia būtų laiminga galėdama mane suimti ir uždaryti kur nors, o paskui supjaustyti į mažyčius gabalėlius ir pažiūrėti, ar nėra kokių organinių pakitimų... tai yra, kai tik manasis nelaimingas atsitikimas duos jiems dingstį atlikti autopsiją.

- Tu tikrai negali skaityti mano minčių, Bobe?

- Ne. Bet ar tu iš tikrųjų manai, kad jie nesismulkins prarasti keleto žmonių dėl tokio dalyko kaip šis?

Gardneris pamažu papurtė galvą.

- Taigi paklausius tavo patarimo, baigtųsi štai kuo, - tarė Anderson. - Pirmiausia - paskambinu Dalaso policijai; paskiau - toji policija tave areštuoja; o dar paskiau - nužudo.

Gardas sutrikęs pažvelgė į ją ir tarė:

- Na gerai, pasiduodu. Tačiau ką kita gali rinktis? Juk turi kažką daryti. Dievuliau, tas daiktas tave žudo.

- Ką?

- Tu netekai trisdešimties svarų, kaip tau tai patinka?

- Tris... - Anderson atrodė išsigandusi ir sunerimusi. - Ne, Gardai, tik ne tiek. Penkiolika - galbūt, o be to, aš per juosmenį auginaus rumbus, ir...

- Eik ir pasisverk, - pasiūlė Gardneris. - Jeigu tau pasiseks nuspausti rodyklę virš devyniasdešimt penkių svarų, netgi su batais, aš pasirengęs suvalgyti svarstykles. Numesi dar kelis svarus - ir tu ligonis. Tokios būklės, kokios dabar esi, tave gali ištikti širdies aritmija, ir numirsi per dvi dienas.

- Man reikėjo numesti šiek tiek svorio. O aš buvau...

- ...pernelyg užsiėmusi, kad pavalgytum - tą norėjai pasakyti?

- Na, nevisiškai tokiais žo...

- Kai išvydau tave praeitą naktį, atrodei išgyvenusi Batano mirties žygį*. Tu pažinai mane, bet nieko daugiau. Tu vis dar nesusivoki. Po penkių minučių, kai sugrįžome apžiūrėję tavąjį, be abejo, pritrenkiantį radinį, paklausei, ar buvai mane prie jo nusivedusi.

Bobė tebesėdėjo įbedusi akis į stalą, tačiau Gardas matė jos veido išraišką: užsispyrusią ir paniurusią.

Švelniai palietė jos petį.

- Aš tik norėjau pasakyti, kad nesvarbu, koks nuostabus tas daiktas būtų, jisai siaubingai paveikė tavo kūną ir protą.

Bobė atšlijo nuo jo.

- Jeigu tu nori pasakyti, kad aš išprotėjau...

- Ne, aš nesakau, kad tu išprotėjus, Dieve sergėk! Bet galėtum išprotėti, jeigu nesulėtinsi apsisukimų. Ar nuneigsi, kad turėjai sąmonės užtemimų?

- Tu mane statai kryžminėn apklauson, Gardai.

- Ir kaip moteris, prieš penkiolika minučių manęs klaususi patarimo, tu, po šimts, labai priešiškai nusiteikusi liudytoja.

---

* Batanas - pusiasalis į vakarus nuo Manilos įlankos Filipinuose. Čia amerikiečiai per Antrąjį pasaulinį karą atsilaikė prieš gerokai pranašesnes japonų pajėgas.

Minutėlę abu žvelgė piktai per stalą vienas į kitą.

Pirmoji pasidavė Anderson.

- Sąmonės užtemimai - ne tas žodis. Nebandyk prilyginti tai, kas atsitinka tau, kai perdaug išgeri, su tuo, kas dedasi man. Tai ne tas pat.

- Nesirengiu ginčytis su tavimi dėl žodžių reikšmės, Bobe. Nori nukreipti kalbą į šalį, ir tu tai žinai. Tas daiktas tenai pavojingas. Štai kas man atrodo svarbu.

Anderson pažvelgė į jį. Jos veidas buvo neišskaitomas.

- Tu taip manai, - ištarė ji, bet nei klausiamai, nei teigiamai - žodžiai nuskambėjo visai lygiai, be jokios intonacijos.

- Tu ne tik gauni ar priimi mintis, - pasakė Gardneris. - Tave *varo*.

- Varo, - Anderson veido išraiška nepasikeitė.

Gardneris pasitrynė kaktą.

- Taip, varo. Varo, kaip blogas, žiaurus raitelis - savo žirgą, kol tas krenta negyvas po juo... Paskiau atsistoja ir pliekia rimbu negyvą kūną už tai, kad prakeiktas kuinas išdrįso nudvėsti. Toksai žmogus pavojingas arkliams, o tai, kas viduje to laivo... manau, pavojinga Bobei Anderson. Jeigu nebūčiau aš pasirodęs...

- Ką? Jeigu nebūtum tu pasirodęs, tai ką?

- Manau, kad vis dar būtum prie jo, kastum dieną ir naktį, nevalgytum ir šį savaitgalį jau būtum buvus negyva.

- Aš taip nemanau, - šaltai atrėmė Bobė. - Bet kad pratęstume diskusiją, tarkime, tu teisus. Aš vėl viską suvokiu.

- *Nieko* tu nesuvoki, ir *nesijauti* gerai.

Į jos veidą vėl sugrįžo toji užsispyrusi išraiška - išraiška, kuri tartum sakė, jog Gardas šneka niekus, ir ji nesirengianti klausytis.

- Palūkėk, - tarė Gardneris. - Bent dėl vieno visiškai su tavimi sutinku. Čia tikrai didžiausias, reikšmingiausias, iš proto varantis dalykas, koks tik kada nors yra atsitikęs. Kai tai iškils aikštėn, Niujorko “Times” antraštės atrodys tartum iš “National Enquirer”. Dėl šito žmonės pakeis savo sumautus *įsitikinimus,* supranti?

- Taip.

- Tai ne parako statinė, tai atominė bomba. Supranti?

- Taip, - pakartojo Anderson.

- Tad nukabink nuo savo veido tą surūgusią išraišką. Jeigu mes ketiname kalbėtis apie tai, tuomet, po šimts, kalbėkimės.

Anderson atsiduso.

- Aha. Gerai. Atleisk man.

- Sutinku, kad buvau neteisus, siūlydamas paskambinti Karinėms oro pajėgoms.

Juodu pasišnekėjo, pasijuokė, ir abiem buvo gera.

Vis tebesišypsodamas Gardas tarė:

- Vis dėlto kažką reikia daryti.

- Aš to neneigiu, - sutiko Anderson.

- Bet, Bobe, dievaži! Aš susikirtau iš chemijos ir vos įveikiau fizikos keistenybes. Tiksliai negaliu pasakyti, bet žinau viena - tą daiktą būtina... na... nuslopinti, ar padaryti kažką panašaus.

- Mums reikia specialistų.

- Teisingai! - sušuko Gardneris, nusitverdamas tos minties. - Specialistų.

- Gardai, visi ekspertai dirba Dalaso policijai.

Gardneris pasipiktinęs skėstelėjo rankomis.

- Dabar, kai tu čia, man bus visiškai gerai. Aš žinau.

- Panašu, kad apsisuks į kitą pusę. Dabar man prasidės sąmonės užtemimai.

- Manau, verta rizikuoti, - tarė Anderson.

- Tu jau nusprendei, tiesa?

- Aš jau nusprendžiau, ko aš *noriu,* taip. Noriu laikyti tai paslaptyje ir užbaigti darbą. Netgi nereikės iškasti jo viso. Manau, kad jeigu tik man - *mums,* tikiuosi - pasiseks prasiskverbti giliau dar kokias keturiasdešimt ar penkiasdešimt pėdų, galbūt aptiksime kokį liuką. Jeigu sugebėtume patekti vidun... - Bobės akys žybtelėjo ir nuo tos minties po Gardnerio krūtinę ėmė plisti atliepiantis jaudulys.

- Jeigu sugebėtume patekti vidun? - pakartojo jis.

- Jeigu sugebėtume patekti vidun, galėtume prieiti prie valdymo prietaisų. O jeigu tai pavyks padaryti, aš priversiu tą griozdą pakilti tiesiai iš žemės.

- Manai, galėsi tai padaryti?

- *Žinau,* kad galėsiu.

- O paskiau?

- Paskiau nežinau, - truktelėjo pečiais Bobė. Tai buvo geriausias, labiausiai vykęs melas, kokį ji iki šiol buvo pasakius... bet Gardneris suprato ją *pamelavus.* - Tik žinau, kad atsitiks tai, kas paskiau turi atsitikti.

- Tačiau tu sakei, kad aš privalau nuspręsti.

- Taip, sakiau. Kiek tai liečia išorinį pasaulį, visa, ką galiu padaryti - tai toliau niekam *nieko* nesakyti. Jeigu tu nuspręsi kitaip, ką gi, kaip aš tave sulaikysiu? Nušausiu dėdės Frenko šautuvu? Negalėčiau. Galbūt koks nors vienos iš mano knygų personažas galėtų, bet aš negalėčiau. Čia, deja, tikras gyvenimas, kuriame nėra tikrų atsakymų. Man regis, tik stovėsiu ir žiūrėsiu, kaip tu nueini. Bet kad ir kam tu paskambintum, Gardai, - mokslininkams iš Orono universiteto, biologams iš

Dženingso laboratorijų, fizikams iš Masačūsetso technologijos instituto - kad ir kam tu paskambintum, pasirodytų, kad iš tikrųjų tu skambinai Dalaso policijai. Ir čia suvažiuotų sunkvežimiai, pilni spygliuotos vielos ir ginkluotų žmonių, - ji kiek šyptelėjo. - Bent man netektų vienai keliauti į tą valstijos policijos medicininę prieglaudą.

- Ne?

- Ne. Dabar ir tu į tai įsivėlęs. Kai jie mane tenai skraidins, tu sėdėsi greta, - blanki šypsena praplatėjo, tačiau vis tiek joje buvo mažai linksmumo. - Sveikas atvykęs į durnyną, drauguži. Ar nesidžiaugi čia patekęs?

- Sužavėtas, - atsakė Gardneris, ir staiga jie abu nusijuokė.

8

Juokui nutilus, Gardneriui pasirodė, kad atmosfera Bobės virtuvėje žymiai atlėgo.

Anderson paklausė:

- Kaip tu manai, kas atsitiktų laivui, jeigu jis patektų į Dalaso policijos rankas?

- Ar kada nors esi girdėjusi apie Angarą Nr. 18? - savo ruožtu paklausė Gardneris.

- Ne.

- Pasakojama, kad Angaras Nr. 18 - neva dalis Karinių oro pajėgų bazės Deitono apylinkėse. Ar Dirbeno. Ar dar kažkur. Šiaip ar taip, Jungtinėse Valstijose. Kaip tik tenai neva laikomi kūnai apie penketo mažų žmogeliūkščių žiurkės veidais ir su žiaunomis kakluose. Lėkštiečių. Tai tik viena iš tų istorijų, kurias girdi pasakojant, ir tokių kaip kažkas neva aptikęs savo greitai paruošiamame hamburgeryje žiurkės galvą, arba apie aligatorius Niujorko kanalizacijos vamzdžiuose. Tik dabar aš jau lyg imu abejoti, ar tai *tikrai* pasakos. Bet manau, tada būtų galas.

- Ar galiu tau pasekti vieną iš tų moderniųjų pasakaičių, Gardai?

- Klok.

- Ar tu kada nors girdėjai, - paklausė ji, - apie vaikiną, kuris išrado tabletes, pakeičiančias benziną?

9

Besileidžianti saulė nudažė dangų ryškiai raudonomis, geltonomis ir purpurinėmis spalvomis. Gardneris sėdėjo ant didelio kelmo užpakaliniame Bobės Anderson kieme stebėdamas, kaip ji slenka žemyn. Didžiąją popietės dalį juodu praleido šnekėdamiesi, tarpais diktuodami,

tarpais samprotaudami, tarpais ginčydamiesi. Į pasitarimo pabaigą Bobė vėl pareiškė žiauriai išalkusi. Ji sutaisė didžiulį puodą spageti ir pakepino sultingų kiaulienos muštinių. Gardneris nusekė paskui ją į virtuvę, norėdamas vėl pratęsti diskusiją, - mintys ridinėjosi jo galvoje nelyginant biliardo rutuliai po stalą. Anderson nesileido į kalbas. Pasiūlė Gardneriui taurelę, nuo kurios jis ilgai pagalvojęs neatsisakė. Viskis sklandžiai nubėgo žemyn, užliejo geras jausmas, bet jam atrodė, kad antra taurelė nebūtina - na, *nelabai* būtina. Dabar, sėdėdamas čia, aptingęs nuo sotumo ir burnelės, žvelgė į dangų ir mąstė, kad, matyt, Bobė buvo teisi. Juodu viską konstruktyviai aptarė, ką reikėjo aptarti.

Atėjo laikas nuspręsti.

Bobė sušveitė itin gausią vakarienę.

- Tu apsivemsi, Bobe, - perspėjo Gardneris. Nors kalbėjo rimtai, neišturėjo nesusijuokęs.

- Nė velnio, - romiai pasakė Bobė. - Niekados geriau nesijaučiau, - ji atsirūgo. - Portugalijoje tai komplimentas virėjui.

- O gerai pasikrušus... - Gardas pakėlė koją ir pagadino orą. Bobė smarkiai prunkštelėjo.

Juodu suplovė indus ("Ar dar nieko nesugalvojai, kaip susidoroti su šiuo darbu, Bobe?" - "Palūkėk, viskam savo laikas") ir perėjo į mažą netvarkingą poilsio kambarį, nelabai pasikeitusį nuo Bobės dėdės laikų, pasižiūrėti vakaro žinių. Visos ne itin buvo geros. Vidurio Rytai vėl rusena: Izraelis smogia iš oro į sirų žemės pajėgas Libane (ir netyčia pataiko į mokyklą - Gardneris susiraukė nuo vaizdų su apdegusiais, klykiančiais vaikais), rusai šturmuoja afganų maištininkų įtvirtinimus kalnuose, valstybės perversmas Pietų Amerikoje.

Vašingtone Branduolinių tyrimų centras išspausdino sąrašą devyniasdešimties branduolinių objektų trisdešimt septyniose valstijose, turinčių saugumo problemų nuo "vidutinių iki rimtų".

"Nuo vidutinių iki rimtų, puiku, - pagalvojo Gardneris, jausdamas kylant ir rangantis graužiantį it rūgštis seną bejėgišką įsiūtį. - Jeigu mes prarandam Topeką, tuomet vidutinė problema. Jeigu prarandame Niujorką - tatai jau rimta".

Pajuto, kad Bobė kiek liūdnai žiūri į jį.

- Vis dar nerimsti, tiesa? - paklausė.

- Tiesa.

Kai žinios baigėsi, Anderson pareiškė Gardneriui, kad eina į lovą.

- Pusę aštuntos?

- Aš vis dar jaučiuosi išsekusi.

Ir tokia atrodė.

- Gerai. Aš ir pats netrukus virsiu ant šono. Irgi esu pavargęs. Pastarosios pora dienų buvo beprotiškos, bet nežinau, ar pajėgsiu užmigti - visas tas jovalas ūžauja man galvoje.

- Nori valiumo?

Jis nusišypsojo.

- Mačiau, tabletės vis dar ten. Aš pasuoju. Tai tau pastarąsias porą savaičių būtų pravertęs koks trankviliantas arba du.

Meino valstijos sąlyga už tai, kad Nora ne itin reikalaus kaltinamojo nuosprendžio, numatė, jog Gardneris pasiduos antialkoholinio gydymo programai. Programa tęsėsi šešias savaites, o valiumą, matyt, teks vartoti amžinai. Tiesą sakant, Gardneris bemaž trejus metus neišgėrė nė tabletės, bet kartkartėmis, - paprastai kai ruošdavosi keliauti, - įvykdydavo medikų nurodymą. Antraip koks nors kompiuteris dar išriaugėtų jo pavardę ir trokštantis pasipelnyti kelis baksus Meino valstijos sąskaita psichologas galėtų užsukti pasitikrinti, ar jo galva liko susitraukus iki tinkamo dydžio.

Bobei atsigulus, Gardneris išjungė televizorių ir įsitaisė Bobės supamojoj kėdėj su "Bizonų kariais" rankoje. Netrukus jis išgirdo Bobę užknarkiant. Gardneris spėjo, kad Bobės knarkimas, ko gero, irgi konspiracinio plano dalis, siekianti neleisti jam užmigti, bet jis neėmė į galvą - Bobė visados knarkdavo, mat tokia iškrypusios pertvaros kaina, ir tai Džimą erzindavo, tačiau praėjusią naktį jis patyrė, kad esama kai ko ir blogiau. Pavyzdžiui, nejauki tyla, kai ji miegojo ant kušetės. Tai buvo *kur kas* blogiau.

Gardneris minutėlei kyštelėjo vidun galvą, išvydo Bobę žymiai būdingesnėje jai miego pozoje - pusnuogę, tik su pižamos kelnėmis, plikomis krūtimis, antklodė susijaukus jai tarp kojų, viena ranka sulenkta po skruostu, antroji pridengus veidą, o nykštys bemaž burnoje. Dėl Bobės tvarka.

Tad Gardneris išėjo laukan, kad čia nuspręstų, ką daryti.

Bobės daržas augo kaip iš pypkės - kukurūzai aukštesni nei bet kurie Gardnerio matyti pakeliui į šiaurę iš Arkadija Byčo, o pomidorai žadėjo susilaukti parodos prizo. Kai kurie iš jų būtų siekę krūtinę, jeigu vaikščiotum tarp jų eilių. O viso to apsuptyje - guotas milžiniškų saulėgrąžų, grėsmingų nelyginant trifidai, linguojančių nuo švelnaus vėjelio.

Kai Bobė anksčiau jo paklausė, ar kada nors yra girdėjęs apie vadinamąsias "benzino tabletes", Gardneris nusišypsojo ir linktelėjo. Dar viena dvidešimtojo amžiaus pasakaitė, tikrai. Tada ji paklausė, ar jis tuo tiki. Gardneris tebesišypsodamas atsakė "ne". Bobė jam priminė apie Angarą Nr. 18.

- Tu nori pasakyti, jog *tiki* esant tokią tabletę? Ar *buvus?* Ką nors tokio, ką įmestum į benzino baką ir kiaurą dieną važinėtumeis?

- Ne, - ramiai atrėmė Bobė. - Iš viso, ką esu perskaičiusi, neatrodo, kad tokia tabletė galėtų būti, - ji palinko į priekį, pasirėmus alkūnėmis į kelius. - Bet aš tau pasakysiu, kuo *iš tikrųjų* tikiu: jeigu tokia būtų, tai tik rinkoje. Koks nors didelis kartelis, o gal ir pati vyriausybė ją nupirktų... arba pavogtų.

- Aha, - pritarė Gardas. Jis nesyk yra galvojęs apie beprotišką ironiją, būdingą kiekvienam *status quo:* atverti Jungtinių Valstijų sienas ir palikti visus tuos muitininkus be darbo? Legalizuoti narkotikus ir sugriauti agentūrą kovai su jais? Lygiai taip pat gali pamėginti mažo kalibro pistoletu pašauti žmogų mėnulyje. Ir jis nusikvatojo.

Bobė sutrikusi, bet irgi su šypsenėle paklausė:

- Ko gi juokiesi?

- Aš tik pagalvojau, kad jeigu būtų tokios tabletės, Dałaso policija nušautų jas išradusį vyrioką ir jo kūną paguldytų į Angarą Nr. 18 greta tų žaliųjų žmogeliukų.

- Jau nekalbant apie visą jo šeimą, - sutiko Bobė.

Šįkart Gardas nenusijuokė. Dabar tai nebeatrodė taip linksma.

- Turint tai galvoje, - tarė Anderson, - tik pažiūrėk, ką aš čia nuveikiau. Nesu visų galų meistrė, juolab kokia mokslininkė, o jėga, veikianti per mane, prikūrė dalykų, kurie kaip niekas kitas panėši į projektus iš "Boy's Life" - ir be to, padaryti gana nuovokaus berniuko.

- Jie veikia, - atsakė Gardneris.

Taip, mintyse sutiko Anderson, jie veikė. Ji netgi neaiškiai nutuokė, kaip jie veikė - pagal principą, kurį galėtum pavadinti "irstančių molekulių susiliejimu". Ne atomiška, visiškai švaru. Telepatinė rašomoji mašinėlė, sakė Bobė, veikė remdamasi irstančių molekulių susiliejimu į elektros srovę, bet iš tikrųjų jos veikimo *principas* buvo visiškai kitoks, ir jinai jo *nesuprato.* Viduje buvo kažkoks energijos šaltinis, atgyjantis kaip įrenginys, perspėjantis vairuotoją apie kopų radarą, bet toliau jos supratimas nesiekė.

- Vos tik užgrius čia mokslininkai iš Nacionalinės saugumo agentūros ar iš Įstaigos, veikiausiai per šešias valandas jie iščiupinės visus tuos dalykus, - pasakė Anderson. - Sukinėsis aplinkui lyg įspirti į kiaušius ir klausinės vienas kito, kaip jie patys, po velnių, galėjo taip ilgai nesusiprotėti tokių elementarių dalykų. Ir žinai, kas dėsis paskiau?

Gardneris irgi kankinamai galvojo apie tai, viena ranka laikydamas alaus skardinę, kurią jam padavė Bobė, kitą prisidėjęs prie kaktos. Ir staiga jis vėl pasijautė esąs tame baisiame pobūvyje, besiklausąs, kaip Tedas Energetikas giria "Irokėzo" jėgainę, kurioje netgi dabar kaito st-

rypai: *Jeigu nusileisime tiems dundukams dėl atomo, jie po mėnesio ar kiek vėliau apsisuks aplinkui ir ims inkšti, kad nebegali naudotis savo fenais, kad jų virtuviniai automatai nebeveikia, prireikus išmaišyti kupetą vegetariško maisto.* Matė save vedant Tedą Energetiką prie Arbergo bufeto - matė taip aiškiai, lyg tai būtų dėjęsi... po šimts, lyg dėtųsi *dabar.* Ant stalo, tarp bulvių traškučių ir žalių daržovių dubenių, stovėjo vienas iš Bobės išradimų. Baterijos prijungtos prie lentos su grandinine schema; toji savo ruožtu buvo prijungta prie paprasto sieninio jungiklio - tokio, kokį gali maždaug už baksą gauti bet kurioje metalo dirbinių krautuvėlėje. Gardneris matė save pasukant tą jungiklį, ir staiga viską ant stalo - bulvių traškučius, žalias daržoves, padėklą užkandžiams su penkiais skyreliais, šaltus muštinių likučius ir viščiuko kaulus, pelenines, taureles - pakylant šešis colius ir paprasčiausiai pakimbant ore, o jų šešėlius įmantriu raštu marginant staltiesę. Kiek suirzęs, Tedas Energetikas minutėlę stebėjo visa tai. Pagaliau vienu mostu nušlavė įrenginį nuo stalo. Laidai sutrūkinėjo, baterijos išsibarstė į visas šalis. Visa su trenksmu vėl nukrito ant stalo, taurelės išsipylė, peleninės apsivertė, pažerdamos nuorūkas. Tedas nusivilko savo sportinį švarką ir uždengė juo įtaiso liekanas lyg partrenkto ir užmušto kelyje gyvulio gaišeną. Tai padaręs, jis vėl atsisuko į savo negausią sudomintą auditoriją ir kalbėjo toliau. Tie žmonės mano, kad jiems amžinai bus galima valgyti tą patį pyragą. *Tie žmonės įsivaizduoja, kad visados bus atsarginės pozicijos. Jie klysta. Trauktis nėra kur. Visai paprasta: atominės arba nieko.* Gardneris išgirdo save šaukiant su įsiūčiu, kuris šįsyk buvo blaivas: *O kaip dėl to dalyko, kurį ką tik sulaužei? Kaip dėl jo?* Tedas pasilenkė ir gracingai pakėlė savo švarką - nelyginant magas katiliuką prieš apstulbusius žiūrovus. Grindys po juo buvo tuščios, neskaitant kelių bulvių traškučių. Nė pėdsako to įtaiso. Visiškai jokio. "*Dėl* kokio *dalyko?* - paklausė Tedas Energetikas, žvelgdamas tiesiai į Gardnerį su užuojauta, kurioje nestokojo ir nemažos dozės paniekos. Jis pasigręžė į klausytojus: Ar kas nors iš čia esančių ką nors mato?.." - "Ne", - vienu balsu atsiliepė tie nelyginant išmokyti vaikai: Arbergas, Patricija Makardl, visi kiti; netgi jaunasis barmenas ir Ronas Kamingsas antrino jiems. "Ne, mes nieko nematome, visiškai nieko, Tedai, ničnieko, tu teisus, Tedai, atominės arba nieko". Tedas šypsojosi. "Dabar tuojau jis ims mums zyzti seną anekdotą apie tablečiukę, kurią įmetęs į benzino baką gali važinėtis kiaurą dieną". Tedas Energetikas nusijuokė: visi kiti jam pritarė. Visi jie juokėsi iš Džimo.

Gardneris pakėlė galvą ir nukreipė iškankintą žvilgsnį į Bobę Anderson.

- Manai, jie ims... ką? Klasifikuoti visa tai?

- O pats kaip manai? - ir po trumputės pauzės Bobė labai švelniu balsu pašaukė: - Gardai?

- Taip, - gerokai patylėjęs pratarė Gardneris, ir mirksnį rodės, kad tuoj tuoj pravirks. - Aha. Tikrai jie taip padarytų.

10

Ir dabar jisai sėdėjo užpakaliniame Bobės kieme, visai nenutuokdamas, kad į jo pakaušį nutaikytas šratais užtaisytas šautuvas.

Jisai sėdėjo ir vis galvojo apie tą pobūvį. Tai pasivaideno taip siaubingai ir taip aiškiai, jog turbūt jam dovanotina už tą laiką, kurį sugaišo, kad viską suvoktų ir perprastų. Su tuo laivu žemėje negalima elgtis vien iš Bobės ar netgi Heiveno gerovės pozicijų. Nepaisant to, kaip jis veikė Bobę ar bet ką kitą aplinkui save, galutinį sprendimą dėl laivo žemėje būtina priimti iš *pasaulio* gerovės pozicijų. Gardneris yra dalyvavęs tuzinuose komitetų, kurių tikslai rikiavosi nuo įmanomų iki neįtikimai beprotiškų. Yra žygiavęs protesto demonstracijose; yra atidavęs daugiau santaupų negu galėjo sau leisti, padėdamas apmokėti už skelbimus laikraščiuose per dvi nesėkmingas kampanijas, siekiant surengti referendumą, kad būtų uždaryta Meino "Janki"; dar būdamas koledžo studentas, jis dalyvaudavo protesto maršuose prieš Jungtinių Valstijų kišimąsi į karą Vietname; jis priklausė "Greenpeace"; jis rėmė NARAL*. Kiek sykių padrikai bandė kovoti dėl pasaulio gerovės, bet jo pastangos, nors ir kylančios iš individualių apmąstymų, visados susilaukdavo išraiškos per žmonių grupę. Dabar...

Viskas priklauso nuo tavęs, Gardai, senoli Gardai. Tik nuo tavęs. Jis atsiduso. Tartum sukūkčiojo. *Skambink visais varpais apie tas keistas permainas, baltasis vaikine... būtinai skambink. Bet pirma pasiklausk savęs: kas nori, kad pasaulis pasikeistų. Alkanieji, vargšai, benamiai, tiesa? Tėvai tų vaikų iš Afrikos su išpūstais pilvais ir mirštančiais žvilgsniais. Pietų Afrikos juodukai. PIO. Ar Tedas Energetikas nori didelės porcijos tų permainų? Prikąsk liežuvį! Nei Tedas, nei rusų Politbiuras, nei Knesetas, nei Jungtinių Valstijų Prezidentas, nei Septynetas Seserų, nei Kseroksas, nei Baris Manilovas.*

O ne, tik ne tie didieji vaikinai, ne tie, kurie turi tikrąją valdžią, kurie vairuoja Status Quo Mašiną. Jų devizas: "Tik nereikia manęs gąsdinti".

---

* National Abortion Rights Action League - Judėjimas už teisę į abortus *(angl.)*.

Buvo laikas, ir dar visai neseniai, kai jis būtų nedvejojęs nė mirksnio. Bobei būtų nereikėję ieškoti jokių argumentų; Gardas pats būtų buvęs tasai vyriokas, varantis arklį, kol tas parkris... bet irgi būtų buvęs pavalkuose, traukiantis vežimą greta. Čia galų gale yra švarios energijos šaltinis - energijos tokios gausios ir lengvai pagaminamos, jog ji beveik nekainuotų. Per pusmetį visus reaktorius Jungtinėse Valstijose būtų galima visai sustabdyti. Per metus - visus pasaulio reaktorius. Pigi energija. Pigus transportas. Regėjosi įmanomos kelionės į kitas planetas, kitas žvaigždžių sistemas - šiaip ar taip, Bobės laivas pateko į Heiveną, Meino valstiją, ne senuku, geručiu laiveliu *Ledinukas*. Juk iš esmės tai, - maestre, tratink būgnais, - ATSAKYMAS Į VISKĄ.

Kaip manai, ar yra tame laive ginklų?

Buvo beklausiąs Bobės apie tai, ir kažkas privertė jį nutilti. Ginklų? Galbūt. Ir jeigu Bobė galėjo gauti užtektinai tos liekamosios "jėgos", kad sukurtų telepatinę rašomąją mašinėlę, ji taip pat galėjo sukurti kažką panašų į "Fleš Gordono" stebuklingąją patranką, tačiau tai iš tikrųjų veiktų. Ar dezintegratorių? O gal žudantį lazerį? Ką nors tokio, kas, užuot dirbęs su įprastiniais garsais *brmmmm* ar *vak-vak-vak*, paverstų žmones smilkstančių pelenų krūvomis? Galimas daiktas. O jeigu ir ne, ar kas nors iš hipotetiškųjų Bobės mokslininkų nepritaikytų tokių dalykų kaip vandens šildymo įtaisas ar "Tomketo" variklio patobulinimas kam nors tokiam, kas galėtų iš tiesų pakenkti žmonėms! Tikrai taip. Galų gale dar ilgai prieš tai, kai buvo sugalvoti tosteriai, fenai ir plintusinis šildymas, Niujorko valstija spirgindavo elektra žmogžudžius Sing Singo kalėjime.

Labiausiai baugino Gardnerį tai, kad mintis apie ginklus turėjo tam tikrą patrauklumą. Iš dalies, kaip jisai spėjo, tai savanaudiškumas. Ir jeigu iš viršaus ateitų įsakymas pridengti jaukalą sportiniu švarku, tuomet tikrų tikriausiai jis ir Bobė būtų dalimi to, ką reikėtų pridengti. Bet buvo dar ir kitų galimybių. Viena iš jų, - padūkus, bet nestokojanti patrauklumo, - kad juodu su Bobe galėtų įspirti šiknon daug kam, nusipelnantiems spyrio. Mintis pasiųsti tokius nenuoramas kaip Ajatolą į Šešėlių karalystę buvo tokia viliojanti, jog Gardneris mažne susijuokė. Ko laukti, kol Izraelis ir arabai išspręs savo problemas? Ir visokio plauko teroristai... Likit sveiki, vyručiai. Pasimatysim sugrįžus.

Nuostabu, Gardai! Man tai patinka! Parodysim per visą televizijos tinklą! Atrodys geriau nei "Majamio dorovės policija"! Vietoje dviejų kovotojų su narkotikais turime Gardą ir Bobę, patruliuojančius planetą savo skraidančiąja lėkšte! Duokit kas nors man telefoną! Reikia paskambinti į CBS!

Nejuokinga, pagalvojo Gardneris.

O kas juokiasi? Ar ne apie tai tu kalbi? Apie save ir Bobę, vaidinančius Vienišą Patrulį ir Tontą?

Na kas, jeigu ir taip? Kiek laiko užtruks, kol toksai pasirinkimas ims atrodyti geras? Kiek bombų portfeliuose? Kiek moterų, nušautų ambasadų tualetuose? Kiek žuvusių vaikų? Kiek laiko mes leisim tam tęstis?

Nuostabu, Gardai. Gerai, lai kiekvienas Žemės planetoje uždainuoja kartu su Gardu ir Bobe - tekartoja paskui šokinėjantį sviedinuką: "Atsakymas, drauguži, sklando ore..."

Tu bjaurus.

Ir tavo mintys ima darytis tiesiog pavojingos. Pameni, koks išsigandęs buvai, kai tasai valstijos policininkas surado pistoletą tavo kuprinėje? Koks išsigandęs buvai, nes net neprisiminei, kad jį ten įsidėjai? Vėl viskas iš naujo. Tik yra vienas skirtumas - dabar tu kalbi apie stambesnį kalibrą. Dieve brangus, jeigu tik tu esi.

Būtų jaunesnis, tie klausimai niekad neateitų jam galvon... O jeigu ir ateitų, jis paprasčiausiai nuvytų juos į šalį. Matyt, Bobė taip ir padarė. Šiaip ar taip, tai ji užsiminė apie raitelį ant žirgo.

Ką turi omeny - raitelis ant žirgo?

Turiu omeny mus, Gardai. Bet, man regis... man regis, daugiausia tave.

Bobe, kai man buvo dvidešimt penkeri, aš visą laiką degiau. Trisdešimties aš degiau kartkartėm. Bet deguonies čia, matyt, retėja, nes dabar aš degu tiktai kai nusigeriu. Aš bijau užsėsti ant to žirgo, Bobe. Jeigu istorija mane ko nors ir pamokė, tai to, kad žirgai kartais ima nešti.

Jis vėl pasimuistė ant kelmo, ir šautuvas kryptelėjo įkandin jo. Anderson sėdėjo virtuvėje ant taburetės, sulig kiekvienu Gardnerio judesiu kiek pakreipdama ant palangės atremtus vamzdžius. Jo mintys menkai ją tepasiekdavo; tatai ardė planus, varė iš proto. Tačiau pagavo jų pakankamai, kad suvoktų, jog Gardneris jau greitai nuspręs... ir kai jis tai padarys, Anderson tikėjosi, kad žinos, koks jo sprendimas.

Jeigu nuspręs neteisingai, Anderson ištaškys jam pakaušį ir palaidos kūną minkštoje žemėje gale sodo. Labai tai būtų nemalonu, bet jeigu prireiks, ką darysi.

Anderson ramiai laukė to momento, nustačiusi savo protą priimti klampią Gardnerio minčių tėkmę, stengdamasi pagauti ryšį.

Laukti jau liko neilgai.

11

Kas iš tikrųjų tave baugina - tai pirmąsyk per savo niekingą, sujauktą gyvenimą proga veikti iš jėgos pozicijų.

Gardneris kiek atsitiesė, jo veide atsispindėjo išgąstis. Juk tai netiesa, ar ne? Tikrai netiesa.

O, Gardai, bet juk tai tiesa. Tu netgi šūkauji už beisbolo komandas, kurios beviltiškai gauna į skudurus. Šitaip tau niekad netenka rūpintis, kad susigadinsi nuotaiką vienai iš jų prakišus Pasaulinę seriją. Tas pat su kandidatais ir tikslais, kuriuos tu palaikai, tiesa? Kadangi tavo politikas niekad neturės galimybės įrodyti, ko yra vertas, tau niekad netenka jaudintis, kad nauji veidai niekuo nesiskiria nuo senųjų, juk taip?

Aš nebijau. Bent šito nebijau.

Trauk tave velniai, jeigu ne taip.

Raitelis ant žirgo? Tu? Žmogau, juokinga. Tave ištiktų širdies priepuolis, jeigu kas paprašytų sėstis ant motociklo su priekaba. Tavo paties asmeninis gyvenimas - tai niekas kita, kaip tik nuolatinės pastangos sunaikinti bet kokį tvirtą pagrindą, kokį tu turi. Tarkim, vedybos. Nora buvo stipri, ir tau galiausiai teko ją pašauti, kad nusikratytum jos, bet kai šukės išsilakstė, tu nė nebandei jų suklijuoti, tiesa? Esi žmogus, prisitaikantis prie visokių aplinkybių, pripažįstu tau tai. Sugebėjai pasiekti, kad tave išvytų iš dėstytojų, ir taip praradai dar vieną tvirtą pagrindą. Dvylika metų pylei kaušalą ant tos mažytės Dievo tau suteiktos talento kibirkštėlės, kad ją užgesintum. Dabar šitai. Verčiau bėk, Gardai.

Tai neteisinga! Dievaži, neteisinga!

Ne? Ar čia nepakankamai tiesos, kad susilauktum atpildo?

Galbūt taip. Galbūt ne. Šiaip ar taip, jisai suvokė, kad jau yra nusprendęs. Pasiliks su Bobe, bent tuo tarpu darys, kaip ji norės.

Bobės palaimingas įsitikinimas, kad visa - vienas puikumėlis, nelabai derinosi su jos išsekimu ir svorio praradimu. Ką tasai laivas žemėje padarė Bobei, tikriausiai gali padaryti ir jam. Kas atsitiko - ar nespėjo atsitikti - šiandien, dar nieko neįrodo; nereikia tikėtis, kad visi pakitimai jam pasireikš iš karto, tačiau laivas, - ir kokia tik iš jo spinduliuotų jėga, - turėjo didelę galią daryti gera. Tai svarbiausia ir... na, ir užsikniskit, tominokeriai.

Gardneris atsistojo ir pasuko namų link. Saulė jau nusileido, ir prieblanda pilkėjo. Nugara buvo sustingus. Jis pasirąžė, išsitempė ant pirštų galų ir susiraukė iš skausmo, kai stubure trakštelėjo. Pažvelgė į tylų tamsų "Tomketo" siluetą ir toliau į stoginės duris su nauja spyna. Pagalvojo, ar nenuėjus ir nepabandžius dirstelėti vidun pro vieną iš purvinų langučių... tačiau nusprendė, kad neverta. Galbūt bijojo, kad už tamsaus lango išdygs blyškus veidas su šypsniu, apnuoginančiu burną, žiedu apjuostą žmogėdriškų dantų. *Sveikas, Gardai, nori susipažinti su tikrais tominokeriais? Užeik vidun! Mūsų čia daug!*

Gardneris krūptelėjo - bemaž išgirdo plonus, piktybiškus pirštus tyliai brazdenant stiklus. Pernelyg daug nutiko šiandien ir vakar. Jo vaizduotė tapo nebevaldoma. Šiąnakt ji blaškysis ir nesiliaus kalbėjusi. Nežinia, ar šiąnakt jam pavyks užmigti, ar bent nustumti ją į šalį.

12

Vos tik sugrįžo vidun, nerimas ėmė slūgti. O kartu atsinaujino potraukis išgerti. Nusivilko marškinius ir įkišo galvą į Anderson kambarį. Bobė gulėjo kaip gulėjusi toje pačioje pozoje, antklodės buvo susijaukusios tarp siaubingai liesų jos kojų, viena ranka atmesta: ji knarkė.

Net nepajudėjo. Dievuliau, kokia turi būti pavargusi.

Jis ilgai stovėjo po dušu, atsukęs vandenį tiek karštą, kiek drįso (prie naujojo Bobės Anderson vandens šildytuvo tai reiškė pasukti kraną vos trupučiuką į kairę nuo padėties "šalta"). Kai jo oda paraudonavo, jis žengė iš po dušo į vonios kambarį, tokį pritvinkusį garų, jog priminė Londoną per miglą vėlyvosios Viktorijos epochos laikais. Nusisausino rankšluosčiu, pasišveitė dantis pirštu, - *reiks pasirūpinti šiokiomis tokiomis pastos atsargomis,* šmėkštelėjo galvoj, - ir atsigulė lovon.

Užsnūsdamas vėl sumojo galvojąs apie paskutiniuosius Bobės žodžius jų pokalbio pabaigoje. Jai atrodė, kad laivas žemėje buvo pradėjęs veikti miestiečius. Kai jis paprašė smulkiau paaiškinti, ji ėmė kalbėti miglotai, paskiau pakeitė temą. Gardneris spėjo, kad šitame keistame reikale visko gali būti. Nors senoji Frenko Gariko sodyba buvo nuošalumoje, tačiau beveik tiksliai sutapo su pačiu miesto apylinkių geografiniu centru. Dar buvo Heiven Vilidžas, tačiau penkias mylias toliau į šiaurę.

- Tu kalbi taip, lyg tas daiktas skleistų nuodingas dujas, - pastebėjo jis, tikėdamasis, kad jo žodžiai neišduoda nerimo, kurį jautė. - Parakvatas iš Kosmoso. Jie Atvyko nuo Agento Orandžo.

- Nuodingas dujas? - pakartojo Bobė. Ji vėl užsisklendė savyje. Jos veidas, toksai dabar sulysęs, buvo uždaras ir tolimas. - Ne, ne nuodingos dujos. Jeigu nori kaip nors tai įvardyti, vadink *išgaromis.* Tačiau kai kas nors prie jo prisiliečia, esama šio to daugiau nei paprastos vibracijos.

Gardneris nutylėjo nenorėdamas gadinti jai nuotaikos.

- *Išgaros?* Irgi ne. Bet nelyginant išgaros. Jeigu atvyktų čia žmonės su prietaisais iš Aplinkos apsaugos agentūros, nemanau kad apskritai jie aptiktų kokių nors teršalų. Ir jeigu yra kokių fiziškai apčiuopiamų likučių ore, tai tik visai nežymūs pėdsakai.

- Tau atrodo, kad tai įmanoma, Bobe? - ramiai paklausė Gardneris.

- Taip. Aš nesakau tau, jog *žinau,* kas čia dedasi, nes aš nežinau. Neturiu vidinės informacijos. Bet aš manau, kad labai plonas sluoksnis laivo paviršiaus, - ir tikrai plonas, ne daugiau kaip vienos ar dviejų molekulių storio, - galbūt oksiduojasi, kai aš jo vis daugiau atkasu, ir jį paveikia oras. Tai reiškia, kad aš gaunu pirmą, stipriausią dozę... O paskiau tai išblaškoma vėjo kaip radioaktyviosios nuosėdos. Miestiečiams jų tektų daugiausiai... bet "daugiausiai" iš tikrųjų šiuo atveju reikštų "labai mažai".

Bobė pakeitė padėtį savo supamojoj kėdėj ir nusvėrė dešiniąją ranką. Tą gestą Gardneris buvo matęs daug sykių anksčiau, ir jį užliejo šiltas jausmas savo bičiulei, kai išvydo Bobės veidu šmėstelint rūpestį. Ji vėl padėjo ranką sau ant skreito.

- Bet, žinai, aš nesu tikra, kad kaip tik taip ir yra. Yra toks Piterio Straubo romanas "Sklandantis drakonas" - ar tu jį skaitei?

Gardneris papurtė galvą.

- Na, jame kažkas panašaus į tavo Agentą Orandžą iš Kosmoso ar Dievų Parakvatą, ar kaip tu jį vadini.

Gardneris nusišypsojo.

- Romane pasakojama, kaip eksperimentinis chemikalas prasisunkė į atmosferą ir iškrito ant dalies Konektikuto valstijos apylinkių. Toji medžiaga *iš tikrųjų* nuodas - tokios beprotybę sukeliančios dujos. Žmonės be jokios priežasties ima muštis, vienas vyriokas nusprendžia nudažyti visą savo namą, taip pat ir langus, šviesiai rožine spalva, kažkokia moteris risnoja, kol krenta negyva nuo masyvaus vainikinių arterijų užsikimšimo ir taip toliau. Yra dar kitas romanas - tasai vadinasi "Smegenų bandos", ir jį parašė... - Anderson suraukė antakius, stengdamasi prisiminti. Jos dešinioji ranka vėl nusviro nuo supamosios kėdės, paskiau sugrįžo į vietą. - Tokia pat pavardė kaip manoji. Anderson. Polas Andersonas. Tame romane žemė praeina pro kometos uodegą ir kai kurios nuosėdos iš jos padaro gyvulius protingesniais. Knygos pradžioje triušis tikra to žodžio prasme sumąsto, kaip išsivaduoti iš spąstų.

- Protingesniais, - pakartojo Gardneris.

- Taip. Jeigu tavo IK prieš žemei praeinant pro kometas buvo 120, tai po to jis bus 180. Supratai?

- Išbaigtas intelektas?

- Taip.

- Bet anksčiau tu pavartojai mokslingo idioto terminą. Tai visiška priešingybė išbaigtam intelektui, tiesa? Tai tartum... gabumai.

Anderson numojo ranka.

- Nesvarbu, - tarė.

Dabar, gulėdamas čia lovoje ir grimzdamas į miegą, Gardneris klausė savęs, ką tai galėtų reikšti.

13

Tą naktį jį aplankė sapnas. Gana paprastas. Jisai stovėjo tamsoje prie stoginės tarp namo ir daržo, o kairėje stūksojo tamsus "Tomketo" siluetas. Galvojo lygiai apie tą patį kaip ir šį vakarą - kad nueis ir pažvelgs pro vieną langutį vidun. Ir ką pamatys? Kaipgi, žinoma, tominokerius. Bet jis nebijojo. Jautė ne baimę, o patenkintą palengvėjimo džiugesį. Kadangi tominokeriai - ne pabaisos ar žmogėdros; jie tartum elfai iš tos pasakos apie gerąjį batsiuvį. Jis pažvelgs pro purviną stoginės langutį, kaip sužavėtas vaikas žvelgia pro miegamojo langą iliustracijoje iš "Nakties prieš Kalėdas" (ir kas gi kitas Santa Klausas, tasai linksmuolis senukas elfas, jeigu ne didelis geras tominokeris su raudonais kailiniais?), ir jis pamatys juos, besijuokiančius ir bešnekučiuojančius už ilgo stalo, meistruojančius energijos generatorius, pakylančias riedlentes ir televizorius, vietoje įprastinių filmų rodančius minties paveikslus.

Jis pasuko stoginės linkui, ir staiga ją nutvieskė tokia pat žara, kokią jis matė sklindant iš Bobės modifikuotos rašomosios mašinėlės - stoginė tartum pavirto kažkokiu paslaptingu, iš moliūgo pagamintu žibintu, kokie nešiojami Visų Šventųjų vakarą, bet šioji šviesa buvo ne geltona, o baisios puvėsių žalumos. Ji sunkėsi pro lentas; skleidė spindulius pro šakų skyles, margindama grėsmingu raštu, jos buvo pilni langai. Ir *dabar* jį apėmė baimė, nes jokie draugiški mažučiai ateiviai iš kosmoso neskleidžia *tokios* šviesos: jeigu piktybinis auglys turėtų spalvą, ji būtų kaip tik tokia, kuri liejosi pro kiekvieną Bobės stoginės plyšelį ir pro langus.

Bet jis vis tiek prislinko arčiau, nes sapnuose ne visada gali sau padėti. Jis prislinko arčiau, nors ir nenorėjo nieko matyti - kaip ir vaikas nenorėtų Kūčių naktį pažvelgti pro savo miegamojo langą ir išvysti Santa Klausą, nušliaužiantį anapus kelio nuo apsnigto stogo šlaito, o abiejose pirštinėtose rankose - po nukirstą galvą, iš kurių kaklų šaltyje garuoja kraujas.

Prašom nereikia, prašom ne...

Bet jis prislinko arčiau, ir kai įžengė į tą žalią gaisą, jo galvon paralyžiuojančiu, protą skeliančiu srautu įsiliejo roko garsai. Džordžas Torogudas ir "Destroyers". Žinojo, kad kai Džordžas užgroja savo gitara, jo kiaušas ima vibruoti su žudančia harmonija, o paskiau paprasčiausiai

sutrūkinėja kaip name tos stiklinės, apie kurias jisai sykį pasakojo Bobei.

Tačiau tai nesvarbu. Svarbu tik baimė - bijojo tominokerių Bobės stoginėje. Juto juos, bemaž galėjo juos *užuosti* - aitrus, elektrizuojantis kvapas nelyginant ozono ir kraujo.

Ir... kraupūs kliuksinčio skysčio garsai. Girdėjo juos netgi pro muziką savo galvoje. Nelyginant senamadiškos skalbiamosios mašinos, tačiau garsas buvo ne vandens, tas garsas buvo negeras, negeras, *negeras.*

Pasistiebė ant pirštų galų žvilgtelėti stoginėn, o jo veidas buvo toks žalias kaip lavono, ištraukto iš lakiojo smėlio. Ir tuo metu Džordžas Torogudas užgrojo gitara bliuzą. Gardneris sukliko iš skausmo, ir kaip tik tada jo galva suskilo į gabalėlius. Jis atsibudo ir išvydo save sėdintį senoje dvigulėje lovoje svečių kambaryje, prakaito išpilta krūtine, drebančiomis rankomis.

Gardneris vėl atsigulė galvodamas: "Dievuliau! Jeigu tau dėl to sapnuojasi košmarai, rytoj apžiūrėk. Nuramink savo protą".

Tikėjosi, kad po šio sprendimo vėl regės košmarus; atsigulė manydamas, kad čia buvo tik pirmas. Bet daugiau nieko nebesapnavo.

Tą naktį.

Kitą dieną jis talkino Bobei atkasinėti.

II DALIS

HEIVENO APYSAKOS

Teroristas prisisprogęs!
Prezidentas apsinešęs!
Saugumas įmetęs!
Žvalgyba pakaušus!
Ir visi girtutėliai,
Visi nusilakę,
Visi nusitašę,
Nieko tu nepakeisi,
Nes visi girtutėliai,
Visi nusitašę,
Visi darbe geria.

THE RAINMAKERS
"Visi darbe geria"

Skuodė jis miestan šaukdams:
"Nusileido tai iš dangaus!"

CREEDENCE CLEARWATER REVIVAL
"Nusileido tai iš dangaus"

MIESTAS

1

Kol tapo Heivenu, miestas keturis kartus keitė vardą.

Savo municipalinę gyvastį jis pradėjo 1816-aisiais, kaip Montvilio Plantacija. Jis visas visutėlis priklausė tokiam Hju Kreinui. Kreinas 1813-aisiais nupirko teisę į šią žemę iš Masčūsetso federacijos, kurios provincija tuo metu buvo Meinas. Praeityje Kreinas su leitenanto laipsniu dalyvavo Nepriklausomybės kare.

Montvilio Plantacijos vardas buvo pajuoka. Kreino tėvas niekad nedrįso kelti kojos toliau į rytus nuo Doverio ir liko ištikimas toris netgi kolonijoms atsiskyrus. Savo gyvenimą jis baigė Karalystės peru, kaip dvyliktasis Montvilio grafas. Vyriausias sūnus, Hju Kreinas, būtų turėjęs paveldėti tryliktojo Montvilio grafo titulą. Tačiau įsiutęs tėvas atėmė iš jo įpėdinystės teises. Nė kiek dėl to neišmuštas iš vėžių Kreinas linksmai save vadino pirmuoju Centrinio Meino grafu, o kartkartėmis Kunigaikščiu Iš Niekur.

Žemė, kurią Kreinas pavadino Montvilio Plantacija, užėmė apie dvidešimt dviejų tūkstančių akrų plotą. Patenkinus Kreino prašymą suteikti jam prisijungusiojo statusą, Montvilio Plantacija tapo šimtas devyniasdešimt trečiuoju miestu, prijungtu prie Masačūsetso Meino provincijos. Kreinas nusipirko žemę, nes čia buvo gausu geros miško medžiagos, o Deris, kur ją galėjai plukdyti upe jūros link - vos už dvidešimties mylių.

Ar pigi buvo žemė, kuri ateityje turėjo būti pavadinta Heivenu?

Hju Kreinas nupirko visą ta dykynę už sumą, prilygstančią aštuoniolikai šimtų svarų.

Žinoma, tais laikais svaras vertintas kur kas brangiau.

2

Hju Kreinas pasimirė 1826-aisiais, ir tuo metu Montvilio Plantacija turėjo šimtą tris gyventojus. Miško kirtėjai per metus ir šešis ar septynis mėnesius dvigubai padidindavo jo populiaciją, bet iš tikrųjų jie nesiskaitė, nes visą savo uždirbtąją smulkmę išsiveždavo į Derį, ir kaip tik ten paprastai įsikurdavo, kai nusendavo ir nebepajėgdavo dirbti prie miško. Tais laikais "nusendavo ir nebepajėgdavo dirbti prie miško" reikšdavo apie dvidešimt penkerius metus.

Vis dėlto, pradedant 1826-aisiais, palei purviną kelią, vedantį šiaurėn Derio ir Bengoro linkui, ėmė augti gyvenvietė, kuriai vėliau buvo lemta tapti Heiven Vilidžu.

Kad ir kaip jį pavadintum (o galiausiai visiems, išskyrus seniausius senbuvius, tokius kaip Deivas Ratledžas, jis tapo paprasčiausiai 9-uoju plentu), tasai kelias buvo vienintelis, kuriuo medkirčiai kiekvieno mėnesio gale traukdavo į Derį pragerti ir prakekšinti savo uždarbį. Pagrindines išlaidas jie palikdavo dideliam miestui, bet daugelis ir pakeliui mielai ilgėliau apsistodavo Kuderio smuklėje ir nakvynės namuose praskalauti gerklę nuo dulkių vienu ar dviem bokalais alaus. Pajamos iš to buvo ne kažkokios, bet pakankamos, kad padarytų šią vietą patrauklią smulkiam verslui. Krautuvėlė anapus kelio (jos savininku ir prekiautoju tapo Hiremo Kuderio sūnėnas) turėjo mažesnį pasisekimą, bet vis dėlto duodavo šiokį tokį pelną. 1828-aisiais šalia krautuvėlės atsidarė kirpyklėlė ir mažosios chirurginės pagalbos punktas (savininkas ir tvarkytojas - Hiremo Kuderio pusbrolis). Tais laikais nebuvo neįprastas reginys užėjus į šią gyvą, augančią įstaigą pamatyti atsilošusį vienoje iš trijų ten esančių kėdžių medkirtį su apkirptais plaukais, su susiūta žaizda rankoje ar pora stambių dėlių iš indo šalia cigarų dėžės, prigludusių viršum abiejų užmerktų akių ir keičiančių spalvą iš pilkos į raudoną, kai kuo vis labiau pampo; kartu jos apsaugodavo nuo galėjusios patekti į žaizdą infekcijos ir pašalindavo ligą, tada žinomą "smegenų sopulio" vardu. 1830-aisiais pietiniame kaimuko pakraštyje atsidarė viešbutukas ir maisto produktų parduotuvė (savininkas - Hiremo Kuderio brolis Džordžas).

1831-aisiais Montvilio Plantacija tapo Kudersviliu.

Niekas dėl to labai nenustebo.

Kudersviliu jis liko iki 1864-ųjų, kai vardas buvo pakeistas į Montgomerį - pagerbiant Elisą Montgomerį, vietinį vaikinuką, kritusį prie Getisbergo, kur, kai kas teigia, 20-asis Meino pulkas pats vienas išgelbėjo Sąjungą. Sumanymas pakeisti vardą visiems patiko. Šiaip ar taip, vienintelis mieste likęs Kuderis, senas pakvaišęs anglas, prieš dvejus metus bankrutavo ir nusižudė.

Po Pilietinio karo sekusiais metais valstiją apėmė šėlas, nepaaiškinamas kaip daugelis šėlų. Šėlas ištiko ne krinolinams ar žandenoms; pagavo šėlas suteikti mažiems miestukams klasikinius vardus. Iš to Meino valstijoje atsirado Sparta, Kartagina, Atėnai ir, žinoma, čia pat - Troja. 1878-aisiais gyventojai nubalsavo ir vėl pakeisti miesto vardą, šįsyk iš Montgomerio į Ilijoną. Tai sukėlė miestiečių susirinkime ašaringą Eliso Montgomerio motinos tiradą. Tiesą sakant, tirada nuskambėjo labiau senatviškai nei įtikinamai - ką darysi, didvyrio motina tada buvo metuose, o jei tiksliau, septyniasdešimt penkerių. Pasak miesto legendos, miestelėnai klausėsi kantriai, šiek tiek kaltai, ir sprendimas, ko gero, būtų buvęs atšauktas (misis Montgomeri, žinoma, teisi, pagalvo-

jo kai kurie, kai ji pasakė, kad keturiolika metų - tai kažin ar "amžina atmintis", kuri jos žuvusiam sūnui buvo pažadėta per 1864-ųjų liepos 4-osios pervadinimo ceremoniją), jei pačiu svarbiausiu momentu nebūtų neatlaikiusi gerosios damos šlapimo pūslė. Ją išvedė iš susirinkimo salės, vis tebeputojančią apie nedėkinguosius miestelėnus, kurie dar pasigailės dėl tos dienos.

Kad ir kaip ten būtų, Montgomeris tapo Ilijonu.

Praėjo dvidešimt dveji metai.

3

Atvyko greitakalbis atgimstančio tikėjimo pamokslininkas, kuris dėl kažkokių priežasčių aplenkė Derį ir nusprendė pastatyti savo palapinę Ilijone. Pasivadino Kolsonu, bet Mertla Daplesi, apsiskelbusi Heiveno istorike, galop priėjo išvadą, kad tikroji Kolsono pavardė - Kuderis ir kad jis - nesantuokinis anglo Kuderio sūnus.

Kad ir kas būtų, jis gan greitai, kol pribrendo laikas imti kukurūzų derlių, savąja nuotaikinga tikėjimo atmaina nukariavo daugelio miesto krikščionių širdis, sukeldamas didžią neviltį misteriui Hartliui, kuris buvo Ilijono ir Trojos metodistų ganytojas, ir misteriui Krouvelui, kuris žiūrėjo dvasinės baptistų gerovės Ilijone, Trojoje, Etnoje ir Jūnityje (tomis dienomis juokauta, kad Emorio Krouvelo rinkliava priklausė nuo Trojos miesto, bet jo hemorojus - nuo Dievo). Nepaisant visko, jų balsas buvo šaukiančiųjų tyruose. Pamokslininko Kolsono kongregacija vis didėjo iki tos bemaž tobulos 1900-ųjų vasaros pabaigos. Pasakyti, kad tų metų derlius buvo "kolosalus" - vadinasi, nieko nepasakyti; skurdi šiaurinės Naujosios Anglijos žemė, paprastai šykšti kaip Skrudžas, tais metais pažėrė gėrybių, kurioms, atrodė, galo niekad nebus. Misteris Krouvelas, baptistas, kurio hemorojus priklausė nuo Dievo, tapo prislėgtas bei tylus, ir po trejų metų pasikorė savo namų rūsyje.

Misteris Hartlis, metodistų galva, vis labiau nerimavo dėl evangelinio įkarščio, plintančio po Ilijoną kaip choleros epidemija. Galbūt taip atsitiko todėl, kad metodistai paprastai yra patys neišraiškiausi Dievo garbintojai; jie klausosi ne pamokslų, o "apsireiškimų", dažniausiai meldžiasi deramoje tyloje ir laiko, kad vienintelė tinkama vieta kongregacijai tarti "amen" - tai "Tėve mūsų" pabaigoje, ir kad tų kelių himnų nevalia giedoti choru. Bet dabar tie anksčiau tylūs žmoneliai darė viską, pradedant garsiomis litanijomis, baigiant pamaldžiais lingavimais. Paskiau, kaip kartais sakydavo misteris Hartlis, seks apeigos su gyvatėmis. Antradieniniai, ketvirtadieniniai ir sekmadieniniai susirinkimai atgimstančio tikėjimo palapinėje šalia Derio kelio darėsi vis triukšmin-

gesni ir siautulingesni, su vis didesniu emociniu užtaisu. "Jeigu visa dėtųsi po karnavaliniu tentu, galėtum tai pavadinti isterija", - kartą pasakė misteris Hartlis Fredui Periui, bažnyčios dekanui ir vieninteliam artimam savo bičiuliui, kai juodu leido vakarą prie vyšninės taurelių klebonijoje. "Bet kadangi tai dedasi atgimstančio tikėjimo palapinėje, jie prisidengia šventuoju įkarščiu".

Laikui bėgant, garbiojo Hartlio įtarimai dėl Kolsono visiškai pasitvirtino, bet prieš tai pabėgo patsai pamokslininkas, vietoje moliūgų ir bulvių susirinkęs neblogą derlių skambančiųjų ir moterų palankumą. O dar ankstėliau jis paliko miestui savo patvarų įspaudą, pakeisdamas jo vardą paskutinįsyk.

Tą karštą rugpjūčio vakarą savo pamokslą Kolsonas pradėjo nurodydamas, kad derlius - tai Dievo didžio atpildo simbolis, o paskiau perėjo prie paties miesto reikalų. Iki šio momento jis jau buvo nusimetęs savo surdutą. Sudrėkę nuo prakaito plaukai krito jam ant akių. Sesės jau buvo pradėjusios slinktis arčiau sakyklos, nors dar turėjo praeiti kiek laiko, kol bus sukalbėtos litanijos ir pamaldžiai palinkčiota.

- Laikau šį miestą pašventintu, - pareiškė Kolsonas savo klausytojams, didžiulėmis letenomis įsitvėręs į savojo pulpito šonus - galbūt laikė jį pašventintu ar dėl kokios nors kitos priežasties, ne tik dėl to fakto, kad jo garbioji esybė nusprendė paskleisti čia savo tikėjimą (jau nekalbant apie sėklą), bet jeigu taip, tai jis apie tai neužsiminė. - Laikau šį miestą *priebėga**. Taip! Radau čia priebėgą, kuri man primena gimtuosius namus, mielą kraštą, galbūt nelabai besiskiriantį nuo Adomo ir Ievos pažintojo prieš tai, kai nuskynė vaisių nuo to medžio, kurio verčiau būtų nelietę. *Pašventintu!* - sušuko pamokslininkas Kolsonas. Po daugelio metų vis dar atsirasdavo jo kongregacijos narių, kurie susižavėję kalbėdavo apie to žmogaus, tegul ir nenaudėlio, sugebėjimus karštai šlovinti Jėzų.

- *Amen!* - atsiliepė kongregacija. Naktis buvo šilta, bet galbūt ne tokia šilta, kad ja galėtum paaiškinti tiekos moterų skruostų nuoraudį; toks nuoraudis tapo įprastu nuo tada, kai pamokslininkas Kolsonas pasirodė mieste.

- Šis miestas - ne kas kita kaip tik šlovė Dievui!

- *Aleliuja!* - džiugiai suklykė kongregacija. Krūtinės kilojosi. Akys blizgėjo. Liežuviai vilgė lūpas.

- Šis miestas susilaukė pranašiško ženklo! - sušuko pamokslininkas Kolsonas, greitai žingsniuodamas pirmyn ir atgal, retsykiais staigiu galvos krestelėjimu atmesdamas nuo kaktos savo juodas garbanas, iš po

* Angl. haven (heivn) - priebėga, uostas.

kurių pasirodydavo gerokai gysloto kaklo. - Šis miestas susilaukė *pranašiško ženklo* ir tasai ženklas - tai gausus derlius, ir *toji pranašystė išsipildys!*

- Garbė Jėzui!

Kolsonas sugrįžo prie pulpito, sugriebė jį ir griežtai visus nužvelgė:

- Tai kaipgi galite norėti, kad miestas, pažymėtas Dievo *derliumi* ir Dievo *priebėga,* kaipgi galite norėti, kad miestas vadintųsi kažkokiu deigo* vardu - man tai daugiau negu neįsivaizduojama, broliai. Matyt, velnias čia praėjusioje kartoje gerokai pasidarbavo.

Jau kitą dieną imta kalbėti, kad reikia pakeisti miesto vardą iš Ilijono į Heiveną. Garbusis misteris Krouvelas prieš tai protestavo abejingai, garbusis misteris Hartlis - kur kas energingiau. Ilijono deputatai buvo neutralūs, tiktai nurodė, kad tai kainuos miestui dvidešimt dolerių pakeisti prisijungimo prie federacijos popieriams Ogastos bylose ir galbūt dar dvidešimt - pakeisti municipaliniams kelio ženklams, o kur dar miesto dokumentų blankai.

Dar ilgai iki kovo mėnesį įvykusio miestiečių susirinkimo, kuriame aptartas ir nubalsuotas 14-asis straipsnis "Pasižiūrėti, ar piliečiai pritars, kad būtų pakeistas 193-ojo inkorporuoto į Meino valstiją miesto pavadinimas iš ILIJONO į HEIVENĄ", pamokslininkas Kolsonas patyliukais išardė savo palapinę ir išnyko nakties glūdumoje. Tai atsitiko rugsėjo 7-osios naktį, tuoj po to, ką Kolsonas savaitėmis vadino Didžiąja 1900-ųjų Derliaus atgimimo švente. Bent mėnesį prieš tai jis duodavo suprasti, jog tai bus svarbiausias susirinkimas, kokį tik jis *kada nors* rengė, jog netgi svarstąs, ar jam čia neįsikūrus, kažkaip vis dažniau jaučiąs, kad Dievas ragins jį taip pasielgti - ir nuo *pastarosios* žinios damų širdys argi nesuspurdėjo tankiau! Tai bus, sakė jis, didžioji meilės auka mylinčiam Dievui, kuris atsiuntė miestui tokią nuostabią vasarą ir gausų derlių.

Beje, Kolsonas neužmiršo susirinkti ir savąjį derlių. Pradėjo paragindamas susirinkusiuosius padidinti "meilės aukas", jeigu jau jis lieka, ir baigė išardamas ir apsėdamas po susirinkimo ne dvi, ne keturias, bet šešias jaunas mergeles lauke už savo palapinės.

- Na, vyrai mėgsta pasigirti, bet, manau, daugelis jų pasilaiko savo trumpavamzdį kelnėse, kad ir kaip girtųsi, - vieną vakarą kirpykloje pasakė senasis Diukas Barfildas. Jeigu mieste būtų surengtos Smirdaliaus varžybos, senasis Diukas būtų lengvai tapęs nugalėtoju. Nuo jo trenkė kaip nuo seno kiaušinio, mėnesį prasivoliojusio purvyne. Jo klausyda-

---

* Amer. žarg. niekinanti italo, ispano, portugalo ar kokio kito lotynų kilmės asmens pravardė.

vosi, bet per nuotolį ir prieš vėją, jeigu tik būdavo vėjas. - Aš girdėjau apie vyrus su dvivamzdžiais kelnėse, ir sutinku, kartkartėmis tokių pasitaiko, ir sykį net girdėjau apie vyrioką su trišūviu, bet tasai krušlius Kolsonas *vienintelis,* apie kurį girdėjau, slepiantis šešiašūvį.

Trejetas iš pamokslininko Kolsono užkariautųjų, kol į jas įsiveržė šventadieninis kirtiklis, buvo nekaltos.

Tą vėlyvos 1900-ųjų metų vasaros naktį meilės aukos pamokslininkui iš tiesų buvo dosnios, nors kirpyklėlės liežuvautojai nesutarė, kiek dosni buvo *piniginė* pusė. Visi sutiko, kad dar prieš prasidedant derliaus nuėmimo šventei, per kurią pamokslai tęsėsi iki dešimtos, evangelinės giesmės - iki vidurnakčio, o kruštuvės laukuose - iki gerokai po antros, iš tikinčiųjų gausiai pasipylė grynųjų. Kai kurie taip pat pastebėjo, kad per savo viešnagę mieste Kolsonas neturėjo didelių išlaidų. Moterys kone mušėsi dėl garbės jį maitinti, vyriokas, kuriam dabar priklausė viešbutis, leido jam gyventi savo blakyne kreditan... ir, žinoma, naktinės pramogos jam nekainavo nieko.

Rugsėjo 8-osios rytą palapinė ir pamokslininkas dingo. Surinko puikų derlių... nors taip pat sėkmingai kai ką ir pasėjo. Tarp 1901-ųjų sausio 1-osios ir miestelėnų susirinkimo kovo pabaigoje apylinkėje gimė devynetas nesantuokinių vaikų - trejetas mergaičių ir šešetas berniukų. Visas devynetas tų "meilės vaikų" buvo stebėtinai panašūs vienas į kitą - šeši turėjo mėlynas akis, ir visi gimę su vešlia juodų plaukų želmenija. Kirpyklėlės liežuvautojai (ir niekas pasaulyje nesugebėtų taip sėkmingai sujungti logikos su gašlybe, kaip tie dykinėtojai, perdžiantys į pintas kėdes ir traukiantys suktines ar taikliai siunčiantys kramtomojo tabako gumulus į skardines spjaudykles) taip pat nurodė, kad sunku pasakyti, kiek merginų išvyko "aplankyti giminių" kaime - Niū Hampšyre ar netgi toliau, Masačūsetse. Buvo taip pat nurodyta, kad ir nemažai ištekėjusių moterų apylinkėje pagimdė tarp sausio ir kovo. Dėl šių moterų, tai ką tikra gali žinoti? Bet kirpyklėlės liežuvautojai, aišku, žinojo, kas atsitiko kovo 29-ąją, kai Fetė Klarendon pagimdė dailutį aštuonių svarų berniuką. Nuožmus drėgnas šiaurys stūgavo Klarendonų namų pakraigėmis, drėbdamas paskutinį 1901-ųjų pavasario sniegą. Kora Simard, pribuvėja, priėmusi kūdikį, pusiau snūduriavo prie virtuvės krosnies, laukdama savo vyro Irvino, kuris įveikęs pūgą turėjo galiausiai parvežti ją namo. Jinai matė, kaip Polis Klarendonas priėjo prie savo naujagimio sūnaus lopšio - kitoje pusėje krosnies, šilčiausiame kampe - ir sustojęs daugiau nei valandą žvelgė į jį. Kora padarė siaubingą klaidą, palaikiusi įdėmų Polio Klarendono žvilgsnį nuostaba ir meile. Jos akys nejučia užsimerkė, ir ji užsnūdo. Kai atsibudo, Polis Klarendonas stovėjo prie lopšio su skustuvu rankoje. Sugriebęs kūdikį

už tankios melsvai juodų plaukų kupetos, ir nespėjus Korai nė prasižioti, kad rikteltų, perpjovė jam gerklę. Nepratarę̨s nė žodžio, apleido kambarį. Netrukus iš miegamojo pasigirdo gargesys. Kai persigandęs Irvinas Simardas galop išdrįso įžengti į Klarendonų miegamąjį, išvydo vyrą ir žmoną ant lovos, susikibusius rankomis. Atsigulęs šalia jos, Klarendonas perpjovė žmonai gerklę, paskiau savo kairiąja ranka sugriebęs josios dešiniąją, perpjovė gerklę sau. Visa tai atsitiko dvi dienos po to, kai miestiečiai nubalsavo pakeisti miesto vardą.

4

Garbusis misteris Hartlis piestu stojo prieš tai, kad miesto vardas būtų pakeistas pasiūlius žmogui, kuris pasirodė esąs vagis, paleistuvis, netikras pranašas ir apskritai - tykanti žolėje gyvatė. Jo kalba nuo pulpito buvo sutikta pritariamais parapijiečių linksniais, kuriuos Hartlis įsidėmėjo su kone kerštingu pasitenkinimu, nors iš tikrųjų tai nebuvo jam būdinga. Į miesto susirinkimą 1901-ųjų kovo 27-ąją jis atėjo tikrai tikėdamas, kad 14-asis straipsnis balsuojant bus besąlygiškai atmestas. Jam netgi nesukėlė nerimo toji trumpa diskusija, įvykusi po to, kai miesto sekretorius perskaitė straipsnį, iki deputatų vyresniajam Liuteriui Ruvolui paklausiant: "Jūsų nuomonė, žmonės?" Jeigu bent ką būtų numanęs, Hartlis vienintelį sykį per gyvenimą būtų karštai, netgi įnirtingai pasisakęs. Bet nuovokumu jis niekad nepasižymėjo.

- Kurie "už", tepasako taip, - paragino Liuteris Ruvolas ir tvirtam - jeigu ir nelabai karštam - *Taip!* sudrebinus salės lubas, Hartlis pasijuto lyg gavęs smūgį į paširdžius. Jis nuožmiai apsidairė aplink, bet jau buvo per vėlu. Tas tvirtas *Taip!* jį užklupo taip netikėtai, jog nė nesuvokė, kiek parapijiečių nusigręžė nuo jo ir balsavo kitaip.

- Palaukit... - sušvokštė jis, bet prislopinto balso niekas neišgirdo.

- Kas prieš?

Pavieniai, padriki *Ne.* Hartlis pabandė klyktelti savąjį, bet vienintelis garsas, ištrūkęs iš jo burnos, nuskambėjo kaip beprasmiškas *Nik!*

- Teikimas priimtas, - paskelbė Liuteris Ruvolas. - Dabar 15-as straipsnis.

Garbųjį misterį Hartlį staiga išpylė karštis - *pernelyg* stiprus karštis. Tiesą sakant, jis pasijautė, kad tuoj tuoj apalps. Prasibrovė pro minią stovinčių vyrų su raudonai juodai languotais marškiniais ir purvinomis drobinėmis kelnėmis, pro debesis aitrių dūmų, pučiamų iš kukurūzinių pypkių ir pigių cigarų. Vis jautė, kad gali nualpti, bet dar prisidėjo ir šleikštulys. Netgi savaitės buvo per maža, kad Hartlis suvoktų savojo

sukrėtimo gylį - toks buvo jo siaubas. Po metų jis nė neprisipažins, kad šitaip tą išgyveno.

Jisai stovėjo ant viršutiniojo miesto rotušės laiptelio, giliai kvėpdamas į save šaltą orą, tvirtai įsitvėręs turėklo, ir žvelgė per laukus į tirpstantį sniegą. Vietomis jis jau buvo nutirpęs, juodavo purvinos žemės properšos, ir su piktdžiugišku nešvankumu jis pagalvojo, kad laukai atrodo tartum iššūdinti naktiniai marškiniai. Pirmą ir paskutinįsyk jį apėmė aštrus pavydas Bredliui Kolsonui - arba Kuderiui, jeigu toks jo tikrasis vardas. Kolsonas pabėgo iš Ilijono... o, atsiprašom, iš *Heiveno.* Jis pabėgo, ir dabar Donaldas Hartlis susigriebė norįs, kad jis galėtų pasielgti taip pat. Kodėl jie tai padarė? Kodėl? *Juk žinojo, kas jis per vienas, žinojo! Tad kodėl jie...*

Kažkieno tvirta šilta ranka nukrito jam ant peties. Atsisuko ir išvydo savo bičiulį Fredą Perį. Pailgas, paprastas Fredo veidas atrodė prislėgtas, susirūpinęs, ir Hartlis nejučia nusišypsojo.

- Donai, tau viskas gerai? - paklausė Fredas Peris.

- Taip, vienu metu tenai viduje man susvaigo galva. Tai dėl to balsavimo. Nesitikėjau tokio.

- Ir aš, - atsakė Fredas.

- Ir mano parapijiečiai prie to prisidėjo, - pasakė Hartlis. - Kitaip ir negalėjo būti. Kilo toks triukšmas, jog kitaip ir negalėjo būti, ką?

- Na...

Garbusis misteris Hartlis kiek šyptelėjo:

- Aš, matyt, ne tiek išmanau apie žmogiškąją prigimtį, kaip buvau įsitikinęs.

- Grįžtam vidun, Donai. Jie ims svarstyti, ar grįsti Keteros kelią.

- Aš turbūt dar čia pastovėsiu, - tarė Hartlis, - ir pagalvosiu apie žmogiškąją prigimtį, - jis nutilo, ir Fredui Periui jau gręžiantis grįžti vidun, garbusis misteris Donaldas Hartlis paklausė, bemaž pašaukė: - Ar tu supranti, Fredai, kodėl jie tai padarė? Ar supranti? Juk tu bemaž dešimčia metų vyresnis už mane? Ar tu tai supranti?

Ir Fredas Peris, kuris prisidėjęs prie burnos sugniaužtą kumštį irgi šūktelėjo *Taip!,* papurtė galvą ir pasakė, jog nesupranta; jis visiškai nesuprato. Jis *tikrai* mėgo garbųjį misterį Hartlį. Jis *tikrai* gerbė garbųjį misterį Hartlį. Bet nepaisant viso to (o galbūt - tiktai galbūt - kaip tik dėl to) jautė piktą džiugesį, balsuodamas už Kolsono pasiūlytą vardą; Kolsono - netikro pranašo, Kolsono - apgaviko, Kolsono - vagies, Kolsono - suvedžiotojo.

Ne, Fredis Peris visiškai nesuprato žmogiškosios prigimties.

BEKA POLSON

1

Rebeka Baučard Polson buvo ištekėjusi už Džo Polsono, vieno iš dviejų Heiveno paštininkų, ir sudarančio trečdalį miesto pašto personalo. Džo apgaudinėjo savo žmoną - apie tai Bobė Anderson jau žinojo. Dabar apie tai žinojo ir Beka Polson. Sužinojo per pastarąsias tris dienas. Jai pasakė Jėzus. Per pastarąsias tris dienas ar panašiai Jėzus jai pasakė labiausiai stulbinančių, baisių, sielvartingų dalykų, kokius tik galima įsivaizduoti. Jie kėlė šleikštulį, trukdė miegoti, žalojo jos psichiką... bet ar nebuvo jie kartu ir nuostabūs! Kurgi ne! Ir kodėl jai nesiliovus klausytis, galbūt netgi neapvertus Jėzaus veidu žemyn ir nesušukus jam užsičiaupti? Anaiptol. Viena vertus, žinoti tai, ką jai sakė Jėzus, mygo kažkokia šiurpinanti paskata. Antra vertus, jis buvo Išganytojas.

Jėzus stovėjo ant Polsonų televizoriaus "Sony". Stovėjo jau šešerius metus. Prieš tai stūksojo viršum dviejų "Zenitų". Bekos apskaičiavimais, Jėzus išsilaikė toje pačioje vietoje maždaug šešiolika metų. Trimačiame paveiksle Jėzus atrodo tartum gyvas. Šį jo atvaizdą vestuvių proga jiems padovanojo Bekos vyresnioji sesuo Korina, kuri gyvena Portsmute. Kai Džo pakomentavo, kad sesuo šiek tiek nusipiginus, Beka liepė jam užsičiaupti. Pernelyg jos tai nenustebino: juk negali tikėtis, kad toksai žmogus suprastų, jog prie tikrojo Grožio neprikabinsi kortelės su kaina.

Paveiksle Jėzus vilkėjo paprasta balta tunika ir laikė rankoje piemens lazdą. Kristaus ant Bekos televizoriaus plaukai buvo sušukuoti šiek tiek panašiai kaip Elvio, kai tas paliko armiją. Taip, jis atrodė gerokai panašiai kaip Elvis "Kareiviškame bliuze". Jo akys buvo rudos ir švelnios. Už jo tobuloje perspektyvoje baltos nelyginant skalbiniai televizijos muilo reklamose avys tęsėsi tolių toliausiai iki pat horizonto. Beka ir Korina užaugo avių fermoje Niū Glosteršyre, ir iš asmeniškos patirties Beka žinojo, kad avys *niekad* nebūna tokios baltos ir su visai vienoda vilna tarsi žemėn nusileidę giedro oro debesėlai. Bet, samprotavo ji, jeigu Jėzus gali paversti vandenį vynu ir prikelti mirusiuosius, tai kodėl gi Jis panorėjęs negali padaryti taip, kad mėšlo skretenos ant ėriukų pasturgalių išnyktų?

Porąsyk Džo pabandė pašalinti nuo televizoriaus tą paveikslėlį, ir ji spėjo, jog dabar žinanti kodėl, taip, taip! Kurgi ne! Džo, žinoma, turėdavo savo sugalvotųjų pasakėlių!

- Nelabai gerai laikyti Jėzų ant televizoriaus, kai mes žiūrime "Magnumą" ar "Majamio policiją", - būdavo, sakys jis. - Kodėl iki sekmadienio jo nepastačius ant tavo rašomojo stalo? Paskiau galėsi jį atsinešti ir vėl pastatyti į vietą, kai žiūrėsi Džimį Svagartą ar Džeką van Impą. Kertu lažybų, Jėzui kur kas geriau patinka Džimis Svagartas nei "Majamio policija".

Jinai nesutiko.

Kitą kartą jis pasakė:

- Kai prieina man eilė ketvirtadieniais surengti pokerio vakarą, vaikinams tai nepatinka. Nė vienas nenori, kad Jėzus Kristus į jį žiūrėtų, kai mainys kortas.

- Galbūt jie jaučiasi nepatogiai, nes žino, kad lošti - tai velnio išmonė, - įgėlė Beka.

Džo, geras pokerio lošėjas, pasišiaušė:

- Tuomet toji velnio išmonė tau nupirko feną ir tą granato žiedą, kurį tu taip mėgsti, - pasakė jis. - Verčiau sugrąžink juos krautuvei ir atsiimtus pinigus atiduok Gelbėjimo armijai. Man regis, savo kambary dar turiu kvitus.

Tad ji leido Džo apsukinėti trimatį Jėzaus paveikslą kartą per mėnesį ketvirtadieniais, kai vakare pas jį susirinkdavo draugužiai dalintis nešvankybėmis, maukti alų ir lošti pokerį... tačiau tik tiek.

O dabar ji žinojo *tikrąją* priežastį, kodėl jis norėjo atsikratyti paveikslu. Visą tą laiką jis galbūt manė, kad tai, ko gero, *magiškas* paveikslas. O, jinai laikė, kad žodis "šventas" geresnis, magiškas labiau tinkamas pagonims, galvų medžiotojams, žmogėdroms ir katalikams bei panašiems žmonėms, bet jis ir jo draugužiai bemaž tokie patys, ar ne? Šiaip ar taip, Džo veikiausiai pajuto, kad tas paveikslas ypatingas, kad gali padėti aptikti jo nuodėmę.

O, jai atrodė, kad žinojo, jog *kažkas* dedasi. Jis daugiau niekad jos naktimis nenorėdavo, ir nors tai teikė tam tikro palengvėjimo (seksas buvo kaip tik toks, koks, anot jos motinos, ir turėjo būti - šlykštus, gyvuliškas, kartais skausmingas, visados žeminantis), ji kartkartėmis ant jo apykaklės užuosdavo kvepalus, ir *šitai* toli gražu neteikė palengvėjimo. Galbūt ji ir būtų neatkreipusi dėmesio į tą sąsają - faktą, kad grabalionės liovėsi tuo pat metu, kai ant jo apykaklių retsykiais ėmė rastis kvepalų aromatai, - dar nežinia kiek laiko, jeigu Jėzaus paveikslas ant "Sony" nebūtų liepos 7-ąją prabilęs. Ji netgi gal būtų neatkreipusi dėmesio į trečią faktorių: maždaug tuo pat metu, kai liovėsi grabalionės ir pradėjo rastis kvepalų aromatai, senasis Čarlis Estabrukas išėjo iš pašto pensijon, ir iš Ogastos pašto kontoros jį pakeisti atvyko moteris, vardu Nensė Vos. Beka spėjo, kad toji moteris Vos (kurią mintyse Beka da-

bar vadino paprasčiausiai Ištvirkėle) buvo galbūt kokiais penkeriais metais vyresnė už ją ir Džo, taigi jai turėjo būti apie penkiasdešimtį, tačiau tai buvo daili, gerai išsilaikiusi penkiasdešimtmetė. Beka pripažino, kad ji pati šiek tiek priaugo svorio - nuo šimto dvidešimt šešių iki dviejų šimtų trijų svarų - ir labiausiai tuomet, kai Baironas, jų vienturtėlis, paliko namus.

Ji būtų galėjusi nekreipti į tai dėmesio, *būtų* nekreipusi dėmesio, netgi su palengvėjimu toleravusi, jeigu Ištvirkėlei patinka lytinės sueities gyvuliškumas, su visais tais kriuksėjimais bei stūmiais ir ta baigiamąja čiurkšle tyrės, kuri kvapu priminė menkę, o išvaizda - pigų detergentą indams plauti, tai tik įrodo, kad pati Ištvirkėlė nedaug lenkia gyvulį. Be to, tai Beką išlaisvina nuo varginančios, tegul ir vis labiau atsitiktinės, pareigos. Taigi galbūt ji ir būtų nekreipusi dėmesio, šitaip ir buvo, jeigu Jėzaus paveikslas nebūtų prašnekęs.

Tai pirmąsyk atsitiko ketvirtadienį, tuoj po trečios popiet. Su lengvu užkandžiu (pusė kavos kekso ir alaus bokalu su vyšnių gėrimu) Beka sugrįžo iš virtuvės į kambarį žiūrėti serialo "Bendraprofilinė ligoninė". Iš tikrųjų ji jau nebegalėjo tikėtis, kad Lukas ir Laura kada nors susitiks, bet ji negalėjo *visiškai* atsisakyti tokios vilties.

Lenkėsi įjungti televizorių, ir tada Jėzus pasakė:

- Beka, Džo įstato tą daiktą Ištvirkėlei čiūrynėn beveik per kiekvienus priešpiečius, o kartais ir po darbo. Sykį jam taip nesikentė, jog įstatė jai, kai dėjosi padedąs rūšiuoti paštą. Ir žinai ką? Ji niekad jam nepasakė: "Bent palauktum, kol aš sutvarkysiu svarbiausias siuntas".

- Ir tai dar ne viskas, - pasakė Jėzus. Su besiplaikstančia apie kojas tunika jis perėjo pusę paveikslo ir atsisėdo ant kyšančios iš žemės uolos. Laikydamas lazdą sau tarp kelių, niūriai pažvelgė į ją. - Heivene daug kas dedasi. Tu nė puse to nepatikėtum.

Beka klyktelėjo ir parpuolė ant kelių.

- Viešpatie! - sušuko ji. Vienas jos kelis pataikė tiesiai į kavos keksą (maždaug tokio pat formato ir svorio kaip šeimyninė Biblija), ištrėkšdamas avietinį įdarą tiesiai į snukį katinui Oziui, išlindusiam iš po krosnies pasižiūrėti, kas čia vyksta. - Viešpatie! Viešpatie! - vis šaukė Beka. Ozis šnypšdamas paspruko virtuvėn, kur su varvančia nuo ūsų raudona tyre vėl palindo po krosnim ir pasiliko ten ligi vakaro.

- Na, visi Polsonai buvo nelabai tikę, - pasakė Jėzus. Prie Jo atklydo avelė, ir su išsiblaškiusiu nekantrumu, kuris Bekai netgi tokioje sąstingio būklėje priminė velionį jos tėvą, Jis pavijo ją šalin. Avis nuėjo sau, kiek raibuliuodama dėl paveikslo trimačio efekto. Išnyko, tarytum *išsilenkdama,* kai užėjo už paveikslo krašto... bet Beka buvo įsitikusi,

kad tai tik optinė iliuzija. - Taigi! - pareiškė Jėzus. - Džo senelinis dėdė buvo žmogžudys, kaip tu pati gerai žinai, Beka. Nužudė savo sūnų, žmoną ir paskiau pats nusižudė. Ir kai jis atvyko čia, žinai ką Mes pasakėme? "Vietų nėra!" - štai ką Mes pasakėme. - Jėzus palinko į priekį, remdamasis į Savo lazdą. - "Eik pas misterį Skeltanagį tenai apačioje, - pasakėme Mes. - Taip ir bus, rasi ten savo priebėgą. Bet gali būti, kad tavo naujasis šeimininkas užsiprašys velniškai didelės nuomos ir niekad nesumažins karščio", - pasakėme Mes.

Neįtikėtina, Jėzus jai mirktelėjo... ir tada Beka klykdama išbėgo iš namų.

2

Sustojo užpakaliniame kieme, dusdama, užkritusiais ant veido pelės baltumo plaukais, širdimi plakančia taip greitai, jog ją ėmė baimė. Ačiū Dievui, niekas negirdėjo jos šauksmų ir blaškymosi; jinai ir Džo gyveno Nistos kelyje, ir jų artimiausi kaimynai buvo Brodskiai, gyvenantys tame nevalyvame vagonėlyje. Gyveno už pusės mylios nuo čia. Tai buvo gerai. Kas ją būtų girdėjęs, būtų pagalvojęs, kad pas Polsonus atsirado pamišėlė.

Taip ir yra, ar ne? Jeigu tu manai, kad tas paveikslas ėmė kalbėti, vadinasi, tikriausiai esi pamišusi. Tėtis išpertų tave iki mėlynumo už tokius dalykus - už tai, kad meluoji, už tai, kad tuo tiki ir už tai, kad laidai gerklę. Beka, paveikslai nekalba.

Ne... jis ir nekalbėjo, prabilo staiga kažkas kitas. *Tasai balsas kilo tavo pačios galvoje, Beka. Nesuprantu, kaip tatai gali būti... iš kur tu žinai tokius dalykus... bet kaip tik tai ir atsitiko. Privertei paveikslą kalbėti už save pačią, kaip Edgaras Bergenas priversdavo kalbėti Čarlį Makartį per Edo Sulivano šou.*

Bet kažkaip tokia mintis atrodė dar labiau bauginanti, dar labiau tiesiog beprotiška, negu mintis, kad paveikslas pats kalbėjo, ir ji nesutiko, kad tai beprotnamio svaičiojimai. Galų gale stebuklų juk kasdien pasitaiko. Juk buvo tasai meksikietis, aptikęs Švenčiausiosios Mergelės paveikslą enčiladoje* ar kažkame panašaus. Buvo Lurdo stebuklų. Jau nekalbant apie tuos vaikus, apie kuriuos rėkte rėkė vienas bulvarinis laikraštis - jie verkė akmenimis. Tai buvo tikri stebuklai (vaikai, kurie verkė akmenimis, reikia pripažinti, buvo gana užgrūdinti), tokie pakylėjantys kaip Peto Robertsono pamokslai. Balsus girdi tik pakvaišėliai.

---

* Meksikietiškas valgis su čili padažu.

Bet atsitiko kaip tik tai. Ir tu girdėjai balsus gana ilgai, tiesa? Girdėjai Jo balsą. Džo balsą. Štai iš kur jis atėjo. Ne iš Jėzaus, bet iš Džo...

- Ne, - susniaukrojo Beka. - Negirdėjau galvoje jokių balsų.

Ji stovėjo užpakaliniame kieme šalia skalbinių virvės, bukai žvelgdama į miškus anapus kelio. Jie buvo padūmavę nuo karščio. Mažiau nei pusę mylios nuo čia, tame miške, ten, kur skraidė varna, Bobė Anderson ir Džimas Garneris atkakliai atkasinėjo vis daugiau ir daugiau savojo radinio.

Išprotėjai, mirusio tėvo balsas nenumaldomai skambėjo jai galvoje. *Išprotėjai nuo karščio. Prieik, Beka Baučard, išpersiu tave iki mėlynumo už tokias kalbas.*

- Negirdėjau jokių balsų galvoje, - suaimanavo Beka. - Tai iš tikrųjų kalbėjo paveikslas, prisiekiu, aš juk ne pilvakalbė!

Verčiau tebus kalbantis paveikslas. Jeigu kalbėjo paveikslas, tuomet tai stebuklas, o stebuklai paeina nuo Dievo. Stebuklas gali išvaryti tave iš proto - ir maloningasis Dievas žino, kad ji jautėsi lyg dabar kraustytųsi iš proto, bet šitai nereiškė, kad ji iš pat pradžių buvo beprotė. Tačiau girdėti balsus savo galvoje ar manyti, kad gali girdėti kitų žmonių mintis...

Beka pažvelgė žemyn ir išvydo srūvant iš kairiojo kelio kraują. Ji vėl klyktelėjo ir puolė vidun skambinti daktarui, greitajai, kam nors, bet kur. Vėl atsidūrė svetainėje, ir prisidėjusi ragelį prie ausies ėmė apgraibomis rinkti numerį; tuo metu Jėzus prašneko:

- Čia tik aviečių įdaras iš tavojo kavos kekso, Beka. Kodėl tau neatvėsus, nes dar ištiks širdies priepuolis?

Ji pažvelgė į “Sony” ir telefono ragelis iškrito jai iš rankų ant stalo. Jėzus vis tesėdėjo ant uolos kyšulio. Regis, buvo susikryžiavęs kojas. Tiesiog nuostabu, kaip panėšėjo į josios tėvą... tačiau neatrodė rūstus, pasirengęs bet kuriuo momentu supykti. Žvelgė į ją su kažkokiu irzliu kantrumu.

- Pačiupinėk ir pamatysi, ar aš ne teisus, - tarė Jėzus.

Ji atsargiai prisilietė kelį, susiraukė, tikėdamasi skausmo. Tačiau jo nebuvo. Raudonoje tyrėje pastebėjo sėklas ir lengviau atsiduso. Nulaižė aviečių džemą sau nuo pirštų.

- Be to, - pridūrė Jėzus, - išmesk sau iš galvos, kad girdi balsus ir kraustais iš proto. Tai tik Aš, o Aš galiu kalbėti su kiekvienu, su kuriuo noriu ir kaip noriu.

- Nes tu Išganytojas, - sukuždėjo Beka.

- Teisybė, - pasakė Jėzus. Jis pažvelgė žemyn. Po juo ekrane šokinėjo pora atgijusių salotinių, sveikindamos Užslėptojo Slėnio Rančos Padažą, kurį tuojau turėjo priimti. - Ir paprašyčiau, kad išjungtum tą

šlamštą, jeigu tu ne prieš. Negalime kalbėtis, kol jis veikia. Be to, nuo jo man dilgčioja pėdas.

Beka prisiartino prie televizoriaus ir jį išjungė.

- Viešpatie! - sumurmėjo ji.

3

Rytojaus sekmadienio popietę užpakaliniame kieme Džo Polsonas kietai miegojo hamake su katinu Oziu, nukeipusiu ant jo didžiulio pilvo. Beka stovėjo kambaryje praskleidusi užuolaidą ir žvelgdama į Džo. Miega hamake. Be abejo, sapnuoja savąją Ištvirkėlę - sapnuoja, kaip parsiverčia ją ant didelės krūvos katalogų bei reklaminių prospektų ir paskiau - kaip šitai pavadintų Džo ir jo paršėkai draugužiai? - "įspraudžia jai brūklį".

Laikė praskleidusi užuolaidą kairiąja ranka, nes dešiniojoje turėjo pilną saują devynvolčių baterijų. Nusinešė jas į virtuvę, kur kažką ant stalo surinkinėjo. Tai padaryti jai liepė Jėzus. Jinai pasakė Jėzui, kad nemoka meistrauti. Esanti negrabaila. Tėtukas visad jai tą sakęs. Pagalvojo, ar nepridūrus, kaip jis kartais sakydavo, jog stebisi, kaip ji sugebanti nusišluostyti užpakalį, neperskaičius instrukcijos iš vadovėlio, bet paskiau nusprendė, kad tai ne tokie dalykai, kuriuos gali sakyti Išganytojui.

Jėzus patarė jai nebūti kvailai; jeigu sugeba vadovautis kokiu nors maisto gaminimo receptu, tai pajėgs suręsti ir šį dalykėlį. Pasijautė sužavėta pamačius, kad Jis buvo absoliučiai teisus. Tai buvo ne tik lengva, bet ir įdomu! Tikrai įdomiau nei maisto ruoša; tiesą sakant, ir tam ji neturėjo ypatingos gyslelės. Pyragai jai sukrisdavo, o duona neiškildavo. Ji pradėjo meistrauti tą dalykėlį vakar, pasiėmusi tosterį, motoriuką nuo savo senosios maišyklės ir keistą, pilną elektronikos dalykėlių panelį, kurį nuėmė nuo seno radijo užpakalinės sienos pašiūrėje. Tikėjosi, kad suspės užbaigti darbą dar gerokai anksčiau, nei Džo prabus ir antrą valandą ateis žiūrėti per televizorių "Red Sox" rungtynių.

Ji paėmė jo mažąjį suvirintuvą ir mikliai uždegė degtuku. Dar prieš savaitę būtų nusijuokusi, jeigu kas jai būtų pasakęs, jog dabar ji dirbs su propano lempa. Tačiau tai buvo lengva. Jėzus jai tiksliai nurodinėjo, kur ir kaip lituoti laidus prie elektronikos panelio iš senojo imtuvo.

Tai dar ne viskas, ką per pastarąsias tris dienas Jėzus jai pasakė. Jis kalbėjo tokius dalykus, kurie nedavė jai miegoti, kurie vertė ją bijotis eiti miestan apsipirkti, kad iš jos veido niekas neišskaitytų žinojimo kaltės ("Aš visados pažįstu, kai tu padarai ką nors bloga, Beka, - sakydavo jai tėvas, - kadangi tavo ne toks veidas, kad išsaugotų paslaptį"), ku-

rie pirmąsyk gyvenime atėmė jai apetitą. Džo, visiškai pasinėręs į savo darbą, "Red Sox'us" ir savąją Ištvirkėlę, vargu pastebėjo, kad kažkas negerai... Nors matė, kaip anąvakar, kai juodu žiūrėjo "Hil stryto bliuzą", Beka graužė nagus, o anksčiau nagų ji niekad nekramtydavo - tiesą sakant, tai *jinai* dėl to jį engdavo. Džo Polsonas paimdavo tai į galvą viso labo dvylikai sekundžių, o paskiau vėl įbesdavo akis į televizorių ir paskęsdavo savo svajonėse apie Nensės Vos baltas krūtis.

Tarp visų kitų štai kokie keli Jėzaus pasakyti dalykai sugadino Bekai miegą ir privertė keturiasdešimt penkerių metų amžiaus pradėti kramtyti nagus:

1973-aisiais Mosas Harlingenas, vienas iš Džo pokerio draugužių, nužudė savo tėvą. Jie medžiojo elnius apie Grinvilį ir tariamai tai buvo vienas iš tų nelaimingų atsitikimų, bet šūvis į Abelį Harlingeną nebuvo nelaimingas atsitikimas. Mosas paprasčiausiai prigulė su šautuvu už išvirtusio medžio ir laukė, kol jo tėvas perbris upeliūkštį apie penkiasdešimt jardų žemiau tos vietos, kur gulėjo. Mosas nupylė savo tėvą taip lengvai kaip molinę antį tire. Įsivaizdavo, kad nušovė savo tėvą dėl pinigų. Moso įmonėlė "Stambiadrenažės konstrukcijos" buvo išdavusi du vekselius, kuriuos du skirtingi bankai reikalavo padengti per šešias savaites, ir vienas nesutiko palaukti, nusižiūrėdamas į kitą. Mosas nuėjo pas Abelį, bet jo tėtušis atsisakė padėti, nors galėjo tai padaryti. Tad Mosas nušovė savo tėvą ir paveldėjo krūvą pinigų, kai apygardos koroneris pasirašė išvadą apie mirtį dėl nelaimingo atsitikimo. Vekseliai buvo apmokėti, ir Mosas Harlingenas iš tiesų buvo įsitikinęs (galbūt ne iki pačių sielos gelmių), kad nužudė dėl naudos. Po teisybei, motyvas slypėjo kai kur kitur. Kažkada seniai seniai, kai Mosui buvo dešimt, o jo broliui Emoriui septyneri metai, Abelio žmona visai žiemai išvažiavo į pietus, į Rod Ailendą. Staiga pasimirė jos brolis, ir jo žmonai reikėjo padėti, kad atsigautų. Motinai išvykus, pas Harlingenus pasitaikė keletas pederastijos atvejų. Pederastija liovėsi, kai berniukų motina sugrįžo, ir daugiau niekad nepasikartojo. Mosas visiškai apie juos pamiršo. Niekad nebeprisimindavo, kaip tamsoj negalėdavo užmigti, gulėdavo plačiomis akimis, apimtas baisaus siaubo ir vis laukdamas, ar neišvys tėvo šešėlio duryse. Visiškai neprisimindavo, kaip gulėdavo prispaudęs burną prie alkūnės, kaip sūrios gėdos ir įsiūčio ašaros trykšdavo iš degančių jo akių ir atšalusiu veidu srūdavo jam prie lūpų, kai Abelis Harlingenas susitepdavo taukais savo menturį ir kriuksėdamas bei stenėdamas įstumdavo jį į savo sūnaus išangę. Visa tai padarė Mosui tiek mažai įspūdžio, jog jis negalėjo prisiminti, kaip iki kraujų kandžiodavosi ranką, kad nerėktų, ir, žinoma, jis negalėjo prisiminti, kaip nuo greti-

mos lovos Emoris cirpdavo nelyginant paukštukas: “Prašau, tėtuk, ne, tėtuk, prašau, ne mane šiąnakt, prašau, tėtuk”. Aišku, vaikai labai lengvai pamiršta. Bet *kažkiek* prisiminimo, matyt, užsiliko, nes kai dabar Mosas Harlingenas spaudė gaiduką, taikydamasis į tą kekšės vaiką pederastą, kai nuskardeno ir sugrįžo atgal šūvio aidai, galiausiai išnykdami didžiojoje gūdžių Meino miškų tyloje, Mosas sukuždėjo: “Ne tave, Emai, ne tave šiąnakt”.

Alisa Kempbel, Heiveno pradžios mokyklos mokytoja, buvo lesbė. Jėzus tai pasakė Bekai penktadienį, netrukus po to, kai pati ši dama, vilkinti žaliu kostiumu su kelnėmis, stambi, solidi ir ori, užėjo rinkdama aukas Amerikos Vėžio draugijai.

Darla Geins, dailutė septyniolikmetė, kuri atnešinėdavo sekmadieninį laikraštį, turėjo po savo čiužiniu pusę uncijos “klasiškos žolytės”. Jėzus tai pasakė Bekai tuoj po to, kai Darla šeštadienį buvo atėjusi pinigų už paskutiniąsias penkias savaites (tris dolerius ir penkiasdešimt centų arbatpinigių - dabar Beka norėtų, kad jų būtų nedavusi). Ir dar pasakė, kad ši su savo vaikinu rūko žolytę Darlos lovoje prieš santykiaudami, tiktai juodu santykiavimą vadino “horizontaliu bibopu”. Juodu rūkė žolytę ir atlikinėjo “horizontalųjį bibopą” bemaž kasdien popiet, nuo pusės trijų iki trijų ar panašiai. Darlos tėvai abu dirbo Derio batų fabrike ir tegrįždavo namo gerokai po keturių.

Henkas Bakas, dar vienas iš Džo pokerio draugelių, dirbo dideliame Bengoro supermarkete ir taip nekentė savo boso, jog prieš metus suvertė jam į šokoladą, kurio bosas pasiuntė Henką atnešti priešpiečiams iš “Makdonaldo”, pusę pakelio liuosuojančiųjų. Bosą ištiko kai kas vaizdingesnio nei vidurių sujudimas; tądien apie trečią penkiolika jis prisikrovė į kelnes, ir tai prilygo atominei bombai iš šūdo. Toji A-bomba, - o jeigu jums geriau patinka, Š-bomba, - išlėkė, kai jis pjaustė kumpį Polo Rytinio supermarketo delikatesų skyriuje. Henkui iki darbo pabaigos pavyko išlaikyti rimtą veidą, bet kai sėdo savo automobilin važiuoti namo, pratrūko taip juoktis, jog mažne prisikrovė į savo paties kelnes. Dusyk turėjo sustoti šalikelėj - taip smarkiai kvatojo.

- *Kvatojo,* - pasakė Jėzus Bekai. - Ką tu apie *tai* manai?

Beka manė, kad tai žemas, niekšiškas pokštas. Ir, atrodo, tokie dalykai buvo tik pradžia. Regis, Jėzus ką nors nemalonaus, nepatogaus žinojo apie kiekvieną, su kuriuo Beka turėdavo reikalų.

Ji negalėjo gyventi su tokia baisia užgriuvusia ją lavina.

Bet ji negalėjo gyventi ir *be* jos.

Viena tikra: reikia kažką dėl to daryti.

- Tu jau... - pratarė Jėzus. Kalbėjo jai už nugaros, iš paveikslo viršum “Sony”. Žinoma, tai jis kalbėjo. Mintis, kad Jo balsas sklinda iš jos

pačios galvos - kad ji kažkaip... na... kažkaip skaito kitų žmonių mintis... buvo tik baisi akimirkos iliuzija. Turi būti iliuzija.

Kita alternatyva kėlė jai siaubą.

Šėtonas. *Raganystė.*

- Iš tiesų, - tarė Jėzus, patvirtindamas savo buvimą tuo pat sausu, dalykišku balsu, tokiu panašiu į josios tėvo, - tu jau beveik baigei šią dalį. Tik prilituok tą raudoną laidą prie taško pailgo daikčiuko kairėje... ne, ne ten... ten... Šaunuolė! Tik ne per daug lydmetalio, atmink! Tai tartum kremas tortui, Beka. Palengvėle, palengvėle...

Keista girdėti Jėzų Kristų kalbant apie kremą tortui.

4

Džo pabudo be ketvirčio antrą, nubloškė sau nuo pilvo Ozį, braukdamasis nuo marškinių katino plaukus ir smagiai nusičiurškė į nuodingosios gebenės krūmą. Paskiau pasuko į namus. "Jankiai" ir "Red Sox". Nuostabu. Atidarė šaldytuvą, trumpai slystelėdamas žvilgsniu per laidų raizgalynę ant virtuvinio stalo ir nusistebėdamas, ką toji bukagalvė Beka sumanė. Bet apskritai jis nuleido tai nemačiom. Galvojo apie Nensę Vos. Įdomu, koks būtų pojūtis ištrykšti tarp Nensės cicelių. Galbūt pirmadienį sužinos. Jis riedavosi su ja; dievaži, kartais juodu riedavosi kaip du šunys rugpjūty. Atrodo, tai atsitikdavo ne tik jiems; pastaruoju metu visi lyg kažkokie užtrumpinti. Bet kai prieini prie reikalo... brolyti mielas! Nuo aštuoniolikos metų jam niekad taip nemagėjo, ir jai taip pat. Tarytum nė vienas iš jų nepasisotindavo iki galo. Porą sykių nakties metu jam netgi ištryško. Lyg vėl turėtų šešiolika metų. Nusitvėrė kvortą "Budweiser" alaus ir pasuko į kambarį. Bostonas beveik tikrų tikriausiai šiandien laimės. Jis netgi statytų 8 prieš 5. Regis, pastaruoju metu jis turi stebėtiną nuojautą lažyboms. Ogastoje buvo vyriokas, kuris rengdavo totalizatorių, ir per pastarąsias tris savaites Džo išlošė bemaž penkis šimtus baksų... Bekai nežinant. Jis juos nuslėpė. Keista; jis tiksliai žinodavo, kas laimės ir kodėl, o paskiau, nuvykęs į Ogastą, pamiršdavo *kodėl,* ir tik prisimindavo kas. Bet juk tai ir svarbiausia, ar ne? Praeitą sykį vyriokas Ogastoje niurnėjo išmokėdamas tris už vieną, jam pastačius dvidešimt dolerių. "Meteorai" prieš "Piratus", ir atrodė, kad turėdami ant kauburio Gudeną, "Meteorai" užsitikrinę pergalę, bet Džo pasirinko "Piratus", ir jie laimėjo 5:2. Džo nežinojo, kiek dar ilgai vyriokas Ogastoje priiminės iš jo lažinį, bet jeigu jis liausis, na ir kas? Visados dar liks Portlendas. Tenai yra du ar trys bukmekeriai. Regis, pastaruoju metu, kai tik palieka Heiveną, jam lyg įsiskausta galvą, - galbūt reikia akinių, - bet kai tau sekasi kaip iš pypkės, galvos skausmas - kan-

čia nedidelė. Dar sukaups truputėlį - ir juodu galės išvažiuoti. Palikti Beką su Jėzum. Šiaip ar taip, juk tai už jo Beka norėtų būti ištekėjusi.

Ji šalta kaip ledas. O toji Nensė! Karštas daikčiukas! Ir sumani! Štai dar šiandien ji nusitempė jį atgalios į pašto kontorą kai ką parodyti.

- Žiūrėk! Žiūrėk, ką aš sugalvojau! Manau, reikėtų tai užpatentuoti, Džo! Iš tikrųjų reikėtų!

- Kas per idėja? - paklausė Džo. Iš teisybės, jinai jį kiek siutino. Iš teisybės, jį labiau domino jos ciceliai, o ne idėjos, bet nors ir siusdamas, juto, kad jam jau stojasi plieninis mėlynuolis. Tikrai, lyg vėl būtumei vaikėzas. Tačiau to, ką jinai parodė, pakako, kad jis visai pamirštų apie savo plieninį mėlynuolį. Bent keturioms minutėms.

Nensė Vos paėmė transformatorių iš sūnaus Laijonelio žaislinio traukinuko ir kažkaip jį prijungė prie pundelio D-elementų baterijų. Šis įrenginėlis buvo vielomis pritvirtintas prie septynių rėčių su išmuštais tinkleliais. Rėčiai gulėjo ant šonų. Kai Nensė įjungė transformatorių, gausybė plonų kaip siūlelis vielyčių, prikabintų prie kažko panašaus į maišytuvą, pradėjo semti pirmutinės svarbos paštą iš krūvos ant grindų į rėčius, regimai kaip papuola.

- Ką čia tas daiktas daro? - paklausė Džo.

- Rūšiuoja paštą, - atsakė ji. Ji rodė vieną rėtį po kito. - Čia Heiven Vilidžo... Čia RFD* 1, Derio kelio, žinai... čia Keteros kelio... čia Nistos kelio... o čia...

Iš pradžių jis nepatikėjo. Pamanė, kad tai pokštas, ir savęs paklausė, kaip ji sureaguotų, jei plekštelėtų jai į galvą. “Kodėl tai darai?” - užkauktų ji. “Kai kurie vyrai leidžia iš savęs pasijuokti, - atsakytų jis kaip Silvestras Stalonė tame filme “Kobra”, - bet aš ne iš tokių”. Tačiau tuomet jis pastebėjo, kad įrenginys iš tiesų veikia. Įrenginys kaip įrenginys, nieko nepasakysi, bet brūžinančių į grindis vielų garsas buvo šiek tiek nejaukus. Šiurkštus krebždesys - tartum didelio voro kojų. Tai tikrai veikė; velniai rautų, jeigu jisai suprato kaip, tačiau tai veikė. Pamatė, kaip viena iš vielų ištraukė laišką Roskui Tibo ir įstūmė jį į reikiamą rėtį - RFD 2, kas reiškė Kirtavietės kelią - nors adresas buvo klaidingai užrašytas Heiven Vilidžo.

Magėjo jos paklausti, kaip tatai veikia, bet nenorėjo pasirodyti prakeiktu mulkiu, tad tik paklausė, iš kur ji gavo vielas.

- Iš tų telefonų, kuriuos nusipirkau radijo detalių parduotuvėje, - atsakė ji. - Toje, kur Bengor Mole. Jie buvo parduodami! Čia yra ir kitų dalykėlių iš telefonų. Turėjau čia viską aplink pakeisti. Tiesiog, na, supranti... man šovė į galvą. Supranti?

---

* Rural Free Delivery - Nemokamas pristatymas į kaimo vietoves *(angl.)*.

- Aha, - pamažu pratarė Džo, galvodamas apie bukmekerio veidą, kai atėjo pas jį atsiimti savo šešiasdešimties baksų, "Piratams" supliekus Gudeną ir "Meteorus". - Kaip moteriai visai neblogai.

Mirksnį jos kakta apniuko, ir jis pagalvojo: "Tu nori ką nors pasakyti? Nori užginčyti? Pirmyn. Puiku. Tiek pat puiku kaip ir visa kita".

Paskiau jos kakta nusigiedrijo ir ji nusišypsojo:

- Dabar mes galėsime tai daryti netgi ilgiau. - Jos pirštai nuslydo kietu jo kelnių iškilimu. - Juk tu to nori, tiesa, Džo?

Džo norėjo. Juodu parkrito ant grindų, ir jis viską pamiršo - ir tai, kaip ant jos siuto, ir tai, kad staiga jam, regis, atsirado gebėjimas akies mirksniu atspėti lažybų šansus, pradedant beisbolu ir baigiant žirgų lenktynėmis bei golfu. Įsmuko į ją, ir ji suvaitojo, ir Džo netgi pamiršo gūdų krebždesį, keliamą tų vielų, rūšiuojančių pirmutinės svarbos paštą į rėčių eilę.

5

Kai Džo įėjo į kambarį, Beka sėdėjo savo supamojoj kėdėj ir dėjosi skaitanti vėliausią "The Upper Room" numerį. Vos prieš dešimt minučių iki įeinant Džo, ji užbaigė prijunginėti įrenginio, kurį pamokė padaryti Jėzus, laidus į "Sony" televizoriaus nugarėlę. Ji tiksliai vykdė Jo nurodymus, nes Jis pasakė, kad privalai būti labai atsargus, kai krapštaisi televizoriaus viduje, nuėmęs nugarėlę.

- Gali save iškepinti, - perspėjo Jėzus. - Jame daugiau srovės negu visoje "Paukščio akies" parduotuvėje, netgi jeigu ir išjungtas.

Televizorius dabar buvo išjungtas, ir Džo irzliai pasakė:

- Maniau, kad būsi man jį įjungusi, kad įkaistų.

- Turbūt pats moki įsijungti tą prakeiktą televizorių, - atšovė Beka, kreipdamasi į savo vyrą paskutinįsyk.

Džo pakėlė antakius. Velniškai keista girdėti iš Bekos, kad kas nors *prakeikta.* Pagalvojo, ar jos neapšaukus, bet paskiau nusprendė neprasidėti. Galbūt netrukus tai bus dar viena stora nusenus kumelė, kuriai teks pačiai išlaikyti namus.

- Gal ir taip, - sutiko Džo, kalbėdamas su savo žmona paskutinįsyk.

Jis nuspaudė "Sony" jungiklį, ir daugiau nei du tūkstančiai voltų smogė į jį. Kintamoji srovė, sustiprinta, persijungė į mirtiną pastoviąją ir dar sustiprėjo. Jo akys praplatėjo, išsipūtė ir sprogo it vynuogės mikrobangėj krosnelėj. Jis jau buvo bestatąs ant televizoriaus, šalia Jėzaus, alaus kvortą. Kai trenkė elektra, jo ranka taip susigniaužė, jog sutraiškė butelį. Rudo stiklo šukės susmigo jam į pirštus ir delną. Akys suputojo

ir išbėgo. Užtiško ant televizoriaus (jo plastmasinė dėžė jau ėjo pūslėmis) ir virto garu, kuris pakvipo mielėmis.

- IIIIIOOOOOOARRRHMMMMMMM! - sužvigo Džo Polsonas. Jo veidas ėmė juoduoti: mėlyni dūmai pasmilko nuo jo plaukų ir iš ausų. Pirštas liko priaugęs prie televizoriaus mygtuko. Ekrane sušvito vaizdas. Dvaito Gudeno, sviedžiančio pašėlusį metimą, kainavusį du taškus ir leidusį jam startuoti - tai praturtino Džo Polsoną keturiasdešimčia dolerių. Televizorius trakštelėjo, ir ekrane pasirodė jis ir Nensė Vos, besitvarkantys ant pašto kontoros grindų, nuklotų katalogais, "Kongreso žiniomis" ir draudimo kompanijų skelbimais, garantuojančiais, jog jums padengs visą sumą, nors ir esate daugiau nei šešiasdešimt penkerių, jog joks agentas nepasibels į jūsų duris, jog nereikės jokių medicininių tyrimų ir jog jūsų mylimieji bus apsaugoti vos už kelis centus per dieną.

- *Ne!* - suriko Beka, ir vaizdas vėl persimainė. Dabar ji mátė Mosą Harlingeną už išvirtusios pušies, besitaikantį į tėvą savuoju trisdešimtkalibriu ir murmantį: "Ne tave, Emai, ne tave šiąnakt". Ekranas darsyk mirktelėjo, ir jinai išvydo vyrą ir moterį, kasančius miške; moterį už kontrolinio pulto kažko, kas atrodė šiek tiek panašu į raketą nešėją, ir šiek tiek - į kažką panašų iš Rubo Goltbergo animacinio filmo; vyriškį, sukantį apie kelmą grandinę. Už jų iš žemės kyšojo didžiulis lėkštės pavidalo objektas, sidabro spalvos, tačiau matinis; vietomis į jį krito saulės spinduliai, tačiau blizgesio nebuvo.

Džo Polsono drabužiai užsiliepsnojo.

Kambary pakvipo verdančiu alumi. Trimatis Jėzaus paveikslas susvyravo ir sprogo.

Beka sukliko supratus, jog vien tik ji, ji, ji, ji, *ji nužudė savo vyrą.*

Pribėgo prie jo, sugriebė už nukarusios, spazmiškai sutrauktos rankos ir pati įsijungė grandinėn.

"Jėzau, o Jėzau, išgelbėk jį, išgelbėk mane, išgelbėk mus abu", - pagalvojo ji, kai srovė trenkė į ją, pakylėdama ant pirštų galų lyg puikiausią baleriną, pasistojusią puantu. Ir jos smegenyse suskambo įsiutęs, kvaksintis tėvo balsas: "Apkvailinau tave, Beka, ar ne? Kaip reikiant apkvailinau! Pamokiau už melą! Pamokiau gerai visam laikui!"

Televizoriaus nugarėlė, kurią ji buvo prisukus į vietą, kai baigė savo pakeitimus, galingai melsvai blykstelėjusi vėl atšoko ir trenkėsi į sieną. Beka parkrito ant kilimo, patraukdama ir Džo paskui save. Džo jau buvo negyvas.

Kai smilkstantys už televizoriaus tapetai galiausiai padegė kartūno užuolaidas, Beka Polson irgi buvo nebegyva.

HILIS BRAUNAS

1

Toji diena, kai Hilmanas Braunas iškrėtė patį įspūdingiausią fokusą per visą savo, kaip mago mėgėjo, karjerą - tiesą sakant, *vienintelį* įspūdingą fokusą per visą savo, kaip mago mėgėjo, karjerą - buvo liepos 17-oji, sekmadienis, lygiai savaitė prieš susprogstant Heiveno rotušei. Kad Hilmanui Braunui niekad anksčiau nepasisekė iškrėsti tokio įspūdingo fokuso - nieko nuostabaus. Juk jam buvo tik dešimt metų.

Suteiktasis jam vardas buvo motinos mergautinė pavardė. Hilmanai gyveno Heivene dar tais laikais, kai jis vadinosi Montgomeriu, ir nors Merė Hilman nė kiek nesigailėjo, kad tapo Mere Braun, - kas be ko, juk ji vaikiną mylėjo! - vis dėlto norėjo išsaugot šį vardą, ir Brajantas sutiko. Naujagimis neprabuvo namie dar nė savaitės, o jau visi jį vadino Hiliu.

Hilis augo nervingas berniukas. Merės tėvas Ivas sakė, kad vaiko nervai jautrūs kaip katino ūsai ir kad visą gyvenimą jis bus nenuorama. Tą naujieną Brajantui ir Merei buvo nelabai smagu girdėti, bet pagyvenus juodviem su Hiliu pirmus metus, tai buvo nebe naujiena, o tik gyvenimiškas faktas. Kai kurie kūdikiai stengiasi save paguosti sūpuodamiesi lopšyje ar lovytėje, kai kurie - čiulpdami sau nykštį. Hilis sūpavosi savo lopšyje bemaž nuolatos (dažniausiai tuo pat metu ir piktai verkdamas) ir čiulpė abu nykščius - ir čiulpė taip įnirtingai, jog aštuonių mėnesių amžiaus turėjo ant jų skausmingas pūsles.

- Dabar jis liausis, - Deryje pasitikinčiai pareiškė jiems daktaras Lesteris, apžiūrėjęs nykščius gaubiančias bjaurias pūsles - pūsles, dėl kurių Merė verkė lyg tos būtų josios pačios. Bet Hilis nesiliovė. Poreikis save guosti buvo aiškiai stipresnis nei nykščių teikiamas skausmas. Ir galop pūslės virto kietomis trynėmis.

- Jis visados bus nenuorama, - pranašavo berniuko senelis, kai kas nors jį klausdavo (ir netgi kai neklausdavo); šešiasdešimt trejų Ivas Hilmanas darėsi plepus iki įkyrumo. - Nervai kaip katės ūsai, aha! Dar pašokdins Hilis savo tėtušį ir mamelę, taip.

Iš tiesų Hilis juos šokdino. Abipus keliuko, vedančio į Braunų namus, rikiavosi medinės kaladės, Brajanto atvežtos Merei prašant. Ant kiekvienos iš jų ji pastatė po vazą su skirtingų rūšių augalais ar gėlių guoteliais. Vieną gražią dieną, būdamas trejų metukų amžiaus, Hilis išsiropštė iš lovytės, kur jis, manoma, miegojo ("Kodėl aš turiu miegoti,

mam?" - sykį paklausė Hilis. - "Todėl, kad man reikia poilsio, Hili", - atsakė jam išsikamavusi motina), išsirangė pro langą ir nuvertė visas dvylika vazų - su kaladėmis ir viskuo. Kai Merė išvydo, ką Hilis padarė, ji apsiverkė taip graudžiai, kaip verkė dėl sūnaus pūslėtų nykščių. Matydamas ją apsipylusią ašaromis, Hilis irgi pravirko (susikišęs nykščius į burną - mėgino čiulpti abu iškart). Jis nuvertė kalades ir vazas ne iš blogumo, tik tuo metu jam tai atrodė šauni mintis.

- Tu neatsižvelgi, kiek tai kainuos, Hili, - tąkart pasakė jam tėvas. Ir iki 1988-ųjų liepos 17-osios, sekmadienio, sakydavo jam tai daug daug sykių.

Penkerių metų amžiaus vieną dieną gruodyje Hilis užsėdo ant rogučių ir apledėjusia Braunų įvažiuojamojo keliuko nuokalne išlėkė tiesiai į plentą. Jam nė neatėjo į galvą, kaip paaiškino po to savo nupilkusiai iš baimės motinai, kad kas nors gali Derio keliu važiuoti; jis tik atsikėlė, išvydo, koks ant keliuko blizgantis ledas ir pagalvojo, kaip greitai skries nuokalne jo rogutės. Merė matė jį, matė atitrinksintį 9-uoju plentu didžiulį benzovežį ir taip garsiai suklykė Hilio vardą, kad kitas porą dienų teįstengė kalbėti pakuždom. Tąnakt, virpėdama Brajanto glėbyje, prisipažino jam, kad jau matė sūnelio antkapį vietinėse kapinėse - aiškiai jį matė: *Hilmanas Ričardas Braunas, 1978-1983. Išėjęs per anksti.*

- *Hiiilliiiii!*

Į savo motinos klyksmą, kuris jam nuskambėjo garsiau nei reaktyvinio lėktuvo griausmas, Hilis grįžtelėjo galvą ir iškrito iš rogučių tuoj prieš tai, kai tos pasiekė įvažiuojamojo keliuko apačią. Nuokalnė buvo asfaltuota, ledukas virš jos gana plonas, o Hilis Braunas niekad nepasižymėjo tuo miklumu, kuriuo maloningasis Dievas apdovanojo daugelį judrių, aktyvių vaikų, - miklumu laimingai nukristi. Jisai susilaužė tuoj virš alkūnės kairę ranką ir taip baisiai trenkėsi galva į asfaltą, jog prarado sąmonę.

Rogutės išlėkė į kelią. Benzovežio "Veberio kuras" vairuotojas sureagavo anksčiau, nei suspėjo pastebėti, kad rogutėse nieko nėra. Jisai susuko vairą, ir su nevėkšliška dramblio iš baleto "Fantazija" gracija slystelėjęs aplinkui benzovežis įsmigo į neaukštą šalikelės sniego pusnį, pramušė ją ir atsidūrė griovyje, grėsmingai pakrypdamas į vieną šoną. Po nepilnų penkių minučių, kai vairuotojas išsirangė iš kabinos pro keleivio dureles ir nubėgo prie Merės Braun, benzovežis nuvirto ir liko gulėti sušalusioje žolėje nelyginant negyvas mastodontas, o brangus kuras pro tris atsarginius ventilius gurgėdamas liejosi laukan.

Merė klykdama lėkė keliu su savo praradusiu sąmone vaiku ant rankų. Ištiktai siaubo ir pasimetusiai jai atrodė, kad Hilis tikrų tikriausiai

suvažinėtas, nors visai aiškiai matė, kaip jis iškrito iš rogių įvažiuojamojo keliuko apačioje.

- Jis negyvas? - sušuko benzovežio vairuotojas išblyškusiu it drobė veidu, pasišiaušusiais ant galvos plaukais. Jo kelnių šakume plito tamsi dėmė. - O Švenčiausioji panele, ar jis negyvas?

- Turbūt, - sušniurkščiojo Merė. - Atrodo negyvas, o, tikriausiai negyvas.

- Kas negyvas? - paklausė Hilis prasimerkdamas.

- O, Hili, ačiū Dievui! - sukliko Merė, stipriai glausdama jį prie savęs. Hilis irgi siaubingai sukliko. Mat ji sulietė jo kairės rankos kaulo lūžgalius.

Sekančias tris dienas Hilis praleido Deri Houmo klinikoje.

- Šitai nors padarys jį kiek lėtesnį, - kitą vakarą, pietaujant keptomis pupelėmis ir dešrelėmis, pasakė Brajantas Braunas.

Taip pasitaikė, kad su jais tą vakarą pietavo Ivas Hilmanas; po žmonos mirties Ivas Hilmanas dažnokai apsilankydavo pas žentą ir dukterį - vidutiniškai penkis vakarus per savaitę.

- Nori kirsti lažybų? - sukrizeno dabar Ivas pilna burna duonos.

Brajantas gaižiai dėbtelėjo į uošvį, bet nieko nepasakė.

Kaip visados Ivas pasirodė teisus - štai viena iš priežasčių, kodėl Brajantas taip dažnai jam jautė pagiežą. Antrą dieną ligoninėje, kai visi vaikai pediatrijos skyriuje jau seniai miegojo, Hilis nusprendė eiti pasižvalgyti. Kaip jis prasmuko pro budinčiąją seserį - ir dabar paslaptis, bet, šiaip ar taip, jis prasmuko. Jo pasigedo trečią valandą paryčiui. Pradinės paieškos pediatrinėse palatose nieko nedavė. Taip pat ir paieškos visame aukšte. Iškvietė apsaugos tarnybą. Pradėjo ieškoti po visą ligoninę - administratoriai, iš pradžių tik lengvai sunerimę, dabar rimtai susirūpino, tačiau nieko nesurado. Iškvietė Hilio tėvus, ir šie tučtuojau atvyko, baisiausiai sukrėsti. Merė verkė, bet dėl savo pertemptų balso stygų pajėgė tik pridususi karkti.

- Spėjame, kad jis galbūt kur nors nuklydo iš pastato, - pasakė jiems vyriausiasis administratorius.

- Velniai rautų, kaipgi galėjo penkiametis vaikas imti ir *kur nors nuklysti iš pastato?* - riktelėjo Brajantas. - Kas čia per įstaiga, vyručiai?

- Na... na... suprantate, juk čia ne kalėjimas, misteri Braunai.

Merė juos abu pertraukė:

- Privalote jį surasti, - sukuždėjo ji. - Lauke penki laipsniai šalčio. Hilis buvo su pižama. Jis juk gali... gali...

- O, misis Braun, aš iš tiesų manau, kad per anksti nerimauti, - įtaigiai šypsodamasis įsiterpė vyriausiasis administratorius. Tiesą sakant,

jis visai nemanė, kad per anksti. Pirmiausia, ką jis padarė įsitikinęs, kad berniukas *galbūt* išėjo po vienuoliktos valandos patikrinimo - tai pasistengė sužinoti, ar labai buvo šalta naktis. Gautas atsakymas paskatino paskambinti daktarui Elfmanui, besispecializuojančiam hipotermijoje - tokių atvejų daug pasitaikydavo Meino žiemomis. Daktaro Efmano prognozė buvo rimta:

- Jeigu jis išėjo laukan, tikriausiai jau yra miręs, - pasakė.

Dar vienos paieškos po visą ligoninę, sustiprintos Derio policija ir gaisrininkais, baigėsi niekuo. Merei Braun davė raminamųjų ir paguldė į lovą. Viltį teikė tik neigiamo pobūdžio naujienos: iki šiol nerasta sušalusio Hilio kūno, apvilkto ligoninės pižama. Žinoma, vyriausiasis administratorius jau pagalvojo, jog Penokoskoto upė visai čia pat ligoninės. Jinai dabar užšalusi ir, galimas daiktas, kad berniukas bandė pereiti ledu ir įlūžo. O, kaip jis norėjo, kad Braunai būtų nugabenę savo mažąją atžalą į Rytų Meino medicinos centrą.

Tos pat dienos antrą valandą Brajantas Braunas sustingęs sėdėjo kėdėje prie miegančios žmonos svarstydamas, kaip jai turės pasakyti, kad jų vienturtis negyvas, jeigu šito prireiks. Maždaug tuo pat metu ligoninės kūrikas, kuris buvo nusileidęs į rūsį pasižiūrėti skalbinių boilerių, išvydo keistą vaizdą: mažutėlis berniukas, vilkintis tik pižamos kelnėmis ir su gipsiniu įtvaru ant vienos rankos, nerūpestingai basomis vaikštinėjo tarp dviejų didžiulių ligoninės krosnių.

- Ei! - sušuko kūrikas. - Ei, berniuk!

- Ei, - atsišaukė Hilis, prieidamas artyn. Jo pėdos buvo purvinos nuo suodžių, pižaminės kelnės - riebaluotos. - Brolyti, tai didumėlis šios vietos! Turbūt aš pasiklydau.

Kūrikas užnešė Hilį laiptais į administracijos kontorą. Vyriausiasis pasodino Hilį į didžiulį krėslą su porankiais (prieš tai apdairiai paklojęs dviem sluoksniais Bengoro “Daily News”) ir pasiuntė sekretorę atnešti atžalai pepsikolos ir skanėstų. Kitomis aplinkybėmis vyriausiasis pats būtų nuėjęs, kad tokiu tėvišku švelnumu padarytų berniukui įspūdį. Kitomis aplinkybėmis - *ir aš turiu omeny,* niūriai pagalvojo jis, *su kitu berniuku.* Jis bijojo palikti Hilį vieną.

Kai sekretorė sugrįžo su saldainiais ir gaivinančiuoju gėrimu, vyriausiasis vėl ją išsiuntė... šįkart pakviesti Brajantą Brauną. Nors ir stiprus vyras, bet kai išvydo Hilį, sėdintį vyriausiojo krėsle, tabaluojantį purvinomis kojomis keturis colius virš kilimo ir šveičiantį saldainius bei geriantį pepsį, laikraščiams krebždant po jo užpakaliu, nebepajėgė sutūrėti palengvėjimo ir dėkingumo ašarų. Tai išvydęs, Hilis, - kuris niekad savo gyvenime *sąmoningai* nedarė bloga, - irgi pravirko.

- Dieve mano, Hili, kur tu buvai?

Hilis papasakojo istoriją kaip mokėjo, palikdamas Brajantui ir vyriausiajam atsirinkti objektyvią tiesą kaip tie sugebėjo. Jis pasiklydęs, patekęs į rūsį ("Aš sekiau elfą", - pasakė jiems Hilis) ir palindęs po viena iš krosnių miegoti. Tenai buvę labai šilta, pasakojo jis, taip šilta, jog jis nusivilkęs pižamos švarkelį, atsargiai nusitraukdamas viršum naujojo įtvaro.

- Man taip pat patiko šunyčiai, - pasakė jis. - Ar mes galėtume turėti šunytį, tėtuk?

Kūrikas, pastebėjęs Hilį, surado ir jo pižamos švarkelį. Jis gulėjo po antrąja krosnim. Traukdamas iš po jos švarkelį, jis pamatė ir "šunyčius", nors, išvydę jį, tie išsilakstė į visas puses. Neužsiminė apie juos Braunams, kurie atrodė kaip žmonės, nepajėgūs atlaikyti dar vieno sukrėtimo. Kūrikas, vyras geros širdies, pagalvojo, kad jiems verčiau nežinoti, jog jų sūnus praleido naktį su būriu rūsio žiurkių, ir kai kurios iš jų iš tiesų atrodė it šunyčiai, kai išsilakstė nuo jo prožektoriaus spindulio.

2

Paklaustas apie *savo* šių dalykų suvokimus - ir panašius (kad ir ne tokius įspūdingus) įvykius per paskutiniuosius penkerius jo gyvenimo metus - Hilis būtų trukteiėjęs pečiais ir pasakęs:

- Turbūt aš visados papuolu į bėdą.

Hilis turėjo galvoje, kad yra linkęs į nelaimingus atsitikimus, bet dar niekas nebuvo jo išmokęs tokios reikšmingos frazės.

Kai jam buvo aštuoneri, - dveji metai po to, kai gimė Deividas, - jis parnešė raštelį nuo misis Anderhil, savo trečios klasės mokytojos; misteris ir misis Braunai buvo kviečiami trumpai pasitarti. Braunai nuėjo, tiesa, šiek tiek drebančia širdimi. Mat žinojo, kad praeitą savaitę Heiveno trečiaklasiams buvo nustatinėjamas intelekto koeficientas. Brajantas slapčia buvo įsitikinęs, kad misis Anderhil ketinanti jiems pasakyti, jog Hiliui jis nustatytas kur kas žemiau normalaus ir kad šis turi būti pervestas į atsiliekančiųjų klasę. Merė gi buvo įsitikinusi (lygiai taip pat slapčia), kad Hilio skurdus žodynas. Nei vienas, nei antras naktį prieš atsilankymą mokyklon ramiai nemiegojo.

O misis Anderhil juos apstulbino pasakydama, kad Hilis absoliučiai nesutelpa į skalę - trumpai drūtai, berniukas tiesiog genijus.

- Turite jį nusivežti į Bengorą ir patikrinti pagal Vekslerio testą, jeigu norite žinoti, koks iš tikrųjų aukštas jo intelekto koeficientas, - pasakė jiems misis Anderhil. - Taikyti Hiliui Tompolo intelekto testą - tai

tas pat, kaip nustatinėti žmogui intelekto koeficientą pagal metodiką, skirtą ožiams.

Merė su Brajantu pasitarė... ir nusprendė to dalyko toliau nestumti. Tiesą sakant, ne itin troško sužinoti, koks gabus Hilis. Pakanka žinoti, kad jis neatsilikęs... ir, kaip tą naktį Merė lovoje pasakė, tai tiek daug ką paaiškina: Hilio judrumą, jo aiškų nesugebėjimą miegoti daugiau nei šešias valandas per parą, jo pašėlusius pomėgius, kurie užgriūdavo nelyginant uraganas ir taip pat greitai išnykdavo. Kartą, kai Hilis jau buvo veik devynerių, su mažutėliu Deividu sugrįžusi iš pašto ji aptiko virtuvę, kurią prieš penkiolika minučių buvo palikusi visai tvarkingą, tiesiog suniokotą. Kriauklė pilna dubenių su priskretusiais miltais. Ant ruošos stalo - tirpstančio sviesto košė. O orkaitėje kažkas kepė. Paskubom įmetusi Deividą žaidimų aptvarėlin, Merė atplėšė orkaitę, tikėdamasi dūmų kamuolių ir degėsio kvapo. Tačiau išvydo skardą su pyragėliais, kurie, nors ir nekokios formos, buvo visai skanūs. Tądien jais pavakarieniavo... bet prieš tai Merė išpėrė Hiliui kailį ir pro ašaras atsiprašinėjantį išsiuntė į jo kambarį. Paskiau atsisėdo prie virtuvės stalo ir apsiverkė, kol pradėjo juoktis, o per tą laiką Deividas, - ramutis, visais atžvilgiais mielas kūdikėlis, tasai saulėtasis Taitis palyginti su Hilio Vėtrų kyšuliu, - sėdėjo įsitvėręs aptvarėlio stipinais ir komiškai žvelgė į ją.

Vienas balas didžiai Hilio naudai - tai jo nuoširdi meilė broliukui. Ir nors Merė su Brajanu baiminosi patikėti naująjį kūdikį Hilio rankoms ar netgi palikti šį su Deividu vieną tame pačiame kambaryje ilgėliau nei, tarkim, trisdešimčiai sekundžių kartu, pamažu jiems atlėgo.

- Po šimts, galite Hilį su Deividu drauge išsiųsti dviem savaitėms stovyklauti į Olegešą, ir jie sugrįš sveiki sveikutėliai, - kalbėjo Ivas Hilmanas.

Iš tikrųjų taip ir buvo. Daugelis - jeigu ne visos - Hilio "bėdos" kildavo iš to, jog arba jis nuoširdžiai trokšdavo padėti savo tėvams, arba tapti geresniu. Paprasčiausiai tiesiog jam tatai neišeidavo. Bet su Deividu, kuris garbino žemę, kuria žengė vyresnysis broliukas, Hilis visad, regis, elgdavosi kaip reikiant...

Iki liepos septynioliktosios, tai yra iki pat tos dienos, kai Hilis iškrėtė tą fokusą.

3

Misteris Robertsonas Deivisas (tepragyvena jis dar tūkstantį metų) savo "Deptfordo trilogijoje" iškėlė mintį, kad mūsų požiūris į visa, kas magiška, ir į magus dažniausiai atspindi mūsų požiūrį į tikrovę, ir kad

mūsų požiūriai dėl tikrovės traktavimo atspindi mūsų požiūrius į visą stebuklų pasaulį, kuriame mes - ne kas kita kaip tik kūdikiai girioje, netgi vyriausieji iš mūsų (netgi patsai misteris Deivisas, reikia manyti), kur kai kurie medžiai kandžiojasi, o kai kurie teikia didžias mistiškas malones - be abejo, tokia savybė slypi jų žievėje.

Hilis Braunas dažnai jautėsi *iš tiesų gyvenąs* stebuklų pasaulyje. Toks visados buvo jo požiūris ir niekad nesikeitė, nepaisant į kiek "bėdų" jis įsiveldavo. Pasaulis buvo jam toksai gražus kaip tie stikliniai bumbulai, kuriuos jo motina ir tėvas kasmet kabindavo per Kalėdas ant eglutės (Hilis irgi geidė užkabinti juos vieną kartą, bet patirtis jį - taip pat ir jo tėvus - išmokė, kad duoti stiklinį bumbulą Hiliui į rankas - tas pat, kas parašyti tam bumbului mirties nuosprendį). Hiliui pasaulis atrodė toks nuostabiai sudėtingas kaip Rubiko kubas, kurį gavo dovanų savo devintąjį gimtadienį (šiaip ar taip, kubas išbuvo nuostabiai sudėtingas dvi savaites, o paskiau sudėlioti jį tapo rutina). Taip jo požiūris į magiją buvo iš anksto nuspėjamas - jinai jam patiko. Magija tiesiog buvo sutverta Hiliui Braunui. Dansteiblis Ramzis Deiviso "Deptfordo trilogijoje" nebuvo sutvertas magijai.

Dešimtojo Hilio gimtadienio proga Brajantas Braunas gavo užsukti į "Derio Mugę" ir parinkti dar vieną dovaną savo sūnui. Merė paskambino jam per kavos pertraukėlę.

- Mano tėtis pamiršo Hiliui ką nors nupirkti, Brajantai. Jis teiraujasi, ar nesutiktum stabtelėti prie mugės ir nupirkti jam žaisliuką arba šiaip ką nors, jis tau grąžins pinigus, kai sutvarkys čekių knygelės sąskaitas.

- Žinoma, - pasakė Brajantas ir pagalvojo: "Kai ožkos kalėdos".

- Ačiū, branguti, - ji iš tiesų buvo dėkinga. Puikiai žinojo, kad jos tėvas, - kuris dabar pietaudavo su jais šešis ar septynis kartus per savaitę, o ne penkis kaip anksčiau, - buvo įkyrėjęs vyrui iki gyvo kaulo. Bet jis niekad nesiskundė, ir Merė jį dar labiau mylėjo už tai.

- Kaip jam atrodo, kas turėtų Hiliui patikti?

- Jis pasakė, kad pasikliauja tavo skoniu, - pasakė Merė.

"Kaip visados", - pagalvojo Brajantas. Taigi tą popietę jis atsidūrė vienoje iš dviejų mugės žaislų krautuvėlių, dairydamasis į žaidimus, lėles (lėlės berniukams buvo pridengtos "veikiančiųjų figūrų" eufemizmu), modelius ir įrankių komplektus (Brajantas, išvydęs didelį jaunojo chemiko rinkinį, įsivaizdavo Hilį, maišantį tas medžiagas mėgintuvėliuose, ir sudrebėjo). Atrodė, nieko nėra tinkamo; dešimties metų jo vyresnysis sūnus pasiekęs amžių, kai buvo per senas kūdikiškiems žaislams ir per jaunas tokiems įmantriems dalykams kaip dėželiniai aitva-

rai ar dujomis varomi lėktuvų modeliai. *Niekas,* atrodo, kaip reikiant netiko, o jį mygo laikas. Hilio gimtadienio šventė numatyta penktai valandai, dabar gi jau ketvirtis po keturių. Vos belieka laiko sugrįžti į namus.

Veik nesirinkdamas sugriebė mago komplektą. *Trisdešimt naujų fokusų!* skelbė užrašas ant dėžės. Gerai. *Daug valandų džiaugsmo jaunajam fokusininkui!* Irgi gerai. *8-12 metų amžiui,* nurodyta ant dėžės. Puiku. *Saugumas jaunajam burtininkui patikrintas,* tvirtino užrašas, ir tai buvo visų geriausia. Brajantas nupirko tą dėžę ir patyliukais, paslėpęs po švarku, įbogino į namus, kol Ivas Hilmanas dirigavo Hilio, Deivido ir trijų Hilio draugelių chorui, nedarniai traukiančiam "Saldžioji Betsė nuo kelio".

- Suspėjai pačiu laiku šventiniam tortui, - pasakė Merė, bučiuodama jį.

- Pirma išvyniok tai, gerai? - padavė jai magiškąjį komplektą. Ji greitomis metė žvilgsnį ir linktelėjo. - Kaip sekasi?

- Puikiai, - atsakė ji. - Kai atėjo Hilio eilė prisegti asilui uodegą, jis užkliuvo už stalo kojos ir įdūrė smeigtuku Stenliui Džernigenui į ranką, bet kol kas tik tiek.

Brajantas išsyk pralinksmėjo. Tikrai, visa sekasi kuo puikiausiai. Prieš metus, sprausdamasis į Hilio "visų laikų puikiausią slaptavietę" žaidžiant slėpynių, Edis Goldenas persiplėšė koją į surūdijusios spygliuotos vielos raizginį, už kurio Hilis visad sugebėdavo neužkliūti (tiesą sakant, Hilis apskritai niekad nebuvo pastebėjęs tos senos dygliuotos vielos). Edį teko nuvežti pas daktarą, kuris jam uždėjo tris siūles ir suleido serumo prieš stabligę. Vargšas Edis blogai sureagavo į injekciją ir po Hilio gimtadienio gavo praleisti dvi dienas ligoninėje.

Dabar Merė nusišypsojo ir vėl pabučiavo Brajantą.

- Tėtis tau dėkoja, - tarė ji. - Ir aš taip pat.

Hilis su malonumu išvyniojo visas dovanas, bet kai atidarė magiškojo komplekto dėžę, nesitvėrė džiaugsmu. Puolė prie savo senelio (kuris tuo metu buvo įsigudrinęs praryti pusę velnioniškai didžiulio šventinio torto ir pjovė sau dar vieną gabalą) ir stipriai jį apkabino.

- Dėkui, seneliuk! Dėkui! Kaip tik to ir norėjau! Kaip tu sužinojai?

Ivas Hilmanas šiltai nusišypsojo savo vaikaičiui.

- Matyt, aš dar ne viską pamiršęs, kaip buvau berniukas, - pasakė jis.

- Šaunu, seneliuk! Oho! Trisdešimt fokusų! Pažiūrėk, Berni...

Sukdamasis parodyti Berniui Eplgeitui, jis užkliudė dėžės kampu Merės kavos puodelį; tasai sudužo, išsiliejusi kava nuplikė Berniui ranką. Šisai suklykė.

- Atleisk, Berni, - atsiprašė Hilis, vis dar šokinėdamas. Jo akys taip spindėjo, jog, atrodė, degte degė. - Tik pažiūrėk! Puikumėlis, oho! *Baisingas!*

Su trimis ar keturiomis dovanomis, kurioms taupė ir kurias paskui pagal Švarco katalogą užsakė iš anksto, kad tikrai ateitų laiku, Brajantas ir Merė pasijautė nužeminti iki nešikų rango nelyginant kokiame epiniame džiunglių nuotykių filme. Juodu apsimainė supratingais žvilgsniais.

"Ak, atleisk, mielasis", - kalbėjo jos akys.

"Ką gi, velniai rautų... toksai gyvenimas su Hiliu", - atsakė jojo.

Ir abu nusikvatojo.

Visi už stalo mirksniui atsisuko į juos - Merė niekad neužmirš Deivido apvalių išsigandusių akių, - o paskiau vėl sužiūro į Hilį, stebėdami, kaip šis atidaro savo magiškąjį komplektą.

- Kažin, ar dar liko tų riešutinių ledų su sirupu, - balsu svarstė Ivas. Ir Hilis, kuris tą popietę laikė savo senelį nuostabiausiu žmogumi pasaulyje, puolė jam atnešti jų.

4

Misteris Robertsonas Deivisas "Deptfordo trilogijoje" dar iškėlė mintį, kad toji pati nuvalkiota tiesa, kuri pritaikoma rašymui, tapybai, sugebėjimui atspėti laimėsiantį arklį treke ir nuoširdžiai meluoti, kad visi įtikėtų, taip pat pritaikoma ir magijai: vieni žmonės turi tam gyslelę, o kiti - ne.

Hilis neturėjo.

Pirmoje Deiviso "Deptfordo trilogijos" dalyje, "Penktajame versle", pasakotojas (berniukas maždaug tokio pat amžiaus kaip Hilis), pakerėtas magijos, rodo - prastai - keletą fokusų pritariančiai, nekritiškai auditorijai, susidedančiai iš vieno žiūrovo (kur kas jaunesnio, Deivio metų berniuko), su tokiu ironišku rezultatu: vyresnysis berniukas aptinka, jog jaunesnysis - užsigimęs iliuzionistas su talentu, kurio jam pačiam trūksta. Tasai jaunesnysis berniukas iš tiesų visiškai pasakotoją sugėdina patį pirmą sykį, kai pabando paslėpti saujoje monetą.

Šioje pastarojoje vietoje panašumas nutrūksta; Deividas buvo ne ką gabesnis magijai nei Hilis. Tačiau dievino savo brolį ir sėdėdavo kantriai, įdėmiai ir meilingai tylus, jei tasai, užuot bandęs fokusus su kortų valetu, pasprunkančiu iš degančio namuko, ar iššokdinti Viktorą, namų katiną, iš savosios mago skrybėlės (minėtoji skrybėlė biržely buvo išmesta po to, kai Viktoras į ją pridarė), dėstė Deividui apie garo termodinamiką ar ištisai skaitė ištraukas iš Evangelijos pagal Matą.

Ne todėl, kad Hilis, kaip magas, buvo visiškas nevykėlis; anaiptol. Tiesą sakant, HILIO BRAUNO PIRMASIS DIDIS MAGIJOS SEANSAS, parodytas ant Braunų vidinio kiemo pievutės tą dieną, kai Džimas paliko Troją ir įsijungė į "Naujosios Anglijos poezijos karavaną", laikytas labai pasisekusiu. Koks tuzinas vaikų - daugiausia Hilio draugelių, bet taip pat ir keletas Deivio darželinukų - ir ketvertas ar penketas suaugusiųjų susirinkę stebėjo Hilį demonstruojant mažne tuziną fokusų. Draugelis iš tų fokusų pavykdavo - ne jo talento ar grynos nuojautos dėka, bet dėl atkaklaus ryžto, su kuriuo Hilis buvo juos surepetavęs. Kiekvienas, turintis sumanumo ir ryžto, be nors mažumėlės talento nesukurs meno, bet sumanumas ir ryžtas gali sukurti nuostabių klastočių.

Be to, štai ką dera pasakyti apie magiškąjį komplektą, kurį Brajantas nupirko bemaž nemačiom: jo gamintojai, žinodami, kad dauguma siekiančiųjų tapti magais, į kurių rankas papuls jų gaminys, veikiausiai pasirodys esą nemiklūs ir be talento, iš esmės pasikliovė mechaniniais įtaisais. Pavyzdžiui, turėjai pasistengti, kad nepavyktų triukas su "Besidauginančiomis monetomis". Tas pat ir su "Magiškaja giljotina", mažutėliu modeliu (su kukliu PAGAMINTA TAIVANYJE užrašu ant jo plastmasinio pagrindo), užtaisomo skutimosi peiliuku. Kokiam nors nervingam žiūrovui (arba visiškai abejingam kaip Deividas) įkišus savo pirštą į giljotinos rėmą, virš kurio angos įstatyta cigaretė, Hilis su trenksmu paleidžia ašmenis, perkirsdamas cigaretę... bet kažkaip per stebuklą pirštas lieka sveikas.

Ne visų triukų efektas priklausė nuo mechaninių įtaisų. Valandų valandas Hilis praleido treniruodamasis maišyti kortas dviem rankom, ir tai jam padėdavo "išplukdyti" kortą iš kaladės apačios į viršų. Tiesą sakant, jis tą daryti visai gerai įgudo, nežinodamas, kad geras kortos išplukdymas kur kas naudingesnis tokiam kortų vilkui kaip "Pitui" Barfildui negu magui. Kai auditorija didesnė nei dvidešimt žmonių, intymi svetainės atmosfera pradingsta, ir netgi patys įspūdingiausi kortų fokusai paprastai sužlunga. Tačiau Hilio auditorija buvo pakankamai maža, tad jisai sugebėjo visus - ir vaikus, ir suaugusius - sužavėti, atsainiai atversdamas nuo viršaus kaladės kortas, kurios buvo įkištos į jos vidurį, arba padarydamas, kad Rozalija Skehan aptiktų įsižiūrėtąją ir pačios įkištąją kaladėn kortą savo rankinuke ir, žinoma, priversdamas sprukti iš degančio kortų namuko valetus, ir tai galbūt buvo geriausias kada nors išrastas kortų fokusas.

Žinoma, pasitaikydavo ir *nesėkmių.* Hilis be susikirtimų, anąnakt lovoje pasakė Brajantas, būtų tas pat, kas "Makdonaldas" be hamburgerių. Kai jis pamėgino supilti ąsotį vandens į nosinę, pasiskolintą iš Džo Polsono, paštininko, maždaug po mėnesio žuvusio nuo elektros smūgio,

išėjo tik tai, jog sušlapino ir nosinę, ir savo kelnių priekį. Viktoras niekaip neiššokdavo iš skrybėlės. O labiausiai trikdė tai, kad neišeidavo “Dingstančiosios monetos” triukas, sugadinęs Hiliui daug kraujo, kol jį įvaldė. Jis be vargo pridengdavo delnu monetas (iš tikrųjų - didžiulius šokolado skridinius, įvyniotus į auksinę foliją ir pažymėtus prekybiniu “Kramtomųjų pinigėlių” vardu), bet kai jisai sukdavosi, jos visos išbyrėdavo jam iš rankovės, skambant visuotinei linksmybei ir pašėlusiems jo draugužių aplodismentams.

Vis dėlto audringa ovacija po Hilio spektaklio buvo tikra. Visi sutiko, kad Hilis Braunas, kaip “vos dešimties metų” magas, visai neblogas. Tiktai trys žmonės nepritarė tokiai nuomonei: Merė Braun, Brajantas Braunas ir patsai Hilis.

- Jis vis dar neaptiko, tiesa? - tą naktį lovoje Merė paklausė savo vyro. Abu jie suvokė, kad neaptiko *to,* kas Dievo buvo lemta Hiliui nuveikti su šviesos pluoštu, Jo įstatytu berniukui į smegenis.

- Ne, - ilgokai pagalvojęs, atsakė Brajantas, - nemanau. Bet jis dirbo sunkiai, tiesa? Dirbo kaip arklys.

- Taip, - sutiko ji, - džiaugiausi matydama jį tai darant. Gera žinoti, kad jis gali dirbti, užuot šokinėjęs nuo tvoros ant šakos. Bet pasidarė ir šiek tiek liūdna. Jis dirbo prie šių triukų nelyginant koledžo studenčiokas prieš baigiamuosius egzaminus.

- Žinau.

Merė atsiduso:

- Ką gi, jisai surengė savąjį spektaklį. Manau, dabar jį pamirš ir pereis prie ko nors kito. Galų gale aptiks *tai.*

5

Iš pradžių rodės, kad Merė buvo teisi, esą Hilio domesys magija nueis tuo pačiu keliu kaip jo domesys skruzdėlynais, mėnulio akmenimis ir pilvakalbyste. Magiškasis komplektas persikėlė iš palovio, kur buvo labai parankus tam atvejui, jei vidury nakties Hilis atsibustų toptelėjus kokiai nors idėjai ant jo apjaukto stalo. Merė tai palaikė kaip įvadinę kokios nors senų seniausios pjesės sceną. Atomazga stos tada, kai magiškasis komplektas galiausiai bus nukištas į dulkėtus palėpės užkaborius.

Bet Hilio mintys nė kiek nepajudėjo iš vietos - paprastų paprasčiausiai nepajudėjo ir tiek. Dvi savaitės po savojo magijos seanso Hilį ištikdavo gan gilios depresijos tarpsniai. Šito jo tėvai nė nenujautė ir niekad nesužinojo. O Deividas žinojo, bet ketverių metų amžiaus nieko kito negalėjo daryti, kaip tik tikėtis, kad Hilio nuotaika pasitaisys.

Hilis Braunas bandė susitaikyti su mintimi, kad pirmąsyk per savo gyvenimą jam nepasisekė tai, ką jis *iš tiesų troško padaryti.* Buvo pamalonintas aplodismentų bei sveikinimų ir savęs tiek griežtai nemenkino, kad nuoširdžias pagyras vertintų kaip mandagybes... tačiau tam tikra nejautri jo dalelytė, - toji, kuri kitomis aplinkybėmis būtų padariusi iš jo didį artistą, - nesitenkino nuoširdžiomis pagyromis. Ši nejautri dalelytė atkakliai tvirtino, kad nuoširdžios pagyros tėra tai, kuo viso pasaulio nevėkšlos apipila mažagabius.

Žodžiu, nuoširdžių pagyrų jam nepakako.

Žinoma, Hilis nemąstė apie tai tokia suaugusiojo galvosena... tačiau *vis dėlto* taip mąstė. Jeigu motina būtų skaičiusi jo mintis, būtų labai užpykusi už tokią puikybę... kuri, kaip Biblija ją mokė, eina tuojau pat prieš nuopuolį. Tikrų tikriausiai ji būtų labiau ant jo užpykusi nei tada, kai jis lėkė rogutėmis ant kelio priešais "Veberio benzovežį" arba tada, kai bandė išmaudyti Viktorą, panardindamas unitazo bakelyje. "Ko gi tu nori, Hili? - būtų ji sušukus, iškeldama aukštyn rankas. - Nenuoširdžių pagyrų?"

Ivas, kuris daug matė, ir Deividas, kuris matė dar daugiau, būtų jai pasakę.

Jis norėjo, kad jų akys tiek išsipūstų, kad mažne iškristų iš akiduobių. Norėjo, kad mergaitės klyktų, o berniukai šauktų. Norėjo, kad visi juoktųsi, Viktorui su kaspinu ant uodegos ir šokoladine moneta snukyje pasirodžius iš tos skrybėlės. Būtų išmainęs visas nuoširdžias pasaulio pagyras ir tikras ovacijas į vieną vienintelį klyksnį, vieną vienintelį kvatulį susiėmus už pilvo, į vieną vienintelį moters nuoalpį vietoje, kaip pasakyta instrukcijoje, kai Haris Hudinis atliko savo įžymųjį fokusą su išnykstančia pieno skardine. Kadangi nuoširdžios pagyros tereiškia, kad tu pasirodei gerai. O kai visi klykia, juokias ir alpsta, tatai reiškia, kad tu pasirodei puikiai.

Bet jis jautė - ne, *žinojo,* - kad jis niekad netaps puikiu, nors ir kaip trokštų, nuo to niekas nepasikeis. Kartus nusivylimas. Ne tiek pati nesėkmė, kiek suvokimas, jog čia nieko nepakeisi. Kai kuria prasme tai tas pat, kai perstoji tikėjęs Kalėdų Seneliu.

Taigi, kai jo tėvai manė, kad dėmesio stoka susijus su nauja aikštingojo pavasarinio vėjo krypties permaina, kaip daugeliui atsitinka jaunystėje, iš tikrųjų tai buvo pasekmė pirmosios Hilio kaip suaugusiojo padarytos išvados: jeigu jam niekad nelemta tapti puikiu magu, tuomet verčiau atidėti tą komplektą į šalį. Negalėjo jo čia taip palikti ir retsykiais tartum kokiu hobiu užsiiminėti vienu ar kitu fokusu. Nesėkmė pernelyg skaudi. Prasti popieriai. Geriausia ištrinti tai iš atminties ir pabandyti ką nors nauja.

Jeigu suaugusieji galėtų taip tvirtai nustumti į šalį juos apnikusias įkyrias mintis, pasaulyje, be abejo, būtų lengviau gyventi. Robertsonas Deivisas savojoje "Deptfordo trilogijoje" šitaip netvirtina... tačiau labai stipriai duoda tą pajausti.

6

Buvo liepos 4-oji, kai Deividas, užėjęs į Hilio kambarį, išvydo šį vėl ištraukus magiškąją dėžę. Turėjo priešais save išdėliotus daugelį fokusų... ir dar kai ką. Baterijas. Baterijas iš tėčio didžiojo radijo, pagalvojo Deividas.

- Ką tu darai, Hili? - gana draugiškai pasiteiravo Deividas.

Hilis susiraukė. Pašokęs ant kojų, išgrūdo Deividą iš kambario taip šiurkščiai, jog šis parkrito ant kilimo. Pasielgė taip neįprastai, jog Deividas pernelyg nustebo, kad pravirktų.

- Eik lauk! - sušuko Hilis. - Negalima žiūrėti į naujus fokusus! Princai Medičiai nubausdavo žmones mirtimi, jeigu pagaudavo šiuos stebint fokusus, priklausančius jų mėgstamiesiems magams!

Šitai pareiškęs, Hilis užtrenkė duris Deividui prieš pat nosį. Stūgaudamas Deividas prašėsi įleidžiamas, tačiau tatai nieko nepadėjo. Toksai netikėtas jo nutrūktgalvio, bet šiaip geraširdžio brolelio nejautrumas Deividui buvo tiek neįprastas, jog jis nulipo laiptais žemyn, įsijungė televizorių ir pravirko, kol galiausiai per "Sezamo gatvę" užmigo.

7

Hilio susidomėjimas magija staiga atgijo maždaug tuo pat metu, kai į Beką Polson prakalbo Jėzaus paveikslas.

Jį užvaldė vienintelė galinga mintis: jeigu mechaniniai fokusai, tokie kaip "Besidauginančios monetos" - tai geriausia, ką jis gali atlikti, tuomet sugalvosiąs savo paties mechaninius fokusus. Geresnius nei bet kada kieno nors regėtus! Geresnius nei "Torstono laikrodis" ar "Blekstouno suveriamieji veidrodžiai"! Ir jeigu sukelti aikčiojimams, klyksmams ir gardžiam juokui reikalingas išradingumas, o ne rankų miklumas, tebūnie taip.

Pastaruoju metu pasijautė labai gebąs išradinėti.

Pastaruoju metu jo protas atrodė tartum *kimšte prikimštas* išradingų minčių.

Ne pirmąsyk jam į galvą atėjo mintis išradinėti, bet anksčiau tos mintys buvo kažkokios neaiškios, paremtos veikiau svajomis nei moksliniais principais - apie raketinius laivus iš kartoninių dėžučių, lazeri-

nius ginklus, įtartinai panašius į medžių šakeles su putoplasto gabalėliais pamautais ant vamzdžių ir kitus tokios rūšies dalykus. Kartkartėmis jam kildavo gerų sumanymų - sumanymų, kurie buvo beveik įgyvendinami, bet anksčiau jisai juos visad užmesdavo, nes visiškai nenumanė, kaip tą padaryti - mokėjo tiesiai įkalti vinį ir nupjauti lentą, tik tiek.

Tačiau dabar atlikimo būdas atrodė aiškus kaip krištolas.

"Puikūs fokusai", - mąstė jis, tvirtindamas vielomis, veržlėmis ir sraigteliais įvairius dalykus vieną su kitu. Kai liepos aštuntąją motina jam pasakė važiuojanti į Ogastą apsipirkti (kalbėjo kažkaip išsiblaškiusi; pastarąją savaitę ar panašiai Merę kamavo galvos skausmas, o žinia, kad Džo ir Beka Polsonai sudegė savo namuose per gaisrą, savijautos nė kiek nepagerino). Hilis paklausė, ar negalėtų sustoti Kapitolijaus alėjoje prie radijo reikmenų parduotuvės ir nupirkti jam keletą dalykų. Padavė jai sąrašą, aštuonis užsilikusius dolerius iš gautųjų per gimtadienį ir paprašė jos, ar negalėtų ji, "sakysim, paskolinti" likusius.

Dešimt (10) spyruoklinio tipo kontaktinių galiukų po 0,70 dol. už vnt. (Nr. 1334567).
Tris (3) "T" formos jungtis (spyruoklinio tipo) po 1,00 dol. už vnt. (Nr. 1334709.
Vieną (1) koaksialaus kabelio "užtvarinę" šakutę po 2,40 dol. už vnt. (Nr. 19776 - C).

Jeigu ne galvos skausmas ir bendras nerimo jausmas, Merė, be abejo, būtų nusistebėjusi, *kuriems galams* visa tai. Be abejo, būtų nusistebėjusi, iš kur Hilis pasisėmė tokios tikslios informacijos - iki pat inventorinių numerių - nė nepaskambinęs į tarpmiestinę į Ogastos radijo reikmenų parduotuvę. Ko gero, netgi būtų įtarus, kad Hilis galiausiai aptiko *tai.*

Tam tikra siaubinga prasme taip ir buvo.

Tačiau ji tik paprasčiausiai sutiko nupirkti tuos dalykus ir "sakysim, paskolinti" trūkstamus keturis dolerius ar apie tiek.

Iki to laiko, kai su Deiviu sugrįžo iš Ogastos, kai kurie iš tų klausimų vis dėlto jai kilo. Kelionės metu pasijuto žymiai geriau; galvos skausmas visiškai išnyko. Ir Deividas, kuris liko tylus ir užsidaręs savyje - visai ne toks kaip visados judrutis, pleputis ir džiugutis - nuo to laiko, kai Hilis išstūmė jį iš savo kambario, tartum irgi pralinksmėjo. Savo tarškėjimu išūžė jai ausis, ir kaip tik iš jo Merė sužinojo, kad Hilis numatęs savo ANTRĄJĮ DIDĮ MAGIJOS SEANSĄ užpakaliniame kieme po devyneto dienų.

- Jis parodys daugybę naujų fokusų, - paslaptingai pareiškė Deividas.

- Nejaugi?

- Taip, - patvirtino Deividas.

- Kaip manai, jam pasiseks?

- Nežinau, - atsakė Deividas, mąstydamas apie tai, kaip Hilis išgrūdo jį iš kambario. Nedaug trūko, kad pravirktų, bet Merė to nepastebėjo. Prieš dešimtį minučių, kai jie iš Albiono vėl įvažiavo į Heiveną, galvos skausmas ėmė grįžti... o su juo ir tasai ankstesnysis jausmas, - dabar kiek stipresnis, - kad jos mintys kažkokios pakrikos, ne tokios kaip turėtų būti. Pirmiausia jų buvo tartum *per daug*. O paskiau - ji negalėjo tiksliai susivokti, *apie ką* visos jos sukosi. Jos buvo tartum... Ji sutelkė mintis ir galiausiai prisiminė. Vidurinėje mokykloje ji lankė dramos būrelį (matyt, Hilis bus iš jos paveldėjęs pomėgį dramatiškumui), ir dabar mintys jos galvoje buvo nelyginant žiūrovų murmesys, prieš spektaklio pradžią atsklindantis pro užuolaidą. Nežinai, kas kalba, tačiau žinai juos esant tenai.

- Nemanau, kad jie bus tokie šaunūs, - galiausiai pasakė Deividas. Žvelgė pro langą ir staiga jo akys tapo lyg kalinio - vienišos ir užguitos. Pamatė tolumoj Džastiną Hardą, savo traktoriumi ariantį lauką. Ariantį, nors jau eina antra liepos savaitė. Mirksniui keturiasdešimt dvejų metų amžiaus Džastino Hardo mintys visiškai atsivėrė keturmečiui Deividui Braunui, ir pastarasis suprato, kodėl Džastinas niokoja visą savo daržą - užaria nesunokusius kukurūzus, plėšia žirnienos sklypelį, traiško į košę po traktoriaus ratais moliūgus. Mat Džastinas Hardas manė, jog dabar gegužė. Po teisybei, 1951-ųjų metų gegužė. Džastinas Hardas išprotėjo.

- Nemanau, kad iš jų išeis kas gera, - pakartojo Deividas.

8

Hilio PIRMAJAME DIDŽIAME MAGIJOS SEANSE dalyvavo apie dvidešimt žmonių. Į antrąjį tesusirinko septynetas: jo motina, tėvas, senelis, Deividas, Bernis Eplgeitas (kuris kaip ir Hilis buvo dešimties metų), misis Krenšou iš gyvenvietės (misis Krenšou užsuko vildamasi parduoti Merei ką nors iš "Eivono" katalogo) ir patsai Hilis. Nuo ankstesniojo spektaklio šisai skyrėsi ne tiktai ryškiai mažesniu lankomumu.

Tame pirmajame publika buvo gyva - netgi įžūloka (pavyzdžiui, sarkastiški aplodismentai, kuriais buvo pasitikti iškritę iš Hilio rankovės "Kramtomieji pinigėliai"). Antrajame publika buvo prislėgta ir suneri-

mus, sėdėjo nelyginant manekenai iš universalinės parduotuvės vitrinos ant sulankstomųjų kėdžių, kurias Hilis ir jo "asistentas" (tylus ir pablyškęs Deividas) buvo sustatę. Jo tėtis, kuris pirmajame spektaklyje juokėsi, plojo ir visaip triukšmavo, dabar pertraukė Hilio įžanginę kalbą apie "Rytų paslaptis", pareikšdamas, kad negali skirti toms paslaptims tiek daug laiko ir tikisi, kad Hilis neužpyks, bet jis ką tik baigęs karpyti veją ir dabar norėtų nusiprausti po dušu bei atsigerti alaus.

Taip pat ir orai persimainė. Per PIRMĄJĮ DIDĮ MAGIJOS SEANSĄ diena pasitaikė giedra, šilta, ir gaubianti žaluma - nuostabiausia, kokią tik gali suteikti Naujosios Anglijos šiaurėje pavasario pabaiga. O šioji diena liepą - karšta, slegiančiai tvanki, su padūmavusia chromo spindesio saule, tviekste tvieskiančia iš dangaus. Misis Krenšou sėdėjo vėdindamasi vienu iš savųjų "Eivono" katalogų ir laukė, kol visa tai baigsis. Galima nualpti sėdint čia tokiame saulės karštyje. O tasai vaikėzas ana ten ant scenos, suręstos iš dėžių nuo apelsinų, vilkintis juoda eilute ir batų tepalu išpaišytais ūsais... išlepintas... besistengiąs pasirodyti... Misis Krenšou staiga kilo noras jį užmušti.

Magija šįsyk buvo kur kas geresnė - iš tiesų nuostabi, bet Hilis apstulbo ir įsiuto išvydęs, kad žiūrovams varo iki žiovulio nuobodulį. Matė, kaip tėvas sukiojosi ant kėdės, taikydamasis pasprukti, ir nuo to Hilis kone pašėlo - juk taip norėjo visų pirmiausia padaryti įspūdį jam.

"Na, ko gi jie nori? - piktai paklausė savęs, po savuoju juodu sekmadieniniu kostiumu prakaituodamas taip pat smarkiai kaip ir misis Krenšou. - Man sekasi šauniai - netgi geriau nei Hudiniui - bet jie nei klykia, nei juokiasi, nei aikčioja. Kodėl? Kur šuo pakastas?"

Hilio scenos iš dėžių nuo apelsinų viduryje buvo mažutė pakyla (dar viena dėžė nuo apelsinų, uždengta paklode). Joje slypėjo įrenginys, kurį sukūrė Hilis iš Deivido matytųjų jo kambaryje baterijų ir seno kalkuliatoriaus vidurių (pastarąjį be jokios sąžinės graužaties jis nudžiovė iš motinos komodos priekiniame prieškambaryje. Apelsinų dėžę dengiančios paklodės kraštai buvo užlenkti ir po vienu iš tų užlenkimų slypėjo dar kita iš nebūdingų Hiliui vagysčių - jo motinos siuvamosios mašinos kojinis pedalas. Pedalą Hilis buvo sujungęs su savuoju įrenginiu, panaudodamas spyruoklines jungtis, kurias motina jam nupirko Ogastoje.

Jo išrastasis prietaisas daiktus pradangindavo, paskiau vėl sugrąžindavo.

Hiliui atrodė, kad tai įspūdinga, sukrečia protą. Tačiau žiūrovai iš pat pradžių sureagavo silpnai, o paskiau jų dėmesys tolydžio slūgo.

- Taigi pirmasis fokusas: Dingstantis Pomidoras! - paskelbė Hilis. Ištraukęs iš savosios "magiškų reikmenų" dėžės pomidorą, visiems pa-

rodė. - Pageidaučiau savanorio iš žiūrovų, kuris įsitikintų, kad pomidoras tikras, o ne kokia nors klastotė ar panašiai. Jūs sere! Dėkui! - jis parodė į savo tėvą, kuris tik pavargusiai numojo ir pasakė:

- Tai pomidoras, Hili, aš matau.

- Puiku! Dabar stebėkit, kaip *reiškiasi*... Rytų paslaptys!

Hilis padarė pauzę, padėjo pomidorą į dėžę dengiančios baltos paklodės vidurį ir užklojo jį viena iš motinos šilkinių skarelių. Pamosavo savąja burtų lazdele viršum apvalaus mėlynos skarelės gūbrio.

- Fokus-marokus! - sušuko jis ir slapta koja nuspaudė siuvamosios mašinos pedalą. Pasigirdo trumpas tylus ūžesys.

Skarelės gūbrys išnyko, jinai išsilygino. Hilis atkėlė ją, parodydamas žiūrovams, kad pakylos viršus tuščias, ir paslaugiai laukė aikčiojimų bei nuostabos šūksnių. Tačiau tepelnė plojimus.

Mandagius plojimus, ne daugiau.

Veikiausiai misis Krenšou pagalvojo: "Slankiojamasis dangtelis. Ne kas kita. Tiesiog nesitiki, kad sėdžiu čia kepinant saulei ir žiūriu kaip tas išlepėlis pastumia pomidorą į angą po dangteliu vien tam, kad jo motinai parduočiau buteliuką kvepalų. Iš tikrųjų".

Hilį pradėjo imti siutas.

- O dabar - dar viena Rytų paslaptis! Dingusiojo Pomidoro Sugrįžimas! - jis rūsčiai susiraukė į misis Krenšou. - O dabar tiems iš jūsų, kurie galvoja apie kokias nors kvailystes kaip slankiojamasis dangtelis, ką gi, manau, kad net kvailiai žino, jog įmanoma pomidorą įkišti pro angą žemyn, bet jiems tektų gerokai pasukt galvą, kad sumotų, kaip jį galima išprašyti *aukštyn,* tiesa?

Tebesėdėdama nudribusiais per sėdynės kraštus kumpiais ant sulankstomosios kėdės, kuri pamažu nuo jos svorio grimzdo žemėn, misis Krenšou maloniai šypsojos. Jos mintys nuo Hilio galvos atsimušę nuslopo tartum prastas radijo signalas.

Jis vėl užklojo skarele dėžę. Pamojo lazdele. Nuspaudė pedalą. Po mėlynąja skarele išsipūtė apvaluma. Hilis triumfališkai ją atidengė, vėl parodydamas pomidorą.

- O lia-lia! - sušuko jis. Dabar tai nuskambės aikčiojimai ir šūksniai.

Vėlgi šiek tiek mandagių plojimų.

Bernis Eplgeitas nusižiovavo.

Hilis mielai būtų jį nušovęs.

Buvo suplanavęs nuo triuko su pomidoru tolygiai pereiti prie Įspūdingos Pabaigos, ir planas buvo geras, jeigu tik jį įgyvendintum. Bet išėjo ne taip, kaip jis tikėjosi. Per savo dovanotiną jaudulį dėl išrastosios mašinos, kurios dėka daiktai iš tiesų išnyksta (jis jau mąstė, ar po to, kai "Newsweek" išspausdins viršelyje jo, kaip visų laikų didžiausio mago,

fotografiją, neperdavus išradimo Pentagonui ar dar kam nors), Hilis išleido iš akių du dalykus. Pirma, niekas, išskyrus kūdikius ir nevisprotčius, *bet kuriame* iliuzionistiniame seanse netiki, kad triukai tikri; antra, jis iš esmės kartojo vis tuos pačius triukus. Kiekvienas naujas fokusas skyrėsi nuo ankstesniojo tik savo apimtimi. Nuo Dingstančio Pomidoro ir Dingusiojo Pomidoro Sugrįžimo Hilis nuožmiai perėjo prie Dingstančio Radijo (savo tėvo imtuvo, žymiai palengvėjusio, nes aštuoni D-elementai dabar buvo sukišti į jo prietaiso po pakyla vidurius) ir To Pat Sugrįžimo.

Mandagūs aplodismentai.

Dingstanti Sulankstomoji Kėdė ir paskiau - Sugrįžimas Patys Atspėjote Ko.

Žiūrovai sėdėjo suglebę, pritrenkti nebent saulės... Gal to kažko, dabar tvyrojusio Heiveno padangėje. Jeigu kas nors iš tiesų oksidavosi nuo laivo korpuso ir sunkėsi atmosferon, veikė tikrai stipriai - diena buvo tvanki, be menkiausio vėjelio dvelksmo.

“Turiu ką nors daryti”, - mintyse supanikavo Hilis.

Čia pat nusprendė praleisti Dingstančią Knygų Lentyną, Dingstantį Motociklą (tėčio, bet dabartinės nuotaikos vargu ar šis norės užvaryti jį ant pakylos) ir išsyk pereiti prie Įspūdingos Pabaigos:

Dingstančio Jaunesniojo Broliuko.

- O dabar...

- Hili, atleisk, bet aš... - pradėjo jo tėvas.

... - mano *paskutinis* fokusas, - paskubom pridūrė Hilis ir išvydo tėvą nenorom vėl atsisėdant. - Man reikia savanorio iš žiūrovų. Eikš, Deividai.

Deividas išėjo į priekį, jo veide visai lygiomis dalimis atsispindėjo baimė ir nuolankumas likimui. Nors jam nebuvo tiksliai pasakyta, žinojo, koks tas paskutinysis fokusas. Žinojo pernelyg gerai.

- Aš nenoriu, - sukuždėjo jis.

- Privalai, - nuožmiai įsakė Hilis.

- Hili, aš bijau, - meldė Deividas pritvinkusiomis ašarų akimis. - O kas, jeigu aš nesugrįšiu?

- Sugrįši, *tikrai,* - sušnypštė Hilis. - Visa kita sugrįždavo, juk taip?

- Taip, betgi tu neprivertei dingti nieko, kas gyva, - pastebėjo Deividas. Ašarų susitvenkė tiek, jog jos ėmė riedėti jam skruostais.

Žvelgdamas į broliuką, kurį mylėjo taip stipriai ir su tokiu pasisekimu (susilaukė daugiau pasisekimo mylėdamas Deividą, negu pridėdamas ranką prie bet ko kito, įskaitant ir magiją), Hilis mirksnį pasijautė apimtas siaubingos dvejonės. Lyg trumpam pabustum iš košmaro, kuris tave tuoj pat vėl įsiurbtų. *Juk tu to nepadarysi, tiesa? Nejau išstum-*

tumei jį judrion gatvėn vien tikėdamasis, jog automobiliai laiku sustos, ką? Netgi nežinai, kur tie daiktai pasideda, kai iš čia pradingsta!

Paskiau jis pažvelgė į auditoriją, - nuobodžiaujančią ir nedėmesingą. Vienintelis, kuris atrodė dar šiek tiek gyvas, buvo Bernis Eplgeitas, susikaupusiu veidu krapštantis sau nuo alkūnės šašą. Jį vėl pagavo apmaudas. Liovėsi matęs Deivido akyse išgąsčio ašaras.

- Lipk ant pakylos, Deividai! - griežtai sušnypštė jis.

Deivido mažutėlis veidukas ėmė visas virpčioti... Tačiau jis nuėjo prie pakylos. Niekad nebuvo nepaklusęs Hiliui, kurį dievino kaip stabą visas tūkstantį penkis šimtus su kažkiek savo gyvenimo dienų, ir dabar neišdrįso jam nepaklusti. Tačiau putnios kojelės vos jį laikė, kai užlipo ant paklode uždengtos dėžės nuo apelsinų su joje paslėpta trenktąja mašina.

Deividas pasisuko į publiką - mažutėlis, apvalutis berniukas su mėlynais šortais ir trumparankoviais marškinukais, ant kurių buvo užrašyta: MANE VADINA DAKTARU MEILE. Jo skruostais tekėjo ašaros.

- Po perkūnėliais, nagi šypsokis! - sušnypštė Hilis, koja nuspausdamas siuvamosios mašinos pedalą.

Dar labiau ašarodamas, Deivis vargais negalais nutaisė šlykščią šypsenos parodiją. Merė Braun nematė savo jaunėlio sūnaus siaubo ašarų. Misis Krenšou apsimainė su ja vietomis (aliuminės kojos kėdės, ant kurios sėdėjo, dabar ligi pusės buvo susmegę į veją), rengdamasi išeiti. Velniai nematė, kad nepardavė tai kvailai šepšei nieko iš katalogo. Dėl šito neverta tiek kankintis.

- Ir ŠTAI! - subliovė Hilis savo atbukusiai publikai. - Didžiausia Rytų paslaptis veikia! Mažai kam žinoma ir dar mažiau kieno naudojama. Dingstantysis Žmogus! Įdėmiai stebėkit!

Jis užmetė paklodę ant virpančios Deivido figūrėlės. Jai nuvilnijus iki pat vaikinuko kojų, iš vidaus atsklido garsus kūkčiojimas. Hilio kūnu perbėgo skruzdėlės - galbūt iš baimės arba stengiantis viršų paimti sveikam protui.

- Hili, prašau... prašau, aš bijau... - prislopintas balsas nutrūko.

Hilis delsė. Ir staiga pagalvojo: *"Dink pradink! Kad nebūtum čia! Išmokė... tominokeris šito mane!"*

Kaip tik netrukus po to Hilis iš tiesų neabejotinai pametė galvą.

- Fokus-marokus! - sušuko jis, pamojo ranka į virpantį, paklode uždengtą siluetą ant platformos ir nuspaudė pedalą.

Hummmmmmmmmmmm.

Paklodė tingiai subangavo - kaip tatai būna, kai ją užmeti ant lovos ir leidi pamažėle nusėsti.

Hilis nutraukė ją.

- O lia-lia! - suspigo jis, bemaž paklaìkęs iš triumfo ir baimės, tobulai atsveriančių vienas kitą nelyginant vienodo svorio vaikai ant besisupančios lentos.

Deividas buvo dingęs.

9

Mirksnį visuotinė apatija išgaravo. Bernis Eplgeitas liovėsi krapštęs savąjį šašą. Brajantas Braunas plačiai išsižiojęs atsilošė kėdėje. Merė ir misis Krenšou pertraukė pokalbį pašnabždomis, o Ivas Hilmanas susiraukė ir atrodė susirūpinęs... nors ši veido išraiška, tiesą sakant, jo neapleido jau keletą dienų.

"Akkk! - pagalvojo Hilis, ir tartum kas balzamu patepė jo sielą. - Pasisekė!"

Ir žiūrovų dėmesys, ir Hilio triumfas truko neilgai. Fokusai su žmonėmis visad įdomesni negu su daiktais ar gyvuliais (ištraukti iš skrybėlės triušį, žinoma, puiku, bet joks ko nors vertas magas tuo remdamasis niekados nenusprendė, kad publika mieliau stebės kaip perpus perpjaunamas arklys negu daili merguželė su viliojančia figūra, pridengta šykščiu kostiumėliu)... bet, šiaip ar taip, tai vis tiek buvo tas pats fokusas. Šįsyk aplodismentai nuskambėjo garsesni (o Bernis Eplgeitas netgi iš visos širdies paleido: *"Jė jė, Hili!"*), tačiau jie greitai nuščiuvo. Hilis pamatė, kad motina vėl šnibždasi su misis Krenšou. Tėvas atsistojo.

- Einu po dušu, Hili, - suniurnėjo jis. - Velniškai geras seansas.

- Bet...

Nuo įvažiuojamojo keliuko ataidėjo automobilio signalas.

- Tai mano mama, - pasakė Bernis, pašokdamas taip staiga, jog mažne parvertė misis Krenšou. - Iki, Hili! Geras fokusas!

- Bet... - Dabar Hilis pajuto ašaras nutvilkant jo paties akis.

Bernis priklaupė ant kelių ir pamojo tartum po pakyla:

- Lik sveikutis, Deividai! Gražus darbelis!

- *Po šimts, jo ten apačioje nėra!* - sušuko Hilis.

Bet Bernis jau kėblino šalin. Hilio motina ir misis Krenšou jau žengė užpakalinių durų link, sklaidydamos "Eivono" katalogą. Visa tai dėjosi taip *greitai.*

- Nesikeik, Hili, - šūktelėjo motina neatsigręždama. - Ir liepk Deividui nusiplauti rankas, kai sugrįš į namus. Ten apačioje purvina.

Tik Deivido senelis Ivas Hilmanas pasiliko. Žvelgė į Hilį vis tokiu pat susirūpinusiu veidu.

- Kodėl ir tu neini? - paklausė Hilis su aštriu kartėliu, kurį tačiau gadino netvirtas balsas.

- Hili, jeigu tavo brolio tenai apačioje *nėra,* - pamažu pratarė Ivas, kas buvo į jį visai nepanašu, - tai *kurgi* jis?

"Aš nežinau", - pagalvojo Hilis, ir tada pusiausvyra pradėjo krypti. Pyktis slūgo. Gerokai slūgo. O baimė stiprėjo, vis stiprėjo ir stiprėjo. Su baime atėjo kaltės jausmas. Prieš akis šmėkštelėjo Deivido apsiverkęs, išsigandęs veidas. Šmėkštelėjo ir jo paties (geros vaizduotės dėka) - piktas ir nirtus, o tikrų tikriausiai - besistengiantis įbauginti. *Po perkūnėliais, šypsokis.* Ir Deividas stengėsi šypsotis pro ašaras.

- O, jis ten apačioj, tikrai, - pasakė Hilis. Pratrūko garsiai raudoti ir atsisėdo ant savosios scenos, prisitraukdamas kelius ir paremdamas į juos savo degantį veidą. - Jis ten apačioje, aha, visi perprato mano fokusus ir niekam jie nepatiko, nekenčiu magijos, verčiau niekad nebūtumei man dovanojęs to kvailo magiškojo komplekto...

- Hili... - Ivas priėjo artyn, dabar atrodė tiek pat prislėgtas, kiek ir susirūpinęs. Kažkas čia ne taip... čia ir visame Heivene. Jis *jautė* tai. - Kas negerai?

- Eik iš čia! - sukūkčiojo Hilis. - Nekenčiu tavęs! NEKENČIU!

Seneliai labiau nei kas nors kitas imlūs nuoskaudai, gėdai ir sumaiščiai. Ivas Hilmanas jautė visus tris iškart. Skaudu buvo girdėti, kad Hilis jo nekenčia - vis tiek skaudu, nors ir buvo aišku, kad berniukas emocionaliai išsekęs. Ivą graužė gėda, kad tai jo dovana sukėlė Hilio ašaras... ir nesvarbu, kad magiškąjį komplektą išrinko ir nupirko jo žentas. Kai dovana Hiliui patiko, laikė ją esant nuo savęs; matyt, ir dabar reikia taip laikyti, nors ir verčia Hilį raudoti veidą prispaudus prie purvinų kelių. Jautėsi sutrikęs, nes čia vyksta ir kažkas kita... bet kas gi? Jis nežinojo. Nežinojo, kad pamažu jau pripranta prie minties, jog sensta, - o, požymiai vis dar gana neryškūs, bet ši būklė su kiekvienais metais tartum vis ėjo spartyn, - kai užgriuvo ši vasara. O šią vasarą tartum *visi* ėjo senyn... bet ką gi jis turi galvoje? Akių žvilgsnį? Keistus atminties iškritimus, pastangas prisiminti vardus, kurie greitai ir nesunkiai turėtų ateiti ant liežuvio? Taip, tie dalykai. Bet ir kai kas daugiau. Tačiau jis negalėjo tiksliai pasakyti, kas būtent.

Taigi sumaištis, tokia nepanaši į abejingumą, apėmusį visus kitus dalyvaujančiuosius ANTRAJAME DIDŽIAME MAGIJOS SEANSE, paskatino Ivą Hilmaną, kuris tenai buvo vienintelis, kurio *mentis* tikrai galėjai pavadinti *compos** (po teisybei, jis tomis dienomis Heivene buvo vienintelis, kurio *mentis* tikrai galėjai pavadinti *compos* - Džimas Gardneris irgi palyginti nebuvo paveiktas laivo žemėje, bet nuo septynioliktosios jis vėl stipriai užgėrė), padaryti kai ką, dėl ko vėliau jisai

---

* compos mentis *(lot.)* - sveikas protas.

smarkiai gailėjosi. Užuot savo barškančiais, artritiškais keliais atsiklaupęs ir pažvelgęs po improvizuotąja Hilio scena, kad įsitikintų, ar Deividas Braunas iš tikrųjų tenai apačioje, jis pasišalino. Pasišalino tiek dėl minties, kad jo gimtadieninė dovana sukėlė Hiliui graužatį, tiek ir dėl viso kito. Paliko Hilį vieną, galvodamas sugrįžti, kai "berniukas suims save į rankas".

10

Hilis lydėjo žvilgsniu nušlepsintį senelioką ir pasijautė dvigubai... ne, trigubai kaltas bei nelaimingas. Palaukė, kol Ivas visai dingo iš akių, paskiau pašoko ant kojų ir sugrįžo prie pakylos. Uždėjo koją ant paslėpto siuvamosios pedalo ir numynė jį:

Hummmmmmmmm.

Laukė paklodę išsipučiant į Deivido pavidalą. Tada nutrauks nuo jo dangalą ir pasakys: *Štai, tu čia, mažiau, matai? Juk buvo NIEKIS, tiesa?* Gal net gerai užplos Deividui už tai, kad išgąsdino ir privertė jį jaustis taip sumautai. Arba galbūt jis tik...

Nieko nesidėjo.

Baimė pradėjo gniaužti Hiliui gerklę. Pradėjo... O gal, po teisybei, ji visąlaik ten tūnojo? Visąlaik, pagalvojo jis. Tiktai dabar ji... pampo, taip, kaip tik toksai žodis! Pampo tenai viduje, lyg kas nors jam būtų įgrūdęs gerklėn balionėlį ir dabar jį išpūstų. Palyginti su šia nauja baime kančios ir kaltės jausmas atrodė tikras persikėlis. Pabandė nuryti seilę, bet negalėjo prastumti žemyn.

- Deividai? - sušnabždėjo jis ir vėl numynė pedalą.

Hummmmmmm.

Nusprendė, jog neužplos Deividui. Tik jį apkabins. Kai Deividas sugrįš, Hilis parpuls prieš jį ant kelių, apkabins ir pasakys, kad galėsiąs pasilaikyti visus kareivukus (išskyrus galbūt Gyvatakį ir Krištolinę Kulką) ištisą savaitę.

Vis nieko nesidėjo.

Paklodė, dengusi Deividą, gulėjo susigarankščiavusi viršum tosios, kuria buvo užklota dėžė, slepianti jo mašiną. Nė kiek nesipūtė į Deivido pavidalą. Hilis stovėjo vienut vienutėlis užpakaliniame kieme po karščiu tvieskiančia liepos saule, o širdis jo krūtinėje stukseno greičiau ir greičiau, tasai balionėlis jo gerklėje vis labiau pampo. "Kai galop tiek išsipūs, jog sprogs, - pagalvojo jis, - aš tikriausiai pradėsiu rėkti".

Liaukis! Jisai sugrįš! Tikrai sugrįš! Pomidoras sugrįžo, ir radijas, ir sulankstomoji kėdė. Ir visi daiktai, su kuriais bandžiau savo kambaryje, taip pat sugrįžo. Jis... jis...

- Tu su Deividu ateikit vidun nusiprausti, Hili! - šūktelėjo jo motina.

- Aha, mam! - atsiliepė Hilis drebančiu, nenatūraliai linksmu balsu. - Tuoj pat!

Ir pagalvojo: "Prašau Tave, Dieve, sugrąžink jį, atleisk man Dieve, aš viską padarysiu, jis galės visam laikui pasilikti visus kareivukus, prisiekiu, galės turėti TANKĄ ir netgi Siaubyną, tiktai, Dieve, gerasis Dieve, TEGUL TAI DARSYK SUVEIKIA IR SUGRĄŽINA JĮ, MELDŽIU!"

Jis vėl numynė pedalą.

Hummmmm...

Ašarų užtemdytomis akimis žvelgė į garankščiuotą paklodę. Mirksnį jam pasirodė, kad kažkas dedasi, tačiau tai tik vėjo dvelksmas kiek kilstelėjo drobę.

Panika aštriomis ašmenimis įsirėžė Hiliui į smegenis. Tuoj jis iš tikrųjų pradės rėkti, tempdamasis iš virtuvės motiną ir iš vonios kambario tėvą, varvantį vandeniu, visai nuogą, tik su apvyniotu apie juosmenį rankšluosčiu, su skruostais srūvančiu šampūnu, abu savęs klausiančius, ką Hilis iškrėtė šįkart. Viena prasme panika ir palaiminga: kai ji ištinka, nuslopina mintis.

Deja, dar taip toli nenueita. Į šviesų Hilio protą greitai viena po kitos šovė dvi mintys.

Pirmoji: *Iki šiol aš nepradangindavau nieko, kas gyva. Netgi pomidoras buvo nuskintas, o tėtis sakė, jog nuskinti vaisiai jau nebegyvi.*

Antra mintis: *O jeigu ten, kur yra Deividas, negali kvėpuoti? O jeigu jis negali* KVĖPUOTI?

Iki šios akimirkos jis mažai tesuko sau galvą dėl to, kas atsitikdavo su daiktais, kuriuos "pradangindavo". Bet dabar...

Tiesą sakant, paskutinė rišli jo mintis prieš tai, kai it skraistė - ar gedulo šydas - apgaubė panika, pagimdė vaizdinį. Išvydo Deividą, gulintį supamą kažkokio keisto, priešiško peizažo. Atrodė tartum atšiauraus, mirusio pasaulio paviršius. Pilka žemė sausa ir šalta, visa išvagota žiojėjančių it reptilijų nasrai plyšių. Zigzagais jie rangėsi visomis kryptimis. Viršuj plytėjo dangus juodesnis už aksomą juvelyrų vitrinose; milijardai žvaigždžių žvelgia žemyn - jos ryškesnės negu kada nors matytos iš žemės, kadangi vieta, į kurią Hilis žiūrėjo plačiomis, pasibaisėjusiomis savo vaizduotės akimis, buvo veik visiškai be oro.

Ir toje svetimoje gūdumoje gulėjo jo putnutis keturmetis brolelis - su šortais ir trumparankoviais marškinukais, ant kurių užrašyta: MANE VADINA DAKTARU MEILE. Deividas stvarstėsi sau už gerklės, stengdamasis įkvėpti beorės pasaulio, galbūt esančio trilijoną šviesmečių nuo namų. Deividas žiopčiojo, jo veidu plito tamsus raudonis. Mir-

ties šaltis jau brėžė savo raštą melsvėjančiomis lūpomis ir panagėmis. Jis...

Ak, ir tada pagaliau viršų paėmė palaimingoji panika.

Jis nuplėšė paklodę, kuria buvo uždengęs Deividą ir apvertė dėžę, po kuria slypėjo jo įrenginys. Pašėlo vėl ir vėl koja trankyti siuvamosios pedalą ir rėkti... Tik pribėgusi visai prie pat motina susigaudė, kad jis ne tiktai rėkia; tarp visų tų garsų buvo galima išskirti žodžius:

- *Visus* kareivukus! - klykavo Hilis. - *Visus* kareivukus! Visus kareivukus! Visam laikui! Viską!

O paskui dar labiau kraują stingdantys klyksmai:

- *Sugrįžk, Deividai! Sugrįžk, Deividai! Sugrįžk!*

- Dieve mano, ką tai reiškia? - suriko Merė.

Brajantas sugriebė sūnų už pečių ir atgręžė veidu į save.

- Kur Deividas? Kur jis nuėjo?

Bet Hilis nualpo ir jau nebeatsigavo.

Netrukus koks šimtas vyrų ir moterų, tarp jų ir Bobė su Gardu, anapus kelio miške naršė visus krūmus, ieškodami Hilio broliuko Deivido.

Jeigu būtų buvę galima jį paklausti, Hilis būtų jiems pasakęs, kad, jo nuomone, jie ieško per arti prie namų.

Gerokai per arti.

BENTAS IR DŽINGLSAS

1

Liepos 24-ąją, savaitę po Deivido Brauno dingimo, patrulis Bentonas Roudsas apie aštuntą vakaro išvažiavo valstijos policijos mašina iš Heiveno. Piteris Gebonsas, savo bendradarbių policininkų pramintas Džinglsu, vežėsi ant kelių automatą. Prieblanda leidosi žemėn it pelenai. Žinoma, pelenai čia *metafora,* skirtingai nuo tų, kurie dengė dviejų valstijų kopų rankas ir veidus. Tie pelenai buvo tikri. Roudsas mintimis vis grįžo ir grįžo prie tos nukirstos rankos su plaštaka ir prie to fakto, kad jis iškart atpažino, kam ji kadais priklausė. Jėzau!

“Liaukis apie tai galvojęs!” - sudraudė save.

“Gerai”, - sutiko mintyse ir tuojau pat vėl ėmė apie tai galvoti.

- Pabandyk vėl radiją, - pasakė jis. - Kertu lažybų, mums trukdo toji prakeikta ultratrumpųjų bangų antena, kurią jie įsirengė Trojoje.

- Gerai, - Džinglsas paėmė mikrofoną. - Numeris 16-asis Bazei. Girdi mane, Tagai? Baigiau, - jis atleido mygtuką, ir abu ėmė klausytis. Tačiau teišgirdo savotiškus cypiančius atmosferos trukdžius ir pro juos - vaiduokliškai tolimus balsus. - Nori, kad vėl pabandyčiau? - paklausė Džinglsas.

- Ne. Jau netrukus girdėsime aiškiai.

Bentas važiavo su įjungtomis šviesomis septyniasdešimt mylių per valandą 3-uoju plentu Derio linkui. Važiuojant į Heiven Vilidžą ir atgalios ryšio problemų nebuvo; radijo signalai pasiekdavo tokie aiškūs, jog skambėjo kone kraupiai. Ir radijas - ne vienintelis kraupus dalykas šįvakar Heivene.

"Teisybė! - mintyse sutiko jis. - Beje, tu juk iškart atpažinai žiedą, tiesa? Neapsiriksi dėl policininko žiedo, net jeigu jis ant moteriškos rankos, ar ne? O matei, kaip karojo nukirstos sausgyslės? Atrodė nelyginant gardus kąsnelis mėsinėj. Ėriuko koja ar kas nors panašaus. Nunešė jai ranką iškart! Tai...

Liaukis, sakau tau! Po šimts, UŽTEKS!

Gerai, taip, tiesa. Sekundę pamiršk, jog nenori apie tai galvoti. Arba kaip mėsos vyniotinis, ką? Ir visas tas kraujas!"

"Liaukis, prašau tave, liaukis", - suvaitojo jis.

"Gerai jau gerai, žinau, kad išvarysiu save iš proto, jeigu ir toliau apie tai galvosiu, bet manau, kad vis tiek apie tai galvosiu, nes, regis, niekaip negaliu sustoti. Jos plaštaka, ranka - visa tai blogai, blogiau nei bet kurioje mano matytoje eismo nelaimėje, o ką paskysi dėl visų tų kitų gabalų? Nutrauktos galvos? Pėdos? Išplėštos akys? Taip, sere, tai turėjo būti velniškas sprogimas, tikrai!"

- Kur mūsų kiti? - neramiai paklausė Džinglsas.

- Nežinau.

Tačiau, kai juos pamatys, tiesiog išvers iš koto, ar ne?

"Turiu jums mįslę, - galės jiems pasakyti. Niekad neatspėsite. Kodėl visoje toje vietoje po sprogimo tiek suluošintų, tačiau tik vienas negyvėlis? Ir, beje, kaip galėjo taip atsitikti, kad sprogus krosniai vienintelis sugriovimas - tai nuneštas rotušės stogas? O dar, kaip čia atsitiko, kad miesto deputatų galva, tasai tipas Berindžeris, nesugebėjo atpažinti kūno, nors netgi aš žinojau, kieno jis yra? Pasiduodat, vaikinai?"

Jis uždengė ranką apklotu. Dėl kitų kūno dalių nieko nebuvo galima padaryti ir, matyt, tai pagaliau ne tiek ir turėjo reikšmės. Bet vis dėlto uždengė Rūtos ranką.

Padarė tai ant Heiveno miesto aikštės plytelių. Padarė tai, o tasai idiotas savanorių gaisrininkų vadas Elisonas stovėjo vypsodamas, lyg matytų pupelių vakarienę, o ne sprogimo užmuštą puikią moterį. Visa

tai kvaila. Labai keista. Piteris Gebonsas buvo pramintas Džinglsu dėl savo gergždžiančio kaip Endžio Devino balso - Džinglsas buvo personažas, Devino vaidintas sename televizijos vesterno seriale. Kai Gebonsas atvyko iš Džordžijos, Tagas Elenderis, dispečeris, pradėjo jį taip vadinti, ir pravardė prilipo. Dabar Gebonsas prašneko aukštu dūstančiu balsu, visiškai nepanašiu į sau įprastą Džinglso:

- Sustok pakrašty, Bentai. Man bloga.

Roudsas skubiai pasuko automobilį prie kelkraščio, kone pereidamas į slydimą, kuris vos neįnešė ekipažo griovin. Bet Gebonsas pirmasis pasisakė, kaip jaučiasi; tai jau šis tas.

Džinglsas nėrė iš automobilio dešinėn, Bentas Roudsas - kairėn. Melsvame šviesos rate nuo policijos švyturėlių viršum ekipažo abu išvėmė visa, ką galėjo. Bentas paršlitinėjo prie automobilio, viena ranka šluostydamasis burną ir girdėdamas, kaip jo draugelis vis dar tebežiaukčioja žolėse už kelkraščio. Užvertė galvą į dangų - nors ir apdūjęs, apsidžiaugė pūstelėjusiu vėjeliu.

- Jau geriau, - pagaliau pasakė Džinglsas. - Dėkui, Bentai.

Bentonas pažvelgė į partnerį. Džinglso akys juodavo blyškiame veide nelyginant tuščios akiduobės kaukolėj. Atrodė kaip žmogus, gromuliuojantis visą turimą informaciją ir nepajėgus prieiti jokios protingos išvados.

- Kas tenai atsitiko? - paklausė Bentas.

- Ką, tu aklas, drauguži? Rotušės stogas išlėkė aukštyn it raketa.

- Bet kaipgi susprogdama krosnis galėjo nunešti stogą?

- Nežinau.

- Išmesk tą iš galvos.

Bentas bandė išmesti. Nepajėgė.

- Tu tuo tiki? Kad liepą sprogtų krosnis ir nuneštų rotušės stogą?

- Ne. Tai dvokia.

- Teisybė, partneri. Dvokia iki dangaus, - Bentas stabtelėjo. - Džinglsai, ką tu *jutai?* Ar *nejutai* tenai ko nors keisto?

Džinglsas atsargiai pratarė:

- Galbūt. Galbūt aš kažką *jutau.*

- Ką?

- Nežinau, - papurtė galvą Džinglsas. Jo balsas ėmė kilti aukštyn, nelygiai banguoti ir virpčioti - kaip mažo vaiko, tuoj tuoj pravirksiančio. Viršum jų spindėjo žvaigždžių galaktikos. Kvapnioje vasaros tyloje čirpė žiogai. - Velniškai džiaugiuos, kad aš jau čia, o ne ten...

Ir tada Džinglsas, kuris žinojo, kad rytoj turės vėl sugrįžti į Heiveną ir dalyvauti valymo darbuose bei tyrime, *iš tiesų* pravirko.

2

Netrukus jie vėl sėdo važiuoti. Paskutiniai dienos atšvaitai jau užgeso danguje. Bentas tuo džiaugėsi. Tiesą sakant, nenorėjo matyti Džinglso... ir nenorėjo, kad Džinglsas matytų jį.

"Beje, Bentai, - vėl prabilo jo sąmonės balsas, - juk buvo, po šimts, gan baisu, tiesa? Po šimts, gana kraupu. Nutrauktos galvos ir kojos, daugelis vis dar su mažutėliais batukais ant mažutėlių pėdų? O patys kūnai! Matei kūnus? O akis! Ta viena mėlyna akis? Matei ją? Aišku, matei! Nuspyrei į nutekamąjį griovelį, lenkdamasis pakelti Rūtos Makoslend ranką. Visos tos nutrauktos rankos ir kojos, sumaitoti kūnai, tačiau tik vienintelis negyvėlis - Rūta. Tiesiog mįslė žurnaliniam konkursui, tikrai".

Kūnų dalys atrodė baisiai. Išdraskyti šikšnosparnių likučiai - nesuskaičiuojama gausybė jų - irgi atrodė baisiai. Bet niekas neatrodė taip baisu, kaip Rūtos ranka su jos vyro žiedu ant didžiojo dešiniosios rankos piršto, nes tai iš tikrųjų buvo Rūtos ranka.

Nutrauktos galvos ir kojos, sumaitoti kūnai iš pradžių jį velniškai sukrėtė - mirksnį nustėręs jis pagalvojo: nepaisant, kad nūnai vasaros atostogos, rotušę tuo metu lankė kokia nors mokinių ekskursija. Paskiau savo apdujusiu protu sumojo, kad netgi darželinukai neturi tokių mažų galūnių ir kad jokie vaikai neturi rankų ir kojų, kurios atplėštos nuo kūnų nekraujuotų.

Jis tada apsidairė ir pastebėjo Džinglsą, laikantį mažą rūkstančią galvą vienoje rankoje ir pusiau išsilydžiusią koją - kitoje.

- Lėlės, - pasakė Džinglsas. - Suknistos lėlės. Iš kur visos tos suknistos lėlės, Bentai?

Jis jau buvo besižiojąs atsakyti, jog nežinąs (nors jau netgi tada kažkuo tos lėlės jam pasirodė keistos; su laiku jam paaiškės kuo), bet pastebėjo žmones, kaip niekur nieko valgančius "Heiveno užkandinėje", kitus - ir toliau besirenkančius produktus maisto parduotuvėje. Tartum lediniais pirštais šaltis sustingdė jam širdį. Juk šit guli moteris, kurią dauguma jų pažinojo visą savo gyvenimą, - pažinojo, gerbė ir neretai mylėjo, - bet jie ir toliau užsiima savais reikalais.

Ir toliau užsiima savais reikalais, lyg nieko nebūtų įvykę.

Štai kada Bentas Roudsas panoro - *rimtai* panoro - atsidurti toli nuo Heiveno.

Dabar, pritildęs radiją, iš kurio vis tebuvo girdėti vien bereikšmiai atmosferos traškesiai, Bentas prisiminė, kas tose lėlėse jam pasirodė keista.

- Jinai turėjo lėlių. Misis Makoslend. Rūta, - mąstė balsu Bentas. - Gaila, nepažinojau jos taip gerai, kad galėčiau vadinti Rūta, kaip ją vadina tas Monstras. Vadino. Kiek žinau, visi ją mėgo. Štai kodėl buvo taip keista matyti juos toliau užsiimant savais reikalais...

- Regis, aš girdėjau apie tai, - atsiliepė Džinglsas. - Toks tartum jos hobis, tiesa? Regis, būsiu apie tai girdėjęs "Heiveno užkandinėje". O gal pas Kuderį prie gaivos su senbuviais.

"Panašiau, kad prie alaus su senbuviais", - pagalvojo Roudsas, tačiau tik linktelėjo.

- Aha. Turbūt tai ir buvo. Jos lėlės. Kartą, regis, praeitą pavasarį, aš kalbėjaus apie misis Makoslend su Monstru ir...

- *Monstras?* - paklausė Džinglsas. - Monstras Daganas pažinojo misis Makoslend?

- Manau, gana gerai. Monstras buvo jos vyro partneris, prieš šiam numirštant. Kaip ten būtų, jisai pasakojo, kad ji turėjo šimtą, gal du šimtus lėlių. Pasakojo, kad tos lėlės - josios vienintelis hobis, ir sykį Ogastoje buvo surengta jų paroda. Pasakojo, kad ji labiau didžiavosi šia paroda nei bet kuo kitu, ką yra nuveikusi miestui - ir, manau, ji dėl Heiveno nemaža nuveikė.

"Gaila, kad negalėjau jos vadinti Rūta", - vėl pagalvojo jis.

- Monstras sakė, kad išskyrus savo lėles, ji visą laiką dirbo. - Bentas pasvarstė ir pridūrė: - Iš to, kaip Monstras kalbėjo, man susidarė įspūdis, kad jis... hm, įsimylėjęs. - Tai skambėjo pašėlusiai senamadiškai, kaip iš Rojaus Rodžerso vesterno, tačiau šis žodis tinkamiausias apibūdinti tam, ką Batčas "Monstras" Daganas visados jautė Rūtai Makoslend. Tikriausiai tu būsi ne vienintelis, kuriam išpuls nemaloni užduotis pranešti jam tą žinią, bet jeigu tektų, duosiu tau patarimą: su juo nejuokauk.

- Aha, gerai, įsidėmėsiu. Žinai, turėti reikalą su Monstru Daganu - ar to man šiandien dar trūksta?

Bentas nelinksmai nusišypsojo.

- Josios lėlių kolekcija, - vėl prabilo Džinglsas. Linktelėjo galvą. - Žinoma, aš atpažinau, kad tai lėlės... - pastebėjęs pajuokiamą Bento žvilgsnį, šyptelėjo. - Sutinku, sekundę ar dvi aš... bet netrukus, kai pašvietė į jas saulė, pamačiau, kad nėra kraujo, ir supratau, kas tai. Tik man galvoj netilpo, iš kur jų tiek daug.

- Tu *vis dar* to nežinai. To, ir daug ko kita. Mes nežinome, ką jos ten veikė. Velnias, ką ji ten veikė?

Džinglsas atrodė pasimetęs.

- Kas būtų galėjęs ją užmušti, Bentai? Jinai buvo tokia maloni ponia. Po šimts!

- Manau, ji buvo nužudyta, - samprotavo Bentas. Savo paties balsas ausyse jam girdėjosi kažkoks traškantis. - Ar tau panašu į nelaimingą atsitikimą?

- Ne. Tai nė jokia susprogusi krosnis. Ir dūmai, kurie neleido mums patekti į rūsį - ar savo kvapu jie tau priminė naftą?

Bentas papurtė galvą. Kad ir kas ten įvyko, niekad gyvenime jis nebuvo nieko panašaus uodęs. Galbūt viena, dėl ko tasai glinda Berindžeris buvo teisus - tai, kad įkvėpti tuos dūmus gali būti pavojinga ir kad verčiau likti viršuje, kol oras rotušės rūsyje prasivalys. Dabar jam kilo mintis, ar tik ne sąmoningai jų neprileido artyn - kad nepamatytų krosnies, kuri buvo visiškai sveikutėlė.

- Kai mes įteiksime raportus apie tą sumautą reikalą, - pasakė Džinglsas, - vietiniai žemrausiai turės daug ką išsiaiškinti. Elisonas, Berindžeris, taip pat kiti. Ir, ko gero, turėtų pradėti nuo Dagano.

Bentas susimąstęs linktelėjo.

- Visas tąsai sumautas dalykas - keistas. Pati ta vieta *kažkokia* keista. Supranti, man iš tiesų susvaigo galva. O tau?

- Dūmai... - dvejodamas pradėjo Džinglsas.

- Šikt ant tų dūmų. Man susvaigo galva gatvėje.

- O jos lėlės, Bentai. Ką jos lėlės ten veikė?

- Nežinau.

- Aš irgi. Bet yra dar vienas dalykas, kuris netelpa į jokius rėmus, nors apsišik. Pamąstykime: jeigu kas nors nekentė jos tiek, kad ryžtųsi nužudyti, galbūt su džiaugsmu susprogdino kartu ir jos lėles? Kaip manai?

- Nepanašu, - papurtė galvą Bentonas Roudsas.

- Bet *galėjo* būti, - spyrėsi Džinglsas, lyg šitaip sakydamas jau įrodytų. Bentas ėmė suprasti, kad Džinglsas stengėsi padaryti tai, kas beprotiška, nesuvokiama sveikam protui. Pasakė Džinglsui, kad vėl pamėgintų susisiekti per radiją.

Girdimumas buvo geresnis, tačiau vis tiek ne toks, kad galėtum susikalbėti su būstine. Bentas neprisiminė, kad kada nors taip arti Derio Trojos ultratrumpųjų bangų siųstuvas būtų sukėlęs tokius trukdžius.

3

Pasak liudytojų, su kuriais jie kalbėjosi, sprogimas įvyko 3:05 popiet, pusę minutės anksčiau ar vėliau. Rotušės laikrodis kaip paprastai išmušė tris. Po penkių minučių BACH - TARARACH! o dabar, važiuojant sutemomis atgalios į Derį, Bentono Roudso vaizduotėje iškilo keistai įtikimas paveikslas, nuo kurio visas jo kūnas pagaugais nuėjo. Išvy-

do rotušės laikrodžio rodykles tą vėlyvą liepos popietę sustojusias ties keturiomis minutėmis po trečios. Ir staiga žvilgsnis nuklysta į sėdinčiuosius užkandinėje, į žmones Kuderio universalinėje, metalo dirbinių parduotuvėje, moteris senienų krautuvėlėje, vaikus ant sūpuoklių ar atsainiai šiame vasaros karštyje pasikabinusius ant gimnastikos kopetėlių mokyklos kieme; štai vienos apysunkės damos, žaidžiančios dvejetus miesto teniso korte, akys, jos partneris, jų tokie pat apysunkiai priešininkai kitoje tinklo pusėje. Kamuoliukas pamažu nusirita į tolimąjį korto kampą, o jie sugula, užsidengia rankomis ausis... ir laukia. Tartum laukia sprogimo.

Visi mieste tartum prigulę laukia to BACH - TARARACH trenkiant į dienos rimtį nelyginant milžinišku kūju į medžio trinką.

Staiga Bentas už automobilio vairo sudrebėjo.

Kasininkės pas Kuderį. Pirkėjai tarp prekių eilių. Žmonės užkandinėje ant kėdžių ar prie prekystalio. 3:04 popiet jie visi prigulę, visa ta suknista šutvė. 3:06 jie atsistojo ir toliau užsiiminėjo savo reikalais. Visi jie, išskyrus Paskirtuosius Žioplius. Taip pat Elisoną ir Berindžerį, kurie visiems pasakė, kad tai sprogo krosnis, tačiau buvo ne taip ir kad jie nežiną, kas nukentėjo, nors, po galais, jie puikiausiai žinojo.

Juk tu nemanai, kad jie nežinojo, kas turi atsitikti?

Kažkuria savo dalimi jis manė kaip tik taip. Jeigu gerieji Heiveno žmonės nežinojo, tai kaip čia atsitiko, kad vienintelės aukos - Rūta Makoslend ir jos lėlės? Kaip čia atsitiko, kad neprakirsta nė viena ranka, nors Pagrindine gatve kokių šimto dešimties mylių per valandą greičiu skriejo stiklų uraganas?

- Turbūt mes jau nutolome nuo tos sumautos antenos, - pasakė Bentas. - Pabandyk vėl.

Džinglsas paėmė mikrofoną.

- Aš vis tiek nesuprantu, kur, po šimts, kiti mūsiškiai.

- Gal ir kur kitur kas nors atsitiko. Viena bėda...

- Aha, ne bėda. Bet visa kita - lėlių rankos ir kojos, - Džinglsas nuspaudė mikrofono jungiklį, o tuo tarpu Bentas įvairavo mašiną į posūkį. Prožektorių šviesos išplėšė iš tamsos įstrižai kelio pastatytą pikapą.

- Dieve švent... - refleksai paėmė viršų, ir jis iš visų jėgų numynė stabdžius. Padangos sužvigo taip, jog pakvipo guma; mirksnį Bentui pasirodė, kad nepasiseks. Paskiau ekipažas sustojo per tris jardus iki tyliai stūksančio ant kelio sunkvežimio hibrido.

- Paduok tualetinio popieriaus, - tyliai, drebančiu balsu paprašė Džinglsas.

Juodu išlipo iš automobilio, abu mašinaliai atsisegiodami ginklų dėklus. Vasaros ore tvyrojo sudegusios gumos tvaikas.

- Kas čia per mėšlas? - sušuko Džinglsas, ir Bentas pagalvojo: "Jis irgi tai jaučia. Kažkas ne taip, tai dalis to, kas dedasi tame nejaukiame miestuke, ir jis tai irgi jaučia".

Padvelkė vėjelis, ir kietai suplazdėjo dangalo drobė, su sausu gyvatės barškuolės brazdesiu brezentas nuslydo nuo kažko, esančio pikapo kėbule. Bentui apmirė kiaušiai. Tai panėšėjo į bazukos vamzdį. Jau buvo bekrentąs kniūbsčias, paskiau išsigandęs sumojo, kad toji bazuka - tai tik gofruotas drenažinis vamzdis tokiame mediniame nelyginant įtvare. Nieko baisaus. Bet jam buvo baisu. Tiesiog iki *paklaikimo.*

- Aš mačiau tą sunkvežimaitį Heivene, Bentai. Stovėjo prie restorano.

- Ei, kas ten viduje? - šūktelėjo Bentas.

Jokio atsako.

Jis pažvelgė į Džinglsą. Šis plačiomis, juoduojančiomis blyškiame veide akimis irgi stebeilijo į jį. Bentas staiga pagalvojo: "Ultratrumpųjų bangų trukdžiai? Ar iš tiesų tai mums kliudo susisiekti?"

- Jeigu kas yra viduje tame sunkvežimyje, verčiau atsiliepkite! - šūktelėjo Bentas. - Ei, jūs...

Iš kėbulo vidaus pasigirdo šaižus kvailas krizenimas, paskiau vėl stojo tyla.

- O Jėzau, man šitai nepatinka, - išstenėjo Džinglsas Gebonsas.

Bentas žingtelėjo priekin, pakėlė revolverį, ir tada visa aplinkui nutvieskė žalsva šviesa.

RŪTA MAKOSLEND

1

Rūta Arlena Meril Makoslend turėjo penkiasdešimt, bet atrodė dešimčia metų jaunesnė - geresnėmis dienomis netgi penkiolika. Visi Heivene sutikdavo, kad nesvarbu, nors ji ir moteris, bet, po šimts, yra geriausias konsteblis, kokį kada nors turėjo miestas. Kai kas sakė, kad galbūt todėl, jog jos vyras buvo patruliuojantis valstijos policininkas. Kiti gi kalbėjo, kad paprasčiausiai todėl, jog Rūta - tai Rūta. Šiaip ar taip, visi sutiko, kad Heivenui ją turėti - laimė. Buvo tvirta, tačiau teisinga. Kritiškais atvejais sugebėdavo išsaugoti sveiką protą. Taip kalbėjo apie ją heiveniečiai ir dar daug ką kita. Mažame Meino valstijos

miestukyje, valdomame nuo pat pradžių, kai buvo ką valdyti, vyrų, tokie atsiliepimai šį tą reiškė. Ir tai gana teisinga: moteris ji buvo įstabi.

Gimė ir užaugo Heivene; tiesą sakant, ji buvo garbiojo misterio Donaldo Hartlio dukterėčia - to paties, kuris buvo taip žiauriai nustebintas, kad tada, 1901-aisiais, miestas nubalsavo vėl pakeisti savo pavadinimą. 1955-aisiais jai buvo suteikta teisė anksti įstoti į Meino Universitetą - tik trečiai merginai per visą universiteto istoriją tokio jauno amžiaus, vos septyniolikos metų, galėjusiai tapti pilnateise studente. Ji užsirašė į koledžo parengiamąjį teisės kursą.

Kitais metais ji įsimylėjo Ralfą Makoslendą iš to paties kurso. Buvo aukštas; nors su savuoju šešių pėdų ir penkių colių ūgiu vis dėlto trim coliais žemesnis už savo bičiulį Entonį Daganą (tarp draugų žinomą Batčo pravarde, o tarp dviejų ar trijų artimesniųjų - Monstro), bet Rūtą jis pranoko augumu visa pėda. Kaip toks aukštas vyras, jis buvo keistai - mažne absurdiškai - gracingas ir geraširdis. Jis norėjo tapti valstijos patruliniu policininku. Kai Rūta paklausė kodėl, jis atsakė, jog toksai buvo jo tėvas. Kad galėtum papildyti policijos gretas, mokslinis teisės laipsnis nereikalingas, paaiškino jai - patruliui pakanka vidurinio išsilavinimo, gerų akių, greitos reakcijos ir švarios anketos. Bet Ralfas Makoslendas norėjo kai ko daugiau nei pagerbti tėvą, sekdamas jo pėdomis. “Bet kuris žmogus, nesiekiantis darbe žengti pirmyn, yra arba tinginys, arba kvailys”, vieną vakarą jis pasakė Rūtai, kai abu gaivinosi koka “Meškos irštvoje”. O kad kada nors tikėjosi tapti vyriausiuoju valstijos kopu nepasakė, nes varžėsi savo ambicingų potroškių. Tačiau Rūta vis tiek tą žinojo.

Dar po vienerių metų Rūta sutiko su Ralfo pasiūlymu už jo tekėti su sąlyga, jog jis palauks, kol ji irgi įsigys mokslinį laipsnį. Neketinanti praktikuoti teisės, pasakė jam, bet norinti visomis išgalėmis jam padėti. Ralfas sutiko. Bet kuris sveiko proto vyras, susidūręs su Rūtos Meril šviesių akių inteligentišku grožiu, būtų sutikęs. 1959-aisiais, kai juodu susituokė, ji buvo advokatė.

Į santuokos guolį jinai atėjo nekalta. Šiek tiek dėl to nerimavo, nors tik pačioje minčių gelmėje, - ten, kur nesiekė josios geležinė savitvarda, - drįso nusiminus svarstyti, ar *toji* jo dalis, tokia pat didelė kaip ir visa kita; kartkartėmis atrodydavo, kad taip - kai juodu šokdavo ir glamonėdavosi. Bet jis buvo švelnus, ir po mirksnio šioks toks nepatogumas perėjo į malonumą.

- Padaryk man vaikelį, - sukuždėjo jam į ausį, kai pradėjo judėti viršum, viduje jos.

- Su malonumu, ledi, - kiek pridusęs atsiliepė Ralfas.

Bet Rūta taip niekados ir nepajuto savyje vaisiaus judesių.

Rūta, vienturtė Džono ir Holės Merilių duktė, paveldėjo padorią sumą pinigų ir puikų seną namą Heiven Vilidže, kai 1962-aisiais pasimirė jos tėvas. Jinai ir Ralfas pardavė savąjį nedidelį pokario statybos namuką su sklypu Deryje ir 1963-aisiais sugrįžo į Heiveną. Ir nors nė vienas iš juodviejų nė už ką nebūtų prisipažinęs kitam, jog nėra visiškai laimingi, abu suvokė, kad sename Viktorijos laikų name pernelyg daug tuščių kambarių. Kai kada Rūta pagalvodavo, kad galbūt laimės pilnatvė pasiekiama tik smulkių disonansų kontekste: nuaidint apverstos gėlių vazos ar akvariumo trenksmui, nuskambėjus džiugiam, linksmam šūksniui kaip tik tuo metu, kai jau grimzti į malonų popietės snaudulį, išsigandus vaikeliui žibančios žvakės moliūge Visų šventųjų dieną, dėl ko lapkričio 1-osios paryčiui jisai būtinai susapnuos košmarus. Savo liūdesio valandėlėmis (o ji stengėsi, kad tokių būtų kuo mažiau) Rūta kartais pagalvodavo apie musulmonus kilimų audėjus, kurie visad į savo kūrinį sąmoningai įvelia klaidą, kad tuo pagerbtų tobulą dievybę, sutvėrusią juos klystančiais. Jai nesyk ateidavo į galvą, kad dorai nugyvenamo gyvenimo audinyje vaikelis užtikrina tokios pagarbios klaidos galimybę.

Tačiau daugiausia juodu buvo laimingi. Rengdavo sudėtingiausias Ralfo bylas drauge, ir jo pasirodymai teisme visad būdavo ramūs, pagarbūs ir neatremiami. Nesvarbu, būtumei tu įkaušęs vairuotojas, padegėjas ar mušeika, sudaužęs alaus butelį į kito vaikino galvą per girtą ginčą pakelės užeigoje, jeigu tave areštuos Ralfas Makoslendas, šansai išsisukti nuo cypės tokie pat menki, kaip žmogui branduolinio bandymo epicentre likti tik lengvai sužeistam.

Per tuos metus, kai Ralfas lėtai, bet užtikrintai kopė biurokratiniais Meino valstijos policijos laiptais, Rūta pradėjo savąją, kaip miesto tarnautojos, karjerą - nors ji niekad apie tai negalvojo kaip apie "karjerą" ir, žinoma, niekad negalvojo "politikos" kontekste. Ne miesto politika, bet miesto tarnyba. Mažas, tačiau esminis skirtumas. Nebuvo tokia ramiai patenkinta savo darbu, kaip tatai atrodė žmonėms, dėl kurių ji dirbo. Kad galėtų jausti visišką pilnatvę, stigo vaikelio. Tame nebuvo nieko nuostabaus ar negarbingo. Pagaliau juk ir ji kadais buvo vaikas, ir netgi patys protingiausieji nėra atsparūs nuolatiniam propagandos spaudimui. Juodu su Ralfu buvo nuvykę pas daktarą į Bostoną, ir po plačios apimties tyrimų šis užtikrino juos, kad abu esą vaisingi. Patarė jiems kiek pailsėti. Tam tikra prasme naujiena buvo žiauri. Jeigu vienas iš jų būtų pasirodęs esąs nevaisingas, būtų ką nors įsivaikinę. O dabar jie nusprendė šiek tiek palūkėti ir paklausyti daktaro patarimo... arba pabandyti jo paklausyti. Ir nors nė vienas nežinojo ar nė nenujautė, tuo

metu, kai juodu vėl ėmėsi svarstyti įvaikinimo klausimą, Ralfui buvo nebedaug likę gyventi.

Tais paskutiniaisiais jų santuokos metais Rūta jau buvo įgyvendinusi tam tikrą įvaikinimą - ji įsivaikino Heiveną.

Pavyzdžiui, biblioteka. Nuo neatmenamų laikų metodistų klebonija buvo pilna knygų: vienos iš jų - tai Detektyvų klubo romanai ir "Reader's Digest" sutrumpinti skaitalai, kuriuos atvertus padvelkdavo pelėsiais; kitos - išbrinkę iki telefonų informatorių storio po to, kai 1947-aisiais klebonijoje trūko vamzdžiai, bet dauguma - nuostabiai gerai išsilaikiusios. Rūta kantriai jas rūšiavo, gerąsias palikdavo, blogąsias parduodavo į makulatūrą, išmesdama tik tąsias, kurių visai nebuvo galima išgelbėti. 1968-ųjų gruodį perdažytoje ir atnaujintoje metodistų klebonijoje buvo atidaryta Heiveno viešoji biblioteka su Rūta, kaip savanore bibliotekininke, - šį postą ji išlaikė iki 1973-ųjų. Jai iš ten pasitraukus, tą pačią dieną bibliotekos globėjai skaitykloje virš židinio pakabino jos fotografiją. Rūta protestavo, galop pasidavė, matydama, kad jie užsimoję ją pagerbti, nesvarbu, troško ji tos pagarbos ar ne. Suprato, kad tik užgaus jų jausmus, o siekio nepakeis. Biblioteka, kurią ji pradėjo kurti viena pati, sėdėdama ant šaltų klebonijos grindų, susisupsčiusi senąja Ralfo medžiokline striuke su raudonais langučiais, ir kantriai rausdamasi po knygų dėžes, kol aptirpdavo rankos, o nuo jos iškvepiamo oro iš burnos ir nosies kildavo garas, 1972-aisiais Meino valstijoje buvo pripažinta Geriausia Metų Mažųjų Miestelių Biblioteka.

Kitomis aplinkybėmis Rūtai šitai būtų suteikę nors kiek malonumo, bet 1972-aisiais ir 1973-aisiais apskritai niekas jai nesuteikdavo malonumo. Tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt antrieji - tai metai, kuriais mirė Ralfas Makoslendas. Pavasario pabaigoje jis pradėjo skųstis stipriais galvos skausmais. Birželį jo dešinėje akyje atsirado plati kraujosrūva. Rentgeno tyrimas parodė smegenų naviką. Jis mirė spalį, dvi dienos iki savo trisdešimt septintojo gimtadienio.

Laidojimo salėje Rūta ilgai stovėjo žvelgdama į jo atidengtą karstą. Paskutiniąją savaitę bemaž ištisai verkė ir neabejojo, kad pralies dar daug ašarų - galbūt marias - per priekyje laukiančias savaites ir mėnesius. Bet verkti prie žmonių jai tas pat, kas pasirodyti jiems nuogai. Visi, kurie ją matė (o tokių buvo, velniai rautų, mažne kiekvienas), ji atrodė tokia maloniai santūri kaip visados.

- Sudie, brangusis, - pasakė ji galiausiai ir pabučiavo į lūpų kamputį. Numovė nuo jo dešiniosios rankos didžiojo piršto policininko žiedą ir užsimovė ant to paties piršto sau. Kitą dieną nuvažiavo į Bengorą pas Dž. M. Poloką ir liepė pritaikyti jai. Nešiojo jį iki pat tos dienos, kai žu-

vo, ir nors per šią smurtinę mirtį ranka jai buvo nutraukta, tiek Bentas, tiek Džinglsas be jokio vargo tą žiedą identifikavo.

2

Ne vien biblioteka Rūta pasitarnavo miestui. Kiekvieną rudenį ji rinkdavo aukas Vėžio draugijai, ir per visus septynerius metus, kai tai darė, surinko didžiausią sumą dovanų Meino Vėžio draugijai mažų miestų kategorijoje. Jos sėkmės priežastis buvo paprasta: Rūta nueidavo visur. Maloniai ir be baimės kalbėdavosi su užkampių gyventojais, kurių įdubusias akis dengdavo vešlūs antakiai ir kurie atrodydavo tokie pat mišrūnai kaip urzgiantys šunys, jų laikomi užpakaliniuose kiemuose su negyvais ir yrančiais senų automobilių korpusais bei ūkio padargais. Ir daugeliu atvejų jai pavykdavo gauti aukų. Galbūt kai kurie jas duodavo paprasčiausiai netikėtai užklupti - juk taip seniai buvo gavę pasikalbėti su žmonėmis.

Tik sykį ją įkando šuo. Tačiau tas atvejis liko atmintyje. Pats šuo buvo nedidelis, tačiau turėjo *daugybę* dantų.

MORANAS - skelbė užrašas ant pašto dėžutės. Šuo urgzdamas išlindo iš už namo kampo tuo metu, kai ji stovėjo priebutyje ir beldėsi į nedažytas duris. Ištiesė ranką nuo jo apsiginti, ir misterio Morano šuo tučtuojau ją įkando ir pasitraukęs nuo Rūtos iš jaudulio padarė ant priebučio balutę. Rūta apsisuko lipti žemyn, išsitraukdama iš rankinuko nosinę ir ja apvyniodama kraujuojančią ranką. Šuo šoko iš paskos, ir vėl ją įkando, šįsyk į koją. Rūta spyrė į jį, tas išsisuko, ir kol ji klibikščiavo prie savo “Darto”, vėl prišoko ir įkando trečiusyk. Pastarasis įkandimas buvo pats rimčiausias. Misterio Morano šuo išplėšė geroką gabalą mėsos iš Rūtos kairiosios blauzdos (tądien ji vilkėjo sijonu; paskiau niekad su sijonu nebevykdavo rinkti aukų Vėžio draugijai) ir tada pasitraukė į misterio Morano piktžolėmis apaugusios priekinės pievutės vidurį ir tenai atsisėdo urgzdamas ir seilėdamasis, o nuo jo nukarusio liežuvio varvėjo Rūtos kraujas. Užuot sėdusi už savo automobilio vairo, ji atidarė bagažinę. Neskubėjo. Žinojo: jeigu paskubėtų, šuo bemaž tikrai vėl ją pultų. Išėmė 30-06 kalibro “Remingtoną”, kurį turėjo nuo šešiolikos metų amžiaus. Ir nušovė šunį vietoje, šiam vėl pasinešus jos link. Įkėlė bagažinėn ant patiestų laikraščių jo gaišeną ir nuvežė pas daktarą Dagetą, Ogastos veterinarą, kuris prieš parduodamas savo praktiką ir persikeldamas į Floridą, globojo Piterį, Bobės šunį. “Jeigu ta kalė buvo pasiutusi, turėsiu daug vargo”, - pasakė ji Dagetui. Veterinaras pervedė žvilgsnį nuo šuns, kuriam kulka buvo praėjusi per patį sustiklėjusių akių

vidurį ir mažai ką bepalikusi iš pakaušio, į Rūtą Makoslend, kuri, nors sukandžiota ir kraujuojanti, buvo tokia pat miela kaip visad. “Žinau, kad nepalikau tiek smegenų tyrimui, kiek jūs tikriausiai norėtumėt, tačiau tatai buvo neišvengiama. Ar nepažiūrėtumėt, daktare Dagetai?” Šis pasakė jai, kad privalanti apsilankyti pas gydytoją: žaizdas reikia praplauti, o blauzdą teks susiūti. Dagetas buvo toks pasimetęs, kaip retai jam atsitikdavo. Rūta atsakė, kad jis puikiausiai gali praplauti žaizdas. O dėl to, ką ji pavadino “suadymu”, tai nuvažiuosianti į Deri Houmo priimamąjį, kai tik paskambinsianti keliais adresais. Kol tai darysianti, pasakė ji, lai jis dirba prie šuns, ir dar paklausė, ar negalėtų pasinaudoti jo privačiu kabinetu, nes nenorinti trikdyti klientų. Kai Rūta įėjo vidun, kažkokia moteris sušuko, ir tatai nieko nuostabaus. Viena Rūtos koja buvo visa kruvina ir perplėšta. Kraujo išteptose rankose nešė stingstančią, į gūnią suvyniotą Morano šuns gaišeną. Dagetas atsakė, kad, žinoma, ji galinti pasinaudoti jo telefonu. Ji taip ir padarė (pasistengdama pervesti mokestį abonento sąskaitai pirmąsyk, ir savo numeriui - antrusyk; kažkaip abejojo, ar Moranas panorės kalbėtis savo sąskaita). Ralfas buvo pas Monstrą Daganą - abu peržiūrinėjo nusikaltimo nuotraukas artėjančiam žmogžudystės bylos nagrinėjimui teisme. Monstro žmona Rūtos balse nepajuto nieko įtartina, taip pat ir Ralfas; vėliau jai prisipažino, kad iš jos išeitų puiki nusikaltėlė. Jinai pasakė, kad rinkdama aukas Vėžio draugijai šiek tiek užtruksianti ir pridūrė, kad jeigu jisai sugrįžtų anksčiau, tegul pasišildo mėsą ir susitaiso daržovių mišrainės, kurią taip mėgsta; šeši ar septyni pakeliai yra šaldytuve. Taip pat, pridūrė ji, duoninėje yra kavos pyrago, jeigu jis užsinorėtų ko nors saldaus. Tuo tarpu Dagetas, atėjęs į kabinetą, dezinfekavo jos žaizdas, ir Rūta buvo labai išblyškusi. Ralfas pasidomavo, kas ją sulaiko. Jinai pažadėjo jam pasakyti, kai sugrįšianti namo. Ralfas atsakė, kad laukia nekantraudamas ir kad ją myli. Rūta patikino, kad jinai jį - irgi. Paskiau, kai Dagetas sutvarkė įkandimą jos pakinklyje (kol Rūta kalbėjosi su Ralfu, sutvarkė jai ranką) ir perėjo prie giliosios žaizdos blauzdoje (iš tiesų *juto,* kaip jos sužeisti raumenys mėgina pasitraukti nuo spirito), jinai paskambino misteriui Moranui. Pasakė jam, kad jo šuo triskart jai įkando ir kad vienam kartui to jau per daug, tad nušovusi jį ir palikusi pasižadėjimo kortelę jo pašto dėžutėje, Amerikos Vėžio draugija būsianti labai dėkinga už bet kokią sumą, kurią jis galėtų paaukoti. Ragelyje stojo trumpa tyla. Paskiau misteris Moranas pradėjo kalbėti. Netrukus misteris Moranas ėmė šaukti, galiausiai misteris Moranas perėjo į klyksmą. Misteris Moranas buvo toks įsiutęs, jog pasiekė vulgarybių sklandumą, prilygstantį ne tik poezijai, bet ir Homero eilėms. Niekados daugiau sa-

vo gyvenime jam nepasiseks pakartoti ką nors panašaus, nors kai jis kartais nesėkmingai bandys, prisimins tą pokalbį su liūdna, mažne švelnia nostalgija. To nenuneigsi, ji išryškino visa, kas jo geriausia. Misteris Moranas pasakė, kad ji gali tikėtis bylinėjimosi dėl kiekvieno dolerio, kurį surinko mieste ir dar tų, surinktų kaime. Misteris Moranas pasakė, kad kreipsis į teismą ir kad jis geriausiojo apygardos advokato pokerio bičiulis. Misteris Moranas pareiškė nuomonę, kad Rūta sužinosianti, jog šovinys, kuriuo nupylė jo gerąjį šunelį, atsieis jai brangiausiai iš kada nors jos įleistųjų į spyną. Misteris Moranas pasakė, kad kai su ja užbaigs, jinai prakeiksianti savo motiną, pražergusią kojas jos tėvui. Dar misteris Moranas pasakė, kad nors jos motina ir buvo ganėtinai kvaila, jog šitai padarytų, tik tarp juodviejų kalbant, galįs jai pareikšti, kad geresnioji jos dalis, ištryškusi iš neabejotinai prasto josios tėvo brūklio, nuvarvėjo tąja lašinių paltimi, kurią jos motina vadino šlaunimi. Misteris Moranas ją informavo, kad nors didžioji ir galingoji misis Makoslend kol kas įsivaizduoja esanti Mėšlo Krūvos Karalienė, jinai netrukus sužinos teesanti mažutė Kakalytė, plūduriuojanti Didžiajame Gyvenimo Unitaze. Misteris Moranas pridūrė, kad šiuo ypatinguoju atveju jis laikąs ranką ant to puikaus apsivalymo įrenginio svirtelės ir tikrai ketinąs ją nuspausti. Misteris Moranas dar daug ką pasakė. Misteris Moranas ne šiaip sau kalbėjo - jis pamokslavo. Pamokslininkas Kolsonas (o gal tai buvo Kuderis?) savo galių viršūnėje tądien būtų Moranui neprilygęs. Rūta nekantriai laukė, kol jam nors trumpam išdžius burna. Paskiau tyliu, maloniu balsu, iš kurio negalėjai atspėti, kad blauzda dabar jai degė nelyginant ugnyje, pasakė misteriui Moranui, kad nors įstatymas šiuo klausimu nevisiškai aiškus, gyvūnų užpuolimo atvejais žala dažniau būdavo atlyginama apsilankėliui, nors netgi ir nekviestam, o ne savininkui. Klausimas iš tikrųjų toks: ėmėsi ar nesiėmė savininkas visų atsargos priemonių, kad užtikrintų...

- Apie ką, po paraliais, čia tauškiat? - suspigo Moranas.

- Bandau jums pasakyti, jog teismai nekaip žiūri į žmogų, paliekantį šunį nepririštą, kad tasai galėtų sukandžioti moterį, renkančią aukas tokiai labdaros organizacijai kaip Amerikos Vėžio draugija. Kitaip tariant, bandau padėti jums suprasti, kad teisme gali priversti jus sumokėti už tai, kad elgėtės kaip paskutinis subingalvis.

Kitame linijos gale - priblokšta tyla. Mūza misterį Moraną apleido visiems laikams.

Rūta trumpam pritilo, stengdamasi pergalėti užliejusią ją silpnumo bangą, Dagetui baigiant dezinfekuoti ir uždedant ant žaizdos lengvą tvarstį.

- Jeigu jūs patrauksit mane į teismą, misteri Moranai, ar mano advokatas galėtų surasti ką nors, kuris paliudytų, kad jūsų šuo kandžiojosi ir anksčiau?

Kitame linijos gale - tyla.

- Galbūt netgi *du* tokius?

Ir vėl tyla.

- Ko gero, *tris*...

- Atsiknisk, pasipūtusi šepše, - staiga metė Moranas.

- Gerai, - tarė Rūta, - nepasakyčiau, kad buvo malonu su jumis kalbėtis, bet klausytis jūsų dėstant savas pažiūras buvo tikrai pamokoma. Kartais manai, jog esi pamatęs patį žmogiškosios kvailystės šulinio dugną, ir kartais naudinga, kad kas primintų, jog tasai šulinys iš tikrųjų bedugnis. Gaila, kad dabar turiu padėti ragelį. Tikėjaus šiandien apeiti dar šešetą namų, bet bijau, jog teks tai atidėti. Turiu kreiptis į Deri Houmo ligoninę, kad man uždėtų keletą siūlių.

- Tikiuosi, jie, po paraliais, nugalabys jus.

- Suprantu. Bet vis dėlto pasistenkit padėti Vėžio draugijai, jeigu galite. Mums reikalinga bet kokia įmanoma pagalba, jeigu per savo gyvenimą norime įveikti vėžį. Netgi tokie kaip jūs pikti nepraustaburniai, idiotai ir nelaikšiai kalės vaikai gali prie to prisidėti.

Misteris Moranas nepadavė jos į teismą. Tačiau po savaitės jinai gavo nuo jo voką su įsipareigojimu aukoti Vėžio draugijai. Jis, matyt, tyčia neužklijavo pašto ženklo, kad laiškas būtų pristatytas su įteikiamuoju mokesčiu. Viduje buvo raštelis ir vieno dolerio banknotas su plačia ruda dėme. AŠ JUO NUSIŠLUOSČIAU SAVO SUBINĘ, KALE! - triumfališkai skelbė raštelis. Buvo parašyta didelėmis, kreivomis raidėmis nelyginant pirmaklasio su motorikos sutrikimais. Paėmusi banknotą už kampučio, Rūta įmetė jį prie kitų rytinių skalbinių. Kai pasirodė iš mašinos (švarus; tarp daugelio kitų dalykų misteris Moranas, atrodo, taip pat nežinojo, kad šikalas nusiplauna), Rūta išlygino jį. Tuomet jis tapo ne tik švarutėlis, bet ir šiugždantis - tartum tik vakar išleistas iš banko. Jinai įdėjo jį į brezentinį krepšelį, kur laikė visus surinktus pinigus. Savo užrašų knygutėje pasižymėjo: B. Moranas. Paaukota suma: 1,00 dol.

3

Heiveno miesto biblioteka. Vėžio draugija. Naujosios Anglijos mažųjų miestų konferencija. Rūta tarnavo Heivenui visur. Taip pat aktyviai reiškėsi metodistų bažnyčios veikloje; reta kuri bažnytinė vakarie-

nė įvykdavo be Rūtos Makoslend pagaminto maisto, o kepinių mugė - be Rūtos Makoslend pyrago ar razinų kekso. Taip pat ji buvo mokyklos valdybos ir mokyklinių vadovėlių rengimo komiteto narė.

Žmonės stebėjosi, kaip ji visur suspėja. Tiesiai paklausta, ji tik nusišypsodavo ir atsakydavo, jog rankos darbininkės - tai rankos džiaugsmininkės. Galėtumėte pagalvoti, kad prie visos šitos savo veiklos ji neturėjo laiko jokiems hobiams... bet iš tikrųjų jinai jų turėjo du. Mėgo skaityti (ypač jai patikdavo Bobės Anderson vesternai; turėjo juos visus, kiekvieną su autorės autografu) ir kolekcionavo lėles.

Koks nors psichiatras Rūtos lėlių kolekciją būtų susiejęs su jos neišsipildžiusia svajone turėti vaikų. Ir nors ne per daugiausia bendravo su psichiatrais, Rūta būtų su tuo sutikusi. Šiaip ar taip, tam tikru mastu. “Kad ir kokia būtų priežastis, su jomis jaučiuosi laiminga, - galbūt ji pasakytų, jeigu jos dėmesiui būtų pasiūlyta tokia psichiatro nuomonė. - Ir aš manau, kad laimė - tai tiksli priešingybė liūdesiui, kartėliui ir neapykantai: laimė turėtų likti kuo ilgiau neištirta”.

Pirmaisiais gyvenimo Heivene metais jinai ir Ralfas dalijosi viršuje bendra studija. Namas buvo pakankamai didelis, kad kiekvienas galėtų turėti po atskirą, bet jiems patiko vakarais būti drauge. Didžioji studija iš pradžių buvo du kambariai, kol Ralfas neišgriovė sienos tarp jų, sukurdamas erdvę, dargi didesnę nei svetainės apačioje. Ralfas turėjo čia savąsias monetų ir degtukų kolekcijas, ištisą sieną knygų lentynų (visos Ralfo knygos buvo ne grožinė literatūra, o daugiausia veikalai iš karo istorijos) ir seną, su atverčiamu viršum rašomąjį stalą, kurį Rūta pati atnaujino.

Rūtai jis įrengė tai, ką paskiau abu ėmė vadinti “klase”.

Maždaug dvejus metus, iki prasidedant galvos skausmams, Ralfas pastebėjo, kad Rūta greitai pristigs vietos savo lėlėms (dabar jų netgi buvo visa eilė ant jos rašomojo stalo, ir kai Rūta spausdindavo mašinėle, jos nukrisdavo). Jos sėdėjo kampe ant kėdės, atsainiai tabalavo savo mažomis kojelėmis nuo palangių, ir vis tiek atsilankėliams tekdavo tris ar keturias pasiimti ant kelių, jeigu jie norėdavo atsisėsti. Juk Rūta turėjo daug lankytojų: buvo taip pat visuomeninė notarė, ir nuolatos kas nors užsukdavo pas ją užtvirtinti kokią nors pardavimo sutartį ar laiduoti įsipareigojimą.

Tad tų metų Kalėdoms Ralfas sumeistravo jos lėlėms suolelių, panašių į bažnytinius klauptus. Jie priminė jai vieno kambario mokyklėlę, kurią kadais lankė Krosman Korneryje. Surikiavusi tvarkingomis eilėmis, pasodino ant jų lėles. Nuo to laiko ši Rūtos studijos dalis buvo praminta klase.

Per kitas Kalėdas, - jo paskutiniąsias, nors tuo laiku jis dar jautėsi visai gerai, navikas, vėliau jį nužudysiantis, tuo metu tesudarė jo smegenyse mikroskopinį taškelį, - Ralfas jai padovanojo dar keturis suolus, tris naujas lėles ir rašomąją lentą, savo masteliu atitinkančią suolus. To ir reikėjo, kad miela mokyklos iliuzija taptų pilna.

Ant lentos buvo užrašyta: *"Brangioji mokytoja, nuoširdžiai tave myliu* - SLAPTASIS GARBINTOJAS".

Suaugusieji buvo sužavėti Rūtos klase. Daugumas vaikų - irgi; Rūta visad jausdavosi laiminga, matydama mažiukus - tiek berniukus, tiek mergaites - žaidžiant su lėlėmis, nors kai kurios iš jų buvo gana brangios, o daugelis iš senųjų - trapios. Kai kurie iš tiesų labai nervinosi sužinoję, kad jų vaikai žaidė su ikikomunistinės Kinijos lėle arba kadais priklausiusia Vyriausiojo teisėjo Džano Maršalo dukrai. Rūta buvo taktiška moteris; jeigu jausdavo, kad vaiko susižavėjimas jos lėlėmis *iš tiesų* trikdo gimdytoją, jinai iškeldavo Barbę arba Keną, tamtyč laikomus tokiems atvejams. Vaikai žaisdavo su jomis, tačiau atsainiai, tartum suvokdami, jog tikrai *geros* lėlės kažkodėl atidėtos į šalį. Tačiau jeigu Rūta jausdavo, kad gimdytojai draudžia vien todėl, kad jiems atrodo kažkaip nemandagu, jog jų vaikai žaistų su suaugusios damos žaislais, ji duodavo suprasti, kad ji - ne prieš.

- Ar nebijot, kad koks vaikas kupetą jų sulaužys? - sykį ją paklausė Meibelė Nois. Meibelės senienų krautuvėlėje buvo apstu tokių užrašų kaip DAILU PAŽIŪRĖTI, ŽAVU ČIUPINĖTI, TAČIAU TAI SULAUŽIUS, JUMS TEKS UŽMOKĖTI. Meibelė žinojo, kad lėlė, kuri priklausė teisėjo Maršalo dukrelei, buvo verta mažiausiai šešių šimtų dolerių - kažkada ji parodė jos fotografiją prekiautojui senomis lėlėmis Bostone ir šis įkainavo ją keturiais šimtais, tad Meibelė spėjo, kad šeši šimtai - pats tas. Be to, tenai buvo lėlė, priklausiusi Anai Ruzvelt... tikra haitietiška burtų lėlė... Dievas žino, dar kokių, sėdinčių pagret susiglaudusių veidais ir šlaunimis su tokiomis žinomomis senienomis kaip skudurinė Onutė ir Endis.

- Nė kiek, - atsakė Rūta. Jai Meibelės požiūris atrodė toks pat nesuprantamas, kaip šiai - josios. - Jeigu Dievas nori, kad viena iš tų lėlių sulūžtų, Jis gali pats ją sulaužyti ar atsiųsti kokį vaiką, kad tai padarytų. Bet iki šiol joks vaikas nieko nesulaužė. Ak, nusirito keletas galvų, ir Džo Pelas kažką padarė su misis Bisli įtaisu nugaroje, ir dabar visa, ką toji pasakydavo - tai: "Ar norite nusiprausti po dušu?"

- Atleiskit man, bet aš vis tiek manau, kad tai didelė rizika su tokiais trapiais, nepamainomais dalykėliais, - pasakė Meibelė. Jinai prunkštelėjo. - Kartais man atrodo, kad vienintelis dalykas, kurį per visą savo gyvenimą išmokau - tai, kad vaikai viską laužo.

- Ką gi, galbūt man tiesiog pasisekė. Bet, žinote, jie su jomis labai atsargūs. Kadangi, man regis, myli jas. - Rūta nutilo ir kiek susiraukė. - *Daugelis jų,* - po sekundėlės pasitaisė ji.

Tas faktas, kad ne visi vaikai norėdavo žaisti su "mažyliais klasėje", - kad kai kurie iš jų iš tiesų tartum bijojo jų, - ją trikdė ir liūdino. Pavyzdžiui, mažoji Edvina Tarlou. Edviną ištiko baisus klyksmų priepuolis, kai motina paėmė ją už rankos ir tiesiog tempte nusitempė prie lėlių, eilėmis sėdinčių ant suolų ir įdėmiai žvelgiančių į rašomąją lentą. Misis Tarlou laikė Rūtos lėles *mieliausiais dalykėliais, įdomiomis kaip siaučiantys katinėliai, saldumėliu kaip plakta grietinėlė;* jeigu būtų buvę kitų kaimiškų štampų nusakyti "žavumui", misis Tarlou tikrai juos būtų pritaikiusi Rūtos lėlėms, tad visiškai nepajėgė patikėti, kad jos dukra jų baidosi. Pagalvojo, kad Edvina "paprasčiausiai nedrįsta". Rūta aiškiai matė mergaitės akyse baimės blizgesį, dėl kurio nebuvo galima apsirikti, tačiau neįstengė perkalbėti motinos (kuri, Rūtos nuomone, buvo kvaila, užsispyrusi moteris), kad ta tiesiog fiziškai nestumtų mergaitės prie lėlių.

Tad Norma Tarlou nuvilko Edviną prie klasės, ir mažylės klyksmai skardėjo taip garsiai, jog Ralfas paknopstom atskubėjo iš rūsio, kur pynė kėdes. Dvidešimties minučių prireikė, kol pasisekė numaldyti Edvinos isteriją, ir, be abejo, ją teko nunešti apačion, kuo toliau nuo lėlių. Norma Tarlou jautėsi baisiai nesmagiai, ir kassyk, vos tik pasiųsdavo niūrų žvilgsnį į Edviną, jos dukra vėl pratrūkdavo isteriškai klykti.

Vėliau tą vakarą Rūta užlipo viršun ir liūdnai pažvelgė į savąją klasę, pilną tylių vaikų (tarp "vaikų" buvo ir tokie senoliški personažai kaip misis Bisli ir Senoji Motušė Vaura, kuri apversta, šiek tiek patvarkyta tapdavo Piktu Vilku-Pilku), klausdama savęs, kaipgi jos galėjo taip išgąsdinti Edviną. Mergaitė ir pati negalėjo nieko tikra paaiškinti; vos tik imdavai nors ir švelniausiai teirautis, ji tuoj pat vėl pratrūkdavo klykti iš siaubo.

- Jūs tikrai privertėte jaustis tą vaikelį nelaiminga, - pagaliau ištarė Rūta, tyliai kreipdamasi į lėles. - Ką gi jūs jai padarėte?

Lėlės tik žvelgė į ją savo stiklinėmis, mažutėmis kaip sagutės, prisiūtomis akimis.

- Ir Hilis Braunas nenorėjo prie jų prisiartinti tąkart, kai jo motina atėjo pas tave, kad patvirtintum tą pardavimo aktą, - pasakė Ralfas jai už nugaros. Išsigandusi ji atsisuko, paskiau nusišypsojo.

- Taip, ir Hilis, - sutiko Rūta. Buvo taip pat ir kitų. Nedaug, bet vis tiek tai trikdė ją.

- Nagi, - tarė Ralfas, apkabindamas ją per liemenį, - bičiulės, sakykit. Kurios iš jūsų snukutis taip išgąsdino mažąją mergytę?

Lėlės žvelgė tylėdamos.

Ir mirksnį... tik mirksnį... Rūta pajuto baimę smilktelint paširdžiuose, pakylant aukštyn stuburu, perbėgant slanksteliais nelyginant kauliniu ksilofonu... ir paskiau dingstant.

- Nesirūpink dėl to, Rūtyt, - pasakė Ralfas, pasilenkdamas arčiau. Kaip visados nuo jo kvapo jai šiek tiek susvaigo galva. Jisai stipriai ją pabučiavo. Ir ne tik jo bučinys šią minutę buvo stiprus.

- Prašau tavęs, - pasakė ji pridususi, nutraukdama jo bučinį, - ne prie vaikų.

Jis nusijuokė ir sugriebė ją į glėbį.

- O jeigu prie rinktinių Henrio Stilio Komindžerio raštų?

- Nuostabu, - geibdama atsiduso ji, suvokdama esanti jau pusiau... ne, trim ketvirtadaliais... ne, keturiais penktadaliais... išrengta.

Jis narčiai ją pamylėjo - didžiam abiejų malonumui. *Visų* jų. Trumpas šaltukas buvo pamirštas.

Bet ji tai prisiminė šių metų liepos 19-osios naktį. Jėzaus atvaizdas pradėjo kalbėtis su Beka Polson liepos 7-ąją. Liepos 19-ąją Rūtos Makoslend lėlės pradėjo kalbėtis su ja.

4

Miestiečiai nustebo, bet kartu ir buvo patenkinti, kai dvejus metus po Ralfo Makoslendo mirties 1972-aisiais jo našlė iškėlė savo kandidatūrą užimti Heiveno miesto konsteblio pareigybę. Su ja rungėsi jaunas vyrukas, pavarde Memfris. Daugelis žmonių sutiko, kad tasai vyrukas kvailas, bet jie taip pat sutiko, kad jis dėl to nekaltas: buvo naujokas mieste ir nežinojo, kaip elgtis. Tie, kurie aptarinėjo šį reikalą "Heiveno užkandinėje", visi sutarė, kad Memfris nusipelno veikiau gailesčio nei antipatijos. Jis bolotiravosi nuo demokratų partijos ir pagrindinę jo programos esmę, regis, sudarė tai, kad, kalbant apie tokią pareigybę kaip konsteblis, į ją išrinktasis privalės suiminėti girtuoklius, greičio viršytojus ir chuliganus; galbūt jam kartkartėmis netgi teks suiminėti ir pristatinėti apygardos kalėjiman pavojingus nusikaltėlius. Juk tikriausiai Heiveno piliečiai nesirengią tokiam darbui rinkti *moters,* tiesa?

Jie rengėsi ir išrinko. Makoslend gavo 407, Memfris - 9 balsus. Tarp tų devynių balsų, kaip visai pagrįstai galėtum manyti, buvo jo žmonos, brolio, dvidešimt trejų metų sūnaus ir jo paties. Taigi lieka penki, kuriuos nežinia kam priskirti. Niekad niekas neprisipažino, bet pati Rūta visados įtarė, kad tenai, pietiniame miesto pakraštyje, misteris Moranas turėjo ketvertu bičiulių daugiau, nei ji galėjo pamanyti. Trys savaitės po rinkimų Memfris su savo žmona išvyko iš Heiveno. Jo sūnus, gana ma-

lonus vaikinas, vardu Džonas, nusprendė pasilikti, nors apie jį ir po keturiolikos čia praleistų metų vis dar buvo dažnai atsiliepiama kaip apie "naują vaikiną", pavyzdžiui: "Tasai naujas vaikinas, Memfris, šįryt užėjo apsikirpti; pameni, kaip jo tėtušis rungėsi su Rūta ir skaudžiai pralaimėjo?" Ir nuo tada su Rūta niekas daugiau nebesirungė.

Miestiečiai teisingai suprato, kad iškeldama savo kandidatūrą ji viešai paskelbė baigianti gedėti. Vienas iš dalykų (vienas iš daugelio), kurio nelaimėlis Memfris nepajėgė suprasti - tai, kad tokia balsų persvara bent iš dalies prilygo Heiveno šūksniui: "Valio, Rūtyt! Sveika sugrįžus!"

Ralfo mirtis buvo staigi ir sukrečianti, nedaug tetrūko, - velniškai nedaug! - kad nužudytų tą jos dalį, kuri buvo atvira ir dosni visiems. Jautė - toji dalis švelnino ir puošė nusveriančius jos asmenybės bruožus. Tie bruožai - tai sumanumas, apdairumas, logiškumas ir, - nors jau nemalonu buvo sau pripažinti tą pastarąjį, nes žinojo, kad tai tiesa, - kartais negailestingumas.

Pradėjo suvokti, kad jeigu šioji atvira ir dosni prigimties pusė nustos egzistavusi, tuomet šitai bus tas pat, kas nužudyti Ralfą antrusyk. Ir todėl ji sugrįžo į Heiveną. Sugrįžo jam tarnauti.

Mažame miestukyje net viena tokia asmenybė gali iš esmės įtakoti dalykų padėtį ir tai, ką žargono meistrai mielai pavadintų "gyvenimo kokybe"; iš tiesų, tokia asmenybė gali tapti tikra miesto širdimi. Kai numirė jos vyras, Rūta buvo jau gerokai pažengusi savo kelyje, tapdama tokia vertinga asmenybe miestui. Po dvejų metų, - atsigręžus atgal, tai atrodė ilgas niūrus metas pragare, - jinai vėl atrado tą vertingą asmenybę, kaip kas nors atrastų kokį ganėtinai nuostabų daiktą tamsiame pastogės kampe - kokį karnavalinį staliuką ir lenktą supamąją kėdę, kuri vis dar tinkama sėdėti. Jinai iškėlė ją dienos švieson, pasitikrino, ar sveika, nuvalė dulkes, išblizgino ir sugrąžino savo gyveniman. Kandiduoti į miesto konsteblius - tai tik pirmasis žingsnis. Nebūtų sugebėjus pasakyti, kodėl jai tai atrodė taip teisinga, tačiau atrodė ir tiek - tiesiog puikus būdas prisiminti Ralfą ir kartu išlikti savimi. Manė, kad šis darbas veikiausia jai pasirodys ir nuobodus ir nemalonus... tačiau tą pat galėjai pasakyti ir apie rinkliavą Vėžio draugijai ir dalyvavimą Vadovėlių atrankos komitete. Nuobodžios ir nemalonios pareigos nereiškia, kad jos *nevaisingos* - faktas, kurio daugelis žmonių, regis, nežino arba sąmoningai jį ignoruoja. Ir, pasakė ji sau, jeigu tas darbas jai iš tiesų nepatiks, juk nėra įstatymo, kuris priverstų kandidatuoti antrusyk. Ji norėjo tarnauti, o ne save kankinti. Jeigu ims neapkęsti to darbo, leis pamėginti Memfriui ar kam nors į jį panašiam.

Bet Rūta pamatė, kad tas darbas jai patinka. Tarp viso kito jai suteikė progą užbaigti kai kurias bjaurastis, kurioms senasis Džonas Harlis leido dėtis... ir plėstis.

Pavyzdžiui, Delas Kalumas. Kalumai gyveno Heivene nuo neatmenamų laikų, ir Delbertas, - juodbruvas mechanikas, kuris dirbo Elto Barkerio "Shell" degalinėje, - buvo tikriausiai ne pirmasis iš jų, įsileidęs į lytinius santykius su savo dukterimis. Kalumų linija buvo neįtikėtinai persipynusi ir susikryžminusi; Painlende buvo bent dvejetas katastrofiškai atsilikusio išsivystymo Kalumų, apie kuriuos žinojo Rūta (jeigu tikėt miesto gandais, vienas gimė su plėvėmis tarp rankų ir kojų pirštų).

Incestas - tai viena iš tų senųjų kaimo tradicijų, apie kurias poetai romantikai retai terašo. Tradicinis jo aspektas galbūt buvo tikroji priežastis, kodėl Džonas Harlis niekados rimtai nebandė padaryti tam galą, bet "tradiciškumo" supratimas tokiame groteskiškame reikale Rūtos nė kiek neveikė. Jinai nuvažiavo pas Kalumus. Ten kilo daug riksmų. Albionas Tarlou aiškiai juos girdėjo, nors gyveno ketvirtį mylios toliau keliu ir buvo kurčias viena ausimi. Po šauksmų sekė užvedamo grandininio pjūklo garsas, po to - šūvis ir klyksmas. Paskiau grandininis pjūklas sustojo, ir Albionas, dabar stovėdamas viduryje kelio, vienu delnu prisidengęs į Kalumų sodybą nukreiptas akis, išgirdo mergiškus balsus (Delbertą tiesiog persekiojo prakeikimas su dukterimis, turėjo jų šešias, ir, žinoma, jos tikra šio žodžio prasme *buvo* jo prakeikimas, o jis - jų), garsiai besišaukiančius pagalbos.

Vėliau, "Heiveno užkandinėje" perpasakodamas savo istoriją sužavėtiems klausytojams, senasis Albionas sakėsi pagalvojęs; ar nesugrįžus į namus ir nepasiskundus konstebliui... ir tuoj pat sumojęs, kad konsteblis tikriausiai ir paleido tą šūvį.

Todėl Albionas pasiliko bestovįs prie savo pašto dėžutės, laukdamas, kaip toliau rutuliosis įvykiai. Maždaug penkios minutės po to, kai nutilo grandininis pjūklas, pro šalį miesto linkui pravažiavo Rūta Makoslend. Dar po penkių minučių savo pikapu praburzgė Delas Kalumas. Išblyškusi jo žmona sėdėjo keleivio sėdynėje. Viršum sunkvežimaičio kėbulo kyšojo čiužinys ir keletas kartoninių dėžių su drabužiais ir indais. Delberto ir Megės Kalumų Heivene daugiau niekas nematė. Trys vyresnės nei aštuoniolikos metų Kalumų dukterys išvyko dirbti į Derį ir Bengorą. Trejetas jaunesniųjų buvo patalpintos į prieglaudą. Dauguma heiveniečių džiaugėsi, kad Kalumų šeima buvo išsklaidyta. Tenai, Keteros kelio gale, jie trešėjo nelyginant nuodingų šungrybių guotas tamsiame rūsyje. Žmonės spėliojo, ką ir kaip padarė Rūta, bet ši niekad apie tai nesipasakojo.

Kalumai buvo ne vieninteliai, kuriuos Rūta Makoslend, žilstanti, pasitempusi, penkių pėdų ir penkių colių ūgio, sverianti šimtą dvidešimt penkis svarus, arba išgrūdo iš miesto, arba ilgiems metams įkalino. Pavyzdžiui, hipius narkomanus, apsigyvenusius mylią į rytus nuo senojo Frenko Gariko sodybos. Tie niekingi, utelėti, atsiprašant, žmogiški sutvėrimai vieną mėnesį atsikraustė ir kitą - išsikraustė, palydėti dailaus Rūtos batelio spyrio. Frenko dukterėčia, kuri rašė tąsias knygas, tikriausiai retsykiais patraukdavo kokią žolytę, bent šitaip manė miestiečiai (jų nuomone, visi rašytojai turi rūkyti narkotikus, be saiko gerti ar vakarais užsiiminėti seksu keistomis pozomis), tačiau jinai jos nepardavinėjo, o hipiai už pusmylio nuo jos kaip tik tą darė.

Paskiau Jorgensonai, tenai palei Milerio Pelkių kelią. Benis Jorgensonas pasimirė nuo apopleksijos, ir po trejų metų Aiva vėl ištekėjo, tapdama Aiva Heini. Netrukus po to jos septynmetį sūnų ir penkiametę dukrelę ėmė namuose persekioti visokios nelaimės. Berniukas parkrito, lipdamas iš vonios; mergaitė nusidegino ranką į viryklę. Paskiau berniukas paslydo ant drėgnų virtuvės grindų ir susilaužė ranką, o mergaitė užlipo ant grėblio, pusiau pridengto nukritusių lapų, ir jo kotas tvojo jai tiesiai į kaktą. Paskutinė, bet anaiptol ne mažiausia bėda - berniukas suklupo ant rūsio laiptų, eidamas atsinešti malkų ir susilaužė kiaušą. Kurį laiką atrodė, jog jis neištemps. Tikrai, ištisa nelaimių virtinė.

Rūta nusprendė, kad nelaimių pas Heinius jau gana.

Jinai išvažiavo savo senuoju "Dodžu Dartu" ir aptiko Elmerį Heinį sėdintį priebutyje, geriantį kvortą "Miller Lite", krapštantį nosį ir skaitinėjantį žurnalą "Soldier of Fortune". Elmeriui Heiniui Rūta davė suprasti, kad kaip tik jis buvo Aivos namuose nelaimė, ypač Betei ir Ričardui Jorgensonams. Pasakė jam pastebėjusi, kad kai kurie patėviai esti *labai didelė* nelaimė savo povaikiams. Pasakė mananti, kad jų laimė gali pasitaisyti, jeigu Elmeris Heinis apleis miestą. Labai greitai. Iki savaitės pabaigos.

- Negąsdink manęs, - ramiai atkirto Elmeris Heinis. - Dabar čia mano namai. Verčiau iš jų pasitrauktum, kol pliauska nesuknežinau tau galvos, priekabi kale.

- Pagalvokite apie tai, - šypsodamasi pasakė Rūta.

Kaip tik tuo metu prie pašto dėžutės sustabdė savo automobilį Džo Polsonas. Jis viską girdėjo - Elmerio Heinio tonas buvo kiek pakeltas, o Džo klausa nesiskundė. Iš to, kaip vėliau tą dieną Džo tai papasakojo "Heiveno užkandinėje", aiškėjo, kad jis rūšiavo korespondenciją, o tuodu visąlaik ginčijosi, ir jam, regis, niekaip nesisekė surūšiuoti, kol nesibaigė tasai pokalbis.

- Tad iš kur tu žinai, kąd jinai šypsojosi? - paklausė Eltas Barkeris.

- Girdėjau iš jos balso, - atsakė Džo.

Vėliau tą pačią dieną Rūta nuvažiavo į Derio policijos būstinę ir pasikalbėjo su Batčū Monstru Daganu. Šešių pėdų ir aštuonių colių augumo Monstras buvo stambiausias Naujosios Anglijos kopas. Dėl Ralfo našlės Monstras būtų padaręs viską, išskyrus žmogžudystę (o galbūt ir ją).

Po dviejų dienų juodu vėl apsilankė pas Heinius. Monstras turėjo išeiginę ir vilkėjo civiliniais drabužiais. Aiva Heini buvo darbe, Betė - mokykloje, Ričardas, be abejo, - *vis dar* ligoninėje. Elmeris Heinis, vis dar bedarbis, sėdėjo priebutyje su kvorta "Miller Lite" vienoje rankoje ir naujausiu "Hot Talk" numeriu - kitoje. Rūta ir Monstras Daganas viešėjo pas jį kokią valandą. Per šią valandą Elmerį Heinį ištiko nepaprasta nelaimė. Tie, kurie jį matė tąvakar paliekant miestą, sakė, jog atrodė lyg pervažiuotas bulviakase, bet vienintelis, kuris išdrįso paklausti, kas nutiko, buvo patsai senasis Džonas Harlis.

- Na, prisiekiu, - nusišypsojo Rūta, - tai buvo šlykščiausias dalykas, kokį kada nors mačiau. Kol mes bandėme įtikinti jį, kad jo povaikiai gyventų laimingesni, jeigu jis išvyktų, vyriokas nusprendė norįs nusiprausti po dušu. Kaip tik tada, kai su juo kalbėjomės! Ir, žinote, jis įkrito į vonią! Paskiau nusidegino ranką į krosnį ir traukdamasis nuo jos paslydo ant linoleumo! Paskiau jis nusprendė norįs kvėptelėti gryno oro, išėjo laukan ir užmynė ant to paties grėblio, ant kurio prieš du mėnesius buvo užlipus Betė Jorgenson, ir kaip tik tada nusprendė, jog jam reikėtų susikrauti daiktus ir išvykti. Manau, kad teisingai pasielgė, vargšelis. Kur nors vienas jis gyvens laimingesnis.

5

Ji iš tiesų buvo žmogus, kurį labiausiai galėtum pavadinti miesto širdimi, ir, matyt, dėl to pirmoji pajuto permainą.

Tai prasidėjo galvos skausmais ir blogais sapnais.

Galvos skausmai atsirado liepą. Kartais buvo tokie silpni, jog ji veik jų nejuto. Paskiau be perspėjimo jie peraugo į aštrius, tvinkčiojančius dūrius kaktoje. Liepos 4-osios naktį jie buvo tokie stiprūs, jog ji paskambino Kristinai Makyn, su kuria planavo nuvažiuoti į Bengorą pasižiūrėti fejerverkų, ir atsiprašė nuo kelionės.

Tą vakarą jinai atsigulė, kai lauke dangus bolavo, bet kol galop sugebėjo užmigti, visiškai sutemo. Spėjo, jog veikiausiai jai miegą blaš-

ko karštis ir tvanka - šiąnakat visoje Naujojoje Anglijoje jie neduos žmonėms miegoti, mąstė ji, ir jau ne pirma naktis tokia. Kiek siekė jos atmintis, tai viena tykiausių ir karščiausių vasarų.

Ji sapnavo fejerverkus.

Tačiau tie fejerverkai buvo ne raudoni, balti ir ryškiai oranžiniai, o visi dulsvi ir baugiai žali. Sproginėjo danguje šviesių žvaigždžių pliūpsniais... tačiau užuot užgesę, tos nelyginant jūrų žvaigždės liejosi draugėn į didžiulius skaudulius.

Apsidairiusi aplink, ji pamatė žmones, su kuriais gyveno visą savo gyvenimą - Harlius ir Krenšou, Braunus ir Daplisius, Andersonus ir Klarendonus, žvelgiančius į dangų, jų veidai buvo liguistos žaltvykslių spalvos, stovėjo jie priešais paštą, vaistinę, senienų krautuvėlę, "Heiveno užkandinę", "Šiaurės nacionalinį banką"; stovėjo priešais mokyklą ir "Shell" degalinę, žalios ugnies pripildytomis akimis, kvailai pražiotomis burnomis.

Iš jų krito dantys.

Džastinas Hardas pasisuko į ją ir išsišiepė, ištempdamas lūpas ir apnuogindamas tuščias, rausvas dantenas. Keistoje josios sapno šviesoje seilės, drėkinančios tas dantenas, atrodė nelyginant snargliai.

- Geros sveikatėlės, - sušveplavo Džastinas, ir ji pagalvojo: "Dink iš čia! Jie visi turi tučtuojau dingti iš čia! Jeigu to nepadarys, numirs taip pat kaip ir Ralfas!"

Dabar Džastinas ėjo jos link, ir su augančiu siaubu jinai išvydo, kad jo veidas traukiasi ir keičiasi - tampa apvaliu, dygsniuoto veido Kvankiu, jos lėle-kaliause. Persigandusi ji vėl apsidairė aplinkui ir išvydo visus juos tampant lėlėmis. Meibelė Nois pasisuko ir įsistebeilijo į ją savo mėlynomis akimis, tokiomis pat suktomis ir gobšomis kaip visados, bet jos lūpos buvo papūstos į Kupidono lanką primenančią kiniškos lėlės šypseną.

- Tominokeliai, - sušvepleno Meibelė melodingu, aidžiu balsu, ir Rūta aiktelėjusi pabudo išplėstomis patamsyje akimis.

Galvos skausmas buvo praėjęs, bent šiuo metu. Iš sapno iškart ji perėjo į nemigą pagalvodama: "Rūta, privalai tuoj pat išvykti. Negaišk netgi laiko daiktams susikrauti - tik užsimesk kokius nors drabužius, sėsk į "Dartą" ir VAŽIUOK!"

Bet ji negalėjo taip pasielgti.

Todėl vėl atsigulė. Ilgai prasikankinusi atmerktomis akimis, galop užmigo.

6

Kai atėjo pranešimas, jog dega Polsonų namai, Heiveno savanorių ugniagesių komanda išvažiavo... bet jie veikė stebėtinai lėtai. Rūta atsirado tenai dešimt minučių anksčiau, nei pasirodė pirma gaisrinė cisterna su vandeniu. Būtų nurovus Dikui Elisonui galvą, kai tasai galiausiai pasirodė, bet ji jau žinojo, kad abu Polsonai negyvi... ir, žinoma, Dikas Elisonas irgi tai žinojo. Štai kodėl jis ir nesistengė paskubėti, bet nuo to Rūtai buvo nė kiek ne lengviau. Visiškai atvirkščiai.

Kad ir tasai žinojimas. Kas tatai iš esmės buvo?

Rūta nesuprato, *kas* būtent.

Netgi suvokti patį žinojimo faktą buvo veik neįmanoma. Tą dieną, kai sudegė Polsonų namas, Rūta sumojo jau žinanti dalykus, kurių neturėjo teisės žinoti dar savaitę ir daugiau. Tačiau tai atrodė taip natūralu! Atėjo jai be trimitų ir varpų gausmo. Žinojimas buvo tokia pat jos dalis - ir dabar *kiekvieno* Heiveno gyventojo - kaip jos širdies tvinksniai. Nebegalvojo apie tai daugiau nei apie savo širdies plakimą, tyliai ir pastoviai stuksenantį ausyse.

Bet vis dėlto ji *privalanti* apie tai galvoti, ar ne? Kadangi tai keitė Heiveną... ir keitė jį ne į gerąją pusę.

7

Kelios dienos iki dingstant Deividui Braunui Rūta su slogia, augančia baime ėmė suvokti, kad miestas jos šalinasi. Nė vienas jai įkandin nenusispjaudavo, kai rytais žingsniuodavo iš savo namų kontoron, kuri buvo rotušėje... nė vienas nepaleisdavo akmens... jų mintyse ji jautė dar daug ankstesnio prielankumo... bet žinojo, kad žmonės atsisuka, palydėdami ją žvilgsniu. Eidavo ji aukštai iškelta galva, ramiu veidu, lyg smilkinių jai netvinkčiotų ir neskeltų tartum sugedusio danties, lyg nebūtų praleidusi praeitos nakties (ir užpraeitos, ir dar ankstesnės ir...) blaškydamasi ir vartydamasi lovoje, nugrimzdama į baisius, menkai teprisimenamus sapnus ir paskiau iš jų išsiropšdama.

Jie stebėjo ją... stebėjo ir laukė...

Ko?

Betgi ji žinojo: laukė jos “tapsmo”.

8

Per savaitę tarp gaisro pas Polsonus ir Hilio ANTROJO DIDŽIO MAGIJOS SEANSO reikalai Rūtai ėmė klostytis prastai.

Tarkime, korespondencija. Tai viena.

Ji tebegaudavo sąskaitas, cirkuliarus ir katalogus, bet visai neateidavo laiškų. Jokios asmeninės korespondencijos. Po trijų tokių dienų ji užėjo į paštą. Nensė Vos stovėjo už kontoros kaip kvaišė ir dėbsojo į ją bereikšmėmis akimis. Kai Rūta baigė kalbėti, jai pasirodė, lyg iš tiesų justų ant savęs tosios Vos moteriškės žvilgsnio svorį. Pojūtis toks, tartum du dulkėti akmenukai slėgtų jai veidą.

Tyloje girdėjo, kaip kontoroje kažkas dūzgia ir krebžda lyg voras. Nenutuokė, kas tai

(nebent rūšiuoja jai laiškus)

galėtų būti, tačiau tas garsas jai nepatiko. Ir jai nepatiko būti čia su ta moterimi, nes ji miegojo su Džo Polsonu ir nekentė Bekos, ir...

Lauke karšta. Čia dar karščiau. Rūta juto kūną išmušant prakaitu.

- Jums reikia užpildyti nusiskundimų dėl korespondencijos blanką, - pasakė Nensė Vos lėtu, bespalviu balsu. Pastūmė per kontoros barjerą kortelę. - Štai čia, Rūta, - jos lūpos išsitempė į bedžiugę šypseną.

Rūta pamatė, kad moteriai trūksta pusės dantų.

O už jų tyloje vis: *krekš-krekš, krikš-krekš, krekš-krekš, krikš-krekš.*

Rūta pradėjo pildyti blanką. Prakaitas tamsiomis dėmėmis išplito apie jos suknelės pažastis. Lauke saulė tvoskė į automobilių parkavimo aikštelę prie pašto. Pavėsy, ko gero, daugiau nei trisdešimt laipsnių ir nė vėjelio dvelksmo - Rūta žinojo, kad asfaltas toje aikštelėje bus toks minkštas, jog panorėjus galėtum atlupti jį pirštais ir imti kramsnoti...

Išdėstykite savo problemos pobūdį, buvo siūloma blanke.

“Aš kraustaus iš proto, - pagalvojo ji, - štai kokia mano problema. Ir dar: pirmąsyk po trejų metų pertraukos man vėl prasidėjo mėnesinės”.

Tvirta ranka ji pradėjo rašyti, kad savaitę negaunanti pirmosios kategorijos laiškų ir todėl norinti, jog šitai būtų išsiaiškinta.

Krekš-krekš, krikš-krekš.

- Kas čia per garsas? - paklausė ji, nepakeldama akių nuo blanko. Bijojo jas pakelti.

- Korespondencijos rūšiavimo įtaisas, - burbtelėjo Nensė. - Aš jį sugalvojau, - jinai stabtelėjo. - Bet jūs apie tai žinot, Rūta?

- Iš kur galėčiau žinoti apie tokį dalyką, jeigu jūs man nepasakytumėt? - paklausė Rūta iš paskutiniųjų stengdamasi, kad balsas nuskambėtų maloniai. Plunksna, kuria rašė, sudrebėjo, ir jinai ištepliojo blanką - tačiau tai nebuvo svarbu; korespondencija jai neateidavo, nes Nensė Vos ją išmesdavo. Tatai irgi buvo dalis jos žinojimo. Bet Rūta buvo tvirta: jos veidas išliko giedras ir ramus. Tiesiai susidūrė su Nense akimis, nors jai kėlė baimę toji dulkių aptraukta, niūri stebeilionė, kėlė baimę jos svoris.

“Na, pirmyn, kalbėk, - ragino Rūtos žvilgsnis. - Aš tokių kaip tu nebijau. Kalbėk... bet jeigu tikiesi, kad aš spruksiu šalin, cypdama it pelė, tai pasiruošk netikėtumui”.

Nensės žvilgsnis vinkstelėjo ir nusmigo žemyn. Ji nusisuko.

- Pašaukit mane, kai užpildysit blanką, - tarė. - Turiu pernelyg daug darbo, kad čia stovėčiau ir tuščiai aušinčiau burną. Kai Džo numirė, aš ištisai užversta darbu. Štai kodėl tikriausiai jūsų korespondencija

(NEŠDINKIS IŠ MIESTO, KALE, NEŠDINKIS, KOL MES DAR TAU LEIDŽIAME)

laiku neateina, misis Makoslend.

- Taip manote? - dabar jai reikėjo antžmogiškų pastangų, kad išlaikytų lengvą ir malonų toną. Pastaroji Nensės mintis sukrėtė ją tartum smūgis smakran iš apačios. Suvokė jį taip aiškiai ir ryškiai kaip žaibo tvyksnį. Nuleido akis į nusiskundimų blanką ir išvydo didelį juodą

(tumorą)

tiškalą plečiantis juo. Suglamžė popierių ir numetė į šalį.

Krikš-krikš-krekš.

Jai už nugaros atsidarė durys. Atsigręžusi išvydo įeinant Bobę Anderson.

- Sveika, Bobe, - tarė.

- Sveika, Rūta.

(išvažiuok ji teisi išsidangink kol tau dar leidžiama prašau tave Rūta aš mes daugumas iš mūsų neturime tau prikišti nieko blogo)

- Dirbi prie naujo romano, Bobe? - Rūta dabar vos pajėgė susitvardyti, kad balsas nedrebėtų. Girdėti svetimas mintis labai nemalonu - tartum būtum nenormali ir patirtum haliucinacijas. Girdėti tokį dalyką iš Bobės Anderson,

(kol dar tau leidžiama)

o ne iš kokių kitų žmonių, iš Bobės Anderson, pačios gi švelniausios...

“Nieko tokio negirdėjau, - pagalvojo ji ir karštai, kiek pailsus, įsitvėrė šios minties. - Paprasčiausiai, suklydau”.

Bobė atidarė savo pašto dėžutę ir išsiėmė pluoštą korespondencijos. Pažvelgė į ją ir nusišypsojo. Rūta pamatė, kad ji neturi apatinio kairiojo krūminio ir viršutinio dešiniojo iltinio.

- Verčiau dabar važiuotum, Rūta, - švelniai pasakė ji. - Tiesiog sėsk savo mašinon ir važiuok. Ar tu taip nemanai?

Ir tuomet ji pasijautė tvirta - nepaisant savo baimės ir galvą skeliančio skausmo ji sutvirtėjo.

- Nė už ką, - atšovė ji. - Tai mano miestas. Ir jeigu tu žinai, kas čia dedasi, pasakyk ir kitiems tą žinantiems, kad manęs nevarytų. Turiu už

Heiveno ribų draugų, kurie mane rimtai išklausys, nors ir kaip beprotiškai skambėtų mano žodžiai. Išklausys vardan mano velionio vyro, jeigu ne dėl manęs pačios. O tu, tu turėtum gėdytis. Juk tai ir tavo miestas. Šiaip ar taip, *buvo* tavo.

Mirksnį jai pasirodė, kad Bobė sutriko ir šiek tiek susigėdo. Paskiau ji giedrai nusišypsojo, ir toje mergaitiškoje, švarpliadantėje šypsenoje buvo kažkas tokio, kas išgąsdino Rūtą labiau nei visa kita. Veikiau tai buvo žuvies vypsnys nei žmogaus šypsena. Tosios moters akyse ji matė kažką iš senosios Bobės ir, žinoma, jautė ją savo mintimis... bet tame vypsnyje nebuvo nieko Bobės.

- Kaip nori, Rūta, - pasakė ji. - Visi Heivene tave myli, pati tą žinai. Manau kad po savaitės ar dviejų... na, daugiausia po trijų... tu liausies kovojus. Aš tik pagalvojau, kad pasiūlysiu tau pasirinkti. Jeigu nuspréndi pasilikti, ką gi, puiku. Visai netrukus tau bus... tiesiog smagu.

9

Užvažiavo pas Kuderį nusipirkti “Tampax’ų”. Bet jų tenai neturėjo. Neturėjo jokių. Nei “Tampax’ų”, nei “Modess’ų”, nei “Stayfree” maksi ir mini, jokių specialių įklotų arba tamponų.

Ranka išvedžiotas užrašas skelbė: NAUJA PARTIJA ATVEŽAMA RYTOJ. ATSIPRAŠOME UŽ NEPATOGUMUS.

10

Liepos 15-ąją, penktadienį, jai atsirado nesklandumų su kontoros telefonu.

Iš ryto ragelyje buvo girdėti tik įkyriai garsus ūžesys, kurį ji ir jos pašnekovas turėjo perrėkti. Iki vidudienio prisidėjo kažkoks traškesys. Antrą valandą jis tiek sustiprėjo, jog telefonu nebebuvo galima kalbėtis.

Sugrįžusi namo aptiko, kad čia telefonas apskritai be jokio garso. Paprasčiausiai ir visiškai negyvas. Nuėjo kaimynystėn pas Feninus paskambinti avarinei telefonų tarnybai. Vendė Fenin virtuvėje kepė duoną. Minkė vieną tešlos porciją, o jos mikseris maišė kitą.

Nuvargusi, be jokios nuostabos Rūta pastebėjo, kad šakutė buvo įkišta ne į sienos rozetę, bet į kažką, primenantį elektroninį žaidimą su nudengtu viršumi. Kol Vendė minkė duoną, jisai skleidė stiprų švytėjimą.

- Žinoma, prašom skambint, - pasakė Vendė. - Juk žinai,

(nešdinkis Rūta nešdinkis iš Heiveno)

kur jis, tiesa?

- Taip, - atsakė ji ir pasuko į holą, paskiau stabtelėjo. - Buvau užsukus į Kuderio parduotuvę. Man reikėjo higieninių paketėlių, bet jie visi pasibaigę.

- Žinau, - nusišypsojo Vendė, parodydama tris švarples šypsenoje, kuri prieš savaitę buvo be mažiausios spragelės. - Aš paėmiau priešpaskutinę dėželę. Greitai ji baigsis. Mes dar šiek tiek "patapsim" ir to nebereikės.

- Nejaugi? - nusistebėjo Rūta.

- O, taip, - atsakė ir vėl nusigręžė į savo duoną.

Feninų telefonas veikė kuo puikiausiai. Rūta nė kiek nenustebo. Telefonistė iš Naujosios Anglijos centrinės pasakė, kad jie tuoj pat išsiųsią meistrą. Rūta padėkojo jai, o paskiau išeidama - Vendei Fenin.

- Prašom, - nusišypsojo Vendė. - Ko tik tau prireiks, Rūta. Juk žinai, visi Heivene tave myli.

Nepaisant karščio, Rūta sudrebėjo.

Telefono remontininkų brigada atvažiavo ir kažką padarė su kabeliu prie Rūtos namų. Paskiau telefoną išbandė. Veikė puikiausiai. Jie išvažiavo, o po valandos telefonas vėl nustojo veikęs.

Tą vakarą gatvėje pajuto savo smegenyse kylantį balsų šnabždesį - mintys, lengvos kaip lapai, sušlamantys nuo spalio vėjo dvelksmo.

(mūsoji Rūta mes mylim tave visas Heivenas myli)

(bet jeigu tu važiuoji tai važiuok arba pasikeisk)

(jeigu tu pasilieki niekas nenori tau pakenkti Rūta tad išsidangink arba pasilik)

(taip išsidangink arba pasilik bet atstok nuo mūsų)

(taip atstok nuo mūsų Rūta nesikišk leisk mums būti leisk mums)

(būti būti "tapti" taip leisk mums "tapti" leisk mums vieniems "tapti")

Ji pamažu ėjo, o galvoje vis kalė balsai.

Pažvelgė į "Heiveno užkandinę". Bičas Džernigenas, virėjas, pildantis greituosius užsakymus, kilstelėjo jai ranką. Rūta atsakydama irgi pakėlė savąją. Matė Bičo lūpas sujudant, aiškiai sudarant žodžius *Antai eina ji.* Keletas vyriškių prie bufeto atsisuko ir pamojo jai. Rūta išvydo tuščias švarples, kur ne taip seniai būta dantų. Ji praėjo pro Kuderio parduotuvę. Praėjo pro Jungtinę metodistų bažnyčią. Priekyje dabar buvo rotušė su keturkampiu plytiniu laikrodžio bokštu. Laikrodžio rodyklės stovėjo ties 7:15 - 7:15 vasaros vakaro, ir visame Heivene žmonės atidarinės šaltą alų ir įjunginės radijus, kad išgirstų Nedo Martino balsą ir "Red Sox" maršą. Matė, kaip Bobis Tremeinas ir Stefanė Kolson su-

sikibę rankomis pamažu žingsniuoja 9-uoju plentu miesto pakraščio pusėn. Juodu draugavo jau ketverius metus, ir iš tiesų stebėtina, kad Stefanė dar ne nėščia, pagalvojo Rūta.

Paprasčiausiai liepos vakaras su besiartinančiomis sutemomis - viskas normalu.

Niekas nebuvo normalu.

Hilis Braunas ir Bernis Eplgeitas išėjo iš bibliotekos. Hilio jaunesnysis broliukas vilkosi paskui juos nelyginant aitvaro uodega. Paprašė jų, kad parodytų jai, kokias pasiėmė knygas, ir berniukai gana noriai atkišo jas. Tiktai mažojo Deivido Brauno akyse ji pamatė dvejojantį suvokimą panikos, kurią ji jautė... ir jautė jo mintyse. Kad jinai jautė jo baimę ir nesiėmė jokių žygių, buvo pagrindinė priežastis, kodėl ji sau taip smarkiai priekaištavo, kai mažylis po dviejų dienų dingo. Gal kas nors kitas būtų pasiteisinęs, gal būtų pasakęs: "Klausyk, aš turėjau pakankamai savų rūpesčių, jog domėčiausi, kas slegia Deividą Brauną". Bet ji buvo ne tokia moteris, kad galėtų nuraminti savo sąžinę panašiais garsiais pasiteisinimais. Ji pajautė, jog berniukas apimtas siaubo. Blogiausia, ji pajautė jo susitaikymą su likimu - įsitikinimą, jog jau niekas nebegali sustabdyti įvykių, jog jie paprasčiausiai rutuliosis iš anksto nustatyta eiga nuo negero iki dar blogesnio. Ir tartum įrodydamas, kad buvo teisus - ei, op-lia! - Deividas dingo. Ir Rūta kaip berniuko senelis taip pat jautė savo kaltės dalį.

Prie rotušės ji apsisuko ir nuėjo į namus, išlaikydama malonų veidą, nors galvą gręžė skausmas, nors išgąstis vis nedavė ramybės. Mintys sukosi, šnarėjo ir vijo viena kitą.

(mylime tave Rūta)

(mes galime palaukti Rūta)

(ššš ššš laikas miegoti)

(taip laikas miegoti ir sapnuoti)

(sapnuoti apie daiktus ir būdus)

(būdus "tapti" būdus "tapti")

Ji įėjo vidun, užsirakino duris ir užlipusi viršun įkniubo veidu į pagalvę.

Sapnuoti apie būdus kaip "tapti".

O Dieve, kaip ji troško tiksliai žinoti, ką tatai reiškia.

Jeigu važiuoji tai važiuok jeigu lieki pasikeisk.

Troško žinoti, nes kad ir ką tatai reiškė, norėjo ji to ar ne, tatai jai *dėjosi.* Kad ir kaip priešinosi, jau *irgi* buvo "betampanti".

(taip Rūta taip)

(miegok... sapnuok... galvok... "tapk")

(taip Rūta taip)

Tos mintys, šlamančios ir svetimos, persekiojo ją sapne, o paskiau susigėrė tamson. Ji gulėjo skersai plačios lovos su visais drabužiais ir kietai miegojo.

Kai pabudo, kūnas buvo sustingęs, tačiau protas - šviesus ir atsigavęs. Galvos skausmas pradingo kaip dūmai. Jos mėnesinės, tokios keistai nepadorios ir gėdingos po to, kai jinai jau manė, jog tai baigta visiems laikams, liovėsi. Pirmąsyk per mažne dvi savaites ji vėl pasijuto savimi. Išsimaudys kaip reikiant po šaltu dušu, o paskiau gerai pagalvos, kur čia šuo pakastas. Jeigu būtina pagalba iš šalies - gerai. Jeigu teks praleisti keletą savaičių ar keletą dienų su žmonėmis, manančiais, jog jai ne visi namie - tegul. Juk visą gyvenimą sau kūrė kuo normaliausio ir patikimo žmogaus reputaciją. Ir kas iš tokios reputacijos, jeigu nepadės įtikinti žmonių, kad traktuotų tave rimtai, nors kalbi lyg kuoktelėjusi?

Ėmė vilktis nuo savęs per miegą suglamžytą suknelę, ir staiga jos pirštai sustingo ant sagų.

Liežuviu užkliuvo už tuštumos apatinių dantų eilėje - toje vietoje maudė bukas, tartum iš tolo smelkiantis skausmas. Jos akys įsmigo į lovos užtiesalą. Ant jo, ten, kur buvo padėjusi galvą, išvydo naktį iškritusį dantį. Staiga niekas nebeatrodė taip paprasta - visiškai niekas.

Rūta pajuto galvos skausmą sugrįžtant.

11

Heiveno laukė dar didesnis karštis, - rugpjūtyje bus savaitė, kai temperatūra kasdien viršys trisdešimt penkių laipsnių atžymą, - bet kol kas karščio ir tvankumos nuo liepos dvyliktosios ir devynioliktosios miestelio gyventojams buvo daugiau negu gana, labai dėkui.

Virš gatvių mirguliavo blanda. Medžių lapai karojo suglebę ir dulkini. Ramiu oru toli sklido garsas; senasis Bobės Anderson sunkvežimaitis, dabar perdirbtas į žemkasę, aiškiai buvo girdėti Heiven Vilidže mažne per visą tą aštuonių dienų karščio protrūkį. Žmonės žinojo, kad tenai, senojo Frenko Gariko sodyboje, dedasi kažkas svarbaus - svarbaus visam miestukui, bet nė vienas garsiai apie tai nekalbėjo, kaip nekalbėjo ir apie tai, jog Džastiną Hardą, artimiausią Bobės kaimyną, tas dalykas visai išvarė iš proto. Džastinas meistravo prietaisus, - tai buvo jo "tapsmo" dalis, - bet kadangi jis išprotėjo, kai kurie iš jo padirbtųjų daiktų kėlė potencialų pavojų. Vienas iš tokių - tai prietaisas, siunčiantis į žemės plutą harmoningas bangas - bangas, galinčias sukelti žemės

drebėjimą, pakankamai stiprų, kad valstija skiltų pusiau ir jos rytinė dalis nuslystų Atlanto vandenynan.

Džastinas sukonstravo šią harmoningų bangų mašiną, kad išvarytų tuos prakeiktus triušius ir švilpikus iš savo urvų. Jie rijo visas jo salotas, velniai rautų. "Aš iškrėsiu tas mažąsias išperas iš ten", - galvojo jis.

Vieną dieną Bičas Džeringenas nuėjo pas Džastiną, kai tasai už namų vakariniame lauke užarinėjo pasėlius (tądien, gausiai prakaituodamas, iš rūpesčio, kad išsaugotų tris lysves salotų, nuolat prašieptomis lūpomis, užarė dvylika akrų kukurūzų) ir išardė prietaisą, padarytą iš nusiaubtos stereoaparatūros elementų. Sugrįžęs Džastinas aptiks prietaisą dingusį ir galbūt pagalvos, kad tai tie prakeiktieji švilpikai ir triušiai ištampė jį ir, ko gero, imsis jį meistruoti iš naujo... tokiu atveju Bičas ar kas nors kitas vėl jį išmontuos. Arba galbūt, jeigu jiems pasiseks, jis imsis kurti ką nors ne tokio pavojingo.

Saulė kasdien pakildavo į blyškaus porceliano atspalvio dangų ir todėl atrodydavo kybanti ant pasaulio stogo. Už "Heiveno užkandinės", menkame šešėlyje, kurį metė stogo karnizas, sunkiai lekuodami, tiek nuleipę nuo karščio, jog nė nesiblusinėjo, vienas prie kito gulėjo šunys. Gatvės buvo veik tuščios. Kartais per Heiveną vis kas nors pravažiuodavo pakeliui į Derį ir Bengorą ar atgalios. Nors nelabai daug kas, nes važiuoti apmokamuoju plentu buvo gerokai greičiau.

Tie gi, kurie važiuodavo per Heiveną, pastebėdavo keistą ir netikėtą radijo imlumo pagerėjimą - vienu atveju tai nustebino sunkvežimio vairuotoją 9-ajame plente, nes jam pabodo klausytis I-95, ir jis persijungė į roko stotį, kuri, pasirodė, transliavo iš Čikagos. Dvejetas senukų, važiuojančių į Bar Harborą pagavo klasikinės muzikos stotį iš Floridos. Toksai slaptingas, aiškus it skambančių prie ausies varpų girdimumas pranykdavo, vėl išvažiavus iš Heiveno.

Kai kurie iš pravažiuojančiųjų patirdavo nemalonesnių pašalinių poveikių: galvos skausmus ir pykinimą, daugiausia - stiprų pykinimą. Tai dažniausia buvo suverčiama nuo karščio sugedusiam kelionės maistui.

Mažam berniukui iš Kvebeko, keliaujančiam su tėvais į Old Orčard Byčą, per tas dešimt minučių, kurias užtruko jų autofurgonui nuvažiuoti nuo vieno Heiveno galo iki kito, iškrito keturi pieniniai dantys. Berniuko motina prancūziškai prisiekinėjo, kad per savo gyvenimą nebuvo regėjusi ko nors panašaus. Tąnakt Old Ričard Byče jųos pasigavo dantų fėja (ir tik vienas iš jų buvo klibantis, pareiškė berniuko motina).

Vienas matematikas iš Masačūsetso technologijos instituto, keliaujantis į dvidienę Meino universiteto konferenciją pusiaulogini ų skaičių klausimais, staiga susivokė beapčiuopiąs visiškai naują požiūrį į mate-

matiką ir matematikos filosofiją. Veidas ūmai jam nupilko, prakaito išpilta oda atšalo, kai jis visiškai aiškiai sumojo, kad tokia koncepcija galima greitai įrodyti, kad kiekvienas lyginis skaičius virš dviejų yra dviejų pirminių skaičių suma; kaip tą koncepciją būtų galima panaudoti perskirstant į tris dalis kampą; kaip ją būtų galima...

Jis nuvažiavo šalikelėn, išsiropštė iš automobilio ir išvėmė į griovį. Stovėjo drebėdamas, linkstančiais keliais pasviręs virš vėmalų (su kuriais iškrito ir vienas iš jo iltinių, nors tuo metu jis buvo pernelyg susijaudinęs, kad pajustų jį pametęs), ir jam tiesiog niežėte niežėjo pirštai sugriebti kreidą ir išmarginti rašomąją lentą sinusais ir kosinusais. Nobelio premijos vizijos raibuliavo jo perkaitusiose smegenyse. Puolė atgal į mašiną ir vėlei leidosi Oregono linkui, spausdamas iš savo surūdijusio “Subaru” iki aštuoniasdešimties mylių per valandą. Bet kai pasiekė Hempdeną, šlovingieji vaizdiniai nublanko, o kai atsidūrė Orone, iš jų teliko silpnas mirgesys. Jisai spėjo tai buvus laikiną karščio smūgį. Tiktai vėmulys buvo realybė - užuodė jį ant savo drabužių. Pirmąją konferencijos dieną jis buvo išblyškęs ir tylus, mažai tepasisakydavo, gedėjo savosios nuostabios, efemeriškos vizijos.

Tai taip pat buvo rytas, kai Meibelė Nois tapo niekuo, knebinėdamasi savo krautuvėlės rūsio patalpose. Būtų neteisinga pasakyti, kad ji “žuvo dėl nelaimingo atsitikimo” ar “mirė per neapsižiūrėjimą”. Nė viena iš tų frazių tiksliai nepaaiškina, kas jai atsitiko. Meibelė nepaleido sau kulkos į galvą, valydama ginklą, nei neįkišo piršto į elektros rozetę; paprasčiausiai jos molekulės suslūgo, ir akies mirksniu ji liovėsi egzistavusi. Įvyko tai greitai ir visiškai švariai. Blykstelėjo mėlyna šviesa, ir ji išnyko. Neliko nieko, tik smilkstanti liemenėlės petnešėlė ir daikčiukas, primenantis sidabro poliruoklį. Iš tiesų tokia ir buvo numatyta šio daikčiuko paskirtis. Meibelė tikėjosi, kad jis purviną, varginantį darbą padarys kur kas lengvesnį ir stebėjosi, kodėl anksčiau niekad to nesugalvojo - arba kodėl, dievaži, nėra kur jų nusipirkti, kadangi tą daiktą visai lengva padaryti ir tenai tie siauraakiai Korėjoje galėtų gaminti juos tonomis. Ačiū Dievui, Korėjos siauraakiai gamina pakankamai daug kitų daiktų tonomis, nors, matyt, ji turėtų būti paprasčiausiai jiems dėkinga, kadangi Japonijos siauraakiai veikiausiai tapo pernelyg pasipūtę, kad užsiimtų menkais dalykais. Jinai pradėjo suvokti, kiek visokiausių daikčiukų ji galėtų padaryti iš susidėvėjusių savo krautuvėlės rakandų. Nuostabių daikčiukų. Ji nuolatos pavartydavo katalogus ir buvo apstulbinta aptikus, kad tiekos dalykų juose nėra. Dievuliau, pagalvojo ji, regis, aš greitai praturtėsiu! Vos tik sidabro poliruoklyje kryžmiškai ji sujungė kažkokius laidus, kaip išskydus į elementariąsias daleles išskriejo Sutemų zonon greičiau nei per 0.0006 nanosekundės.

Tiesą sakant, niekas Heivene jos labai nepasigedo.

Miestas išglebęs gulėjo nejudančio oro katilo dugne. Iš miško ir Gariko sodybos atskriedavo motorų burzgesys - Bobė ir Gardneris tęsė kasinėjimus.

Jei ne tai, visas miestas tartum buvo nugrimzdęs į miegą.

12

Rūtos tą popietę neėmė miegas.

Mąstė apie tuos garsus, atsklindančius iš Bobės Anderson sodybos (bent jau apie ją negalvojo kaip apie senojo Gariko fermą) ir apie pačią Bobę Anderson.

Dabar mieste buvo bendras žinojimo šaltinis, minčių tvenkinys, kuriuo naudojosi visi. Prieš mėnesį toksai vaizdinys Rūtai būtų pasirodęs beprotiškas. Šiuo metu jis buvo nenuneigiamas. Kaip ir vis stiprėjantys šnabždantys balsai žinojimas tvyrojo *tenai.*

Dalį jo sudarė suvokimas, jog visa tai pradėjo Bobė.

Kad ir netyčia, bet ji viską išjudino. Dabar ji ir jos draugužis (tasai draugužis Rūtai buvo visiškai nepažįstamas; žinojo apie jį tik todėl, kad matė sėdintį vakarais priebutyje su Bobe) dirbo po dvylika-keturiolika valandų per dieną, vis blogindami padėtį. Jinai nemanė, kad tasai draugužis bent kiek suvokė, ką daro. Jis buvo kažkaip nuošaly nuo bendrojo tinklo.

Kaip jie blogino padėtį?

Ji nežinojo, netgi nežinojo, ką būtent jie daro. Tai irgi buvo užblokuota, ir ne tik nuo Rūtos, bet ir nuo visų, gyvenančių Heivene. Su laiku jie sužinos; jie ne pasieks tą žinojimą, bet taps jam pasirengę - kaip visame mieste maždaug tuo pat metu kiekviena moteriškos lyties ypata nuo aštuonerių iki šešiasdešimties metų amžiaus liausis menstruavus. Tai turėjo kažką bendra su kasimu, tiek tegalėjo pasakyti Rūta. Vieną popietę jinai nusnūdo ir susapnavo, kaip Bobė ir jos draugužis iš Trojos kasa iš žemės didžiulį sidabrinį cilindrą. Vis labiau ir labiau jiems jį atidengiant, ji ėmė matyti gerokai mažesnį cilindrą. Šisai plieninis, galbūt dešimties pėdų skersmens ir penkių pėdų aukščio, kyšantis iš to daikto nelyginant spenys. Ant to spenio buvo įrėžtas + ženklas, ir kai pabudo, Rūta suprato sapnavusi milžinišką žemėse ir uolienose už Bobės namų palaidotą šarminę bateriją - bateriją, didesnę nei Frenko Spriuso karvidė.

Rūta žinojo - nors ir ką tenai miške Bobė su savo draugužiu atkasinėjo, tai tikrai nebuvo milžiniškas Įprastas Prailginto Veikimo D-elementas. Tiktai... kažkaip jai atrodė, kaip tik tai ten ir buvo. Bobė atra-

do kažkokį galingą energijos šaltinį ir tapo jo belaisve. Ta pati jėga podraug galvanizavo ir ėmė nelaisvėn visą miestą. Ir ji visąlaik stiprėjo.

Sąmonė jai šnabždėjo: "Tu turi tam netrukdyti. Turi stovėti nuošaly ir leisti viskam rutuliotis savo vaga. Jie tave mylėjo, Rūta, tikrai. Tu girdi savo galvoje jų balsus - tartum vis stiprėjantis vėjas spaly pakeltų nuo žemės nukritusius lapus, bet ne vien blaškydamas juos ir leisdamas vėl nukristi, bet pagaudamas į sūkurį; tu girdi jų mintis, ir nors kartais jos skamba padrikai ir neaiškiai, nemanau, kad jos meluotų. Ir kai tie kylantys balsai sako, kad tave jie mylėjo, vis dar myli, tai tiesa. Bet jeigu tu kišies į tai, kas čia dedasi, manau, jie tave nužudys, Rūta. Ne Bobės draugužį - jo kažkaip tai neliečia. Jis negirdi balsų. Jis "netampa". Nebent tampa nusigėrusiu. Kaip tik tai sako Bobės balsas: "Gardas tampa girtut girtutėlis". Bet dėl visų kitų... jeigu tu kišies į jų reikalus... jie tave nužudys, Rūta. Švelniai. Su meile. Tad paprasčiausiai lik nuošaly. Tegul tai atsitinka".

Bet jeigu ji taip pasielgs, jos miestas bus sunaikintas... ne pakeistas, kaip buvo vis keičiamas jo vardas, ne sužalotas, kaip tas saldžialiežuvis pamokslininkas jį sužalojo, bet sunaikintas. Ir ji bus sunaikinta kartu su juo, nes jau toji jėga graužia josios esybę. Jaučia tai.

Gerai, tuomet... ką daryti?

Kol kas - nieko. Visa gali savaime pasitaisyti. O tuo tarpu, ar nėra kokio nors būdo, kaip jai apsaugoti savo mintis?

Ji pradėjo eksperimentuoti su greitakalbėm liežuvio mankštynom: *šešios žąsys su šešiais žąsyčiais. Betė Biter baisiai bijo bičių. Piteris Paiperis prekyvietėj pirko puikių pipirų.* Kiek pasipraktikavusi, ji sumojo, kad sugebės vieną iš tų sakinukų nuolat sukti savo pasąmonėje. Išėjusi miestan, nusipirko pietums maltos mėsos bei dvi šviežias burbuoles kukurūzų ir maloniai šnektelėjo prie kasos su Meidže Tilets ir Deivu Ratledžu, sėdinčiu savo įprastoje vietoje priešais krautuvę ir lėtai pinančiu kėdę senomis, gumbuotomis, artritiškomis rankomis. Tiktai senasis Deivas neatrodė toksai senas, koksai buvo iki šiolei. Nieko panašaus.

Abu jie žvelgė į ją atsargiai, nustebę... sutrikę.

"Jie mane girdi... bet nelabai gerai. Užslopinu jiems girdimumą! Iš tiesų šitai darau!"

Ji nežinojo, kiek sėkmingai, - ir nederėjo tuo pernelyg pasikliauti, - tačiau tatai veikė. Tatai nereiškė, kad jie negalėtų skaityti jos minčių, jeigu keletas jų susijungę nukreiptų savo pastangas į jos smegenis. Jautė, kad šitai galėtų būti įmanoma. Bet jau tatai buvo *šis tas,* atsirado bent vienas šiaudas, už kurio griebtis.

Tąnakt, šeštadienį, ji nusprendė lauksianti iki antradienio vidurio - apytikriai šešiasdešimt valandų. Jei padėtis vis blogės, ji nuvyks į valstijos policijos būstinę Deryje, susiras keletą savo vyro senų bičiulių - pradžiai Monstrą Daganą - ir pasakys jiems, kas dedasi valstijos gilumoje, kokias keturiasdešimtį mylių nuo jų 9-uoju plentu.

Gal šis planas ir ne iš geriausiųjų, bet jo turėtų pakakti.

Rūta Makoslend užmigo.

Ir sapnavo baterijas žemėje.

RŪTA MAKOSLEND, PABAIGA

1

Dingus Deividui Braunui, Rūtos planas jau nebetiko. Kai Deividas dingo, ji suprato negalėsianti palikti miesto. Kadangi Deividas išnyko, ir jie visi žinojo... bet jie taipgi žinojo, kad Deividas kažkaip vis dar Heivene.

Visados tapsmo metu ateina laikas, kurį būtų galima pavadinti "netiesos šokiu". Heivenui šis laikas prasidėjo dingus Deividui Braunui ir toliau rutuliojosi per sekusias paieškas.

Kai suskambo telefonas, Rūta ką tik buvo atsisėdus klausytis vietinių žinių.

Merės Braun balsas skambėjo isteriškai, vos jį galėjo suprasti.

- Nusiramink, Mere, - pasakė Rūta ir pagalvojo: kaip gerai, kad suspėjo pavakarieniauti. Kurį laiką galbūt negalės pavalgyti. Iš pradžių jai pavyko išpešti iš Merės vienintelį aiškų faktą, kad jos berniuką Deividą ištiko kažkokia bėda - bėda, kuri prasidėjo užpakaliniame kieme per magijos seansą, ir Hilis puolė isterijon...

- Duokš Brajantą, - pasakė Rūta.

- Bet tu atvažiuosi, tiesa? - sušniurkščiojo Merė. - Prašau tavęs, Rūta, kol nesutemo. Mes dar galime jį surasti, aš žinau, galime.

- Žinoma, atvažiuosiu, - patvirtino Rūta. - Dabar duokš Brajantą.

Brajantas buvo pritrenktas, bet sugebėjo pateikti aiškesnį vaizdą to, kas nutiko. Tai skambėjo kaip beprotybė, bet ar kas nors dar galėjo šiomis dienomis Heivene stebinti? Po magijos seanso žiūrovai pamažu išsiskirstė, palikdami Hilį ir Deividą viską sutvarkyti. Ir štai dabar Deivi-

das išnykęs. Hilis nualpo ir nieko nebeprisimena, kas tą popietę nutiko. Viena, ką jis tikrai žino - kad turės atiduoti Deiviui visus savo kareivukus, kai vėl jį išvys. Bet neprisimena kodėl.

- Verčiau kaip galima greičiau atvažiuotum, - paprašė Brajantas.

Išėjus laukan, prieš pasukdama prie savojo "Darto", ji stabtelėjo ir pažvelgė su tikra neapykanta į Heiven Vilidžo Pagrindinę gatvę. "Ką dabar jūs padarėt? - pagalvojo ji. - Velniai jus rautų, ką padarėt?

2

Iki visai sutemstant liko dvi valandos, ir Rūta negaišo laiko. Paėmė Brajantą, Ivą Hilmaną, Džoną Goldeną tiesiog nuo kelio, o Henrį Eplgeitą, Bernio tėvą, - iš Braunų užpakalinio kiemo. Merė irgi norėjo prisijungti prie paieškos grupės, bet Rūta įkalbėjo ją pasilikti su Hiliu. Tokios būklės Merė labiau trukdytų nei padėtų. Žinoma, jie jau ieškojo, bet šitai darė nesusikaupę, pusprotiškai. Galop, kai berniuko tėvai nusprendė, jog Deividas veikiausia bus nuklydęs per kelią į mišką, jie, tiesą sakant, visai liovėsi ieškoję, nors ir toliau netikslingai sukinėjosi aplinkui.

Rūta kai ką suprato iš jų žodžių, kai ką - iš keistai pasimetusios, keistai persigandusios jų išvaizdos, o daugiausia - iš to, kas dėjosi jų protuose.

Dvejopuose protuose - žmogiškuosiuose ir svetimuosiuose. Visad pasiekiamas taškas, kuriame tapsmas gali išsigimti į beprotybę - šizofrenišką beprotybę, kai patiriantys poveikį protai bando atsispirti svetimam grupiniam protui, pamažu juos apjungiančiam... ir paskui užtemdančiam. Tai metas, kai privalu su tuo sutikti. Taigi tai ir netiesos šokio metas.

Galbūt Meibelė Nois būtų jį pradėjusi, bet nebuvo tiek mylima, kad priverstų žmones šokti. O Hilmanus ir Braunus mylėjo. Savo šaknimis jie siekė gilią Heiveno istoriją ir buvo labai mylimi bei gerbiami.

Ir, žinoma, Deividas Braunas buvo tik mažutėlis berniukas.

Žmogiškųjų protų tinklas, galėtum pasakyti "Rūtos protas", kalbėjo: "Jis galėjo nuklysti kur nors į aukštą žolę lauke už Braunų namų ir užmigti. Panašiau, nei Merės įsitikinimas, kad jis nuėjo į mišką - tokiu atveju būtų turėjęs perkirsti kelią, o jis buvo paklusnus berniukas. Abu - ir Merė, ir Brajantas - taip tvirtina. O dar svarbiau - ir visi kiti. Jam vis buvo kartojama ir kartojama, kad niekad neitų per kelią be suaugusiųjų, tad miškas - maža tikimybė".

- Mes apieškosim pievutę ir lauką už namų dalelę po dalelės, - pasakė Rūta. - Ir ne šiaip sau vaikštinėsime, o žiūrėsime.

- Bet jeigu mes jo nerasime? - Brajanto akys buvo išsigandusios ir maldaujančios. - Jeigu mes jo nerasime, Rūta?

Iš tiesų, jai neprireikė jam atsakyti, užteko tik pagalvoti. Jeigu jie greitai neaptiks Deivido, jai teks pradėti visur skambinėti. Bus suorganizuota kur kas didesnė paieškos grupė - vyrai su prožektoriais ir medžioklės ragais šukuos mišką. Jeigu iki ryto Deividas nebus surastas, tuomet ji paskambins į Jūnitį Orvelui Devidsonui ir paprašys jį atsivežti savo pėdsekius šunis. Daugelis buvo pratę prie tokios procedūros. Mokėjo ieškoti ir daugelis jų dalyvaudavo paieškų grupėse; medžioklės sezono metu tai neretai pasitaikydavo, kai miškai būdavo pilni atvykėlių iš kitų valstijų su stambaus kalibro šautuvais ir oranžinės spalvos flaneliniais "L. L. Bean" firmos draiskalais. Paprastai pasiklydėliai būdavo surandami gyvi, tik šiek tiek nudeginti saulės ir gerokai išsigandę.

Bet kartais surasdavo juos negyvus.

O kartais visai jų nesurasdavo.

Jie nesuras Deivido Brauno, ji žinojo tai dar prieš prasidedant paieškai. Atvykus Rūtai, jų protai apsijungė į tinklą. Tatai įvyko instinktyviai, nevalingai tartum akies mirksnis. Ieškodami Deivido, jie sujungė savo protus. Jų protų balsai susiliejo į tokį galingą chorą, jog jeigu Deividas būtų kur nors buvęs septyniasdešimties mylių spinduliu aplinkui, būtų prisispaudęs rankas prie galvos ir klykęs iš skausmo. Ir iš penkis kartus didesnio nuotolio būtų juos girdėjęs ir žinojęs, kad yra ieškomas.

Ne, Deividas Braunas nepasiklydo. Paprasčiausiai jis buvo... ne čia.

Paieškos, kurioms jie rengėsi, buvo absoliučiai nereikalingos.

Bet kadangi tai žinojo tik tominokerio protas ir kadangi jie tebegalvojo apie save kaip apie "žmogiškąsias būtybes", todėl pradėjo netiesos šokį.

Tapsmas pareikalaus daug melo.

Ir šis, tasai, kurį jie sau kartojo, tasai, kuriuo tvirtino esą iš tiesų tokie patys kaip visados, buvo didžiausias melas iš visų.

Jie visi tai žinojo. Netgi Rūta Makoslend.

3

Iki pusės devynių, kai prieblanda tiek sutirštėjo, jog mažai tesiskyrė nuo nakties, dalyvaujančiųjų paieškose skaičius išaugo nuo penkių iki tuzino. Naujiena plito greitai - šiek tiek per greitai, kad tai būtų normalu. Jie išnaršė visus kiemus ir laukus Braunų pusėje, pradėdami Hilio scena (Rūta pati palindo po ja su galingu prožektoriumi, galvodama, kad jeigu Deividas Braunas kur nors arti, tai jis turėtų būti čia kietai

įmigęs - bet aptiko tik priplotą žolę ir keistą elektros kvapą, privertusį ją suraukti nosį) ir išplėsdami paieškas spinduliais į visas puses.

- Manai, jis miške, Rūta? - paklausė Keisis Treimenas.

- Tikriausiai, - atsakė ji nuvargus. Galvą jai vėl ėmė skaudėti. Deividas buvo miške

(ne čia)

tiek pat, kiek ir Jungtinių Valstijų Prezidentas. Šiaip ar taip, jos pasąmonėje liežuvio mankštynos nepaliaujamai vijo vienos kitą nelyginant voverės, bėgančios besisukančiu ratu.

Sutemos buvo dar ne tokios tirštos, jog ji nepastebėtų Brajanto Brauno užsidengiant ranka veidą ir nusigręžiant nuo kitų. Mirksnį stojo nejauki tyla, kurią galiausiai nutraukė Rūta.

- Mums reikia daugiau žmonių.

- Valstijos policininkų, Rūta? - paklausė Keisis.

Rūta matė, kad visi į ją žiūri - ramiais, supratingais veidais.

(ne Rūta ne)

(pašaliečių nereikia pašaliečių mes susidorosim)

(mes susidorosim su tuo reikalu mums nereikia pašaliečių tuo metu kai)

(kai nusiimsim savo seną odą ir įsinersim į naująją tuo metu kai)

(mes "tapsime")

(jeigu jis miške išgirsim kaip mus pašauks)

(pašauks savo protu)

(jokių pašaliečių Rūta ššš ššš vardan tavo gyvybės Rūta mes)

(mes visi tave mylime bet jokių pašaliečių)

Tie balsai, pasigirstantys jos mintyse, pasigirstantys ramiose, tvankiose sutemose: ji apsidairė ir teišvydo tamsius siluetus ir baltus veidus - siluetus ir veidus, kurie mirksnį pasirodė vos žmogiški. "Kiek iš jūsų dar turi dantis?" - isteriškai pagalvojo Rūta Makoslend.

Ji pravėrė burną, manydama, kad tuoj tuoj ims klykti, bet jos balsas nuskambėjo - bent jos pačios ausims - normaliai ir natūraliai. Mintyse greitakalbės

(Paika Petsė papylė Betė Biter bijo)

ėmė vytis viena kitas greičiau negu bet kada anksčiau.

- Nemanau, kad šiuo metu mums jų prireiktų, Keisi, tiesa?

Keisis pažvelgė į ją šiek tiek nustebęs:

- Na, manau, kad tu turi spręsti, Rūta.

- Gerai, - pasakė ji. - Henri... Džonai... ir jūs kiti. Eikite skambinti. Reikia čia penkiasdešimties patyrusių miške vyrų ir moterų pirm nei leisimės ieškoti. Kiekvienas, kuris prisistatys pas Braunus, privalo turėti

prie savęs prožektorių, antraip tenesiartina prie miško. Pradingo mažutis berniukas, ir mums nereikia, kad dar pasimestų ir suaugęs vyras ar moteris.

Bekalbant balsas jos darėsi vis valdingesnis; drebinanti baimė atslūgo. Jie su pagarba žvelgė į ją.

- Aš paskambinsiu Edliui Makynui ir Dikui Elisonui. Brajantai, vėl sugrįžk į namus ir pasakyk Merei, kad užkaistų daug kavos. Mūsų laukia ilga naktis.

Jie išsiskirstė įvairiomis kryptimis; vyrai, kurie turėjo skambinti, pasuko į Eplgeitų namus. Braunų buvo arčiau, bet padėtis pablogėjo, ir niekas dabar nenorėjo ten eiti. Ne tuo metu, kai Brajantas sakė savo žmonai, kad Rūta Makoslend nusprendė, jog jų keturmetis sūnelis veikiausia pasiklydo

(ne čia)

dideliame miške.

Rūtą apėmė nuovargis. Būtų norėjus patikėti, jog paprasčiausiai kraustosi iš proto; jeigu tuo galėtų patikėti, visa būtų lengviau.

- Rūta?

Ji pakėlė akis. Priešais stovėjo Ivas Hilmanas, reti žili jo plaukai plaikstėsi jam apie galvą. Atrodė susirūpinęs ir išsigandęs.

- Hilis vėl be sąmonės. Jo akys atmerktos, bet... - jis gūžtelėjo pečiais.

- Man labai gaila, - pasakė Rūta.

- Aš vežuosi jį į Derį. Žinoma, Brajantas ir Merė nori pasilikti čia.

- O kodėl nepradėjus nuo daktaro Vorviko?

- Deris atrodo geriau, štai ir viskas, - Ivas nemirksėdamas žvelgė į Rūtą. Jo akys buvo seno žmogaus akys - paraudusios, ašarojančios, jų melsvis nublankęs mažne iki jokios spalvos. Nublankusios, bet ne kvailos. Ir staiga sukrėsta tokio jaudulio, jog mažne atlošė galvą, Rūta sumojo veik visiškai negalinti skaityti jo minčių! Kad ir kas čia, Heivene, dėjosi, jis kaip ir Bobės draugužis liko nepaliestas. Tai vyko aplinkui, ir jis tą žinojo - kai ką - bet nebuvo to dalis.

Ji juto, kaip jaudulys pamažėle perauga į pavydą.

- Man regis, jam bus geriau ne mieste. O kaip tu manai, Rūtyt?

- Taip, - lėtai atsakė ji, pagalvodama apie tuos girdimus balsus, paskutinįsyk pagalvodama, kad Deividas *ne čia,* ir paskiau galutinai nustumdama į šalį tą beprotišką mintį. Žinoma, čia. Argi jie visi - ne žmonės? Žmonės. *Buvo.* Bet...

- Taip, tikriausia.

- Galėtum važiuoti su mumis, Rūtyt.

Ji ilgai žvelgė į jį.

- Ar Hilis ką nors padarė, Ivai? Matau jo vardą tavo galvoje. Daugiau nieko nematau - tik šitai. Mirksintį nelyginant neoninė reklama.

Jis pažvelgė į ją, atrodo, visai nenustebęs dėl to numanomo prisipažinimo, kad ji - išmintingoji Rūta Makoslend - ar skaito jo mintis, ar įsivaizduoja skaitanti.

- Galbūt. *Elgiasi,* lyg būtų padaręs. Šis... šis pusiau nuoalpis, į kurį yra nugrimzdęs... jeigu tai tikrai nuoalpis... galėtų būti susijęs su kažkuo, dėl ko dabar gailisi. Jeigu ir taip, tuomet tai ne jo kaltė, Rūtyt. Kad ir kas čia, Heivene, dedasi... kaip tik tas *iš tikrųjų* šitai padarė.

Trinktelėjo stiklinės durys. Ji pažvelgė Eplgeitų pusėn ir išvydo sugrįžtant keletą vyrų.

Ivas atsisuko pažiūrėti ir vėl pažvelgė į Rūtą:

- Važiuojam su mumis, Rūta.

- Ir palikti savo miestą? Ivai, aš negaliu.

- Gerai. Jeigu Hilis ką nors prisimintų...

- Susisiek su manimi, - pasakė ji.

- Jeigu galėsiu, - sumurmėjo Ivas. - Jie tai gali labai apsunkinti, Rūtyt.

- Taip, - sutiko Rūta, - žinau, kad gali.

- Jie atvyksta, Rūta, - pasakė Henris Eplgeitas ir nuvėrė Ivą Hilmaną šaltu, vertinančiu žvilgsniu. - Daug *gerų* žmonių.

- Puiku, - tarė Rūta.

Minutėlę Ivas nemirksinčiomis akimis atlaikė Eplgeito žvilgsnį, paskiau pasišalino. Po valandos ar kiek vėliau, organizuodama ieškotojus ir ruošdama juos pirmam reidui, Rūta išvydo Ivo senąjį "Valiantą" atbulom išriedantį įvažiuojamuoju keliuku ir pasukant Bengoro linkui. Maža tamsi figūrėlė - Hilis - buvo atremtas ant užpakalinės sėdynės nelyginant manekenas iš universalinės parduotuvės.

"Sėkmės, judviem", - pagalvojo Rūta. Norėjo - be galo norėjo! - būti kartu su jais pakeliui iš to karštligiško košmaro.

Kai senuko automobilis išnyko už pirmos kalvos, Rūta apsidairė aplinkui ir išvydo kokius dvidešimt penkis vyrus ir pustuzinį moterų, kai kuriuos šioje, kai kuriuos kitoje kelio pusėje. Stovėjo jie visi nejudėdami, paprasčiausiai stebėdami

(su meile)

ją. Vėl ji pagalvojo, kad jų pavidalai mainosi, kraiposi, tampa nežmogiški; jie iš tikrųjų "tampa", tampa kažkuo, apie ką ji net nedrįsta pagalvoti... kaip ir ji pati.

- Ko spoksot? - šūktelėjo ji, balsas nuskambėjo pernelyg šaižiai. - Na, pirmyn! Pabandykime surasti Deividą Brauną!

4

Jie nesurado jo nei tąnakt, nei pirmadienį, tvoskiantį baltu tyliu karščiu. Bobė Anderson ir jos draugužis irgi įsijungė į paieškas; kasamųjų gausmas iš senojo Gariko sodybos kuriam laikui liovėsi. Draugužis Gardneris atrodė išblyškęs, nesveikas ir pagiringas. Rūta pirmąkart išvydusi suabejojo, ar jis ištemps visą dieną. Jeigu tik pastebės požymius, kad jis gali iškristi iš ieškotojų grandies ir palikti spragą, dėl kurios jie, ko gero, pražiūrėtų pasimetusį berniuką, Rūta tuoj pat jį parsiųstų į Bobės namus... bet jis laikėsi, kad ir pagiringas.

O tuo laiku jau ir pati Rūta kone susmuko, veikiama dvigubos įtampos nuo pastangų surasti Deividą ir atsispirti sėlinantiems į jos smegenis pokyčiams.

Pirmadienį prieš aušrą ištaikė porą valandų neramaus miego, paskiau vėl buvo ant kojų, gerdama puodelį po puodelio kavos ir vis daugiau surūkydama cigarečių. Jai nė nekilo mintis pasikviesti pagalbą iš šalies. Jeigu tai padarytų, pašaliečiai labai greitai suvoktų, - per kelias valandas, pagalvojo ji, - kad Heivenas pakeitė savo pavadinimą į Košmarvilį. Veikiau Heiveno gyvensena, - jeigu galima taip pasakyti, - o ne pradingęs berniukas, labai greitai taptų jų dėmesio objektu. Ir tada Deividas būtų prarastas amžinai.

Nors saulė nusileido, bet karštis dar ilgai laikėsi. Kažkur toli grumėjo griaustinis, bet nebuvo jokio vėjelio, nė lašo lietaus. Nuo karščio amalavo. Krūmuose, sąvartose ir vešliame pomiškyje zvimbė ir zyzė uodai. Šakos treškėjo. Vyrai keikėsi grimzdami į pelkes ir ropšdamiesi per medžių sąvartas. Prožektorių šviesos be tikslo kraipėsi į visas puses. Jautėsi skubrumas, bet ne susitelkimas; tiesą sakant, iki sekmadienio vidurnakčio pasitaikė keletas kumštynių. Protinis susižinojimas anaiptol neugdė Heivene taikos ir harmonijos jausmo; po teisybei, regis, jis veikė kaip tik atvirkščiai. Rūta kaip įmanydama stengėsi, kad jie nesiliautų judėję.

Netrukus po vidurnakčio, - jau turėjo būti anksti paryčiui pirmadienį, - pasaulis tiesiog nuplaukė nuo jos. Tai atsitiko greitai - kaip didelė, iš pažiūros tingi žuvis staiga mosteli uodega ir pradingsta. Pamatė prožektorių išslystant iš pirštų. Nelyginant stebėtum tai dedantis kino filme. Pajuto, kaip karštas prakaitas jai ant skruostų ir kaktos staiga atšąla. Nuolat stiprėjantis baisus galvos skausmas, kankinęs ją visą dieną, be jokio smelksmo pokštelėjo ir išnyko. Ji tai *girdėjo,* tarsi jos smegenų gilumoje būtų buvus įtempta kokia nors styga. Mirksnį tiesiog išvydo nuvingiuojant pilkais savo smegenėlių kanalais ryškiaspalves juostas. Paskui jos keliai sulinko. Rūta kniūbsčiom nukrito į krūmų tankumyną.

Įkypoje savo prožektoriaus šviesoje matė ilgus grėsmingus spyglius, bet krūme gulėti buvo minkšta kaip ant pūkinės pagalvės.

Pabandė šauktis pagalbos ir nepajėgė.

Bet jie vis tiek išgirdo.

Artinosi žingsniai. Kryžiavosi prožektorių spinduliai. Kažkas

(Džudė Tarkington)

atsitrenkė į kažką,

(Henką Baką)

ir mirksnį tarp jų plykstelėjo pritvinkęs neapykantos barnis,

(nesimaišyk po kojom, baidykle)

(užvošiu tau tuo prožektorium Bakai dievaži aš tai padarysiu)

paskiau mintys susitelkė į ją su nuoširdžiu ir neabejotinu

(mes visi tave mylime Rūta)

švelnumu - o, betgi tai buvo gniaužiantis švelnumas, nuo jo darės baugu. Rankos palietė ją, apvertė aukštielninką ir

(mes visi tave mylime ir padėsime tau "tapti")

švelniai pakėlė.

(Ir aš jus myliu... o dabar prašau surasti jį. Susikoncentruokite į tai, susikoncentruokite į Deividą Brauną. Nesikivirčykit, nesiginčykit).

(mes visi tave mylime Rūta...)

Ji matė, kad kai kurie iš jų verkė, kaip matė (nors to nenorėjo), kad kiti niurzgėjo, pakeldami ir nuleisdami lūpas, paskiau vėl jas pakeldami - kaip kovai besirengiantys šunys.

5

Edas Makynas parvežė ją namo, o Heizelė Makridi paguldė į lovą. Ji nugrimzdo į laukinius sujauktus sapnus. Vieną vienintelį, kurį pabudusi antradienio rytą pajėgė prisiminti - tai Deivido Brauno paveikslą, gaudantį paskutinį kvapą bemaž beorėje tuštumoje - jis gulėjo ant juodos žemės po juodu dangumi, nusagstytu žėrinčiomis žvaigždėmis, - ant žemės, kuri buvo kieta, suskirdusi ir įtrūkinėjusi. Matė pliūptelint jam iš burnos ir nosies kraują, matė jo akis susprogstant, ir tuo metu ji pabudo ir atsisėdo lovoje sunkiai alsuodama. Ji paskambino į rotušę. Atsiliepė Heizelė. Beveik visi kiti pajėgūs vyrai ir moterys miške, užsiėmę paieškomis, pasakė Heizelė. Bet jeigu jie nesuras jo iki rytojaus... Heizelė nepabaigė.

Rūta prisijungė prie paieškų, kurios dabar, antradienį, dešimtą ryto, jau buvo pasistūmėjusios dešimt mylių gilyn į mišką.

Njutas Berindžeris žvilgtelėjęs į ją pasakė:

- Tau

(nėra reikalo čia būti, Rūta)

- ir tu tai žinai, - garsiai užbaigė jis.

- *Yra* reikalas, Njutai, - atsakė ji su jam nebūdingu atžarumu. - Netrukdyk man ramiai tuo užsiimti.

Išbuvo paieškose visą tą ilgą tvankią popietę, šaukdama mažne iki užkimimo. Kai vėl pradėjo leistis prieblanda, davėsi Bičui Džernigenui vėl parvežama ją miestan. Bičo sunkvežimaičio gale kažkas buvo uždengta brezentu. Ji nenumanė kas ir nenorėjo žinoti. Neapsakomai troško pasilikti miške, bet jėgos silpo, ir ji bijojo, kad jeigu vėl susmuks, jie neleis jai sugrįžti. Prisivers pavalgyti, paskiau numigs kokias šešias valandas.

Pasidarė sumuštinį su kumpiu ir vietoje kavos, kurios labai norėjo, atsigėrė pieno. Nuėjo į klasę, atsisėdo ir padėjo savo menką užkandį ant rašomojo stalo. Sėdėjo žvelgdama į lėles. Šios savo stiklinėmis akimis irgi spoksojo į ją.

"Gana juokaut, gana išdaigų, - pagalvojo ji. - Tartis kvakeriai ateina. Rodyk tik dantis, liežuvį..."

Mintis nuplaukė tolyn.

Po kurio laiko ji sumirksėjo, - ne pabusdama, bet sugrįždama tikrovėn, - ir pasižiūrėjo į laikrodį. Nustebusi išplėtė akis. Savo menką užkandį atsinešė čia pusę devynių. Jis tebestovėjo ant stalo, po ranka, bet dabar buvo penkiolika po vienuoliktos.

Ir...

...kai kurios lėlės buvo perstatytos.

Vokietukas su alpiškais šortais - *Lederhosen* - šliejosi į Efanbi-ledi, užuot sėdėjęs tarp japoniukės su kimono ir indės, apsigaubusios sariu. Rūta atsistojo, širdis jai plakė pernelyg greitai ir pernelyg stipriai. Lėlė kvatoklė Houpi sėdėjo ant kelių haitietiškai lėlei *vudu* iš džiuto, su baltais kryžiukais vietoje akių. O rusiškas barzdočius gulėjo ant grindų, žvelgdamas į lubas, su galva nulenkta į šoną nelyginant pakaruoklio.

Kas judino mano lėles? Kas čia buvo?

Ji baikščiai apsidairė, ir mirksnį savo išgąsdintu, sujauktu protu visai tikėjosi išvysti Elmerį Heinį, mušdavusį savo povaikius, stovintį potamsiame erdviame kambaryje viršuje - buvusioje Ralfo studijoje - ir besišypsantį savuoju įdubusiu kvailu vypsniu. *Sakiau tau, moterie: nekaišiok nosies, kur nereikia, šepše.*

Nė garso. Nieko nėra.

Kas čia buvo? Kas judino?..

Mes pačios judame, brangute.

Suktas krizenimas.

Ranka siekė burnos. Akys jai išsiplėtė. Ir tada ji išvydo rašomąja lenta bėgančias kampuotas išdrikusias raides. Jos buvo užrašytos su tokia jėga, jog kreida kelissyk buvo nulūžus: jos netaisyklingi gabalėliai gulėjo lovelyje apačioje lentos.

DEIVIDAS BRAUNAS ALTAYRE-U

Ką? Ką? Ką tai...

Tai reiškia, kad jis nuėjo per toli, pasakė lėlė kvatoklė, ir staiga jos medvilninės poros tartum ėmė prakaituoti žalia šviesa. Kol nustėrus iš siaubo žvelgė į ją, šios medinis veidas prasiskyrė kraupia žiojėjančia šypsena. Negyvas svirplys iškrito iš jos ir su sausu, aidžiu garsu terkštelėjo į žemę. *Nuėjo per toli, per toli, per toli...*

Ne, aš tuo netikiu! sukliko Rūta.

Visas miestas, Rūta... nuėjo per toli... per toli... per toli...

Ne!

Pražuvęs... pražuvęs...

Staiga Greinerio lėlės iš papjė mašė akys prisipildė tosios vaiskios žalios liepsnos. "Tu taip pat pražuvus, - pasakė ji. - Tu dabar tokia pat pamišus kaip ir visi kiti. Deividas Braunas tik dingstis, kad čia pasiliktum..."

Ne...

Bet dabar visos jos lėlės judėjo, toji žalia liepsna slinko nuo vienos prie kitos, ir galiausiai visa klasė gaisavo šia šviesa.

Ji tai stiprėjo, tai silpnėjo, ir su šleikštulį varančia baime Rūta pagalvojo, kad pojūtis toks, lyg ji būtų kokios nors kraupios smaragdinės širdies viduje.

Jos stebeilijo į ją savo stiklinėmis akimis ir pagaliau ji suprato, kodėl lėlės taip išgąsdino Edviną Tarlou.

Dabar tai buvo jos lėlių balsai, kylantys tuoju rudens vėjo sukamų lapų šnaresiu, tarškantys tarp savęs, tarškantys su ja... tačiau tai buvo ir jos miesto balsai, ir tą Rūta Makoslend žinojo.

Jinai pagalvojo, kad jie galbūt - visa, kas likę iš miesto sveiko proto... ir jos taip pat.

Kažką reikia daryti, Rūta. Tai pasakė kiniška porcelianinė lėlė su besiliejančia iš burnos liepsna; kalbėjo Bičo Džernigeno balsu.

Reikia ką nors perspėti. Tai prancūziška gutaperčinė *poupée*;* balsas - Heizelės Makridi.

---

* lėlė *(pranc.).*

Bet dabar jie nieku gyvu tavęs neišleis, Rūta. Atsiliepė Niksoną vaizduojanti lėlė su "V" raide iškeltais putniais dviem pirštais - kalbėjo Džono Enderso balsu - to iš vidurinės mokyklos. *Galėtų, bet šitai būtų neteisinga.*

Jie tave myli, Rūta, bet jeigu dabar pabandysi išvykti, nužudys. Juk tą žinai, tiesa? Čia Kjupi, 1910-ųjų metų lėlė su apversto lašo formos gumine galva; balsas - Džastino Hardo.

Reikia pasiųsti signalą.

Signalą, Rūta, taip, ir tu žinai, kaip...

Pasinaudok mumis, mes galime tau parodyti kaip, mes žinome...

Vos atkeldama kojas, ji žingtelėjo atgal, užsidengė rankomis ausis, tartum tokiu būdu galėtų nebegirdėti balsų. Burna jai persikreipė. Buvo apimta siaubo, ir labiausiai ją išgąsdino tai, kad kaipgi galėjo tuos iškraipančius tiesą balsus palaikyti padiktuotais sveiko proto. Visa Heiveno beprotystė buvo sukoncentruota čia, šiuo metu.

Signalizuok, pasinaudok mumis, mes galime tau parodyti kaip, mes žinome, ir tu NORI *žinoti, rotušė, Rūta, bokštas su laikrodžiu...*

Šnabždantys balsai perėjo į monotonišką giedonę: *Rotušė! Rūta! Taip! Taip, tikrai! Rotušė! Rotušė! Taip!*

"Liaukitės! - sukliko ji. - Liaukitės, prašau jūsų, nereikia..."

Ir tada, pirmąsyk nuo to laiko, kai turėjo vienuolika metų ir po laimėtų mergaičių bėgimo varžybų per metodistų vasaros pikniką prarado sąmonę, Rūta Makoslend čia pat nukrito nualpus.

6

Kažkuriuo metu, jau prasidedant nakčiai, ji atgavo šiokią tokią sąmonę ir klupdama nulipo laiptais į miegamąjį, neatsigręždama atgal. Po teisybei, ji bijojo atsigręžti. Kažkaip neaiškiai juto savo galvą tvinksint, kaip tatai kartais atsitikdavo, kai ji per daug išgerdavo ir atsibusdavo pagiringa. Taipgi suvokė, kad senoviškas Viktorijos laikų namas svyruoja ir braška kaip sena škuna siaučiant vėtrai. Kol Rūta bejausmė gulėjo ant klasės grindų, per vidurinįjį ir rytinį Meiną nuūžė baisi audra. Šalto oro frontas nuo Vidurio Vakarų galiausiai prasiveržė į Naująją Angliją, išstumdamas nejudančią karščio ir drėgmės masę, kuri pastarąją pusantros savaitės tvyrojo viršum šios srities. Orų permaina kai kuriose vietovėse buvo palydėta siaubingų audrų. Heivenas žiauriausių iš jų išvengė, bet energija buvo išjudinta ir, aišku, taip turėjo tęstis dar keletą dienų.

Bet energijos nuotėkis ne tiek buvo svarbu, Heivenas dabar pats turėjo savus unikalius energijos šaltinius. Paprasčiausia svarbu buvo tai,

kad orai pasikeitė. Kai tatai atsitiko, Rūta buvo ne vienintelė pabudusi su stipriu galvos skausmu, panašiu į pagirias.

Visi mieste, nuo vyriausio iki jauniausio, pabudo lygiai taip pat jausdamiesi, kai stiprūs vėjai nupūtė sugedusį orą į rytus, nugindami jį viršum vandenyno ir suplėšydami į nekenksmingus draiskalus.

7

Rūta miegojo iki trečiadienio pirmos valandos. Atsikėlė dar jusdama paskutinius skausmo dilgsnius, tačiau dvi anacino tabletės padėjo jų atsikratyti. Penktą valandą popiet jautėsi geriau nei kada nors pastaruoju metu. Kūną gėlė, ir raumenys buvo sustingę, tačiau tai niekis, palyginus su tuo, kas kėlė jai rūpestį nuo liepos pradžios, ir anaiptol negalėjo nustelbti jos geros savijautos būsenos. Net baimė dėl Deivido Brauno negalėjo visiškai jos sugadinti.

Visi, su kuriais ji prasilenkdavo Pagrindinėje gatvėje, žvelgė kažkokiomis ypatingomis, nustebusiomis akimis, lyg ką tik būtų pakirdę iš miego kerų, užleistų pasakų raganos.

Rūta nuėjo į savo kontorą rotušėje, džiaugdamasi vėju, keliančiu jai nuo smilkinių plaukus, debesimis, judančiais dangumi, kuris buvo tamsiai, skaidriai mėlynas, atrodantis mažne kaip rudenį. Pamatė porą vaikų, dideliame lauke už vidurinės mokyklos leidžiančius oran aitvarus, ir garsiai nusijuokė.

Bet buvo visai nejuokinga, kai vėliau ji kalbėjosi su grupele žmonių, kuriuos greitai surinko - trim vietiniais deputatais, miesto valdytoju ir, žinoma, Brajantu ir Mere Braunais. Rūta pradėjo atsiprašinėti, kad iki šiol neiškvietė valstijos policijos ir aukštesniųjų pareigūnų ir dargi jiems nepranešė apie berniuko dingimą. Pasakė mananti, kad jie greitai suras Deividą, šią pirmą naktį, tikrų tikriausia - kitą dieną. Žinojo, kad tai ne pasiteisinimas, bet kaip tik dėl to ji taip pasielgė. Pasakė, kad tai jos didžiausia klaida, padaryta per visus tuos metus, kai buvo Heiveno konstebliu, ir jeigu Deividas Braunas per tai nukentėjo... ji niekad sau neatleisianti.

Brajantas tik linktelėjo, atrodė priblokštas, sklandantis kažkur toli ir nesveikas. Tačiau Merė pasilenkė per stalą ir paėmė jos ranką.

- Tau nereikia savęs kaltinti, - pasakė ji švelniai. - Būta kitų aplinkybių. Mes visi tai žinome.

Kiti linktelėjo.

“Nebegaliu girdėti jų minčių, - staiga sumojo Rūta, ir jos protas atsiliepė: Ar kada nors galėjai, Rūta? Iš tikrųjų? O gal tai buvo haliucinacija, sukelta tavo rūpesčio dėl Deivido Brauno?”

"Taip. Taip, aš galėjau".

Būtų buvę lengviau patikėti, jog pasireiškusi haliucinacija, tačiau tai buvo netiesa. Ir suvokusi tai, ji suprato dar kai ką: *ji vis dar tą galėjo.* Tartum girdėtų ošimą kriauklėje - tą garsą vaikai klaidingai laiko vandenyno gausmu. Nenumanė, kokios *dabar* jų mintys, bet ji vis dar juos girdėjo. Ar jie girdi ją?

AR JŪS DAR ČIA? - mintyse šūktelėjo taip garsiai, kaip tik pajėgė.

Merė Braun pridėjo ranką sau prie smilkinio, lyg ją staiga būtų nuvėręs skausmas. Njutas Berindžeris smarkiai susiraukė. Heizelė Makridi, priešais ją mašinaliai kažką braižiusi bloknote, pakėlė akis, tartum Rūta būtų šūktelėjusi garsiai.

O taip, jie vis dar girdi mane.

- Gerai ar blogai, kas padaryta - padaryta, - pasakė Rūta. - Pats laikas, - ir jau po laiko, - kad aš susisiekčiau dėl Deivido su valstijos policija. Ar pritariate man, kad imčiaus šio žingsnio?

Normaliomis aplinkybėmis jai niekad nebūtų atėję į galvą užklausti juos to. Šiaip ar taip, jie mokėjo jai tuos menkus centus algos, kad *atsakytų* į klausimus, o ne juos uždavinėtų.

Bet dabar Heivene visa kitaip. Nesvarbu, kad dvelkia gaivus vėjas ir oras grynas, vis tiek dabar Heivene visa kitaip.

Jie pažvelgė į ją, nustebę ir šiek tiek sukrėsti.

Dabar balsai vėl aiškiai pasiekė ją: *Ne, Rūta, ne... jokių pašaliečių... patys susidorosime... mums nereikia pašaliečių, kol "tapsime"... ššš... vardan tavo gyvybės, Rūta... ššš...*

Lauke papūtė ypač stiprus vėjo gūsis, subrazdindamas Rūtos kontoros langus. Edlis Makynas pažvelgė garso pusėn... jie visi pažvelgė. Paskiau Edlis nusišypsojo mįslinga, keista šypsenėle.

- Žinoma, Rūta, - pasakė jis. - Jeigu manai, kad laikas pranešti valdžiai, veik. Pasitikime tavo sprendimais, tiesa?

Kiti pritarė.

Orai pasikeitė, pūtė vėjas, ir nuo trečiadienio popietės Deivido Brauno paieškas perėmė valstijos policija.

8

Stojus penktadieniui, Rūta Makoslend suprato, kad trečiadienis ir ketvirtadienis tebuvo vykstančio proceso apgaulinga atvanga. Ji nuolat buvo stumiama linkui kažkokios ne to pasaulio beprotybės.

Kažkuri jos smegenų dalelė suvokė tą faktą, raudojo dėl jo... bet nepajėgė sustabdyti. Liko tik viltis, kad jos lėlių balsai podraug su beprotybe turėjo ir šiek tiek tiesos.

Stebėdama save tartum iš išorės, matė, kaip jos rankos ima iš stalčiaus aštriausią virtuvinį peilį - tą, kuriuo darinėdavo žuvį. Nusinešė jį viršun, į klasę.

Klasė žioravo negera žalia šviesa. Tominokerių šviesa. Taip dabar mieste visi juos vadino, ir tai geras vardas, tiesa? Taip. Kaip bet kuris kitas. Tominokeriai.

Pasiųsti signalą. Tai visa, ką gali padaryti. Jie nori tavimi atsikratyti, Rūta. Jie tave myli, bet jų meilė tapo žmogžudiška. Turbūt čia galima įžiūrėti iškreiptą pagarbos jausmą. Nes jie vis dar tavęs bijo. Netgi dabar, kai tu esi mažne tokia pati kuoktelėjusi kaip ir visi kiti, jie tavęs bijo. Galbūt kas nors išgirs signalą... išgirs jį... pamatys... ir supras.

9

Dabar jos rašomojoje lentoje netvirta ranka buvo nupieštas rotušės bokštas su laikrodžiu... negrabus pirmaklasio darbas.

Rūta nepajėgė dirbti su lėlėmis klasėje... tik ne toje baisioje šviesoje, tarpais sustiprėjančioje ir pulsuojančioje. Vieną po kitos pernešė jas į savo vyro studiją ir perpjovė joms pilvus nelyginant chirurgas - ir prancūziškai *madame,* ir devynioliktojo amžiaus klounui, ir Kjupi, visoms joms, vienai po kitos. Ir į kiekvieną jų įdėjo po mažą įtaisėlį iš C-elementų, vielų, elektroninio kalkuliatoriaus schemų ir kartoninių šerdelių nuo tualetinio popieriaus rulonų. Storu juodu siūlu greitai užsiuvo pjūvius. Nuogų lėlių eilei ant jos vyro rašomojo stalo ilgėjant, jos ėmė atrodyti tartum negyvi vaikai, galbūt kaip kokio nors šiurpaus masinio apsinuodijimo aukos, išrengtos ir apiplėštos po mirties.

Kiekvienas pjūvis per vidurį liko nesusiūtas, ir iš jo kyšojo po ritelę nuo tualetinio popieriaus - nelyginant kokio keisto teleskopo vamzdis. Tiktai šios kartoninės ritelės pasitarnaus praleisti jėgos srautui, kai tas bus generuotas. Ji nesuvokė, kaip šitai žinojo, o svarbiausia - kaip sugalvojo padaryti tuos įtaisėlius... tartum tasai išmanymas įsismelkė iš oro. Iš to paties oro, kurin Deividas Braunas

(yra Altayre-4)

pradingo.

Kai ji panardindavo peilį į jų putnius neapsaugotus pilvukus, žalioji šviesa užgesdavo.

Aš

(siunčiu signalą)

žudau vienintelius vaikučius, kuriuos kada nors turėjau.

Signalas. Galvok apie signalą, ne apie vaikus.

Pasinaudodama prailginamaisiais laidais, tvarkingai sujungė visas lėles į grandinę. Nuo tų laidų galų per keturis colius nuvaliusi izoliaciją, įkišo blizgantį varį į M-16 degiklį, konfiskuotą iš Bičo Džernigeno keturiolikmečio sūnaus Kupriaus (taip praminto, nes jo vienas petys buvo kiek aukštesnis už kitą) maždaug prieš savaitę, kol dar nebuvo prasidėjus visa ta beprotybė. Kiek padvejojus, atsisuko ir pažvelgė į savąją klasę su ištuštėjusiais suolais. Pro skliautinę angą krito vidun pakankamai šviesos, kad galėtų matyti rotušės bokšto su laikrodžiu piešinį. Padarė jį per vieną iš tų užtemimo periodų, kurie, regis, vis ilgėjo ir ilgėjo.

Laikrodžio rodyklės piešinyje stovėjo ties trečia valanda.

Rūta atidėjo darbą į šalį ir atsigulė lovon. Užmigo, bet miegas buvo neramus, ji krūpčiojo, vartėsi ir dejavo. Netgi per miegą balsai sukosi jai galvoje - mintys apie rengiamą kerštą, apie pyragus, kuriuos reikia iškepti, seksualinės fantazijos, rūpestis dėl nenormalių mėnesinių, idėjos apie keistus įtaisus ir mechanizmus, svajonės apie galią. Bet po visu tuo - iracionalios, varganos nelyginant užterštas upeliūkštis mintys, srūvančios iš jos bendramiestiečių galvų, bet ne *žmogiškos* mintys. Ir per savo košmarišką miegą toji Rūtos Makoslen dalis, kuri atkakliai kabinosi už sveiko proto, žinojo tiesą: tai vis stiprėjo balsai ne tų žmonių, su kuriais gyveno visus tuos metus, bet pašaliečių. Tai buvo tominokerių balsai.

10

Ketvirtadienį priešpiet Rūta suprato, kad oro permaina nieko neišsprendė.

Valstijos policija atvyko, bet jie nepradėjo plačių paieškų; iš Rūtos raporto, smulkaus ir išsamaus kaip visados, aiškėjo, kad Deividas Braunas, ketverių metukų, vargu ar galėjo nuklysti toliau jų paieškų zonos, jeigu tik jis nepagrobtas - tokia galimybė dabar svarstytina. Prie jos raporto buvo pridėti topografiniai žemėlapiai. Ant jų rūpestingai, įskaitomu braižu buvo surašytos jos pastabos, iš kurių darėsi aišku, kad paieškoms ji vadovavo nuodugniai.

- Veikei atidžiai ir kruopščiai, Rūtyt, - pasakė jai tą vakarą Monstras Daganas. Jo kakta buvo taip suraukta, jog kiekviena vaga atrodė nelyginant plyšys nuo žemės drebėjimo. - Kaip visados. Bet niekad nemaniau, kad tu gebi krėsti tokius triukus kaip Džonas Veinas.*

---

* John Wayne (1907-1979) - amerikiečių kino aktorius, vesternų žvaigždė.

- Batčai, atleisk.

- Aha, gerai... Kas padaryta - padaryta, a?

- Taip, - pasakė ji ir blankiai šyptelėjo. Tai buvo vienas iš mėgstamųjų Ralfo posakių.

Batčas uždavė daugybę klausimų, tačiau tik ne tą, į kurį buvo reikalingas atsakas: *Rūta, kas Heivene ne taip?* Stiprūs vėjai pravėdino miesto atmosferą; niekas iš pašaliečių nejautė, kad kas nors buvo ne taip.

Bet vėjai nepadarė galo nemalonumams. Ir bjaurūs kerai nesiliovė. Kad ir kas tai buvo, regis, nuo tam tikro momento tęsėsi savaime. Rūta spėjo, kad tasai momentas jau buvo pasiektas. Įdomu, ką aptiktų daktarų brigada, atlikdama masinę medicininę Heiveno gyventojų apžiūrą? Geležies stygių moterims? Vyrus, kuriems staiga pradėjo retėti plaukai? Pagerėjusį regėjimo aštrumą (ypač periferinio regėjimo) podraug su stebėtinai daug iškritusių dantų? Žmones, kurie atrodo tokie protingi, jog net nejauku, ir kurie bendraudami su jumis, regis, beveik geba - chacha! - skaityti jūsų mintis?

Rūtai ir pačiai trečiadienio naktį iškrito dar du dantys. Vieną rado ketvirtadienį iš ryto ant savo pagalvės - groteskiška jos amžiuje auka dantų fėjai. Antrojo taip niekur ir nesurado. Matyt, bus jį prarijusi. Pagaliau ne taip jau ir svarbu.

11

Nenugalimas noras susprogdinti rotušę tapo iš proto varančia nuodingąja gebene, nepaliaujamai keliančia smegenų niežulį. Penktadienį ji paskutinįsyk pamėgino išsigelbėti.

Galų gale nusprendė palikti miestą - jis jau buvo nebe jos. Spėjo, kad netgi tiek pasilikdama, papuolė į vienerius iš spąstų, kuriuos tominokeriai jai paspendė... kaip ir į spąstus su Deividu Braunu, kur susipainiojo kaip triušis raizguose.

Manė, kad jos senasis "Dodžas Dartas" neužsives. Jie bus jį patvarkę. Bet vis dėlto užsivedė.

Paskiau pagalvojo, kad jai nebus leista išvykti iš Heiven Vilidžo, kad jie sustabdys, šypsodamiesi kaip pakaušėliai ir be paliovos siųsdami jai savo šnarančias *mes-visi-tave-mylime-Rūta* mintis. Bet jos nesustabdė.

Pravažiavusi Pagrindine gatve Rūta išriedėjo į laukus. Sėdėjo tiesi kaip strėlė, pabalusiais krumpliais, su veide sustingusia šypsena, o jos galvoje greitakalbės

(šešios žąsys puikių pipirų bijo bičių)

vijo viena kitas. Pajautė trauką pažvelgti į rotušės bokšto laikrodį

(signalą Rūta siųsk)

(taip sprogimas puiku)

(bam susprogdink jį susprogdink iki pat Altayro-4 Rūta)

ir visomis galiomis stengėsi jai atsispirti. Tas noras susprogdinti rotušę, kad atkreiptų dėmesį į tai, kas čia dedasi, buvo beprotiškas. Kaip padegti savo namą, panorus išsikepti viščiuką.

Pasijautė geriau, kai plytinis bokštas dingo iš akių.

Įsukusi į Derio kelią, turėjo nugalėti savo norą paleisti automobilį visu greičiu (prisimenant jo amžių, riedėjo vis dar stebėtinai greitai). Jautėsi lyg pasprukusi iš liūtų narvo - veikiau laimės nei savo sumanumo dėka. Miestukui tolstant užpakalyje ir tiems šnarantiems balsams nuščiuvus, jai kilo toks jausmas, kad kas nors *būtinai* suskas ją vytis.

Vis žvilgčiojo į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, tikėdamasi pamatyti besivejančias mašinas, kad sugrąžintų ją atgalios. Jie reikalaus, kad ji grįžtų.

Pernelyg ją mylėjo, kad leistų jai išvykti.

Bet kelias vis liko tuščias. Nei Diko Elisono, kaukiančio paskui ją viena iš trijų miesto gaisrinių mašinų. Nei Njuto Berindžerio senuoju “Oldsmobiliu-88”. Nei Bobio Tremeino su geltonuoju “Čelendžeriu”.

Kai privažiavo skiriamąją ribą tarp Heiveno ir Albiono, paleido savo “Dartą” penkiasdešimt mylių per valandą greičiu. Kuo labiau ji artėjo prie miesto ribos, - apie kurią pradėjo galvoti, pagrįstai ar klaidingai, kaip apie punktą, nuo kurio jos pabėgimas taps nebeatšaukiamas, - tuo labiau pastarosios dvi savaitės jai atrodė kaip juodas, painus košmaras.

Negali sugrįžti. Negali.

Jos koja mynė “Darto” akceleratoriaus pedalą vis stipriau ir stipriau.

Galop kažkas perspėjo ją - galbūt tai, ką pasakė tie balsai ir ką ji savo pasąmonėj buvo nukišus kuo toliau. Šiaip ar taip, dabar ji vis gaudavo visokeriopą informaciją - tiek per miegą, tiek ir tada, kai nemiegodavo. Kai priartėjo miesto ribos ženklas

A
L
B
I
O
N
A
S

jos koja paliko akceleratoriaus pedalą ir nuspaudė stabdžių. Jis nulinko minkštai ir gerokai per žemai, kaip kelis pastaruosius metus būdavo. Rūta leido automobiliui nuriedėti nuo asfalto šalikelėn. Už jos pakilo dulkės, baltos ir sausos it kaulų miltai. Vėjas buvo nurimęs. Vėl tvyrojo negyvėliškai ramus Heiveno oras. Jos sukeltos dulkės, pagalvojo Rūta, dar ilgai kybos.

Ji sėdėjo tvirtai rankomis apkabinus vairą, stebėdamasi, kodėl sustojo.

Stebėdamasi. Beveik žinodama. Pradėdama

("tapti")

žinoti. Ar spėti.

Barjeras? Tu taip manai? Kad jie pastatė barjerą? Kad jie sugebėjo paversti visą Heiveną... į kokį skruzdėlyną ar uždengti jį gaubtu? Rūta, tai juokinga!

Ir iš tikrųjų taip buvo, ne tik priklausomai nuo logikos ir patirties, bet ir nuo įrodymų, kuriuos teikė jai pojūčiai. Kai sėdėjo už vairo, klausydamasi radijo (švelnaus džiazo, atsklindančio iš silpno galingumo koledžo stoties Bergenfilde, Niū Džersio valstijoje), pro ją pradundėjo "Hilkresto" sunkvežimis su viščiukais, veikiausiai važiuojantis į Derį. Po kelių sekundžių priešinga kryptimi pralėkė "Ševrolė Vega". Už jo vairo sėdėjo Nensė Vos. Lipdukas ant užpakalinio buferio skelbė: PAŠTO DARBUOTOJAI PRISTATO SKUBIAS SIUNTAS.

Nensė Vos nepažvelgė į Rūtą, paprasčiausiai nuvažiavo savo keliu - šiuo atveju veikiausiai į Ogastą.

"Matai? Niekas jų nestabdo", - pagalvojo Rūta.

"Ne, - pašnabždomis atsakė jai protas. - Ne juos, Rūta, tik tave. Tai sustabdys tave ir sustabdys Bobės Anderson draugužį, galbūt dar vieną ar du kitus. Pirmyn! Spausk penkiasdešimt mylių per valandą, jeigu netiki! Mes visi tave mylime ir mums būtų nemalonu matyti tave tai ištinkant... bet nemėginsim - negalėsim - užbėgti tam už akių".

Užuot važiavusi, ji išlipo ir nuėjo prie ribos tarp Heiveno ir Albiono. Ilgas jos šešėlis vilkosi iš paskos, karšta liepos saulė kepino galvą. Girdėjo iš miško už Bobės sodybos atsklindant neaiškų, bet pastovų mašinų dudenimą. Vėl kasa. Atostogos dėl Deivido Brauno paieškų baigėsi. Ir ji jautė, kad jie jau arti... na, *kažko*. Tai kėlė paniką ir skubrą.

Ji prisiartino prie keliaženklio... praėjo pro jį... žengė toliau... ir pradėjo jausti pašėlusią, vis stiprėjančią viltį. *Ji jau ne Heivene! Ji Albione!* Po akimirkos ims bėgti šaukdama prie artimiausio namo, artimiausio telefono. Ji...

...sulėtino žingsnius.

Jos veide pasirodė sutrikusi išraiška... kuri paskiau peraugo į aiškėjantį siaubingą tikrumą.

Eiti darėsi sunkiau. Oras sutirštėjo, tapo tamprus. Juto jį spaudžiant jai veidą, kaktos odą, priplojant krūtis.

Rūta panarino galvą ir žengė toliau; jos burna persikreipė nuo pastangų, kakle išsipūtė gyslos. Atrodė kaip moteris, einanti prieš stiprų vėją, nors medžių lapai abipus kelio vos judėjo. Vaizdas, kuris dabar atėjo jai į galvą, visiškai buvo panašus į tą, kuris toptelėjo Gardneriui, kai bandė siektelti ranka Anderson patobulinto vandens šildytuvo pakuron; jie skyrėsi tik mastu. Rūta juto, tartum visas kelias buvo užtvertas nematoma nailonine kojine, pakankamai didele, kad apglėbtų moters metmenų krosnelę. "Girdėjau apie nematomas kojines, - isteriškai pagalvojo ji, - bet juk išties tai juokinga".

Nuo slėgio jai pradėjo skaudėti krūtis. Ir staiga jos kojos ėmė slydinėti dulkėse. Ją pagavo panika. Buvo pasiekus, paskui peržengus tą ribą, kai sugebėjimas generuoti judėjimą priekin pranoko nematomojo barjero elastinę galią. Dabar jisai stūmė ją atgalios išorėn.

Ji bandė apsisukti, sugrįžti savo valia, kol dar tai neatsitiko, bet prarado atramą po kojomis ir buvo šiurkščiai atblokšta atgal iš kur atėjusi, pėdomis brūžindama žemę, baimės išplėstomis akimis. Tartum būtų stumiama besipučiančio guminio baliono.

Mirksnį jos pėdos visai atsiskyrė nuo žemės. Parkrito ant kelių, skaudžiai juos nusibrozdindama, perplėšdama suknelę. Atsistojo, atbula pasitraukė prie automobilio, tyliai inkšdama iš skausmo.

Prasėdėjo už vairo mažne dvidešimtį minučių, laukdama, kol skausmas keliuose aprims. Kartkartėmis Derio keliu į abejas puses prašvilpdavo automobiliai, ir sykį, jai taip besėdint, ant dviračio privažiavo Ešlis Ruvolas su meškere. Išvydęs ją, kilstelėjo ranką:

- Ei, mišiš Makošlend! - linksmai sušveplavo jis ir išsišiepė. "Tiesą sakant, jo šveplumas nestebina, - pagalvojo ji atbukus, - juk berniuko visi dantys iškritę. Ne keli - visi".

Vis dėlto ją nukrėtė šaltis, kai Ešlis sušuko:

- Meš viši juš mylime, mišiš Makošlend...

Praslinko daug laiko, kol ji užvedė savo "Dartą", apsigręžė ir sugrįžo per tylų karštį į Heiven Vilidžą. Kai važiavo Pagrindine gatve, rodės, ją stebi daugybė žmonių - akimis, kupinomis supratimo veikiau sukto nei išmintingo.

Rūta pažvelgė į užpakalinio vaizdo veidrodėlį ir kitame trumpos Pagrindinės gatvės gale išvydo laikrodžio bokštą.

Jo rodyklės artėjo prie trečios valandos popiet.

Ji sustojo prie Feninių namų, neatsargiai atsitrenkdama į bordiūrą ir užgesindama variklį. Nė nepasirūpino pasukti raktelį, kad išjungtų degimą. Ji tik sėdėjo už vairo, prietaisų panelyje žybsint raudonoms žioplių lemputėms, ir žvelgė į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, o jos mintys sklandė kažkur toli toli. Kai atsipeikėjo, rotušės laikrodis mušė šešias. Ji prarado šešias valandas ir dar vieną dantį. Valandų niekur nebeatrasi, bet dantis, kandis, gulėjo jos suknelės sterblėje.

12

Visą tą naktį lėlės kalbėjosi su ja, ir Rūtai neatrodė, kad visa, ką jos kalbėjo, - grynas melas... O tai buvo visų baisiausia. Ji sėdėjo gaubiama žalio liguisto jų švytėjimo ir klausėsi beprotiškų pasakų, kurias jos sekė.

Jos sakė, kad ji teisi manydama, jog kraustosi iš proto; jos, kaip, beje, ir kiekvieno kito Heivene, smegenų nuotrauka priverstų neuropatologą klykti ir bėgti slėptis. Jos smegenys keitėsi. Buvo... "betampančios".

Jos smegenys, jos dantys, - o, atleiskit, pasakysim, buvę dantys, - ir tos, ir tie "betampantys". O jos akys... keitė spalvą, tiesa? Taip. Tamsiai ruda jų spalva bluko iki šviesios riešutinės... ir anądien "Heiveno užkandinėje" argi nepastebėjo, kad Bičo Džernigeno žydros akys irgi keitė spalvą? Tamsėjo iki riešutinės?

Riešutinės akys... bedančiai... O Dieve, kas mums darosi?

Lėlės spoksojo į ją stikliniu žvilgsniu ir šypsojosi.

Nesirūpink, Rūta, tai tik įsiveržimas iš kosmoso, apie kurį tiek metų sukami prasti filmai. Tu tai supranti, taip? Tominokerių įsibrovimas. Jeigu nori pamatyti įsibrovėlius iš kosmoso, apie kuriuos nuolatos pasakojama antrarūšiuose kino filmuose ir mokslinės fantastikos romanuose, pažvelk į Bičo Džernigeno akis. Arba Vendės. Arba savo pačios.

- Jūs norite pasakyti, kad aš esu naikinama, - sukuždėjo ji vasaros sutemose, penktadienio nakčiai pereinant į šeštadienio rytą.

Kaipgi, Rūta! O kas, tavo nuomone, yra "tapsmas"? Lėlės nusikvatojo, ir sąmonė Rūtą vėl palaimingai apleido.

13

Kai šeštadienio rytą ji atsibudo, saulė jau buvo patekėjus, netvirto braižo vaikiškas laikrodžio bokšto piešinukas tebežvelgė į ją iš klasės lentos, o ant Ralfo darbo stalo studijoje gulėjo per du tuzinus kalkuliatorių. Jie buvo drobiniame, per petį nešiojamame krepšyje, su kuriuo ji

eidavo rinkti aukų Vėžio draugijai. Kai kurie kalkuliatoriai turėjo priklijuotus lipdukus: BERINDŽERIS. MAKRIDIS. NEIŠSINEŠTI IŠ VALDYBOS. MOKESČIŲ DEPART. Vadinasi, ji vis dėlto nemiegojo, o buvo nugrimzdusi į vieną iš tų užtemimo tarpsnių... ir, atrodo, pasigrobusi visus miesto kontorų kalkuliatorius.

Kodėl?

Tau nėra ko svarstyti kodėl, Rūta, sukuždėjo lėlės, ir su kiekviena diena, su kiekviena minute, iš tiesų su kiekviena sekunde ji vis geriau ir geriau ėmė suprasti, kas taip išgąsdino mažąją Edviną Tarlou. *Tau tik reikia pasiųsti signalą... ir numirti.*

Kiek ši mintis yra mano? Ir kiek jų, genanti mane?

Nesvarbu, Rūta. Vis tiek šitai atsitiks, tad padaryk taip, kad atsitiktų kuo greičiau ir kuo stipriau. Liaukis mąsčiusi. Tegul tai atsitinka... nes dalis tavęs to nori, *tiesa?*

Taip. Po teisybei, *didžioji* jos dalis. Ir ne pasiųsti signalą išoriniam pasauliui ar nuveikti kokį kitą panašų šūdniekį; tai tik sveiko proto glajus ant velniško iracionalumo pyrago.

Ji norėjo būti dalimi viso to, kas čia dėjosi.

Kartoniniai vamzdeliai sutelks jėgą ir nukreips ją į laikrodžio bokštą šviesiu griaunamosios energijos srautu, ir bokštas išlėks į orą it raketa; smūgio banga smogs į šio niekingo Heiveno gatvę, viską griaudama, o ji, Rūta, ir norėjo griauti; tas noras buvo jos "tapsmo" dalis.

Vakare Batčas Daganas paskambino jai, pranešdamas paskutiniąsias Deivido Brauno bylos naujienas. Kai kurios aplinkybės atrodė neįprastos. Berniuko brolis Hilmanas gulėjo ligoninėje, išgyvendamas katatoniją primenančią būklę. Ne ką geriau ir vaikelio seneliui. Pradėjo žmonėms tvirtinti, kad Deividas Braunas ne paprasčiausiai pražuvo, o tiesiog išnyko. Kitaip tariant, kad magiškasis triukas buvo tikras. Ir, pridūrė Batčas, jis visiems, kas tik jo klausosi, pasakoja, kad pusė Heiveno gyventojų kraustosi iš proto, o likusieji jau išsikraustę.

- Jis nuvyko į Bengorą ir pasišnekėjo su vyrioku, pavarde Braitas, iš "News", - pasakė Monstras. - Jie norėjo žmoniškos medžiagos, o gavo pamišėlišką klejonę. Senis darosi tikras kvazaras, Rūta.

- Pasakyk jam, kad verčiau jis laikytųsi nuo to atokiau, - atsakė Rūta. - Jie įsileis jį, bet paskui jis niekad nebeištrūks iš čia.

- Ką? - sušuko Monstras. Jo balsas tapo vos girdimas. - Velniai rautų tą ryšį, Rūta.

- Pasakiau, kad rytoj gal bus kas nors nauja. Aš vis dar neprarandu vilties, - ji smarkiai pasitrynė smilkinius ir pažvelgė į lėles ant Ralfo rašomojo stalo, išrikiuotas eilute ir apraizgytas vielomis tartum teroristo bomba. - Lauk rytoj signalo.

- Ką? - Monstro balsas mažne prapuolė prastėjančio ryšio ūžesy.

- Lik sveikas, Batčai. Velniškai šaunu, kad paskambinai. Klausykis jo. Manau išgirsi ir Deryje. Lygiai trečią.

- Rūta, aš tavęs nebegirdžiu... dar tau paskambinsiu... greitai...

Ji padėjo nebenaudingo telefono ragelį, pažvelgė į savo lėles, įsiklausė į kylančius balsus ir ėmė laukti, kada ateis laikas.

15

Tasai sekmadienis buvo nelyginant paveikslėlis iš knygos - vasaros diena Meine: giedra, šviesi, šilta. Be penkiolikos pirmą Rūta Makoslend, apsirengusi dailute mėlyna vasariška suknute, paskutinįsyk paliko savo namus. Užrakino paradines duris ir pasistiebė pakabinti raktą ant mažo kabliuko ten pat. Ralfas su ja ginčydavosi, kad bet kuris nors šio to vertas įsilaužėlis pirmiausia pasižiūrės virš durų rakto, bet Rūta nesiliovė jį ten kabinti, ir jų namai niekad nebuvo apiplėšti. Širdies gilumoje ji laikė, jog tai pasitikėjimo klausimas... ir Heivenas niekad jos neapvylė. Sukrovė lėles į seną Ralfo turistinį krepšį. Nuvilko jį žemyn priebučio laiptais.

Pro šalį švilpaudamas ėjo Bobis Tremeinas.

Padėti jums, mišiš Makošlend?

- Ne, dėkui, Bobi.

- Gerai, - nusišypsojo jis. Keletas dantų dar buvo likę jo šypsenoje - nedaug, bet keletas, nelyginant paskutinieji išlikę statiniai tvoroje aplinkui namus, kuriuose vaidenasi. - Mes visi jus mylime.

- Taip, - pasakė ji, įversdama krepšį ant priekinės keleivio sėdynės. Galvą jai nuvėrė skausmo dūris. - O, kaip gerai aš tą žinau.

(ką tu galvoji Rūta kur tu eini)

(šešios žąsys su šešiais žąsyčiais)

(pasakyk mums Rūta pasakyk ką lėlės liepė tau padaryti)

(Betė Biter bijo bičių)

(na Rūta pasakyk ar tai tas ko mes norime o gal tu slepi)

(ar nenorėtum sužinoti Piteris Paiperis Piteris Paiperis)

(ar tai tas ko mes norime ką? Juk niekas nepasikeitė tiesa?)

Minutėlę ji žvelgė į Bobį, paskiau nusišypsojo. Bobio Tremeino šypsena kiek sutriko.

(mylite mane? Taip... bet vis dar manęs bijote ir esate teisūs).

- Eik, Bobi, - švelniai pasakė ji, ir Bobis nuėjo. Kartą atsigręžė per petį pasižiūrėti - jaunas jo veidas buvo susirūpinęs, nepatiklus.

Rūta nuvažiavo prie rotušės.

Buvo sekmadieniškai tyli toji dulkina administracijos šventovė. Rūtos žingsniai aidžiai skambėjo. Krepšys buvo per sunkus nešti, tad jinai jį vilko vaškuotomis holo grindimis, sukeldama sausą garsą, tartum šnypštų gyvatė. Užtempė jį viršun tris laiptų maršus, užkėlinėdama vienusyk ant kiekvieno laiptuko, tvirtai abiem rankom įsikibus į virvę, kuria buvo užrišta jo anga. Galvoje vėl tvinkčiojo skausmas. Prikando lūpą, du dantys lengvai it išgedėliai pakrypo į šoną, ir ji juos išspjovė. Gerklė išdžiūvo, sunku darės kvėpuoti. Pro aukštus trečio aukšto langus krito dulkėta šviesa.

Ji nuvilko krepšį neilgu, įkaitusiu iki sprogimo taško koridoriumu - čia buvo vos du kambariai, po vieną iš kiekvienos pusės. Juose buvo saugomi visi miesto dokumentai. Jeigu rotušė - Heiveno smegenys, tai čia, šiame sustingusiame palėpės karštyje - jo popierinė atmintis, siekianti tuos laikus, kai miestas buvo Ilijonu, Montgomeriu, Kudersviliu, Montvilio Plantacija.

Balsai kuždėjo ir šnarėjo aplinkui ją.

Kurį laiką ji stovėjo, žvelgdama pro paskutinįjį langą į trumpą Pagrindinę gatvę. Priešais Kuderio universalinę, kuri sekmadieniais būdavo atdara nuo vidudienio iki šešių vakaro, - mat jie varė gyvą prekybą, - stovėjo kokia penkiolika mašinų. Žmonės užeidinėjo į “Heiveno užkandinę” puodeliui kavos. Pirmyn ir atgal vis pravažiuodavo automobiliai.

Visa atrodo taip įprasta... taip velniškai įprasta!

Mirksnį ją nusmelkė lengva abejonė... bet tuo tarpu Muzė Ričardson pažvelgė aukštyn ir pamojo jai, lyg matytų ją, žiūrinčią pro šį purviną trečio aukšto langą.

Ir Muzė buvo ne vienintelė. Daug jų žvelgė į ją.

Rūta atšlijo atgal, apsisuko ir paėmė kartį langams valyti, stovinčią tolimajame kampe, kur baigėsi koridorius. Kartimi užkabino žiedą lubose ir prisitraukė sulankstomąsias kopetėles. Tai padariusi, vėl atidėjo kartį į šalį ir užvertė galvą, žvelgdama bokšto gilumon. Girdėjo, kaip tiksi ir ūžia laikrodžio mechanizmas, o pro tuos garsus - tylų miegančių šikšnosparnių šiugždesį. Jų buvo tenai daugybė. Miestui jau seniai reikėjo nuo jų apsivalyti, bet fumigacija - nemalonus dalykas... ir be to, brangus. Kai laikrodžio mechanizmas vėl suges, prieš jį sutaisant, bokštą vis tiek teks išvalyti nuo šikšnosparnių. Tikriausiai tai jau atsitiks netrukus. O dėl miesto išrinktųjų, jeigu tuomet, kai laikrodis kurią nors naktį trečią paryčiui išmuš vidudienį, o paskiau visai sustos, jie nebeužims šių pareigų, tai nieko baisaus.

Rūta apsivyniojo medvilninę krepšio virvę apie ranką ir ėmė pamažu lipti kopetėlėmis aukštyn, tempdama krepšį sau tarp kojų. Tas

bumpsėjo ir kilo trūkčiodamas, lyg tai būtų lavonas drobiniame maiše. Virvė dar giliau įsiveržė jai į riešą, ir netrukus jos ranka tamsiai užraudo bei aptirpo. Sunkiai alsuodama gaudė kvapą - atrodė, krūtinėj tuoj tuoj kažkas plyš.

Galiausiai ją apgaubė prieblanda. Ji nužengė nuo kopetėlių į *tikrąją* rotušės palėpę ir keitinėdama ant virvės rankas užsitraukė viršun krepšį. Kažkaip miglotai Rūta suvokė, kad jos dantenos ir ausys pradėjo kraujuoti, o burna - pilna aitraus varinio kraujo skonio.

Visur aplinkui sausame, tamsiame, slogiame vasaros karštyje nuo senų garuojančių plytų tvyrojo kaprūsio tvaikas. Jos kairėje neaiškiai juodavo didžiulis ratas: užpakalinė laikrodžio ciferblato, žvelgiančio į Pagrindinę gatvę, pusė. Be abejo, labiau klestinčiame mieste ciferblatai būtų buvę iš visų keturių pusių, bet Heiveno rotušės bokštas jų turėjo tik vieną, dvylikos pėdų skersmens. Už jo, dar sunkiau įžiūrimi, lėtai sukosi skridiniai ir krumpliaračiai. Jai pavyko aptikti, kur nusileisdavo ir suduodavo į skambalą plaktukas. Įduba ten buvo gili ir sena. Laikrodis mušė labai garsiai.

Judėdama greitai, su trūksniais - ji pati dabar buvo tartum prisuktas laikrodis, kurio bokšte pilna šikšnosparnių, ar ne? - Rūta nurišo sau nuo rankos medvilninę virvę, tiesiog ją lupte išlupdama iš gilios, spiralinės vagos dilbio odoje, ir atidarė krepšį. Kaip pajėgdama greičiau ėmė išiminėti lėles. Suguldė jas ratu, kojomis į išorę - taip, kad visu apskritimu jų pėdos liestųsi; tą pat padarė ir su rankomis. Patamsyje jos atrodė tartum spiritistinio seanso metu.

Ji pritvirtino M-16 degiklį prie didžiojo skambalo įdubos. Kai muš valandas, plaktukas nukris ir...

Bum.

“Taigi paprasčiausiai aš čia sėdėsiu, - pagalvojo ji, - sėdėsiu ir lauksiu, kol nukris plaktukas”.

Staiga ją apėmė migdantis nuovargis. Rūtos sąmonė tartum nuplūduriavo tolyn.

16

Pamažu ji atsipeikėjo. Iš pradžių pamanė gulinti namie lovoje, veidu įkniubus į pagalvę. Ji lovoje, ir visa tai buvo tik baisus košmaras. Tačiau jos pagalvė juk ne tokia šiurkšti ir karšta, jos antklodės nepulsuoja ir nealsuoja.

Pakėlė rankas ir palietė karštą šikšninį kūnelį, kaulus, negausiai padengtus mėsa. Šikšnosparnis glaudėsi tuoj viršum jos dešiniosios krū-

ties, įlinkyje po petim... staiga ji suprato, prišaukus jį... *kažkokiu būdu prišaukus juos visus.* Girdėjo jo graužikišką šiurkštų protą, jo tamsias, instinktyvias ir beprasmes mintis. Jis tegalvojo vien apie kraują, vabzdžius ir sklandymą tirštose sutemose.

- O Dieve, ne! - sukliko ji... rupšlėta, svetima jo minčių knibždėlynė varė iš proto, buvo nepakeliama. - O ne, o, prašau tave, Dieve, ne...

Ji nejučia sugniaužė rankas, ir po jos pirštais popieriniai kauleliai jo sparnuose sutreškėjo. Šikšnosparnis cyptelėjo, ir ji skruoste pajuto aštrų nelyginant adatos dūrį skausmą - jis jai įkando.

Dabar jie visi cypė, visi, ir ji suprato, kad jų ant jos dešimtys, galbūt šimtai. Ant jos kito peties, ant batų, plaukuose. Jai bežiūrint, jos suknelės sterblė pradėjo rangytis ir raitytis.

- O ne! - ji vėl sukliko į dulkiną laikrodžio bokšto prieblandą. Ištisai apie ją zujo šikšnosparniai. Jie cypavo. Tylus garsas, keliamas jų sparnų, stiprėjo, peraugdamas į tolimą griaustinį - kaip stiprėjantis Heiveno balsų šnabždesys. - O *ne!* O *ne!* O *ne!*

Šikšnosparnis, įsipainiojęs į jos plaukus, spurdėjo ir cypavo.

Kitas praskrisdamas atsimušė jai į veidą, ir jo alsavimas dvokė kaip išgaišus vištidė.

Pasaulis aplink ją sukosi ir lingavo. Šiaip ne taip pasikėlė ant kojų. Mosikavo rankomis sau apie galvą, šikšnosparniai buvo visur, sukosi juodu debesiu aplink ją, ir dabar nebuvo jokio skirtumo tarp tylaus jų sparnelių plazdenimo ir balsų

(mes visi tave mylime Rūta!)

balsų

(mes nekenčiam tavęs Rūta nesikišk nedrįsk kištis)

Heiveno balsų.

Ji užmiršo, kur esanti. Užmiršo liuko angą, žiojėjančią bemaž jai prie kojų, ir kai knaptelėjo jo linkui, išgirdo mušant laikrodį - bet garsas buvo prislopintas, netikras, nes plaktukas trinktelėjo į jos detonatorių ir...

...ir nieko neatsitiko.

Rūta atsigręžė, aplinkui zujo šikšnospraniai, ir dabar jos nustebusios akys taipgi kraujavo, bet pro raudoną ūką ji matė vėl nukrentant plaktuką, paskiau - trečiusyk, ir pasaulis vis dar buvo sveikas.

"Brokas, - pagalvojo Rūta Makoslend. - Čia buvo brokas".

Ir nugarmėjo pro liuką.

Šikšnosparniai pakilo nuo jos kūno, suknelė nusmuko, nuo kojos nulėkė batukas. Ji užkliuvo už kopetėlių, pusiau apsisuko ir nukrito ant kairiojo šono, nuo smūgio susilaužydama visus šonkaulius. Pabandė

persiversti, ir tatai jai šiaip taip pavyko. Dauguma šikšnosparnių susirado kelią pro liuką atgal į jaukų laikrodžio bokšto patamsį, bet koks pustuzinis jų vis dar suko ratus pasimetę aplinkui po trečio aukšto koridoriaus lubomis. Jų garsai, tokie svetimi ir vabzdiški, tokie primenantys dūzgesį avily ir kupini beprotybės. Tai *tuos* balsus ji visąlaik girdėjo galvoje maždaug nuo liepos 4-osios. Pasaulis ne tiktai kraustėsi iš proto. Tai būtų buvę blogai, bet čia dar blogiau... o Dieve, daug daug blogiau.

Ir viskas buvo veltui. Kupriaus Džernigeno M-16 galiausiai pasirodė besąs brokas. Sąmonė jai aptemo; vėl atsipeikėjo po keleto minučių, pajutusi ant nosies nutūpusį šikšnosparnį, laižantį jos skruostu riedančias kruvinas ašaras.

- Štiš, bjaurus ŠŪDŽIAU! - sukliko ji ir perplėšė jį pusiau, pasišlykštėjusi bemaž iki agonijos. Šikšnosparnis persiskyrė su dreskiamo storo popieriaus garsu. Šleikščios jo žarnos šleptelėjo jai ant viršun atkreipto, voratinkliais apnešto veido. Negalėjo prasižioti, kad sušuktų, - *Dieve, leisk man numirti, prašau tave, neleisk man būti kaip jie, neleisk man "tapti",* - nes mirštančio sutverimo viduriai būtų įkritę jai į burną, ir tada Kupriaus M-16 nuo skambalo daužtuvo smūgio sprogo su visai nedramatišku dusliu trinksniu. Žalia šviesa užsiplieskė iš pradžių liuko kvadrate... o paskiau visame pasaulyje. Mirksnį Rūta nelyginant rentgeno nuotraukoje išvydo prasišviečiant šikšnosparnių kaulus.

Paskiau visa, kas žalia, pavirto juoduma.

Buvo 3:05 popiet.

17

Visame Heivene žmonės laukė užsislėpę. Kai kurie nulipo į savo rūsius, kažkodėl sugalvoję, jog dabar pats laikas atsinešti konservų, kiti - su paprasčiausia mintimi, jog ten būsią vėsiau. Bičas Džernigenas gulėjo už savo prekystalio "Heiveno užkandinėje", sunėręs rankas už sprando. Galvojo apie daiktą savo sunkvežimio gale, apie daiktą, uždengtą brezentu.

3:05 laikrodžio bokšto pamatas su trenksmu prasivėrė, ant visko aplinkui pažerdamas sutrupintų plytų dulkes. Stipri sprogimo banga nuvilnijo laukais, išmušdama kone visus langus Heivene, nemaža Trojoje ir Albione.

Pro dantytą plytų įtrūkį ištryško žalia šviesa, ir rotušės bokštas ėmė kilti į orą - siurrealistiškas sviedinys iš plytų, Megrito raketa su laikrodžiu šone. Jis kilo ant žalios liepsnos stulpo - neabejotinai šalto, antraip

lėlės būtų sudegusios, taip pat ir Rūta Makoslend ranka... Visas miestelis, iš esmės.

Laikrodžio bokštas pakilo ant šio žalio deglo, jo šonai ėmė pūstis - tačiau dar mirksnį išsilaikė iliuzija: plytinė raketa, kylanti į popietės dangų... ir pro sprogimo gausmą vis dar girdėjosi laikrodis, mušantis valandą po valandos. Su dvyliktuoju dūžiu - vidudienio? pusiaunakčio? - jisai susprogo kaip nelaimingasis "Čelindžeris". Plytos nuskriejo į visas puses - Bentonas Roudsas vėliau pamatys kai kurią jų padarytą žalą, bet sunkiausi defektai buvo sparčiai užtaisyti.

Skriejančios plytos pramušė namų šonus, rūsių langus, tvorų lentas. Plytos krito iš dangaus nelyginant bombos. Ilgoji laikrodžio rodyklė su kaldinto metalo raštu nušvilpė oru it bumerangas ir susmigo į vieną iš augančių nuo senovės šalia Heiveno bibliotekos ąžuolų.

Plytų mūriniai ir suskaldytos lentos vėl trenkėsi žemėn.

Po to - tyla.

Po kiek laiko žmonės visame Heivene vėl ėmė atsargiai stotis ant kojų, dairytis aplinkui... suskato šluoti stiklus ar apžiūrinėti žalą. Griaunamoji banga pralėkė miestu, tačiau niekas nenukentėjo. Ir visame mieste tiktai vienas žmogus tikrai matė tą plytinę raketą pakylant į orą tartum grandiozinėje pamišėlio klejonėje.

Tasai žmogus buvo Džimas Gardneris. Bobė nuėjo kiek snūstelt - Gardneris ją įkalbėjo tai padaryti. Jokio reikalo jiems abiem dirbti per popietės karštį - ypač Bobei. Ji buvo šiek tiek atsigavus nuo tos baisios būklės, kokios ją rado Gardneris, bet Bobė vis dar pernelyg save alino, ir staiga jai vėl prasidėjo gausios menstruacijos.

"Įdomu, - niūriai svarstė jis, - kada jai vietoje poros papildomų geležies tablečių per dieną prireiks kraujo perpylimo?" Tačiau tai mažai tikėtina, *jis žinojo.* Jo buvusiąją žmoną kankino pasibaisėtinos menstruacinės problemos, galbūt todėl, kad jos motina turėjo vartoti vaistą, žinomą kaip DES*. Taigi Gardneris išėjo nemokamą kursą apie kūno funkcionavimą, koksai niekad nepasireikš jo organizme, ir žinojo, kad ne specialistų supratimas apie menstruacijas - kaip apie kasmėnesinį kraujoplūdį iš makšties - paprasčiausiai neatitinka tiesos. Daugiausia medžiaga, iš kurios sudarytos mėnesinės, anaiptol ne kraujas, bet nereikalingi audiniai. Menstruacija - tai efektyvus atliekų pašalinimo mechanizmas moters, gebančios pastoti, bet kol kas nepastojusios.

Ne, abejotina, kad Bobė mirtinai nukraujuotų... nebent plyštų gimda, kas didžiai neįtikima.

---

* Dietilstilbestrolis.

Šūdas. Tu nežinai, kas šioje padėtyje įtikima, o kas - ne.

Puiku. Gana teisinga. Ir jis žinojo, kad, šiaip ar taip, moterys nėra taip sutvertos, jog menstruotų diena po dienos, savaitę po savaitės. Iš esmės, kraujas ir audiniai viena ir tas pat: medžiaga, iš kurios Bobė Anderson sudaryta. Tai panašu į kanibalizmą, bet...

Ne, tai ne kanibalizmas, sakytum, kas nors buvo nustatęs jos termostatą iki galo skalės, ir jinai save degino. Per karštąjį praeitos savaitės laikotarpį porąsyk mažne keberiokštelėjo, ir Gardneris žinojo, nors tai nuskambėtų groteskiškai, kad mažojo Braunų berniuko paieškos, po teisybei, Bobei buvo savotiškas poilsis.

Gardneris, tiesą sakant, nesitikėjo, kad jam pasiseks įkalbėti ją prigulti. Bet maždaug be ketvirčio trečią Bobė pasisakė, kad jaučiasi tartum pavargusi ir kad galbūt nebloga būtų nusnūsti. Paklausė Gardnerio, ar šis irgi nesirengiąs kokią valandėlę pasilepinti lovoje.

- Taip, - atsakė jis, - bet pirma aš kelias minučiukes pasėdėsiu priebutyje ir paskaitysiu. - *Ir ta pačia proga užbaigsiu šį viskio lašelį.*

- Gerai, tik per ilgai neužtruk, - pasakė Bobė. - Siesta tau irgi nepakenktų.

Bet jis užsisėdėjo gana ilgai, stengdamasis prailginti gėrimą, ir vis dar buvo ten, kai laukais ir kalvomis nuo miesto iki jų - maždaug penkias mylias - atsirito grumesys.

- Kas per velnias...

Grumesys stiprėjo... ir staiga jis išvydo tatai - kažką tokio košmariško, matyt, prasideda baltoji karštinė, tikrai taip, velniai rautų, tikrai taip. Tai tau ne telepatinė rašomoji mašinėlė ar kosminis vandens šildytuvas - *tai, rupūs miltai, plytų raketa, pakylanti iš Heiven Vilidžo,* iš tiesų, ei visi čia, draugai ir kaimynai, ne kitaip, man išsiklibino šulas.

Prieš pat tam daiktui susprogstant ir užliejant dangų žaliu gaisu, jis atpažino, kas tai, ir suprato, jog jam ne haliucinacija.

Tenai buvo Bobės Anderson jėga; tenai buvo tai, kuo juodu ketino pasinaudoti, kad sustabdytų atomines, ginklavimosi varžybas, kruviną pasaulinės beprotystės antplūdį; štai jinai ten, liepsnos stulpu pakylanti dangun: kuris nors iš miesto pamišėlių kažkaip padėjo po rotuše sprogmenis ir čirkštelėjęs prikišo degtuką, paprasčiausiai pasiųsdamas Heiveno laikrodžio bokštą dangun lyg iš vamzdžio iššautą suknistą aukštuminį fejerverką.

- Viešpatie aukštielninkas! - pasibaisėjusiu, prislėgtu balsu sušnabždėjo Gardneris.

Taigi taip, Gardai! Tokia ateitis! Ar šito tu nori? Todėl, kad tajai moteriai ten viduje ne visi namie, ir tu tai žinai... požymiai pernelyg aiškūs. Ar tu nori įdėti jai į rankas tokią galią? Nori?

Ji neišprotėjus, išsigandęs atsakė Gardneris. Nė kiek neišprotėjus, nejau manai, kad tai, ką pamatei, keičia dalykų padėtį? Ne, nekeičia, tik pabrėžia ją. Jeigu ne aš ir Bobė, tai kas? Dalaso policija, štai kas. Visa bus gerai, aš ją prižiūrėsiu, tramdysiu...

O, tu šitai puikiai sugebi, tu, nevykęs girtuokli, tiesiog puikiai.

Neįtikimas daiktas danguje susprogo, pažerdamas į visas puses žalią liepsną. Gardneris užsidengė akis. Atsistojo.

Bėgčia išpuolė laukan Bobė.

- Kas, velniai rautų, tai buvo? - paklausė, tačiau ji žinojo... žinojo, ir Gardneris su staiga atėjusiu šaltu tikrumu žinojo, kad ji žinojo.

Gardneris pastatė savo mintyse užtvarą - per pastarąsias dvi savaites visiškai sėkmingai išmoko tą daryti. Užtvarą sudarė viso labo tik kartojimas kaip papuola senų adresų, eilėraščių nuotrupų, dainų posmų... tačiau tai padėdavo. Visai nesunku įjungti tokius trukdžius, aptiko jis; nedaug tesiskyrė nuo padriko minčių bėgsmo, visąlaik vykstančio mažne kiekvieno galvoje (jis, ko gero, būtų pakeitęs savo nuomonę, jeigu būtų žinojęs apie sunkias Rūtos Makoslend pastangas paslėpti savo mintis - Gardneris nė įsivaizduot neįsivaizdavo, nuo kiek nemalonumų jį gelbėjo toji plokštelė jo kaktoje). Porąsyk pagavo Bobę žvelgiant į jį kažkaip keistai, mįslingai, ir nors ši nusisukdavo, kai tik pamatydavo Gardnerį ją stebint, jis žinojo, kad ji stengiasi perskaityti jo mintis... labai stengiasi... ir vis nesėkmingai.

Jis pasinaudojo užtvara, kad pridengtų savo pirmąjį melą Bobei nuo tada, kai liepos 5-ąją, maždaug prieš tris savaites, atsidangino pas ją:

- Tiksliai nežinau, - pasakė. - Snaudžiau kėdėje. Išgirdau sprogimą ir pamačiau ryškiai tvykstelint šviesą. Tartum žalią. Štai ir viskas.

Bobė akimis tyrinėjo jo veidą, paskui linktelėjo.

- Ką gi, manau, mums reikia nuvažiuoti miestukan ir pažiūrėti.

Gardneriui kiek palengvėjo. Nežinojo aiškiai, kodėl pamelavo, bet jam pasirodė, kad taip bus saugiau... ir jinai juo patikėjo. Juolab jam nesinorėjo to tikėjimo statyti pavojun.

- Tu ne prieš, jei nuvažiuotum viena? Suprantama, jeigu tau reikia draugijos...

- Ne, tiek to, - pasakė ji bemaž nekantriai ir nuėjo.

Sugrįžęs atgal į priebutį po to, kai palydėjo žvilgsniu nuvažiuojantį keliu sunkvežimaitį, jis ištuštino taurelę. Girtuoklystė darėsi nebevaldoma, ir metas sustoti. Kadangi čia dedasi kažkas iš tiesų keista. Nepakenktų pasižiūrėti, o kai nusigeri, lieki aklas.

Tai pasižadėjimas, kurį jis duodavo sau anksčiau. Kartais jį netgi tesėdavo tam tikrą laiką. Bet ne šįsyk. Tą vakarą, kai Bobė sugrįžo, Gardneris girtas miegojo priebutyje.

Vis dėlto Rūtos signalas buvo priimtas. Priėmusysis jį savo mintyse, - vis dar įsitraukusiose į Bobės planą, bet ir jaučiančiose nerimą dėl jo tiek, kad skatintų vis labiau ir labiau nusilakti, - susirūpino. Bet jis *buvo* priimtas ir bent iš dalies suprastas: beje, tai rodė ir Gardnerio melas. Bet Rūta veikiausiai būtų buvus laimingesnė kitu savo pasiekimu.

Nesvarbu, kad girdėjo balsus, bet ledi numirė sveiko proto.

BIČAS DŽERNIGENAS IR DIKAS ELISONAS

1

Niekas Heivene nesijautė tiek sužavėtas "tapsmu" kaip Bičas Džernigenas. Jeigu Gardo tominokeriai būtų asmeniškai pasirodę pas Bičą su branduoliniais užtaisais ir pasiūlę jam padėti po vieną septyniuose didžiausiuose pasaulio miestuose, Bičas būtų tučtuojau puolęs telefonu užsakinėti bilietų į lėktuvus. Netgi Heivene, kur tykus fanatizmas darėsi įprasta gyvensena, Bičo atsidavimas buvo ypatingas. Jeigu tik jis būtų nors kiek nutuokęs apie stiprėjančias Gardnerio abejones, būtų tuoj pat pašalinęs jį visiems laikams. Ir tą pačią dieną, jeigu ne greičiau.

Tokiems savo jausmams Bičas turėjo gerą pagrindą. Gegužę - netrukus po Hilio Brauno gimtadienio - Bičui atsirado sausas, priepuoliškas kosulys, kuris niekaip nenorėjo praeiti ir kėlė jam nerimą, nes nebuvo nei karščio, nei slogos. Ir tapo dar neramiau, kai jis pradėjo atkosėti po truputį kraujo. Kai laikai restoranėlį, tai kosulys tau *visiškai* nereikalingas. Klientams tai nepatinka. Tai verčia juos nervintis. Anksčiau ar vėliau kas nors praneš Sveikatos skyriui ir, ko gero, tavo įstaigą uždarys kokiai savaitei, kol sulauks bronchoskopijos duomenų. "Heiveno užkandinė" buvo geriausiu atveju vos vos pelninga įstaiga (Bičas po dvylika valandų per dieną prastovėdavo už bufeto su greitai paruošiamais karštais patiekalais, kad per savaitę galėtų atsidėti šešiasdešimt penkis dolerius - jeigu ši vietelė nebūtų buvus tokia jauki ir miela, jis paprasčiausiai būtų likęs be duonos), ir Bičas negalėjo leisti, kad ji vasaros metu būtų uždaryta. Nors vasara dar neatėjo, bet jau artinosi pla-

čiais žingsniais. Tad jis nuėjo pas senąjį daktarą Vorviką, ir šis pasiuntė jį į Deri Houmo ligoninę pasidaryti krūtinės rentgenogramos. Ir kai rentgenograma sugrįžo, daktaras Vorvikas ją tyrinėjo visas dvidešimt sekundžių, o paskiau pasišaukė Bičą ir jam pasakė:

- Turiu tau nemalonių naujienų, Bičai. Sėskis.

Bičas atsisėdo. Jeigu čia pat nebūtų stovėjus kėdė, būtų parpuolęs ant grindų - kojos jo nebelaikė. Gegužę Heivene dar nesireiškė telepatija, - nebent tokia, kokia žmonės nuolat naudojasi, - bet ir tos paprastos Bičui užteko. Daktarui Vorvikui nespėjus dar nieko ištarti, jau žinojo: ne TB, o kaip reikiant Ca. Plaučių vėžys.

Tačiau tatai buvo gegužę. Dabar, liepą, Bičas buvo sveikas kaip ridikas. Daktaras Vorvikas pasakė, kad ruoštųsi iki liepos 15-osios gultis ligoninėn, bet ši data atėjo, o jis valgė už kelis, bemaž ištisai riaumojo ant visų kaip lokys ir jautėsi pakankamai stiprus eiti lenkčių su Bobiu Tremeinu. Nesugrįžo į ligoninę pasidaryti dar vienos krūtinės rentgeno nuotraukos. Jam nė nereikėjo jos - ir taip žinojo, kad platus užtemimas jo kairiajame plautyje išnyko. Galų gale, jeigu būtų norėjęs rentgeno nuotraukos, būtų pasiėmęs laisvą popietę ir sumeistravęs rentgeno aparatą pats. Paprasčiausia žinojo, kaip jį pasidaryti.

Bet dabar, po sprogimo, buvo kitų dalykų, kuriuos reikėjo sumeistruoti, kuriuos reikėjo nuveikti... ir labai greitai.

Jie surengė susirinkimą. Visi gyventojai. Tačiau nesuėję draugėn kaip per miesto susirinkimą; visai to nereikėjo. Bičas ir toliau kepė hamburgerius "Heiveno užkandinėje", Nensė Vos toliau rūšiavo korespondenciją (dabar, po Džo mirties, galėjai čia ateiti kad ir sekmadienį), Bobis Tremeinas gulėjo po savuoju "Čelendžeriu" ir įtaisinėjo grįžtamojo kuro pariebintoją, kuris įgalintų jį vienu galonu nuvažiuoti apie septyniasdešimtį mylių. Žinoma, tai ne Anderson benzino piliulė, bet arti to. Njutas Berindžeris, kuris velniškai gerai žinojo, kad negalima gaišti laiko, važiavo visu greičiu, kokiu tik drįso, pas Eplgeitus. Bet nesvarbu, ką jie darė ar kur buvo, žmones saistė nematomas tinklas tų begarsių balsų, kurie taip išgąsdino Rūtą.

Mažiau nei keturiasdešimt penkias minutes po sprogimo pas Henrį Eplgeitą susirinko kokios septynios dešimtys žmonių. Dabar, kai "Shell" techninio aptarnavimo stotis bemaž pasitraukė iš automobilių remonto ir profilaktikos verslo, Henris turėjo didžiausias, geriausiai įrengtas dirbtuves mieste. Kristina Lindli, nors tik septyniolikmetė, bet jau prieš metus laimėjusi antrąjį prizą Meino valstijos keturioliktame kasmetiniame fotografijos konkurse, parvyko maždaug po dviejų valandų, išsigandusi, uždususi (ir, tiesą sakant, jausdamasi gana seksualiai) - juodu su Bobiu Tremeinu važiavo iš miesto greičiu, kuris tarpais virši-

jo šimtą dešimt mylių per valandą. Bobis tiesiog su kauksmu varė savąjį "Dodžą" taip, jog švilpė vėjas ir matėsi iš jo tik neryški geltona juosta.

Merginą pasiuntė padaryti dvi laikrodžio bokšto fotografijas. Tai buvo sudėtinga užduotis, nes dabar, iš bokšto telikus be tvarkos išblaškytiems plytų, mūrinių gabalams ir laikrodžio mechanizmo nuolaužoms, galėjai padaryti tik viena - perfotografuoti seną nuotrauką.

Kristina sparčiai pervertė albumą su miesto fotografijų iškarpomis. Njutas mintimis jai perdavė, kur ieškoti - Rūtos Makoslend kontoroje. Ji iškart atmetė dvi fotografijas, nes nors abi buvo visai geros, tačiau nespalvotos. Norėta sukurti iliuziją - laikrodžio bokštą, į kurį žmonės galėtų žiūrėti... bet kiaurai kurį, jeigu prireiktų, galėtum praskristi lėktuvu.

Kitaip tariant, jie ketino suprojektuoti danguje gigantišką skaidrę magiškojo žibinto pavyzdžiu.

Geras triukas.

Savo laiku jo būtų pavydėjęs Hilis Braunas.

Kristina jau buvo netenkanti vilties, bet pagaliau aptiko tai, ko ieškojo: puikią Heiven Vilidžo rotušės fotografiją su reljefiškai pavaizduotu bokštu... padarytą tokiu kampu, jog aiškiai buvo matyti dvi jo pusės. Puiku. Tai duos jiems būtiną vaizdo gylį. Po fotografija Rūtos rūpestingai buvo pažymėta, kad ji iš žurnalo "Yankee", 5/87.

Turime eiti, Krise, pasakė Bobis, kalbėdamas jai dargi nepasivargindamas praverti burnos. Nekantriai mindžikavo nuo kojos ant kojos kaip berniūkštis, kuriam reikia į tualetą.

Taip, gerai. Tai bus...

Ji nutilo.

O, pratarė ji, o jėrgutėliau.

Bobis Tremeinas skubiai prisiartino. Kas, po velnių, per dalykas?

Ji parodė į fotografiją.

- O, MĖŠLAS! - balsu sušuko Bobis Tremeinas, ir Kristina linktelėjo.

2

Tą vakarą septintą, dirbdami greitai ir tylomis (išskyrus kartkartėmis pasigirstantį irzlų niurzgesį, jeigu kuris nors pamanydavo, kad vienas iš jų dirba nepakankamai greitai), jie sukonstravo įrenginį, kuris atrodė kaip milžiniškas skaidrių projektorius ant pramoninio dulkių siurblio viršaus.

Jie jį išbandė, ir Henrio lauke pasirodė didžiulis sustingusių bruožų moters veidas. Susirinkusieji tylomis, tačiau pritariamai žvelgė į šį ste-

reoskopinį Henrio Eplgeito senelės atvaizdą. Prietaisas veikė. Dabar, kai tik mergina atveš rotušės fotografiją, - iš teisybės, *fotografijas,* nes, žinoma, jiems reikėjo sukurti būtent stereoskopinį vaizdą, - jie galės...

Tuo tarpu juos pasiekė jos balsiukas - silpnas, tačiau sustiprintas Bobio Tremeino minčių.

Naujienos buvo blogos.

- Kas tai buvo? - paklausė Kailas Arčinburgas Njutą. - Aš visko nenugirdau.

- Tu ką, po galais, kurčias? - suurzgė Endis Beikeris. - Dieve mano, žmonės trijose apygardose girdėjo trenksmą, kai ta kalė nunešė stogą. Už du centus... - jisai sugniaužė kumščius.

- Liaukitės, jūs abu, - sudraudė Heizelė Makridi ir pasisuko į Kailą. - Toji mergina velniškai gerai padirbėjo, - ji sąmoningai kiek įmanydama koncentravo mintis, vildamasi jomis pasiekti Kristiną Lindli ir kartu išaiškinti padėtį Kailui Arčinburgui... jį padrąsinti. Mergiotė

(galvojo)

skambėjo tartum pakrikus, mažne isteriškai ir šitaip iš jos nebus jokios naudos. Tokios būklės ji tikrai viską suknis, o tam paprasčiausiai jie jau neturi laiko.

- Tai ne jos kaltė, kad fotografijoje negalima įžiūrėti laikrodžio valandų.

- Ką turi omeny? - paklausė Kailas.

- Ji rado spalvotą fotografiją, padarytą kampu, jog puikesnio nė negalėtum norėt, - pasakė Heizelė. - Nuo bažnyčios ir kapinių atrodys kaip tikras, tik nuo kelio šiek tiek iškreiptas. Keletą dienų pašaliečiams neleisime apeiti iš kitos pusės, kol Krisė suras maždaug tinkamo kampo fotografiją, bet jeigu jie susidomės krosnim... ir Rūta... Manau, to galėsime išvengti. Gal uždaryti kai kuriuos kelius? - ji pažvelgė į Njutą.

- Juoko darbas, - greitai metė jis. - Nėr nieko paprasčiau.

- Aš vis tiek nesuprantu, kokia čia problema, - neatlyžo Kailas.

- Galbūt tu pats, nelaimingas šikniau, - įgėlė Endis Beikeris.

Kailas pasisuko į mechaniką, ir Njutas sudraudė:

- Liaukitės, abu jūs, - paskiau paaiškino Kailui: - Problema tokia, kad Rūta susprogdino rotušės bokštą šiandien 3:05. Vienintelėje geroje nuotraukoje, kurią Kristinai pasisekė surasti, galima įžiūrėti laikrodžio ciferblatą.

- Ir jis rodo be ketvirčio dešimtą.

- O, - išsižiojo Kailas. Staiga nuo prakaito jo veidas tapo tartum taukuotas. Išsitraukęs nosinę, jis nusišluostė kaktą. - O, mėšlas! Ką dabar darysim?

- Improvizuosim, - ramiai pasakė Heizelė.

- Kalė! - suriko Endis. - Nudėčiau ją, jeigu jau nebūtų mirus!

- Visi mieste ją mylėjo, ir tu tai žinai, Endi, - pasakė Heizelė.

- Aha. Ir, tikiuosi, velnias pragare spirgina ją ant ilgų šakių. - Endis išjungė įrenginį.

Henrio senelės atvaizdas išnyko. Heizelei palengvėjo - buvo šiek tiek nejauku matyti tą aštriaveidę moterį trimate dimensija plūduriuojančią ore viršum Henrio lauko, kuriame ganėsi karvės, - jos jau seniai turėjo būti tvarte, - kartkartėmis praeidamos kiaurai ją ar kaip niekur nieko išnykdamos pro didelę senamadišką sagę, kuri puošė moters aukštą apykaklę.

- Viskas bus gerai, - staiga pertraukė tylą Bobė Anderson, ir visi - taip pat ir pasilikusi mieste Kristina Lindli - išgirdę lengviau atsiduso.

3

- Parvežk mane namo, - paprašė ji Bobį Tremeiną. - Greičiau. Aš žinau, ką daryti.

- Tu jau namie, - jis paėmė ją už parankės ir pradėjo švelniai stumti durų link.

- Palauk, - tarė ji.

- A?

- Ar nemanai, kad man geriau... *pasiimti* fotografiją? - užbaigė ji.

- O, velnias! - pasakė Bobis, pliaukštelėdamas sau per kaktą.

4

Tuo tarpu Dikas Elisonas, Heiveno savanorių ugniagesių komandos viršininkas, sėdėjo savo kontoroje, prakaituodamas stambiais lašais, nors veikė oro kondicionierius, ir atsakinėjo į telefono skambučius. Pirmasis buvo Trojos konsteblio, antrasis - Jūničio policijos viršininko, trečiasis - iš valstijos policijos, ketvirtasis - iš AP*.

Veikiausia prakaitavęs jis būtų šiaip ar taip, bet viena iš priežasčių, kodėl jam nepadėjo oro kondicionierius - tai, kad jo durys buvo sprogimo bangos nuplėštos nuo vyrių. Didžioji dalis tinko atkrito nuo sienų, apnuogindama balanas nelyginant nupuvusius šonkaulius. Jisai sėdėjo tarp to chaoso ir atsakinėjo skambintojams, kad iš tiesų *trenkė* velniškai, regis, esama vienos aukos, bet anaiptol nėra taip blogai, kaip, ma-

* “Associated Press” - spaudos agentūra.

tyt, iš garso atrodė. Kol varinėjo tuos šūdniekius vyriokui iš Bengoro "Daily News", vardu Džonas Leandras, ant galvos jam nukrito kamštinis lubų panelis. Dikas nutrenkė jį į šalį suurgzdamas it vilkas, pasiklausė, nusijuokė ir į ragelį pasakė, kad tai buvo tik skelbimų lenta. Vėl nuvirto prakeiktoji. Paprasčiausiai į ją atremti siurbiamieji rakandai, žinote, pigiai pirkęs pigų turėsi, visad motina jam sakydavo, kad...

Užtruko dar penkias minutes, bet galiausiai jis įvarė Leandrui nuobodulį ir atgrasė nuo pokalbio. Dikui bededant telefono ragelį ant svirtelės, už jo durų su baisiu garsu *krmp!* nukrito didžioji koridoriaus lubų dalis.

- MOTINKRŪŠIAU - BJAURYBE - NUSTEKENTOS - KEKŠĖS - VAIKE! - sustūgo Dikas Elisonas ir iš visų jėgų trenkė kumščiu į stalą. Nors susilaužė visus keturis pirštus, per savo pašėlusį įtūžį to nė nepastebėjo. Jeigu kas nors tą minutę būtų įžengęs jo kontoron, Elisonas būtų dantimis tam žmogui perkandęs gerklę, prisisiurbęs pilną burną jo kraujo ir išspjovęs į mirštančiojo veidą. Jisai sustūgo, nusikeikė ir ėmė trypti kojomis į grindis kaip užsiožiavęs vaikas, kuriam neleido eiti į kiemą.

Jis ir *atrodė* vaikiškai.

Taip pat jis atrodė itin *pavojingas.*

Tominokeriai, tominokeriai ten beldžias trankiai.

5

Tarp telefono skambučių Dikas nuėjo į Heizelės kontorą, susirado jos stalčiuje midolą ir išgėrė šešias tabletes. Paskui stipriai apsirišo skausmu pulsuojantį, sutinusį delną ir pamiršo jį. Jeigu vis dar būtų buvęs žmogus, šitai būtų buvę neįmanoma; ne taip paprasta pamiršti keturis sulaužytus pirštus. Bet jis jau buvo "tapęs". Ir vienas su tuo susijusių dalykų - tai tapti gebančiu sąmoningomis valios pastangomis nugalėti skausmą.

Tasai sugebėjimas pasireiškė labai parankiu metu.

Tarp savo pokalbių su išoriniu pasauliu - o kartais ir jų metu - Dikas kalbėjosi su vyrais ir moterimis, padūkusiai besidarbuojančiais pas Henrį Eplgeitą. Pasakė jiems, kad pusę penkių, vėliausiai penktą laukiąs poros valstijos policininkų. Ar negalėtų jie tam laikui parengti projektorių? Kai Heizelė paaiškino, kokia iškilus problema, Dikas vėl pratrūko šėlti, šįsyk ne tik iš pykčio, bet ir iš baimės. Bet kai Heizelė pasakė, ką Kristina Lindli sugalvojo, jis nusiramino... šiek tiek. Namie ji turėjo tamsų kambarį. Ten ji neskubėdama kruopščiai padarys iš "Yankee"

nuotraukos negatyvą ir kiek padidins - ne todėl, kad jis turėjo būti didesnis, idant projekcinis įtaisas galėtų sėkmingai veikti (o pernelyg stiprus išdidinimas suteiks laikrodžio iliuzijai keistą grūdėtumą), bet todėl, kad jai reikėjo kiek didesnio atvaizdo, su kuriuo galėtų dirbti.

Jinai apvers negatyvą, pasakė jo mintyse Heizelė, o paskiau užpurkš dažais ciferblato rodykles, Bobis Tremeinas vėl jas įdės su rentgeno peiliu, kad rodytų 3:05. Turi tvirtą ranką ir šiek tiek talento. Nors šiuo metu tvirta ranka svarbiau.

Aš maniau, jei darai negatyvą iš pozityvo, jis išeina neryškus, pasakė Dikas Elisonas. Ypač, jeigu pozityvas spalvotas.

Ji patobulino savo ryškinimo įrangą, - pasakė Heizelė. Jai nereikėjo pridurti, kad septyniolikmetė Kristina Lindli dabar, ko gero, turėjo pačią moderniškiausią pasaulyje fotolaboratoriją.

Kiek laiko tai užtruks?

Ji mano, iki pusiaunakčio, pasakė Heizelė.

Dikas nusikeikė taip garsiai, jog visi žmonės Henrio lauke susiraukė.

Mums reikės apie trisdešimties D-elementų, įsiterpė ramus Bobės Anderson balsas. Būk malonus, pasirūpink tuo, Dikai. Ir mes viską suprantame dėl policijos. Pavedžiok juos už nosies, gerai?

Jis kiek patylėjo.

Taip, pagaliau pasakė. Bakas ir Rojus, ir jaunesnysis Semplzas.

Kaip tik. Ir *prilaikyk* juos. Man kelia rūpestį jų radijai, ne jie patys - iš pradžių jie atsiųs tik vieną ekipažą, daugių daugiausia du. Bet jeigu jie pamatys... jeigu perduos per radiją...

Pasigirdo pritariamas murmesys - taip kriauklėje ošia okeanas.

Ar kaip nors galima užslopinti jų perdavimus iš miesto? paklausė Bobė.

Aš...

Staiga įsiterpė džiūgaujantis Endis Beikeris: aš turiu geresnę idėją. Tegul Bakas Pitersas kuo greičiau neša savo storą subinę degalinėn.

Taip! Nustelbė jį Bobė šaižiomis iš jaudulio mintimis. Gerai! Puiku! Ir kai jie paliks miestą, kas nors... Manau, Bičas...

Bičas pasijautė pagerbtas, kad pasirinko jį.

6

Bentas Roudsas ir Džinglsas Gebonsas iš Meino valstijos policijos atvyko į Heiveną penktą penkiolika. Važiavo tikėdamiesi pamatyti smilkstančius, neįdomius krosnies sprogimo padarinius, prie bordiūro be darbo stovinčią seną autosiurblinę ir dvidešimt ar trisdešimt žioplių,

dykinėjančių ant šaligatvio. O vietoje to išvydo sprogimo nuneštą, nelyginant iš vamzdžio paleistą fejerverką, visą Heiveno rotušės laikrodžio bokštą. Gatvės nuklotos plytų nuolaužų, langai išdužę, visur mėtėsi išdarkytos lėlės... ir, velniai rautų, pernelyg daug žmonių, užsiimančių savo reikalais kaip niekur nieko.

Dikas Elisonas pasveikino juos su keistu nuoširdumu, tartum atvykusius į tradicinę respublikonų vakarienę, o ne į didžiulės katastrofos, kaip dabar atrodė, vietą.

- Viešpatie aukščiausias, žmogau, kas čia nutiko? - paklausė jį Bentas.

- Na, gal šitai kiek blogiau nei aš jums pranešiau per telefoną, - pasakė Dikas, nužvelgdamas plytgalių nuklotą gatvę ir apdovanodamas du policininkus visai čia netinkama *koks-aš-blogutis-berniukas* šypsena. - Turbūt nemaniau, kad manimi patikės, patys nepamatę savo akimis.

- Aš matau ir netikiu, - sumurmėjo Džinglsas. Abu jie palaikė Diką Elisoną savimi patenkintu provincijos bonza, be to, gal ir kvaištelėjusiu. Pagaliau nesvarbu. O tasai stovėjo už atvykėlių, stebėdamas, kaip jie spokso į sugriovimus. Šypsena nuo jo veido pamažu nyko, užleisdama vietą šaltumui.

Tarp mažutėlių galūnių panašybių Roudsas pastebėjo ranką. Kai vėl kreipėsi į Diką, buvo labiau išblyškęs ir atrodė gerokai jaunesnis.

- Kur misis Makoslend? - paklausė jis, nepajėgdamas suvaldyti balso, kuris vis garsėjo ir su paskutiniu skiemeniu užsikirto.

- Na, žinote, manau, kad čia dalis mūsų problemos, - pradėjo Dikas. - Matote...

7

Dikas iš tiesų užlaikė juos mieste kuo ilgiau, kiek įmanoma, kad tai nekristų į akis. Kai jie išvyko, buvo be ketvirčio aštuonios, ir jau leidosi sutemos. Be to, Dikas žinojo, kad jeigu policininkai greitai neišvyks, ims nerimauti, kodėl neatvyksta nė vienas iš papildomų ekipažų, kurių jie pareikalavo.

Abu per savo mašinos radiją kalbėjosi su Derio policijos būstine ir abu pakabino mikrofoną suglumę ir pasimetę. Iš būstinės perduodami atsakymai buvo teisingi, bet balsas atrodė kažkoks ne toks. Bet nė vienas iš jų dėl tokio menkniekio labai nesuko sau galvos - bent kol kas. Buvo pernelyg daug kitų dalykų, su kuriais jiems teko susidurti. Sakysim, pirmiausia - įvykio mastas. Paskiau - tai, kad jie pažinojo auką. O galiausiai - kaip viską apiforminti taip, kad būtų padėti pagrindai galimai stambiai bylai, nieko nesugadinant ir neduodant dingsties kam nors paskiau drumsti vandenį.

Beje, jie jau pradėjo jausti Heiveno poveikį.

Juodu buvo kaip žmonės, didžiuliame kambaryje be ventiliacijos polivinilinìu laku dengiantys medines grindis ir nejučia apsisvaigindami. Jie dar negirdėjo minčių, - tam dar buvo per anksti ir kol tai atsitiks, jie jau bus išnykę, - tačiau jautėsi labai keistai. Kažkas juos slopino, įprastas darbas reikalavo didžiulių pastangų.

Visa tai Dikas Elisonas perėmė iš jų minčių, sėdėdamas kitoje pusėje gatvės ir gurkšnodamas puodelį kavos "Heiveno užkandinėje". Cha, šiandien jie pernelyg užsiėmę ir pernelyg sudirgę, kad galvotų apie tai, jog

(Tago Elenderio)

jų dispečerio balsas šįvakar skambėjo kažkaip keistai. Priežastis paprasta. Jie kalbėjosi ne su Tagu Elenderiu, o su Baku Pitersu; jų radijo ryšys vyko ne su Deriu, o su Edo Barkerio "Shell" garažu, kur prikritęs prie mikrofono prakaitavo Bakas Pitersas, o šalia jo stovėjo Endis Beikeris. Bakas siuntė naujas instrukcijas ir informaciją per Endžio radiją (niekutį, kurį šisai surinko laisvalaikiu - niekutį, kuriuo būtų buvę galima susisiekti su gyvomis būtybėmis Urane, jeigu tik ten būtų gerų bičų perduoti atsakymui). Keletas miestiečių susikaupę telkė savo pastangas į Bento Roudso ir Džinglso Gebonso mintis. Jie perdavinėjo Bakui visa, ką iš šių gebėjo sužinoti apie Elenderį, su kuriuo, savaime suprantama, policininkai *įsivaizdavo* kalbą. Bakas Pitersas turėjo įgimtą talentą mėgdžioti (susilaukavo didžiulio pasisekimo, mėgdžiodamas Fermerių asociacijos sceniniuose pasirodymuose tuo laiku esantį valdžioje Prezidentą ir tokius numylėtinius, kaip Džimį Kegnį* ir Džoną Veiną). Nebuvo Ričis Litlis**, niekad juo nebus, bet kai ką nors jis "darydavo", visad suprasdavai, kas taikinys. Paprastai.

Svarbiausia, klausytojai sugebėdavo perduoti Bakui, kaip jam per kiekvieną ryšio seansą atsakinėti, juk bemaž kiekvienas kalbantysis mintyse žino, kokio tikisi atsakymo į savo klausimus ar pranešimus. Jeigu Bentas ir Džinglsas patikėjo šia vaidyba, - o didžia dalimi taip ir buvo, - tai ne tiek dėl Bako talentų, kiek dėl "Tago" atsakymais įgyvendintų jų pačių lūkesčių. Be to, Endis, pasitelkęs atmosferinius trukdžius, sugebėjo padaryti Bako balsą neryškų - ne taip labai, kaip jie girdės grįždami į Derį, bet pakankamai, kad "Tago" balsas imtų prasčiau girdėtis, kai tik jo keistumas

---

* James Cagney (1889-1982) - populiarus gangsteriškų filmų aktorius.
** Rich Little - komedinis aktorius, tobulai mėgdžiojantis žymių asmenybių balsus.

(Dievaži, visai nepanašu į Tagą. Ar tik jam ne sloga)
iškildavo jų mintyse.

Ketvirtį po septintos, kai Bičas vėl atnešė Dikui puodelį kavos, šis paklausė:

- Viską paruošei?

- O kaipgi.

- Ir tu esi tikras, kad tas daikčiukas suveiks?

- Jis veikia puikiai... nori pasižiūrėti? - Bičas bemaž maivėsi.

- Ne. Nėra laiko. O kaip dėl elnio? Suradot?

- Aha. Bilas Ederlis jį nušovė, o Deivas Ratledžas išdarinėjo.

- Gerai. Laikas pradėti.

- Klausau, Dikai, - Bičas nusirišo prijuostę ir pakabino ant vinies už prekystalio. Pasisukęs apvertė iškabėlę, kuri kabėjo ant durų iš ATIDARYTA į UŽDARYTA. Paprastai ji ten taip ir kabodavo, bet šįvakar, kadangi stiklas buvo išdaužtas, lingavo ir sukiojos lengvo vėjelio judinama.

Bičas stabtelėjo ir pažvelgė į Diką su pritvinkusiu užslėptu pykčiu:

- Ji neprivalėjo *nieko* panašaus padaryti, - pasakė. Dikas truktelėjo pečiais. Tai neturėjo reikšmės, kas padaryta - padaryta.

- Ji išnyko. Tai svarbiausia. Vaikinams su tuo paveikslėliu klostosi puikiai. O dėl Rūtos... kito tokio kaip ji mieste nėra.

- O tasai vyriokas senojo Gariko sodyboje?

- Jis visąlaik girtas. Ir jis nori kasti. Kopai greit išvažiuos, ir mums reikia, kad tai atsitiktų kuo toliau nuo miestuko.

- Gerai, Dikai. Būk atsargus.

Dikas nusišypsojo:

- Dabar mes visi privalome būti atsargūs. Reikalas pavojingas.

Jisai stebėjo Bičą įsėdant į savo sunkvežimaitį ir atbulom išvažiuojant iš aikštelės priešais “Heiveno užkandinę”, kur pastaruosius dvylika metų buvo to senojo “Ševio” namai. Sunkvežimaičiui pamažu pajudėjus gatve, - Bičas važiavo atsargiai, aplenkdamas kelią nuklojusias stiklo šukes, - Dikas pastebėjo kėbule po brezentu kažkokį siluetą, o beveik pačiame jo gale - dar kažką, įsuptą į storo plastiko lapą. Stambiausias elnias, kokį Bilas Elderis sugebėjo aptikti per tokį trumpą laiką. Elnio medžioklė liepą - tai šiurkščiausias nusižengimas Meino valstijos įstatymams.

Kai Bičo pikapas dingo iš akių (MYLĖKIS, O NE KARIAUK. BŪK PASIRENGĘS VIENAM IR KITAM. NRA* skelbė lipdukas ant

---

* National Rifle Association - Nacionalinė šaulių asociacija.

galinio kėbulo borto), Dikas vėl sugrįžo prie baro ir pasiėmė puodelį kavos, kurio buvo nebaigęs gerti. Kaip visados Bičo kava buvo stipri ir skani. Kava jam labai pravertė. Dikas jautėsi daugiau nei pavargęs, jautėsi išsekęs. Nors dar dangus buvo pakankamai šviesus ir nors jis pats priklausė tokiems žmonėms, kurie negali eiti miegoti neišklausę per paskutinį veikiantį kanalą nacionalinio himno, dabar jam norėjosi vienintelio dalyko - kuo greičiau atsigulti lovon. Šioji diena buvo įtempta, baisi, ir ji nesibaigs, kol Bičas neatsiųs pranešimo. Ir tas jovalas, kurį pasisekė Rūtai Makoslend sutaisyti, nebus išsrėbtas tol, kol neišnyks tuodu kopai. Galima nuslėpti daug dalykų, bet ne tą paprastą faktą, kad tuodu kopai buvo pakeliui iš Heiveno, kur kitas kopas (tik miestuko konsteblis, tas tiesa, bet kopas lieka kopu, o ši kadais dar buvo ištekėjusi už valstijos kelių vilko) buvo pašalintas iš lygties.

Visa tai reiškė, kad linksmybės tik prasideda.

- Jeigu tai galima pavadinti linksmybe, - gaižiai pasakė Dikas, į nieką konkrečiai nesikreipdamas, - teapdergs mane šuo, kad *aš* taip pavadinčiau, - nuo kavos skrandį ėmė graužti rėmuo. Tačiau Dikas toliau ją gurkšnojo.

Lauke suriaumojo galingas motoras. Dikas pasisuko ant kėdės ir sekė akimis, kaip kopai apleidžia miestą, o blyksintys žiburiai viršum jų mašinos nutvieskia aplinkinius griuvėsius mėlyna šviesa pramaišiui su juodais šešėliais.

8

Kristina Lindli ir Bobis Tremeinas stovėjo šalia vienas kito, stebėdami baltą lapą ryškalo vonelėje, ir sulaikę kvapą laukė, pasirodys ar nepasirodys vaizdas.

Pamažėle jis ėmė ryškėti.

Heiveno rotušės laikrodžio bokštas. Gyvos, natūralios spalvos. Ir laikrodžio rodyklės ties 3:05.

Bobis tyliai, lėtai iškvėpė orą.

Puiku, pasakė jis.

Ne visai, atsakė Kristina. Yra dar kai kas.

Išsigandęs jis pasisuko į ją: Kas? Kas negerai?

Nieko. Viskas gerai. Paprasčiausia turime padaryti dar vieną dalyką.

Ji nebuvo negraži, bet nešiojo akinius ir turėjo peliškai rusvus plaukus, todėl visad save *laikė* negražia. Nors jau septyniolikos metų, dar niekad jai niekas nebuvo paskyręs pasimatymo. Dabar visa tai, regis, nebeturėjo reikšmės. Ji atsisegė ir nusitraukė sijoną, nusimetė viskozinį

pusapatinuką ir nusimovė medvilnines kelnaites - pastaruosius abu pirktus Derio atpigintų prekių parduotuvėje. Peržengė juos ir atsargiai išėmė šlapią fotografiją iš ryškalo vonelės. Pasistiebė pakabinti ją, ir jos užpakaliukas išsirietė. Paskiau, pražergus kojas, pasisuko į jį.

Man reikia tą padaryti.

Jis paėmė ją stačiomis. Atrėmęs į sieną. Kai plyšo jos mergautinė plėvė, įkando jam į petį, kad ir iš jo ištrykštų kraujas. Baigė abu vienu metu, ir padarė tai urgzdami, braižydami vienas kitą, ir buvo labai labai gera.

"Tiesiog kaip senais gerais laikais", - pagalvojo Bobis, važiuodamas drauge su ja pas Eplgeitus, ir pabandė suvokti, ką būtent norėjo tuo pasakyti.

Paskiau jis nusprendė, kad pagaliau tai nesvarbu.

9

Bičas spaudė savo pikapą "Ševi" iš paskutiniųjų - nors ir braškėdamas, jis lėkė šešiasdešimt penkias mylias per valandą, tai yra savo maksimaliu greičiu. Vienas dalykas, ko jis neprisirengė padaryti, nors ir įgijęs fantastiškų naujų žinių - tai kapitališkai suremontuoti savo senąjį kledarą. Bet tikėjosi, kad šiąnakt vis tiek pateks, kur jam reikia, ir senutė jo neapvylė.

Kai jis perkirto Trojos miesto ribą, vis dar jų negirdėdamas, nei matydamas už savęs mirkčiojančių žiburėlių blyksnių, vėl sulėtino sunkvežimaitį iki penkiasdešimt penkių mylių per valandą (jam šiek tiek palengvėjo - variklis jau buvo beperkaistąs), ir kai įvažiavo į Niuportą, greitį sumažino iki keturiasdešimt penkių. Jau stipriai temo.

Įvažiavęs į Derio miesto ribas, buvo bepradedąs nervintis, kad tie sukrušti kopai bus nusprendę grįžti kitu keliu, - nors mažai tikėtina, kadangi pro čia arčiausia, bet, dievaži, *kurgi* jie? - ir kaip tik tuo metu išgirdo tylų jų minčių murmesį.

Jisai sustojo šalikelėj ir minutėlę ramiai sėdėjo, pakreipęs galvą, primerkęs akis, įsiklausydamas, stengdamasis įsitikinti. Jo burna, keistai netvirta ir įdubus, nes stigo daugumos dantų, atrodė nelyginant kokio senio. Kažkas apie

(strazdanas)

Rūtą. Taip, tai tikrai jie. Mintis galima buvo aiškiau pagauti,

(netgi pro kraują buvo matyti strazdanos)

ir Bičas linktelėjo. Taip, tai tikrai jie. Ir greitai artėja. Pakaks laiko, jeigu tik paskubės.

Bičas pavažiavo dar ketvirtį mylios ir išvydo paskutiniąją ilgą 3-ojo plento atkarpą iki Derio. Pastatė savo pikapą šonu, užblokuodamas kelią. Paskiau nutraukė brezentą nuo tokio tarytum pabūklo kėbulo gale, nervingai pirštais tampydamas virvės mazgus, o jų balsai jo galvoje vis stiprėjo, stiprėjo ir stiprėjo.

Kai jų žibintai nutvieskė medžius šioje posūkio pusėje, Bičas pasilenkė prie transformatorių grandinės, jų buvo šešetas, pritvirtintų prie lentos (o lenta prikalta prie kėbulo dugno, kad neslidinėtų) ir įjungė juos, vieną po kito. Išgirdo suūžiant, kai ėmė veikti... paskiau tą garsą, bet kokį garsą nustelbė stabdžių ir padangų žvygesys. Dabar akinamai balta prožektorių šviesa ir pulsuojantys mėlyni blyksniai užliejo pikapo kėbulą, ir Bičas prigludo prie dugno, sunėręs rankas virš galvos ir pagalvodamas, kad viską pagadino, pastatė mašiną per arti posūkio, ir kopai trenksis į jo sunkvežimį, ir jie galbūt bus tik sužeisti, o jis žus, ir jie aptiks jo "pabūklo" likučius ir pasakys: *Na, na, kas gi čia? Ir... Ir...*

Tu suknisai, Bičai, jie išgelbėjo tau gyvybę, o tu suknisai... o, būk prakeiktas... prakeiktas... prakeiktas...

Padangų žvygesys liovėsi. Pasklido stiprus iki šleikštulio padegusios gumos kvapas, bet susidūrimas, kuriam jis pasirengė, neįvyko. Mirksėjo mėlynos šviesos. Iš mikrofono sklido tylūs atmosferiniai treškesiai.

Neaiškiai jis išgirdo kimų kopo balsą: "Kas čia per mėšlas?"

Bičas nedrąsiai kilstelėjo ir pažvelgė per kėbulo kraštą. Išvydo juos sustojusius dviejų ilgų tamsių stabdymo šliūžių gale. Netgi prie žvaigždžių šviesos tos žymės buvo aiškiai matomos. Policijos mašina įstrižu kampu, vos už devynių pėdų nuo jo. *Jeigu jie būtų važiavę nors penkiom myliom per valandą greičiau...*

Aha, bet jie nevažiavo.

Garsai. Dusyk dunktelėjo užtrenkiamos durelės - kopai išlipo iš mašinos. Silpnas, monotoniškas dūzgesys nuo transformatorių, teikiančių srovę jo įtaisui - įtaisui nedaug besiskiriančiam nuo tų, kuriuos Rūta buvo įstačius į savo lėlių pilvus. Ir tylus zvimbesys. Musės. Jos uodė po plastiko plėvele kraują, bet negalėjo prasigauti iki elnio kūno.

"Tuojau sulauksite savo valandos", - pagalvojo Bičas ir nusišiepė. Gaila, bet neteks paragauti anų vyrukų.

- Aš mačiau tą pikapą tenai Heivene, Bentai, - vėl prašneko kimiabalsis. - Stovėjo priešais restoranėlį.

Bičas šiek tiek pakreipė ant atramos drenažo vamzdį. Žvelgdamas pro jį, matė juos abu. Ir jeigu vienas iš jų nutoltų nuo tikrosios įrenginio energijos ašies, nieko baisaus; pasireikš ir skleistinis poveikis.

"Pasitraukite nuo automobilio, vaikinai, - pagalvojo Bičas, apgraibomis susirasdamas "Western Auto" firmos durų skambutį ir uždėda-

mas ant mygtuko pirštą. Jam išsišiepus, apsinuogino rausvos dantenos. - Niekaip nenori paeiti į šalį. Na, judinkitės, gerai?"

- Kas tenai? - šūktelėjo kitas policininkas.

"Tominokeriai beldžias trankiai pas tave, įkyrusis šikniau", - pagalvojo Bičas ir sukrizeno. Nepajėgė susiturėti. Iš paskutiniųjų stengėsi prislopinti juoką.

- Jeigu kas yra mašinoje, verčiau atsiliepkite!

Jis ėmė krizenti dar garsiau, tiesiog nieko negalėjo sau padaryti. O gal tai ir į gera, nes kopai susižvalgė ir traukdamiesi iš dėklų pistoletus pradėjo artintis prie pikapo. Vis arčiau jo ir toliau nuo savo mašinos.

Bičas išlaukė, kol visiškai įsitikino, kad liepsna nekliudys lengvosios mašinos - juk jam prisakyta jokiu būdu nepadaryti žalos policijos automobiliui, ir dabar jis nesirengė nudrėksti netgi ploniausio chromo sluoksnelio nuo buferio. Kopams atsidūrus taikiklyje, Bičas nuspaudė skambučio mygtuką. "Dausos šaukia, šikniai", - pagalvojo jis ir šįsyk ne tik sukrizeno, bet ir springdamas nusikvatojo. Storas žalios liepsnos pliūpsnis šovė tamson, pagaudamas ir prarydamas abu policininkus. Tame žaliame švytesy Bičas pastebėjo keletą ryškiai geltonų kibirkštėlių ir suprato, kad vienas iš kopų kelis sykius spustelėjo pistoleto gaiduką.

Pajuto stiprų kaistančių transformatorių kvapą. Staiga pasigirdo *pokšt!* ir iš vieno aukštyn plykstelėjo žiežirbų pluoštas. Keletas užkrito jam ant rankos ir nudegino. Bičas skubiai nubraukė jas. Pliūptelėjusi iš drenažo vamzdžio žalia liepsna išblėso. Policininkai buvo dingę. Na... *beveik* dingę.

Kaip įmanydamas skubiau Bičas peršoko galinį sunkvežimaičio bortą. Dievaži, čia ne pagrindinė magistralė ir niekas iš aplinkinių taip vėlai nevažiuos į Derį pirkinių, bet kas nors anksčiau ar vėliau gali pasirodyti. Reikėtų...

Ant asfalto smilko vienas vienintelis batas. Pakėlė jį ir vos neišleido iš rankų. Nesitikėjo, kad bus toksai sunkus. Pažiūrėjęs vidun, suprato kodėl. Kojine aptempta pėda vis dar buvo jame.

Bičas su batu sugrįžo prie sunkvežimio ir įmetė jį kabinon. Kai parvažiuos miestan, atsikratys juo. Nėra reikalo užkasti - Heivene esama paprastesnių būdų atsikratyti panašiais daiktais. "Jeigu mafija žinotų, ką mes, jankiai provincialai, čia turime, manau, kaipmat panorėtų nupirkti", - pagalvojo Bičas ir vėl sukikeno.

Pasuko fiksatorius, ir galinis bortas, girgžtelėjęs aprūdijusiais vyriais, atkrito. Bičas sugriebė plastikine plėvele suvyniotą elnio skerdeną. "Kieno šitai sumanyta? - stengėsi jis prisiminti. - Senio Deivo? Pa-

galiau nesvarbu. Dabar Heivene visi sumanymai tampa nukreipti į vieną tikslą".

Plastikine plėvele susuptas ryšulys buvo sunkus ir nepatogus apkabinti. Bičas suėmė rankomis užpakalines žvėries kojas ir truktelėjo. Kūnas iškrito iš kėbulo, galva stuktelėdamas į asfaltą. Jis vėl apsidairė, ar nesiartina iš kurios nors pusės žibintų šviesos, nieko nepamatė ir kaip pajėgdamas greičiau nuvilko elnią skersai kelio. Pūkšdamas nuleido ant žemės ir apvertė skerdeną, kad galėtų nutraukti plėvelę. Suėmęs abiem rankomis, vėl pakėlė išskrostą ir švariai išdarinėtą elnieną. Gyslos it virvės išsipūtė jam kakle; prašieptos jo lūpos būtų apnuoginusios dantis, jeigu bent kiek šių būtų likę dantenose. Elnio galva su pusaugiais ragais kybojo nusvirus per jo dešinįjį dilbį. Sustingusios drumzlinos akys žvelgė aukštyn į nakties dangų.

Bičas nusvirduliavo trejetą žingsnių žemyn nuo kelio sankasos ir įvertė elnieną griovin, kur ta dusliai dunktelėjo. Jis išlipo atgal į kelią ir pakėlė plastikinę plėvelę. Nunešęs prie sunkvežimio, įmetė kabinon ant priekinės sėdynės greta savęs. Jam būtų labiau patikę palikti ją kėbule, - mat dvokė, - bet juk galėjo atsitikti taip, kad bus išnešta vėjo, ir kas nors ją suras. Nuskubėjo aplink mašiną savo vieton už vairo, pakeliui su grimasa pešiodamas sau ant krūtinės kruvinus marškinius. Kai tik parvažiuos namo, reikės juos pasikeisti.

Įlipo vidun ir užvedė senukės motorą. Pavažiavo kiek atgal ir pasuko mašiną Heiveno kryptimi, sekundę stabtelėdamas ir nužvelgdamas įvykio sceną - mat bandė pasitikrinti, ar aiškėja iš jos istorija, kokia buvo numatyta. Jo nuomone, taip. Štai tuščia patrulinė policijos mašina vidury kelio, ilgos šliūžės gale. Variklis išjungtas, švyturėliai žybčioja. Griovyje išdarinėta stamboko elnio skerdena. Tai nepaliks ilgai nepastebėta, ypač liepą.

Ar šioje istorijoje esama kokių nors tylių nuorodų į Heiveną?

Bičui taip neatrodė. Istorija bylojo apie dvejetą grįžtančių į būstinę kopų po nelaimingo įvykio su viena auka apžiūros. Ir užsidūrė ant kompanijos brakonierių, dorojančių elnią. Kas atsitiko kopams? Ak, štai kur klausimas, tiesa? Ir dienoms slenkant atsakymai darysis vis labiau grėsmingesni. Istorijoje figūruoja brakonieriai - brakonieriai, kurie, pagauti panikos, galbūt nušovė dvejetą policininkų ir paskiau užkasė juos miške. O Heivenas? Bičas, tiesą sakant, vylėsi, jog tai bus palaikyta visai kita istorija, anaiptol ne tokia įdomia.

Štai dabar savo užpakalinio vaizdo veidrodėlyje jis pamatė artėjančias žibintų šviesas. Jis pamažu pajudėjo iš vietos ir aplenkė policijos mašiną. Jos švyturėliai nutvieskė jį pustuziniu mėlynų blyksnių ir pas-

kiau liko užpakalyje. Bičas žvilgtelėjo dešinėn, išvydo uniforminį juodą batą su juo žengusia pėda, apauta mėlyna uniformine kojine, kadaruojančia nelyginant aitvaro uodega, ir sukvaknojo. *Bet kai šįryt apsiavei tą batą, misteri šūdingalvi patruli, nė nenumanei, kur šįvakar jis baigs savo kelionę.*

Bičas Džernigenas vėl sukvaknojo ir energingai, su džeržgesiu įstūmė antrąją pavarą. Važiavo namo ir niekad per visą savo gyvenimą nesijautė, po šimts, smagiau.

Stephen King

TOMINOKERIAI

Romanas

Redaktorius J.Vabuolas
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 10 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 503 Kaina sutartinė.
"Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės 22, 4320, Kaišiadorys.

11,50 Lt

DAUGIAMILIJON
BESTSELERIS

Miške, netoli savo privačios sodybos, Roberta Anderson pastebi šiek tiek iš po žemės išsikišusį daiktą ir pradeda jį smalsiai atkasinėti. Tolyn labyn paslaptingas radinys ima panėšėti į skraidančiąją lėkštę, kurios spinduliuojama energija nedidelio Heiveno miestelio gyventojus veikia nelyg radiacija, tik šis poveikis - ne vien fizinis: kinta žmonių dvasingoji esmė, ir jie tolydžio virsta keistais psichikos mutantais TOMINOKERIAIS.

Ar atsiras, kas meta iššūkį mistiniams gaivalams kaip kad X failų herojai?! Stulbinanti Stepheno Kingo išmonė Jūsų neapvils!!